Doktori (PhD) értekezés

Majorosi Ádám

2025.

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

Majorosi Ádám:

Terrorellenes műveletek Egyiptomban a Nasszer-korszaktól napjainkig

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető

Dr. Kis-Benedek József címzetes egyetemi tanár,
az MTA doktora

.....

Budapest, 2025.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék 2
Témaválasztás indoklása 5
Hipotézisek 8
Kutatási kérdések 8
Kutatási célkitűzések: 9
A Kutatás módszerei 10
A szakirodalom áttekintése 12
a.) Nemzetközi szakirodalom 12
b.) Magyar források 20
c.) Internetes források 22
1. Fogalmi elhatárolások – meghatározások 23
1.1. A Közel-Kelet meghatározása 23
1.2. Mai konfliktusok fogalmi elhatárolása 27
1.2.1. Aszimmetrikus hadviselés 27
1.2.2. Negyedik Generációs Hadviselés (4th Generation Warfare) 30
1.2.3. Nem konvencionális háború 47
1.2.4. Hibrid hadviselés 51
1.2.5. Szürke-zónás konfliktusok 62
Részkövetkeztetések 68
2. Terrorellenes küzdelmek Nasszertől Mubárakig 70
2.1. Gamal Abden- Nasszer (hivatali idő: 1958-1970.) 71
2.3. Hoszni Mubárak (hivatali idő: 1981-2011.) 82
Részkövetkeztetések 91
3. Terrorellenes fellépés az Arab Tavasztól Murszi elnökségéig 92
3.1.1 Az arab tavasz kirobbanása 92
3.1.2 Terrorista csoportok megerősödése a Sínai-félszigeten 93
3.1.3 A Sínai felkelés kirobbanása 95
3.1.4 A különböző csoportok meghatározása 97
3.1.5 A bandák tevékenysége 100
3.1.6. A konfliktus eszkalálódása 103
3.1.7. Emberrablások a félszigeten 105
3.1.8. Belső harcok 108
3.1.9. Katonai művelet a félsziget északi részén 113
3.1.10. Izrael elleni támadások 116
Részkövetkeztetések 119
3.2 Mohamed Murszi elnöksége (2012-13) 120

3.2.1 A Muszlim Testvériség hatalomra kerülése 120
3.2.2 Kísérletek a felkelés felszámolására 126
3.2.3 Katonai műveletek a félszigeten 128
3.2.4 Törzsek elleni erőszak, Izrael elleni támadások, katonai válaszlépések 132
3.2.5 Radikalizálódás a félszigeten 136
3.2.6 Problémák a Sínai-félszigeten 139
3.2.7 Murszi bukása 143
Részkövetkeztetések 146
4. Abdel Fatták el-Szisziz elnökségének első időszaka (2013.-2018.) 147
4.1. A hatalomátvétel és következményei 148
4.2. Kezdeti támadások 151
4.3. Anszár Bajt al-Makdisz megjelenése, módszereik 153
4.4. Műveleteik 155
4.5. Városi zavargások 158
4.6. Infrastruktúra elleni támadások 160
4.7.A városi csoportok elleni fellépés 162
4.8.A Sínai Vilajet műveletei 166
4.9. A Seík Zuveíd ellen elkövetett támadás 169
4.10. Együttműködés a törzsek és a hadsereg között 174
4.11. A merényletek számainak csökkenése, ... 176
4.12. Koptok elleni támadások, a terrorcsoportok átrendeződése 180
4.13. Kormányzati válaszok a merényletekre 183
Részkövetkeztetések 186
5. Abdel Fatták el-Szisziz elnökségének második időszaka (2018-tól napjainkig) 192
5.1 Átfogó Hadművelet a Sínai-félszigeten 192
5.2 Merényletek 195
5.3 Gazdasági fejlesztések, beruházások 196
5.4 Merényletek típusainak változása 198
5.5 A merényletek csökkenések okai 200
5.6 A Sínai Vilajet új műveleti színtere 202
5.7 Nemzetközi szereplők a terrorellenes harcban 204
5.8 A gázai konfliktus és Egyiptom 207
Részkövetkeztetések 210
6. Új elméleti keret kialakítása 212
A terrorizmus definíciói 216
Új definíció megalkotása 225
7. A kutatómunka összegzése 232

7.1 Hipotézisek megválaszolása, új tudományos eredmények bemutatása 233
7.2 Hipotézisek igazolása 233
7.3 Tudományos eredmények 236
7.4 A doktori értekezés eredményeinek hasznosíthatósága 237
Felhasznált irodalom: 238
Tudományos monográfiák, disszertációk 238
Folyóiratok 244
Online források 247
MELLÉKLETEK 273
1.sz. melléklet: Ábrák 273
2.sz. melléklet: Rövidítések jegyzéke 276
Publikációs tevékenység jegyzéke 277

Témaválasztás indoklása

Ebben a fejezetben a témaválasztás indoklását szeretném tömören bemutatni. A vizsgált ország Egyiptom és az ottani terrorellenes műveletek. Azért esett erre a területre a választásom, mert már korábban feldolgoztam a témát, ugyan csak diplomamunka formájában. Mivel úgy véltem, hogy a diplomamunkában csak a felszínt vagyok képes megismerni, ezért az volt a szándékom, hogy a doktori képzés során mélyebben foglalkozom a témával és megpróbálom jobban megismerni az ott folyó terrorellenes tevékenységet.

A terrorizmus korunk legjelentősebb globális problémája. Biztonságpolitikai szempontból állandó problémáról beszélhetünk, amely folyamatos kutatást igényel. Folyamatosan képes a fejlődésre, olyan, mint egy Hidra, amely, ha elveszti az egyik fejét, mindig újat növeszt helyette. Folyamatosan újabb és újabb terrorcsoportok jelennek meg, amelyek regionális tevékenysége globális problémává válhat. Ráadásul manapság jelentős részben már csak az úgynevezett fejlődő világban (Afrikában és Ázsiában, valamint a Közel-Keleten) fejtenek ki aktivitást. Ezeken a területeken a modern államiság később vert gyökeret, -csak a 19. század végétől jelent meg- és az állami létből eredő problémákkal az újonnan alakult államok nem igazán képesek megbirkózni. Azért nem, mert a terrorizmus egyrészt folyamatosan fejlődik, és a régi módszerek mellett újabbakat is felhasznál. Továbbá a 20. századi rendezés során kialakított államok jelentős törzsi, etnikai feszültségekkel terheltek, így nem képesek a terrorcsoportokkal szemben hatékonyan fellépni. Bár korábban is jelen voltak hasonló politikai erőszakot alkalmazó csoportok a történelem során, azokat csak a mai fogalmaink alkalmazásával lehet terrorcsoportnak aposztrofálni. Valójában ezek a csoportok inkább a felkelő csoportoknak, esetleg szélsőséges vallási szervezetnek nevezhetőek.

A terrorizmust én egy régebb óta létező tevékenységi forma újszerű elnevezésének tartom. Mivel azonban a modern államelmélet nincs összhangban a korábbi korok államfelfogásával, ezért nagy nehézségekbe ütközik akkor, amikor egy régebbi cselekvési formát kell behatárolnia. Így tehát Egyiptomban egyszerre jelentkezett a régi és az új felfogás, ezért érdekes kísérlet lehet a terrorizmus fejlődésének leírására, bemutatására.

Hiszen Nasszer alatt a terrorszervezetek elődei még politikai mozgalmak voltak, amelyek főképpen a hatalom megragadásában voltak érdekeltek, a merényletek végrehajtását ennek rendelték alá. A későbbiek során azonban az iszlám értékeket valló politikai mozgalom, a Muszlim Testvériség felaprózódott, és az ebből kiváló különböző méretű elemekből lettek a kezdeti terrorcsoportok. Ezek ellen pedig újfajta módszerek és megoldások kellettek az állam részéről.

Most rátérnék a témaválasztás indoklására. Hiszen fontos annak vizsgálata, hogy hogyan képes egy közel-keleti ország fellépni a terrorcsoportok ellen, és milyen módszereket használ. Úgy vélem, hogy mivel Magyarország a keresztény-zsidó kultúrkör része, ezért mi nyugati lencsén keresztül vizsgáljuk a terrorcsoportok tevékenységét. Így nyugati megoldások alapján próbáljuk meg a saját eszközrendszerünket kidolgozni, és a terrorellenes tevékenységet is az ott meghonosított szabály és eszközrendszeren keresztül vizsgáljuk. Így azok a módszerek, amelyeket Egyiptom alkalmazhat, számunkra talán nem megfelelők. Míg a nyugati terminológiában a terrorizmus egy átfogó probléma, amely széleskörű megközelítést jelent, addig Egyiptomban ez jellemzően politikai-katonai megoldásokat tartalmaz. Azonban ez nem biztos, hogy azt jelenti, hogy ezek a megoldások elavultak, és nem megfelelők. Véleményem szerint főképpen ezen a két biztonsági szektoron belül alkalmazott megoldások miatt volt képes az egyiptomi hadsereg jelentős sikereket elérni a terrorcsoportok elleni harcban. Másrészt olyan eszközök is szerepelnek az egyiptomi megoldások között, amely az európaiban talán nem, vagy csak elvétve kerül alkalmazásra.

Ez a politikai-katonai megoldás azonban úgy tűnik, hogy eddig sikeres volt. A terrorcsoportokat fokozatosan visszaszorították, és az egyiptomi biztonsági erők hosszú évek alatt sikeresen ki tudták terjeszteni a befolyásukat mind a Sínai-félsziget északi részén, mind pedig az ország magterületein. Ennek vizsgálata azért jelentős, mivel olyan eszközöket alkalmaztak, amelyek egy felkelés-ellenes kézikönyv alapján elfogadhatatlannak számítottak (jelentős erőszak alkalmazása, kivétel nélküli letartóztatások, civilekkel szembeni erőszakos intézkedések). Mindezek olyan megoldások voltak, amelyeket az új hadviselés elvei sem tartanak a siker biztos eléréséhez alkalmasnak. Ezért először ezeknek a hadviselési formák elveit elemezném annak alapján, hogy milyen eszközöket alkalmaznak a felkelők, és milyet a kormányerők. Ezek képzik a kiinduló alapot az egyiptomi terrorellenes műveletek jobb elemzéséhez.

Véleményem szerint az egyiptomi terrorellenes műveletek vizsgálata megfelelő lehet ahhoz is, hogy a terrorizmus definíciójával is foglalkozzunk. Hiszen hazánkban, sőt a világban is a terrorizmuson általában politikai célok erőszak útján történő elérését értik. Azonban a terrorcsoportok jelenkori műveleteinek vizsgálata már azt támasztotta alá, hogy a terrorcsoportok inkább katonai, semmint politikai okból, a konfliktusok során követnek el merényleteket. Úgy vélem, hogy a terrorizmus általunk megismert definíciói a nyugati világlátásunkat tükrözik. Mert a nyugati államokkal szemben a terrorcsoportok nem képesek hatékony műveleteket végrehajtani, ezért a megfélemlítés taktikáját választják. Az egyik célom egy újfajta terrorizmus definíció megalkotása, amely képes az új problémafelvetésekre hatékonyan választ adni.

Az egyiptomi terrorellenes műveletek vizsgálata azért is időszerű, mivel a terrorizmus globális probléma, amelynek vizsgálatához jelen dolgozat eredményei is hozzájárulhatnak. Továbbá a téma vizsgálata során az időtényező is nagyfokú szerepet játszik, mivel a terrorcsoportok, és a hadsereg tevékenysége hosszú ideje tart, és a biztonsági erők meglepően hatékonynak bizonyultak. Megfontolhatónak gondolom, hogy a dolgozatban vizsgált gyakorlati példák közül egy-két olyan terrorelhárító gyakorlattal is találkozhatunk, amelyek a későbbiekben más országokban is felhasználhatóak lesznek. Ilyen eszköz lehet a vallás is. Hiszen Egyiptomban a vallás számított az egyik olyan eszköznek, amellyel az állam képes volt diszkreditálni a terrorcsoportokat, ami lehetőséget jelenthetett arra, hogy a tagokat is eltántorítsák a további részvételtől. Bár a vallási ideológia bizonyos szempontból használhatatlan (legfőképp az Al-Azhar mecset állami politikában játszott szerepe miatt), de nyugaton a vallási meggyőzést nem feltétlenül alkalmazták.

A dolgozatomban továbbá elemzem a terrorcsoportok ellen alkalmazott a kiber műveleteket is. Ez az eszköz eddig még nem került vizsgálat tárgyává, mivel a kiber műveletek az egyiptomi hadsereg katonai műveleteivel szemben alárendelt szerepet kaptak. Viszont itt is találkozhatunk hasznos megoldásokkal, amelyeket alkalmazhatunk a terrorellenes műveletek során. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nemzetközi politika hatásokat sem. Mivel a terrorcsoportok elleni fellépésben a nemzetközi politikának is jelentős szerepe van, ezért annak vizsgálata nem megkerülhető.

Egyiptom szempontjából a legfontosabb ilyen nemzetközi szereplő Izrael, amely ez egyiptomi terrorellenes műveletekben is tevékeny szerepet játszik. Ide sorolható az Amerikai Egyesült Államok is, amely az Egyiptom számára fontos segélyeket folyósítja, és az Oroszországi Föderáció is jelentős politikai szerepet játszik Egyiptom politikai életében, így az ország tevékenysége is vizsgálható az egyiptomi terrorellenes műveletek szempontjából. Értekezésemben a következő hipotéziseket fogalmazom meg;

Hipotézisek

1. Az egyiptomi biztonsági erők a terrorcsoportok eliminálásakor a felkelésellenes műveletek alkalmazása során meghatározott eszközökkel ellentétes módszereket alkalmaztak, és jelentős részben katonai erővel próbálták meg a konfliktus feloldását, sikeresen.
2. A másik fontos tényező a hírforrások kormányzati 2013-as lezárása volt. Emellett kiemelhetjük a stratégiai kommunikáció használatát is, amely pozitív képet adhatott a terrorellenes fellépés sikerességével kapcsolatban.
3. A tömeges letartóztatásoknak is jelentős szerep jutott a terrorcsoportok felszámolásában. Továbbá a nagyfokú erőszak alkalmazás (akárcsak az algériai hadsereg kegyetlen fellépése a szélsőséges erőkkel szemben) eltántorította a terrorszervezeteket a további támadásoktól.
4. Az eszközök között vizsgálható egyrészt a törzsek szerepe, amelyek a terrorcsoportok részéről tapasztalható erőszak miatt a hadsereg oldalára álltak, és elengedhetetlen segítséget nyújtottak az államnak a terrorcsoportokkal szemben.
5. Az egyiptomi terrorellenes harcokra nem alkalmazhatóak az aszimmetrikus/ negyedik generációs/hibrid elvek. Az egyiptomi terrorcsoportok tevékenysége jelentős kérdéseket vet fel a terrorizmus definíciója szempontjából. A merényletek nagy része főképpen az állami erőszakapparátus tagjait éri.

A hipotézisek mentén az alábbi kutatási kérdéseket fogalmaztam meg:

1. Az egyiptomi terrorcsoportok tevékenységének ismeretéhez fontos korunk „aszimmetrikus” hadviselés elméleteinek megismerése. Hogyan fejlődtek a gerilla csapatok? Milyen elvek mentén harcolnak? Hogyan képesek sikereket elérni?
2. A dolgozatban vizsgálom a terrorizmust, és a terrorcsoportokat, mint alapvető fogalmakat. A következő kérdések mentén szándékozom a kutatást lefolytatni. Milyen fogalmakat alkottak a különböző nemzetközi szereplők? Mennyire feleltethetők meg a

fogalmi keretnek a terrorcsoportok? Mindig a lakosság ellen követnek e merényleteket? Az egyéni merényletek terrorizmusnak minősülnek e?

3. Az egyiptomi terrorcsoportok vizsgálata során az alábbi kérdések megválaszolását végzem el; Hogyan alakultak ki? Milyen típusú merényleteket követtek el? A merényletek elkövetésének módja alapján terrorcsoportról beszélhetünk, vagy inkább a politikai ellenállószervezet/ gerillaerő meghatározás használható? Hogyan számolta fel őket a kormányzat?
4. A biztonsági szervezetek tevékenységének vizsgálatához az alábbi kutatási kérdéseket fogalmaztam meg; Mennyire feleltethetők meg a terrorcsoportok merényletei az „aszimmetrikus" hadviselés elveinek? Az elvek mentén lefektetett megoldásokat alkalmazott a hadsereg? Melyek azok az eszközök, amelyek mentén sikerült a terrorcsoportokat visszaszorítani? Ezek inkább hagyományos eszközök voltak, vagy a terrorcsoportok felszámolása során újabb eszközeik is bevetésre kerültek? A nemzetközi szereplőknek milyen lehetősége volt a folyamatok befolyásolására? Az „aszimmetrikus" hadviselés eszközeit megfelelőképpen alkalmazták?

Kutatási célkitűzések:

A kutatás célja:

- Az úgynevezett aszimmetrikus hadviselésre alapozott különböző elméletek (aszimmetrikus hadviselés, negyedik generációs hadviselés, hibrid hadviselés, nem konvencionális hadviselés, szürke-zónás konfliktusok) elméleteinek összehasonlítása.
- Terrorizmus fogalmainak vizsgálata, összehasonlítása a gyakorlatban végrehajtott merényletekkel.
- A terrorcsoportok kialakulásának és fejlődésének vizsgálata Egyiptomban Nasszertől a Mubárak korszakig. A terrorcsoportok tevékenységének elemzése során törekedni kell a különböző merénylettípusok bővebb elemzésére.
- A kutatás során vizsgálat tárgyává kell tenni a Sínai-félsziget zajló felkelés kirobbanásának okait, és a törzsek által alkalmazott módszereket.
- A különböző korszakok elhatárolása mentén elemezni szükséges a terrorcsoportok merényleteit, és a rájuk adott kormányzati/biztonsági válaszokat.
- El kell választani az ország belső részében, és a Sínai-félszigeten zajló támadásokat, és külön-külön kell ezeket megvizsgálni, és a tapasztalatokat levonni.

- A fő hangsúly az Iszlám Állam Sínai Vilajetének műveletein alapul, a különböző támadások és a hadsereg által alkalmazott ellentevékenység párhuzamos elemzése fontos a hadsereg ellentevékenységének jobb felméréséhez.
- Az állam és a biztonsági szervek által alkalmazott eszközök vizsgálata, és összehasonlítása a korábbi elnökök által alkalmazott módszerekkel.
- A dolgozat végén az elméleti és a gyakorlati szempontok összevetése után új hadviselési elmélet kialakítására, valamint a terrorizmus fogalmának átalakításra kerül sor.

A terrorizmus globális probléma, amely a világ számos pontján jelentős negatív hatást fejt ki a biztonságra. Az egyiptomi terrorellenes műveletek vizsgálata nemcsak a különböző merényletek végrehajtásával kapcsolatban jelent gyakorlati tapasztalatot, hanem a segítségével új típusú eszközök is elemzésre kerülnek. A disszertáció végén kialakított új hadviselés és terrorizmus definíció pedig további lehetőséget jelent a jövőben bekövetkező támadások elemzésének megkönnyítésére.

A kutatás céljainak elérését az alábbi kutatási módszertan alkalmazásával szándékozom elérni;

A Kutatás módszerei

A dolgozat az egyiptomi terrorcsoportok és az ellenük folytatott műveleti tevékenység részletes elemzésének segítségével vizsgálja azt, hogy gyakorlati szempontból mennyire használhatóak a különböző gerilla típusú hadviselés különböző elméletei, illetve a jelenleg rendelkezésre álló terrorizmussal kapcsolatos fogalmak. A dolgozatot ezért összesen négy részre bontottam, ezzel elhatárolva a különböző elemzési kereteket egymástól, így próbálva meg leegyszerűsíteni a kutatás folyamatát.

Az első nagyobb fejezetben a különböző fogalmak elhatárolását végzem el. Mivel a vizsgált térség a Közel-Keleten terül el, amely alapvető, csak rá jellemző biztonságpolitikai dinamikával és egyedi kihívásokkal és kockázatokkal, politikai folyamatokkal rendelkezik. A dolgozat döntően második fele alapvetően a térségben megjelenő és ott merényleteket végrehajtó terrorcsoportokkal foglalkozik, ezért fontos a Közel-Kelet megfelelő lehatárolása.

Mivel a terrorcsoportok jelentős részben a konfliktuszónákba települtek, ahol szervezett erőszakot hajtanak végre, ezért fontos a gerilla típusú hadviselés elméleteinek vizsgálata. Törekszem arra, hogy ezeket egymástól elválasztva vizsgáljam, és az elméletek elemzését a gyakorlati példák felhasználásával fogom elvégezni. A gyakorlati példák egyrészt segítenek a különböző elméletek jobb megértésében, és annak eldöntésében, mennyire használhatóak az egyiptomi események tanulmányozása során. Összesen öt elmélet vizsgálatát végzem el a

dolgozatban, ezek; aszimmetrikus hadviselés, negyedik generációs hadviselés, nem konvencionális hadviselés, hibrid hadviselés, szürke-zónás konfliktusok. Bár gyakran egymás szinonimájaként alkalmazzák a fogalmakat, ezek vizsgálatuk tárgyát különböző jellegzetességek alapján írnak le, és más tényezőket hangsúlyoznak ki. Ezért fontos a gyakorlati példák alkalmazása, amelyek révén igazolhatjuk őket, vagy elvethetjük azokat.

Vizsgálni szándékozom továbbá a terrorizmus különböző definícióit is, amelyek nélkülözhetetlenek a terrorcsoportok kialakulásának és tevékenységének jobb megértéséhez egyaránt. Valamint a elemzésük lehetővé teszi, hogy a különböző csoportok tevékenységének elemzése során előzetes tudáshoz jussunk a működésükkel kapcsolatban. Az aszimmetrikus konfliktusok és a terrorizmus területén kialakított fogalmakat az egyiptomi terrorcsoportok és a hadsereg műveleteinek elemzésével fogom vizsgálni. A második nagyobb egységet, amely az egyiptomi terrorellenes műveleteket vizsgálja, két nagyobb részre bontom. Az első fele foglalkozik a Nasszertől Mubárakig tartó folyamatok elemzésével. Itt főleg a terrorcsoportok kialakulásának, azok tevékenységének elemzésével foglalkozom, mivel több olyan jellegzetesség is megfigyelhető, amelyek a modern terrorellenes küzdelmekben is feltűnnek. Ezeknek a jellegzetességeknek a feltárása segíthet abban, hogy megértsük a különböző terrorcsoportok, ellenálló szervezetek gondolkodásmódját, és mindez megkönnyíti a különböző merényletek elemzését is. Egyúttal az arab tavasz előtti korszak terrorellenes fellépésének vizsgálata segítheti annak eldöntését, hogy a biztonsági erők az általuk felhasznált eszközök alapján hatékonyan léptek e fel a terrorcsoportokkal szemben.

A második nagyobb egységben az arab tavasz után a Sínai-félszigeten kialakult, valamint Egyiptom belső területein zajló felkelések elemzésére kerül sor. Ekkor az ország teljes területén több kisebb-nagyobb terrorcsoport, felkelő szervezet volt aktív, amelyek tevékenysége a 2013-as hatalomátvétel után intenzívebbé vált. Ennél a résznél vizsgálom a terrorszervezetek tevékenységében beállt fejlődést, a különböző merénylettípusok elkövetésének módjait, valamint az állam és a biztonsági erők által alkalmazott választevékenységeket is. Célom, hogy a gyakorlati tevékenységekből levont tapasztalatok alapján az első részben kifejtett fogalmakat elemezzem. Ennek segítségével támasztom alá valamelyik úgynevezett aszimmetrikus hadviselési elv alkalmazhatóságát, továbbá azt is vizsgálom, hogy a gyakorlati tapasztalatok alapján melyik terrorizmus fogalmat tartom elfogadhatónak. Továbbá elemzem azt is, hogyan, milyen eszközökkel voltak képesek az egyiptomi biztonsági szolgálatok hatékonyan fellépni a terrorcsoportok ellen is.

A szakirodalom áttekintése

a.) *Nemzetközi szakirodalom*

Úgy véltem, hogy a disszertáció szakirodalmi áttekintése során az alábbi megosztást alkalmazom. Először a nemzetközi szakirodalom vizsgálatát végzem el, utána a hazai szakirodalommal, majd az internetes források ismertetésével folytatom annak elemzését.

A Közel-Kelet meghatározásánál jelentős részben támaszkodtam Barry Buzan Regions and Powers: The Structure of International Security című munkájára, amely regionális komplexumokban, szubkomplexumokban és szigetelő államokban gondolkodik. A Közel-Keletet alapvetően három szubkomplexumra osztja fel, a térséget pedig nemzetállamok halmazaként látja, amelyeket összeköt az Izraellel szemben fennálló viszony. Általában a szubkomplexumoknak megvan a saját belső dinamikája, és egymáshoz lazán kapcsolódnak. A meghatározó szigetelőállamok is ki vannak jelölve, amelyek egyrészt más komplexumokhoz is kapcsolódhatnak, továbbá el is reteszelik az adott komplexumot. Azonban a komplexum elméletet az arab tavasz jelentős mértékben felülírta, továbbá a dzsihadizmus erősödése is egyre inkább átjárást biztosított az egyes komplexumok között.[1] A térség meghatározása kapcsán Alfred Tayer Mahan alkotott maradandót, aki brit érdekek mentén próbálta meg a térség területének kialakítását. A térséget később Mary Chirol bővítette tovább, szintén a brit politikai érdekek hangsúlyozása mentén. [2]

Az úgynevezett aszimmetrikus konfliktusok elméletének kutatása során jelentős szakirodalom került vizsgálat alá. Nagyon hasznos volt a számomra William S. Lind negyedik generációs hadviselésének elmélete, amely elemzéséhez gyakorlati elemeket is felhasználtam. Lind,[3][4] a hadviselést egyfajta fejlődési ív mentén írja le, amelyet négy generációra osztott. A generációk folyamatosan fejlődnek, ahogy a technikai fejlődés következtében átalakul a hadviselés. Az utolsó generáció nem feleltethető meg ennek a fejlődési ívnek, mivel annak megvívását jelentős részben nem állami szereplők végzik el, és amelynek eredői a modern állam megjelenése előtt (1648., a Harmincéves Háborút lezáró Vesztfáliai Békét megelőző időszak)

[1] Buzan, Barry et. al. (2003.): Regions and Powers: The Structure of International Security, Cambridge, Cambridge University Press, 2003.185-258.

[2] Chirol, Mary V.I. (1903.): The Middle Eastern question or some political problems of Indian defence, John, Murray kiadásában, London, 3-7., Koppes, Clayton R. (1976.): Captain Mahan, General Gordon, and the Origins of the Term 'Middle East', Middle Eastern Studies, 12.év., 1. szám, 95-98.

[3] Lind, William S. (1989.): The Changing Face of War: Into the Fourth Generation, Marine Corps Gazette, 1989. októberi szám, valamint Lind, William S. (2004.): Understanding Fourth Generation War, Military Review, Október-novemberi szám

[4] Somkuti Bálint (2015.) A negyedik generációs hadviselés, in. Aszimmetrikus hadviselés - Kis háborúk nagy hatással, Zrínyi Kiadó, Budapest, Somkuti Bálint (2012.): A negyedik generációs hadviselés - az érdekérvényesítés új lehetőségei, PHD dolgozat, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem

játszottak nagyobb szerepet a hadviselésben. Az elméletnek több hibás következtetése van, amelyeket gyakorlati példákkal igazoltam. A hiba annak következtében alakult ki, hogy Lind mesterségesen húzta meg a korszakhatárokat, amelyek szűken igazodnak az adott korszak hadviselésének megvívásához. Az elmélet gyakorlati szempontból történő vizsgálata során az alábbi munkákat használtam fel:

- *Zrinko, Petener (2014.): Asymmetric Warfare –Not every war has to end? Ministry of Defence of the Republic of Croatia, Zagreb*
- *Hammes, Thomas (2006.): The Sling and the Stone: On War in the 21st Century, Motorbooks International, Wisconsin*
- *Boot Max (2013.): Invisible Armies: An Epic History of Guerrilla Warfare from Ancient Times to the Present, Liveright Publishing Corporation, London*
- *Zamoyski, Adam (2016.): Napóleon bukása és a bécsi kongresszus - (1814-1815), Park kiadó, Budapest*
- *Lele, Ajey (2014.): Asymmetric Warfare: A State vs Non-State Conflict, Oasis, 2014-es július, decemberi szám*

A hibrid hadviseléssel kapcsolatban felhasználtam a kialakulásában szerepet játszó alapvető szakirodalmat. Míg William J. Nemeth a hibrid hadviselést még a modern és törzsi társadalom keverékéből kialakuló harctevékenységből vezette le,[5] addig Frank Hoffman a hibrid hadviselés kezdeteit a Hezbollah és Izrael között 2006-ban lezajlott háborúra vezeti vissza. Nála a hibrid hadviselés egyfajta átmenet a hagyományos hadviselés és a különleges műveleti erők alkalmazása között, amelyben az utóbbinak van nagyobb szerepe. Azonban Hoffmann meghatározásában nem vette figyelembe, hogy konfliktusfüggő, hogy mikor támaszkodhatunk inkább a hagyományos erőkre, és mikor hárul jelentősebb feladat a különleges alakulatokra. Bár a szerző kihangsúlyozta a kommunikáció megnövekedett szerepét, azonban ez minden konfliktusban felértékelődött, nemcsak a hibrid háborút vívó fél kényszerült ennek nagyfokú alkalmazására.[6]A hibrid hadviselés elmélete szempontjából Valerij Geraszimov megkerülhetetlen. Az angolul is megjelent The Value of Science Is in the Foresight, New Challenges Demand Rethinking the Forms and Methods of Carrying out Combat Operations című tanulmányában a háború megváltozott megvívására hívta fel a

[5] Nemeth, William J. (2002.): Future war and Chechnya: a case for hybrid warfare, Naval Postgraduate School, Monterey

[6] Hoffman, Frank G. (2007.): Conflict in the 21st century, The rise of Hybrid wars, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, Hoffman, Frank G. (2009.): Hybrid Warfare and Challenges, Small Wars Journal, 2099-es évfolyam, 52. szám

figyelmet. Ebben a technológiai fejlődésnek óriási szerepe van, amely lehetővé teszi a gyors, az ellenség teljes területi mélységében történő műveletek végrehajtását. Bár a 2014-es ukrajnai műveletek sikere után a hibrid hadviselést, mint fogalmat Geraszimov cikkéből vezették le, azonban Geraszimov nem alkotott új fogalmat, sokkal inkább a meglévő trendeket mutatta be munkájában.[7]

A hibrid hadviseléshez rendkívül hasonló a nem konvencionális hadviselés is. A fogalom a hidegháború alatt született, és az amerikai különleges erők tevékenységét szabályozta nem megengedő környezetben. Az Unconventional Warfare Pocket Book tisztázza a fogalmat, és meghatározza a nem konvencionális hadviselés sikeres végrehajtásához elengedhetetlen stratégiát.[8] Azonban David Maxwell és David Kilcullen munkái nagyban segítettek a nem konvencionális hadviselés elméletének tisztázásában. Különösen azért, mert a munkáikban egyrészt kétségbe vonják az elmélet gyakorlati használatát a jelen kor fegyveres konfliktusaiban, másrészt, mert az új eszközök megjelenését is figyelembe vették. Ezek az eszközök pedig bár nem feltétlenül használhatóak a nem konvencionális hadviselés során, de más aszimmetrikus, vagy akár a gerilla hadviselésben is alkalmazhatják azokat.[9]

A Szürke Zónás Konfliktusok elméletének lényege, hogy nincs pontos határvonal háború és béke között. Így az újabb lehetséges műveletek már a biztonság különböző szektoraiban fejtik ki főként a hatásukat (gazdasági biztonság, humán biztonság). Az elmélet kutatása során Antulio Echevarria munkáját használtam fel, amely az elrettentés-kényszerítés dinamikájában vizsgálja a katonai műveleteket, amelyeket a háborús küszöb alatt hajtanak végre. Ezeket le lehet tagadni és kis erőbefektetéssel a meghatározott célokat is könnyen elérhetjük általuk. Azonban ennek általánosítását túlzásnak gondolom, továbbá a szerző által leírt tevékenységek mögött nemcsak katonai cél állhat.[10]

A Korlátok Nélküli Hadviselés (Unrestricted Warfare), is beletartozik a szürke zónás konfliktusok területébe, jelentős átfedések vannak köztük. Az elméletet két kínai ezredes, Qiao Liang és Wang Xiangsui dolgozta ki. A két szerző munkájában azt vizsgálta, hogy a konfliktusok megváltozott dinamikája miképpen befolyásolja Kína szerepét, és az ország

---

[7] Gerasimov, Valery (2016.): The Value of Science Is in the Foresight, New Challenges Demand Rethinking the Forms and Methods of Carrying out Combat Operations, Military Review, január-februári szám

[8] Unconventional Warfare Pocket Book (2016.), Egyesült Államok Különleges Műveleti Parancsnoksága, Fort Bragg

[9] Maxwell, David S. (2014.): Do We Really Understand Unconventional Warfare?, Small Wars Journal, https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/do-we-really-understand-unconventional-warfare (Letöltve:2022.05.09.), Kilcullen, D. (2019). The Evolution of Unconventional Warfare. Scandinavian Journal of Military Studies, 2(1), 61–71., https://sjms.nu/articles/10.31374/sjms.35/ (Letöltve:2022.05.09.),

[10] Echevarria, Antulio (2016.): Operating in the Gr ating in the Gray Zone: An Alternativ one: An Alternative Paradigm for U.S. adigm for U.S. Military Strategy, US Army War College, Washington D.C.

milyen, hagyományos katonai erőszakalkalmazástól eltérő, eszközöket képes használni a saját érdekei érvényesítése érdekében.

A munka hasonló eszközöket említ, mint Echevarria, így az egyiptomi terrorellenes műveletek elemzéséhez nem tudtam felhasználni.[11] Az elmélet tanulmányozásában az alábbi szerzők jelentettek további segítséget:

- *Barno, David et al. (2016.): A New Generation of Unrestricted Warfare, https://warontherocks.com/2016/04/a-new-generation-of-unrestricted-warfare/*
- *Knoll, David, et al. (2021.): China's Irregular Approach to War: The Myth of a Purely Conventional Future Fight, https://mwi.usma.edu/chinas-irregular-approach-to-war-the-myth-of-a-purely-conventional-future-fight/*
- *Ethirajan, Anbarasan (2022.): Colombo Port City: A new Dubai or a Chinese enclave?, https://www.bbc.com/news/world-asia-59993386*

A terrorizmus definiálásának vizsgálata során több meghatározást elemeztem. Így a NATO, USA Védelmi Minisztérium, az ENSZ, Izrael, vagy az Arab országok definícióit is vizsgálatnak vetettem alá.[12] A definíciók közös jellemzője, hogy kihangsúlyozzák a terrorizmust, mint politikai eszközt, amelynek része a félelemkeltés, és főképpen civilek ellen irányul. Az elméleteket gyakorlati szempontból is vizsgáltam, ezért a különböző merényletek bemutatásával próbáltam meg őket igazolni. Továbbá elemeztem az egyéni merényletek elkövetésének körülményeit is, mivel azt tapasztaltam, hogy a különböző fogalmak ezeket nem említik.[13]

A 20. század egyiptomi terrorcsoportjai kialakulásának, megszerveződésének és merényleteinek vizsgálatában a következő munkák segítségét vettem igénybe. Alison Pargeter[14], Gudrun Kraemer[15], valamint Victor J. Villi[16] munkáikban vizsgálták a Muszlim Testvériség megalakulását, hatalmi harcukat a kormányzatokkal, valamint radikalizálódásukat, és a politikai küzdelmekben játszott szerepüket. Azonban a könyvek hátránya az volt, hogy az

---

[11] Liang, Qiao et al (2015.): Unrestricted Warfare: China's Master Plan to Destroy America, Echo Point Books & Media, London

[12] Továbbiakban lásd; USA Védelmi Minisztérium Terrorizmus Definíció, https://2001-2009.state.gov/s/ct/info/c16718.htm (Letöltve:2024.10.10), Izrael Terrorizmus definíció, https://english.mod.gov.il/About/Innovative_Strength/Pages/Fighting_Terror_in_the_Legal_Arena.aspx (Letöltve:2024.10.10), ENSZ Terrorizmus definíció, https://www.unodc.org/e4j/en/terrorism/module-4/key-issues/defining-terrorism.html, (Letöltve:2024.10.10)

[13] The Rise of the Self-Radicalised Lone Wolf Terrorist, https://www.visionofhumanity.org/increase-in-self-radicalised-lone-wolf-attackers/ (Letöltve:2022.05.31.)

[14] Pargeter, Alison (2013.): The Muslim Brotherhood: From Opposition to Power, SAQI BOOKS, London,

[15] Kraemer, Gudrun (2010.): Hasan al-Banna, Makers of the Muslim World, Oneworld Publications, London

[16] Willi, Victor J. (2021.): The Fourth Ordeal, A History of the Muslim Brotherhood

eseményeket a Muszlim Testvériség szemszögéből vizsgálták, és a terrorcsoportok tevékenységére nem fordítottak kellő figyelmet. Ebből a szempontból kiegészítésként használtam Gilles Kepel[17] az egyiptomi terrorcsoportok kialakulását és tevékenységét vizsgáló munkáját, amelynek segítségével ezt a két területet (Muszlim Testvériség és a terrorcsoportok) együtt vizsgálhattam. Szajjid Kutb ideológiája, és tevékenysége elemzéséhez Fawaz Gerges[18] munkáját használtam fel, aki korabeli dokumentumok, és az eseményekben részt vevőkkel készített interjúival mutatta be nemcsak Kutb tevékenységét, hanem a Nasszer és a Testvériség között folyó hatalmi harcot is új információk alkalmazásával elemezte.

Abdullah al-Arian könyve a Szadat érában tapasztalható iszlamizmus előretörésével, politikai, társadalmi, gazdasági okaival foglalkozik, illetve bemutatja a Dzsáma al Iszlamíja kialakulását is. Mivel a terrorcsoportok tevékenysége Szadat alatt bontakozott ki, ezért Giles Kepel munkáját is felhasználtam, hogy a politikai, és a vallási folyamatok mellett a fő kutatási területnek számító terrorcsoportok tevékenységét elemezzem.

Az Egyiptomban tapasztalható iszlamizmus kialakulását, továbbá annak a 20, 21. században játszott szerepét elemzi Osman Tarek Egypt on the Brink, From the Rise of Nasser to the Fall of Mubarak című könyvében. Ebben a szerző nemcsak az iszlamizmus modern kori történetét, és annak Egyiptomot érő hatásait vizsgálta, hanem az iszlám megjelenésétől kezdve foglalkozott annak az egyiptomi társadalomban játszott szerepével is. A szerző egyszerű nyelvezetet használ, és az iszlamizmus története szempontjából lényeges elemeket emeli ki. A hátránya viszont az, hogy a terrorcsoportokkal csak röviden, néhány mondaton keresztül foglalkozik. Azonban ennek ellenére néhány olyan kormányzati eszközt is megemlít, amelyek segítettek a kormányzatnak a terrorcsoportok felszámolásában (Al-Azhar mecset fatvái, terrorcsoportok pénzügyi támogatásának elapasztása). Az al-Azhar és a kormányzat közti viszonyt részletesen elemzi Malika Zeghal munkája is.[19]

Az eddig felsorolt munkák természetesen a Mubárak-korszakban megvalósult terrorellenes fellépést is vizsgálják. Mivel 1992-ben egy jelentős terrorcsoportok által végrehajtott felkelés volt Kairóban, ezért ennek elemzése során felhasználtam, W.J Dorman, Informal Cairo: Between Islamist Insurgency and the Neglectful State? című tanulmányát. A szerző bemutatja a felkelés kirobbanásának okait, a terrorcsoportok által alkalmazott eszközöket, továbbá a kormány és a biztonsági erők által felhasznált eszközöket is elemzi.

---

[17] Kepel, Gilles (1984.): Muslim Extremismin Egypt, The Prophet and the Paraoh, SAQI BOOKS, London,

[18] Gerges, Fawaz (2018.): Making the Arab World: Nasser, Qutb, and the Clash That Shaped the Middle East, Princeton University Press, Oxford,

[19] [19] Zeghal, Malika (1999.): Religion and Politics in Egypt: The Ulema of al-Azhar, Radical Islam, and the State (1952-94), International Journal of Middle East Studies, 31.évf. 3.szám

A tanulmányt azért is hasznosnak tartom, mivel a jelenkor szempontjából is fontos és értékelhető megállapításokat tesz, például bemutatja, hogy a terrorcsoportok már a 90-es évek elején is végeztek szociális tevékenységet, tehát nem az Iszlám Állam volt az első, amely újítónak számított ezen a területen. Saját kutatásaim során egy tanulmányt is írtam az Egyiptomban végrehajtott öngyilkos merényletekről. Ebben elemeztem a végrehajtás módjait, az elkövetőket és a támadásokra válaszul elrendelt intézkedéseket is. A tanulmányban újdonságot jelentett, hogy vizsgáltam a 2000-es évek elején végrehajtott merényleteket is, amelyekkel a hazai szakirodalom nem foglalkozott.[20]

Az arab tavasz folyamatainak elemzése során a hírforrások információi mellett Idris Iffat Sinai Conflict Analysis című tanulmányát is felhasználtam. A tanulmány ismerteti az arab tavasz folyamatait és bővebb kitekintést nyújt a Sínai-félszigeten és Egyiptom belső területein belül végrehajtott merényletekkel kapcsolatban. A munka nagyban hozzájárult az elemzésem pontosításához mivel több diagramot tartalmaz, amelyek számszerűen ábrázolják éves bontásban az elkövetett merényleteket. A diagramok elemzésével pedig következtetéseket vontam le a terrorellenes műveletek sikere szempontjából.

A terrorcsoportok működése, valamint a biztonsági erők tevékenységének elemzése szempontjából Zack Gold a Nemzetközi Terrorellenes Intézet munkatársának tanulmányait is felhasználtam. Zach Gold több olyan információt is beépített a munkáiba, amelyeket nem volt módomban más forrásból beszerezni. Az általa készített elemzések alaposan áttekintették a terrorcsoportok által végrehajtott merényleteket, továbbá a terrorellenes műveleteket is teljeskörűen vizsgálták.

Az egyiptomi terrorellenes műveletek vizsgálata során a felhasznált szakirodalom egy részét online elérhető jelentések tették ki. Ezek a munkák nemcsak a terrorcsoportok merényleteit vizsgálták, hanem ezeket számszerűsítve, grafikonon ábrázolva mutatták be. Így a kutatásaim során egyszerűbben volt lehetőségem elemezni a terrorcsoportokkal kapcsolatos folyamatokat, valamint visszacsatolást is kaptam arra vonatkozóan, hogy ezek milyen mértékben voltak sikeresek. Lisa Watanabe Sinai Peninsula – from Buffer Zone to Battlefield című elemzése ehhez a forráscsoporthoz tartozik. A szerző egyszerű nyelvezetet és ábrákat használva mutatta be a terrorcsoportok tevékenységét, a térképek pedig ezek elhelyezését könnyítik meg.

[20] Majorosi Ádám (2021.): Öngyilkos merényletek Egyiptomban a 2004 és 2020 közötti időszakban - az öngyilkosmerényletek elkövetési módjainak vizsgálata szervezettség alapján, a vallás szerepének figyelembevételével, Külügyi Műhely, 2021/2. szám

Egyes tudományos munkák félúton helyezkednek el az elemzés és az online újságcikk között. Ezek az online megtalálható tudományos dokumentumok abban különböznek a számos hírportálokon megjelentett híradásoktól, hogy több hírt és információt tartalmaznak egyszerre. Azonban egyúttal elemzéseket is végeznek a hírek alapján az egyiptomi belső folyamatokról. Erre a fajta elemzésre kiváló példa Sarah El-Rashidi Morsi's Failures in Sinai: A Cautionary Tale című tanulmánya, amely Murszi terrorellenes tevékenységére koncentrál, tanulmányozza annak hiányosságait, és feltárja az ellene végrehajtott katonai hatalomátvétel okait is. A disszertációm elkészítéséhez az alábbi rövid elemzéseket használtam fel:

- Stern, Moran (2016.): The Reality of Israel–Egypt Relations, www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-reality-of-israel-egypt-relations
- Revkin, Mara (2013.): Outsourcing Justice in the Sinai: Sharia Courts Thrive in the Shadow of a Weak State, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/outsourcing-justice-in-the-sinai-sharia-courts-thrive-in-the-shadow-of-a-weak-state/
- Mandour, Maged (2018.): Egypt's Comprehensive Military Operation, Carnegie Endowmnet for International Peace, https://carnegieendowment.org/sada/75556
- Sherif, Ashraf el (2014.): The Muslim Brotherhood and the Future of Political Islam in Egypt, https://carnegieendowment.org/2014/10/21/muslim-brotherhood-and-future-of-political-islam-in-egypt-pub-56980
- Barnett, David (2013.): Al Furqan Brigades claim 2 attacks on ships in Suez Canal, threaten more, https://www.longwarjournal.org/archives/2013/09/al_furqan_brigades_claim_two_a.php
- Levy, Ido (2021.): Egypt's Counterinsurgency Success in Sinai, The Washington Institute for Near east Policy, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/egypts-counterinsurgency-success-sinai
- Salem, Ahmed (2017). The Re-emergence of Jund al-Islam: A new chapter in the conflict between al-Qaeda and ISIS., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-re-emergence-of-jund-al-islam-a-new-chapter-in-the-conflict-between-al-qaeda-and-isis/
- Mcmanus, Allison (2020.): The Egyptian Military's Terrorism Containment Campaign in North Sinai, https://carnegieendowment.org/sada/82218

- Mohamad, Amer (2019.): Superficial Gains, but No Lasting Success in Sinai 2018, https://timep.org/2019/02/07/superficial-gains-but-no-lasting-success-in-sinai-2018/
- Between Death And Besiege – An Overview Of The Situation For Local Residents In Sinai Since The Beginning Of The Comprehensive Operation In February 2018 jelentés; 2019., https://egyptianfront.org/wp-content/uploads/2019/05/Between-Death-andBesiege.2.pdf
- Schweitzer, Yoram et al (2020.): Islamic State Province in Sinai Changes its Strategy: Are Israel and the Suez Canal in the Crosshairs?, https://www.inss.org.il/publication/sinai-isis/

A disszertáció végén kísérletet tettem egy új hadviselési elmélet, valamint egy új terrorizmus definíció megalkotására. Az új hadviselési elmélet, amely az Adaptív Hadviselés nevet kapta, főleg az ún, gerilla hadviselés gyakorlati tapasztalatait felhasználva alkottam meg. Mivel az ezzel kapcsolatos forrásokat az előző bekezdésekben bemutattam, ezért csak a további, az elmélet bizonyításához felhasznált források felsorolását végzem el. Az elmélet kialakítása során felhasznált Liquid Warfare-rel kapcsolatban Jolle Demmers, az elmélet megalkotójának tanulmányát elemeztem.[21] Az elmélet bizonyításához felhasználtam a gerilla hadviselés elméleteinek klasszikusait, így Mao Ce Tung, Che Guevara, vagy Carlos Marighella munkáit is. Továbbá korunk fegyveres konfliktusainak tapasztalatait is feldolgoztam és hasznosítottam. Így Adam Hoffman[22] , Snehesh Alex Philip[23], Ben Watson[24], vagy éppen Forgács Balázs doktori disszertációját[25] használtam fel.

A terrorizmus definíciójának megalkotása során több fogalom elemzését végeztem el. Ezekben közös volt, hogy a terrorizmust belbiztonsági/ katonai fenyegetésként azonosították, amely a félelemre épül, politikai, ideológiai célból követik el, és jelentős mértékű károkozással

[21] Demmers, Jolle et al (2018.): An assemblage approach to liquid warfare: AFRICOM and the 'hunt' for Joseph Kony, https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0967010618777890 (Letöltve:2022.06.07.)
[22] Hoffman, Adam (2015.): The Islamic State's Use of Social Media: Terrorism's Siren Song in the Digital Age, Institute for National Security Studies, https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/systemfiles/The%20Islamic%20State%E2%80%99s%20Use%20of%20Social%20Media%20Terrorism%E2%80%99s%20Siren%20Song%20in%20the%20Digital%20Age%20%20Adam%20Hoffman.pdf (Letöltve:2022.06.09.)
[23] Philip, Snehesh Alex (2021.): Taliban 'has armed drone unit to track & take down targets', which helped it capture Kabul, https://theprint.in/world/taliban-has-armed-drone-unit-to-track-take-down-targets-which-helped-it-capture-kabul/734358/ (Letöltve:2022.06.09.)
[24] Watson, Ben (2017.): The Drones of ISIS, https://www.defenseone.com/technology/2017/01/drones-isis/134542/ (Letöltve: 2022.06.09.)
[25] 33. Forgács Balázs (2009.): Napjaink hadikulturái, *A hadviselés elmélete és fejlődési tendenciái a modern korban,* PHD értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest

jár. A különböző definíciók elemzésekor felhasználtam Brian Jenkins[26], az USA Védelmi Minisztérium[27], az ENSZ Biztonsági Tanács[28], az 1998-as Arab Egyezmény a Terrorizmus Felszámolására [29] , valamint az Izraeli Terrorellenes Törvényt is.[30]

b.) Magyar források

Magyar források közül keveset alkalmaztam az adatgyűjtés és az elemzés során. Ennek oka, hogy az általam vizsgált területtel hazánkban kevés szakértő foglalkozott. A Közel-Kelet meghatározásakor felhasználtam N. Rózsa Erzsébet munkáját, amelynek címe Az államiság modelljei a Közel-Keleten, A vahábita királyságtól az iszlám köztársaságig.[31] A szerző bemutatja a Közel-Kelet, mint fogalom létrejöttét, és összehasonlítja annak változásait, továbbá rávilágít arra, hogy a különböző szereplők mit értettek alatta.

A negyedik generációs hadviselés elméletének elemzése során alkalmaztam Kiss Álmos Péter[32] és Somkuti Bálint[33] munkáit. Mivel a negyedik generációs hadviselés elméletével kapcsolatos szakirodalom lényegi elemeit, és az azokkal kapcsolatos meglátásaimat bemutattam az angol nyelvű szakirodalom elemzése során, ezért erre most nem térek ki. Annyi kiegészítést azonban teszek, hogy Lind tanulmányát a két magyar szerző munkájával együtt elemeztem, és a kutatásaik nagy segítséget nyújtottak a negyedik generációs hadviselés tanulmányozása során. Továbbá az első két generáció gyakorlati elemzéséhez felhasználtam Csikány Tamás: Az európai hadművészet a Harmincéves Háborútól a XIX. század végéig[34] című tankönyvét is.

---

[26] Jenkins, Brian Michael (1980.): The study of Terrorism: Definitional Problems, Rand Corporation, Santa Monica

[27] USA Védelmi Minisztérium Terrorizmus Definíciója, https://2001-2009.state.gov/s/ct/info/c16718.htm (Letöltés:2024.10.29.)

[28] ENSZ Biztonsági Tanács 1566-os határozata (2004.), file:///C:/Users/Windows10/Downloads/S_RES_1566(2004)-EN.pdf, (Letöltve:2022.11.19.), 1-2.

[29] 1998-as Arab Egyezmény a Terrorizmus Felszámolására, https://www.refworld.org/legal/agreements/las/1998/en/29059 (Letöltés:2024.10.29.)

[30] Israel's 2016 Counter-Terrorism Law and 1945 Emergency Regulations Regarding the Outlawing of Six (2021.) Palestinian Human Rights and Civil Society Groups, Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel Report, 2-3.,

[31] N. Rózsa Erszébet (2019.): Az államiság modelljei a Közel-Keleten, A vahábita királyságtól az iszlám köztársaságig. Ludovika Kiadó, Budapest

[32] Kiss Álmos Péter (2016.): Háború a nép között, Esettanulmányok a negyedik generációs hadviselés történetéből, Zrínyi Kiadó, Budapest

[33] Somkuti Bálint (2015.) A negyedik generációs hadviselés, in. Aszimmetrikus hadviselés - Kis háborúk nagy hatással, Zrínyi Kiadó, Budapest, Somkuti Bálint (2012.): A negyedik generációs hadviselés - az érdekérvényesítés új lehetőségei, PHD dolgozat, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem

[34] Csikány Tamás (2001.): Az európai hadművészet a Harmincéves Háborútól a XIX. század végéig, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Hadtörténelem Tanszék, Budapest

Az Ukrajnában 2014-ben folyó műveletek elemzéséhez felhasználtam Rácz András Oroszország hibrid háborúja Ukrajnában című tanulmányát. A szerző gyakorlati tapasztalatok alapján állít fel egy modellt, amely alapján a hibrid hadviselés könnyen értelmezhető. A hátránya ennek a modellnek az, hogy nem veszi figyelembe, hogy rövid idő állt rendelkezésre az orosz erőknek a művelet eltervezésére, valamint azt sem, hogy az ukrán állam annyira meggyengült a forradalom következtében, hogy nem volt képes ellenállni az orosz erőknek.[35] Az elemzéshez felhasználtam továbbá:

- *Jójárt Krisztián (2019.): A hibrid hadviselés orosz elméletének változása az ukrajnai tapasztalatok tükrében, Hadtudomány, 2019/1-2.*
- *Porkoláb Imre (2015.): Hibrid hadviselés: új hadviselési forma, vagy régi ismerõs?, Hadtudomány, 2015/3-4.*

A terrorizmus fogalmának meghatározása során felhasználtam Eck Gábor és Serbakov Márton Tibor tanulmányait is.[36] A szerzők bemutatták a különböző terrorizmussal foglalkozó definíciókat és összehasonlítást is végeztek ezekkel kapcsolatban. A terrorizmus elméletének vizsgálata során továbbá más magyar szerzők munkáit is elemeztem, amelyek jelentős mértékben nem különböztek a nemzetközi definícióktól. Így kutatásaim során felhasználtam Resperger István[37] és Bartkó Róbert definícióit is. [38] Továbbá feldolgoztam a Tálas Péter által szerkeszett Válaszok a terrorizmusra című tanulmánykötetét is, amely a szeptember 11-én bekövetkezett terrortámadás után elemezte a terrorizmus és a nemzetközi rendszer viszonyát. A munkában elemzésre kerülnek a terrorizmusban és a hadviselésben bekövetkezett változások, a terrorizmus és a globalizáció viszonya, továbbá a terrorizmus és a Közel-Kelet kérdésköre is. A munka rendkívül hasznos, hiszen a 21. század elején még a kezdetleges folyamatok vizsgálatából próbált meg következtetéseket levonni a jövőre vonatkozóan, így onnan visszatekintve érdekes volt azt megvizsgálni, hogy a szerzők elemzéséből mennyi vált valósággá. Így egyrészt bemutatták a definíciók változásait, valamint ezek szintézisét is létrehozták, ami a saját elemzésemet könnyítette meg.

A magyar források közül Egyiptom modern történetével kapcsolatban tanulmányoztam Gazdik Gyula hasonló címen írt munkáját.

---

[35] Rácz András (2014.): Oroszország hibrid háborúja Ukrajnában, KKI Tanulmányok, 2014/1.

[36] , Eck Gábor (2021.): A terrorizmus és az információs tér kapcsolódási pontjai, Nemzetbiztonsági Szemle, 9. évfolyam, 3.szám, 56, In Dr. Serbakov Márton Tibor (2020.): A terrorizmus definíciójának kérdése, https://ujbtk.hu/dr-serbakov-marton-tibor-a-terrorizmus-definiciojanak-kerdese/ (Letöltve:2022.05.30.)

[37] Resperger István: Az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus jellemzői, Hadtudomány, Budapest, 2010/4.

[38] DR. Bartkó Róbert (2011.): A Terrorizmus Elleni Küzdelem Kriminálpolitikai Kérdései, Győr, UNIVERSITAS–GYŐR Nonprofit Kft.

A szerző könyvében nagyszámú forrással dolgozott, és ezek felhasználásával letisztult módon elemzi Egyiptom modern kori történetét. Ennek köszönhetően pedig a tudományos kutatásomat tette egyszerűbbé. Továbbá az egyiptomi vallási intézmények és a muszlim vallás szélsőséges irányzatainak vizsgálata szempontjából nagy segítségemre volt Tüske László Visszatérítők című cikke is.[39]

c.) Internetes források

A dolgozat elkészítése során a harmadik forráscsoportot az internetes cikkek, és hírportálok jelentették. Mivel a terrorcsoportok merényleteit és az ellenük folyó küzdelmet elemeztem, ezért elengedhetetlennek tartottam a hírportálok felhasználását, amelyek az információkat gyorsan biztosították a szélesebb nyilvánosság részére. Az összes forrást idő és helyhiány miatt nem sorolom fel. Több hírportál híreit tanulmányoztam, így például a Reuters, Washington Post, New York Times, Times of Izrael termékeit elemeztem. Általában rövid híreket használtam, amelyek néhány mondatban, bekezdésben foglalták össze az eseményeket. A tudományos munka elvégzésében jelentős segítséget nyújtott az Al-Monitor, amely a Közel-Keleten zajló történéseket összegzi. Azonban nemcsak tudósít, hanem egyúttal a rövid elemzéseket is végez. Így bárki számára közérthetően összefoglalja a híreket.

[39] Tüske László (2003.): Visszatérítők (Az iszlám radikalizmus gyökerei), https://magyarnarancs.hu/belpol/visszateritok_az_iszlam_radikalizmus_gyokerei-60239 ((Letöltve:2024.11.26.)

1. Fogalmi elhatárolások – meghatározások

Ebben a fejezetben néhány fogalommal foglalkozom, és bővebben elemzem őket. Az első, amelyet be kívánok mutatni, és vizsgálni, a Közel-Kelet lesz, mivel a regionális biztonsági kihívások Egyiptomon belül is éreztetik a hatásukat. Itt legfőképpen a terrorizmust emelném ki, de szót ejtek olyan kihívásokról is, mint a túlnépesedés vagy a jelentős vízhiány, amelyek a térség több országában jelentenek komoly biztonsági kockázatot. Ezután főleg a mai konfliktusok megvívásának fogalmait tanulmányozom. Ezek meghatározása nem egyszerű, mivel többször változnak, és a különböző szerzők más-más jellegzetességet tanulmányoztak, és hangsúlyoztak ki. Így beszélhetünk aszimmetrikus konfliktusokról, nem-konvencionális háborúról, esetleg negyedik generációs hadviselésről, vagy pedig a jelenleg használt hibrid hadviselésről is. Az általam bemutatott elméleteket főleg nem állami szereplők alkalmazzák, és általában a hagyományos módon harcoló állami szereplők ellensúlyozására. Ezeket a fogalmakat azért tisztázom az első fejezetben, mert a dolgozat jelentős részében főleg a terrorcsoportok merényleteivel, támadásaival foglalkozom, amelyeket az eddig felsorolt elméletek felhasználásával vizsgálok.

1.1. A Közel-Kelet meghatározása

A Közel-Kelet, mint régió meghatározása a 20. század eleje óta foglalkoztatja a kutatókat. Ez a meghatározás nem egységes, egyes elemzők más és más államokat helyeznek el benne, illetve igyekeznek a régiót a belső politikai folyamatokon keresztül elhatárolni, és meghatározni. Így az elmúlt évszázad során több megnevezést és meghatározást használtak fel a különböző cikkek, tanulmányok, elemzések.

A térség első meghatározása 1900-ból való. Akkor Sir Thomas Gordon tábornok, aki a brit hírszerzés tisztje és a Perzsa Birodalmi Bank igazgatója is volt egyben, a Közel-Keletet a mai Irán és Afganisztán területén határolta be. Ebben külső fenyegetések motiválták, mivel ekkor a térségben a britek az Orosz Birodalom jelentette kihívással voltak kénytelenek szembe helyezkedni. Így ez a meghatározás főleg a brit stratégiai érdekeket jelezte.[40] Hasonló következtetésre jutott Alfred Tayer Mahan is Ő is a brit-orosz vetélkedés mentén alakította ki a régiót, nála azonban geopolitikai megfontolások is szerepet játszottak. Így Mahan lényegében kibővítette a régiót és már nemcsak a mai Iránt és Afganisztánt tekintette a térség elidegeníthetetlen részének, hanem az Arab-félszigettől Indiáig terjedő területet is. Nála a régió középpontjában helyezkednek el az Öböl-menti államok, amelyeket a Perzsa-öböl vesz körbe.[41]

[40] Where is the Middle East?, https://al-bab.com/special-topics/where-middle-east (Letöltés: 2022.03.28.)
[41] Mahan, Alfred Thayer (1890.): The Influence of Sea Power upon History, 1660–1783, Boston, Brown and Company, 324-329.

Véleménye szerint a Perzsa-öböl a második legfontosabb tengeri útvonal a Szuezi-csatorna után, mivel összeköti a briteket Indiával, és ezzel segít az orosz térnyerés akadályozásában is.[42]

Halford John Mackinder a Közel-Keletet a Belső Perifériához sorolta; véleménye szerint egy nagyhatalom számára fontos az itt található ásványkincsek birtoklása, mivel ezek lehetővé teszik egy adott állam számára hatalma növelését[43]. Mary Chirol is további definíciót alkotott, amely voltaképpen Mahan elméletének kiterjesztését jelentette. Ő India összes nyugati szárazföldi és tengeri megközelítési útvonalait a Közel-Kelet részének tekintette. Így a mai Iránt, a Perzsa-Öböl területét, Irakot, Szaúd-Arábia keleti területeit. Illetve a térséghez illesztette Afganisztánt és Tibetet is.[44] Ekkor, a britek számára azért volt fontos a Közel-Kelet, amennyiben elősegítette India védelmét. A 19. század végén, 20. század elején a térség körülhatárolását az határozta meg, hogy az itt megjelenő hatalmak stratégiai érdekei milyen felosztást tettek lehetővé. Így például a briteknél meg lehet különböztetni a Távol-Keletet (India és a Délkelet-Ázsia, Közép-Keletet (mai Middle East, India és a „Közel-Kelet" közti térség), és a Közel-Keletet (Near East, a Földközi-tenger körüli területet jelentette).

Azonban az első világháború után a fogalom jelentéstartománya is megváltozott. Ekkor ugyanis a britek az Első Világháború végén az arab harcosok segítségével győzelmet arattak az Oszmán Birodalommal szemben, és a Földközi-tenger térségében alakítottak ki mandátumterületet (pl. Jordánia vagy Irak, a mai Izrael területe). Ekkoribban került az Öböl-térsége a nemzetközi rendszer figyelmének a középpontjába, mivel jelentős mennyiségű olajat fedeztek fel a területén. Így a Közel-Kelet (Near East), és a Közép-Kelet (Middle East) fogalmai összemosódtak, és egymást váltogatva kezdték el használni őket. A térség sosem rendelkezett szilárd határokkal. Így például Irán csak a 40-es évek elején lett része míg Eritrea 1942-ben került ki onnan. Az Egyesült Államok a Near East kifejezést használja inkább, azonban a közbeszédben szintén felcseréli a Middle East-tel. Ráadásul náluk jóval kibővítve jelenik meg a térség lehatárolása.

[42] Koppes, Clayton R. (1976.): Captain Mahan, General Gordon, and the Origins of the Term 'Middle East', Middle Eastern Studies, 12.év., 1. szám, 95-98.
[43] Mackinder, Harold J. (1904.): The Geographical Pivot of History, The geographical Journal, XXIII/4., 429-431.
[44] Chirol, Mary V.I. (1903.): The Middle Eastern question or some political problems of Indian defence, John, Murray kiadásában, London, 3-7.

Az Egyesült Államok 21 országot ismer el a Közel-Kelet részének, azonban beleérti például Pakisztánt, Srí Lankát, vagy éppen Nepált. Sőt a Központi Parancsnokság véleménye szerint ide tartozhat még például Kirgizisztán, vagy Tádzsikisztán is.[45] Az Egyesült Államok egy új fogalmat vezetett a be a térség meghatározására, amely a Greater Middle East nevet viseli. Az új fogalom először az *Allies Divided, Transatlantic Policies for the Greater Middle East* című könyvben jelent meg. A könyv szerzői a térséghez kapcsolták a Kaszpi-tengert körülölelő régiót is.[46] Magát a fogalmat a későbbiek során is használta az Egyesült Államok, például amikor a szeptember 11-ei terrortámadások után a térség demokráciaexportját értékelte.[47]

A megnevezést a közel-keleti országok jelentős része is átvette (al-sark al-auszat, Közel-Kelet). Azonban az itteni országoknak is megvolt a saját felosztásuk a térségről. Példaként említhető a Mashrek és a Maghreb elhatárolás is. Az előbbi a keleti arab területeket, tehát a muszlim hódítások kiinduló pontját jelöli, a másik pedig az ettől nyugatabbra lévő térség elválasztására szolgál politikai, kulturális, nyelvi értelemben. [48]A térség politikai értelemben sohasem volt egységes, bár történtek próbálkozások ennek megoldására. Példaként említhető az 50-es évektől a pánarab mozgalmak kialakulása, amely főleg Egyiptomból indult, és Nasszer politikai gondolkodásának sarokkövét jelentette. Eleinte úgy gondolta, hogy a térségben lévő államokat összefoghatja, és kölcsönös segítségnyújtással képes lehet az arab világ előzni a nyugati gyarmatosítókat. Erre példaként hozható fel az 1958-as év, amikor megtörtént az egyesülés Szíriával. Azonban az arab nacionalizmus a Hatnapos háború (1967.06.05.-06.10.) után vesztett erejéből.

A Közel-Kelet meghatározható a vallás oldaláról is. Az iszlámot nevezhetjük az egyetlen olyan tényezőnek, amely politikailag, kulturálisan, társadalmilag is meghatározza a Közel-Keletet. Azonban az iszlám felfogás teljesen eltér attól, amit a nyugati államfelfogás képvisel. Az iszlám a világot kettéosztja a béke, az iszlám világára (dar al-iszlám), illetve a háború földjére (dar al-harb), ami még hittérítésre vár. Így az iszlámban, mint a keresztény vallásban, nincs igazán határokkal ellátott államfelfogás, mert a vallás célja minden hívő egy államban történő tömörítése.

---

[45] Where is the Middle East?, https://al-bab.com/special-topics/where-middle-east, (Letöltés.2022.03.30.)
[46] Blackwill, D et al (1997.): Allies Divided: Transatlantic Policies for the Greater Middle East, MIT Press, Cambridge, 2-4.
[47] Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union, https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-joint-session-the-congress-the-state-the-union-24 (Letöltés.2022.03.30.)
[48] N. Rózsa Erszébet (2019.): Az államiság modelljei a Közel-Keleten, A vahhábita királyságtól az iszlám köztársaságig, Campus Dialóg Kiadó, Budapest, 27.

Másrészt a Közel-Kelet területén a történelem során főleg birodalmak alakultak ki, amelyek a nyugati, nemzetállami felfogást nem tekintették magukénak.[49] Így az olyan alapvető tényezők, mint az állampolgárság, vagy a területi államhoz köthető nacionalizmus csak a 20. század közepétől bontakozott ki a régióban.

A dolgozatomban az alábbiak szerint határoltam be a régiót. A meghatározásnál igyekeztem a térségben zajló politikai-katonai-gazdasági-társadalmi folyamatokat is figyelembe venni. A dolgozatban a Közel-Kelet alatt azt a térséget értem, amely Észak-Afrika államaitól Pakisztánig, Törökországtól Jemenig terjed. Nagyon fontosnak tartom a régió megfelelő lehatárolását, Így Észak-Afrikában még a régióhoz sorolom például a Szudáni Köztársaságot. A Közel-Keleti régiót nyugatról Törökország, keletről Afganisztán és Pakisztán határolja. Azért ezeket az országokat jelöltem ki, mert ezekben még hasonló biztonsági kihívások vannak, mint a Közel-Kelet más országaiban. Dél-Szudánban például már olyan polgárháború zajlik, amely véleményem szerint Afrika más térségeihez hasonló, a Közel-Kelet háborúihoz nem igazán lehet hasonlítani.

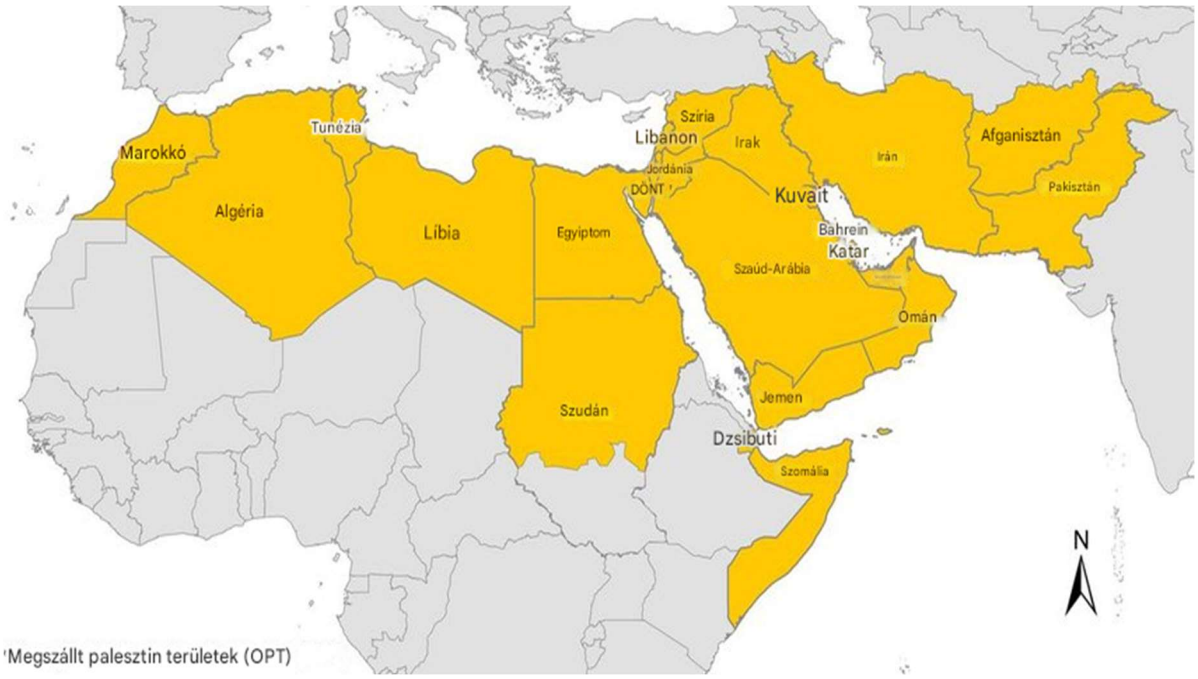

Az általam meghatározott Közel Kelet[50]

[49] N. Rózsa, 2019., 27.
[50] Helye: https://www.researchgate.net/figure/Figure1-Map-of-the-Middle-East-and-North-Africa-region-as-defined-in-in-this-supplement_fig1_259294603 (letöltés:2024.11.13.

1.2.Mai konfliktusok fogalmi elhatárolása

Ebben a fejezetben főleg a mai konfliktusok fogalmairól, tipológiájáról, jellemzéséről lesz szó. Azért fontos ezt megtenni, mert az egyiptomi terrorellenes műveleteket ezeken a konfliktus típusokon keresztül vizsgálnám. Ezt megnehezíti, hogy az elméletek hasonló cselekménysort próbálnak meg leírni, azonban mást emelnek ki, és így bár vannak hasonlóságok, de a fogalmak el is térnek egymástól. Sokszor egymás szinonimájaként is használják őket. Így beszélhetünk aszimmetrikus konfliktusról, negyedik, vagy éppen ötödik generációs hadviselésről, nem hagyományos háborúról, vagy a 2014-es ukrajnai események után hibrid hadviselésről is. Ezeket az elméleteket tekintem át, végül kiválasztom a megfelelőt az elemzéshez.

1.2.1. Aszimmetrikus hadviselés

A jelenkori konfliktusok leírása során ezzel az elnevezéssel találkozunk a leggyakrabban. A hadviselés jellegzetességeit a matematikából vett fogalmakkal próbálták meg jellemezni; a szimmetriával, valamint az aszimmetriával. A hadviselésben is gyakran fordul elő aszimmetria. Antulio Echevarria a szürke zónás konfliktusokkal foglalkozó írásában elemezte az új konfliktusokat. Véleménye szerint a modern háborúk egyike sem volt igazán konvencionális (szimmetrikus), hiszen mindegyikben az ellenség gyengeségét használta ki az erősebb fél. Így nem beszélhetünk két ugyanolyan erővel rendelkező hadviselőről sem. Példaként említette a második világháborút, amelyben a Tengelyhatalmak nemcsak konvencionális katonai műveleteket alkalmaztak, hanem gyakran nem konvencionális eszközöket is (propaganda, különleges katonai műveletek).[51] Példaként említhető Ottó Skorzeny deszantakciója Mussolini kiszabadítására, valamint a Katyn-i erdőben történt tömegmészárlás bemutatása a nemzetközi sajtóban, hogy éket vágjanak a szövetségesek között. Ezzel ellentétben Zrinko Petener és Ajey Lele teljesen más oldalról közelítik meg a fogalmat. Úgy vélik, hogy az aszimmetria abból ered, hogy a 21. századi hadviselésben egy állami szereplő kerül harcérintkezésbe egy nem állami szereplővel.

[51] Echevarria, Antulio J. (2016.): Operating in the Grating in the Gray Zone: An Alternativ one: An Alternative Paradigm for U.S. Military Strategy, US Army War College, Carlisle, 22-27.

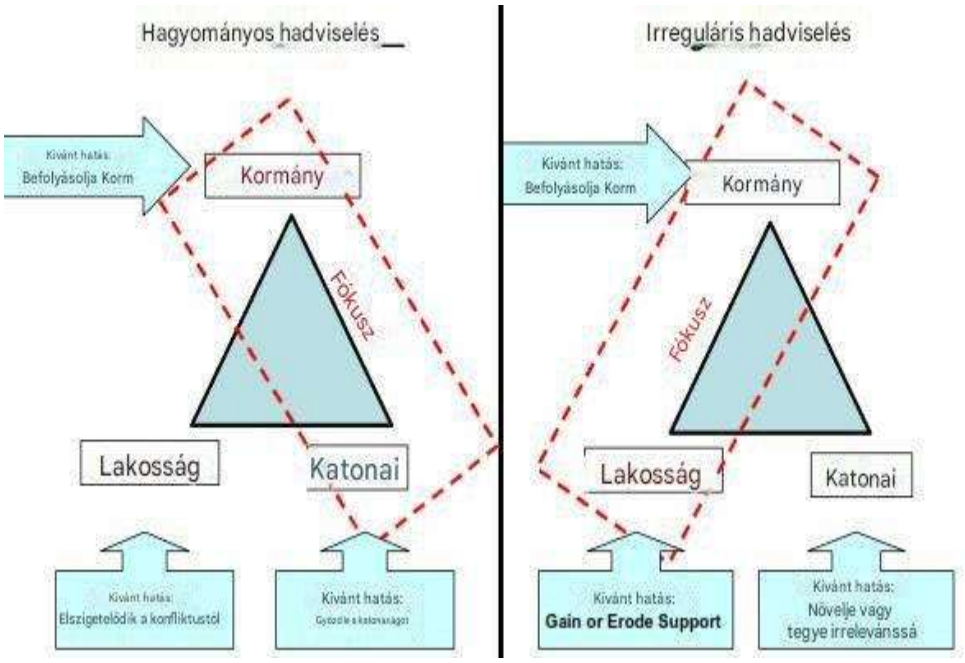

Aszimmetrikus Hadviselés ábrája[52]

A nem állami szereplő nem képes megfelelőképpen toborozni, nincs megfelelő nagyságú területe, gazdasága, sem olyan technikai fejlettségi szintje, amelyet szembe állíthatna a nálánál erősebb féllel. [53]Másrészt ezek a csoportok kisajátították az állami erőszak monopóliumot, több kisebb-nagyobb csoportra oszlanak, és gyakorlatilag gerilla módszereket alkalmaznak. A két fél között teljesen eltérő cél is megfigyelhető; a konvencionális erők célja az ellenség megsemmisítése, a terület elfoglalása és a stabilitás helyreállítása. Az aszimmetrikus fél kerüli harcot, fő célja az ellenség kifárasztása, a konfliktus elnyújtása, információs műveletek alkalmazásával hatni az ellenségre, annak lakosaira, hogy hagyjanak fel a konfliktusban való részvétellel.[54]

A konfliktusokat nemzetközi, nem állami szereplők, terrorcsoportok, hadurak vívják meg, amelyek akár több államban is létezhetnek, és kis sejtekből állnak, amelyeket nehéz felderíteni. A harcosokat ráadásul néhány nap, esetleg hét alatt képzik ki egyszerű eszközök használatára (bombamerényletek, gépfegyveres támadások, lesállások).[55]

---

[52] Helye: https://www.researchgate.net/figure/Differences-between-traditional-warfare-and-irregular-warfare-Source-Nick-Marano_fig2_304619319 (Letöltés:2024.11.13.)

[53] Zrinko, Petener (2014.): Asymmetric Warfare –Not every war has to end?, Ministry of Defence of the Republic of Croatia, Zagreb, 38-40.

[54] Lele, Ajey (2014.): Asymmetric Warfare: A State vs Non-State Conflict,
Oasis, 2014-es július, decemberi szám, 102-106.

[55] Resperger István (2013.): A XXI század fegyveres konfliktusainak hatása a hadtudományra, in Aszimmetrikus hadviselés a modern korban, Kis háborúk nagy hatással, Zrínyi Kiadó, Budapest, 26-28.

Ezekben az állításokban azonban néhány hiba is felfedezhető. Minden szervezetnek szüksége van területre. Bár vannak nemzetközi terrorcsoportok, ezek nem kis 30-40 fős sejtekből állnak, és igyekeznek területet megtartani, és foglalni. Erre példa a Sínai Vilajet, amely bár alacsony létszámmal rendelkezik, megpróbálkozott Sejk Zuveíd ostromával, és rövid időre a várost is sikerült elfoglalnia.[56] A csoport olyan jelentős veszteségeket szenvedett el, hogy 2022-ben már csak a Sínai-félsziget déli, sivatagos részén tudtak új bázist kialakítani, nem volt megfelelő utánpótlásuk, és a rejtekhelyet nyújtó városokat pedig elvesztették.[57] A terrorcsoportok új vállfaja, az Iszlám Állam, már egy muszlim birodalomban gondolkodott és a kalifátus kikiáltását is megvalósította. Tisztában voltak azonban azzal, hogy ez jelentős bevételeket jelent, valamint sok fiatal dzsihadistát is a szervezetbe vonz.[58]

A terrorcsoportok aszimmetrikus tevékenységére példaként említhető az Al-Kaida.[59] A terrorcsoport szeptember 11-ei merényleteire válaszul indult támadás Afganisztán és Irak ellen. Mind a két országban a kezdeti gyors sikerek után elhúzódó háborúk kezdődtek, amelyekben az Al-Káidát sikerült nagymértékben meggyengíteni. Bár jelentős merényleteket követtek el az amerikai erők ellen, azonban Irak szunniták által lakott részén az elnyomott szunnita törzsek szembe fordultak a szélsőségesekkel, és a törzsek segítettek az Egyesült Államoknak eliminálni a terrorcsoportot. Közben nemzetközi téren is jelentős koalíciós műveletekre került sor terrorszervezet ellen, így lényegében az Al-Kaida működésképtelenné vált.[60] Csak bizonyos országokban tudott műveleteket végrehajtani (Szomália, Mali), azonban a szíriai polgárháborúba már nem igazán tudott beleszólni.[61]

Tehát, bár egy nemzetközi terrorcsoportról beszélünk, de az Al-Kaida mégsem viselkedik úgy, ahogy azt egy modernkori nemzetközi hadviselőtől elvárnánk. A jelenléte korlátolt, csak Afrikában és a Közel-Keleten vannak sejtjei. Bár történtek erőfeszítések annak

---

[56] Mohamed, Yusri et al. (2015.): More than 100 dead as militants, Egyptian army clash in North Sinai, https://www.reuters.com/article/us-egypt-security-sinai-idUSKCN0PB3VJ20150701 (Letöltve:2022.05.03.)

[57] Shifting militant tactics curb development in Egypt's North Sinai, https://www.reuters.com/article/uk-egypt-security-idUKKBN27P0L4, (Letöltve:2022.05.03.)

[58] Reuter, Christopher (2016.): Az Iszlám Állam - A fekete hatalom és a terror stratégái, Művelt Nép Könyvkiadó Kft, Budapest, 187-191.

[59] Echevarria, Antulio J. (2003.): Globalization And The Nature Of War, report, U.S. Army War College, Carlisle, 12.

[60] Reuter, 2016., 85-90.

[61] Said Omar (2017.): Clashes between Jund al-Islam and Province of Sinai: The return of Al-Qaeda?, https://madamasr.com/en/2017/11/14/feature/politics/clashes-between-jund-al-islam-and-province-of-sinai-the-return-of-al-qaeda/ (Letöltve:2022.04.09.)

érdekében, hogy egységesítsék a műveleteiket, és így nagyobb hatást érjenek el, erre mindeddig nem került sor.[62]

Az Al-Kaidát felemésztették az elmúlt 20 év harcai, és ezekből még mindig nem tért magához. Bár ez a csoport indította a szeptember 11-ei támadást, azonban azóta már nem képes egységes szervezetként működni. Annak ellenére, hogy bizonyos országokban hajt végre merényleteket (Jemen, Szomália) azonban annyira meggyengült, hogy összefogni a saját erőit már képtelen.[63] Tehát véleményem szerint az Al-Kaidát azért nem tarthatjuk globális aszimmetrikus szereplőnek, mert nem képes a különböző országokban műveleteket végrehajtó csoportokat egy szervezetben összefogni, valamint egy közös cél érdekében nagyobb merénylet megindítását sem tudják végrehajtani.

1.2.2. Negyedik Generációs Hadviselés (4th Generation Warfare)

A következő fejezetben a negyedik generációs hadviselésről lesz szó. A fogalmat William S. Lind alkotta meg 1989-es *The Changing Face of War: Into the Fourth Generation* című tanulmányában. Az elmélet másik híres képviselője Thomas Hammes, ak*i Sling and Stone* című könyvében elemezte a különböző generációkat. Hazánkban Kiss Álmos Péter és Somkuti Bálint azok a kutatók, akik a modern háborút a negyedik generációs hadviselés elméleten belül értelmezik. Lind szerint a modernkori hadviselést generációk határolják. Ezek társadalmi, technológiai, gazdasági fejlődés következtében alakultak ki, és a generációk alapvetően meghatározták egy korszak hadviselését.[64] A sor végén áll a negyedik generáció, amelyben az állam érdekérvényesítő képessége korlátozott, a clausewitzi szentháromság (**nép, fegyveres erők, kormány**) megszűnik, megjelennek a nem-állami szereplők (**terrorcsoportok, nemzetközi nagyvállalatok, hadurak**), amelyek nem rendelkeznek értékelhető nagyságú területtel, lakossággal. Általában egy hagyományos hadviselő féllel szemben vívják meg harcukat, egyszerű eszközöket használnak, és igyekeznek kifárasztani a hadviselő felet. Megnövekszik a pszichológia, propaganda jelentősége is, hiszen a híradásokat kihasználva próbálják meg a hadviselő fél lakosságának akaraterejét lassan megtörni. Így szépen lassan ráébresztik az ellenséget arra, hogy nem képes győzni, és fel kell adnia az elfoglalt területeket.

---

[62] Salem, Ahmed (2017.): The Re-emergence of Jund al-Islam: A new chapter in the conflict between al-Qaeda and ISIS, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-re-emergence-of-jund-al-islam-a-new-chapter-in-the-conflict-between-al-qaeda-and-isis/ (Letöltve:2022.05.03.)

[63] Bővebben Lásd.; Jemeni támadások: https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/al-qaeda-yemen#text_block_11382, (Letöltve:2022.05.03.), Agbiboa, Daniel E. (2014.): Terrorism without Borders: Somalia's Al-Shabaab and the global jihad network, Journal of Terrorist Research, 5.évfolyam, 1. szám, 29-31.

[64] Lind, William S. (1989.): The Changing Face of War: Into the Fourth Generation, Marine Corps Gazette, 1989. októberi szám, 22-23.

Lind és követői úgy vélik, hogy ez a fajta hadviselés válik majd általánossá, így egy újabb generáció alakult ki.[65]

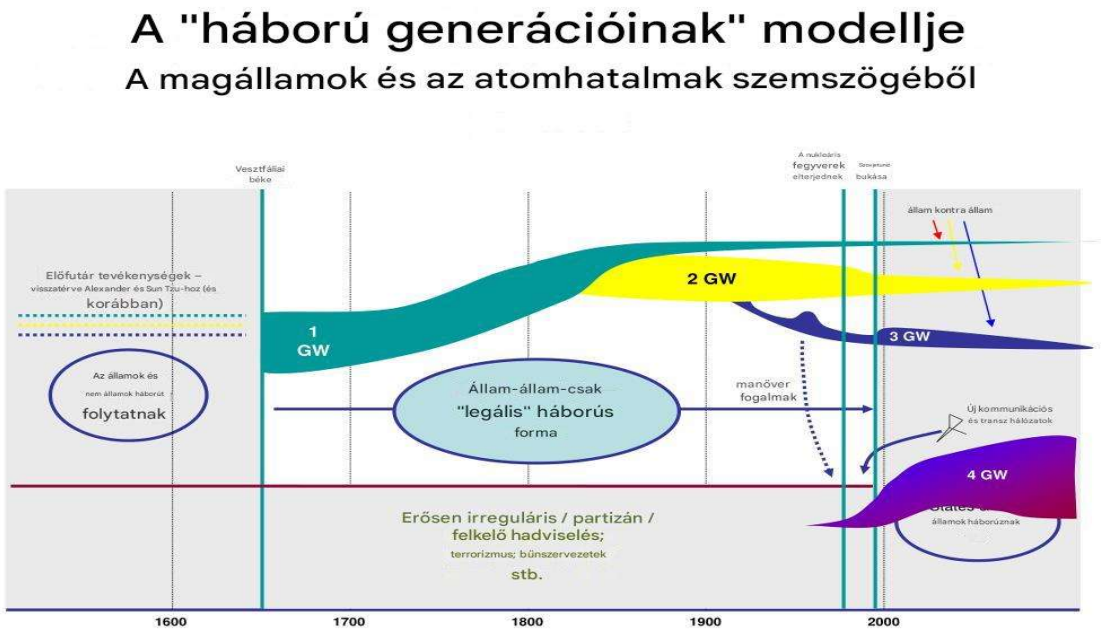

Negyedik-generációs hadviselés[66]

Az első generációs hadviselés a vonalharcászat korszaka. Az elmélet szerint ez a Vesztfáliai békekötés után (1648.) alakult ki, amikor a hadviselés állami monopóliummá vált. Mivel az állam rendelkezett a hadviselés monopóliumával, ezért a nem-állami szereplők (törzsek, hadurak, bűnözői csoportok) eltűntek, így megkezdődött a modern hadviselés megjelenése a hadszíntéren. A hadművészetben pedig megjelent a vonalharcászat és az oszlopharcászat, a csatatéren a győzelemhez rendkívül begyakorolt manőverekre volt szükség, ami szükségessé tette a szakképzett tisztikar kialakítását. Mivel a hadviselés rendkívül szabályozottá vált, ezért a tisztektől a fegyelem betartatását várták el, a tisztek pedig nem igen váltak kezdeményezővé.

A hadsereg megfelelő szabályozottságának elérése érdekében bevezették az egyenruhát, a tisztelgést, a katonai külsőségeket, így a hadsereg elkülönült a lakosságtól. [67] Azonban ez így nem teljesen igaz. Bár a korszakban megjelentek a vonalak és az oszlopok, azonban a generáció

[65] uo. 25-28.
[66] Helye: https://www.slideserve.com/titus/four-generations-of-warfare (Letöltés:2024.11.13.)
[67] Lind, William S. (2004.): Understanding Fourth Generation War, Military Review, Október-novemberi szám, 12. Kiss Álmos Péter (2016.): Háború a nép között, Esettanulmányok a negyedik generációs hadviselés történetéből, Zrínyi Kiadó, Budapest, 25., Somkuti Bálint (2012.): A negyedik generációs hadviselés - az érdekérvényesítés új lehetőségei, PHD dolgozat, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 75.

jelentős részében főképpen ostromok végrehajtásából, és az ellenfél utánpótlásának elvágásából állt.[68]A tisztek nemcsak végrehajtó szerepkörben dolgoztak, hanem gyakran a saját kezükbe vették az irányítást is, eltérve például a feljebbvaló szándékától is, ahogy például a spanyol örökösödési háborúban is megtapasztalható volt. Például John Churchill (Malborough hercege) csatáiban az alárendelt főtisztek olyan hadmozdulatokat kezdeményeztek, amelyre a főparancsnok nem adott engedélyt.[69] Napóleon tisztikara is jelentős önállóságot élvezett a hadműveletek irányításakor, amelyre példa lehet Louis Nicolas Davout szerepe Auerstadtnál.[70]

Azt az állítást sem tartom megfelelőnek, hogy a nem állami szereplők eltűntek 1648 után, és nem igazán volt szerepük a hadviselésben. Ennek igazolásához több példa is felhozható. A 18. század elején a mai Karib-térségben kalóz állam alakult, amelyet Benjamin Hornigold hozott létre, a korábban brit alkalmazásban álló magánvállalkozókból. A briteknek csak nagy nehézségek árán sikerült a kalózokat visszaszorítani.[71] A mai modern helyettesekkel vívott háborúra is találunk példát a Hétéves Háború (1756–1763) amerikai szakaszában, amikor a britek mellett az Irokéz Szövetség, míg a franciák oldalán az algonkuin, abenaki, huron törzsek háborúztak. A törzsek felett azonban a két államnak semmiféle befolyása nem volt. Előfordult, hogy önálló politikát folyattak, és nem engedelmeskedtek a parancsoknak sem.

Így amikor a franciák 1759-ben elfoglalták Oswego erődjét, akkor az erődöt elhagyó brit katonákat a franciákkal szövetséges indiánok lemészárolták, francia tiltás ellenére.[72] A legnagyobb aszimmetrikus konfliktusnak az amerikai függetlenségi háború tekinthető. Ekkor főleg civilek keltek fel a Brit Birodalom ellen, akik milíciákat hoztak létre. A milíciákból később kialakult a hagyományos haderő, amely a briteket végül legyőzte. Az Egyesült Államok által folytatott hadviselés jelentős mértékben hasonlít a Mao által lefektetett elvekre, amelyek mentén a gerilla erők egy bizonyos idő elteltével hagyományos haderővé alakulnak át. Megjegyezendő, hogy az amerikai erők gyakran megfutamodtak, nem volt megfelelő a fegyelem, ami bizonyítja, hogy a „gerilla" típusú harcászatot jobban kedvelték.[73]

Ebben a korszakban került sor a Nagy Francia Forradalomra, amelyben nemcsak Párizsban, hanem a vidéken is megmozdulások voltak. Ezek jelentős mértékű parasztfelkelések

[68] A háborús tevékenység döntő részét azonban még mindig ostromok megvívása tette ki.
[69] Chandler, David G. (2003.): Marlborough as Military Commander. Spellmount Ltd., London, 165-170.
[70] Petre, F. Loraine (1914). Napoleon's Conquest of Prussia 1806, John Lane company, London, 149–164.
[71] Bővebben lásd.: Anthony, Robert J. (2007.): Pirates, Privateers, and Buccaners of the West, in Peter Earle, Pirates Wars, New York, St Martin's Press, 15-20.
[72] Anderson, Fred (2007). Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America, 1754–1766, Random House, Washington DC., 14.
[73] Boot, Max (2013.): Invisible Armies: An Epic History of Guerrilla Warfare from Ancient Times to the Present, Liveright Publishing Corporation, London, 95.-112.

voltak, amelyeket csak nagy katonai erővel lehetett végül leverni. Ilyen felkelésre került sor Vendéé tartományban is, ahol az alkotmányos monarchiát óhajtó parasztok lázadtak fel a központi kormányzat ellen.[74] Az általam bemutatott gyakorlati példák mind azt bizonyítják, hogy a 17. század közepétől a 19. század közepéig jelentős hatása volt a felkeléseknek, és az államnak nem volt kizárólagos fennhatósága az erőszak alkalmazáshoz, mint ahogy azt a generációs elmélet képviselői (Lind, Hammes) állítják.[75] Ha azonban hozzá vesszük, hogy a napóleoni háború lezárását követően Európa nagyhatalmai egy szövetségi rendszert hoztak létre, amelynek fő feladata a különféle európai felkelések leverése volt,[76] akkor az az állítás, amely szerint az első generációban az államok közötti hadviselésnek primátusa volt, megcáfolhatóvá válik.

A második generációs hadviselés sem illeszkedik a gyakorlati tapasztalatokhoz A második generáció szerint a hadviselésben a 19. század közepétől (krími háború) egyre inkább a tüzérség vált a fő fegyvernemmé a hadműveletek során. Megjelent a gépfegyver, és a harckocsi, amelyektől a hadműveletek eldöntését várták. A védő félnek kedvezett az előny, mivel képessé vált gyorsan átcsoportosítani a támadó tüzérségi erőfölény ellenére, és a saját gépfegyveres, tüzérségi alakulatai segítségével jelentős veszteséget okozott az ellenségnek. A hadseregek már nem tudták az oszlop, vagy vonalharcászatot alkalmazni a hadszíntéren, ezért változtatniuk kellett a hadrendjükön. Így árkokat ástak, és kölcsönösen megpróbálták egymás erőit tüzérségi tűzzel felmorzsolni, vagy a szimmetrikus védelmi vonalakat minél gyorsabban, minél kisebb veszteségekkel felszámolni. Az utóbbi cél elérése érdekében vezették be/alkalmazták a harckocsit, amely azonban ekkor még nem volt képes számottevő siker kifejlesztésére. Növekedett az átcsoportosítások gyorsasága is, köszönhetően a vasútnak, valamint a távíró segítségével az információ átadás is felgyorsult.

A hadműveletek végrehajtása módszerességet követelt meg a felektől, ezért azokat egy általános terv mentén próbálták meg végrehajtani, ami szintén nem igényelt kezdeményezőkészséget a tisztektől. Azzal egyet tudok érteni, hogy eleinte a régi napóleoni elvek mentén vívott, valamint az új eszközök alkalmazása révén egyfajta hibrid háború jött létre. Csakhogy én azzal vitatkozom, hogy az árokrendszer, valamint az ezzel kapcsolatos hadviselési mód először jelent meg a modern hadviselésben a modern fegyvereknek

---

[74] Kegyetlenül végeztek a Konvent ellenségeivel, https://mult-kor.hu/20090430_kegyetlenul_vegeztek_a_konvent_ellensegeivel (Letöltve:2022.05.04.)

[75] Kiss Álmos, 2016.,25., Somkuti, 2012., 75.Hammes, Thomas (2006.): The Sling and the Stone: On War in the 21st Century, Motorbooks International, Wisconsin, 29-30.

[76] Zamoyski, Adam (2016.): Napóleon bukása és a bécsi kongresszus - (1814-1815), Park kiadó, Budapest, 546.-578.

köszönhetően. A második generációs hadviselés képviselőinek nézete szerint, az árokrendszer egy fejlődési ív mentén a 19. század hadművészetéből nőtt ki, mivel az új fegyverek árkokba kényszerítették a katonákat, hogy azok jobban védhetők legyenek az ellenség nagyarányú tüzérségi támadásaival és rohamaival szemben.

Az árokrendszer főképpen akkor alakulhat ki, amikor a felek között egyenlővé válnak a feltételek, és az egyik sem képes a másikat biztos túlerővel rendelkezve megsemmisíteni. Erre láthatunk példát az orosz-ukrán háború során, amikor a felek között a kelet-ukrajnai régióban nagyszámú árokrendszer alakult ki. Mivel egyik fél sem volt képes nagy erőfölény létrehozására, valamint az időjárás viszontagságai, és a jelentős technológiai felszereltség miatt jelentős sikert ígérő támadások végrehajtására, ezért a felek árkokat ástak, amelyekben az első világháborúban megismert hadviselés alapján vívták a hadműveleteket.[77]Az árok meglétére példát találhatunk a középkori Japánban is, ahol az Ónin-háborúban árkokat és őrtornyokat használtak felek, mivel a csatatéren nem tudtak döntést elérni.[78] Ehhez hasonló patthelyzet alakult ki akkor is, amikor a Szengoku Jidai[79] során Tojotomi Hidejósi és Tokugava Iejaszu erői Komakinál hetekig álltak megerődített állásaik mögött, mivel egyik fél sem mert támadást kezdeményezni a másik féllel szemben. Végül békésen le tudták zárni a küzdelmet.[80]

Természetesen a 16–18. század konfliktusaiban is találkozhatunk árkokkal, amelyek fő célja ostromoknál a saját erők, valamint bizonyos esetekben a gyengébb fél védelme volt. Így például a francia-spanyol erők között Észak-Itáliában a 15. század folyamán lezajlott háború során a felek gyakran árkok mögött tartóztatták fel az ellenség támadásait.[81] A Harmincéves Háborúban is több olyan csatára került sor, amelyekben az egyik fél sáncok mögül, főleg a tüzérség és a lőfegyverek tüzének alkalmazásával ért el döntő sikert. Példaként említhető az 1626-os Dessau-i, vagy az 1632-es Alte Veste-i csata.[82] Narva ostromakor is sor került árkok használatára,[83] Savoyai Jenő pedig a Spanyol Örökösödési Háborúban 1702-ben a franciákat

[77] Santora, Marc (2023.): This Is What Trench Warfare on the Front Line Is Like, New York Times, https://www.nytimes.com/2023/03/05/world/europe/trench-warfare-ukraine-frontline.html (Letöltés:2023.11.11.)
[78] Conlan, Thomas D. (2022.): Japan, 1200-1500., in Curry, Anne et al., The Cambridge History of War Volume II, War and the Medieval World, Cambridge University Press, New York545.
[79] Hadakozó Fejedelemségek Kora (1467-1615)
[80] Turnbull, Stephen (2010.): Toyotomi Hideyoshi, Leadership, Strategy, Conflict, Osprey Publishing, Oxford, 39-40.,uo. (2012.): Tokugava Ieyasu, Leadership, Strategy, Conflict, Osprey Publishing, Oxford, 25-28.
[81] Turnbull, Stephen (2018.): The Art of Renaissance Warfare, From the Fall of Constantinople to the Thirty Years War, Frontline Books, Yorkshire, 187.-201., Jacob, Frank et al. (2016.): The Military Revolution in Early Modern Europe, Palgrave Macmillan, Queensborough, 77-79.
[82] B.Szabó János (2014.): Bethlen Gábor hadai a Harmincéves Háborúban, A kora újkori hadügyi fejlődés Kelet-Közép-Európában: az Erdélyi Fejedelemség példája a XVII. század első felében (2. rész), Hadtörténeti Közlemények, 2014/1., 64.
[83] Black, Jeremy (1996). Warfare. Renaissance to revolution, 1492–1792. Cambridge Illustrated Atlases. Vol. 2. Cambridge University Press.New York, 111-112.

az Adda folyó mögé kényszerítette, ahol a két fél árkokat ásott és két hónapig tartotta az állásait.[84]

Ha megnézzük a 19. század második felének háborúit, jelentősebb hadműveleteit, akkor azt láthatjuk, hogy vannak nagyméretű csaták, amelyeket még a korábbi elvek mentén vívtak. Ezekben az sem hozott érdemi változást, hogy a védekező fél erői gyakran támaszkodtak erődítésekre, esetleg árkokra. Ezeket ugyanis a támadó fél képes volt bevenni, bizonyos esetekben akkor is, amikor létszámhátrányban volt, mint például a németek 1870-ben Mars-La-Tour-nél. Ennél a csatánál a német 3. hadtest 30 000 emberrel támadta meg a franciák erőit Vionville-nél, azért, hogy elvágja azok menekülési útvonalát. Végül a franciáknak lovassági ellentámadással sikerült rövid ideig folyosót nyitniuk, amelyen át el tudtak menekülni.[85] Az 1870-es porosz-francia háború tapasztalatai lehetőséget adnak arra, hogy bíráljuk az elmélet azon tételét, miszerint az első világháborús árokhadviselés hívta életre azt a tűzösszpontosítást, amely képessé tette a hadseregeket az árkok elfoglalására és felszámolására. Az 1870-es Gravelotte-i csata során a porosz 1. és 2. hadseregnek a gyalogság és a tüzérség összehangolt támadásával sikerült az árkokat felszámolniuk, mindezt állóháború kiújulása nélkül.[86]

Az 1878-as orosz-török háborúban az oroszoknak több török erődöt sikerült az oszmánok passzív ellenállása miatt gyorsan elfoglalniuk. A Sipka-hágóért vívott csatában alkalmaztak egyedül árkokat az oroszok, és az oszmánoknak azért nem sikerült ezek elfoglalása, mert az árkok magasan helyezkedtek el, valamint az oroszok erősítéseket dobtak át.[87] Az orosz-japán háború során a japánoknak az orosz védelem, valamint tüzérségi fölény ellenére napok alatt sikerült orosz állásokat elfoglalniuk.[88] Még a mukdeni csata során (1905. február 20.-március 10.) is mindkét fél árkokban harcolt és jelentős tüzérséget vontak össze. Mégis a japánoknak néhány hét alatt sikerült kiszorítani az orosz erőket, állásharc pedig nem alakult ki.[89]

Mindezzel arra akartam rámutatni, hogy a második generációs hadviselés elmélete sem helytálló. Egyrészt az árkok megjelenését a hadviselésben bekövetkező óriási technológiai változásra vezetik vissza, holott korábban is alakítottak a hadseregek védelemben árokrendszereket. Másrészt úgy vélik, hogy az árkok megtisztítása csak jelentős tüzérségi

[84] Lynn, John (1999). The Wars of Louis XIV, 1667–1714. Modern Wars in Perspective. Longman, London, 270-271.
[85] Howard, Michael (1979). The Franco-Prussian War: The German Invasion of France 1870–1871. Rupert Hart-Davis kiadó, London, 160-163.
[86] uo. 136-138.
[87] Russo-Turkish wars, https://www.britannica.com/topic/Russo-Turkish-wars (Letöltés.2023.10.30.)
[88] Kowner, Rotem (2006). Historical Dictionary of the Russo-Japanese War. The Scarecrow Press., Washington D.C, 205–208.
[89] uo.210.

fölénnyel, és új technológiai eszközökkel volt megoldható. Azonban, ha jobban megnézzük a 19. század második felének háborúit, akkor azt tapasztaljuk, hogy a támadó félnek az esetek jelentős részében haderejének megfelelő összpontosításával sikerült felszámolnia az árkokat.

Ehhez nem kellett pergőtüzet használniuk, hanem az összfegyvernemi harc eszközével sikerült ezeket a védelmi építményeket elfoglalni. A háborúk sem tartottak több évig, a porosz-francia csak néhány hónapos volt, az orosz-török, és az orosz-japán pedig egy-egy éves volt. Akkor mégis miért vált az első világháború több éves konfliktussá? Vajon az új technológia eszközöknek volt köszönhető a világháború árokrendszereinek áttörése?

Az elsőre választ kaphatunk az Ónin-háború tapasztalataiból. Véleményem szerint az első világháború nyugati hadszínterén kialakult állásháború egyik legfőbb oka az volt, hogy a két fél katonai ereje meglehetősen egyenlő volt. Ez nem adott lehetőséget arra, hogy az egyik fél jelentős fölénye birtokában akaratát a gyengébb félre kényszerítse. Ehhez hozzájárult, hogy a németek erőket dobtak át a Keleti Frontra, továbbá a Nyugati Front jóval kisebb volt a keletinél, így az erőket is gyorsan át lehetett csoportosítani.[90]

A Keleti Fronton, szemben a Nyugatival, még mindig inkább mozgó hadviselés volt a jellemző. A nagy kiterjedésű térségben könnyebben tudtak manőverezni a felek, valamint a németek ki tudták használni a technikai fejlettségükből, szervezettségükből fakadó előnyüket is. Így a németek a tannenbergi csata során vasúton gyorsan képesek voltak erőket átcsoportosítani, amelyekkel az orosz 1. hadsereg mozgását meg tudták állítani, valamint a 2. orosz hadsereget pedig teljesen felszámolni az Első Mazúri Tavak csatájában. Az 1915-ös gorlicei áttörés során is főképpen mozgó háború valósult meg. A román hadsereg 1916-os átállása után is gyors összpontosítással sikerült a Központi Hatalmak hadseregének szétverni az ellenséges erőket, majd pedig az ország keleti részére szorítani őket.

Az árkok felszámolásához nem a harckocsik vagy a repülőgépek jelentették a siker kulcsát, hanem a német rohamcsapatok, amelyeket sikerrel vetettek be például Caporettonál, vagy a Nyugati Fronton. A későbbi német összeomlás sem ezeknek az új eszközöknek volt köszönhető, hanem a Központi Hatalmak gazdasági-katonai kimerülésének.

Érdekességeként jegyzem meg, hogy az árokhadviselés nem vált általánossá az első világháború utáni háborúkban sem. A szovjet-lengyel háborút szeretném érvelésem alátámasztására bemutatni, de ugyanúgy megemlíthetném a Török Függetlenségi Háborút (1919-1920), vagy akár az Osztrák-Magyar Monarchia megszülető új nemzetei által vívott háborúkat egyaránt.

[90] Keegan, John (2010.): Az első világháború, Európa Könykiadó, Budapest, 149-283.

Az 1919-1920-ban indult szovjet-lengyel háború során a felek lovassági alakulatokkal gyors hadműveletek indítására voltak képesek, amelyek a jelentős tüzérségi csapások ellenére sem váltak állóháborúvá.[91]

Az eddigi példák alapján úgy vélem, sikerült bizonyítanom, hogy a második generációs hadviselés elve nem valamilyen katonai fejlődés egyenes következménye volt. A történeti példák egyrészt egyértelműen bizonyítják, hogy amikor egyenlő felek kerülnek harcérintkezésbe, és nem képesek olyan jelentős létszám, vagy technikai fölényt kialakítani, akkor árokhadviselés alakul ki a közöttük. Az árok, vagy éppen állásharc ráadásul régebbre (500 évvel korábbra) nyúlik vissza a történelemben, így jelentős újításról sem beszélhetünk. A második generáció során „aszimmetrikus" konfliktusok is jelen voltak. Példaként említhető az olasz egység háborúja, melynek során Garibaldi az önkénteseivel, 1064 emberrel (Vörösingesek) partra szállt Szicíliában és kezdetben rajtaütéseket hajtottak végre a Nápolyi Királyság haderői ellen. Egyik legnagyobb győzelmét akkor érte el, amikor a körülvett ellenség éhezés miatt csata nélkül megadta magát Soveria Mannellinél.

Hasonló eseménynek lehetünk szemtanúi 1871-ben Párizsban. Ekkor III. Napóleon veresége után kikiáltották a Kommünt a párizsi munkások. Franciaországnak csak a porosz haderő egységeivel együtt sikerült felszámolnia a munkáslázadást. Ekkor Franciaország a jelentős veresége hatására rövid időre elvesztette az erőszak monopóliumát, ezért volt kénytelen Poroszországtól segítséget kérni.[92]

Azonban nemcsak a polgárokkal kellett szembenézniük ekkor Európa modern haderőinek. A zuluknak is sikerült [93] bekerítő hadmozdulattal szétverniük a brit csapatokat és a háború elhúzódott, a britek pedig jelentős erőkifejtéssel tudták csak a zulukat engedelmességre szorítani.[94]

Az Egyesült Államok a függetlenség kivívása után megkezdte az addig lakatlannak számító területének benépesítését. Ezért telepeseket indultak nyugatabbra, akik igyekeztek újabb területeken szerencsét próbálni, illetve ott megélni. Azonban összeütközésbe kerültek az

[91] Odziemkowski, Janus (2020.): The Polish-Bolshevik War, The Heroic Nation Rescued Itself, https://polishhistory.pl/the-polish-bolshevik-war/ (Letöltés:2023.11.11.), Zamoyski, Adam (2020.): Varsó, 1920., Hogyan nem tudta Lenin Meghódítani Európát, Rézbong Kiadó, Budapest, 70-118.

[92] Molnár Dávid: Az ostromlott város, ahol „a forradalom vert tábort". A párizsi Kommün, https://ujkor.hu/content/az-ostromlott-varos-ahol-forradalom-vert-tabort-parizsi-kommun, (Letöltve:2022.05.04.)

[93] A bekerítő hadmozdulat hasonlított egy kafferbivaly szarvára. Míg elől a zuluk csoportja tüntetett, addig a szárnyakon a legjobb harcosok bekerítették, és felszámolták az ellenséges erőket.

[94] Anglo-Zulu War, https://www.britannica.com/event/Anglo-Zulu-War, (Letöltve:2022.05.04.)

ott élő őslakosokkal, akikkel harcba bocsátkoztak. Ezt a kormány kihasználta, és beavatkozott az indiánok ellen.[95]

Nemcsak az indiánok, hanem a környező országok ellen is háborúk robbantak ki, amelyekben az Egyesült Államok telepeseivel területet szerzett. Így amikor azok kezdték benépesíteni a mai Texas államot, az azt birtokló Mexikó beavatkozott, hogy visszaszorítsa az Egyesült Államokat. Ez azonban nem volt sikeres, a mexikói parancsnok vereséget szenvedett egy jóval kisebb, de kiválóan felfegyverzett telepes haderőtől és elvesztette Texast. A két fél közti feszültség vezetett később az Egyesült Államok és Mexikó közötti háborúhoz is (1846-1848), amelynek során az Egyesült Államok megszerezte Kaliforniát is.[96] Mint látható az Egyesült Államok hasonló eszközt alkalmazott a terjeszkedéshez, mint ma Kína, amikor a Dél-kínai tengeren szigetvilágban terjeszkedik riválisai rovására, vagy hasonló módon tette ezt Oroszország a Krím annektálásánál.[97]

Az indiánokat végül 1830-ban rezervátumokba kényszerítették, azonban megpróbálkoztak erőszakkal visszaszerezni a korábbi területeiket. Az egyik leghíresebb parancsnokuk Geronimo volt, aki az Egyesült Államok déli területei ellen vezetett rajtaütéseivel vált ismertté. Az Egyesült Államok hadserege jelentős vereséget szenvedett 1876-ban Little Big Hornnál. Ekkor a Custer tábornok vezette amerikai lovas csapatok próbáltak meg egy őslakos falut megsemmisíteni. Az Ülő Bika által vezetett törzsszövetség körbe vette és megsemmisítette Custer seregét, megmenekülni csak néhánya tudtak. Custer az indián támadások kivédésére árkot ásott, amelyet a polgárháborúban sikerrel alkalmaztak az amerikai csapatok.[98] Azonban ez sikertelennek bizonyult, mivel az indiánok ezt puskatűzzel szétlőtték.[99] Mint látható a második generáció alatt is jelentős aszimmetrikus konfliktusok zajlottak a világban, amelyekben a törzseknek, esetleg a politikai mozgalmaknak jelentős szerep jutott. A 19. század végére szilárdul meg az európai állami struktúra, és alakulnak ki a központosított fegyveres erők, nem a 19. század elején.[100] Minden egybevetve úgy gondolom a második generációs hadviselés elmélete sem írja le megfelelően a hadviselésben beállt változásokat.

---

[95] Boot, 2013.,165-172., The frontier and politics, https://www.britannica.com/topic/American-frontier/The-frontier-and-politics, (Letöltés, 2022.05.05.)

[96] The frontier and politics, https://www.britannica.com/topic/American-frontier/The-frontier-and-politics, (Letöltés, 2022.05.05.)

[97] Grygiel, Jakub J. et al (2017.): Nyughatatlan határvidék, Felemelkedő riválisok, sebezhető szövetségesek, és az amerikai hatalom válsága, Antall József Tudásközpont, Budapest, 69-109.

[98] Hammes, 2006., 32-33.

[99] Powers, Thomas (2010.): How the Battle of Little Bighorn Was Won, https://www.smithsonianmag.com/history/how-the-battle-of-little-bighorn-was-won-63880188/ (Letöltve:2022.05.05.)

[100] Csikány Tamás (2001.): Az európai hadművészet a Harmincéves Háborútól a XIX. század végéig, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Hadtörténelem Tanszék, Budapest, 103-113.

A harmadik generációs hadviselés elmélete a páncélosok megjelenéséhez kapcsolódik. A generáció során a fő cél az volt, hogy a második generáció során tapasztalt erős védelmi vonalakat megkerüljék, és a szárnyakon, esetleg a szárnyakról mért csapásokkal igyekezzenek az ellenséges hadsereget megsemmisíteni. A tisztikar számára a gyors hadműveletek végrehajtása megkövetelte a kezdeményezőkészséget, így a központ egyre kevesebb utasítást küldött az alsóbb szintekre, a feladatok végrehajtását az alárendelt parancsnokokra bízták.[101]

A harmadik generáció kialakulását hagyományosan a második világháború idejére szokás tenni. Ekkor a németek jelentős sikereket értek el a páncélos hadviseléssel és sikerült gyorsan lerohanni Lengyelországot, Franciaországot, Jugoszláviát, valamint a Szovjetuniót is. A generáció azon elvével vitatkozom, hogy a páncélos hadviselés azért volt ilyen sikeres, mert előre kiépített védelmi vonalak ellen oldalról végrehajtva tudtak sikert elérni. Mind a lengyel, mind a szovjet oldalon a hadművelet kezdetén nem építettek ki mélységi védelmet, hanem alapvetően határvédelmi feladatokat próbáltak meg ellátni az alakulatok.[102]

Mivel a határok elég hosszúak voltak, így elnyúltak a saját csapatok, ami megkönnyítette a páncélosok áttörését. Amennyiben mélységben tagolt védelmet alkalmaztak volna a felek, és nem a határnál próbálták volna meg a német ékeket megállítani, nem biztos, hogy ezek az átkarolások ennyire sikeresek lettek volna. Jugoszláviánál hozzátehetjük még azt is, hogy az etnikai széthúzás is tovább bomlasztotta a haderőt. A jugoszláv hadsereg az invázió megkezdését követően rövid harctevékenység után szétesett.[103] Amit Lind ír az állások átkarolásáról, megkerüléséről és bekerítéséről azt az 1940-es francia hadjárat világítja meg a leginkább, amikor valóban a Maginot-vonal Ardenneken keresztül történő megkerülése hozta el a gyors német győzelmet.[104]

Bár az állások megkerülésével – a 3. generáció szerint – elérhető az ellenség gyors megsemmisítése, és erőinek felszámolása, azonban ez nem mindig volt sikeres.[105] A Barbarossa-hadművelet során a harckocsiknak sikerült a szovjet erők bekerítése, azonban a bent tartózkodó erők felszámolása a gyalogság részéről jelentős időt vett igénybe, és nagy veszteséggel is járt.

---

[101] Lind, 2004., 13.
[102] Seidner, Stanley S. (1978). Marshal Edward Śmigły-Rydz: Rydz and the Defence of Poland. New York., 178.
[103] Tomasevich, Jozo (1975). War and Revolution in Yugoslavia, 1941–1945: The Chetniks, Stamford, stamford University Press, 78-79.
[104] Horváth Csaba (2013.): Az 1940-es német–francia háború stratégiai-hadászati és hadműveleti kérdései, Seregszemle, 2013 XI/2-3., 288-290.
[105] Lind, 2004., 13.

A németeknél a páncélos hadviselés kezdetleges szinten állt. Így a Barbarossa-hadművelet során a gyalogság gyakorlatilag menettevékenység keretében próbálta meg utolérni a harckocsikat, többször sikertelenül. Így a harckocsiknak gyakran csökkenteni kellett a menetteljesítményt, vagy vissza kellett fordulniuk, hogy bekeríthessék a szovjet erőket. Az állások elleni harcok sem voltak mindig sikeresek, hiszen a jól kiépített állások képesek voltak feltartóztatni a páncélosok támadásait.[106]

Erre példaként hozhatjuk fel a kurszki-csatát, amely során a szovjeteknek sikerült a páncélosok jelentős részét az árkok mentén megállítaniuk, majd végül egy ellencsapás során visszavetniük[107] A gépesített hadviselés folyamatos fejlődést, fejlesztést igényelt, így csak a háború végére az Egyesült Államok és a Szovjetunió tudott olyan mértékű gépesítést elérni, hogy a gyalogság képes volt az eszközeivel gyorsan követni a harckocsikat. Egyébként a harckocsik kiépített árkok ellen is tudtak sikereket elérni, amennyiben jelentős mértékben összpontosították őket az ellenség egy része ellen. Erre lehet kiváló példa a Bagration-hadművelet, amely során nagyarányú tüzérségi tüzet követően a harckocsik gyorsan képesek voltak benyomulni az ellenséges állások közé, és bekeríteni a német Közép-Hadseregcsoportot.[108] Ehhez viszont jelentős túlerőre volt szükség. Amennyiben az ellenség ezt nem tudja biztosítani, akkor ugyanolyan állásháború megvívására kényszerül, mint amilyen az első világháború volt.

A modern háborúk közül a Hatnapos Háború, a Yom-Kippur Háború,[109] valamint a 2. és a 3. Öbölháború volt olyan gyors lefolyású, mint amilyenekben a generációs elméletek képviselői gondolkodnak. Azonban voltak a korszakban olyan háborúk is, amelyekre ezek a jellemzők nem igazán alkalmazhatók.

Példaként említhető az Irak-Iráni ún. 1. Öbölháború, amelyet nyolc évig tartó állásháború jellemzett. A felek nem tudták a döntést kikényszeríteni, ezért árkokat ástak, amelyeket a világháborúhoz hasonló rohamokkal próbáltak meg bevenni, sikertelenül. Irak ugyanúgy alkalmazott mérgező vegyianyagokat Irán ellen, mint az I. világháborúban Ypernnél 1915-ben.[110]

---

[106] Keegan, John (2003.): A második világháború, Európa Kiadó, Budapest, 293-354

[107] Rees, Laurence (2023.): Hitler és Sztálin, A két Zsarnok és a Második Világháború, Libri Kiadó, Budapest, 145-169.

[108] Citino, Robert (2017). The Wehrmacht's Last Stand: The German Campaigns of 1944–1945., Kansas, University Press of Kansas, 172-174.

[109] Rabinovich, Abraham (2017). The Yom Kippur War: The Epic Encounter That Transformed the Middle East. Revised and Updated Edition. New York, Schocken Books, 350-355.

[110] Babos László et al. (2009.): A Modern kor Háborúi és Csatái, Zrínyi Kiadó, Budapest, 103-173.

Kiemelhetjük ugyanakkor a Második és a Harmadik Öbölháborút, amely során valóban az ellenséges állások megkerülésével tudtak jelentős sikert elérni a szövetséges csapatok. Ezekben a háborúkban jelentős szerepet játszott az ún. *technológiai forradalom,* amely gyors és jelentős sikert biztosított az amerikai erőknek. A negyedik generációs elvet vallók szerint azonban nem a fejlett automatizált hadseregek jelentik a jövő új generációját, hanem a gerilla hadviselést központba állító negyedik generációs hadviselés. [111]

Természetesen a harmadik generációs hadviselés ideje alatt is voltak „aszimmetrikusnak" mondható tevékenységek, gondoljunk például a partizánokra. De spontán népfelkelés is előfordult, amelyre példaként hozható fel az 1944-es varsói felkelés megemlítése. A felkelésben többségében a civilek vettek részt, a németeknek nagy nehézségek árán sikerült azokat levernie.[112] Beszélhetünk még a francia ellenállásról, illetve az SOE-ról (Special Operations Executive, Különleges Műveletek Hivatala), amelyeknek fő célja volt „aszimmetrikus" eszközök révén lángba borítani Európát.[113] Illetve a japánok számára is rendelkezésre álltak hasonló eszközök, mivel a katonai titkosszolgálatuk rendelkezett olyan részleggel, amelynek fő célja az elfoglalandó országba történő beszivárgás, majd azok meglepetésszerű elfoglalása volt. Tehát a harmadik generáció alatt is voltak olyan hadműveletek, amelyekben az „aszimmetrikus eszközök domináltak. Nem pontos tehát az a megfogalmazás, hogy újabb generáció jött létre, illetve tért vissza, amely aztán a jövő háborús konfliktusait dominálni fogja.

A negyedik generáció a hidegháború alatt kezdett kialakulni. Gerillamozgalmak jöttek létre, amelyek a gyarmati uralom, és az idegen megszállás ellen léptek fel. Az elmélet megalkotói szerint a generáció kialakulásában szerepet játszott a tömegpusztító fegyverek elterjedése is. Hiszen ezek a fegyverek olyan jelentős pusztító erőt képviselnek, amelyek kizárják egy hagyományos háború megvívását. Mivel az „aszimmetrikus" fél rajtaütéseket hajt végre, kis létszámú sejtekkel ezért a tömegpusztító fegyverek veszítenek a jelentőségükből.[114]

Úgy vélem, hogy a gerilla mozgalmak kialakulásában fontosabb szerepet játszott az ellenség hagyományos értelemben vett túlereje, mint a nukleáris fegyverkezés. Ha megvizsgáljuk a 20. század második felének fegyveres konfliktusait, akkor azt láthatjuk, hogy csak egy esetben került sor nukleáris fenyegetésre, mégpedig az Egyesült Államok tábornoka, MacArthur akarta meggyőzni a kongresszust arról, hogy nukleáris fegyvereket vessenek be

[111] Cordesman, Anthony H. (2014.): The Real Revolution in Military Affairs, Center for Strategic & International Studies, https://www.csis.org/analysis/real-revolution-military-affairs (Letöltés:2023.11.18.)
[112] Warsaw Uprising, https://www.britannica.com/event/Warsaw-Uprising (Letöltve:2022.05.05.)
[113] Cawthorne, Nigel (2009.): Elit Harcosok, A spártaiaktól az SAS-ig, Alexandra kiadó, Budapest, 116-119.
[114] Somkuti, 2012., 13-16., Hammes, 2006, 201.

Kína ellen, ezzel elősegítve ENSZ erők műveleteit Koreában.[115] A negyedik „generációs hadviselés" elterjedésében szerepet játszott még a könnyű fegyverek elterjedése, és a globalizáció folyamata is, így ezek véleményem szerint helytálló következtetések.

A negyedik generáció jellemzőivel is foglalkoznunk kell, és bővebben kell elemeznünk őket, hogy megfelelő következtetéseket vonhassunk le korunk hadviselésére vonatkozóan.

A fejezetet az alábbiak szerint foglalhatjuk össze; Az első és legfontosabb, hogy az állami szuverenitás már nem olyan abszolút, mint korábban, és az állam elveszti a hadviselő monopóliumát.[116] Az előző három generáció során is többször előfordult az, hogy az államnak nem volt meg a hadviselési monopóliuma. Nagyobb részben főleg a 17-19. század közepéig fordult elő az, hogy az állam ezt a képességét elveszítette. A 19. század elején, a Nagy Francia Forradalom hatására az európai monarchiák összefogtak, hogy megőrizzék a szuverenitásukat, és a veszélyes forradalmakat, felkeléseket leverjék.[117]

Úgy vélem, már ez is bizonyíték arra, hogy az állami szuverenitás, és az állam erőszakhoz való joga nem volt annyira biztos és mindenek felett álló, mint ahogy azt a generációs elmélet képviselői állítják. A 19. század közepéig jelentős mértékben történt meg az, hogy az állam szuverenitását elveszette. Ezért hozták létre az európai hatalmak a Szent Szövetséget 1815-ben. A 19. század közepétől egyre erősödött Európán belül az államok szuverenitása, azonban Európán kívül még voltak olyan törzsek, nem állami csoportosulások, amelyek nagyfokú ellenálló tevékenységet fejtették ki a gyarmati tevékenységgel szemben, és amelyeket a külföldi államoknak nagy nehézségekbe került levernie. Az állami struktúrák az I. világháború idejére szilárdultak meg igazán, azonban a Központi Hatalmak veresége magával hozta az állam működésképtelenségét, amikor a vesztes országokban szocialista forradalmak robbantak ki, amelyeket a Szovjetunió támogatásáról biztosított (hazánkban vagy Magyarországon az Őszirózsás Forradalom eredményeként alakult ki a Tanácsköztársaság 1919-re).[118]

---

[115] Truman, MacArthur, and the Korean War, https://www.crf-usa.org/bill-of-rights-in-action/bria-17-3-b-truman-macarthur-and-the-korean-war.html (Letöltés:2022.05.07.)

[116] Kiss Álmos, 2016., 27, Somkuti, 2012., 51., Hammes, 2006. 200.

[117] Bővebben lásd; Zamoyski, 2016., 546.-578.

[118] 1918 - Az őszirózsás forradalom tündöklése és bukása, https://m.mult-kor.hu/az-1918-as-oszirozsas-forradalom-tundklese-es-bukasa-20190820 (Letöltés:2022.05.07.), The November revolution, 1918/1919, GERMAN BUNDESTAG, 2006., https://www.bundestag.de/resource/blob/189772/8b9e17bd8d64e64c8e3a95fc2305e132/november_revolution-data.pdf (Letöltés:2022.05.07.)

A második világháború után szilárdult meg véleményem szerint a fejlett nyugaton az állam szerepe. Mint láthattuk a vesztfáliai béke után néhány évszázadnak el kellett telnie az állami szuverenitás megszilárdulásához. Nem csodálkozhatunk azon, hogy a fejlett világtól távolabb lévő országok, amelyek többsége csak a hidegháború alatt lett független, nem képes az állami léttel megbirkózni, és megjelennek a törzsek, hadurak, szervezett bűnözői csoportok, amelyek sértik az állami szuverenitást.

A generációs elmélet képviselői szerint az a lényeges, hogy megjelentek a nem-állami hadviselők (törzsek, hadurak, terror sejtek). A clausewitzi szentháromság (nép, fegyveres erők, kormány) megszűnik, a harcok pedig a civil környezetben folynak. Az új generációs hadviselő fő célja a nép támogatásának megszerzése. A negyedik generációs félnek nincs területe, lakossága, sem gazdasága, és a nemzetközi jogi normákat sem kell betartania, így a kegyetlenség előfordul a harcokban.[119] Nincs egyértelmű különbség a harctevékenység során civil és katona, háború és béke között. Mindezek a tényezők jellemzők voltak az ún. előző generációkban is. Európában a 19. század eleje a forradalmak kora volt, ahol az állami hadseregeknek a városi civilekkel (diákok, munkások, értelmiségiek) kellett szembenézniük. A forradalmak a nép támogatását igyekeztek megnyerni, jelentős részük erőszakos volt, és gyors társadalmi változást igyekeztek elérni, akár erőszakkal is. Ezért jelentős propaganda tevékenységet fejtettek ki. [120] Az európai forradalmi tevékenységek olyan nagy hatást váltottak ki, hogy a napóleoni háborúk után az államok összefogtak, és együttes katonai erővel próbálták a forradalmi csoportokat visszaszorítani.

A „negyedik generációs" hadviselők egyszerű eszközökkel igyekeznek maximális veszteséget okozni (öngyilkos merénylet, bombatámadások, gépfegyveres támadások). Ez egy elhúzódó konfliktus, amelyben a szemben álló fél az állami hadviselő akaratát igyekszik megtörni.[121] Ehhez hasonló háború is volt már, gondoljunk csak az Amerikai Függetlenségi Háborúra, amelyben főleg a civilek harcoltak, akik kezdetben milíciákat alakítottak ki, amelyek szintén egyszerű harceljárásokkal harcoltak (lesállások, rajtaütések, esetleg politikai propaganda). Végül alakított ki George Washington 1773-74-ben a 13 gyarmaton a franciák segítségével „ütőképes" haderőt.[122] Akkor mégis mi az új ebben a generációban?

Kiss Álmos Péter szerint; „Egyébként a fentiek nem írnak le új jelenséget: a felkelések már a rómaiaknak is gondot okoztak. A 18. és 19. században a gyarmati lázadások

[119] Kiss Álmos, 2016, 27-28., Somkuti, 2012, 52-54.
[120] Gillis, John R.(1970.): Political Decay and the European Revolutions, 1789-1848, World Politics, 22. évfolyam, 3. szám, 362-370.
[121] Somkuti, 2012. 56-57.
[122] Boot, 2013., 97.-110.

mindennaposak voltak, de a politikai terrorizmus sem volt ismeretlen. Egészen az 1940-es évekig **ezek viszonylag könnyen kezelhető belpolitikai problémák** voltak. Ami igazán új az az **aszimmetrikus konfliktusok domináns szerepe.**"[123] (kiemelés tőlem, M.A).

Somkuti Bálint szerint: „Talán az egyik legszilárdabb érv abban a kérdésben, hogy mitől hadviselés az elsősorban nem-katonai eszközöket felvonultató negyedik generációs hadviselés, az, hogy *Clausewitz elvei érvényesek rá*. Az új generációban csak a clausewitzi **„szentháromság", azaz a harcolók, az állam és a polgári lakosság közötti felosztás szűnik csak meg**, nem a teljes elmélet válik idejétmúlttá."[124]

Valamint: „A kor jelentős „újítása", hogy a kemény katonai célpontok helyett, puha civil célpontokra helyezte át a hangsúlyt."[125] Azonban erre is van korábbi példa. Gondoljunk csak a Bastille lerombolására. Az erődnek ekkor már nem sok katonai szerepe volt, inkább csak börtönként funkcionált. Így annak lerombolása főképpen a rendszer egyik jelképének rombolását jelentette.[126] A szerb partizánerők is főként egymás elleni harcaikkal tűntek ki, amelyekben a helyi lakosság megfélemlítésével voltak elfoglalva, nem pedig a németek kiűzésével.

Kiss Álmos Péternél és Somkuti Bálintnál tehát a fő érv egy újabb generáció meghonosodására az, hogy megszűnt a felosztás civil és katona, béke és háború között. Azzal is érvelnek, hogy az új generáció létjogosultságát az támasztja alá, hogy ezek a konfliktusok domináns szerepet kaptak a jelenkori fegyveres konfliktusai között.[127] Ez azonban nem pontos megfogalmazás. Mint említettem, az „aszimmetrikus" konfliktusok az elmúlt évszázadok során is jelentős szerepet játszottak, Európában például 1789 és 1848 között. Ezekben ugyanazok a jellegzetességek figyelhetők meg, amikre a szerzők felhívták a figyelmünket.

Vizsgáljuk meg a modern kor fegyveres konfliktusait, és ezek alapján próbáljuk meg eldönteni, vajon mennyire számít megfelelőnek a negyedik generációs hadviselés elmélete. Lind a tanulmányát 1989-ban tette közzé, ezért ettől az évtől kezdve kell az eseményeket bemutatni és elemezni. 1991-ben kezdődött a 2. Öbölháború, amely korlátozott célokért (Irak kiszorításáért Kuvaitból) került megvívásra.[128]

---

[123] Kiss Álmos, 2016, 28-29.
[124] Somkuti, 2012,78.
[125] Somkuti, 2012.,49.
[126] Rien, azaz semmi – írta naplójába a gyanútlan XVI. Lajos a Bastille ostromának napján, https://mult-kor.hu/rien-azaz-semmi-irta-naplojaba-a-gyanutlan-xvi-lajos-bastille-ostromanak-napjan-20210714 (Letöltés:2022.05.08.)
[127] Kiss Álmos, 2016., 28-29., Somkuti, 2012, 49., 78.
[128] Keegan, John (2004.): Az Iraki Háború, Európa Kiadó, Budapest, 78-90.

Ez a hadművelet inkább tűnik harmadik generációs hadviselésnek, mint negyediknek. Az első csecsen háború során (1994-1996.) jelentős részben ostromokat vívtak meg a felek. Az orosz haderőnek sikerült a hegyekben lévő falvak, és kisebb városkák elfoglalása is. Bár voltak aszimmetrikus szereplők, főképpen helyi milíciák, akik általában saját településüket védték az ostromlókkal szemben. Az irreguláris hadműveleteknek is volt bizonyos szerepük, főképpen Groznijt és az orosz erősségeket támadták, és ezeket is inkább beszivárgás útján próbálták meg elfoglalni, illetve az orosz védőket bekeríteni. Többször előfordult, hogy a gépesített alakulatok sem voltak képesek felmenteni ezeket a helyőrségeket.[129]

A Második Csecsen Háborút az orosz erők lassú előrenyomulása, illetve jelentős tüzérségi és légicsapás fölénye határozta meg. Ezek segítségével szét tudták verni az ellentámadás végrehajtó csecsen alakulatokat is. Groznij ostromakor volt olyan hadúr, aki átállt az oroszok oldalára. Így az oroszok eredményesen bekerítették és ismét elfoglalták a régió fővárosát is.

Ezután a hegyvidéki falvakat foglalták el, ahol bár voltak ellentámadások, és a csecsenek lesállásokat is alkalmaztak, ez azonban az orosz előrenyomulást nem igazán akadályozta meg. Így végül az orosz erőknek sikerült két év háborúját követően elfoglalni Csecsenföldet. A további terrorellenes küzdelmek harcait jelentős részben a helyi, oroszbarát csecsen vezetéssel együtt vívták meg (Ramzan Kadirov).[130]

Így sikerült végül felszámolni a csecsen csoportok ellenállását. A jugoszláv polgárháború kapcsán annyit emelnék ki, hogy jelentős részben ostromokból, sőt a horvátok részéről gépesített támadó hadműveletekről beszélhetünk (Vihar-hadművelet).[131] Itt megint találkozhatunk a „harmadik generáció" elveivel. Az 1998 és 2000 között tartó etióp-eritreai háború során főleg állásharcokkal, és gépesített támadó hadműveletekkel, valamint etióp részről a légierő fokozott alkalmazásával találkozhatunk.[132] A légierő kizárólagos alkalmazásáról beszélhetünk Szerbia 1999-es NATO bombázása során[133], valamint Líbia 2011-

[129] German, Tracey C. (2003). Russia's Chechen War. Routledge Kiadó, London, 125-148.
[130] Mulves, Stephen (2000.): Can Russia win the Chechen war ?, http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/597594.stm (Letöltés:2023.11.19.)
[131] Pavelic, Boris (2023.): Operation Storm Anniversary Highlights Croatia and Serbia's Bitter Mistrust, https://balkaninsight.com/2022/08/03/operation-storm-anniversary-highlights-croatia-and-serbias-bitter-mistrust/ (Letöltés:2023.11.19.)
[132] Babos, 2009., 85-102.
[133] Mandelbaum, Michael (1999.): A Perfect Failure: NATO's War against Yugoslavia., Foreign Affairs, vol. 78/5, 2–8., https://doi.org/10.2307/20049444. (Letöltve:2023.11.19)

es bombázása során.[134] A 2008-as orosz-grúz háború során ismét a gépesített hadviselést alkalmazták a felek, tehát a konfliktus során a 3. generációs elvek játszottak fő szerepet.[135]

Szíriában a könnyen felszerelt különböző milíciák támadó műveleteket hajtottak végre, amelyek néha igazán sikeresek voltak (Iszlám Állam területfoglalása). Azonban az orosz légierő megjelenésével a szír hadsereg és milíciái képesek voltak az ellenséges milíciák szétzúzására, valamint könnyebben be tudtak keríteni, és el tudtak foglalni stratégiai fontosságú városokat. [136] 2024 decemberében pedig az ellenállók az Afganisztánban látott gyors iramú előretöréssel értek el sikert, amely nem tartozik a negyedik generáció elvei közé.[137]Ami érdekességként merül fel Egyiptom vonatkozásában az az, hogy mennyire hasonlít az egyiptomi erők tevékenysége az orosz alakulatokéhoz a második csecsen háború során. Az egyiptomi hadsereg is jelentős tűzösszpontosítással végezte a műveleteit, és bár a szélsőségesek az aszimmetrikus hadviselés eszköztárát is bevetették, ez azonban nem volt sikeres, és a túlerő végül legyűrte az ellenállókat. Továbbá kitérnék a törzsek szerepére is, akik átálltak az egyiptomi erők oldalára, így pedig a terrorcsoportok elvesztették az utánpótlásukat, és végül vereséget szenvedtek.

A negyedik generációs hadviselés egy régi hadviselés újra előtérbe kerülésével azt mondja, hogy korunkban az ún. „aszimmetrikus" konfliktusok fognak dominálni a világ hadszínterein. Úgy vélem, hogy az eddig bemutatott generációk alapján kijelenthetjük, hogy egyrészt az ún. aszimmetrikus, gerilla hadviselés sem új keletű, az megtalálható volt a korábbi generációk alatt is, tehát új generációról nem beszélhetünk. A generációkkal kapcsolatos képet árnyalja, hogy a korábbiak bizonyos elemei (itt különösen a 2. generációról beszélhetünk) megtalálhatók más korábbi konfliktusokban is. Így fenntartással kell kezelnünk azt a tényt, hogy ezeket a generációkat a technikai fejlődés hívta volna életre. Mindez tetten érhető a negyedik generációnál is, ahol bár a generáció képviselői egyet értenek azzal, hogy ez a fajta hadviselés már a 20 század előtt is alkalmazásban állt, mindamellett az az állítás is előfordul náluk, hogy a generációs elmélet szerint nem ennek kellene következnie, hanem modern precíziós fegyverekkel felszerelt hadsereg által meghatározott generációnak.

---

[134] Hamid, Shadi (2016.): Everyone says the Libya intervention was a failure. They're wrong., https://www.vox.com/2016/4/5/11363288/libya-intervention-success (Letöltés 2023.11.19)

[135] Dickinson, Peter (2021.): The 2008 Russo-Georgian War: Putin's green light, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-2008-russo-georgian-war-putins-green-light/ (Letöltés 2023.11.19)

[136] Stewart, Megan A. (2022.): What can the Syrian civil war tell us about the war in Ukraine?, https://www.mei.edu/publications/what-can-syrian-civil-war-tell-us-about-war-ukraine (Letöltés 2023.11.19)

[137] Gebeily, Maya et al. (2024.): How Assad's army collapsed in Syria: demoralised conscripts, absent allies, https://www.reuters.com/world/middle-east/demoralised-abandoned-by-allies-why-assads-army-failed-fight-syria-2024-12-12/ (Letöltés:2024.12.18.)

1.2.3. Nem konvencionális háború

Korunk fegyveres konfliktusainak másik elnevezése a nem konvencionális háború. Ennél a hadviselési módnál is számos definícióval találkozunk. Az Egyesült Államok hadserege a hidegháború után kezdte használni a fogalmat, amelyet a saját különleges műveletei leírására használt. A nem konvencionális háború USA hadserege kézikönyve szerint: „A nem konvencionális háború, mint tevékenységi forma, azért kerül végrehajtásra, hogy lehetővé tegye **ellenálló mozgalmaknak, vagy a felkelőknek**, hogy **kényszerítsenek, megzavarjanak** vagy megdöntsenek kormányokat, vagy hatalmat szerezzenek földalatti, szövetséges, vagy gerilla erőkkel számukra akadályozott területen."[138]

A magyar definícióban kevésbé egyértelmű az akadályozott terület kifejezés. Ez alatt olyan területet kell érteni, amely ellenséges, vagy barátságtalan erők uralma alatt áll, ahol lehetetlen, vagy nehézségbe ütközik hatékony műveletek végrehajtása a rendelkezésre álló erőkkel, amelyeknek korlátozott a műveleti képessége.[139]

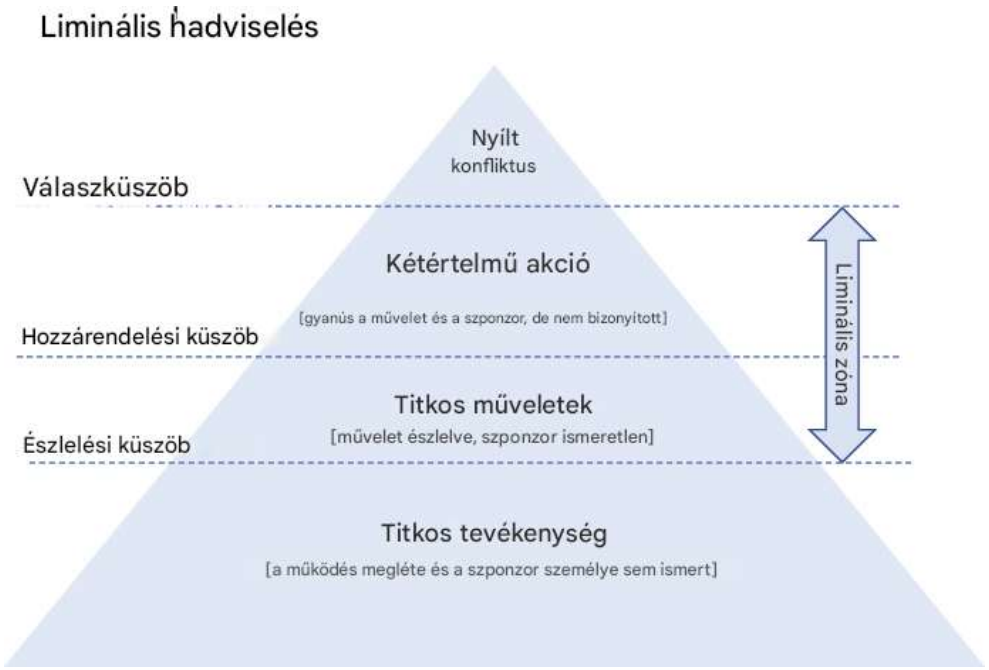

Nem konvencionális hadviselés ábrája[140]

[138] Nem Konvencionális Háború kézikönyve (2016.), Egyesült Államok Különleges Műveleti Parancsnoksága, Fort Bragg, 7.
[139] Nem konvencionális háború kézikönyve, 2016. 8.
[140] Kilcullen, David (2019.): The Evolution of Unconventional Warfare, Scandinavian Journal of Military Studies, Vol „/1., https://sjms.nu/articles/10.31374/sjms.35 (Letöltés:2024.11.13.)

A nem konvencionális háborút az Egyesült Államok különleges műveleti erői vívják, általában egy felkelő erő támogatása érdekében. Ezt a következő módon hajtják végre; először jelentős felderítő tevékenységet végeznek a műveleti területen, hogy megfigyeljék a terepet, a szemben álló felet, és eldöntsék, felvehető-e a kapcsolat az adott felkelő csoporttal. Ezután kezdődik az előkészületi lépcső, amely során a hírszerzési-felderítési adatokat elemzik, illetve felmérik a saját erők állapotát. Majd egy előzetes tervet készítenek, amelyben felvázolják a kiküldendő erők nagyságát, előzetesen megtervezik a logisztikai támogatásukat. Végül felkelők képviselőivel veszik fel a kapcsolatot és egyeztetik a rendelkezésre álló képességeket a felkelők céljaival, és érdekeivel.[141] Ezt követően a saját különleges erők behatolnak a célterületre, és felveszik a kapcsolatot a helyi lázadó erőkkel, illetve bejuttatják a felszerelést, utánpótlást.[142]

Ezután a saját erők tanácsadói segítenek a földalatti szervezet kialakításában, összehangolják a célokat a rendelkezésre álló szervezettel. Miközben a szervezet épül, a gerilla erők műveleteket hajtanak végre azért, hogy elvonják az ellenséges erőket a szervezettől, amely hírszerző műveletekkel kezdi támogatni a gerillákat. Majd megnövekszik az „aszimmetrikus" műveletek intenzitása, már több egyidejű műveletet hajtanak végre a felkelők a különleges műveleti erőkkel, amely megosztja az ellenséges erőket, megfosztja őket az erőforrásaiktól és kifárasztja őket. Ezután következik a végső lépcső, az átalakulás, amelynek során a gerilla erők hagyományos haderővé válnak, és megszerzik a kormányzati hatalmat. Ezt a kézikönyv kritikus perióduskénti jelöli, mivel a korábbi kormány is hasonló módszerekkel próbálhatja meg visszaszerezni a hatalmát. Nagyon fontos, hogy a saját erők törekedjenek az ellenséges erők minél gyorsabb szétzúzására, esélyt sem adva a kormányzati hatalom elvesztésének.[143]

Az Egyesült Államok hadseregében a nem konvencionális háborút a haderő kötelékében képzelik el, a hagyományos hadviselés részeként. Ez a fajta hadviselés tehát nem egy új fogalmat jelöl, hanem a konvencionális háború kiterjesztését takarja. Hasonló a hibrid hadviseléshez, mégpedig olyan módon, hogy az Egyesült Államok saját katonai, diplomáciai erejét használja fel arra, hogy egy idegen országban politikai változást csikarjon ki, és közben letagadhassa, hogy ebben szerepet játszott.

---

[141] Maxwell, David S. (2014.): Do We Really Understand Unconventional Warfare?, Small Wars Journal, https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/do-we-really-understand-unconventional-warfare (Letöltve:2022.05.09.), Kilcullen, D. (2019). The Evolution of Unconventional Warfare. Scandinavian Journal of Military Studies, 2(1), 61–71., https://sjms.nu/articles/10.31374/sjms.35/ (Letöltve:2022.05.09.),

[142] Nem Konvencionális Háború kézikönyve, 2016., 13.

[143] Nem Konvencionális Háború kézikönyve, 2016, 15-16.

Az eddig ismertetett lépések alapján az is elmondható, hogy azt a hidegháború viszonyaira találták ki. Nem biztos, hogy a modern kor elvárásai mentén is alkalmazható. Nem sikerült pontosan megragadnia a felkelő műveletek azon tulajdonságát sem, hogy a felkelő csoportok ezen a skálán felfelé, és lefelé is mozoghatnak, ahogy a műveleti realitások megkívánják.[144] Továbbá a környezet is megváltozott. A szeptember 11-ei terrortámadások utáni évtizedben minden érintett fél a nem állami szereplőkkel folytatott hadviselésre készült.

Kilcullen úgy véli, hogy a 21. század második évtizedétől kezdve meg erősödött az államok közötti konfliktus. Kiemelte például Oroszország 2014-es támadását Ukrajna ellen, illetve Kína csendes-óceáni szigetvilág-béli területszerzéseit is. Ezek azonban még nem voltak igazán konvencionális konfliktusok.

Oroszország és Kína igyekezett háborús szint alatt tartani ezeket, és ahhoz hasonló módszereket alkalmazott, mint az Egyesült Államok, amikor telepeseivel vette birtokba Amerika északi részének szárazföldi területeit.[145] Kilcullen azért is kritizálta a nem-konvencionális háború végrehajtási útmutatójában leírtakat, mert az eddigi különleges műveletek (Irak, Afganisztán) nem alkalmazták az abban foglaltakat. Az Egyesült Államok nem alakított ki gerilla szervezeteket a két ország területén, amelyek harctevékenységüknek köszönhetően átvették volna a hatalmat. Az Egyesült Államok csak együttműködött velük, katonai támogatást biztosított, és a légierővel csapásokat hajtott végre. Ez a katonai stratégia még mindig a hidegháború örökségét viseli magán. A világ azonban tovább haladt, és megjelent az online tér, újabb precíziós fegyverek alakultak ki. Így az első négy-hat lépcsőre nincs is szükség, mert ezek az online térből megoldhatók. Így csak kiber művelettel lehet támogatni felkeléseket, illetve az új technológiák akár a beszivárgást is elősegíthetik. Példaként hozza fel a szerző, hogy most már elegendőnek bizonyul katonákat fegyver nélkül beutaztatni egy adott országba, ők az új technológiai elemeket felhasználva képesek lehetnek például 3D-s nyomtatóval fegyvereket készíteni maguknak.[146]

Mike Fowler tanulmányában szintén olyan eszközként írja le a nem konvencionális háborút, amelyben az állam képes „aszimmetrikus” eszközök alkalmazására. Írásában, hasonlóan a „negyedik generációs elmélet” képviselőihez, egyfajta fejlődési utat vázol fel az első világháborútól napjainkig.

---

[144] Kilcullen, D. (2019). The Evolution of Unconventional Warfare. Scandinavian Journal of Military Studies, 2(1), 61–71. DOI: http://doi.org/10.31374/sjms.35

[145] Kilcullen, D. (2019). The Evolution of Unconventional Warfare. Scandinavian Journal of Military Studies, 2(1), 61–71. DOI: http://doi.org/10.31374/sjms.35

[146] Kilcullen, 2019, 69.

Kiemeli a hidegháborút, mint a proxy háborúk kialakulásának időszakát. Gyakorlatilag számára a nem konvencionális háború egyfajta proxy háborúnak tekinthető, azonban ezt az állam vívja meg saját erőivel, amelyekről letagadhatja, hogy a térségben tartózkodnak.[147]

Véleménye szerint a Nyugat már olyan jelentős, fejlett hagyományos arzenállal rendelkezik, amely lehetetlenné teszi, hogy más államok versenyezzenek vele. Ezért azok nem konvencionális képességek kialakításába kezdtek, hogy a Nyugat előnyét megszűntessék. Példaként hozza fel az oroszok 2014-es ukrajnai invázióját vagy az Iszlám Állam szíriai harcát. [148] Az Iszlám Állam idecsatolásával nem értek egyet. A terrorszervezet kezdetben valóban „aszimmetrikus" elveket használt (öngyilkos merénylet, ellenséges parancsnokok likvidálása), azonban gyorsan sikerült hagyományos eszközökre szert tennie az iraki és a szíriai előretörése következtében.[149] Ez vált a szervezet egyik jelentős gyengeségévé is. Hiszen a hagyományos képességek lehetővé tették az Egyesült Államok légiereje számára bombázások végrehajtását, amelyek érzékeny veszteséget okoztak a csoport számára,[150] valamint azt is, hogy a szárazföldön az iraki, szír, kurd erők visszafoglalják az Iszlám Állam területeit, és gyakorlatilag működésképtelenné tegyék a szervezetet.[151]

A nem konvencionális módszereket alkalmazó erők igyekeznek főleg pszichológiai eszközöket felhasználni a kizárólag fizikai veszteségokozás helyett. Annak érdekében, hogy maximalizálják a műveleteik hatékonyságát katonai és nem katonai eszközöket egyformán alkalmaznak. Rendkívül fontos a stratégiai kommunikáció, a katonai műveletek ennek rendelődnek alá, fő céljuk az ellenség kifárasztása veszteség okozásával. Ezzel igyekeznek megakadályozni, hogy az ellenség a precíziós fegyvereit alkalmazza. A felforgatással elérhetik, hogy a helyiek az agresszor mellé álljanak. A tanulmány szintén példaként említi az ukránok elleni 2014-es agressziót, és Kína erőfeszítéseit a csendes-óceáni szigetvilág megszerzésére. [152]Ennek ellenére egyik sem állja meg teljesen a helyét. A 2014-es agresszióról szólva elmondhatjuk, hogy ekkor az orosz különleges erők egy már megkezdődött tiltakozási hullámra telepedtek rá, azt nem ők robbantották ki.[153] Bár igyekeztek kiemelni, és bizonyítani, hogy a

---

[147] Fowler, Mike (2019.): The Rise of the Present Unconventional Character of Warfare, https://thestrategybridge.org/the-bridge/2019/11/4/the-rise-of-the-present-unconventional-character-of-warfare (Letöltés:2022.05.12.)
[148] Fowler,2019.
[149] Reuter, Christopher (2016.): Az Iszlám Állam, A fekete hatalom és a terror stratégiái, Művelt Nép Kiadó, Budapest, 218-348.
[150] US Policy on ISIS, https://www.wilsoncenter.org/article/timeline-us-policy-isis (Letöltés:2022.05.12.)
[151] Vohra, Anchal (2022.): ISIS Can't Even Direct Lone-Wolf Attacks Anymore, https://foreignpolicy.com/2022/04/26/the-islamic-state-cant-even-pull-off-lone-wolf-attacks-anymore/ (Letöltés:2022.05.12.)
[152] Fowler,2019.
[153] Sakwa, Richard (2016.): Háború a határon, Európa Kiadó, Budapest, 165-241.

Krímbe azért avatkoznak be, mert a „helyi felkelőknek” nyújtanak támogatást, ezt azonban a világ közvéleménye nem hitte el, az orosz erők hagyományostól eltérő műveletei ellenére sem.

Ez annak volt köszönhető, hogy az orosz hadsereg a határ mellett kezdett hadgyakorlatokba, így lényegében nem tudták letagadni a területfoglalásokban játszott szerepüket. Az oroszok fő célja inkább az ország orosz ajkú területeinek megszerzése volt. Ez azonban csak félig volt sikeres, a Krímet sikerült gyorsan magukhoz csatolni, azonban a kelet-ukrajnai területeken csak a függetlenség kikiáltásáig jutottak.

A másik jelentős példa, amit a tanulmány kiemel, az Kína esete, amely a szerző szerint szürke zónás elemeket használ. Így megpróbálja kijátszani a nemzetközi jogot, és a hagyományostól eltérő, irreguláris taktikával igyekszik területet foglalni. Mindezt úgy, hogy a Dél-Kínai tengeren haditengerészete paramilitáris alakulataival, halászflottájával elűzi a közeli országok tengerészeti alakulatait, az itt dolgozó halászokat, majd elfoglalja a szigetet, és azokon bázisokat épít., Ehhez hasonló taktikát korábban is alkalmazta az Egyesült Államok.[154] Bár a tanulmány a nem konvencionális eszközökhöz sorolja Kína kereskedelmi tevékenységét, és azt, hogy kikötőket, vagy tengerészeti megfigyelőállomást épített a Maldív-szigeteken, ez már nem a nem konvencionális háború eszköze. Hiszen, ha a hadviselő célja, hogy a precíziós fegyverek ne okozzanak kárt neki, akkor ezekkel a tevékenységekkel épp az ellenkezőjét érik el. Sőt ezek nem katonai célpontok, így az Egyesült Államok véleményem szerint nem fogja őket támadni. Ezek az építkezések, kereskedelmi tevékenységek Kína ébredő nagyhatalmi státuszának jelei, és Kína nem tesz mást, mint elfoglalja a nemzetközi környezetben korábbi világhatalmi státuszát Ez az Egyesült Államok számára veszélyekkel jár, de attól még ezeket nem tekintheti egy nem konvencionális háború részének.[155]

1.2.4. Hibrid hadviselés

A hibrid hadviselésre vonatkozóan több elmélet létezik. Vannak olyan szerzők, akik úgy vélik, hogy a hibrid hadviselés egy teljesen új dolgot takar. Az újdonság benne az, hogy a hibrid hadviselő egyszerre alkalmaz katonai és nem katonai eszközöket. Azonban nem ez a legerősebb fegyverük, hanem a stratégiai kommunikáció előtérbe helyezése. Nem fegyverrel akarják a háborút megnyerni, hanem narratívával. A fő cél bizonytalanság okozása az ellenfélnek a saját szerepére vonatkozóan, hogy a háborús küszöb alatti tevékenysége észrevétlen maradjon.,[156] így akadályozva a nemzetközi döntéshozatalt. Nemcsak katonai, hanem gazdasági,

[154] The frontier and politics, https://www.britannica.com/topic/American-frontier/The-frontier-and-politics, (Letöltés, 2022.05.05.)
[155] Fowler, 2019.
[156] Kiss Álmos Péter et al. (2019.): A hibrid hadviselés fogalmának értelmezése a nemzetközi szakirodalomban, Hadtudományi Szemle, 2019./1., 23.

tudományos, kulturális eszközöket is alkalmazhatnak. A cél a minimális erőkivetítésen keresztül az ellenség tevékenységének ellehetetlenítése, és ezáltal később területek elfoglalása.[157]

A hibrid hadviselést a Geraszimov-doktrínához szokták kötni. Valerij Geraszijmov, az Oroszországi Föderáció hadseregének vezérkari főnöke, 2013 februárjában publikált egy értekezést az orosz Hadiipari Hírvivőben. Ebben Geraszimov korábban alkalmazott szovjet taktikai elemeket vett át, és ezekből új elméletet alakított ki, amely a totális háború bizonyos elemeit is magán viseli. Geraszimov szerint megváltozott a háború jellege, és a nem katonai eszközök kerültek túlsúlyba a modern konfliktusok megvívásában. Szerepük túl nőtt a katonai eszközökön.

A Geraszimov által lefektetett elmélet a háborút egy szintre hozza a politikával, erősödik a háború totális jellege.[158] Elmélete hasonlít a gerilla hadviseléshez, mivel a főbb műveleteket nem állami szereplők hajtják végre (különleges erők, hackerek, üzletemberek). Jelentős hatása van a stratégiai kommunikációnak, a propagandának, ezért igyekeznek felhasználni az ellenfél közösségi média felületeit, a televíziót, hogy információt helyezzenek el, amelyek a műveleteket támogatják. [159]

Megeshet, hogy nem jól értelmezzük a Geraszimov-doktrínát. A Getting Gerasimov Right című tanulmányában Charles K. Bartles azon a véleményen van, hogy a nemzetközi közvélemény nem biztos, hogy megfelelően interpretálta Geraszimov írását. Bartles szerint Geraszimov a színes forradalmakból indult ki.

Úgy vélte, hogy a nyugati szövetségesek éltek hasonló eszközökkel, amikor megbuktatták például a jugoszláv, vagy az iraki vezetést. Az oroszok szerint ugyanis először az Egyesült Államok döntött a háború megindításáról. Aztán az USA háborús indokot keresett, például a népírtás vádját, vagy a tömegpusztító fegyverekét, végül, pedig fegyveresen beavatkozott. Oroszország számára úgy tűnt, hogy az Egyesült Államok új eszközöket alkalmazott a diktatúrák megdöntésekor. Ezek egyik legfőbb jellemzője, hogy először a politikai véleménykülönbségeket igyekeztek előtérbe helyezni. Így propaganda híreket sugároztak az amerikai tévécsatornákon keresztül.[160]

---

[157] Kiss-Álmos, 2019., 23-24.
[158] Gerasimov, 2016., 25-27.
[159] Mckew, Molly (2017.): The Gerasimov Doctrine, It's Russia's new chaos theory of political warfare. And it's probably being used on you, https://www.politico.com/magazine/story/2017/09/05/gerasimov-doctrine-russia-foreign-policy-215538/ (Letöltve:2022.05.15.)
[160] Gerasimov, 2016., 25.

A híreket a közösségi média felületeket, valamint a civil szervezeteket felhasználva is tovább terjeszthették. Miután sikerült politikai széthúzást eredményezni, amelyet az adott állam már nem tudott kezelni, felkelő csoportok jelentek meg az adott országban, letagadható különleges műveletek kezdődtek, és megjelentek a katonai magánvállalatok. Így aztán amikor a kormány a hatalom megtartása érdekében erőszakot alkalmaz, a nemzetközi közvélemény élesen elítéli az agressziót, és az USA fegyveres erői pedig beavatkoznak. Oroszország szerint így került sor például az arab tavaszra is.[161]

Továbbá Geraszimov több olyan modern technológiai újítást megemlít a tanulmányában, amelyeket a modern hadviselésben felhasználnak. Így beszél drónokról, kiber-hadműveletekről, valamint az ellenség vezetési pontjai elleni támadásokról egyaránt. Ezeket az eszközöket főként a hagyományos harctevékenység során alkalmazzák, így Geraszimov inkább a modern, államok közötti konfliktusok leírását végezte el.[162]

Másrészt a tanulmány állítása szerint ez nem orosz terminológia, hiszen az orosz parancsnokok ezt korábban sohasem használták. Az első szerző, aki használta a kifejezést, William J. Nemeth amerikai kutató volt, aki a doktori disszertációját a hibrid hadviselésről írta. Ő az oroszok csecsenföldi háborúit elemezve jutott arra a felismerésre, hogy a csecsenek hibrid hadviselést folytattak az oroszokkal szemben. Ennek oka a társadalmukban keresendő, mivel egyszerre fedezhetők fel benne a régi társadalmi felépítés jegyei, és a modernek egyaránt.[163]

Ha a csecsen háborúkról beszélünk, akkor Németh szerint fontos elkülönítenünk kulturálisan, társadalmilag a két fél fegyveres erőit. Oroszország hadserege, egy központosított államhatalom irányítása alatt állt, „modern", hagyományos fegyveres erőkkel rendelkeztek, amelyek a politikai cél végrehajtása érdekében mozgósítottak. A csecsenek társadalmi szempontból nevezhetők hibridnek, mivel félúton voltak a modern államiság és az archaikus törzsi felépítés között. A csecsen harcosok ugyanis a törzsfőhöz voltak hűségesek, nem az államhoz. Ráadásul központosítani sem lehet az ilyen erőket, mivel ebben az esetben a milíciák nem lesznek hűségesek az adott csoporthoz, így irányítani sem lehet őket. Ezért a törzsi erők gyakran szervezetlennek tűnnek, és főleg a gerilla háború taktikai elemeit alkalmazzák.

Így viszont nincs, vagy csak alacsony a törzsek feletti központi irányítás. A központosításra is találhatunk példát a csecseneknél, amikor a törzseknek sikerül egy területen adót szedni, és képesek megszervezni az egységek utánpótlását. Ezért beszélhetünk hibrid

[161] Bartles, Charles K. (2016.): Getting Gerasimov Right, Military Review, 2016 január-februári szám, 32-33.
[162] Gerasimov, 2016., 27-29.
[163] Nemeth, William J. (2002.): Future war and Chechnya: a case for hybrid warfare, Naval Postgraduate School, Monterey, 5-13.

hadviselésről a csecseneknél, mivel egyszerre van jelen náluk a központosított, kvázi állami irányítás a törzsi rendszerrel együtt. [164] Ez azt jelentette, hogy az oroszoknak hiába sikerült a lázadó haderőt jelentős veszteségek után szétverniük, a hegyekben, és a vidéki településeken továbbra is gerilla akciókkal találták szembe magukat, amelyeket a törzsi erők, vagy szélsőséges vallási szereplők hajtottak végre ellenük. Ez pedig kifárasztotta az orosz erőket, amelyek két év után kivonultak (1994–1996).[165]

Nemeth szerint a törzsi hadviselés rendezetlen, a törzsfők nem képesek rendet tartani, ezért ez a fajta hadviselési mód nem rendelkezik hatékony parancsnoki lánccal.[166] Így viszont nehéz felderíteni az ellenséges alakulatokat, vagy megjósolni egy esetleges támadást. Nemeth nem vette figyelembe, hogy több szélsőséges csoport is harcolt Csecsenföldön, amelyek kívül álltak a törzsek befolyásán,[167] ezért őket irányítani sem lehetett. Másrészt fokozódott az orosz nyomás is Groznij elfoglalását követően, ezért egységes fellépést sem lehetett megfelelőképpen kialakítani.[168] Bár a törzsek harcmódja jelentős mértékben szervezetlennek tűnhet, azért véleményem szerint nem mindig ez a helyzet.

Példaként említhető, hogy a zulu törzsek összefogtak a britek ellen, és képesek voltak hagyományos, törzsi taktikával vereséget mérni rájuk. Természetesen ebben közrejátszott, hogy Shaka korábban egyesítette a törzseket, és az ő utódai uralkodtak felettük, tehát egyfajta parancsnoki lánccal is rendelkeztek. [169]Másrészt Csecsenföldön azért a törzsek is összefogtak, ezt példázza Groznij visszafoglalásának esete. [170]

Persze Csecsenföldön Nemeth véleménye szerint hibrid társadalomról beszélhetünk, azonban nem veszi figyelembe a háború miatt megváltozott körülményeket. A modern állami struktúra a háború következtében ugyanis elvesztette a jelentőségét, és a törzsi kerekedett felül. Az, amit esetenként hibrid államnak mondhatunk, az a 1999-es háború után jöhetett létre, amikor Kadirov klánja került uralomra. Ekkor egy klán kezdte el irányítani a régiót, így modern államjegyek kerültek törzsi irányítás alá.

---

[164] Nemeth, 2002., 5-28.
[165] uo., 63-68-
[166] Nemeth, 2002., 5-28.
[167] Brownfeld, Peter (2003.): The Afghanisation of Chechnya, The International Spectator, 2003/3., 141-144
[168] Driscoll, Elina (2020.): INSURGENCY IN THE NORTH CAUCASUS: LESSONS OF THE FIRST CHECHEN WAR, https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/insurgency-north-caucasus-lessons-first-chechen-war (Letöltve:2022.05.19.)
[169] Anglo-Zulu War, https://www.britannica.com/event/Anglo-Zulu-War, (Letöltve:2022.05.04.)
[170] The Battle Of Grozny And The First Chechen War, https://www.rferl.org/a/russia-grozny-battle-chechen-war-1994-1995/30359837.html (Letöltve:2022.05.19.)

Az elmélet másik képviselője Frank G. Hoffman volt, aki 2007-ben kezdte el használni a hibrid fenyegetések kifejezést. Ő a hibrid fenyegetéseken hasonló dolgot értett, mint amit a 2014-es ukrajnai események után a szakértők az orosz módszerekre használtak. Számára a hibrid fenyegetés egy rendkívül széles skálát jelöl, amelyben a konvencionális képességek, irreguláris harcmód, a terrorista támadások, de a szervezett bűnözés is megtalálható.[171] Az elmélet abból a szempontból is közelebb áll Nemeth munkásságához, mivel elismeri azt, hogy hibrid hadviselést folytathat állam és nem állami szereplő is. Tehát ezt alkalmazhatja egymással laza függésben lévő egységek halmaza, egy alakulat, de hagyományos erők is, koordináltan a műveleti területen a politikai cél elérésére.

Természetesen nemcsak a fizikai környezetben, hanem a pszichológiai térben is folynak a műveletek, amelyek célja a saját lakosság meggyőzése, és az ellenség erőinek morális megingatása.[172]

Stratégiai szinten Hoffman szerint egy állami haderő alkalmazhat konvencionális erőket és különleges alakulatokat egyaránt. Úgy vélte, hogy ezek az erők általában vagy különböző műveleti színtereken kerülnek alkalmazásra, vagy pedig különböző harcrendben. Hoffman szerint a hibrid konfliktust azt különbözteti meg a hagyományos háborútól, hogy ezek a komponensek egy egységes egésszé olvadnak össze, amelyben nem lehet a kettőt élesen szétválasztani. Ezekben a konfliktusokban a hagyományos erők nem képesek győzelmet elérni, ezért ennek kivívásában a különleges műveleti erők játszanak nagyobb szerepet. Ők azok, amelyek eddig a támogató műveleteket végezték, azonban az újabb konfliktusokban már az ő tevékenységük döntheti el a konfliktus végkimenetelét.[173] Hoffman a Hezbollahot tartotta olyan prototípusnak, amelynél a hibrid hadviselés teljes egészében megfigyelhető. Olyan hagyományos képességekkel rendelkezett, mint egy állam. Továbbá kiemelhető, hogy rendelkezett rövid és közepes hatótávolságú rakétákkal egyaránt. Azonban képes volt a nem állami szereplők mintájára sejteket létrehozni, amelyeket az izraeliek nehezen tudtak felszámolni. Jól ismerték a városokat, ezért részletesen kidolgozott rajtatütéseket hajtottak végre az izraeli erőkkel szemben. Jelentős mértékben megerődített objektumokat építettek ki, amelyek közel voltak a civil lakossághoz, így azok támadása a civilekben tett kárt, és aláásta Izrael tekintélyét a nemzetközi közvéleményben.[174]

---

[171] Hoffman, Frank G. (2007.): Conflict in the 21st century, The rise of Hybrid wars, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, 8.
[172] Hoffman, 2007.8.
[173] Hoffman, Frank G. (2009.): Hybrid Warfare and Challenges, Small Wars Journal, 2099-es évfolyam, 52. szám, 35-36.
[174] Hoffman, 2007., 36.

A Hezbollah által jelentett ellenállás az izraelieket is meglepte. A katonákat váratlanul érte, hogy a támadásaik után visszahúzódtak a civilek közé, így lehetetlennek tűnt felderíteni és megsemmisíteni őket. Sőt, jóval fegyelmezettebbek voltak, és jobban is harcoltak, mint más terrorcsoportok. A Hezbollah hagyományos fegyvereket is felhasznált, amelyeket átalakítottak. Így például C802-es hajók ellen bevethető rakétát is alkalmaztak, illetve több ballisztikus rakétát is ki tudtak lőni. A Hezbollah a rajtaütések során páncélelhárító rakétákat is bevetett, amely Hoffman szerint azért jelentett újdonságot, mert hagyományos fegyvereket alkalmaztak irreguláris taktikával. Ezek a tankelhárító rakéták precíziós csapásokra voltak képesek, és jelentős veszteségeket okoztak az izraelieknek.[175]

Ma ugyanezt láthatjuk Ukrajnában is, ahol a nyugati tankelhárító fegyverek okoznak jelentős veszteséget az orosz harckocsiknak.[176] A Hezbollah több tucatnyi iráni drónt alkalmazott a háború során, és képessé vált lehallgatni az izraeli rádióforgalmazást. is.[177]

Hoffman újdonságként azonosítja, hogy a háborús cselekményeket a média élőben közvetítette, így ez lehetőséget biztosított a szervezetnek, hogy a saját üzeneteiket eljuttassák a világ közvéleménye számára. Egy másik példát is szeretnék bemutatni. Az Operation Restore során az Egyesült Államok által biztosított katonai kontingens élelmiszert vitt Mogadishuba az éhínség csökkentése érdekében. Az amerikai közvélemény kezdetben támogatta a missziót, mivel nemes gesztusnak értékelték egy bajban lévő ország lakosságának megsegítését. A közvélemény akkor kezdte el negatívan értékelni a műveletet, amikor az USA megváltoztatta a misszió számára kitűzött célokat, és az amerikai katonák az államépítésben és a hadurak elleni harcokban vettek részt. A fokozódó veszteségek a közvéleményt az országból történő mielőbbi kivonás támogatására ösztökélték. Végül a 13 halálos áldozattal és 57 sebesülttel járó mogadishui ütközet után nőtt meg az amerikai kormányon a nyomás a kivonulás végrehajtása érdekében. Tehát Szomáliában is lényegében a közvélemény befolyására is szükség volt a kontingens hazahozatala érdekében.[178]

Ezért volt fontos a Hezbollah számára bemutatni, hogy az izraeli haderő falvakat, kórházakat bombázott szét, éppen visszavonult, vagy pedig a Hezbollah rakétatámadásait szenvedte fel. Ezzel ugyanis a Hezbollah bebizonyíthatta, hogy Izrael volt az agresszor, amely válogatás nélkül támad minden libanoni célpontot, miközben a szélsőséges szervezet

---

[175] Hoffman, 2007., 38.
[176] Debusmann, Bernd Jr. (2022.): What weapons has the US given Ukraine - and how much do they help?, https://www.bbc.com/news/world-us-canada-60774098 (Letöltve:2022.05.18.)
[177] Hoffman, 2009., 37.
[178] McSweeney, Daniel (2011.): The CNN Effect and Somalia, https://www.e-ir.info/2011/08/11/the-cnn-effect-and-somalia/ (Letöltés:2024.10.30.)

folyamatosan védelemben van, ellencsapásokat hajt végre, és uralja a hadszínteret. Így Izrael kezdte elveszíteni a hitelességét a világ közvéleménye előtt. Bár Izraelnek sikerült jelentős veszteséget okoznia (500-600 Hezbollah fegyveres halt meg), azonban vesztesként zárta a konfliktust. A Hezbollah ugyanis az invázió előtt előkészítette a terepet, sejtek alkalmazásával a közelharcban jelentős veszteséget okozott az izraeli haderőnek, és a médiát is képesek voltak kezelni.[179]

Mint látható, a nyugati szerzők szerint a hibrid hadviselés azért jelent újdonságot, mert a modern konfliktusokban egyszerre van jelen a gerilla és a konvencionális műveleti képesség. Ezek egyidejű alkalmazása képes megzavarni az ellenséget, és a folyamatos átmenet egyikből a másikba gyorsan képes megváltoztatni a háborúk dinamikáját.

Ennek a hadviselési módnak, mint újdonságnak a bemutatása nem veszi figyelembe, hogy a korábbi évek gerilla háborúiban is sor került ilyen gyors változásokra reguláris és irreguláris hadviselés között. Példaként hozhatjuk fel a vietnámi háborút (amerikai szakasz 1965–1975), amelynek során együtt szerepelt ez a két elem. Voltak olyan dél-vietnámi területek, amelyekben gerillaharcok zajlottak, míg a másikban hagyományos műveletek. A gerillák éppen úgy használtak hagyományos fegyvereket eltérő módon, mint a Hezbollah Libanonban.[180] Ami változott, az a műveletek intenzitása. Véleményem szerint azért, mert az izraeli erők főleg ostromműveleteket hajtottak végre. Ez pedig arra késztette a Hezbollahot, hogy gyorsabban reagáljon. Így viszont a háború dinamikája felgyorsult, és ez téveszthette meg Hoffman-t az elemzése megírásánál.

Tehát ez nem egyfajta gerilla háborúnak tekinthető, hanem tényleges ostromnak, ahol a lesvetés, és az alagutak használata nagyfokú rugalmasságot és gyorsaságot jelentett a Hezbollah számára. Másrészt viszont a harcosok jelentős közelségbe kerültek az izraeli haderővel, amelynek így nem jelentett problémát az ellenséges harcosok felkutatása és likvidálása. Tehát az a harctevékenység, amelyet Hoffman leír, nem hasonlítható egy hagyományos gerillaháborúhoz.[181] Ennek egyik oka az ostromműveletek elleni védelemben keresendő, amely lehetetlenné teszi a tényleges gerillaharcot. A másik ok a hagyományos fegyverek alkalmazásában ölt testet. A hagyományos haderő által alkalmazott fegyverek (rakéta kilövő állomások, tüzérség) a gerilla elveket alkalmazó erőket megkötik, így azok már hagyományos módon harcolhatnak tovább.

[179] Hoffman, 2007., 39.
[180] Hammes, 2006, 64-73.
[181] Hoffman, 2007., 38.

Így viszont olyan eszközök használatát vetik el, amelyek a gerillákat hatékonnyá teszik (sejtes felépítés, mozgékonyság, decentralizált vezetés). Ennek köszönhetően könnyedén meg lehet őket semmisíteni. A libanoni háborúban már inkább a hagyományos elvek domináltak a hadszíntéren. Ami újdonságot jelentett, az a média nagyobb figyelmének bevonása, és a hagyományos fegyverek kreatív módon történő alkalmazása.

A másik fontos dolog, amelyet Hoffman említ, hogy eltűnik a különbség a hagyományos erők és a különleges alakulatok között. [182]Véleménye szerint az újtípusú hadsereg egyfajta massza lesz, amelyben összeolvad a hagyományos és a különleges műveleti képesség. Így azt akarta kifejezni, hogy az új fegyveres konfliktusokban a fegyvernemi elkülönülés megszűnhet, és nagyobb teret kapnak a különleges műveleti erők, amelyek átveszik a kezdeményező fél szerepét. Ettől még a háború nem biztos, hogy megváltozik, hiszen ez az összeolvadás már a korábbi korokban is megvolt, és anélkül valósult meg, hogy ez a hadviselésben változást hozott volna. Így Hoffman ebben a kérdésben is tévedett.

A hibrid hadviselés azonban igazán a Krím orosz elfoglalása után került előtérbe, főképpen a nyugati elemzők használták. Ekkor még az oroszok nem ezt a kifejezést alkalmazták, ezt a fogalmat majd csak néhány évvel később kezdték orosz szakértők is bevezetni.[183] A Krím, majd a Donyeck-medence elfoglalása után egy modell alakítottak ki a szakértők, amely az eseményeket elemzi. A modell három nagyobb fázist különít el; előkészítés, támadás, majd végül az elért siker továbbfejlesztése. Mindegyik fázisban három másik alfázis különül el egymástól. Az első fázisban főleg a helyi szervezetekkel, oligarchákkal, katonai vezetőkkel történő kapcsolatfelvétel történik, katonatiszteket, rendőröket vesztegetnek meg, illetve helyi médiafelületeket alakítanak ki, civil szerveződésekkel veszik fel a kapcsolatot.

Ezután az ellenség (jelen esetben az Oroszországi Föderáció) lázadást szít a kiválasztott területen, és az országgal szemben politikai nyomásgyakorlás veszi kezdetét, majd ezt fokozzák. Ezután nagyobb tüntetések robbannak ki, amelyet erőszakos épületfoglalások követnek, a propaganda tevékenység nő, közben a helyi és országos médiahálózatot blokkolják. A helyi katonai, rendőri alakulatok állomáshelyei elé barikádokat emelnek a tüntetők, miközben a határról fokozódik a katonai nyomásgyakorlás, amelyet gazdasági eszközök alkalmazása, és a közösségi média felületeken történő befolyásolási műveletek támogatnak.

[182] Hoffman, 2007., 36.
[183] Jójárt Krisztián (2019.): A hibrid hadviselés orosz elméletének változása az ukrajnai tapasztalatok tükrében, Hadtudomány, 2019/1-2., 49.52.

Ezek alkalmazásával pedig a katonai ellenintézkedések is könnyen megakadályozhatók. Ezután népszavazást írnak ki, és vagy annektálják, vagy (letagadható) katonai erőkkel elfoglalják az érintett térséget. Ez jelentős gazdasági, infrastrukturális veszteséget jelent, és az adott ország egy adott szövetségi rendszerhez sem csatlakozhat.[184]

Hibrid hadviselés ábrája[185]

A hibrid háború alkalmazása tehát nem a fizikai térben fejti legfőbb hatását, hanem az emberek elméjében. Az elmélet szerint a hibrid hadviselést alkalmazó fél a lakosság szimpátiájának megnyerését tekinti céljának, hogy ezáltal egy terület elszakadását kezdeményezze. Nemcsak a helyi, de a nemzetközi közvéleményt is megpróbálják meggyőzni a felkekés jogosságáról.[186] Ez nem bizonyult Ukrajnában sikeresnek. Azért nem, mert az orosz hadsereg már a művelet megindításának kezdetétől fogva támogatta nyomásgyakorlással (határ menti gyakorlatokkal) a kis zöld emberkéket (orosz különleges alakulatok). Így a közvélemény könnyen összekapcsolhatta a tüntetőket az orosz haderővel. Bár az oroszok csak később ismerték el a kapcsolatot a felkelőkkel, de a Nyugat már a műveletek kezdetén tudta, hogy ki áll az események mögött. Rácz András arról ír, hogy a nemzetközi közvélemény csak a harmadik-negyedik fázisban jött rá arra, hogy az oroszok állnak a műveletek mögött.[187] Csak

[184] Rácz András (2014.): Oroszország hibrid háborúja Ukrajnában, KKI Tanulmányok, 2014/1., 9-12.
[185] Helye: https://www.researchgate.net/figure/Containment-of-Hybrid-Warfare_fig4_351702431 (Letöltés:2024.11.13.
[186] Porkoláb Imre (2015.): Hibrid hadviselés: új hadviselési forma, vagy régi ismerõs?, Hadtudomány, 2015/3-4., 42-43.
[187] Rácz, 2014., 16.

az a kérdés, hogy a műveleteket mikor kezdték el előkészíteni. A Majdani forradalom előtt vagy után? Én a Rácz András által levezett folyamatábra alapján hosszú előkészítést tartok indokoltnak. Hiszen hosszú időt vesz igénybe kiépíteni egy ilyen hálózatot, segítők jelentős körével, amely képes lehet egy ilyen hatalomátvételt rövid időn belül levezényelni.[188]

Felmerül a kérdés, hogy vajon az oroszok Janukovics bukását is eltervezték-e? Hiszen a jelentős előkészületek akár egy évig is elhúzódhatnak, ez pedig felveti annak a lehetőségét, hogy Janukovics bukását is megtervezték. Ha pedig nem, akkor mivel magyarázható az, hogy az oroszok rövid idő alatt képesek voltak jelentős sikert felmutatni. Én úgy vélem, hogy az oroszokat is váratlanul érte Janukovics bukása, és a fellángoló oroszpárti tüntetések után próbáltak területet szerezni az ukránoktól, kihasználva, hogy az ukrán vezetés nem szilárdult meg. Ehhez felélesztették a korábbi kapcsolataikat, majd különleges egységeket dobtak át, amelyek a fent leírt módon „aszimmetrikus" elveket felhasználva gyors sikereket értek el. Ezekhez a sikerekhez elengedhetetlen volt az állam bénultsága. Porkoláb Imre munkájában a hibrid hadviselést használja az ISIS és az oroszok sikereire. Ő a hibrid hadviselést főképpen az ellenség befolyásolásában látja érvényesülni.

Fontosnak tartja a propaganda tevékenységet, és felismerte, hogy az információs térben folyó műveletek jelentősebbek lesznek, mint a katonaiak.[189]

Úgy vélte," *amikor a hagyományos és irreguláris formák egymással egy időben, közös cél érdekében, összehangoltan kerülnek alkalmazásra, ez a folyamat drasztikusan lerövidült".* [190]Azonban ez nem feltétlenül igaz. Ehhez hasonló hadviselés megfigyelhető volt Vietnámban is, ahol volt olyan térség, amelyben hagyományos műveletek folytak, míg egy másikban irreguláris erők hajtottak végre műveleteket.[191] Ennek a két hadviselési módnak az egyesítése azonban nem jelentette a hadviselés gyors lezárását. Mindennek pedig véleményem szerint a fő oka az amerikai segítség volt, amely fenntartotta a dél-vietnámi államot, így az nem omlott össze. Korunk gyors aszimmetrikus műveletei sikereiben egy közös pont létezik, az állami gyengeség. Ekkor az állam, általában belső felkelés hatására olyan gyenge, hogy nem képes a fegyveres erő alkalmazására. Ez magyarázza az ISIS sikerét Irakban és Szíriában, az oroszokét Ukrajnában, de legszemléletesebb példája az afganisztáni kormány 2021-es bukása.

[188] uo, 10.
[189] Porkoláb, 2015., 41.
[190] Porkoláb, 2015., 41.
[191] Hammes, 2007., 64-73.

Ekkor a NATO erői kivonultak az országból, amely külső segítség, fenntartás nélkül önmagában gyenge volt megtartani a saját hatalmát. Így a tálibok lényegében egy „aszimmetrikus villámháborúval” (amit az ISIS is alkalmazott Irakban és Szíriában, vagy a Hajat Tahrir al-Sám[192] Szíria jelentős területeinek elfoglalásakor)[193], néhány hét alatt majdnem a teljes országot az irányításuk alá vonták.[194]

Mint a példákból is kitűnik, az ún. hibrid hadviselés csak akkor lehet sikeres, ha az állam maga is olyan gyenge, hogy képtelen eredményesen védekezni. Tehát itt nem a hadművészetben bekövetkezett változás hozza meg a sikert, hanem az állami gyengeség.

Ezek után Porkoláb Imre arról értekezik, hogy az aszimmetrikus fél információs fölénye, illetve ehhez kapcsolódóan a hagyományos erők alkalmazása hozza meg a gyors és döntő sikert, amely jelentős területfoglalással jár együtt.[195] Itt is inkább az állam gyengeségére hívnám fel a figyelmet, amely az általam bemutatott példák alapján döntő módon járult hozzá a gyors összeomláshoz. Ha az állam erős, akkor a terrorcsoportok tevékenységét könnyedén felszámolhatja.[196]

Például amennyiben a kormány meghagyta volna a szunnita milíciákat, esetleg bevonja őket a kormányzásba,[197] az Iszlám Államnak nem lett volna ekkora sikere, mint amilyet 2014-2015-ben elért. Ezt a sikert nem a hadviselésben bekövetkezett újdonságok alkalmazásának köszönhette, hanem az állam gyengeségének. Amennyiben az állam erősebb lett volna, az ISIS harcosokat könnyedén szétkergette volna.

Porkoláb Imre cikkében azt is leírja, hogy mivel a műveletek során a fő szempont a lakosság támogatásának megszerzése, tehát az igazi műveletek a nép szívében zajlanak, ezért jelentős csapatösszevonásokra sem kell készülni.[198] Ez azonban tévedés. Eklatáns példája ennek a 2014-es orosz területszerzésekben keresendő, melyek során Oroszország jelentős

---

[192] Levantei Felszabadító Mozgalom, HTS

[193] Opposition fighters declare Syria’s Damascus ‘liberated’, al-Assad ousted (2024.), https://www.aljazeera.com/news/2024/12/8/opposition-fighters-take-syrian-capital-damascus (Letöltés:2024.12.19.)

[194] Dettmer, Jamie (2021.): Rapid Taliban Offensive Avoided Tactical Mistake Made in 1990s, https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_rapid-taliban-offensive-avoided-tactical-mistake-made-1990s/6209625.html (Letöltve:2022.05.22.)

[195] Porkoláb, 2015.,42.

[196] Szíriában például az Iszlám Állam rövid idő alatt egy Nagy-Britannia nagyságú területet volt képes meghódítani terepjárókkal és könnyen felfegyverzett harcosokkal. Az Iszlám Állam ugyanis a gyenge iraki politikai vezetés évtizedes hibái miatt 2014-ben egy Szíriából végrehajtott meglepetés szerű támadással elfoglalta Moszult, majd egy „aszimmetrikus villámháborúval” gyors területfoglalásokra tett szert az iraki és a kurd területeken. Forrás: Besenyő János et al. (2016.): Az Iszlám Állam - Terrorizmus 2.0 - Történet, ideológia, propaganda, Kossuth kiadó, Budapest, 29-37.

[197] Reuter, 2016. 275.

[198] Porkoláb, 2015.,42.

erőket vezényelt a keleti határaihoz. Ezeknek az erőknek a fő feladata az ukrán csapatok lekötése volt.

Így az ukránok nem mertek beavatkozni a krími, kelet-ukrajnai orosz műveletekbe, mert tartottak az esetleges orosz retorziótól. [199]Porkoláb ezen érvelését más fegyveres konfliktusok sem támasztják alá. Az Iszlám Állam az előrenyomulásához is jelentős erőket vetett be, amelyek rövid idő alatt képessé váltak nagykiterjedésű területeket elfoglalni. Afganisztánban a tálibok is rövid idő alatt nagy erőkkel döntő sikert értek el. [200]

A hibrid hadviselés újdonságának számít az is, hogy a műveletek során az emberek elméje a harc döntő színtere. Főképpen azért, hogy felkelést szítsanak, és a lakosságot a műveletekhez való csatlakozásra vegyék rá.[201] Azonban ez valójában szintén csak az ukrán területszerzések alatt figyelhető meg igazán. Az Iszlám Állam a hódításai kezdetén fordított gondot a lakosság megnyerésére, erre is csak rövid időre. Az általuk okozott kegyetlenség eltántorította a lakosságot a szervezettől, és csak erőszak hatására, kényszerből voltak hajlandóak támogatni a terrorcsoportot. Az Iszlám Állam propagandája inkább a külföldi, leendő harcosok megnyerésére és a kegyetlenségük propagálására szorítkozott. Nem úgy próbáltak meg területet szerezni, mint az oroszok, hogy kihasználva az állami gyengeséget a lakosság megnyerésével gyors területszerzésbe fogtak.

Az Iszlám Állam főbb műveleteit elsősorban a szír felkelő csoportok szétzúzására fordította, sikereit pedig elősegítette az, hogy Irakban a síita kormány nem tisztelte a helyi szunnita kisebbséget. Az iraki civilek nem az Iszlám Állam propagandája miatt segítették a szervezetet, hanem mert ők voltak az a csoport, ami síiták ellen lépett fel. A törzsek és az Iszlám Állam közti együttműködés rövid ideig tartott, és a helyi lakosság gyorsan kiábrándult a szervezetből.[202]

1.2.5. Szürke-zónás konfliktusok

A hibrid hadviseléshez hasonló elmélet a szürke-zónás konfliktusok elmélete, amely az új típusú konfliktusok leírására törekszik. Úgy foglalhatjuk össze, hogy a szürke-zónás konfliktusok olyan tevékenységi kört takarnak, amelyek béke és háború között zajlanak, egyfajta „senki földjén”.

---

[199] Rácz, 2014., 13.
[200] Reuter, 2016.297-348., Dettmer, 2021., https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_rapid-taliban-offensive-avoided-tactical-mistake-made-1990s/6209625.html (Letöltve:2022.05.22.)
[201] Porkoláb, 2015.,40.
[202] Reuter, 2016.411-413.

Clementine G. Starling szerint több olyan művelet is ide tartozhat, amelyek még nem számítanak háborús katonai műveletnek, de a békeműveletek közé sem igazán sorolhatók (befolyásoló műveletek, kiber támadások, zsoldosokkal végrehajtott műveletek, orgyilkosságok stb.). A szürke-zónás műveleteket végrehajthatják nem-állami és állam szereplők is, amelyek nem-katonai és katonai műveleteket egyaránt alkalmazhatnak. Ezek a műveletek nem érik el a háborús küszöböt. A fő cél az állam destabilizálása, meggyengítése, esetleg megtámadása, amelyet az ellenség gyengeségeinek kiaknázásával érhetnek el. Bár a szerző ezt nem tartja újdonságnak, véleménye szerint olyan jelentőssé vált a technológiai fejlődés, hogy az államok számos új eszközzel rendelkezhetnek ezen célok végrehajtására.[203]

A meghatározásból is látható, hogy a hibrid hadviselés és a szürke zónás konfliktusok között jelentős hasonlóságok vannak. De mi lehet a különbség? Andrew Dowse szerint a szürke zónás konfliktusokat a politikai hadviselés kategóriájába lehet sorolni. A politikai hadviselés célja, hogy a hadviselő anélkül érje el a saját céljait, hogy a műveletek során át kellene lépnie a háborús küszöböt. Így tehát a szürke-zónás konfliktusok nem lépik át a háborús küszöböt, ezt a tézist kell alapul venni, ha erről a konfliktus fajtáról bővebben szeretnék beszélni. A másik különbség, amelyet a hibrid hadviselés és a szürke-zónás konfliktusok között tehetünk az időbeli. A hibrid hadviselésről leírtak szerint ez a fajta hadviselés rendkívül gyors lefolyású.[204]

Szíriában például hagyhatták az Iszlám Állam műveleteinek kibontakozását, mivel úgy vélhették, hogy ezzel az arab tavasz forradalmára ráilleszthetik a terrorista jelzőt, így szerezve külső támogatást a felkelés elfojtására.[205] Az állam gyengesége volt a fő oka az orosz sikereknek Ukrajnában, és tálibokat Afganisztánban 2021-ben.[206]

Így viszont a hibrid háború elmélete nem fedi a valóságot, mivel az ukrán gyengeséget nem az oroszok, hanem a Majdani forradalom idézte elő, az oroszok azt csak felhasználták saját céljaik elérése érdekében.[207]

---

[203] Today's wars are fought in the 'gray zone.' Here's everything you need to know about it., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/todays-wars-are-fought-in-the-gray-zone-heres-everything-you-need-to-know-about-it/, (Letöltve:2022.05.23.)

[204] Dowse, Andrew et al. (2019.): Explainer: what is 'hybrid warfare' and what is meant by the 'grey zone'?, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/todays-wars-are-fought-in-the-gray-zone-heres-everything-you-need-to-know-about-it/ (Letöltve:2022.05.23.)

[205] Reuter, 2016. 122-145.

[206] Dettmer, 2021. (Letölve:2022.05.23.)

[207] Sakwa, 2015., 165-241.

A szürke-zónás konfliktus egészen más, jóval lassabb lefolyású. Bár az ukrán eseményeket is tévesen ide szokták sorolni, mivel az orosz haderő alkalmazása már katonai műveletnek tekinthető, így háborús katonai tevékenységhez sorolható. A szürke-zónás konfliktusban általában két nagyhatalom kerül szembe, és az egyik a másik szövetségesei rovására igyekszik a maga számára területet szerezni, elkerülve a háborús eszkalációt. Ennek eklatáns példája Kína területszerzése a Dél-Kínai tengeren.

A kínaiak halászflottának álcázott tengeri milíciáikkal elkergetik a térség államainak haditengerészeti erőit, halászbárkáit, és önhatalmúlag foglalnak el szigeteket ezek rovására.[208] A szigetek birtokbavétele után azokon különböző támaszpontokat, kiszolgáló létesítményeket építenek. Kínának más eszközei is vannak a nyomásgyakorláshoz. Ezekre találhatunk példát a kínai Korlátlan Hadviselésben is. Az elméletet két kínai ezredes, Csiao Liang és Wang Xiangsui dolgozta ki/alkotta meg. Véleményük szerint a hagyományos clausewitzi háborúk kora lejárt. Úgy gondolták, hogy bármilyen eszközt felhasználhatnak a politikai cél elérése érdekében. Az új típusú háborúk során eltűnik a határvonal katona és civil között, halálos és nem halálos eszközöket alkalmaznak egyszerre.

A konfliktust a háború több szektorában vívják meg, amelynek száma akár végtelen is lehet. A hadviselés a biztonság valamennyi spektrumában folyik, így megjelenhet környezeti, gazdasági, kereskedelmi, vagy akár kulturális hadviselés is. A gazdasági szektorban likvidálhatnak brókereket, vagy kenőpénzeket felhasználva próbálhatják meg destabilizálni a gazdasági intézményeket.[209]

Emellett nagy hangsúlyt fektetnek a média cégek felvásárlására, és a saját nemzeti propaganda hangsúlyozására is. A szerzők véleménye szerint a nép az elsőrangú szereplő, amelynek lelkében folynak a műveletek. A munka megjelenésekor még nem beszélhettünk a kiber térben folyó műveletekről, az még csak inkább gondolati szinten létezett. Így bár az ott folyó műveletekről nem esett szó, de a kínai haderő által folytatott műveletek a kibertérben is kifejthetik hatásukat. Kína igyekszik saját magáról kedvező képet kialakítani a világ közvéleménye szemében. Ezzel ellentétben viszont Tajvan megítélését próbálják negatív színben feltüntetni ezáltal pedig hitelteleníteni a tajvani kormányt.[210]

---

[208] Hale, Erin (2021.): China uses maritime militia to assert claim on South China Sea, https://www.aljazeera.com/news/2021/11/19/china-supports-maritime-militia-to-assert-south-china-sea-claim (Letölve:2022.05.23.)

[209] Barno, David et al. (2016.): A New Generation of Unrestricted Warfare, https://warontherocks.com/2016/04/a-new-generation-of-unrestricted-warfare/, (Letöltve:2022.05.24.)

[210] Knoll, David, et al. (2021.): China's Irregular Approach to War: The Myth of a Purely Conventional Future Fight, https://mwi.usma.edu/chinas-irregular-approach-to-war-the-myth-of-a-purely-conventional-future-fight/ (Letöltve:2022.05.24.)

A Korlátok nélküli Hadviselés túl általános képet ad a jövő hadviselésről, és igyekszik összemosni a különbséget béke és háború között. A legtöbb tevékenység, amit a szerzők felsorolnak, az államok békés érdekérvényesítő tevékenysége is lehet. A gazdasági befolyás szerzésére, saját érdekérvényesítő képességük növelésére is használhatnak ilyen eszközöket. Erre Kína tevékenysége lehet jó példa, amelyet néhány sorral lejjebb fejtek ki.[211]

Minden állam, így az Egyesült Államok is él a gazdasági nyomásgyakorlás eszközével. A nyugati államok nagy többsége szankciókat fogadott el Oroszország ellen, ami szintén nem tekinthető harci cselekménynek. Kína az utóbbi időben jelentős gazdasági tevékenységet fejtett ki, kikötőket épített stratégiailag fontos területeken, és befektetéseket is eszközöltek.[212] Ide sorolható az Új Selyemút gazdasági programja is, amelynek keretében Kína gazdasági befolyását terjeszti ki különböző partnerországokban. Úgy vélem, hogy ezeknek a tevékenységeknek a fő mozgatórugója nem egy kezdődő háborús tevékenység, hanem a nagyhatalmiságból eredeztethető terjeszkedés, amellyel az Egyesült Államokhoz hasonlóan igyekeznek a különböző aktorok kedvező pozíciókat elfoglalni a világban.

A Korlátok Nélküli Hadviselés elméletének egyik legnagyobb hiányossága, hogy a szerzők nem határoztak meg egy alapvető szintet, amely már nem a hagyományos békeállapotnak tekinthető. Ezzel talán azt akarhatták elérni, hogy az Egyesült Államok, vagy más vetélytárs minden kínai lépés után elgondolkozzon, hogy vajon ez a kínai tevékenység valójában konfliktust generál-e. A munkával a szerzők alááshatták az ellenség magabiztosságát azt üzenve, hogy mindenhol ott vagyunk, és bárhol képesek vagyunk kárt okozni. Úgy gondolom, hogy a munka, bár tartalmaz kiváló észrevételeket, meglátásokat a jövő fegyveres konfliktusainak megvívásával kapcsolatban, de bizonyos értelemben propaganda célok érdekében készült. Fő üzenete, hogy erősebbnek mutassa Kínát, mint amilyen valójában volt a kilencvenes években. Másik célja pedig az elrettentés lehetett. Hiszen az Egyesült Államok, vagy más ellenséges állam nem lehetett biztos abban, hogy a vele szemben álló kínai művelet valójában egy egyszerű gazdasági tevékenységnek tekinthető-e, vagy pedig már egy esetleges, békétől eltérő, már a konfliktusok felé tendáló cselekményről van-e szó.

---

[211] Barno, 2016. https://warontherocks.com/2016/04/a-new-generation-of-unrestricted-warfare/ (Letöltve:2022.05.24.)

[212] Ethirajan, Anbarasan (2022.): Colombo Port City: A new Dubai or a Chinese enclave?, https://www.bbc.com/news/world-asia-59993386 (Letöltve:2022.05.24.), Filmer, Antonia (2022.): China expanding its ports worldwide, https://www.sundayguardianlive.com/world/china-expanding-ports-worldwide (Letöltve:2022.05.24.), Amadeo, Kimberly (2022.): U.S. Debt to China: How Much Is It, and Why?, https://www.thebalance.com/u-s-debt-to-china-how-much-does-it-own-3306355 (Letöltve:2022.05.24.)

Így a munka legfontosabb eredménye, hogy más országokat elgondolkodtat a kínai cselekmények mögött megbúvó szándékokról, ami a gyors reagálás kárára válhat. Ezzel a munkával Kína elrettenthet, így a mű az egyik legjobb példája a Korlátok nélküli Hadviselés sikerének

A szürke-zónás konfliktusok modelljét Antulio Echevarria alkotta meg. A szürke-zónás konfliktusokat a Formálódás és az Elrettentés közé ékelte be, mint egy olyan területet, amely megszakítja a hagyományos konfliktus felépítésének modelljét (Formálódás, Elrettentés, Kezdeményezés megragadása, Dominancia, Stabilizálódás, Civil Hatalom felhatalmazása). Az általa behatárolt területen főleg az orosz, és a kínai agresszió jelenik meg, amelyeket katonai erővel hajtanak végre, katonai célok elérése érdekében a háborús küszöb meghaladása nélkül. Echevarria szerint ez a modell csak kiindulási pontként azonosítható, és ennek tovább fejlesztését a jövőben más kutatók tevékenységére bízná. [213]

Echevarria úgy vélte, hogy ha meg akarjuk érteni az ukrán és a Dél-Kínai Tenger-i eseményeket, akkor, a műveletek működését az alapoktól kell vizsgálat tárgyává tennünk. Ő az események mögött a Kényszerítés- Elrettentés dinamikáját vélte felfedezni.[214] Clausewitz Háborúról szóló munkáját vizsgálta, amely szerint a háború a politika folytatása más erőszakos eszközökkel annak érdekében, hogy saját akaratunkat az ellenfélre kényszerítsük. [215] Clausewitz a háborút, mint erőszakos kényszerítő eszközt határozta meg. Vannak más kényszerítő eszközök is, például a diplomácia nyomásgyakorlás, vagy különböző szankciók alkalmazása is ide sorolható. Azonban a háborút megkülönbözteti ezektől az erőszak nagyfokú alkalmazása.

A másik fontos szempont, amelyet Clausewitz munkája alapján elemzett, az elrettentés volt. Amikor Clausewitz arról beszél, hogy a védelem erősebb a támadásnál, akkor valójában az elrettentést írja le, mivel az ellenséget jóval könnyebb elrettenteni, mint kényszeríteni. Echevarria azonban úgy véli, hogy ez a két fogalom inkább párja egymásnak, két véglet, amely egy skála két végén helyezkedik el.

---

[213] Echevarria, Antulio J. (2015.): How Should We Think about “Gray-Zone” Wars?, https://www.militarystrategymagazine.com/article/how-should-we-think-about-gray-zone-wars/ (Letöltve:2022.05.25.)

[214] Echevarria, 2015., https://www.militarystrategymagazine.com/article/how-should-we-think-about-gray-zone-wars/ (Letöltve:2022.05.25.)

[215] Clausewitz, Karl von (2013.): A háborúról, Zrínyi Kiadó, Budapest, 39.

Véleménye szerint a háborúban fontos az ellenség kényszerítése (azt tegye, amit akarunk), és egyúttal az elrettentés is (eltántorítsuk attól, hogy megtegye, amit nem akarunk). Ez a dinamika minden fegyveres konfliktusban megfigyelhető.[216] Korunk katonai műveleteiben is tetten érhető ez a kettősség. Ennek az a célja, hogy kényszerítse-elrettentse a lehetséges rivális hatalmakat. Echevarria két művelettípust különböztet meg. A békeidőben megvalósuló kényszerítő műveleteket, ide sorolva a haderő mozgósítását, és a határterületeken történő gyakorlatozásokat, vagy repülőgépek átrepülését például a hadihajók felett, fedett műveleteket közeli országokban, de a fegyverkereskedelmet és a hírszerzői információk megosztását is.

A műveletek másik fajtáját a háborútól eltérő katonai műveletek adják. Ide sorolhatjuk például a szankciók alkalmazását, illetve repüléstilalmi övezetek/zónák létrehozását, vagy a kisebb rajtaütések végrehajtását is. Ezekkel ugyanaz a probléma, mint a kínai elmélettel.[217] Sok olyan elemet sorol fel, amelyek békében is ugyanúgy alkalmazhatók, és nem a háborús műveletek kategóriájába tartoznak. Példaként felhozhatók erre a szankciók, illetve a repüléstilalmi övezetek létrehozása, amelyeket például az ENSZ Biztonsági Tanácsa az Alapokmány VII. fejezete alapján a béke megőrzése érdekében bármikor alkalmazhat. Ezt pedig nem tekinthetjük háborús műveletnek.[218]

Véleményem szerint a Szürke-Zónás konfliktusok problémája az, hogy széleskörűen értelmezi a háború fogalmát. Több olyan elem megtalálható benne, amelyet békében és háborúban egyaránt lehet alkalmazni. Így a döntéshozók nem tudják eldönteni, pontosan milyen kategóriába eshet az adott gazdasági, katonai tevékenység. Ha úgy gondolják, hogy ez háborús tevékenység, pedig valójában nem minősül annak, akkor könnyen eszkalálhatnak egy konfliktust. Az elmélet szerint már a biztonság minden szintjén, szektorában folyhatnak a háborút meghatározó műveletek. Így pedig véleményem szerint egy más elmélettel is jelentős hasonlóságot mutat a szürke-zónás hadviselés, ez pedig a totális háború. Az állam pedig minden erőforrását (katonai, gazdasági, társadalmi stb.) igénybe veheti a katonai cél elérése érdekében.[219]

---

[216] Echevarria, Antulio J. (2016.): Operating in the Gr ating in the Gray Zone: An Alternativ one: An Alternative Paradigm for U.S. adigm for U.S. Military Strategy, US Army War College Press, Carlisle, 21-22.

[217] Echevarria, 2015., https://www.militarystrategymagazine.com/article/how-should-we-think-about-gray-zone-wars/ (Letöltve:2022.05.25.)

[218] „A Biztonsági Tanács határozza meg, hogy milyen fegyveres erők felhasználásával nem járó rendszabályokat kíván foganatosítani abból a célból, hogy határozatainak érvényt szerezzen és felhívhatja az Egyesült Nemzetek tagjait arra, hogy ilyen rendszabályokat alkalmazzanak. Ilyeneknek tekintendők a gazdasági kapcsolatok, a vasúti, tengeri, légi, postai, távírói, rádió és egyéb forgalom teljes vagy részleges felfüggesztése, valamint a diplomáciai kapcsolatok megszakítása.” ENSZ Alapokmány VII. fejezet, 41. cikk, http://www.grotius.hu/doc/pub/HBJFWJ/az%20ensz%20alapokm%C3%A1nya.pdf (Letöltve:2022.05.25.)

[219] Ludenddorf, Erich von (1936.): The Total War, Friends of Europe kiadó, London, 7-10.

Mivel a szürke-zónás konfliktusnál is megfigyelhetőek a totális háború elméletének elemei (harc a biztonság dimenzióinak minden szintjén, minden erőforrás használata megengedett), ezért úgy vélem, hogy a szürke-zónás konfliktusokat új totális háborúnak lehetne nevezni.

A kettő közötti alapvető különbség, igazából az, hogy megjelennek a nem állami hadviselők, amelyek a dimenziók között képesek átjárni, és így az állammal megegyező képességekre, érdekérvényesítésre is alkalmasak lettek.

Részkövetkeztetések

Ebben a fejezetben a Közel-Kelet térségét határoztam meg, és korunk fegyveres konfliktusainak elméleteit vizsgáltam, hogy ezekből egyet választva egy keretet alakítsunk ki az egyiptomi terrorellenes műveletek vizsgálatához. A Közel-Kelet meghatározása során korábbi meghatározásokat alapul véve alakítottam ki a saját fogalmi keretrendszeremet. Természetesen ez az egyik legnagyobb kiterjedésű meghatározás, azonban úgy véltem, hogy a politikai folyamatok indokolttá teszik egy ilyen széles földrajzi tér kialakítását az elemzés megalapozottsága szempontjából. A következő, nagyobb rész a jelenlegi „aszimmetrikus" konfliktusok elméleteivel foglalkozott. Ennél a résznél öt elmélettel foglalkoztam, és megvizsgáltam, mennyire alkalmazhatóak az általam kutatott terület szempontjából.

Végeredményben úgy vélem, hogy igazán egyik sem felel meg a felállított követelményeknek. Mindegyik elmélet összefoglalóan ún. „aszimmetrikus" konfliktusokkal foglalkozik. Azonban az „aszimmetrikus" hadviselésnél a probléma az aszimmetria mértéke. Úgy vélem, hogy az aszimmetria aránya a kutatók által meghatározott aránytalanságot takar, így gyakorlatilag minden konfliktusra alkalmazható. Másrészt, kicsi, sejtek által végrehajtott támadásokat jelent, amelyek kifárasztó jellegűek. Az viszont elmondható ezekről, hogy nagyon kevés konfliktusra lehet ezt a fogalmat ráilleszteni a 21. században (itt Afganisztánt emelhetjük ki).

A negyedik generációs elmélet során négy generációs váltást határoztak meg az elmélet kutatói, amelyek befolyásolták a hadviselést. Jelenleg az az ún. aszimmetrikus generációról beszélhetünk.

Azonban ez az elmélet sem megfelelő, mivel egyrészt a generációs elmélet olyan mértékben került egyszerűsítésre, amely nem volt képes magyarázni a katonai műveletek jellemzőit, a bennük bekövetkezett változásokat. Másrészt a különböző generációk során voltak olyan típusú felkelések, amelyek a generációs elmélet képviselői szerint csak az utolsó generációban váltak általánossá. Továbbá a különböző elméletek sablonszerűen vannak kialakítva, így több hiányosságot véltem bennük felfedezni.

A nem konvencionális hadviselés főleg a különleges erők hidegháborúban megnövekedett szerepére helyezi hangsúlyt. Mivel azonban a különleges műveletek felkeléstámogató tevékenységét elemzi, ezért véleményem szerint a hagyományos hadviselés keretrendrendszerébe beilleszthető. A hibrid hadviselés elméletének főbb jellegzetessége az, hogy egyszerre kerülnek a hagyományos és a nem hagyományos eszközök alkalmazásra, illetve jelentős hangsúly van az információs műveleteken is.

Azonban ennek sikere főként nem ezeken a tényezőkön, hanem az állam gyengeségén múlt, ahogy erre Ukrajna, Szíria, vagy éppen Afganisztán is példákkal szolgált. Az utolsó elmélet, amelyet vizsgáltam a szürke-zónás konfliktusok voltak. Ennél a háborús küszöböt nem lépik át a műveletek, és a biztonság bármely szférájában folyhatnak az ellenséges hatalom ellen. Az elmélet problémája, hogy nem lehet különbséget tenni béke és háborús műveletek között. Sok olyan művelet, amelyet az elmélet kiemel, lehet a békés érdekérvényesítés is. Azonban, ha ezekre egy állam háborús műveletként gondol, akkor gyorsan háborús konfliktussá eszkalálhat akár hagyományos diplomáciai tevékenységeket is. Az elméletet én Luddendorf nyomán másik néven, új totális háborúként aposztrofáltam.

Az általam vizsgált fogalmak gyakorlati szempontból történő vizsgálatához az egyiptomi terrorellenes műveleteket elemzem. Az elemzés rávilágíthat arra, hogy melyik elméletet fogadhatjuk el gyakorlati szempontból helyesnek. Az eddig elemzések szerint egyik sem képes a valóság megfelelő leírására. Ezért szükséges az egyiptomi tapasztalatok feldolgozása, hogy a begyűjtött információk alapján dönthessünk a különböző elméletek gyakorlati felhasználhatóságával kapcsolatban.

2. Terrorellenes küzdelmek Nasszertől Mubárakig

A fejezet során a Nasszer és Mubárak korszak közötti terrorellenes fellépést vizsgálom. Célom, hogy egyrészt tanulmányozzam a korszakbeli terrorcsoportok kialakulását, fejlődését, mivel ezek hasonlóak lehetnek ahhoz, ahogy a modern csoportok is kialakultak az arab tavasz után. Továbbá elemzem a kormányzat által alkalmazott terrorellenes eszközöket és módszereket is. A jelenlegi kormányzat ugyanis olyan eszközöket használhat fel, amelyekkel a korábban regnáló hatalom is sikert érhetett el, így ezek tanulmányozása megvilágíthatja a Sziszi elnök alatt elért sikereket. Továbbá annak a vizsgálatát is elvégzem, hogy az alkalmazott eszközök mennyiben különböztek az arab tavasz után felhasználtaktól. A vizsgálat lehetővé teszi, hogy mérhessem az intézkedések hatékonyságát, továbbá, hogy milyen széles skálán kerültek alkalmazásra.

Az elemzéshez az egyiptomi válaszintézkedéseket veszem alapul. Célom lehetőleg minél több eszköz bemutatása, amelyek az egyiptomi kormány rendelkezésére álltak. Hipotézisem szerint az egyiptomi kormányzat úgy volt képes legyőzni a terrorcsoportokat, hogy a felkelésellenes műveletek összes jelentős szabályát felrúgta. A feldolgozott tanulmányok szerint a hadsereg, a biztonsági erők, főképpen katonai eszközökkel próbálták meg kezelni a problémát, mindezt azonban nem sikeresen. Így felmerült bennem a kérdés, hogy mégis hogyan voltak képesek visszaszorítani a terrorcsoportokat. Úgy vélem, hogy ez érdekes kérdés, amelyre a válasz többboldalú. A legfőbb elemzés a terrorcsoportok merényleteit és a rájuk adott kormányzati válaszokat érinti. Amennyiben szükséges a nemzetközi helyzetet, és a belpolitikai folyamatokat is érinteni fogom. A fejezetet három részre osztottam fel. Az első részben áttekintem a Nasszer-korszakot, elemezem a Muszlim Testvériség kialakulását, Nasszer-kor alatti működését, végül a bebörtönzésüket. A következő fejezetben Szajjid Kutb tevékenységét és az ő titkos csoportjának működését vizsgálom. Majd a Szadat alatt megvalósuló iszlamista „reneszánszt”, a különböző csoportok felemelkedését és a rájuk adott kormányzati választ mutatom be. Végül a Mubárak korban a Muszlim Testvériség megerősödését, a terrorcsoportok megjelenését és az ellenük használt eszközöket elemzem. A fejezetet a részkövetkeztetések résszel zárom.

2.1. Gamal Abden- Nasszer (hivatali idő: 1958-1970.)

Ebben a fejezetrészben röviden tanulmányozom a nasszeri terrorellenes fellépést. A terrorcsoportok felemelkedésére fokozatosan került sor és megjelenésükre már a Nasszer korszak végén találunk példát Szajjid Kutb szervezete formájában. Elemzem a fejlődési ívüket, az általuk elkövetett merényleteket formáját is, tekintve, hogy ezekből jelentős következtetéseket vonhatunk le a jelen korban elkövetett támadásokra vonatkozóan.

Nasszer születésekor (1918-ban) Egyiptom királyság volt, amelyet a khedive (alkirály) irányított. Az ország brit protektorátusnak számított. Egyiptomban főképpen a liberalizmus és az iszlamizmus ideológiája vetélkedett egymással a politikai térben. Liberális pártnak a Vafd (küldöttség) volt tekinthető, amely kezdetben politikai úton próbált meg a függetlenség kivívásával kapcsolatban megoldást elérni. Azonban, mivel ez nem volt sikeres, ezért egy kis csoportot hoztak létre, amely a britek ellen követett el merényleteket. Így 1924 novemberében került sor a legnagyobb támadásukra, amikor a helyi erők brit vezérkari főnökét, Lee Stack-et meggyilkolták. Ezután a briteknek sikerült felszámolni a csoportot, és a tagok nagyrésze több éves börtönbüntetést kapott. Tehát, nem volt példa nélküli, hogy a politikai mozgalmak erőszakhoz folyamodtak, ha úgy vélték, ez az egyetlen útja az érdekérvényesítésnek. [220]

A másik jelentős politikai erőnek a Muszlim Testvériség számított. A mozgalmat Hasszán al-Banna alapította, aki annak ideológiai alapjait a Koránból fektette le. Legfőbb értékeinek az engedelmességet, a közös hitet és az egységet tekintette. Úgy gondolta, hogy előbb vonzó alternatívát kell nyújtani a társadalom számára a nyugati értékekkel szemben, és vonzóvá kell tenni a szervezetet. Ezért, valamint az iszlám értékei miatt, a Muszlim Testvériség jelentős szociális tevékenységet végzett.[221] Eleinte főképpen az oktatási tevékenységet karolták fel, és szegény családok gyermekeit taníttatták, még a lányokat is igyekeztek az iszlám értékeire nevelni.[222]

Később az 1940-es évek végén az erősödő kommunista tevékenység akadályozása érdekében más szociális tevékenységet is végzett a Testvériség, hogy befolyást szerezzen a vidéki emberek között. Így megjelentek az egészségügyi szolgáltatások is a mozgalomnál.[223] Ezáltal támogatottságuk erősödött az egyszerű emberek körében, és a tagságot is képesek voltak nagy számban növelni.

---

[220] Calvert, 2013., 23-24.
[221] Kepel, Gilles (1984.): Muslim Extremismin Egypt, The Prophet and the Paraoh, SAQI BOOKS, London, 27-28.
[222] Kraemer, Gudrun (2010.): Hasan al-Banna, Makers of the Muslim World, Oneworld Publications, London, 41-42.
[223] Calvert John (2013.): Sayyid Qutb and the Origins of Radical Islamism, Oxford University Press, New York, 124.

A mozgalom hajlamos volt a szélsőséges ideológiák alapján megszervezni önmagát. Ide sorolhatjuk a dzsihád fogalmának használatát is. Banna két féle dzsihád elképzelést határozott meg. Egyrészt a külső, más vallási felekezetű ellenség támadásával szembeni védelmet (nyugati gyarmatosítók), és egy belsőt, amely az adott muszlim ország vallási értékeit semmibe vevő diktátorok ellen került alkalmazásra. Banna kifelé, a nyilvánosság felé azt hangsúlyozta, hogy a mozgalomnak békés céljai vannak. Befelé viszont már jóval harciasabb retorikát követett, ezzel igyekezett a csoport kohéziót összetartani. A mozgalmat jelentős alá-fölé rendeltség jellemezte, és katonai hierarchia alapján szervezték.

A legkisebb alakulat a zászlóalj (katiba) volt, amely gyakorlatilag egy családnál képezett nagyobb erőt. Ennél nagyobb alakulatnak számított az utazás (rihla), amely lehetővé tette, hogy a tagokat titokban képezzék, és nehézségeknek tegyék ki őket, például víz, vagy ételmegvonás. A rihla fejlődött tovább a rohamosztagba (ravállah), amely hasonlított egy modern katonai alakulatra, mivel volt egyenruhája, szabályzata, és hasonlóképpen működött, mint egy modern katonai alegység. Végül a legnagyobb alakulat típusnak a tábor (muaszkar) számított, amely összefogta a különböző rohamosztagokat. Mindez lehetővé tette a későbbiek során a Titkos Részleg (Nizám al-Khász), megalakítását, amely összefogta a Banna által korábban megalakított fiatalok kiképzésében és nevelésében részt vevő csoportokat.[224]

A Részleg ideológiai nevelését Banna munkáira alapozták, míg a kiképzésben korábbi katonatisztek is részt vettek. A Különleges Részleg másik feladata Banna ellenzékének féken tartása volt. Azonban a mozgalmon belül kezdtek ellentétek kialakulni a Különleges Részleg szerepéből kifolyólag. Míg egyes tagjai a mozgalmat elfogadták és örültek a Részleg a megalakulásának, addig más tagok ellenezték azt. Egyes tagokat a Különleges Részleg hűségesküre próbált erővel kényszeríteni, sikertelenül. Másokat pedig különféle teszteknek vetettek alá, hogy a hűségükről meggyőződjenek, így például csomagokat kellett szállítaniuk, amelyekben lőfegyverek, bombák voltak. Amikor néhány tag ezt felfedezte, akkor otthagyták a részleget. Azonban a Különleges Részleg léte pont a hűség kifejeződése ellen hatott.[225]

A Különleges Részleg az 1940-es évektől folyamatosan támadásokat hajtott végre prominens brit adminisztrációs, katonai személyek ellen. A merényleteket általában többen hajtották végre, főleg gépfegyverekkel és kézigránátokkal.

[224] The Special Apparatus of the Muslim Brotherhood: Inception, Objectives, and Evolution - Volume (III), Trends jelentés, 2020, 59.,
[225] Pargeter, Alison (2013.): The Muslim Brotherhood, From opposition to Power, SAQI Books, London, 20.

Azonban az emberek elégedetlenek voltak egyrészt a Vafd-dal, továbbá a britek politikai uralmát megtestesítő khedivével. Az ország 1948-ban háborúba lépett az akkor születő Izraellel, amelyet a rossz vezetésnek, az ellátási hiánynak, és az elavult eszközök használatának következtében Egyiptom elveszített.[226]A kormányzat eközben igyekezett fellépni a Muszlim Testvériség ellen. Ekkor már köztudomású volt a Különleges Részleg jelenléte is. Minderre 1946-ban derült fény, amikor a biztonsági erők lefoglaltak egy a Testvériség tulajdonában lévő gépkocsit, amelyekben lőszer és kézigránátok voltak.[227] Majd jelentősebb harcokra került sor a Különleges Részleg és a hadsereg tagjai között. 1948-ben a Részleg likvidált egy bírót is, bizonyos Ahmed al-Kazindár Bejt. A bíró korábban a Különleges Részleg számos tagját ítélte el, miután azok brit katonákra támadtak. Hasszán al-Banna ezután a béke jegyében egy kommünikét tett közzé, amelyben elítélte az erőszakot, mindhiába.[228]

A támadások miatt a kormányfő, Mahmúd Fahmi al-Nuraski, fellépett a Muszlim Testvériséggel szemben és rögtönítélő bíróságok ítéleteivel próbálta meg felszámolni a Részleget. Azonban 1948 december 28-án egy a Részleghez tartozó diák meggyilkolta őt. Bosszúból a miniszterelnök meggyilkolásáért az egyiptomi hatóságok 1949-ben tőrbe csalták és likvidálták Hasszán al-Bannát.[229] Utóda Hasszán al-Hudajbi, egy a mozgalmon kívülről jött ügyvéd lett, azonban a személye annyira megosztó volt, hogy hivatalosan nem választották meg a Testvériség élére. [230]

Ezért országszerte sztrájkok, tüntetések robbantak ki, amelyeket a kormányzat a saját rendfenntartó erőivel, és a britekkel közösen tudott csak megfékezni. Az összecsapásokban az egyiptomi civilek mellett a Különleges Részleg is részt vállalt. A műveleteket Hudajbi, akárcsak korábban Banna, képtelen volt leállítani.[231]Az összecsapások jelentős számú halottat eredményeztek, amelyek tovább rombolták a kormány amúgy sem magas népszerűségét. Ekkor már a tisztikaron belül is megkezdődött a szervezkedés, amely később a Szabad Tisztek Mozgalmaként vált ismertté. A tisztek egy addig ismeretlen ezredes, bizony Gamal Abdel Nasszer köré csoportosultak, aki korábban az első arab izraeli háborúban is harcolt.[232]

[226] Gerges, Fawaz (2018.): Making the Arab World: Nasser, Qutb, and the Clash That Shaped the Middle East, Princeton University Press, Oxford, 69-70.
[227] Pargeter, 2013., 20.
[228] uo.., 21.
[229] Calvert, 2013.,85.
[230] Willi, 2021., 55.
[231] Kramer, 2010., 88-89.
[232] Gerges, 2018., 72-73.

A tisztek bizonyos része korábban sem volt elégedett a rendszerrel, és egyesek a Muszlim Testvériséggel való együttműködést választották. Példaként említhető Anvár Szadat is, aki 1942-ben vette fel a kapcsolatot a Testvériséggel, miután feltűnt neki, hogy a katonai raktárakból kerültek fegyverek a mozgalomhoz. Nasszer végül a későbbiekben pár tiszttársával együtt, mint például Abdel Hakím csatlakozott a Muszlim Testvériséghez. A csatlakozásnak nem ideológiai, sokkal inkább politikai okai voltak.[233] A Szabad Tiszteknek ugyanis szükségük volt a Muszlim Testvériség kiterjedt támogatói hálózatára, és befolyására. A Muszlim Testvériség pedig a hatalom megragadásához használta fel a Szabad Tiszteket. A felek között, így érdekek mentén jött létre egy együttműködés, amelyek a későbbiekben ezt szétfeszítették. A Muszlim Testvériség kapcsolati hálója révén segítette a Tiszteket, akik pedig a hadseregen belül alkottak különböző sejteket. Ezek segítségével vették át a hatalmat 1952. július 23.-án.[234]

A Tisztek és a Testvériség között kezdetben egységes volt az összhang. Ez annak volt köszönhető, hogy egyik félnek sem volt megfelelő a pártok jelenléte, valamint az akkori politikai rendszer fenntartása. Ezért azt is támogatták, hogy Nasszer a teljes főhivatalnoki kart felszámolta, valamint betiltotta a pártokat.[235]

Azonban végül a felek viszonya megromlott. Ennek oka az volt, hogy mindkét csoport a hatalom megragadásában volt érdekelt. Így a Testvériség nem nézte jó szemmel, hogy a Tisztek az intézmények élére saját embereiket nevezik ki.[236] Valamint a Testvériség tagjai becsapva érezték magukat, tekintve, hogy kevés beleszólást kaptak az államügyekbe. Így a Testvériségen belül belső szervezkedés kezdődött, amely a Különleges Részleg átalakításával, és Nasszer ellenzékének támogatásával járt együtt.[237]

Azonban Nasszernek jelentős nehézségek árán sikerült úrrá lenni az ingatag helyzetén, és az ellenzékéhez tartozó katonatiszteket eltávolítani a hatalomból. Ezután azonban a Különleges Részleg 1952. október 26.-án merényletet kísérelt meg Nasszer ellen, sikertelenül. Viszont a cselekmény lehetőséget adott Nasszernek a Testvériséggel szembeni leszámolásra. Jelentős letartóztatásokat foganatosított, a Testvériség vagyonát elkobozta, a vezetőség jelentős részét pedig kivégeztette. Ez a lázadáskísérlet azonban mély nyomot hagyott Nasszeren.[238] Egyik legfontosabb feladatának tartotta a belső ellenség megfigyelését, és kordában tartását. Ezért jelentős belső biztonsági hálózatot hozott létre, amely főképpen a belső ellenség

[233] Calvert, 2013.,180.
[234]Gazdik Gyula (2018.): Fejezetek Egyiptom modern kori történetéből (1805–2013), Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 66-67.
[235] Calvert, 2013., 181.
[236] Gazdik, 2018., 70.
[237] Gerges, 2018,107-109.
[238] Pargeter, 2013, 25.

felkutatásában vált érdekeltté. A csoportok a biztonsági szervezetek teljes körét lefedték, így nemcsak a belügyminisztérium és a rendőrség, de a hadsereg is tartott fent ilyeneket. Műveleteiket Nasszer felügyelte és engedélyezte, így viszont a központi irányítás miatt kevésbé tudtak hatékonyan reagálni.[239]

Nasszer továbbá felhasználta az Al-Azhar mecsetet is, amely fatvákban ítélte el a Muszlim Testvériséget, és igazolta Nasszer uralmát.[240] A börtönök pedig megteltek elítéltekkel, akikkel szemben az állam rendkívül kegyetlenül lépett fel. Így ezek az elítéltek radikalizálódtak a börtönökben, és ez szakadáshoz vezetett a Muszlim Testvériségen belül. A vezetőjük Szajjid Kutb lett, aki a börtönökben saját csoportokat alakított ki elítéltekből, akiket szélsőséges ideológiákkal vértezett fel. Ennek lényege az volt, hogy a társadalom a kegyetlenség miatt szintén pogánnyá lett, ezért először a pogány rendszereket kell megdönteni, és csak később kell a nyugati világban az iszlám vallást fegyverrel érvényre juttatni.

Ehhez elszánt harcosokra van szükség, akik képesek a társadalomtól elzárva élni, majd az alkalmas pillanatban támadásokat indítani a rendszerrel szemben.[241]Kutb az egészségi állapotára tekintettel korábban szabadult, és külvilágban kezdte el kiépíteni a mozgalmat, amelyhez egyre többen csatlakoztak. Ráadásul a börtönben létrehozott egy új Különleges Részleget, a Tanzimat al- Szirri-t. Ebben a csoportban több száz fiatal, iszlamizálódott Muszlim Testvériség tag kapott helyet. Rájuk alapulva hozott létre számos sejtet az országban. Kutb a börtönből történt szabadulását követően főleg a sejtek felkészítését végezte. Néhány hetente találkozott a sejtek vezetőivel, akikkel megbeszélték a működési területeken végbement főbb politikai változásokat, és egyeztették a belső ideológiai nevelési tevékenységeket is. Közben Kutb arra bátorította a követőit, hogy folyamatosan kísérjék figyelemmel a híreket, hogy azonnal lépni tudjanak, ha jelentős változás következik be. Kutb az erőszakot sem vetette meg. Csak akkor tartotta megfelelőnek, ha az állam támadásai már veszélyeztetik a kiépített szervezetét. Így ilyenkor a tagoknak lehetőségük volt arra, hogy a mozgalom védelme érdekében merényleteket hajtsanak végre az állam ellen.

Az esetleges támadásra történő felkészülés érdekében tovább folytatták a sejtek tagjainak kiképzését is, amely főleg lövészetekből és különböző sporttevékenységekből állt. Azonban a fegyverekhez csak olyan egyének férhettek hozzák, akik korábban elsajátították annak használatát, és óvatosan bántak vele. Így próbálták meg elejét venni a váratlan

[239] Gerges, 2018.,119-120.
[240] Zeghal, Malika (1999.): Religion and Politics in Egypt: The Ulema of al-Azhar, Radical Islam, and the State (1952-94), International Journal of Middle East Studies, 31.évf. 3.szám, 372-375.
[241] Calvert, 2013.,207., Kepel, 1984.,44-45.

merényleteknek, vagy a sebesüléseknek.[242] Azonban az állam végül rátalált a szervezetre. Bár az általam felhasznált szakirodalom (Calvert, Kepel) szerint ez a véletlenen múlt, azonban inkább az történhetett, hogy a rendszer egy darabig figyelemmel kísérte a szervezkedést, majd lecsapott. A belső elhárítás letartóztatta a Tanzimat al-Szirri egyik tagját (nem véletlen, hogy Kutb testvére volt az) aki a vallatás hatására mindent bevallott. Ezért az államvédelmi egységek gyorsan elfogták a Tanzimat tagjait, akiknek esélyük sem volt arra, hogy egyáltalán használják a fegyvereiket. A tagokat szintén kínzásoknak vetették alá, majd a belőlük kiszedett információk alapján egy országos médiakampány indult, amelyben a Muszlim Testvériség tagjait vádolták meg azzal, hogy közük van Kutb Titkos Részlegéhez.[243]

Ezek után folyamatos rendőri razziák során a Tanzimat al-Szirri minden tagját elfogták, köztük Szajjid Kutbot is. A csoport tagjait elítélték, Kutbot a csoport vezetőivel együtt pedig kivégezték. Az állam ezután Kutb művét, a Mérföldköveket próbálta megsemmisíteni sikertelenül. Bár több könyvet elégettek, azonban ami megmaradt, azt a dzsihadisták egymás között képesek voltak szétosztani. Valamint az állam emellett megpróbálta a könyvről való diskurzust is elnyomni, azonban csak annyit ért el vele, hogy többen is elkezdték azt forgatni.[244]

2.2. Anvár Szadat (hivatali idő: 1970-1981)

Nasszer halála után Anvar Szadat került az elnöki székbe. Ő kevésbé volt karizmatikusabb, mint elődje, és a nasszerista elit befolyása ellenére került hatalomra. Azért, hogy velük szemben fel tudjon lépni, és növelni tudja a mozgásterét, egy sikert kellett felmutatnia. Erre szolgáltak a Jóm Kippur Háborúban (1973.10.06-1973.10.25.) elért jelentős egyiptomi eredmények, amelyeknek köszönhetően képes volt függetleníteni magát a nasszeri ellenzéktől.

Ezek után Szadat hozzáláthatott a nasszeri ellenzék hatalmának csökkentéséhez. Hogy ezt a célt elérje, Szadatnak egy másik ideológiát kellett a nasszerival szembe helyeznie, ő pedig az iszlámot választotta. Így kinyitotta a börtönöket, és kiengedte a Muszlim Testvériség tagjait, visszaadta a szervezet újságját és a tulajdonát is.[245] A másik ilyen lépés az Intifáh (Nyitás) volt, amely megnyitotta az utat az egyiptomi gazdaságba történő külső befektetések előtt. Az intézkedés az egyiptomi gazdaság fejlesztése mellett a nasszeri elvekkel történő nyílt szembe szegülés volt, így segíthette Szadat belső ellenzékének meggyengítését.

[242] Calvert, 2013., 241.
[243] Gerges, 2018.,276-277.
[244] Kepel, 1984.,35.
[245] Tarek, 2011., 94-95.

Másrészt pedig visszatérhettek azok a korábbi Muszlim Testvériség tagok, akik korábban Szaúd-Arábiába menekültek. Így ők viszont propagálhatták azokat a nézeteiket, amiket a vahábizmus töltött meg új tartalommal. A nasszeri ellenzéke ellen Szadat vallási szimbólumokat használt fel. Az Al-Azharra jelentős szerep hárult, így növelték annak költségvetését is. Vallási hittudósok jelentek meg a rádiókban és a Tv-ben, akik főleg vallási kérdésekben szólaltak fel. A vallást visszahelyezték az alkotmányba is, 1977-től már annak forrását jelentette.[246]

Az egyetemeken pedig muszlim diákszövetségek alakultak, amelyek jelentős támogatást biztosítottak a diákok számára, például szállást kínáltak nekik, vagy pénzügyileg támogatták őket. Szadat célja az volt az egyetemi muszlim diákmozgalmakkal, hogy háttérbe szorítsa az egyetemeken belül jórészt erős támogatottsággal bíró nasszeri ellenzéket. Ez sikerült is, hiszen a 70-es évek végére jelentős mértékben veszítettek a befolyásukból az egyetemeken, és a muszlim diákszövetségek kerültek túlsúlyba.

Azonban a szélsőséges szervezetek, különösképpen Kutb korábbi titkos részlege az egyetemisták között kezdett toborzómunkába, így hamarosan ezekben is megjelentek a szélsőséges ideológiák. Például bizonyos diákmozgalmak a tagjaikat kirándulásokra vitték, ahol például fegyverhasználatot is tanultak. [247]

A radikalizmus megnövekedése miatt sok diákszövetség kritizálni kezdte a kormányt. Emiatt megjelent a rendőrség is az egyetemeken, illetve sztrájkokra, tüntetésekre is sor került. A rendőrség mellett egyébként az egyetemi adminisztrációk is igyekeztek a szélsőséges diákmozgalmakat kordában tartani.

Továbbá a Muszlim Testvériség megpróbálta kiszűrni a szélsőséges tagokat, azonban az ország déli területein a szélsőséges tanoknak több híve akadt, ezekből később terrorcsoportok alakultak.[248] Ebbe a kategóriába tartozott az 1973-ban alakult Dzsamáa al-Iszlamíja is. Már Szadat elnöksége kezdetén sor került terrorcsoportokhoz köthető merényletekre. Az első olyan terrorcsoport, amely merényletet kísérelt meg Szadat ellen a Katonai Műszaki Akadémia volt. A sejtet egy külföldi személy, Szalí al-Szírija szervezet meg, aki Izraelből érkezett Egyiptomba. Olyan politikai közegben nevelkedett, amely elfogadhatónak tartotta, hogy a korrupt muszlim rendszerek vezetőit erőszakos módon távolítsák el.

[246] Arian, 2014., 43-48.
[247] Willi, 2021.,65-66.
[248] Tarek, 2011.,96-97.

Szirája eleinte az Arab Liga oktatási részlegén dolgozott, majd a Muszlim Testvériség gyűléseit látogatta a 70-es évek elején. Ezeken toborzott híveket magának, akik teljesen elvágták magukat a társadalomtól, hogy az iszlámnak éljenek és akár erőszakkal rendszerváltást készítsenek elő.[249]

Végül a csoport támadást készített elő, amelyet 1974. április 18.-án hajtottak végre. Ekkor Szadat a Katonai Műszaki Akadémia előtt haladt el konvojával. Az intézményben lévő tagoknak el kellett foglalniuk a fegyver raktárat, és megölnie Szadatot. Azonban a támadók nem tudtak áthaladni az intézményt védő őrök vonalán, akik tüzet nyitottak rájuk, és így a merénylet kudarcba fulladt.

A tagokat letartóztatták, a vezetőket kivégezték. Szadat kihasználta a támadásokban rejlő propaganda lehetőséget, és elsősorban Líbiát vádolta a merényletek végrehajtásával.

Azonban a letartóztatások növelték a radikálisok számát, mivel ezekből az emberekből mártírokat csinált, akik később más szervezetekhez csatlakoztak.[250] A támadást könnyen leverték, tekintve, hogy a csoport elkülönült a társadalomtól, így annak tagjait könnyebb volt megfigyelni.

A másik csoport, amely a Szadat által elrendelet kiszabadulási hullám során kiengedett szélsőségesekből alakult meg a Takfir va ál-Hidzsra volt (Kiközösítés és Emmigráció). A csoportot Sukri Musztafa hozta létre, aki 1967-ben került börtönbe, miután Kutb csoportjának tagjaként letartóztatták. A börtönben tovább radikalizálódott, olvasta például Kutb munkáit. 1971-ben amnesztiával szabadult. Ezután alakította meg csoportját, amely ekkor már a Dzsamáa al-Úzla al-Súria nevet viselte (Spirituális Elkülönülés Csoportja). Ezek az emberek pogánynak titulálták a társadalmat. Sukri szabadulása után Aszjút régióba ment, ahol a szervezet elkülönült a társadalomtól, valamint igyekezett a lakosság körében térítő munkát végezni.[251]

Így a csoport jelentős növekedésnek indult. Azonban 1973-ban a sejt néhány tagját letartóztatták, és náluk szélsőséges irodalmat találtak. Sukri ezért csoportja fennmaradó tagjaival együtt a közeli hegyekbe menekült. A rendszer azonban nem tartotta őket veszélyesnek, ezért a letartóztatottak 1973-ban szabadultak. A csoport 1974-ben került újra megfigyelés alá, mivel a tagjaik közül néhányan szerepet vállaltak az 1974-es Katonai Műszaki Akadémiánál történt támadásban. Közben a rivális iszlamista csoportok között is harcok törtek

[249] Kepel, 1984.,93.
[250] Willi, 2021.,73., Kepel, 1984., 94.
[251] Kepel, 1984.,77.

ki. 1976-ban aztán a rivális iszlamista csoportok tagokat csábítottak át a Takfir va ál-Hidzsrától, mire Sukri bosszút próbált állni rajtuk.

Erre a rendőrség beavatkozott, Sukri szervezetének több tagját pedig letartóztatták. Sukri bujkálni kényszerült és úgy próbált meg változtatni a helyzetén, hogy elrabolta a vallásügyi minisztert, és a szabadon bocsátásáért cserébe alkut akart kötni a hatóságokkal, amelyek erre nem voltak hajlandóak. Ezért megölték a minisztert, mire jelentős razziát hajtottak végre a hatóságok, és minden tagot letartóztattak. Sukrit és még négy társát kivégezték, a többi tag pedig börtönbe vonult.[252]

A terrorcsoport, mint a korabeli szervezetek jelentős része, a bukását annak köszönhette, hogy egyrészt nagyon szem előtt voltak, másodsorban pedig a rendszer ügynökei beépültek közéjük, és az információik által a csoportot gyorsan fel lehetett számolni. Illetve, mint látható, bizonyították a kutb-i elvek alapján szervezett erőszakos csoportok csődjét is. Mivel a társadalomtól való elkülönülés elősegítette a szervezet megfigyelését, tagjainak azonosítását, ezért könnyen sikerült őket veszélyessé válásuk esetén felszámolni.

Ami ezekben a csoportokban érdekes, az-az, hogy inkább politikai iszlám mozgalomnak tekinthetőek, nem terrorcsoportnak. Mindegyikük alulról jövő kezdeményezés, néhány fővel, és alapvetően a rendszer erőszakossága miatt váltak szélsőségessé. Újdonságot jelentett a kutbi ideológia, amely egy jóval erőszakosabb ideológiával oltotta be a szélsőséges csoportokat. Azonban korlátozta is a tevékenységüket, mivel célpontnak a rezsimet tette meg. Így viszont a célpontok is a magas rangú katonatisztek, és a rendszer fő funkcionáriusai közül kerültek ki. Mint Kutb tevékenységénél is láthattuk, nála a fő célpont szintén a rezsim volt, nem pedig a civilek, akiket figyelemfelhívásból támadtak.

Bár Kutb-nál a fő ideológia szerint, a civileket erőszakos eszközökkel is vissza lehetett téríteni az iszlám útjára, azonban a csoportok ezt nem tették. Vélhetően azért, mert a túlélésükre a legnagyobb veszélyt az állam jelentette, illetve a lakosság körül akartak támogatókat szerezni. Ha hirtelen a lakosságot támadták volna, akkor a támogatásuk elveszett volna. A modern korból a lakossággal való kegyetlen bánásmódra és annak hatására példaként szolgálhat a Sínai Vilajet is, amely felrúgta ezt a szabályt. Ennek következtében pedig a félsziget lakossága az államhoz pártolt a későbbiekben.

[252] Takfir wal-Hijra, https://timep.org/esw/non-state-actors/takfir-wal-hijra/ (Letöltve: 2022.07.20.)

Szadat uralma alatt több olyan tényezőről beszélhetünk, amely a szélsőséges szervezetek növekvő befolyásában játszott szerepet. Az egyik az volt, hogy megnövekedett a közel-keleti országok kulturális befolyása az országban. Ekkor ezekben az országokban (például Kuvait, Szaúd-Arábia) megkezdődött a gazdasági fejlődés, ami lehetővé tette, hogy a nemzetközi kulturális életben is megjelenjenek. Így filmeket vagy sorozatokat közvetítettek más közel-keleti országokba, például Egyiptomba is. Ezeknek nagy népszerűségük volt, tekintve, hogy 1975 és 85 között 2 millió egyiptomi volt kint Szaúd-Arábiában dolgozni[253], így például a családjaikon keresztül az egész országban népszerűekké váltak az Öbölből jött kulturális végtermékek.

Ezek a filmek viszont megváltoztatták az emberek orientációját is, hiszen az egyiptomiak számára világossá válhatott, hogy egy közel-keleti iszlám ország is képes lehet fejlődésre a nyugati segítség nélkül. [254] Továbbá szélsőséges vallási termékek árasztották el az egyiptomi piacokat, amelyek befolyásolhatták az emberek érdeklődését. A vallási ideológia terjedéséhez az is hozzájárult, hogy Szadat engedélyezte a vallási intézmények bővítését, továbbá növelte a vallási jelképek használatát a közbeszédben, amely szintén hozzájárult a szélsőséges ideológiák terjedéséhez.[255]

A másik a szovjet afganisztáni intervenció volt. A megszállás növelte a nemzetközi dzsihadizmus térnyerését. Az Egyesült Államok jelentős koalíciót hozott létre az arab országokkal. Egyiptomból, csakúgy, mint Szaúd-Arábiából nagyszámú fiatal ment ki harcolni a szovjetek ellen. Ebben a muszlim vallási közösség is meggyőzte őket, akik azt hangoztatták, hogy vallási kötelesség a muszlimokat megsegíteni idegen megszállás ellen. A fiatalok számára a háború több tapasztalattal járt. Egyrészt képessé váltak nagyobb katonai erő legyőzésére.

Úgy gondolhatták, hogy ezt otthon is megtehetik, és a következő lépés a saría bevezetése lesz majd. Ehhez pedig a gerillaháború eszközét használhatják. Továbbá a militáns iszlámmal is találkozhattak, ami ebben a régióban erősnek mutatkozott, tekintve, hogy Afganisztánt idegen, nem muszlim államok vették körül (India, Szovjetunió). Ezekkel az országokkal szemben pedig igazolható volt az erőszakos dzsihadizmus használata. Ráadásul a többéves háborút követően ezek az elégedetlen fiatalok már az erőszak eszközével akartak változást elérni. Közben Egyiptomban elkezdtek megalakulni a terrorcsoportok is, amelyek korábbi

[253] Gibney, Matthew J et al (2005.): Immigration and asylum: from 1900 to the present, USA, Santa Barbara, ABC-CLIO, 404.
[254] Arian, 2014.,82
[255] Tarek, 2011.,96-97.

Muszlim Testvériség tagokból, és olyan fiatalokból álltak, akik például az egyetemi muszlim diákszövetségekben radikalizálódhattak.[256]

Más külső események a szélsőséges eszmék felé terelték az országot. Az egyik az iráni forradalom volt. Khomeini ajatollah hatalomátvétele ugyanis, bár síiták hajtották végre, jelentősen befolyásolta a szélsőségesek gondolkodásmódját, mivel bebizonyította, hogy az „iszlám állam" megalapítását erőszakkal is lehet érni.[257] A másik pedig az egyiptomi-izraeli békeszerződés aláírása volt 1979-ben. A békemegállapodás jelentős felháborodást váltott ki, elsősorban iszlamista körökben. Úgy vélték, hogy Szadat kiárusította az országot Izraelnek, semmibe vette a sok katonát, akik életüket áldozták a hazáért, és hátba szúrta a vallását. Bár a társadalom többsége támogatta a békét, azonban a befolyásos iszlamisták, és a Muszlim Testvériség nem. Annak ellenére, hogy Szadat a béketárgyalások támogatásának növelése érdekében a Testvériséghez, és az iszlamistákhoz fordult, ők elutasították őt, és nem támogatták a békét. [258] Ennek következményeként a Muszlim Testvériség egyesült a Dzsamáa al-Iszlamíjával, és nem voltak hajlandóak Szadat követelésére karitatív szervezetként bejegyeztetni magukat.[259]

Eközben azonban a Testvériség szélsőséges részei elszabadultak. A Dzsamáa al-Iszlamíja radikális fiataljai megvonták a bizalmat a Testvériség vezetőitől, és bandákba tömörültek, amelyek Egyiptom nagyvárosaiban és az ország déli területein kezdtek el szaporodni. A tagok a keresztények elleni támadásokat hajtottak végre Egyiptom déli részén. Kairóban keresztény boltokat támadtak meg, és raboltak ki.[260] A mozgalom pontosan ugyanott repedt szét, és azt művelte, mint Nasszer alatt. A Testvériség vezetése tehetetlen volt, és nem volt képes gátat szabni a bandáknak. Ezt az állam kihasználhatta, és így a mozgalommal is le tudott volna számolni. Tehát az állami intézkedések végső soron többször is a Muszlim Testvériség szakadását idézték elő.

Emellett egy új terrorcsoport alakult meg Muhammad Abd al-Szalám Faradzs vezetésével, az Iszlám Dzsihád. Faradzs korábban a Dzsamáa al-Iszlamíja tagja volt, amelyben a szalafi ideológiát sajátította el. 1980-ban kiadott egy nyilatkozatot is, amelyben Kutb mintájára jogosnak ismerte el a dzsihádot a hitetlen elnök ellen, aki véleménye szerint a zsidókkal szövetkezett. Mint Kutb, ő sem tartotta azokat a vallási vezetőket muszlimnak, akik

[256] Pargeter, 2013.,80.
[257] Willi, 2021.,89-95.
[258] Tarek, 2011.,99.
[259] Arian, 2014.,173
[260] Willi, 2021.,97.

együttműködtek a rendszerrel. Ő a rendszer erőszakos megdöntését tűzte ki célul.[261] Szadat erre válaszul a hadsereget vetette be. 1981. szeptember 2.-án a hadsereg erői behatoltak Kairóba, a Muszlim Testvériség vezetőit letartóztatták, az újságjukat az al-Davát (Elhivatás), pedig bezárták. 1981 október 6-án Szadat a Jóm-Kippur háborúra emlékező győzelmi parádén vett részt, amikor az Iszlám Dzsihád merényletet hajtott végre ellene. Éppen a vadászrepülőgépek repültek el fölötte, amikor egy katonai teherautó hirtelen lefékezett előtte. A katonák gránátokat hajítottak a tömegbe, majd gépfegyverrel az elnöki páholyt lőtték. Szadat életét vesztette a támadásban, de az alelnökének, Hoszni Mubáraknak sikerült elmenekülnie.[262]

2.3. Hoszni Mubárak (hivatali idő: 1981-2011.)

Szadat halála után Hoszni Mubárak lett az elnök. Mint minden korábbi államfő Nasszertől kezdve, ő is a hadsereg soraiból kapta a tisztséget. Mubárak katonai pályafutását a légierő kötelékében kezdte, és az 1973-as Jóm-Kippur háborúban az izraeli csapatok elleni légi műveletek irányításáért felelt. Elnöksége elejét beárnyékolta az Iszlám Dzsihád által Szadat elnök ellen elkövetett merénylet. Így Mubárak igyekezett kemény kézzel fellépni a szélsőséges csoportokkal szemben. Az olyan politikai iszlám mozgalommal, mint a Muszlim Testvériség, kiegyezett, ám igyekezett ellehetetleníteni, hogy demokratikus úton hatalomra tegyenek szert, és az elnök hatalmát megcsorbítsák. Így különféle módszerekkel vette elejét annak, hogy a Muszlim Testvériség megnyerje a választásokat. Ezekről később még bővebben lesz szó. A terrorista, szélsőséges vallási csoportok térnyerése ráadásul megerősödött az országban. Ennek több oka volt. Egy részükről a korábbi fejezetben már volt szó. Így a növekvő szaúdi befolyásról (vahábizmus), vagy a romló gazdasági helyzetről, amely Egyiptom milliónyi állampolgárát kényszerítette arra, hogy külföldre, az Öböl-menti országokba menjen munkát vállalni.[263]

A szegénység Mubárak alatt tovább növekedett, mivel az elnök az ország költségvetési hiányát nyugati kölcsönökből próbálta meg finanszírozni. Így a 80-as évek végétől a kilencvenes évek végéig 78,9%-ról 81, 8%-ra ugrott az ország szegénységi indexe. A 90-es évek közepétől lecsökkent 70%-ra és Mubárak hivatali idejének végéig 60 és 70% között mozgott.[264] Azonban a kölcsönök miatt az állam nem volt képes a szegénység enyhítésére. Egyiptom lakosságának (53,4 millió)[265] 20%-a élt a létminimum alatt, és próbált meg 2 dollárból megélni naponta. Az átlagemberek támogatásából a politikai-vallási mozgalmak,

[261] Kepel, 1984.,194-197.
[262] Willi, 2021.,98.
[263] Tarek, 2011.,89-90.
[264] Egypt Poverty Rate 1990-2024, https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/egy/egypt/poverty-rate, (Letöltés:2024.11.03.)
[265] Egypt Population, https://www.worldometers.info/world-population/egypt-population/ (Letöltés:2024.11.03.)

vagy a terrorcsoportok próbálták meg kivenni a részüket, kórházakat, iskolákat üzemeltetettek, vagy éppen jótékonykodtak. Így viszont az olyan politikai iszlám mozgalomnak, mint a Muszlim Testvériség, jelentősen megnövekedett a támogatói bázisa, ami meg veszélyesebbe tette őket a rendszer számára.[266] Valamint ide sorolható az afganisztáni háború is.[267] Nem lehet biztosan tudni, hogy a Muszlim Testvériség valóban harcolt e Afganisztánban. Valószínű, hogy a tagok egyenként, nem a mozgalom nevében mentek ki a konfliktus zónába. Más vélemények szerint a Testvériség két kiképzőtábort is működtetett Afganisztánban, ezt az értesülést azonban lehetetlen ellenőrizni. Azt tudjuk, hogy a Testvériség főképpen logisztikai, pénzügyi segítséget nyújtott a mudzsaheddin harcosoknak. [268]

A Szadat érában bekövetkezett támadások okán a terrorcsoportok is mozgolódtak. Szadat és Mubárak alatt ugyanis a biztonsági erők jelentős csapásokat hajtottak végre a terrorcsoportok ellen, amelyek főleg a nagyobb városok szegénynegyedeibe húzódtak vissza. Ezek a területek az állami befolyáson kívül estek, mivel az állam nem volt képes megfelelőképpen fejleszteni azokat, vagy egyáltalán nem is állt szándékában. Így a nagyvárosi szegénynegyedek remek lehetőséget nyújtottak a terrorszervezetek terjeszkedéséhez. Itt jól meg tudták szervezni magukat, majd esetenként más kerületekbe is áthelyezhették a tevékenységüket Kairóban az első nagyobb konfliktusra a biztonsági szervek és a terrorcsoportok között Ajn-Samsz kerületben került sor. Ezután kezdtek el a szélsőségesek terjeszkedni a szomszédos kerületekbe is (például El-Kádi). A legjelentősebb szerepre a Dzsamáa al-Iszlamíja tett szert Muníra Garbíja kerületben. Itt egy fontos központot hoztak létre, ahonnan támadásokat hajtottak végre.

Ezek a támadások célzott merényletek voltak, főleg kormánytisztviselők, és politikusok voltak a célpontjai.[269] A támadások során a városi gerillaharc eszközei kerültek alkalmazásra. Így a városokban rendkívül mozgékony, kis csoportok hajtottak végre merényleteket. Hiszen a nagyobb sejtek, csoportok tagjait könnyebben lehetett követni, és ezáltal a szervezet tagjait letartóztatni, likvidálni. Ezt a terrorcsoportok maximálisan kihasználták, adaptálódtak a saját viszonyaikhoz. Így gyakran tudtak meglepetést okozni a biztonsági szervezeteknek.

Megjegyezendő, hogy a Dzsamáa al-Iszlamíja egy kvázi államot hozott létre, amely a mubárakitól külön működött. Tehát nem igaz az, hogy csak az Iszlám-Állam volt képes állami

[266] Willi, 2021., 131-134.
[267] Tarek, 2011.,100-101.
[268] Pargeter, 2013.,145-146.
[269] Dorman, W.J (2009.): Informal Cairo: Between Islamist Insurgency and the Neglectful State?, Security Dialogue, 40.évf.,4.sz 426.

szintre emelkedni, és állami szolgáltatásokat létrehozni.[270] Erre már Egyiptomban is láthattunk példát. A terrorcsoport a kerületben saját szociális hálót alakított ki. Így például jóléti szolgáltatásokat működtettek, éjszaka járőröztek az utcákon, és fenntartották a közbiztonságot, de a vitás ügyekben is döntést hoztak. Betartották az iszlám szokásokat, így megtiltották az alkohol és a szexuális tartalmú termékek árusítását, valamint ellenőrizték az iszlám viselet meglétét is.[271]

1992-ben Kairó Imbaba körzetét (a város szegénynegyede) jelentős földrengés rázta meg, házak dőltek romba. Az állami reagálás lassú volt, erre a Muszlim Testvériség gyorsabban reagált. Így kórházakat működtettek, irányították a mentést, és adományokat gyűjtöttek a rászorulóknak. Ennek következtében a Testvériség népszerűsége megnövekedett. A kormány továbbá úgy vélhette, hogy iszlamista előretöréstől kell tartania. Ekkor például a szomszédos Algériában iszlamista puccs készült, amit az algériai hadseregnek kellett véres eszközökkel levernie.[272] Az iszlamista mozgolódás pedig Egyiptomra is átterjedt, ahol ezen szervezetek tagjai könyvesboltokat, kopt boltokat, és a nyugati befolyás főbb jelképeit támadták.

Így például több nyugati bankot ért bombatámadás. Közben pedig a terrorcsoport Aszíut-ban támadt vonatokra.[273] Volt olyan kairói kerület, ahol az iszlamisták jelentős befolyáshoz jutottak, és a kopt boltosok nem merték a szentek képeit kitenni a falakra, nehogy támadás érje őket. Az év decemberén a szélsőségesek kikiáltották Imbaba Iszlám Köztársaságot.[274] Ezt követően a kormányzat 18000 rendőrt és katonát, valamint 1000 járművet mozgósított a terrorcsoportok felszámolására. Véres harcok bontakoztak ki a biztonsági erők és a terrorcsoportok részéről, aminek 2000 halott lett az eredménye. Az első jelentős sikert a biztonsági erők akkor érték el, amikor 1993 februárjában végeztek a csoport vezetőjével. Onnantól kezdve a csoport létszáma folyamatosan esett, mert nem tudta a vezetés összefogni a szervezetet, így képtelennek bizonyultak a toborzásra is.[275]

Több ezer embert fogtak el, köztük 150 terroristát is. A harcok jelentős ideig elhúzódtak (1997.) és sok gondot okoztak az államnak. [276] Közben a terrorcsoportok a turistákat kezdték el támadni. Így 1993-ban támadás ért egy külföldi csoportot szállító buszt, amely egy nemzetközi

---

[270] Az Iszlám Állam szociális tevékenységéről bővebben: Gouda, Moamen et al (2018.): Social Welfare and ISIS Foreign Fighters, European Journal on Criminal Policy and Research, 2021. évfolyam, 4. szám, 20-28.
[271] Dorman, 2009.,
[272] Tarek, 2011., 107.
[273] USA Külügyminisztérium jelentés, 1995., https://irp.fas.org/threat/terror_94/midleeast.html#Egypt (Letöltve:2022.09.04.)
[274] Dorman, 2009.,419-420.
[275] USA Külügyminisztérium jelentés, 1995.,
[276] Willi, 2021.,152.

konferenciára érkezett. A támadásban egy spanyol állampolgár hunyt el. 1994 augusztusában pedig lőfegyveres támadásban egy német és két egyiptomi állampolgár vesztette életét Hurgadában.[277] A legsúlyosabb merényletre 1997-ben került sor Luxorban, amikor az imbabai csoporthoz köthető terroristák megöltek 58 turistát és négy egyiptomit az ókori romoknál. Ugyanebben az évben a Kairó óvárosában található ókori Egyiptommal foglalkozó múzeumot ért támadást, amely során 9 turista halt meg. 1995-ben pedig a piramisoknál követtek el merényletet, amelyben 18 turista vesztette életét.[278]Ezekkel a támadásokkal nemcsak a hitetlenek ellen akartak fellépni, hanem a turizmusból származó bevételeket igyekeztek csökkenteni. Ekkor a turizmus az egyiptomi GDP 18,86%-át adta. Ezután Mubárak nagyobb nyomást fejtett ki a terrorcsoportok felszámolása érdekében.

Először az állam megpróbálta hitelteleníteni a „terrorcsoportokat". Így például az imbabai ostromról filmet készült, ami rendkívül rossz színben tüntette fel a szélsőségeseket. Azonban az állam egy átfogó hadműveletet indított az országon belül és kívül is. Egyiptom határain kívül azért, mert sok külföldi ország úgy vélte, hogy nem képesek a saját határaikon belül szavatolni a biztonságot. A művelet részeként a biztonsági erők tagjai megpróbáltak beszivárogni a terrorcsoportokba. Ennek egyik elemeként a kormányzat több ezer mecset felett vette át az irányítást. A biztonsági erők elfoglalták a főbb fegyverraktárakat, amelyekből több al-Szaed régióban volt. Fokozták a nyomást a „terrorcsoportokon", jelentős letartóztatások végrehajtásával. És sikerült elapasztaniuk a terroristák forrásait is. A terrorcsoportok kaptak adományokat (zakat), amelyeket főleg a helyiek, vagy jótékonysági intézmények kezeltek. Ezek felett a bevételi források fölött a kormány bankjai kezdtek el rendelkezni, így azok nem jutottak el a terroristákhoz, akik így elvesztették bevételeik jelentős részét.[279]

Sőt a kormány Kairó szegénynegyedeinek fejlesztését is bejelentette. Így Imbabát és környékét is hatékony vízelvezető rendszerrel, elektromos hálózattal látták el, az utcákat igyekeztek tágítani, valamint a házakat villámhárítóval felszerelni. Azonban, bár a kormányzat azt próbálta meg bemutatni, hogy jelentős beruházásokat hajtott végre, valójában csak Imbabát fejlesztették, a többi területet ugyanúgy elhanyagolták. Így viszont fennállt annak a veszélye, hogy a terrorcsoportok továbbra is visszatérhetnek a nagyvárosokba.[280] Erre példát majd az arab tavasz utáni terrorellenes harcokban láthatunk.

[277] USA Külügyminisztérium jelentés, 1995.
[278] Tarek, 2011.,106.
[279] Tarek, 2011., 107-108., Dorman, 2009., 427.
[280] Dorman, 2009., 427.

A terrorcsoportok ellen ráadásul a vallást is megpróbálta a kormány felhasználni. Így az Al-Azhar vallásos üzeneteket közvetített a TV-ben a kormányhoz hű imámok segítségével. Csakhogy a globalizáció eredményeit már nem lehetett ilyen egyszerűen keretek közé szorítani. Így az interneten keresztül a szélsőséges imámok jelentős befolyást szerezhettek az egyiptomi fiatalok fölött. Közben egyre növekedett például az iszlám részvénytársaságok szerepe is az országban. A fiatalok pedig felnézhettek az Öböl-menti országok gazdasági növekedésére is, ami az iszlám sikerét bizonyította.[281]

Mubáraknak nem maradt más választása, mint arra használni fel a Testvériséget, hogy fenyegetésként mutassa be belföldön és külföldön egyaránt. Így a megkezdett reformokat sem kellett alkalmaznia, és szabadon léphetett fel a szervezettel szemben. Példaként említhető, hogy a 2005-ös választási győzelmük után a Muszlim Testvériség tagjai símaszkokban vonultak fel az utcán. Ezután már a rendszer érvelhetett azzal, hogy a mozgalom tagjai terroristák, mivel fekete símaszkot viselnek. Így több ezer tagot tartóztattak le. De továbbra is tartottak házkutatásokat, illetve a fontosabb választások előtt a mozgalom több tagját letartóztatták.[282]

A 2000-es évek elején megjelent a globális terrorizmus is az országban. Ez az Al-Kaida sejtjeinek globális tevékenységével függött össze. Egyiptomban vélhetően az Abdullah Azzám Brigádok révén voltak jelen. A csoportról nem sokan lehetett tudni, ráadásul a szervezet valójában 2009-ben alakult Libanonban. Így inkább a 2000-es évek vége felé bizonyítható a tevékenységük. A globális terrorizmus terjedésének következményeként egy újfajta eszköz is feltűnt az országban, az öngyilkos merényletek. Azonban ennek alkalmazása az országban nem mindig köthető a szervezett terrorizmushoz.[283]

Az első ilyen támadásra 2004. október 7.-én került sor a Sínai-félsziget déli részén. Ekkor egyidejűleg három merényletet hajtottak végre. Egyet Tabánál, a másik kettőt pedig a körülötte lévő kempingekben. A legnagyobb pusztítást a tabai Hilton Hotel szenvedte el, amelynek szalonjába behajtott egy tehergépkocsi, amely tele volt robbanóanyaggal.[284] A robbanás következtében a hotel homlokzata beomlott, és a lobby helységet, valamint a földszinti szobákat is súlyos károk érték. Ez tekinthető a fő támadásnak. Ezen a napon még két támadást hajtottak végre kedvelt sátorozó helyek ellen. Azonban a második robbantás nem követelt áldozatokat.

---

[281] Tarek, 2011.,124.-125.
[282] Willi, 2021.,207.
[283] Majorosi Ádám (2021.): Öngyilkos merényletek Egyiptomban a 2004 és 2020 közötti időszakban - az öngyilkosmerényletek elkövetési módjainak vizsgálata szervezettség alapján, a vallás szerepének figyelembevételével, Külügyi Műhely, 2021/2. szám, 110-111.
[284] Vause, John et al (2004.).: Death toll rises in Egypt terrorist bombing, https://edition.cnn.com/2004/WORLD/meast/10/09/egypt.explosions/ (Letöltve: 2022.09.17.)

Az egyiptomi hatóságok azonnal jelentős letartóztatásokba fogtak, hogy felszámolják a végrehajtó terrorcsoportot, és hogy elfogják a merényletekben esetleg közreműködőket.

Azonban a letartóztatások jelentős része a környékbeli beduin településeket érte. Többszáz főt tartóztattak le, mindenféle vád nélkül, aztán elengedték őket. Később azonban az egyiptomi hatóságok bejelentették, hogy öt személyt tartóztattak le, akik segíthettek a merénylet végrehajtásában. Köztük volt autószerelőműhelyt üzemeltető személy, elektronikai szaküzletekben dolgozó (aki az alkatrészeket biztosította), de egy informátor is.

Azt azonban a hatóságok nem árulták el, hogy milyen bizonyítékok alapján emeltek vádat ellenük. Közben a tabai merénylőre is fény derült, akit Ilijád Szafának hívtak.

Az adatok alapján egy korábbi bűnözőről volt szó, aki a börtönben radikalizálódott, és vélhetően ez volt a fő motivációja a támadás elkövetésére. Bár a hivatalos közlemény szerint öngyilkos merénylet történt, azonban egyiptomi források szerint az első támadás vélhetően nem volt annak tekinthető. Mindezt azzal magyarázzák, hogy a bombába egy mosógép időzítőjét szerelték, amely az ütközés miatt korábban robbantotta fel a szerkezetet. Így a merénylő képtelen volt arra, hogy elmeneküljön.[285]

A merénylet célpontjául azért választották Tabát és környékét, mert kedvelt turistaparadicsomnak számított. Főleg izraeli állampolgárok keresték, de több külföldi turista is szívesen utazott ide. Azonban az áldozatok többsége az egyiptomi dolgozók közül került ki. Utánuk következtek az izraeliek 10 fővel, valamint két olasz és egy orosz is meghalt a támadások során.[286] Bár a merényletet az Abdullah Azzám Brigádokra fogták, azonban a nyomozás során nem találtak kapcsolatot a merénylők és a terrorcsoport között. A merénylők ráadásul rokonok voltak, a második támadást a tabai végrehajtó testvére követte el. A merénylők el-Arís városából származtak, palesztinok voltak, és a nyomozók szerint a merényélet fő oka vélhetően egyéni bosszú lehetett.[287]

Tehát ez a merénylet inkább az egyéni támadás kategóriába esik. Ezért volt lehetetlen a kormányzat részéről idejében információkat szerezni a támadásról.

A következő merénylet alig egy év múlva következett be. 2005. április 7.-én robbant bomba a kairói Khán al- Khálíli bazárban. A támadásra öt órakor került sor, amikor turistákkal volt telezsúfolva a bazár. A merényletben hárman vesztették életüket, többen megsérültek,

---

[285] Human Rights Watch Report (2005.): Mass Arrest and Torture in Sinai, https://www.hrw.org/reports/2005/egypt0205/3.htm, (Letöltve:2022.09.17.)

[286] Terror Bombings Hit Taba And Ras a-Satan In Sinai (2004), Foreign Ministry of Israel, https://mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2004/Pages/Sinai%20terror%20bombings%207-Oct-2004.aspx, (Letöltve:2022.09.17).

[287] Zuhur, Sherifa (2005): A New Phase for Jihad in Egypt? Terrorism Monitor, Vol. 3., No.10., https://jamestown.org/program/a-new-phase-for-jihad-in-egypt/ (Letöltve:2022.09.17.)

mivel a bombába szögeket tettek, hogy növeljék a pusztítást. A támadást öngyilkos merényletnek gondolták, mivel a robbanástól nem messze találtak egy ismeretlen holttestet. Azonban az öngyilkos merénylet itt sem bizonyítható.[288]

A bomba pontban ötkor robbant, ami azt jelenti, hogy tervezett robbantással van dolgunk. Nem lehetett olyan, a támadásról készült visszaemlékezést olvasni, ahol merénylő is szerepelt volna. Másrészt a támadást perce pontosan, véleményem szerint időzítővel hajtották végre, ami megint csak az öngyilkos merényletet cáfolja.[289] A későbbiek során is alkalmaztak hasonló merényletet, ahol házilag készített bombát használtak, és főleg turistákat vettek célba. Itt főleg a Gízai piramis melletti 2019-es merényletre gondolok, ami hasonló jellegzetességeket hordoz.

Ehhez a támadáshoz kapcsolódik egy másik, amelyet szintén Kairóban követtek el kevesebb, mint egy hónappal később, április 30-án. A merényletre egy üldözés következtében került sor. A rendőrség ugyanis Iháb Juszri Jaszínt üldözte, akit közreműködőnek tartottak az április 7-ei merényletben. A férfi üldözés közben leugrott egy hídról és élesítette a nála lévő bombát, amit vélhetően a hivatalos közlemények ellenére nem magán robbantott fel, hanem ledobta a hídról. Eközben egy másik támadás is történt Kairó Régi városnegyedében. Két nő nyitott tüzet egy turistabuszra.[290]

A merényletben hárman sérültek meg, a két nő a merénylet után végzett magával. Nem lehet tudni pontosan mi volt a fő motivációja a támadásnak. Talán a turisták ellen követték el bosszúból, mivel a három elkövető rokona volt annak a férfinak, akit őrizetben tartottak az április 7-ei támadásban játszott szerepért. Vélhetően a menekülő férfi a bombával egy robbantásos merényletet tervezett végrehajtani, azonban rajtakapták. Így menekülés közben lehajította a bombát, és utána ugorhatott. Azt sem lehet meghatározni, hogy a két nő jelre támadott volna, ami a robbanás hangja lehetett, vagy órára pontosan kezdték meg azt. Mindenesetre nem lehet összehangolt merényletről beszélni, így inkább a bosszúelmélet látszik megalapozottnak.

2005. július 23.-án pedig ismét a Sínai-félszigeten követtek el három öngyilkos merényletet. Az elsőre Sarm el-Seikben került sor, ahol az öngyilkos merénylő egy autóba rejtett pokolgéppel robbantotta fel magát.

---

[288] Macfarquhar, Neil (2005): Bombing at Cairo Tourist Site Leaves 2 Dead, 18 Wounded, New York Times, https://www.nytimes.com/2005/04/08/world/africa/bombing-atcairo-tourist-site-leaves-2-dead-18-wounded.html (Letöltve: 2022.09.18.)

[289] Wallis, William (2005.): Deathtoll from Cairo bazaar bomb rises to three, https://www.ft.com/content/6b0561f6-a7fa-11d9-87a9-00000e2511c8 (Letöltve:2022.09.18.)

[290] Three Dead After Cairo Attacks (2005), https://www.rte.ie/news/2005/0430/62594-egypt/ (Letöltve:2022.09.18.)

A második támadásban az elkövető a Gazala Hotelbe hajtott be egy furgonnal, és a lobbyban hozta működésbe a szerkezetet. Végül az utolsó támadás már nem öngyilkos merénylet volt, mivel egy parkolóhelyiségben egy táskába rejtett pokolgépet robbantottak fel. A támadásban 92-en haltak meg, a sebesültek száma pedig elérte a 117 főt.[291] A robbantásokban az előző támadáshoz képest hasonlóságok és jelentős különbségek is felfedezhetőek. Egyrészt mind a három támadásra a városban került sor, a külső kerületeket egyáltalán nem érintették. Másrészt már nemcsak a hotelt, de bazárt is ért támadás. Ezzel akarták maximalizálni a pusztítást.

Vélhetően az utolsó robbantást akkor akarták kivitelezni, amikor a menekülők igyekeztek elhagyni a várost az autóikkal, így növelve az áldozatok számát. Azonban az időzítő megint korábban robbantotta a bombát. A merényletek sorrendje is változott. A hotelben történt robbantás csak a második volt, az elsőt a bazárban követték el.

Vélhetően azért változtattak rajta, mert nem akarták a hotel elleni támadással elriasztani a vásárlókat. Ezért először a bazárnál kezdtek. Az is érdekes, hogy ez az első olyan támadás, amelyet már terrorszervezetek vállaltak fel. A merénylet után nem sokkal az Abdulláh Azzám Brigádok vállalták a felelősséget, és az egy évvel ezelőtti támadást is elismerték. Valószínű azonban, hogy azt nem ők követték el, viszont az eseményeket lekövették.[292]

Hiszen, ha megnézzük, a támadás rendkívül hasonló volt az előző évihez, viszont a korábbi merényletet átalakították, hogy jobban megfeleljen a terrorszervezet számára. Másrészt a robbantásokat nagy pontossággal hajtották végre, ami jelentős szervezettséget takar. A támadás, csakúgy, mint a korábbi, a turistákat, különösképpen az izraeli állampolgárokat célozta. Ez jelentős csapást jelentett az egyiptomi turizmusra nézve, hiszen a város az országba érkező izraeli turisták kedvelt üdülőhelyének számít.

Az öngyilkos merényletek közül még egy támadást emelnék ki, amelyet a hivatalos nyilatkozatok rendre, mint öngyilkos merényletet aposztrofálnak, de ez nem igazán bizonyítható. 2011. január 1.-jén robbant bomba Alexandria keleti részében, az újévi kopt keresztény mise közben. 21-en vesztették életüket, 96-an sebesültek meg, köztük 8 muszlim is. A támadásért nem vállalta senki a felelősséget, az egyiptomi hatóságok viszont öngyilkos merényletet állapítottak meg.[293] A nyomozások után a hatóságok azt nyilatkozták, hogy egy

[291] Myre, Greg et al. (2005): Death Toll Rises to at Least 90 in Bombings at Egyptian Resort New York Times. https://www.nytimes.com/2005/07/24/world/middleeast/death-tollrises-to-at-least-90-in-bombings-at-egyptian.html (Letöltve:2022.09.18.)
[292] Bombs Kill Scores in Egyptian Resort Town (2011), http://edition.cnn.com/2005/WORLD/meast/07/23/egypt.explosions/ (Letöltve.2022.09.18.)
[293] Egypt Bomb Kills 21 at Alexandria Coptic Church (2011), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-12101748 (Letöltve:2022.09.18.)

öngyilkos mellényt viselő férfi robbantotta fel magát a templom mellett. Azonban a szemtanúk beszámolói alapján az autóba rejtett pokolgép a valószínű. Érdekes továbbá, hogy a beszámolók szerint a támadók az autóban ültek, viszont abban a visszaemlékezések eltérnek, hogy egy, vagy két személy használta az autót.[294]

Abban minden szemtanú egyetért, hogy a feltételezett elkövető (vagy elkövetők) kiszállt az autóból, és egy perccel azután robbant a bomba.[295] Másrészt a magatartás sem utalt arra, hogy az autót használó személyek tisztában lettek volna azzal, hogy bomba van a kocsiban. Mert a viselkedésük nyugodt volt, az egyik visszaemlékezés szerint a felételezett merénylő telefonált a robbanás bekövetkezte előtt.

Valószínűsíthető, hogy a támadás eredeti szándéka szerint nem öngyilkos merénylet lett volna, hanem pokolgépes merénylet. Valószínű, hogy az autót leparkolták, majd az időzítőt akkora állították, amikor a tömeg a templom előtt gyülekezik a mise után. Ekkor a robbanás jelentősebb pusztítást is okozhatott volna. Azonban megint az időzítő hibája miatt robbanhatott fel korábban a bomba, akárcsak a 2005-ös tabai merényletnél. Így kevesebb áldozatot szedtek az eredetileg tervezettnél, és a két merénylő is meghalt. Ezek a robbantások főképpen az egyéni merényletek elkövetési körébe kerülnek, amelyekkel nem foglalkozunk, mivel ezek főképpen a gyászból eredő bosszúvágy miatt következnek be. Így viszont nem érdemes bővebb vizsgálat alá vetni őket. Másrészt a döntő többségük gondatlanságból következett be, így már nem nevezhetőek öngyilkos merényletnek sem.

Ami érdekessé teszi, az a helyi Al-Kaida sejt által elkövetett merényletsorozat volt. Ezeket a félsziget déli részének prominens szállodái és bárjai ellen követték el. Fő cél mindenképp a pánik keltése volt, azonban mindezt azzal a céllal tették, hogy eltántorítsák a turistákat a déli részből, ezáltal pedig jelentős bevételkiesését okozzanak az országnak. Ez azonban nem volt sikeres. Viszont a támadásokból látható, hogy az Abdul Azzám Brigádok, bár itt is főleg civilek ellen követték el merényleteket, azonban ennek is megvoltak a maguk politikai-gazdasági indítékai.

Ezek azonban eltörpültek a civil áldozatok magas száma, és a pánik mellett. A merénylet mindenesetre tartalmazta a figyelemfelhívás alapvető sajátosságát is, így szerintem ezt már lehet terrortámadásnak nevezni.

---

[294] Egypt Bomb Kills New Year Churchgoers (2011), https://www.theguardian.com/world/2011/jan/01/egypt-bomb-kills-new-year-churchgoers (Letöltve:2022.09.18.)
[295] Fahim, Kareem (2011): Fatal Bomb Hits a Church in Egypt, https://www.nytimes.com/2011/01/02/world/middleeast/02egypt.html (Letöltve:2022.09.18.)

Részkövetkeztetések

Ebben a fejezetben a Nasszer, Szadat és Mubárak kor terrorellenes küzdelmeit tekintettük át. A szélsőséges vallási csoportok egyrészt a Muszlim Testvériség felaprózódásával, valamint a mozgalommal szemben jöttek létre. A Muszlim Testvériség, bár nagyobb szervezeti felépítéssel rendelkezett, azonban a hatalmi vetélkedések miatt nem volt képes hatékonyan szembe szállni a hadsereggel szemben. Valamint, mivel Egyiptomban a 20 század első évtizedeiben hagyománnyá vált a kisebb lőfegyveres támadások végrehajtása, ezért a Különleges Részleg ennek alkalmazásával próbálta meg Nasszert likvidálni, sikertelenül. Kutb megalapozta a szélsőséges vallási csoportok ideológiáját, mivel legalizálta a hitehagyó muszlim kormányokkal szembeni fellépést. Azonban a Nasszerrel szembeni fellépését már nem tudta hatékonyan végrehajtani, mivel a kormányzat gyorsabban reagált a fenyegetésre. A Szadat érában fellépő iszlamizációnak köszönhetően növekedett a terrorcsoportok száma, ezek jelentős része azonban szintén nem voltak képes hatékony tevékenységet kifejteni, mivel többségük a Kutb-i ideológia mentén folytatta a tevékenységét, amely nem volt képes a csoportok számára megfelelő működési keretet ajánlani. Így a különböző csoportok elvéreztek az állam elleni fellépésük következtében. Egyedül az Iszlám Dzsihád volt képes hatékony merényletet végrehajtani, mivel sikerült támadásával meglepni a kormányzatot és végeznie Szadattal.

A Mubárak-korban már láthatóvá váltak azok a tényezők, amelyek a későbbiek során meghatározzák a globális terrorizmust. Így megjelentek az öngyilkos merényletek, a terrorcsoportok önálló állam felépítésébe kezdtek, és szociális tevékenységet folytattak. A biztonsági erőknek erőszakos, pénzügyi és vallási eszközökkel sikerült felszámolni az imbabai iszlám köztársaságot, és véget vetni a nagyobb terrorcsoportoknak. Az öngyilkos merényleteket megakadályozni nem sikerült, azonban a biztonsági szolgálatok, csakúgy, mint a Sinai-félszigeten az arab tavasz után, nagy letartóztatási hullámot alkalmaztak, és ezzel felszámolták a jelentősebb terrorcsoportokat.

Amit megállapíthatunk a különböző merényletek elemzésekor, az az, hogy nagyobb számban egyéni merényletek kerültek végrehajtásra a politikai-vallási szélsőséges csoportok, terrorszervezetek által. Ennek oka, hogy Egyiptomban a politikai szervezetek egyéni lőfegyveres támadások által próbálták meg érdekeiket érvényesíteni. Mivel nem állt rendelkezésükre megfelelő szervezeti háttér nagyszabású támadások végrehajtására, illetve az állam és a biztonsági szolgálatok is jelentős erőfölényben voltak, ezért a politikai szervezetek inkább egyéni merényletekkel próbáltak célt érni. A Muszlim Testvériség a Különleges Részleg kialakításával létrehozott egy ilyen szervezetet, amely az első arab-izraeli háború során sikereket ért el, azonban Nasszerral, és az egyiptomi biztonsági erőkkel szemben már nem volt

képes fellépni. Ennek oka az volt, hogy egyrészt Nasszer ismerte a Muszlim Testvériség belső felépítését, működését, másrészt egy mindenre kiterjedő megfigyelő hálózatot hozott létre, amely képes volt a Különleges Részleg tevékenységének felszámolására. A biztonsági erők hálózata a későbbi évek során is kifejezetten aktív volt, így az arab tavaszig képes volt a szélsőséges vallási szervezetek, terrorcsoportok tevékenységét gátolni.

3. Terrorellenes fellépés az Arab Tavasztól Murszi elnökségéig

A következő fejezetben az arab tavasztól Murszi elnökségének végéig tartó folyamatokat elemzem. A nagyobb fejezeteket általában egy-egy korszakhatár mentén választottam el egymástól, mivel ezeken belül csak rájuk jellemző egyedi folyamatok zajlottak. Így mivel ezeket egymástól élesen elkülönítve vizsgáltam, ezért nagyobb figyelmet tudtam szentelni a korszakokra jellemző egyedi jellegzetességeknek is.

3.1.1 Az arab tavasz kirobbanása

Az arab tavasz Egyiptomban 2011 februárjában tört ki. Előtte Tunéziában került sor hasonló eseményre. Mivel a jelen tanulmánynak nem célja az arab tavasz átfogó ismertetése, ezért ennek kapcsán csak a témám megértéséhez szükséges legfontosabb részletekre hagyatkozom. Az egyiptomi megmozdulások fő mozgatórugója a rossz szociális helyzet volt. Egyiptomban még mindig növekszik a lakosság lélekszáma, a növekedési ütem pedig évente 1,9-2,9% között mozog. Az ország lakossága 2011-ben 84 529 251 főt számlált, amely 2021-re 106 437 241 főre növekedett. [296] A probléma viszont az volt, hogy az egyiptomi gazdaság nem tud lépést tartani a növekvő lakossággal, így sem a szükséges javakkal, sem megfelelő munkahellyel nem tudja őket ellátni. Az országban a munkanélküliség aránya 2011-ben 11,85% volt, és ez 3%-os növekedést jelentett az előző évhez képest. Ugyanez az arány 2021-ben 10,85% volt. Bár a Sziszi kormány igyekezett csökkenteni a munkanélküliséget, ez azonban jelenleg 0,72%-os növekedési rátán mozog.[297]

A fiataloknál (15-24 év) 2011-ben 29,47% volt ez az arány, amely az arab tavasz után folyamatosan emelkedett, és a Sziszi-korszakban tudták csupán csökkenteni, így ez 2019-re 26,54% lett, ami így is magasnak számít.[298] Emiatt a fiatalok nem juthattak megfelelő álláshoz, ezért pedig a kormányt hibáztatták. Másrészt a magas egyiptomi lélekszám miatt nem jutott

[296] Egyiptom lakossága (2022)., https://www.worldometers.info/world-population/egypt-population/ (Letöltve: 2022.12.05.)
[297] Egyiptomi munkanélküliségi adatok (1991.-2022.), https://www.macrotrends.net/countries/EGY/egypt/unemployment-rate (Letöltve: 2022.12.05.)
[298] Egyiptomi fiatalok munkanélküliségi rátája (15-42 év), https://www.statista.com/statistics/811968/youth-unemployment-rate-in-egypt/ (Letöltve: 2022.12.05.)

mindenkinek megfelelő lakás sem. Egyiptomban a lakosság 95%-a a Nílus partja mentén, az ország területének 5%-án él.[299] Itt találhatóak a főbb városok is, amelyek túlzsúfoltak, a szegénynegyedek száma is jelentős. Így főleg szociális okok miatt az egyiptomiak utcára vonultak 2011 februárjában.

A tüntetések mögött egyúttal politikai okok is húzódtak. Politikai oldalról inkább azt kifogásolták, hogy a kormányzópárt folyamatosan nyeri a választásokat, amit az ellenfelei megfélemlítésével, választási csalással, vagy katonai erő bevetésével ért el. A végső lökést a tunéziai események adták, amelyet az emberek élőben követtek a közösségi médiában és a televízióban. Ezután került sor a tüntetésekre, és az összecsapásokra a rendőrséggel, amely végül Hoszni Mubárak elnök távozásával zárult.[300]

3.1.2 Terrorista csoportok megerősödése a Sínai-félszigeten

A politikai instabilitás következtében a terrorista tevékenységek ezután kezdtek növekedni a Sínai-félsziget északi részén. A félsziget ezen térségében 400 000 beduin él, akik a lakosság többségét adják. A maradék 165 000 beduin pedig a déli, hegyvidéki területeken lakik. Az északi terület nem hasonlítható a déli, gazdagabb régióhoz, amely közismert turistaparadicsom. Itt alacsony a munkanélküliség, több bevándorló érkezett ide a turizmus fellendülése miatt, és a terület a második legnagyobb bevételt jelenti az országnak. Az északi régiót a délivel szemben nem fejlesztették, így a helyiek jelentős szegénységben élnek. Ehhez jött hozzá az is, hogy az északi beduin törzseket az egyiptomi hatóságok másodrendű állampolgárnak tartják.

Mivel a félsziget Izrael által volt megszállva a Jóm Kippur háborútól (1973.10.06.-1973.10.24.) egészen 1982-ig, a Camp-David-i megállapodásokig, az egyiptomi kormány úgy vélte, hogy a helyi törzsek az izraelieket segítették. (Ez nem volt igaz, mert éppen az egyiptomi haderő műveleteit támogatták.)[301]

A gyanúsításnak az is az oka lehet, hogy a törzsek a Gázai-övezetben is rendelkeztek területekkel. Példaként említhető a Tarabin törzs, amelynek területei átnyúltak Gázába, és onnan folytatódtak tovább a félsziget nyugati feléig. Tehát jelentős kapcsolatokkal rendelkeztek a régióban, így a rokoni kapcsolatok veszélyessé tették a törzseket a kormány szemében, és a biztonsági erők a törzsek esetleges árulásától tarthattak.

---

[299] CIA World Factbook (2022.), https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/egypt/#people-and-society (Letöltve: 2022.12.05.)
[300] McGreal, Christ et al. (2011.): Hosni Mubarak resigns – and Egypt celebrates a new dawn, https://www.theguardian.com/world/2011/feb/11/hosni-mubarak-resigns-egypt-cairo (Letöltés:2022.12.26.)
[301] Mcmanus, Allison (2020.): The Egyptian Military's Terrorism Containment Campaign in North Sinai, https://carnegieendowment.org/sada/82218 (Letöltve:2022.12.26.)

A törzsek ráadásul nem igazán tartották magukat egyiptominak. Sőt az egyiptomiakat inkább tartották bevándorlóknak, mivel úgy vélték, hogy ők főképpen kvázi hódítóknak számítanak, mint a félsziget igazi lakosainak.[302] Így viszont az egyiptomi hatóságok közvetlen és közvetett eszközökkel, intézkedésekkel másodrendű polgárokká minősítették a beduinokat, akik nem lehettek a közigazgatás, a hadsereg tagjai, és nem részesülhettek megfelelő orvosi ellátásban, gyógyszerekben sem. Ezért csempészalagutakon keresztül igyekeztek a megélhetéshez szükséges javaikat beszerezni. Ezeken az alagutakon terrorcsoportok is szivárogtak át a félszigetre, akik később a törzsek mellé települtek, és bizonyos mértékű befolyást is élveztek a fiatalok körében.[303]

A félsziget déli része az északival ellentétben jelentős fejlesztéseket kapott. Mindez köszönhető volt annak, hogy az ország déli, tengerparti részei jelentős népszerűségnek örvendtek az izraeli, és más országok turistái körében, akik a tengerparthoz közeli olcsó szállásokat kerestek. Így a terület jelentős beruházások központjává vált, amelyet központilag finanszíroztak, és serkentették az ország belső területeiről a beköltözést. Miközben viszont Belső-Egyiptom lakossága folyamatos munkalehetőségeket és jelentős bevételeket szerzett, addig a déli, valamint az északról érkező beduinokat kizárták ebből. A félsziget déli városait kordonnal vették körül, és az oda bevándorolni akaró beduinokat pedig elzavarták. Bár északon is történtek beruházások, ezek azonban a helyeiknek szinte semmibevételt nem hoztak.[304]

A félsziget északi részén alakítottak ki egy csővezetéket, amely Izraelbe és Jordániába szállított földgázt. Ezen kívül egy ipari zónát is létrehoztak ott, valamint kisebb-nagyobb mezőgazdasági beruházások is történtek. A projekteket kivétel nélkül a beduinok kárára valósították meg, és az ő földjeiket használták fel, amelyekért még kárpótlást sem kaptak. Sőt ezek a beruházások lehetetlenné tették a beduin mezőgazdaság és állattartás fenntartását, ezzel igen súlyos életszínvonal-beli károkat okozva a kisebb gazdaságoknak. Voltak olyan ígéretek is, hogy a kormányzat fejleszti majd a Gázai-övezet határánál az öntözést, ebből azonban a későbbiek során sem lett semmi. Megjegyzendő, hogy a félszigeten a legnagyobb külső munkaadó a Többnemzeti Megfigyelő Erő (Multinational Force and Observers, MFO) volt. Ők kerestek helyi beduinokat, akik a misszió fenntartásával kapcsolatos munkakörökben kerültek alkalmazásra.[305]

---

[302] Pelham, Nicolas (2012.): Sinai: The Buffer Erodes, https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Middle%20East/pr0912pelham.pdf (Letöltve:2022.12.26.)
[303] Iffat, Idris (2017.): Sinai Conflict Analysis, University of Birmingham, Birmingham, 5-6.
[304] Pelham, 2012., 9.
[305] Melik, James (2012.): Sinai Bedouin 'left out of region's economic development', https://www.bbc.com/news/business-19267223 (Letöltve:2022.12.26.)

Közben az egyiptomi területen az arab tavasz kibontakozása miatt a hadsereg alakulatait is elvezényelték a Sínai-félszigetről így egy hatalmi vákuum jött létre a területen. Ezt azonban hamarosan kihasználták a törzsek, és a terrorcsoportok. A terrorcsoportok első felbukkanására a 80-as évek közepén került sor a félszigeten.[306] Bár ekkor még nem igazán beszélhetünk a terrorcsoportok megjelenéséről, mivel a 80-as évek végén inkább szalafi ideológiát képviselő mullahok voltak jelen a félszigeten. Ők a saját ideológiájuk mentén próbáltak meg a helyi lakosok között igét hirdetni. Maguk köré csoportokat szerveztek, amelyek kezdetben nem voltak erőszakosak. A helyiek békésnek gondolták őket, és nem tartottak tőlük. A 90-es évek során a biztonsági szervezetek nagy volumenű terrorellenes műveletbe kezdtek a félszigeten. A radikális vallási szervezetek tagjai közül sokakat letartóztattak, azzal vádolva őket, hogy terrorista kiképzést kapnak. Ez persze nem volt igaz, viszont a rendszer erőszakos fellépése radikalizálta a szalafi csoportok tagjait.

3.1.3 A Sínai felkelés kirobbanása

Így aztán 2011-ben az elsők között lázadtak fel Mubárak uralma ellen, és a félszigeten ők voltak azok, akik a mubáraki rendszer jelképeit megpróbálták eltűntetni az utcákról. A Mubárak bukása utáni hónapokban pedig ezek a csoportok a törvényen kívüli bűnözőkkel karöltve rendőrőrsöket támadtak meg, majd őket elűzve fegyvereket szereztek. Ezek a fegyveresek pedig milíciákat szerveztek, amelyek főképpen a saját területük védelmét látták el. Ekkor már nemcsak a különböző szélsőséges vallási csoportok, hanem a törzsek is harcosokat gyűjtöttek maguk köré, akiket szintén felfegyvereztek azért, hogy a területüket védjék.[307]

A szélsőséges csoportok kialakulása jelentős hasonlóságot mutat Egyiptom korábbi évtizedeinek gyakorlatával. Ezekből az látszik, hogy a csoportok az állami beavatkozás erőszakos volta miatt kezdtek el fegyverkezni. Mivel az államtól tartottak, ezért a gerilla háború eszközeit felhasználva kisebb-nagyobb merényleteket hajtottak végre. A csoportok között nem volt jelentős kapcsolat, inkább egyénileg végezték a műveleteiket. Ez látható a félszigeten folyó harcok kezdetén is. Mivel nem volt állami fennhatóság, ezért a csoportoknak muszáj volt fegyveres érdekvédelmi szervezeteket létrehozni ahhoz, hogy védjék a területüket. Így viszont a félszigeten a különböző csoportok között bármilyen felmerült vita hamar erőszakos összetűzésekbe csaphatott át.

---

[306] Attalah, Lina (2011.): Sinai contested: Outlaws, Islamists, Israel and army, https://egyptindependent.com/sinai-contested-outlaws-islamists-israel-and-army/ (Letöltve: 2022.12.05.)
[307] Attalah, 2011., https://egyptindependent.com/sinai-contested-outlaws-islamists-israel-and-army/ (Letöltve: 2022.12.05.)

A szélsőséges csoportok azonban nemcsak a félsziget lakosságából alakultak. A félszigetet a Palesztin-területekkel összekötő földalatti alagutakban sok szélsőséges menekült át a Palesztin fennhatóságú területekről a Sínai-félsziget északi részére. Ezek a csoportok főképpen egymással és a Hamász-szal vetélkedtek a hatalomért. Amikor valamelyik csoportot a Hamász kiszorította a területéről, akkor ennek a csoportnak a tagjai átmenekültek Egyiptom területére. A káosz pedig remek lehetőséget jelentett nekik ahhoz, hogy azt kihasználva nagyobb befolyásra tegyenek szert. Mivel a Sínai-félsziget jelentős ütközőzónája a különböző geopolitikai érdekeknek (Egyiptom, Izrael, Palesztin-területek) ezért nem csodálkozhatunk azon, hogy a határterületeken beállt esetleges negatív változás terrorcsoportok megjelenését idézhette elő.[308]

Az arab tavasz következtében kitört zavargások miatt a hadsereget vissza kellett rendelni a központi területekre. Így a lázongók könnyen képesek voltak fegyvereket szerezni, és kisebb területeket ellenőrzésük alá vonni. Ebben természetesen az Izraellel kötött Camp-David-i békeszerződés is a segítségükre volt. A békeszerződés értelmében a félsziget területét négy zónára; A, B, C, és D zónákra osztották fel. Az A-tól D-ig fokozatosan csökkentették az ott állomásozó erőket. Az A zónában Egyiptom egy gyalogos hadosztályt tarthatott, a B zónában pedig négy rendőrségi zászlóalj volt szolgálatban.

A C zónában már csak civil rendőrök tartózkodhattak. A D zónát pedig Izrael ellenőrizte. Mindezzel az volt a cél, hogy elejét vegyék annak, hogy Egyiptom egy újabb inváziót indítson Izraellel szemben. Bármilyen változtatást a feleknek jelenteniük kellett egymás felé, ezzel megőrizve a bizalmat egymás között.[309] Azonban ez a konstrukció nem volt elég erős a szélsőséges csoportok feltartóztatásához. Mivel Egyiptomnak az arab tavasz megoldásával kellett foglalkoznia, és a Sínai-félszigetet mellékes térségnek gondolta, így eleinte nem volt elég fegyveres erő a szélsőséges csoportokkal szemben.

Érdekes kérdés, hogy a kialakuló csoportok mennyire voltak szervezettek. Bár Attalah cikke törzsi alapon szervezett kisebb-nagyobb milíciákról tesz említést, azonban ezeknek az erőknek a szervezettsége hagyott maga után kívánnivalót. Ezt maga Attalah is elismeri, amikor leírja, hogy az összetűzések a rendőrséggel ad-hoc jelleget öltöttek. Ezekhez pedig huligánok és a társadalom kitaszított részei is csatlakoztak. Tehát a Sinai-félszigeten kialakult káoszt nem

[308] Attalah, 2011., https://egyptindependent.com/sinai-contested-outlaws-islamists-israel-and-army/ (Letöltve: 2022.12.05.), Smuggling Weapons from Iran into the Gaza Strip through Sudan and Sinai, https://www.shabak.gov.il/english/publications/Pages/SmugglingWeapons.aspx (Letöltve: 2022.12.05.)
[309] WATANABE, Lian (2015.): Sinai Peninsula – from Buffer Zone to Battlefield, CSS Analyses in Security Policy, https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/specialinterest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSSAnalyse168-EN.pdf 2., (Letöltés ideje:2022. 12. 10.)

lehet szervezett felkelésnek tekinteni. Hiszen, ha bármely országban egy adott területet feladnak a biztonsági erők, akkor ott elszabadul az anarchia. Kisebb-nagyobb bűnözőcsoportok kihasználják a káoszt, és igyekeznek területeket kiszakítani az országból, amit a saját uralmuk alá vonnak. Mivel Egyiptom biztonsági erői magára hagyták a félszigetet, és annak belső területeit kvázi kiürítették, ezért a kisebb csoportoknak nem okozott nagy gondot terjeszkedni, és rajtaütéseket végrehajtani.[310]

Véleményem szerint jóval kevésbé voltak ezek a csoportok szervezettebbek, mint azt korábban gondoltuk. Erről a korai merényletek egyértelműen informálnak bennünket. Például ezek néhány fő (két-három ember) által elkövetett támadások voltak. Főképpen az egyiptomi erők, az ellenőrző-áteresztő pontok elleni kisebb lőfegyveres támadásokról szóltak a tudósítások. Ekkor az elkövetők általában odahajtottak egy ellenőrző-áteresztő ponthoz, és két-három lövés után vagy elmenekültek, vagy a biztonsági erők végeztek velük.[311] Nagyrészt a közrend fenntartását végző erők nem, vagy alig szenvedtek veszteségeket. Ha szervezettebb támadások követték volna egymást, akkor jelentősebb veszteséget szenvedtek volna el a félszigeten szolgálatot teljesítő alakulatok. Tehát nagyobb szervezettségről eleinte nem beszélhetünk. Korábbi tanulmányomban úgy véltem, hogy ezek törzsi támadások voltak, amelyekre a „terrorcsoportok" rácsatlakoztak, és így ebben ők is részt vettek. Azonban az álláspontomat a kutatásaim során megváltoztattam, mivel egy terrorcsoport ennél jóval szervezetebben követne el merényletet.[312]

3.1.4 A különböző csoportok meghatározása

Azonban a terrorcsoportok kezdtek megerősödni a félszigeten. Erre a legjobb példa az Al-Kaida. Minderre természetesen a Sínai-félszigeten fellépő káosz szolgáltatott okot. A terrorcsoportok ugyanis mindig kihasználják a káoszt, mivel az lehetőséget biztosít nekik arra, hogy terjeszkedjenek az állam esetleges beavatkozásának veszélye nélkül. Mindez annak köszönhető, hogy egy egységes és az autoritását maximálisan használni képes állam ellenében a terrorcsoportoknak nem sok esélyük van. Ha nincs támogatásuk, akkor a decentralizált, és sokszor apró szervezeti felépítésük nem teszi lehetővé számukra, hogy sokáig ellen tudjanak

---

[310] Attalah, 2011., https://egyptindependent.com/sinai-contested-outlaws-islamists-israel-and-army/ (Letöltve: 2022.12.05.)

[311] Maher Hatem et al. (2012.): UPDATED: Egyptian troops strike hard in North Sinai after multiple attacks, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/49906/Egypt/Politics-/UPDATED-Egyptian-troops-strike-hard-in-North-Sinai.aspx (Letöltve: 2022.12.05.)

[312] Majorosi Ádám (2022.): Az egyiptomi terrorellenes műveletek áttekintése a 2010 és 2020 közötti időszakban, in Dudlák Tamás et al (2022.) VÁLSÁGTÓL VÁLSÁGIG, Válogatott tanulmányok az észak-afrikai és közel-keleti régió országaiból az „arab tavasz" és a COVID–19 pandémia közötti időszakban, Külügyi Műhely alapítvány, Budapest, 72.

állni az államhatalomnak. Erre láthattunk példát Szajjid Kutb és a csoportja esetében is. Bár az jóval nagyobb volt és szélesebb kiterjedésű, mint akár az Iszlám Állam Sínai Vilajete, akár más az Al-Kaidához köthető csoportok, mégis néhány hét elég volt Nasszernek ahhoz, hogy teljesen felszámolja.[313] Másrészt, néhány sorral feljebb azt is láthattuk, hogy Mubáraknak sem okozott gondot a korábbi szalafita csoportok eliminálása.[314] Mindezt egy olyan kihalt és kevéssé őrzött területen tudta végrehajtani, mint a Sínai-félsziget. Tehát a kormány, és a biztonsági erők keze messzire elért, és még egy olyan gyengén őrzött térségben, mint a Sínai-félsziget, képes volt a terrorcsoportok gyors és hatékony felszámolására.

Azonban az arab tavasz eseményei az egyiptomi erők érdekérvényesítő képességét teljesen lecsökkentették. A kirobbanó törzsi felkelés pedig a terrorcsoportoknak kedvezett. A terjedésüket segítette, hogy már korábban is részt vettek a csempész tevékenységben, így az alagutak segítségével könnyedén képesek voltak Egyiptom területére lépni. Az egyiptomi hírszerző jelentések ezt a lehetőséget támasztották alá. A dokumentumok szerint ugyanis a helyi Al-Kaida sejtek a Rafá-i határátkelőnél, valamint az ahhoz közel fekvő Al-Arís-ban kezdték meg a központjaik kialakítását. Sőt, az első jelentések szerint a kisebb-nagyobb csoportok közös kiképzéseket hajtottak végre, valamint apróbb kommunikációs műveleteket is indítottak. [315] Ugyanis a környékbeli mecsetekben az Al-Kaidához köthető személyek szórólapok osztásokba kezdtek. Ezekben magukat Al-Kaida Csoport a Sínai-félszigeten névvel illették, és felszólították a lakosságot arra, hogy csatlakozzanak a dzsihádhoz, valamint kifejezték azon szándékukat is, hogy egy iszlám államot akarnak létrehozni a félszigeten. Azt azonban nem lehet pontosan tudni, hogy a csoport maga mennyire kötődött az Al-Kaidához.[316] Egyrészt, az Al-Kaida egyáltalán nem ismerte el a csoportot. Másrészt direkt kapcsolat sem állt fent a Sínai-csoportok és az Al-Kaida vezetőség, valamint Pakisztán között, ami kérdésessé tette, hogy ez a csoport, vagy több csoport együttese valóban az Al-Kaidához tartozott e.

Annyi bizonyos, hogy Ajman al-Zaváhíri néhány beszédében bátorította a szélsőséges csoportokat arra, hogy használják ki a Mubárak-rendszer bukását, és foglalják el Egyiptomot.[317] Arra azonban nem utalt, hogy egy Al-Kaida sejt, vagy csoport tegye meg ezt, vagy hogy egyáltalán elfogadta volna bármely csoport hűségesküjét. Erre nem is volt módja, tekintve,

---

[313] Kepel, 1984.,35.
[314] Attalah, 2011., https://egyptindependent.com/sinai-contested-outlaws-islamists-israel-and-army/ (Letöltve: 2022.12.05.)
[315] Fahmy, Mohamed Fade (2011.): Officials: Egypt to target al Qaeda cells said to be training in Sinai, http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/08/12/egypt.al.qaeda.operation/index.html (Letöltés: 2022.12.17.)
[316] Fahmy, 2011.,http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/08/12/egypt.al.qaeda.operation/index.html (Letöltés: 2022.12.17.)
[317] Amies, Nick (2011.): New al Qaeda threat?, https://www.dw.com/en/israel-attacks-raise-specter-of-al-qaeda-in-egypts-sinai-peninsula/a-15327947, (Letöltés: 2022.12.17.)

hogy az Al-Kaida ekkor jelentős veszteségeket szenvedett el, 2011 májusában pedig az amerikai különleges erők végeztek Bin Ládennel. Így nem volt olyan vezetői struktúra, amely képes lett volna a terjeszkedést levezetni, valamint nem volt meg a megfelelő szervezeti felépítés sem, amely mindezt elősegítette volna. [318] Izrael úgy vélte, hogy talán a Hamászhoz köthető személyek állnak ezen terrorcsoportok mögött. Azonban a szakértők szerint nem valószínű, hogy a Hamász maga titokban támogatta volna ezeket a szervezeteket. Hiszen a csoport a Muszlim Testvériség egy ága volt, amely inkább volt mérsékeltnek mondható, másrészt pedig a szélsőséges terrorcsoportok emiatt mélyen megvetették őket.

Valamint az is gondot okozott számukra, hogy mivel fontos volt az államiság megőrzése a Hamász számára, ezért nem követhettek el merényleteket, valamint nem merülhetett fel a nevük az ezekben való részvétel során sem, mert ez a saját fennmaradásukat gátolta volna.[319]A Hamász és a Sínai-félsziget között, mint már említettük, korábban is jelentős kapcsolat volt. Ez a törzsek miatt alakult ki, amelyeket bár elválasztott a határ, de a törzsi területek közti kapcsolat továbbra is fennmaradt. Így üzleteket köttettek a két terület között, és ez azt jelentette, hogy Izrael hiába próbálta meg lezárni a Sínai-Gáza határt, az áruforgalom a csempészutakon továbbra is zavartalanul folyt.

Egyik példa az üzemanyag szállítással kapcsolatos. Izrael ugyanis megpróbálta a 2012-es zavargások során lezárni a Gáza és a félsziget közti határt, hogy akadályozzák az áruforgalmat, így a szélsőségesnek vélt csoportok pedig ne jussanak bevételhez. Azonban a csempészalagutak működésében ez nem okozott különösebb gondot. Így jelentős olajmennyiséget sikerült a törzseknek Gázába csempészni.

Az izraeli beavatkozásokra válaszul a félszigeten élő beduinok olyan kifinomultra fejlesztették a csempészalagutakat, hogy Izrael azokat képtelennek bizonyult megsemmisíteni. Így 2010-re a Sínai-félsziget vált a Gázai-övezet fő beszállítójává az élelmiszereket és a különböző nélkülözhetetlen termékeket tekintve.[320] A határ lezárása mellett, valamint, mivel a félszigeten lévő gáz, és kőolaj vezetékek ellen több támadás is történt, a lakosság ellátása akadozott. Így a törzsek már nem juthattak a vezetékből származó bevételekhez, valamint Izrael

[318]Jenkins, Brina Michael (2016.): Five Years After the Death of Osama bin Laden, Is the World Safer?, https://www.rand.org/blog/2016/05/five-years-after-the-death-of-osama-bin-laden-is-the.html (Letöltés: 2022.12.17.)
[319] Amies, 2011., https://www.dw.com/en/israel-attacks-raise-specter-of-al-qaeda-in-egypts-sinai-peninsula/a-15327947, (Letöltés: 2022.12.17.)
[320] Pelham, 2012, 9.11.

ellátásában is szünetek alakultak ki, amelyre ráerősített, hogy a csempészalagutak semlegesítése miatt az ország lezárta a saját határait.[321]

A Gázai-övezet számára a félsziget gazdasági és ideológiai szempontból is fontos volt, mivel elősegítette, hogy a térség kapcsolódhasson az iszlám területekhez. Továbbá a Sínai-félsziget egy olyan területnek számított, ahová az övezetből könnyen elmenekülhettek a szélsőségesek, és a hegyekkel, sivataggal tagolt területen el is tűnhettek, akár Izrael, akár a Hamász elől. A menekülők használhatták a csempészalagutakat is, de volt arra is példa, hogy a határok megnyitása biztosított lehetőséget a Gázai-övezetben élőknek a menekülésre. Ez történt 2008-ban is, amikor Gáza megnyitotta a határátkelőket Rafá-nál a saját polgárai előtt, akik százas nagyságrendben menekültek a félszigetre. Őket az egyiptomi hatóságok csak kordon felállításával voltak képesek megállítani. [322]

Több korábbi terrorista menekült a palesztin területekről a Sínai-félszigetre, ahol a sivatagban, vagy a hegyvidéken bujkált. Ezek az emberek vélhetően a 2000-es évek bombatámadásaiban is részt vettek. A 2004-es támadás után az egyiptomi hatóságok három palesztint vettek őrizetbe. Azzal gyanúsították a Hamászt, hogy kapcsolattartóként működött közre a támadásban. Továbbá megvádolták a szervezetet, hogy az egyik törzs, a Dugmus, segítségével próbálja meg a szélsőségesek befolyását növelni a félszigeten. Egyébként annyi tűnik bizonyosnak, hogy a Hamász közvetve valóban a szélsőségesek számának növelésében játszott szerepet. Ugyanis rájöttek arra, hogy ha kormányzó erőként létezni akarnak, akkor az számukra nem megfelelő, hogy a terrorcsoportok jelentette fenyegetést nem próbálják meg valamilyen szinten kezelni.[323] Hiszen a terrorcsoportok veszélyeztették a regionális biztonságot, és a Hamasz hatalmát is. Így a 2000-es évek végén elkezdtek razziákat végrehajtani, és rajtaütöttek a terrorcsoportok tagjain, akiket elfogtak, vagy pedig likvidáltak.

Sőt igyekeztek segíteni az egyiptomi fegyveres erőket, így logisztikai támogatást biztosítottak a számukra a déli határnál a szélsőséges csoportok felszámolása érdekében. [324]

3.1.5 A bandák tevékenysége

Ezzel azonban a saját belső ellenzéküket, és a gázai szélsőségeseket a határ másik oldalára űzték. Ezek az emberek pedig jelentős radikalizációt éltek át, így már nemcsak Izraelt,

---

[321] Perry, Tom et al (2011.): Egypt gas pipeline attacked, Israel, Jordan flow hit, https://www.reuters.com/article/us-egypt-gas-idUSTRE7141V020110205 (Letöltve:2022.12.28.)
[322] Pelham, 2012., 12.
[323] Pelham, 2012.,12.
[324] Williams, Dan et al, (2012.): Sinai vacuum a boon to Gaza rocket men, https://www.reuters.com/article/palestinians-israel-gaza-rockets-idINL6E8JAAWN20120810 (Letöltve: 2022.12.28.)

de a Hamászt is ellenségüknek tartották. A félszigeten tartózkodó szélsőségesek pedig a 2011-es felkelés után a térségben fellépő zavart kihasználva fegyverhez juthattak, és támadhatták az izraeli területeket, és az egyiptomi célpontokat egyaránt. Nem véletlen, hogy a Hamász együttműködött az egyiptomi biztonsági erőkkel, és segített a terrorcsoportok tagjainak azonosításában, és a határellenőrzésben. Azonban képtelennek bizonyultak a bonyolult alagúthálózat felszámolására. Mivel ez jóval kiismerhetetlenebb rendszer volt, mint amit a Hamász fel tudott számolni, ezért továbbra is a csempészet melegágyának számítottak.[325] Így nem véletlen, hogy a Gázai-övezetben lévő szélsőségesek jelentős fegyvermennyiséghez jutottak. Ez fokozottan igaz volt a palesztin intifádák során, amikor főleg a csempészalagutakon keresztül beáramló fegyverek segítették a palesztin felkelések kibontakozását.

Azonban a fegyvercsempészet 2011-12-re már jelentős tényezővé vált. Hiszen a szír, líbiai, és a szudáni konfliktuszónák területeiről az egyiptomi beduinok jelentős mennyiségű fegyverhez jutottak. Ez a mennyiség pedig egyrészt a helyiek használatában maradt (lőfegyverek, nehézfegyverzet, aknavetők, rakéták, légvédelmi fegyverek), amelyeket azonban nemcsak Egyiptomban használtak fel, hanem más, szélsőséges csoporthoz is eljuthattak. Így pedig veszélyeztethették a környező országok, elsősorban Izrael biztonságát. Hiszen a Sínai-félszigeten folyó harcok átcsaphattak Izraelbe is, mint ahogy a 2012-es évben is megtörtént. Ezért Izrael számára fontossá vált a védelmének megerősítése. Erről később még lesz szó.[326]

A 2011-es arab tavasz következtében a rendőrség, és a hadsereg alakulatai elhagyták a félszigetet, és csak kisebb erőket hagytak hátra. Ezek azonban nem tudták a beduinok által felborított rendet fenntartani, és a különböző bandákat felszámolni. Ennek egyik oka az volt, hogy kevesen voltak.

A másik ok pedig az előző bekezdésben szerepel. Mivel a beduinok birtokolták a fegyvercsempészetet, így könnyű és nehézfegyverekkel szerelkeztek fel. Ezekkel egyszerű volt a biztonsági erők tagjait elűzniük, és átvenniük a félsziget irányítását. A rendőrök nem voltak arra felkészülve, hogy rakétákkal, nehézfegyverzettel felszerelt harcosok ellen, kevesen álljanak helyt. Így amikor csak tehették, elmenekültek, és magára hagyták az őrsöket, és a határőrposztokat, amikor támadás érte őket. Így a beduinok további fegyvereket zsákmányoltak, ezáltal egyre csak nőtt az erejük. Azonban nemcsak rendőrőrsöket, hanem

[325] Yaari, Ehud (2011.): Sinai: The New Frontier of Conflict?, The Washington Institute Report, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/sinai-new-frontier-conflict (Letöltve:2022.12.28.)
[326] Pelham, 2012., 12-13.

börtönöket is elfoglaltak, és a rabokat pedig kiszabadították. Így azonban a fegyverek mellett újabb harcosokat is szereztek.[327]

Ez viszont nem azt jelentette, hogy a beduinok igazán sikeresek lettek volna. Előfordult az is, hogy a rendőrök a katonákkal megerősítve képesek voltak tartani magukat. 2011 júliusában valószínűleg 100 fő fekete maszkos beduin, kiegészülve a helyi bűnözőkkel, próbálta meg elfoglalni el-Arís központi rendőrségét. A támadók fekete zászlókkal érkeztek, amelyeken a Koránból vett idézetek voltak láthatóak. Azonban a helyi rendőrök és katonák ellenálltak a támadóknak. Így több órás tűzharcot követően a szélsőségesek visszavonultak.[328] Vélhetően a támadók nem számoltak a heves ellenállással, veszteségeket is szenvedtek, ezért felhagytak az ostrommal. Ez az információ annak bizonyítéka, hogy azért a hadsereg és a rendőrség, valamint a belső biztonsági szervek nem hagyták teljes mértékben magára a félszigetet. Inkább átcsoportosították erőiket. Minden nélkülözhető embert elvontak a félsziget vidéki területeiről, és inkább a helyi központi csomópontokat (nagyobb városok, közlekedési útvonalak) erősítették meg.

Úgy vélték, hogy képesek lesznek az arab tavasz eseményeit kontrol alatt tartani, a közbiztonság megőrzésével együtt. Mivel ezek a kisebb városok voltak a félsziget központjai, ezért talán abban reménykedtek, hogy a városokat felügyelve képesek lesznek a félsziget északi részén a rendfenntartásra, és az irányítás megtartására. Azonban, ha a szándék ez volt, akkor ez nem volt sikeres.

Viszont a hír egy másik érdekes adatot is tartalmaz. Eszerint a hatóságok az eset után razziákat tartottak a városban, és több elkövetőt letartóztattak. Tehát mindez azt jelenti, hogy a városokban, főleg el-Arísban, a régió központjában, erős alakulatokat tartottak fent.[329] Ezek az erők képesek voltak arra, hogy a városban is végre tudjanak hajtani műveleteket. Ezeket az alakulatokat arra is használhatták, hogy szükség esetén a veszélyeztetett területekre küldjék őket egyfajta mozgó tartalékként, ha netalántán erre lenne szükség. Így próbálhatták meg a városok környékén a rendet fenntartani, és biztosítani az összeköttetést a félsziget és az ország fő területei között. Azonban, amíg a városokat védték, addig a félsziget belső területein elharapózott a káosz. És a támadások száma nemhogy csökkent volna, hanem éppen ellenkezőleg tovább nőtt.

---

[327] FACTBOX-Sinai's recent history of conflict, https://www.reuters.com/article/egypt-attack-sinai-idAFL6E8J87NL20120808, (Letöltve:2022.12.30.)
[328] EGYPT: Six dead in assault on Sinai police station, https://www.latimes.com/archives/blogs/babylon-beyond/story/2011-07-30/egypt-six-dead-in-assault-on-sinai-police-station (Letöltve:2022.12.30.)
[329] Mohamed, Yusri (2012.): Egypt condemns 14 to death for 2011 Sinai attack, https://www.reuters.com/article/us-egypt-militants-ruling-idUSBRE87D0RG20120814 (Letöltve:2022.12.30.)

3.1.6. A konfliktus eszkalálódása

Mubárak bukásakor, mivel a katonák és a rendőrök visszahúzódtak a félsziget belsejébe, ezért a beduinok szabadon tudtak mozogni a félszigeten, mindenféle akadály nélkül. Így kezdetben újra felelevenítették a régi rokoni-törzsi kapcsolatokat például a Gázában élő családtagokkal. Az állami hatalom visszaszorulásának leglátványosabb mutatója az volt, amikor a törzsek már nem az állam alkotmánya vagy más jogforrása, hanem a szokásjog, vagy másképpen fogalmazva a törzsi döntőbíráskodás eszközével próbálták meg az ügyeiket intézni. A jogi ügyeket vagy a megegyezéseket ekkor nem a bíróságok, hanem a békülő tanácsok vagy a törzsi milíciák intézték.

Az állam visszaszorulása azt is eredményezte, hogy csökkentek a turizmusból származó bevételek, és az állam képtelennek bizonyult arra, hogy kontrol alatt tartsa a törzsek által működtetett informális gazdaságot is.[330] Így a törzsek által folytatott drog és fegyvercsempészet aránya megnövekedett, ami jelentős problémát okozott a környező országoknak, elsősorban Izraelnek. Izrael számára a másik fontos tényező, amely a biztonságát veszélyeztette a növekvő migráció volt. A migránsok főleg Fekete-Afrikából, délről jöttek, és a csempészalagutakon keresztül érkeztek.

Az embercsempészek és a törzsek számára a migráció nagymértékű profitot jelentett. Mivel Izrael számára a migránsok növekvő száma a további támadások lehetőségét jelentette, ezért a déli területeire egy nagy falat húzott fel, valamint növelte a határőrizeti szervek, a hadsereg járőrtevékenységét a térségben, és a különleges egység tagjait vezényelte az egyiptomi határhoz.[331] A csempészalagutakon folyó tevékenység növekedése az állami biztonsági erőinek visszaszorulásában keresendő. Mivel Egyiptom a félsziget adminisztrációs központjait igyekezett megtartani, ezért a csempészalagutak ellen nem igazán lépett fel, inkább az alagutak bejáratait tudták ellenőrzés alatt tartani, esetleg a bejáraton keresztül próbálták meg ezeket megsemmisíteni, sikertelenül. Közben a romló biztonsági helyzet a gazdaság mellett az ellátásra is kihatott.

---

[330] Pelham, 2012., 6.

[331] Greenberg, Joel (2011.): On Israel's uneasy border with Egypt, a fence rises, https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/on-israels-uneasy-border-with-egypt-a-fence-rises/2011/11/28/gIQAZt19JO_story.html (Letöltve:2023.01.02.)

Több támadást is végrehajtottak a félszigeten található gázvezeték ellen. A támadások, bár okoztak kimaradásokat a szomszédos országokban, és a félszigeten magában is, azonban a vezeték tevékenységét alapvetően nem tudták teljesen akadályozni. A támadásokkal azt igyekeztek elérni, hogy Izrael háborúba lépjen Egyiptommal szemben. Ezt szolgálták a határ másik oldalára vezetett rajtatütések is, amelyekről később bővebben is szólunk.

2011 áprilisától kezdve a biztonsági erők megpróbálták visszaszerezni a félsziget feletti ellenőrzést. Növelték a saját aktivitásukat, majd májustól kezdve megpróbálták újra nyitni a helyi rendőrőrsöket. Azonban több vidéki városban ez a tevékenység sikertelen volt, mivel megbukott a törzsek fegyveres milíciáinak ellenállásán. Egyedül el-Arísban sikerült a helyi rendőrőrsöt újra nyitni, azonban ezt is folyamatos támadások érték a törzsek részéről. [332]A helyi fegyvercsempészet is óriási minőségi ugrást könyvelhetett el a líbiai konfliktusnak köszönhetően. Az országban polgárháború kezdődött, amelynek célja Kadhafi elmozdítása volt. Mivel Kadhafi nehézfegyverzettel támadta a felkelőket, ezért a NATO beavatkozott a konfliktusba és bombázni kezdte a líbiai hadsereget. A káoszban több fegyverraktár került az ellenséges milíciák ellenőrzése alá, vagy más csoportok kezére. Ezek a fegyverek pedig megjelentek a félszigeten is.[333]

Azonban változást jelentett, hogy már nemcsak könnyű, hanem nehézfegyverzet is csempészutakon keresztül került Egyiptomba. A csempészet az ország nyugati, Líbiával közös, határán keresztül valósult meg, amelynek ellenőrzése az állam számára mindig is megoldhatatlan problémát okozott. A fegyverek aztán a félszigetre kerültek, ahol nem csupán tovább csempészték őket, hanem a beduinok is felfegyverezték magukat vele. Némely törzsnek sikerült 14,5 mm-es légvédelmi gépfegyverekhez jutnia, míg volt olyan törzs, akik rakétavetőket szereztek.[334] Ezeket a fegyvereket rendszerint dzsipekre szerelték fel, így már mobil tüzéregységeik is voltak. A fegyverekkel pedig nemcsak a biztonsági erőket, hanem Izraelt is képesek voltak támadni. Így az izraeli helikoptereket már légvédelmi tűzzel tudták fogadni, megnehezítve a határvédelmet az országban.[335]

A törzsek hasonlóképpen voltak felszerelve, mint az Iszlám Állam, vagy más milíciák harcosai. Mozgékonyak voltak, ezt főképpen a Toyota dzsipeknek köszönhették. Így képessé

---

[332] EGYPT: Six dead in assault on Sinai police station, https://www.latimes.com/archives/blogs/babylon-beyond/story/2011-07-30/egypt-six-dead-in-assault-on-sinai-police-station (Letöltve:2023.01.02.)

[333] Libya Timeline: Since Qaddafi's Ouster, https://www.usip.org/libya-timeline-qaddafis-ouster (Letöltve:2023.01.02.)

[334] Fadel, Leila (2011.): Smuggled Libyan weapons flood into Egypt, https://www.washingtonpost.com/world/libyan-weapons-flooded-egypts-black-weapons-market/2011/10/12/gIQA2YQufL_story.html (Letöltve:2023.01.02.)

[335] Pelham, 2012., 6.

váltak gyorsan, nagy távolságok leküzdésére, és így akadályozták a kormányzati intézkedéseket, és az állam működését egyaránt. Sőt az állami bevételek jelentős részének is gátat tudtak szabni, így például a turizmusból származó, vagy a félszigeten működő földgázt szállító csővezetékből eredő hasznot is zavarni tudták. 2012-ben a törzsekhez tartozó csoportok elzárták a Kairóból Sharm el-Sheik-be tartó fő útvonalat, amely a turizmus szempontjából volt jelentős. Elfoglalták Nuveíba kikötőjét, és azt az utat is sikeresen eltorlaszolták, amely a különböző javakat szállította Izrael és Egyiptom között.[336]

3.1.7. Emberrablások a félszigeten

Közben a félsziget déli részén a beduinok turistákat raboltak el. Mindezt azért tették, mert a szabadon bocsátásukért cserébe visszakaphatták azokat a rokonaikat, akiket az állam fogva tartott. Valamint abban reménykedtek, hogy az emberrablások révén talán az életkörülményeik is fejlődnek. Így a kormány segít nekik öntöző területeket kialakítani, vagy fejlesztéseket hajtanak végre az országban. Bár tárgyalások a kormány és az emberrablók között nem zajlottak le, a túszok szabadon bocsátását a beduin törzsi tanácsok intézték el. Azonban a beduinok által kiszabadítani kívánt rabokat az állam nem engedte el, és az elkövetőket sem vették őrizetbe az emberrablások miatt.[337]

Mindez azzal a veszéllyel járt együtt, hogy máshol is megismétlődnek ilyen esetek, és természetesen a turisták elvihették Egyiptom rossz hírét külföldre is, ami csökkenthette volna a beutazni vágyók számát.[338] Ez pedig a bevételek jelentős csökkenését hozhatta el, egy olyan pillanatban, amelyben Egyiptomnak minden fillérre szüksége volt ahhoz, hogy a gazdaságot a felkelések és a káosz közepette fenntartsa. A gazdaság pedig ebben az időben kulcsfontosságú volt az országban. Hiszen, ha a gazdaság a politikai káosz mellett összeomlott volna, akkor Egyiptom könnyen olyanná válhatott volna, mint Szíria, vagy Líbia. A hadseregét nem tudta volna finanszírozni, ezen felbátorodva a szélsőséges terrorcsoportok jelentős területeket hasíthattak volna ki az országból, vagy megbuktathatták volna a kormányzatot, és egy általános belső polgárháborúra is sor kerülhetett volna.

---

[336] Pelham, 2012., 6.
[337] Two Brazilian tourists kidnapped by Bedouins in Egypt's Sinai, https://english.alarabiya.net/articles/2012%2F03%2F18%2F201537 (Letöltve:2023.01.03.)
[338] Nelson, Soraya Sarhaddi (2012.): To Be Heard, Egypt's Bedouins Take Tourists Hostage, https://www.npr.org/2012/03/28/149145272/to-be-heard-egypts-bedouin-take-tourists-hostage (Letöltve:2023.01.03.)

Az egyiptomi turizmus jelentős része a Sínai-félsziget déli részére koncentrálódott. Ide érkezett az országot meglátogató turisták 25%-a,[339] akik főleg a hoteleket, tengerpartokat látogatták, de akár a fővárost is innen indulva tekintették meg buszokon. Ezek a buszok is a beduinok célpontjaivá válhattak. A törzsek az emberrablásokat azzal indokolták, hogy míg az állam elvette a földjeiket, addig alacsony minőségű szolgáltatásokkal jutalmazták őket, amelyekből nem tudtak megélni.

Mindez Mubárak eszköze volt arra, hogy a különböző javadalmazásokkal jutalmazza a különböző törzseket, így azok ne lázadjanak fel. Azonban Mubárak hatalmának elvesztése után az állam meggyengült, lehetőséget biztosítva a beduinoknak a felkelésre. Azonban nem ez volt az első eset, amikor a beduinok turistákat próbáltak meg elrabolni. A beduinok korábban három francia turista elrablására tettek kísérletet, azonban a rendőrség tetten érte őket. A felek között tűzharc bontakozott ki, amelyben két beduin és egy francia turista vesztette életét. Bosszúból a rendőrök később egy beduin taxisofőrt öltek meg.[340]

A Sínai-félsziget déli részét vezető kormányzó úgy vélte, hogy az esetek után megpróbálja politikai úton rendezni a konfliktust. Így lecserélte a biztonsági főnökét, és megparancsolta a rendőröknek, hogy viselkedjenek tisztelettel a beduinokkal. A helyi törzsek főnökei is a párbeszédet választották, és egy törzsi uniót hoztak létre a felmerült problémák rendezésre, Valamint felhívták a helyi törzseket is, hogy alakítsanak bizottságokat, amelyek a panaszokat eljuttatják a kormányzóhoz. Azonban, bár a törzsi vezetők továbbra is megpróbáltak közvetíteni a törzsek és a hatóságok között, az emberrablások ezután sem szűntek meg.

2013-ban egy norvég nőt és egy izraeli férfit raboltak el beduin fegyveresek, akik azt követelték az egyiptomi hatóságoktól, hogy engedjék szabadon egy rokonukat, akit gyilkosság miatt vettek őrizetbe. A foglyokat azután engedték el, miután a kormány megígérte, hogy utána néznek az ügynek.[341] Néhány hónappal korábban pedig egy brit párt raboltak el, ugyancsak azt követelve, hogy engedjenek szabadon egy bebörtönzött beduin foglyot.[342] A beduinok tehát a turistákkal próbálták meg zsarolni a kormányzatot, amely igyekezett kiszabadítani őket. A turistákkal nem bántak rosszul, volt, aki süteményt, teát kapott, és használhatták a wc-t is. A kormányzat azonban a követeléseket, amelyek bizonyos rabok szabadon bocsátását követelték,

---

[339] Sanmartin, Olivier (2017.): The Sinai Peninsula, a project zone, https://books.openedition.org/editionscnrs/58485 (Letöltés:2024.11.08.), 94-95.o., 2004-es adat

[340] Nelson, 2012., https://www.npr.org/2012/03/28/149145272/to-be-heard-egypts-bedouin-take-tourists-hostage (Letöltve:2023.01.03.)

[341] Kidnapped Israeli tourist released in Egypt, https://www.timesofisrael.com/kidnapped-israeli-tourist-released-in-egypt/ (Letöltés:2023.01.03.)

[342] British tourists freed hours after being kidnapped in Egypt, https://www.theguardian.com/world/2013/mar/07/british-tourists-kidnapped-egypt (Letöltve:2023.01.03.)

sokszor nem teljesítette. Ennek ellenére a beduinok gyakran néhány nap után szabadon engedték a foglyokat, akiket nem bántottak. Hogy miért arra egyszerű a válasz. A beduinok jelentős része a turisták által elköltött pénzből élt. Ha rosszul bántak volna velük, vagy megölték volna őket, akkor magukra haragították volna egyrészt a külföldi kormányokat, másrészt a turisták sem tértek volna vissza.

Éppen ezért ugyanúgy veszítettek volna, mint a kormányzat, így a beduinok néhány nap után szabadon engedték a túszokat. Pontosan erre számított a kormány is, ezért nem is teljesítette kezdetben a követeléseket, amiket a rabokért cserébe fogalmaztak meg a beduinok. Tudták, hogy a túszoknak egyrészt nem esik bántódásuk, másrészt, ha netalán egyes túszok meghalnának, akkor pedig szabad kezet kapnak a beduinokkal történő leszámolásra. Így a kormányzat számára egyfajta win-win szituációt jelentett az, hogy a turistákkal zsarolták őket, hiszen veszteségük ebből sehogyan sem származott. Sőt, a turisták az esetek többségében élvezték is az emberrablásokat, hiszen jól bántak velük, és a beduinok egyfajta „szafariként" hivatkozva az emberrablásokra még egyfajta izgalmas turistalátványosságként is el tudták adni a külföldiek számára.[343]

A támadások a turisták ellen, és a növekvő káosz, a gazdasági infrastruktúra elleni támadások megrémítették Izraelt, amely igyekezett elvágni azokat a gazdasági kapcsolatokat, amelyek összekötötték a félszigettel. Azonban ezt nem teljesen tehette meg. Egyrészt Izrael továbbra is függött az Egyiptomból érkezett földgáztól. Valamint ez a beduinok számára is rendkívül nagy hasznot hozott. Így ennek elvágása tovább bőszítette az amúgy is haragot tápláló beduinokat.[344]

Lezárták előttük a külföldre irányuló útvonalakat, azonban a csempészalagutakon keresztül továbbra is jelentős javak áramoltak keletre Gázába és Izraelbe. A földgázalagutakon keresztül, megszakításokkal együtt, áramolt a gáz. Az állam kezdett magához térni, és ellencsapásokkal válaszolt a beduinok támadásaira. Azért, hogy megvédjék a gázvezetéket, Egyiptom megpróbálta lefizetni a beduin törzseket, azonban nem sokat értek el vele, a támadások tovább folytatódtak, és a fizetések erőltetésével, csak a beduinok jutottak pénzhez, amelyből ezeket a támadásokat képesek voltak finanszírozni.[345] A támadások nemcsak a gázvezetéket érték, hanem az ellátás szempontjából kulcsfontosságú gyárakat, üzemeket. 2012 januárjában 25 kínai munkást raboltak el a beduinok a félszigeten, akik Lefen régióban, egy a

[343] Minderről bővebben: Topol, Sarah A. (2012.): Tea and Kidnapping, In the desert with the world's friendliest hostage-takers, https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2012/10/tea-and-kidnapping/309078/ (Letöltve:2023.01.04.)
[344] Pelham, 2012.6.
[345] Pelham, 2012.7.

hadsereg tulajdonában álló gyárban dolgoztak. A munkásokat akkor rabolták el, amikor a munkahelyükre igyekeztek. Majd ezután egy beduin táborba szállították őket, ahol a beduinok, csakúgy, mint a turisták esetében, jól bántak velük, és a rokonaik szabadon bocsátását követelték a túszok elengedéséért cserébe.[346]

Végül a dolgozókat néhány nap fogság után szabadon engedték, mivel a hatóságok megígérték a fogva tartóknak, hogy a foglyok szabadon engedéséért cserébe a rokonaik ügyét újra tárgyalják.

Egy másik jelentős támadás a Sínai-félszigeten szolgálatot teljesítő MFO[347] missziót érte. 2011 márciusában a beduinok körbevették az MFO El-Gorá területen lévő támaszpontját, és elzárták a repülőteret is, amelyen keresztül az utánpótlás megérkezhetett volna a misszió számára. A beduinok szintén a családtagjaik szabadon bocsátását követelték, azonban végül kilenc nap után felszámolták a blokádot, ám ugyanúgy azzal az ígérettel tették ezt, hogy a kormányzat majd felülvizsgálja az ügyüket. 2012 augusztusában pedig a beduinok a misszió két katonáját ejtették fogságba a járművükkel együtt. A katonákat végül elengedték, személyi sérülés nem történt.[348]

3.1.8. Belső harcok

Közben a félszigeten a beduinok nemcsak a turisták, Izrael, esetleg a kormányzat gazdasági-ipari létesítményei ellen követtek el támadásokat, hanem egymás ellen is. Ezeket a támadásokat olyan viták váltották ki, amelyek a földek hovatartozása, vízhasználati jog, vagy adósság miatt robbantak ki. A törzsi bosszúk lettek a leggyakoribb cselekmények a félszigeten, amelyet a biztonsági erők, mivel kevesen voltak, gyakorlatilag nem tudtak megakadályozni. Így egymást érték a különböző gyilkosságok, a beduinok el-Arís több pontján saját úttorlaszokat emeltek, illetve gyakoriak voltak az emberrablások, autólopások is. A törzsi bosszúk, emberrablások miatt többen is eltűntek, ezeknek az embereknek a névsorát, a különböző városok hirdetőfalain, és az interneten tették közzé.[349]

Gyakoriak voltak a nők elleni támadások, emberrablások is. Erre példaként hozható fel, hogy 2012-ban a Szavarka törzs egy hölgy tagja megszökött az udvarlójához, aki a Tarabin törzsből származott. Mivel sem a hölgy bátyja, sem a törzs vénei nem adtak engedélyt a hölgynek, ezért a törzs bosszút akart állni. Így a törzs harcosai lezárták az el-Arísba vezető

---

[346] Chinese workers seized in Egypt's Sinai peninsula (2012.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-16813255 (Letöltve.2023.01.04.)
[347] Multinational Force and Observers, Többnemzeti Megfigyelő Erő
[348] Schenker, David (2012.): The MFO Under Fire in Sinai, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/mfo-under-fire-sinai (Letöltve:2023.01.04.)
[349] Pelham, 2012.7.

utakat, és addig nem engedték fel a blokádot, amíg a hölgy vissza nem került. Őt végül a tettéért kivégezték.[350]

Természetesen a következő egy év során több gyilkosság is történt. Ekkor általában a törzsek tagjai egymást ölték, valamely fent már említett vita miatt. Azonban nemcsak a különféle törzsi konfliktusok miatt fajult idáig a helyzet. Már a törzsek felső vezetését is elérték a gyilkosságok. Erre példa lehet sejk Abú Kabbál esete, akit 2012 júniusában a borbélynál gyilkoltak meg ismeretlenek. Nem lehetett tudni, hogy igazából törzsi leszámolás volt e, vagy az akkor megjelenő szélsőségesek végeztek vele. Azonban az a tény a törzsi leszámolás felé billenti a mérleg nyelvét, hogy a törzsek vezetése Mubárak óta mindig az állam által lett kinevezve. Korábban ugyanis a törzsek férfi tagjai döntötték el, hogy ki legyen a vezető, és ki tudja jobban szolgálni a törzs érdekeit.[351]

Mubárak ideje alatt a törzsek vezetőit még az állam nevezte ki. Ennek oka az volt, hogy megpróbálták a törzseket a vezetők ellen fordítani, és így megosztani őket. A kinevezésre a biztonsági szolgálatok és a katonai hírszerzés javaslata után kerülhetett sor. Mindkét szervezet igencsak aktív volt a félszigeten, így olyan jelölteket kerestek, akik információval szolgálhattak a beduin törzsek belső viszonyairól.

Ezen információk mentén történtek a letartóztatások, amelyek a beduinokat érték. Így érhető, hogy miért fordultak a helyi sejkek ellen, akikről tudták, hogy az információk származnak. 2012-ben körülbelül 150 ilyen sejk volt az országban,[352] és nem tudjuk, hogy közülük mennyi tartotta meg a helyét. Figyelemre méltó, hogy 2015-ben a törzsek egyként nyilvánították ki, hogy fellázadnak a szélsőséges Sínai Vilajet ellen, és segítik a kormányzat harcát a „terrorcsoportokkal" szemben.[353] Így véleményem szerint a vendetták kevés ilyen vezetőt értek el igazán, a többségük a helyén maradt, és információikkal segítették a kormányzatot. Másrészt ez a beduinok számára is jól jöhetett, hiszen ezek az emberek képesek voltak kapcsolatot fenntartani a kormányzattal, így a beduinok a vitás ügyeket rajtuk keresztül is megpróbálhatták rendezni.

A törzsek egymás közötti vitás ügyeiket a törzsi jog keretén belül is rendezhették. A beduin jog egyfajta becsületkódexként értelmezhető. A becsület, amelyet külön értelmeznek a

---

[350] Pelham, Nicolas (2012.): In Sinai: The Uprising of the Bedouin, https://ict.org.il/in-sinai-the-uprising-of-the-bedouin/ (Letöltés: 2023.01.05.)
[351] Attalah, Lina (2012.): In Sinai, the tribe comes before the state, the state before Islamists, https://www.egyptindependent.com/sinai-tribe-comes-state-state-islamists/ (Letöltés: 2023.01.05.)
[352] Attalah, 2012., https://www.egyptindependent.com/sinai-tribe-comes-state-state-islamists/ (Letöltés: 2023.01.05.)
[353] TIMEP Brief: Sinai Tribes in Egypt's War on Terror, The Tahrir Institute for Middle East Policy, https://timep.org/reports-briefings/timep-brief-sinai-tribes-in-egypts-war-on-terror/ (Letöltés:2023.01.05.)

férfiaknál és külön a nőknél, a törzsi jog egyik eleme, emellett van még a vendéglátás elve, és a bátorság eszméje jelenti a harmadikat.

A törzsi bíráskodás általában egy szintet jelent, nincs fellebbvitel, a döntés a törzsek közötti közvetítéssel születik meg. A törzsi igazságszolgáltatásnak nem célja a bűnös kézre kerítése, és nincs például börtönbüntetés sem. A büntetés általában bírság vagy testi fenyítés formájában érvényesült. Így a törzsek voltaképpen egymás közt közvetítve próbálták meg az erőszakot csökkenteni, és igazságot szolgáltatni, az állam bevonása nélkül.[354]

Azonban még a törzsi bíráskodás sem volt képes arra, hogy a törzsek egymás elleni harcát csökkentse. Sőt, éppen ellenkezőleg 2013-ig folyamatosak voltak a törzsek közti leszámolások, amelyekbe a biztonsági szolgálatok nem igazán tudtak beavatkozni, mert az ország belső területein keletkező válság elfojtásával voltak elfoglalva.

Az események megértésének elősegítése érdekében röviden összehasonlítom a Maliban és a Sínai-félszigeten zajló felkelkéseket. Maliban az északi régióban élő tuaregek lázadtak fel a kormányzat ellen. A lázadás okai is gyakorlatilag hasonlóak voltak; a központi kormányzat negligálta a tuareg népesség sérelmeit, gyakorlatilag nem igazán fejlesztették az északi régiót, a tuaregek nem lehetettek a hadsereg tagjai, és északon gyakorlatilag számukra idegen katonai alakulatok állomásoztak. Bár több felkelés is zajlott a tuaregek részvételével, ezeket az állam vagy kegyetlenül leverte (például az 1963-es felkelést), vagy a felkeléseknek nagyon gyorsan sikerült véget vetni, mivel a törzsek és a kormány általában békét kötöttek.[355]

A kormány megígérte, hogy a békéért cserébe a tuaregek sérelmeit orvosolni fogják. A két felkelés között erős párhuzamnak minősül, hogy a törzsek és a kormányzat között évek óta erős bizonytalanság uralkodott. Mindkét kormány ígéretet tett arra, hogy fejlesztik a törzsek életviszonyait, és igyekeznek a köztük uralkodó bizalmatlanságot csökkenteni. Mind Mali és a Sínai-félsziget északi részén kevés fejlesztés történt, ám, míg a Sínai-félszigeten ez a beduinok lecsendesítését szolgálta, addig Maliban a katonai ellenőrzés további erősítését tekintették fő feladatnak. Abban is megegyezett a két válsággóc, hogy mind a kettőben a törzsek jelentős kereskedelmi tevékenységet végeztek. A beduinok a félsziget területén bármivel kereskedtek, így foglalkoztak embercsempészettel, dohány, fegyver, akár még drogok csempészetével is. A tuaregek is jelentős kereskedelmi tevékenységeket folytattak, általában a szomszédos Líbiával, vagy Nigerrel üzleteltek, mivel együttműködtek a határ túloldalán élő tuareg törzsekkel.[356]

---

[354] Rashidi, Sarah El- (2013.): Lawlessness Engulfs Sinai's Bedouins, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/lawlessness-engulfs-sinais-bedouins/ (Letöltés.2023.01.05.)
[355] Albuquerque, Adriana Lins de (2014.): Explaining the 2012 Tuareg Rebellion in Mali and Lack Thereof in Niger, FOI Report, 5-7., 9-11.
[356] Marsai Viktor (2013.): Külföldi katonai beavatkozás Maliban – az Opération Serval háttere és eredményei,

Külön kiemelhetjük a fegyvercsempészet következtében a két különböző régióban élő törzseknek jutó jelentős fegyvermennyiséget is. Ezek főképpen a líbiai háború következtében kerültek a törzsek kezére, amelyeket azok használtak is a későbbiekben. Jelentős fejlemény volt mindkét fél esetében a biztonsági környezet romlása. A Sínai-félszigeten ez a belső területeken Mubárak bukásával romlott meg, közvetve a líbiai polgárháború is hozzájárult ehhez, míg Maliban pedig közvetlenül ez vezetett a tuareg felkelés kibontakozásához.[357]

Azonban ezzel gyakorlatilag vége is a hasonlóságoknak. Most nézzük a különbségeket. Az egyik a területben gyökerezik. Míg Mali északi részére nagyszámú katonát vezényelt a központi államhatalom, amely jelzi a terület fontosságát, addig a Sínai-félsziget északi része kevésbé számított fontosnak, így a hadsereg kevés alakulatot állomásoztatott ott. Mivel a félsziget északi része kevésbé volt fontos, ezért az egyiptomiak kevésbé figyeltek oda rá, így a térség az arab tavasz utóhatásaira kevésbé nyomta rá a bélyegét. A törzsek szervezettsége is élesen elkülönült egymástól. Maliban a törzseket sikerült egy vezető alatt összefogni, tekintve, hogy a líbiai polgárháborúban több tuareg is harcolt, közölük pedig sokan hazatértek Kadhafi bukása után. Ők voltak azok, akik meg tudták szervezni a tuareg felkelést, és a törzsekből hadsereget tudtak kovácsolni.[358] Másrészt a korábbi felkelések során is képesek voltak megszervezni magukat, mivel Mali északi része a felkelés előtti években is kvázi autonóm volt, és a korábbi felkelések sikere szempontjából is fontos volt a törzsek szervezettsége. Egyiptom részéről viszont a szervezettség hiányzott.

A törzsek eddig sosem szerveztek felkelést, mivel a terület kvázi független volt, és mivel Mubárak a félsziget északi részére nem sok gondot fordított, ezért a beduinok számára nem volt fontos a lázadás. Másrészt harcosokat sem küldtek igazán harcolni külföldre, akik hazatérve összefoghatták volna őket. Valamint a hadsereg inkább csak a terrorellenes műveletek során volt látható. Másrészt, mivel a terület felett békeszerződés volt érvényben, ez tovább erősíthette a függetlenség érzését a Sínai törzsekben.[359]

Nem volt olyan cél sem, amely a beduin törzseket egyesítette volna. Míg Maliban ott volt Azavad eszméje, amely a tuaregek fejében, mint állam létezhetett, ennek megalapítása pedig hajtotta őket előre.[360] A beduinoknál ilyen fajta eszme egyáltalán nem létezett. Ők elégedettek voltak azzal a területtel, amely az övék volt. Másrészt nagyon nem terjeszkedhettek tovább. Nyugatra tőlük Egyiptom terült el, amelyet nem tudtak volna elfoglalni.

Nemzet és Biztonság, 2013/1-2.,100-101.
[357] Albuquerque, 2014., 11-12.
[358] Marsai, 2013., 101.
[359] Pelham, 2012., 5-6.
[360] Marsai, 2013., 102.

Keletre pedig Izrael feküdt, annak elfoglalása sem szerepelt a beduin tervek között.[361] A beduinok, mint már korábban említettem, Egyiptomot, az anyaországot betolakodónak látták. Éppen ezért, amikor a biztonsági erők csaknem teljesen kivonultak a félszigetről, az a beduin célok elérését jelentette.[362] Így lényegében már csak egymás területi határait próbálták meg megszabni, valamint az addig felhalmozott sérelmeket megbosszulni. Így viszont egy olyan spirálba kerültek, ahonnan nem tudtak kitörni. Ez viszont szintén a terrorcsoportoknak kedvezett, amelyek lassan megkezdhették átvenni a félsziget irányítását.[363] A terrorizmus terjedését nem egyszerű megfejteni. Mint korábban volt róla szó, az Al-Kaidához köthető szervezetek kezdtek el a törzsi felkeléssel párhuzamosan toborzó tevékenységbe.

Így főleg pamfleteket szórtak szét, illetve a helyi beduinokat győzködték arról, hogy álljanak be a terrorcsoport által kialakított helyi szervezetekbe. Azonban korábban a szélsőséges vallási gondolatok nem voltak jellemzőek a félszigeten.

Sőt, inkább az iszlám egy sokkal mérsékeltebb ága, a szufizmus, volt, amely a helyiek körében elterjedt. Bár korábban, mint például a 90-es években, voltak szélsőséges vallási szervezetek, azonban ezek száma rendkívül alacsony volt, és nem igazán próbálkoztak merényletek elkövetésével az országban. Mindez 2011-re alapvetően változott meg. Ebben jelentős szerepet játszott a kormányzat bánásmódja a beduinokkal szemben. Több beduint is letartóztattak a 90-es, 2000-es években.[364]

Ekkor az elítélteket nem külön cellákba tették, hanem össze-vissza egymás közé. Így az addig mérsékeltnek számító beduinok radikálisok mellé kerültek, radikalizálódtak, majd, amikor 2011-ben az arab tavasz bekövetkezett, ezek az emberek kiszabadultak a börtönökből, és a terrorcsoportokkal tartottak.[365] Másrészt az ellenálló gócpontok és azok a területek, ahol a szélsőségesek műveletekbe kezdtek, nagyrészt északon, a hegyekben terültek el.

Ide menekültek el azok a szélsőségesek, akiket az állam üldözött. Nemcsak Egyiptomból, hanem például Gázából is. Itt menedékre találhattak, másrészt a terep olyannyira átszegdelt volt, hogy ide a biztonsági erők nem merészkedtek.

Így képesek voltak rejtve maradni, meg tudtak pihenni, és újabb merényleteket is elkövethettek a korábbi országaik ellen, mindenfajta retorziótól való félelem nélkül.[366] A

[361] Albuquerque, 2014., 11-12.
[362] Pelham, 2012., 6.
[363] Attalah, 2012., https://www.egyptindependent.com/sinai-tribe-comes-state-state-islamists/ (Letöltés: 2023.01.05.)
[364] Pelham, 2012., 14.
[365] Attalah, 2012., https://www.egyptindependent.com/sinai-tribe-comes-state-state-islamists/ (Letöltés: 2023.01.05.)
[366] Pelham, 2012., 14.

szélsőségesek egyik legfőbb gyülekezőhelye a Halal-hegység volt, amely Észak-Sínai teljes területét lefedi és a Szuezi-csatornától egészen a Negev sivatagig tart. Ezt a területet majd csak 2012-től kezdik támadni a biztonsági erők, a katonai egységek, mivel rendkívül távol esett a hagyományos műveleti területüktől. A hegyek miatt a térség jelentős mértékben átszegdelt volt, és kiterjedt barlanghálózattal is rendelkezik, amely kiváló búvóhelyet jelentett a szélsőséges csoportoknak. Magának a hegységnek az ösvényeit csak a helyi törzsek, és az itt lakók ismerték. Ez előnyt jelentett a hagyományos erők elleni védelem során. A hegység már korábban is bizonyította az erejét, amikor a Hatnapos Háború során (1967. 06.05-06.10.) ennek területén voltak az utolsó védelmi harcok Egyiptom és Izrael között. Itt az egyiptomiak sokáig fel tudták tartóztatni az izraeli erőket. A hegyekben az általam olvasott cikk körülbelül 3000 szélsőségessel számolt még 2012-ben, amikor a beduinokkal történő harcok, valamint a belső hatalmi feszültségek annyira lefoglalták az egyiptomi erőket, hogy nem sok katonát tudtak küldeni a terrorgyanús elemek kézre kerítésére. [367]

3.1.9. Katonai művelet a félsziget északi részén

A SCAF (Fegyveres Erők Legfelső Tanácsa, Supreme Council of the Armed Forces, továbbiakban SCAF) 2011 augusztusában a Sinai-félszigeten folyó harcok, összeütközések folyományaként egy új hadművelet elindítását tervezte el. A művelet fedőneve Operation Eagle (SAS-hadművelet) volt, és fő célja a Sínai-félsziget alacsony intenzitású konfliktusainak megszüntetése, és a 2011 január előtti állapotok visszaállítása volt. A műveletet alacsony léptékűnek tervezték, mivel úgy vélték, hogy a törzsek, és a kisebb terrorcsoportok által végrehajtott támadások ellen kisebb erők is hatékonyak léphetnek fel.[368] Továbbá a nagyobb katonai erő állomásoztatásához Izrael engedélye kellett, hiszen a félszigeten tartózkodó erőket az Egyiptom és Izrael között 1979-ben aláírt békeegyezmény szabályozta. Ennek értelmében a Sínai-félsziget keleti részén csupán csak rendőri alakulatok, valamint kisebb részben izraeli alakulatok és az MFO békefenntartói állomásozhattak.[369] Így nagyobb erők átcsoportosításához Izrael engedélye kellett. Ez a kisebb erő, amelyet Egyiptom Izrael nyugati határához akart küldeni, épp annyira csekély volt, hogy Izrael azt ne tartsa egyértelmű provokációnak.

---

[367] Draa, Abu Ahmed (2012.): Safe haven: Mount Halal is said to be the refuge for Sinai militants, https://egyptindependent.com/safe-haven-mount-halal-said-be-refuge-sinai-militants/ (Letöltés:2022.01.07.)

[368] Awad, Marwa (2011.): UPDATE 1-Egypt army operation nets militants in Sinai-sources, https://www.reuters.com/article/egypt-sinai-idAFL5E7JG25J20110816 (Letöltés:2023.01.16.)

[369] Egyiptom-Izrael 1979-es Békeszerződés, https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201136/volume-1136-I-17813-English.pdf 169-170. (Letöltés:2022.01.16.)

Másrészt a beduin, „terrorcsoportok” betörése jelentős félelmeket váltott ki Izraelből, így az engedélyezte az átcsoportosításokat.[370]

Így 2011. augusztus 14-15.-én az egyiptomi hadsereg elindította a SAS-Hadműveletet. A műveletben főleg a különleges alakulatok vettek részt 2500 katonával, amelyet 250 páncélozott csapatszállító járművel együtt, két dandárban vezényeltek a félsziget keleti részére.[371] Ezt az erőt az egyiptomi hadsereg vezetése elégségesnek gondolta a konfliktus eszkalálódásának megakadályozásához. Hiszen főképpen ekkor még kisebb támadások, rajtaütések jellemezték a beduinok/terrorcsoportok tevékenységét, ráadásul ezek a konfliktusok még nem kérték el a szervezett erőszak szintjét. Így teljesen érthetőnek tűnt, hogy az egyiptomi hadsereg a különleges erőket küldi be a térségbe, amelyeknek a rendeltetése alapvetően megfelelőnek bizonyulhatott arra, hogy a kisebb szélsőséges, törzsi csoportokat felszámolja.

Másrészt az egyiptomi hadsereggel szemben a közvélemény támogatóbb volt, mint Murszi megbuktatása után. Sőt, az emberek Egyiptomon belül kifejezetten pozitívan vélekedtek róluk, mivel elűzték Mubárakot, és lehetővé tették, hogy a biztonsági erők abbahagyják a tömeg lövetését. Egyébként kezdetben a Sínai-félsziget északi részén is jó hírnévnek örvendtek, mivel nem tartoztak a belső elhárítás, rendvédelmi szolgálatok körébe, amelyek válogatás nélkül tartóztattak le, és kínoztak meg beduinokat. Így a helyiek azt várták tőlük, hogy felváltják, elűzik a biztonsági szolgálatok tagjait, és lehetővé teszik a helyi autonómia megvalósulását az országban.[372]

Egyébként a kivezényelt katonai erő fő feladatai a terrorcsoportok elleni küzdelem, valamint a Sínai-félszigeten található kormányzóságokban a rend helyreállítása volt. Eleinte inkább csak a helyzetet monitorozták, és nem avatkoztak közbe. Ez kezdetben ellentétben állt azzal, amit elvártak tőlük.[373] Hiszen, ahogy az általam elemzett tanulmányban is szó esik róla, a legfontosabb feladatuk az volt, hogy terrorellenes műveleteket hajtsanak végre a félsziget középső részén. Itt főleg helikopterek használtak, amelyektől azt várták, hogy a hegyvidéki területek felett könnyebben közlekednek, így gyorsan és hatékonyan képesek felderíteni a terrorcsoportok rejtekhelyeit, majd csapást mérni azokra.[374]

A monitorozásnak vélhetően két célja lehetett. Egyfelől megfigyelhették a különböző terrorcsoportok tevékenységét, és beazonosíthatták a tagjait, így azután könnyebben és

---

[370] Katz, Yaakov (2011.): Egypt launches massive operation to control Sinai, https://www.jpost.com/defense/egypt-launches-massive-operation-to-control-sinai (Letöltés:2022.01.16.)
[371] uo.
[372] Pelham, 2012., 8.
[373] Awad (2011.)https://www.reuters.com/article/egypt-sinai-idAFL5E7JG25J20110816 (Letöltés:2023.01.16.)
[374] Khaled, Osama (2011.): Special forces deployed to Sinai to restore security, https://egyptindependent.com/special-forces-deployed-sinai-restore-security/ (Letöltés:2022.01.17.)

gyorsabban tudtak ellenük fellépni.[375] Valamint ehhez helikopterek segítségét is igénybe vehették, amelyek a terrorcsoportok barlangrendszerét, közlekedését derítették fel, ezután pedig a rejtekhelyeikre, illetve a vélt járműveikre mérhettek csapást. Így a hadsereg erőinek már csak arra kellett várniuk, hogy a helikopterek eléjük szorítsák a menekülő szélsőségeseket, akiket könnyebben lehetett elfogni, vagy likvidálni. Ez pedig egyszerű feladatnak tűnhetett számukra, és nem kellett a hegyekben költséges és jelentős áldozatokkal járó műveleteket végrehajtaniuk.

A helyzet monitorozása nem sok időt vett igénybe. Már a művelet kezdetén, augusztus 15-én a hadsereg alakulatai Al-Arís, al- Dehaísa kerületében rohantak le egy házat, amelyet a szélsőségesek vezetői, köztük egy palesztin illetőségű személy is használt. Egy gyanúsítottat a kialakult tűzharcban megöltek, egy másikat pedig megsebesítettek. A maradék három elkövetőt pedig elszállították az Észak-Sínai Biztonsági Osztály irodáihoz.

A tűzharc után házkutatást tartottak, amely során néhány kézi lőfegyvert, robbanószerkezeteket, töltényeket és számítógépeket foglaltak le.

A letartóztatással összhangban ugyanazon a napon hat másik szélsőséges fogtak el, akiknél ezen tárgyak mellett katonai egyenruhák is voltak. Az egyenruhák vélhetően az év elején kezdődő felkeléssorozat kirobbanásával kerülhettek a felkelőkhöz, akik ezeket későbbi használatra tartogatták. Maga a tény, hogy a felkelők ilyen egyenruhához jutottak, az a katonák elleni támadások esetleges álcázását segíthette. A támadásokat így észrevétlenül megkezdhették a különböző szélsőséges csoportok, meglephették, és jelentős veszteségeket okozhattak a hadsereg tagjainak. [376]

A letartóztatásokkal együtt a hadsereg megkezdte ellenőrző-áteresztő pontok kialakítását is, amelyek a szélsőségesek mozgásának akadályozást tették lehetővé, így elvágva a feltételezett terroristákat a hegyektől. Mivel az ellenőrzőpontok fontos csomópontok mentén voltak kialakítva, ezért támadásoknak voltak kitéve. Azonban az első ilyen támadások ad-hoc jelleget öltöttek, és nem voltak képesek jelentős veszteségek okozására. Inkább csak a kivezényelt állomány zaklatására voltak elegendőek.

Ilyen támadás következett be augusztus 17-én al-Rajesában, amikor ismeretlen fegyveresek nyitottak tüzet egy katonai ellenőrzőpontra. A katonák közül nem sérült meg senki, a támadást vélhetően azért követték el, mert ezzel akartak visszavágni a hadsereg által végrehajtott házkutatásokért, letartóztatásokért. Mivel az elkövetés nem volt olyan jól

---

[375] uo.

[376] Halawi, Jailan (2011.): Clamp-down in Sinai, https://web.archive.org/web/20110819022837/http://weekly.ahram.org.eg/2011/1061/eg4.htm (Letöltés:2022.01.17.)

szervezett, ez betudható egyrészt a vezetés elfogásának, vagy talán annak, hogy a törzsek tagjai támadtak az ellenőrző-áteresztő pontokra.[377]

Egyébként az eddig megkímélt civilek közül is kerültek ki a Sas-Hadművelet folyamán áldozatok. Augusztus 17-én két beduint lőttek le egy katonai ellenőrzőpontnál, miután megpróbáltak elmenekülni. Vélhetően a gyanús mozgásuk miatt figyeltek fel rájuk, és a menekülés számukra csak megerősíthette, hogy terroristákkal van dolguk. A beduinok családtagjai szándékos erőszakkal vádolták meg a rendőrséget, amely balesetnek minősítette az esetet.[378]

3.1.10. Izrael elleni támadások

A terrorcsoportok 2011 második felére kezdtek jelentős aktivitást mutatni. Azonban nem az egyiptomi katonai erőkkel, hanem Izraellel szemben kezdtek támadásokba. 2011 augusztus 18-án szélsőséges csoportok keltek át Izraelbe. Mindezt annak ellenére tehették meg, hogy Izrael fallal vette körbe a déli határszakaszát. A terroristáknak azért sikerült átcsúszni az izraeli határellenőrzésen, mert az éjszaka megkönnyítette számukra a határőrök elkerülését. A támadásokra Eilattól délre került sor.

Először egy katonákat szállító buszra nyitottak tüzet ketten. A busznak a sofőr beavatkozásának köszönhetően sikerült időben letérni az útról, így az utasok inkább csak kisebb sérüléseket szenvedtek el. A busz mellett egy további buszt és két kocsit is megtámadtak ismeretlen lövészek. A támadás befejező szakasza azonban jóval érdekesebb, tekintve, hogy a korábbi beduin támadásokkal szemben egy új elemet fedezhetünk fel. Ugyanis a támadók az eset helyszínéhez közel bombát helyeztek el, és azt akkor robbantották fel, amikor az izraeli erősítés a helyszínre érkezett.

Eddig a pontig a Sínai-félszigeten robbantásos merénylet még nem igazán fordult elő.[379] Valamint az is érdekes, hogy a támadók pontosan tudták az izraeli fél reakcióját. Ezt szerintem a beduinok nem tudhatták, így csak palesztin szélsőségesek követhették el a merényletet, akik az izraeliek módszereit megfelelőképpen ismerhették. Ez pedig valószínűsítheti azokat az egyiptomi-izraeli aggodalmakat, hogy a támadások mögött palesztin fegyveresek álltak.

---

[377] Sinai checkpoint attacked for 38th time, https://www.egyptindependent.com/sinai-checkpoint-attacked-38th-time/ (Letöltés:2022.01.17.)
[378] Report: Egypt kills 2 Beduin at Sinai military checkpoint (2011.), https://www.jpost.com/Breaking-News/Report-Egypt-kills-2-Beduin-at-Sinai-military-checkpoint (Letöltés.2023.01.18.)
[379] Greenberg, Joel (2011.): Attacks kill 8 in southern Israel, drawing counterstrike in Gaza, https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/gunmen-attack-israeli-bus-near-egypt-border/2011/08/18/gIQAtFf8MJ_story.html (Letöltés:2023.01.18.)

Az izraeli ellen támadás során egyébként harckocsi-elleni aknát használtak. Ezt a terroristák talán a líbiai polgárháborúból áramló fegyverekből szerezhették. Egyébiránt az ehhez hasonló lőszereket képesek a terrorcsoportok, felkelők bombává alakítani, így pedig jelentős pusztítás tudnak okozni. Még egy jellegzetességre hívnám fel a figyelmet; a támadás visszaverésében szerepet játszó katonák szerint két támadó öngyilkos mellényt vitt magával, amelyeket a támadás közben robbantottak fel.[380]

Az öngyilkos mellények eddig Egyiptomban nem igazán voltak használatban. A merényletek elkövetői főleg autókba, vagy kukákba rejtették a bombákat. Öngyilkos mellényt egyik támadó sem használt a korábbi támadásokban. Ez mindinkább megerősíti a feltételezést, hogy palesztin illetőségű, vagy az országon keresztül Egyiptomba menekült terroristák hajtottak végre merényletet.

Egyébként a merénylet során Gázából is lőtték aknavetővel a határszakaszon dolgozó izraeli munkásokat. Így véleményem szerint helytállónak bizonyulhat a feltételezés, hogy korábbi palesztin, vagy az országon áthaladó terrorcsoportok üthettek rajta az izraeli járműveken, amelyet Gázából segíthettek. A támadásban nyolcan haltak meg, ebből hat civil és két katona vesztette életét a merénylet során.[381]

A támadásban nem minden merénylő halt meg. Hét életben maradt merénylő Egyiptom felé menekült. Őket az izraeli különleges erők helikopterek bevetésével üldözték, majd a határon végeztek velük. A támadásban a hét merénylőn kívül egy egyiptomi katonatiszt és két rendőr is életét vesztette. A veszteség azonban nem okozott igazán törést az egyiptomi-izraeli együttműködésben, és a két fél közötti békeszerződés is érvényben maradt. A támadás után az izraeliek lezárták az Eilattól délre haladó utakat.

Ezzel viszont a helyi turizmus szenvedett el veszteségeket tekintve, hogy a térség az izraeli turisták kedvelt célpontjának számított. Izrael egyúttal légicsapásokat mért a támadásban részt vevő terroristák vezetőinek búvóhelyeire. A Népi Ellenálló Bizottság egyúttal válaszcsapásként rakétát lőtt ki Áskálón városára, amelyet azonban az izraeliek semlegesítettek.[382]

---

[380]Israel launches Gaza air strikes in retaliation for Eilat attacks, 2011., https://www.theguardian.com/world/2011/aug/18/israel-air-strikes-gaza-eilat-attacks (Letöltés:2023.01.18.)

[381] Greenberg, 2011., https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/gunmen-attack-israeli-bus-near-egypt-border/2011/08/18/gIQAtFf8MJ_story.html (Letöltés:2023.01.18.)

[382] Katz, Yaakov et al. (2011.): Eight killed in massive terror assault near Eilat, https://www.jpost.com/defense/eight-killed-in-massive-terror-assault-near-eilat (Letöltés:2023.01.18.)

Így elvárták a kormányzattól, hogy a GASCO (Egyiptomi Természetes Gázkitermelő Cég, Egyptian Natural Gas Company) által működtetett földgáz exportból a törzseknek is jusson. Azt akarták, hogy a kormányzat ezen felül a félsziget északi részén lévő nemzetbiztonsági alkalmazottakat cserélje le. Azt is követelték, hogy az állam biztosítson lehetőséget, hogy a beduinok részt vehessenek az államigazgatásban, valamint, hogy megkaphassák a katonai szolgálat lehetőségét. A legfőbb követelésük az volt, hogy a kormányzat biztosítson nekik forrásokat a költségvetésből, amelyet a helyi életkörülmények fejlesztésére fordítottak volna. Így víz bevezetését, a helyi infrastruktúra fejlesztését, jobb munkakörülményeket vártak volna a kormányzati intézkedésektől.[383] Azonban ezeket a követeléseket az állam nem teljesítette. A beduinok már akkor csalódtak, amikor kiderült, hogy egy beduin képviselő sem került be a parlamentbe. Ezért tüntetésekre került sor a félsziget északi részén.

A fejlesztések tekintetében sem történt érdemi előrelépés. Bár az országot irányító katonai bizottság ígéretet tett egy Nemzeti Hatóság felállítására, amely a helyi fejlesztési politikát támogatta volna, azonban a belpolitikai folyamatok miatt ez nem indult el. Megjegyzendő, hogy a tervek szerint 3 milliárd dollár értékben különítettek volna el forrásokat a félsziget fejlesztésére. Ezekből utakat, valamint hidakat építettek volna, és tervben volt még egy Arab-félszigetet összekötő híd építése is. Azonban ezeket a terveket csak jóval később a Sziszi-korszakban sikerült megvalósítani.[384]

[383] Pelham, 2012., 8.
[384] Decree-Law No.14 of 2012 concerning the Integrated Development of the Sinai Peninsula., https://leap.unep.org/countries/eg/national-legislation/decree-law-no14-2012-concerning-integrated-development-sinai (Letöltés:2023.01.23.)

Részkövetkeztetések

Az arab tavasz következtében zavaros belpolitikai állapot lett jellemző Egyiptomra. Az ország irányítását a Legfelső Katonai Tanács vette át, akik Egyiptom belső területeire koncentráltak. Így viszont a Sínai-félszigeten a törzsek könnyűszerrel tudták átvenni a hatalmat. Mindebben az is a kezükre játszott, hogy a terület korábban is kvázi autonóm módon működött, illetve, hogy a Camp-David-i megállapodásnak köszönhetően kevés rendfenntartó egység állomásozott a térségben. A felkelésre azért megfelelő a törzsi jelző, mert a törzsek főképpen nem az állammal szemben léptek fel, hanem az egymással szembeni érdekellentéteket próbálták meg rendezni. Mindez viszont megakadályozta, hogy a felkelés átterjedhessen az ország belső területeire. Azonban ebben az időszakban a terrorcsoportok is kezdtek nagyobb aktivitást mutatni, és eleinte a térségben lévő biztonsági erőkkel szemben követtek el merényleteket. Ezeket követték az Izraellel szembeni támadások is. A hadsereg alakulatait az arab tavaszt követő események viszonylagos normalizálása után a félszigetre vezényelték, ahol gyakorlatilag a főbb csomópontokat ellenőrizték, illetve megpróbálkoztak a félsziget belső területein is műveletek végrehajtásával, nagyrészt sikertelenül. A műveletek kezdetén a különleges erőket, valamint a helikoptereket vetették be, amelyek könnyű fegyverzettel és nagyfokú mozgékonysággal kiegészülve ideálisak voltak a térségben folyó műveletek végrehajtására. A hátrányuk az volt, hogy a nagy, sivatagos területeken elaprózódott a tevékenységük, így nem voltak képesek a régió teljes körű ellenőrzésének végrehajtására. Valamint jelentős részben a városok, utak ellenőrzését bízták rájuk, ami pont a mozgékonyságból fakadó előnyüket csökkentette. Ráadásul rövid idő elteltével a hadsereg alakulatait visszavonták, miután viszonylagos nyugalom köszöntött be a térségben. Ez azonban hiba volt, tekintve, hogy ekkor újra kezdődtek a támadások, ami miatt újra vissza kellett vezényelni a katonákat a térségbe. Ez a tendencia folytatódott Murszi elnöksége idején is.

3.2 Mohamed Murszi elnöksége (2012-13)

3.2.1 A Muszlim Testvériség hatalomra kerülése

A következő részben a Mohamed Murszi elnöksége alatt elkövetett merényletekről, és az ő általa bevetett eszközökről lesz szó. Murszi 2012-ben került az elnöki székbe, miután a Muszlim Testvériség először megnyerte az alsóházi, utána pedig az elnökválasztást. Bár Murszi kis ideig volt az ország élén, az ő általa alkalmazott eszközök közül néhányat a későbbiek során a Sziszi elnökség fog használni a terrorcsoportok, felkelők ellen. Természetesen ezek az eszközök sem voltak újak, azokat értelemszerűen nem Murszi találta ki. Ezek a megoldáscsomagok, amelyeket Murszihoz kötünk, a törzsek részéről fellépő követelésekhez kapcsolódnak (földek visszaadása, beduinok bevonása a hadseregbe és a kormányzásba, a Sínai-félsziget gazdasági fejlesztése).

Azonban Murszi ezeknek a követeléseknek csak bizonyos részét tudta teljesíteni (földek visszaszolgáltatása). Közben pedig a szélsőséges csoportok gyűlölték őt és a kormányát, mivel túlságosan világinak gondolták őket. [385]Azonban a bukásuk jelentős erőszakot szabadított el, mind a Sínai-félsziget, mind az ország fő területén. Mindez azért következett be, mert a helyiek a Murszi bukásában szerepet játszó katonai hatalomátvételben a Mubárak-hoz köthető katonai uralom visszatérését látták, amely véleményük szerint a félsziget lakosságával való kegyetlen bánásmód újra megjelenéséhez, és a központi kormányzat hatalmának megerősödéséhez vezethet.

Így a Murszit övező utálat a puccsnak köszönhetően végül a Muszlim Testvériséget megkedveltette a helyiekkel.[386] Már az előző fejezetben voltak olyan elemek, amelyek a Muszlim Testvériség hatalomátvétele után következtek be. Így jobbnak láttam megszakítani a terrorcsoportok által végrehajtott merényleteknek, illetve az ezeket elkövető csoportoknak az elemzését, tekintve, hogy átcsúsztam a Muszlim Testvériség által kormányzott Egyiptom idejére.

Ennek egyik oka, hogy miközben zajlottak a terrorcsoportok/törzsek által elkövetett támadások, addig az ország belsejében új hatalmi berendezkedés/vetélkedés alakult ki a hadsereg által vezetett SCAF és a Mubárak megdöntésében szerepet játszó politikai erők között. Mindez érintette az alkotmányozást, valamint az esetleges képviselőházi, és az elnökválasztást is.

---

[385] Rashidi, Sarah El (2013.): Morsi's Failures in Sinai: A Cautionary Tale, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltve:2023.01.14.)

[386] uo.

Ebből a későbbiek során a Muszlim Testvériség, valamint az ő irányítása alá tartozó Jog és Igazságosság Pártja emelkedett ki győztesen. Ez a folyamat is hatással volt a Sínai-félszigeten zajló történésekre, ezért ennek elemzése nem maradhat ki a dolgozatból. Miután ezt néhány oldalban megtettem, elkezdhetjük annak elemzését, hogy az új kormányzóerő tevékenysége milyen hatással volt a félszigeten működő terrorcsoportok műveleteire, és milyen eszközöket alkalmazott a kormányzat. Végezetül arra is kitérünk majd, hogy mik voltak a Murszi elnökség bukásához vezető okok, illetve a katonai hatalomátvétel milyen hatásokkal járt a terrorizmus megerősödése szempontjából. Természetesen a fejezetben szó lesz a terrorcsoportok/törzsek által elkövetett támadásokról, illetve a rájuk adott katonai válaszokról is.

Mubárak lemondatását követően a hatalmat a Fegyveres Erők Legfelső Tanácsa vette át. A Tanácsot még Nasszer hozta létre, ezzel összefogva a fegyveres erők különböző haderő és fegyvernemeit. A SCAF-ban 19 tag volt, és a Tanács elősegíthette a Fegyveres Erők egészét érintő gyors döntések meghozatalát. Mivel Mubárak távozása után az egyetlen politikai erő, amely képes volt irányítani a vezető nélküli országot a SCAF volt, ezért ideiglenes elnökként Mohamed Husszein Tantávi került az ország élére. Az ország miniszterelnöke, valamint a kormányzók ideiglenes jelleggel maradtak hatalmon. [387]

A Mubárak lemondtatását követő első fontos feladatnak az alkotmány megszövegezése tekinthető. A SCAF február 14-én hozott létre egy alkotmányozó bizottságot, amely nyolc tagból állt. Fő feladatuk az új alkotmány összeállítása volt. A feladat elvégzésére 10 nap állt rendelkezésre, amely igen kevésnek számított. A bizottság összetételét tekintve vegyes volt, szerepeltek benne koptok, de a Muszlim Testvériség is képviseltette magát.[388] A javaslatok nagy többsége főleg az elnökkel kapcsolatos rendelkezésekből állt, amely szabályozni igyekezett az elnöki tisztség betöltésének korlátait, és fő feladatuk az elnök hatalmának demokratikus keretek közé szorítása volt.

A másik a 148. cikkelyt érintő változtatás volt. A 148 cikkely a szükségállapot elrendelését szabályozta. Ezt az előző elnök bármikor elrendelhette és meghosszabbíthatta. Az új rendelkezés értelmében ezt csak parlamenti jóváhagyással tehette meg, és a szükségállapot csak hat hónapig állhatott fent.

[387] Gazdik Gyula (2017.): Fejezetek Egyiptom modern kori történetéből (1805-2013), Campus Dialóg Kiadó, Budapest, 141.
[388] Gazdik, 2017., 145.

Ennek meghosszabbítása pedig népszavazás útján válhatott lehetségessé.[389] A rendelkezés átalakításának is a fő célja az elnök hatalmának megnyirbálása volt, mivel megpróbálta a Mubárak számára fontos eszköz (szükségállapot) bevezetését csökkenteni. Ezzel a rendelkezéssel lehetővé vált, hogy a parlament papíron ellenőrizze az elnököt, és a szükségállapot meghosszabbításának eldöntését pedig a népre bízta volna. Azonban ezzel pont a rugalmas válaszadás lehetőségét csökkentették.

Hiszen azzal, hogy a képviselőház, majd utána pedig a népszavazás hatáskörébe utalták a szükségállapot bevezetésének jóváhagyását, pont a reakcióidőt növelték meg, amely a különböző válságokkal szembeni fellépést lehetetlenítette el. Hiszen a parlament vitázott volna a javaslat elfogadása előtt, míg a népszavazás folyamata több hónapot vesz igénybe. Ez pedig a hatékony és gyors válaszadás ellen hatott, és ezt a hosszú időt a káosz fenntartásában érdekelt terrorcsoportok ki is használhatták volna. Tehát az új alkotmány ezen cikkelye a gyors védelem lehetőségét erodálta.

Az új alkotmánykiegészítésekről népszavazás döntött. Egyébként két út állt az egyiptomi társadalom előtt. Az első az volt, hogy az új alkotmányt a parlament két háza, valamint az elnökválasztás után tartják meg. Ennek előnye, hogy már a hivatalba lépett egyiptomi törvényhozás szövegezhette, és dönthetett volna az új alkotmány bevezetéséről. A másik út ennek a fordítottja volt. Így először az alkotmányt fogadták volna el, majd pedig utána tartották volna a választásokat. Ennek az útnak pedig az volt az előnye, hogy így az alkotmányozást „gyorsabban" lezavarhatták, és a választásokra is hamarabb sor kerülhetett volna. Végül a második út mellett döntöttek.[390] Ennek voltak ellenzői és támogató egyaránt. A támogató közül kiemelhetjük a hadsereget és a Muszlim Testvériséget is. A hadsereg számára azért volt megfelelő, mert törvényhozás nélkül gyakorlatilag ő szövegezhette meg az alkotmányt, és így a hatalmát képes lehetett fenntartani. A Muszlim Testvériség szintén támogatta ezt a lehetőséget, mivel úgy vélték, hogy az alkotmányozás gyors lezavarásával együtt hamarabb kerül sor a választásokra, ezáltal a mozgalom is korábban képes lesz hatalomra kerülni. Ezt pedig a Testvériség elérhetőnek tartotta, hiszen jelentős támogató bázissal rendelkezett. [391]

---

[389] Movement on new Egyptian constitution, despite fervent opposition, http://edition.cnn.com/2012/11/29/world/meast/egypt-protests/index.html?hpt=wo_c2 (Letöltés:2023.01.23.)
[390] Gazdik, 2017., 146-149.
[391] Sherif, Ashraf El- (2014.): The Egyptian Muslim Brotherhood's Failures, https://carnegieendowment.org/2014/07/01/egyptian-muslim-brotherhood-s-failures-pub-56046 (Letöltés:2023.01.24.)

Az ellenzők között a vallási kisebbségek (koptok) és a korábbi elit tagjai voltak, akik saját helyzetük romlását látták a gyors alkotmányozásban, mivel az kiszorította volna őket a politikai döntések befolyásolásából.[392]

Az alkotmány megszövegezése után, bár társadalmi vitát ígértek a különböző csoportoknak, ez nem következett be. Végül csak a fentnevezett alkotmánykiegészítések mentén folytattak le népszavazást. A népszavazást március 19-én tartották meg, és a szavazók 77%-a támogatta a módosításokat. Bár a cikkelyeket elfogadták, de az alkotmánymódosítás nem volt megfelelő, mivel még érvényben volt az 1971-es alkotmány. Annak esetleges bevezetése pedig a hadsereg hatalmának is véget vetett volna. Ahogy arra Gazdik Gyula is rámutatott, az alkotmánykiegészítések semmi másra nem voltak jók, mint arra, hogy az új alkotmány megszövegezésére a választások végrehajtása után kerüljön sor.[393]

Egy pár szóban beszéljünk a választásokról is, amelyek kiírása is jelentős nehézségekbe ütközött. A különböző tüntetések, csúszások következtében tavaszról szeptemberre, végül pedig az alsóházi (Nép Gyűlés) 2011. november 28.-án, míg a felsőházi választásokra (Súra Tanács) 2012. január 29.-én kerülhetett sor[394].

A választás annyi újdonságot jelentett, hogy ezeken a muszlim pártok is elindulhattak, mivel az alkotmányon felüli elvek ezt lehetővé tették. Így a Muszlim Testvériség is indult, amely a Jog és Igazságosság Pártjaként vett részt a kampányban. A Testvériség igyekezett a muszlim tagság mellett kereszténye ket is indítani a választásokon. Fő céljuk, már, amelyről a programjukból tudni lehet, az volt, hogy egy modern, demokratikus, az iszlám elvei mentén álló Egyiptom kialakítására törekedtek. [395] Mellettük elindult még a Núr párt is, amely konzervatívabb volt, mint a Testvériség.[396] Azonban ezek említéséről most eltekintenék, tekintve, hogy a dolgozat fő témája az egyiptomi terrorellenes harc bemutatása.

Mindenesetre annyit leszögezhetünk, hogy fontosnak tartjuk a választások, majd a Testvériség hatalomra jutásának rövid bemutatását, mivel érzékeltetni szeretnénk azokat a folyamatokat, amelyek az egyiptomi társadalmon belül megmutatkoztak. A két választást tehát 2011. november 28.-án, valamint 2012. január 29.-én tartották. Mindkét megmérettetés az

---

[392] Egypt: New Constitution Mixed on Support of Rights Draft Adopted Without Consensus Amid Political Crisis (2012.) Human Rights Watch. 30 November 2012 https://www.hrw.org/news/2012/11/29/egypt-new-constitution-mixed-support-rights (Letöltés:2023.01.24.)

[393] Gazdik, 2017.,149.

[394] 2012 Egyptian Parliamentary Election, https://carnegieendowment.org/2015/01/22/2012-egyptian-parliamentary-elections-pub-58800 (Letöltés:2023.01.24.)

[395] Shehata, Said (2011.): Profile: Egypt's Freedom and Justice Party, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-15899548 (Letöltés:2023.01.24.)

[396] Egypt's Islamist parties win elections to parliament, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-16665748, (Letöltés:2023.01.24.)

iszlamista pártok elsöprő győzelmével ért véget. A Szabadság és Igazságosság Pártja 235 széket nyert el az alsóházban, ami a teljes alsóház 47,2%-át tette ki. A második helyen a Núr[397] szalafita párt végzett, amely 120 széket mondhatott a választás után magáénak.[398] A választási győzelemmel megint azok a félelmek kerültek előtérbe, melyek szerint a Közel-Keleten az iszlamista pártok tudnak csak a demokratikus választásokon jól szerepelni. Ez annak volt köszönhető, hogy ezek a pártok képesek jelentős tömegbázist mozgósítani az iszlám ideológiának köszönhetően, így többször értek el jelentős sikereket a különböző megmérettetéseken. Erre lehet példa a Hamász 2008-as választási győzelme a palesztin területeken.

Ezzel azonban még nem volt vége a Testvériség választási sikereinek. Mivel a szervezetnek sikerült ilyen jelentőst eredményt elérnie, ezért már az elnöki tisztséget sem tartották olyan elérhetetlennek. Így 2012 márciusában a Szabadság és Igazságosság Pártja bejelentette, hogy egy jelöltet indít az elnökválasztáson. Mindezt annak ellenére, hogy korábban a Muszlim Testvériség közölte, hogy az elnökválasztásra nem kíván jelöltet állítani. Ez az epizód jelentős bizonyíték azokra a mozgalom belül jelen lévő töréspontokra, amelyek már a 20. század második felében jellemezték a szervezetet. Ekkor több tag tiltakozni kezdett, mivel ellenezték a Testvériség hatalom maximalizálását, amely szerintük aláássa a szervezet Egyiptomban betöltött szerepét. Illetve azt is kifogásolták, hogy korábban olyan tagokat rúgtak ki a szervezettől, akik a politikai pártokban próbáltak meg szerepet vállalni.[399] A reformellenzék tüntetést szervezett az indulás ellen, a tiltakozókat pedig eltávolították a mozgalomból.

A bejelentést követően a Jog és Igazságosság Pártja az induló jelöltet is megnevezte Khairet al-Sáter személyében, aki az alelnöki tisztségét töltötte be.[400] A Muszlim Testvériség növekvő hatalma a hadsereget is megrémítette, amely megpróbálta azt keretek között tartani. Így elsőlépésben megtagadták az új kormány kinevezését, méghozzá úgy, hogy nem engedték az előző kormány feloszlatását. Sőt a SCAF azzal is fenyegetőzött, hogy feloszlatja az újonnan megválasztott parlamentet.[401]

---

[397] Ḥizb an-Nūr, A Fény Pártja
[398] Pargeter, 2013., 218.
[399] Willi, 2018., 268.
[400] Miller, Elhanan (2012.): Khairat Shater, the candidate who wasn't supposed to run, Not only Israel but Egyptian liberals, too, are wary of the Islamist bidding unexpectedly to be president, https://www.timesofisrael.com/who-are-you-khairat-shater/ (Letöltve:2023.01.30.)
[401] People's Assembly receives dissolution order from SCAF, 2012., https://egyptindependent.com/peoples-assembly-receives-dissolution-order-scaf/ (Letöltés: 2023.01.30.)

Ekkor azonban újabb probléma lépett fel. 2012. április 5-én ugyanis a Közigazgatási Bíróság feloszlatta azt a bizottságot, amelynek az új alkotmány megszövegezése volt a feladata. Ugyanis a választási győzelem miatt a Testvériség összefogott a szalafitákkal, így ők adták a 75%-át a 100 férőhelyes alkotmányozó bizottságnak. Ezzel azonban sikerült elidegeníteni a többi résztvevő csoportot is (koptok, Al-Azhar tagjai, liberálisok). Ezek az emberek ott hagyták a bizottsági munkát, és megpróbálták bojkottálni azt. Erre az volt a Testvériség válasza, hogy nem számít, ki hagyja ott a bizottsági munkát, mivel annak rendelkezései a társadalom minden rétegére érvényesek.

Ezzel a lépéssel viszont a Testvériség nem tartotta magát korábbi politikájához, retorikájához, amelyben azt próbálták bizonyítani, hogy a mérsékelt iszlám ideológia mentén állnak, számítanak a kisebbségekre is, és nem akarják a teljes hatalmat megszerezni. Ezzel viszont félelmet ébresztettek a koptokban, vagy a liberálisokban is, akik egy keményvonalas muszlim politikai irányvonaltól, és az esetleges kirekesztéstől tartottak. Mivel az alkotmányozó bizottság feloszlatásra került, ezért a Testvériségnek muszáj volt megnyernie az elnökválasztást.

Azért kellett mindenképpen győzelmet elérniük, mert az új alkotmány hiányában a korábbi maradt érvényben, amelyben a legnagyobb hatalom az elnök kezében összpontosult. Ha a Testvériség nem akarta, hogy a különböző közigazgatási szervek, esetleg a hadsereg akadályt gördítsen az útjába, akkor a legfontosabb lehetőségnek az elnöki tisztség megszerzése bizonyult. Azonban a hadsereg továbbra is igyekezett akadályokat gördíteni a Testvériség elé.[402]

Ennek egyik lépése volt a parlamenti munka bojkottálása, méghozzá olyan módon, hogy június 15-én nem engedték be a képviselőket a parlamentbe. Továbbá megpróbálták olyan módon is blokkolni a Testvériség, és pártjának tevékenységét, hogy a jelöltjüket távolították el az elnökválasztásra jelentkezettek mezőnyéből. Így al- Sátert is diszkvalifikálták a mezőnyből, másik kilenc jelölttel egyetemben. Azt hozták fel ellene, hogy korábban, még 2008-ban bűncselekmény elkövetése miatt elítélték. Azzal vádolták, hogy tiltott mozgalom számára csempészett pénzt, ami akkor a Muszlim Testvériség volt.[403]

[402] Pargeter, 2013.,219.
[403] Miller, 2012., https://www.timesofisrael.com/who-are-you-khairat-shater/ (Letöltve:2023.01.30.)

Így a Szabadság és Igazságosság Pártjának új jelöltet kellett állítaniuk. Végül a párt alelnökét, Mohamed Murszit jelölték, aki mérnökként végzett, a Testvériség magas rangú tagjának számított, korábban pedig az Egyesült Államokban is tanult. Murszi jelölése után azonnal kampányolni kezdett, és a választások során az első fordulóból 24,78 %-kal jutott tovább a másodikba. A következő fordulóban Ahmed Safikkal, korábbi miniszterelnökkel került szembe és a szavazatok 51,73%-kal megnyerte a választásokat.[404]

A történések bemutatása fontos, azért, hogy nyomon követhessük a terrorellenes küzdelem terén bekövetkezett változásokat. Valamint azt is fontosnak tartom leszögezni, hogy az új vezetés másképpen állhat hozzá egy konfliktus menedzseléséhez, és eltérő megoldásokban gondolkodhat, mint az előző kormány. Amennyiben nem mutattam volna be azokat az eseményeket, amelyek az eddigi konfliktus alatt történtek az egyiptomi politikai rendszeren belül, akkor az esetlegesen felmerült változások érhetetlenek lettek volna. Mivel az új vezetés befolyásolhatja a félszigeten zajló műveleteket, és az esetleges konfliktusok a hadsereg és a Testvériség között kihathat ezekre, ezért is jobbnak láttam, ha néhány oldalt szentelek a Muszlim Testvériség hatalomra jutásának.

3.2.2 Kísérletek a felkelés felszámolására

A hatalomra jutó Mohamed Murszi politikáját a félszigeten folyó felkelések megoldására jóval megengedőbbnek szokás feltüntetni, mint amilyen például akár az akkor hatalmon lévő SCAF-ét, akár a későbbi utódjáét, Sziszi elnökét. Murszi természetesen megpróbált megegyezésre jutni a törzsekkel, és lényegében „feloldani" az ellentéteket, amelyek a törzsek és a hadsereg-központi kormányzat között fennálltak.[405]

Azonban a Murszi általi megegyezésre hajló politikát sem szabad jelentős változásként elkönyvelni. Mint az előző fejezetben már említettem, a helyi kormányzók igyekeztek megegyezést keresni a törzsekkel. Ezzel próbálták meg a konfliktust lecsendesíteni, és megszüntetni az erőszakot.[406]

Tehát Murszi ezeket a tárgyalásokat vitte tovább, így ő inkább ennek a politikának a folytatójaként, nem pedig valami újítóként tűnhet fel. A Muszlim Testvériség úgy vélhette, hogy új iszlám kormányzóerőként, amely ráadásul ellenzékben volt az előző évtizedekben,

---

[404] Pargeter, 2013., 220.
[405] Rashidi, Srah el (2013.): Morsi's Failures in Sinai: A Cautionary Tale, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltés:2023.02.01.)
[406] Kidnapped Israeli tourist released in Egypt, https://www.timesofisrael.com/kidnapped-israeli-tourist-released-in-egypt/ (Letöltés:2023.01.03.)

könnyebben lesz képes szót érteni a beduin törzsekkel, és ezáltal hatékonyabban tudja meg elérni a békés állapotok visszaállítását, mint a hadsereg.

Így kezdetben a Murszi és a kormány a beduin törzsekkel való kapcsolattartásra és a tárgyalásokra koncentrált. Egyébként a hadsereg is megpróbált bizonyos engedményeket tenni egy iszlám kormányzat hatalomra jutása esetén. Így több megállapodást is kötöttek a Hamásszal, amelyek célja annak bevonása volt a Sínai-félsziget gazdasági-társadalmi közegébe. Így próbálták meg a Hamász és Egyiptom közti feszültségeket enyhíteni. Ennek folyományaként például a palesztinok szabadon utazhattak a félszigetre, és látogathatták meg a rokonaikat, vagy istentiszteletre is járhattak az ország területén. Illetve a Hamász és az egyiptomi olajhatóság között megegyezés született, amelynek értelmében Gázába is szállítottak elektromos áramot. Ennek ellenére a viszony egyiptomi kormány és a Hamász irányítása alatt álló Gázai övezet között meglehetősen hűvös maradt.[407] Murszi tehát a korábbi tárgyalásos megoldást próbálta meg tovább vinni. Első lépésként felvette, majd fenntartotta a kapcsolatot a különböző fegyveres csoportokkal. Ennek megvalósításához a helyi Muszlim Testvériség tagokat vette igénybe. A Muszlim Testvériség a parlamenten belül a többség fenntartása érdekében együttműködésbe kezdett a Núr Párttal.

Ennek fenntartása érdekében Murszi szalafi parlamenti képviselőket bízott meg azzal, hogy segítsék a békés állapotok visszaállítását a törzsekkel, szélsőséges fegyveresekkel történő tárgyalások útján. Ettől azt remélte, hogy mivel ideológiailag közelebb állnak a szalafiták a Sínai-félsziget lévő törzsekhez, vagy szélsőséges fegyveres csoportokhoz, ezért hamarabb képesek lehetnek meggyőzni őket az erőszakos cselekményeik feladásával kapcsolatban.

Ezért cserébe a szalafiták jelentős politikai befolyáshoz juthattak, valamint Murszi ígéretet tett nekik arra, hogy a közbenjárásuk esetén jelentős politikai pozíciókat kaphatnak. Azonban mindezzel lényegében nem értek el semmit. A törzsek, vagy a fegyveres vallási csoportok bizonyos része azonban Murszi tevékenységében az egyiptomi állam külső beavatkozását látta a félsziget belső ügyeibe. Úgy vélték, hogy Murszi békekereső politikája a törzsek megosztását szolgálja, és a fő célja megkönnyíteni a hadsereg dolgát a törzsi felkelés felszámolásához.[408]

[407] Pelham, 2012., 22.
[408] Pelham, 2012., 23.

3.2.3 Katonai műveletek a félszigeten

Eközben pedig tovább folytatódott az Sas-Hadművelet, amely a terrorcsoportok felszámolását, és a békés állapotok visszaállítását célozta. Azonban a művelet 2012. augusztus 5-én véget ért, miután határőröket ért támadás a Sínai-félsziget keleti határai mentén. Maszkos fegyveresek támadás indítottak a Rafá-i határátkelő ellen. A támadás időpontját is körültekintően választották meg, ugyanis azt a ramadán alatt hajtották végre, éjszaka, amikor a határőrök épp a vacsorájukhoz készülődtek. A támadásban tizenöt határőr vesztette életét. Ennek végeztével a támadók gépkocsikkal átkeltek az izraeli határon is. A támadás biztosítása érdekében az egyik légvédelmi gépágyúval felszerelt gépkocsi a gázai határátkelőhelyet zárta le, hogy ezzel is oltalmazza a támadókat az izraeli légierővel szemben. Azonban a helyszínen lévő izraeli különleges egység katonái gyorsan ellentámadást indítottak, és felszámolták a behatolást. A támadók közül néhányan visszamenekültek a félsziget területére.[409] A támadás után a Rafá-i határátkelőt lezárták, Murszi pedig azonnali választ sürgetett. Ennek egyik első lépéseként több magas rangú vezetőt is leváltott, akik korábban a műveletet irányították. Az egyik leváltott vezető Mohamed Mofavi, az állami katonai hírszerzés vezetője volt.

Őt azzal vádolták, hogy nem volt képes megakadályozni a merényletet. Válaszában azzal védekezett, hogy az elhárítás kapott információkat a támadás időpontjáról, amelyet továbbított a vezetés felé. Mivel úgy vélte, hogy a hírszerzés legfontosabb feladata az információgyűjtés, ezért neki nem volt feladata a támadás megakadályozása. A helyére Mohamed Váhed tábornokot nevezték ki.

Nemcsak őket, hanem számos magas rangú parancsnokot mentettek fel a beosztásából, sőt az elnöki gárda vezetőjét is leváltották.[410] Mindezek a leváltások azonban azt jelzik, hogy ezek indoka nem feltétlenül az volt, hogy Murszi elégedetlen volt a terrorellenes műveletek alakulásával. Inkább az elbocsátások, és áthelyezések mögött azt kell sejtenünk, hogy a Muszlim Testvériség és a hadsereg között egyre inkább erősödött a hatalmi harc.

Igazából Murszi számára csak egy ürügy kellett, aminek következtében bevezetheti a szükséges változtatásokat a hadseregen belül. Tudta ugyanis, hogy ha a hadsereggel szembeni fellépésének nincs semmilyen oka, akkor a hadsereg felléphet ellene, és elvesztheti a hatalmát. Így inkább óvatosan járt el, és csak akkor tette meg a szükséges intézkedéseket, amikor erre lehetőségé volt. Így pedig ellenkezés nélkül volt képes a változtatások végrehajtására.

---

[409] Londono, Ernesto et al. (2012.): Militants in Egypt kill 15 police officers in Sinai attack, https://www.washingtonpost.com/world/militants-in-egypt-kill-15-police-officers-in-sinai-attack/2012/08/05/2c29d478-df4a-11e1-8d48-2b1243f34c85_story.html (Letöltés:2023.02.01.)

[410] Egypt President Mursi sacks officials after Sinai attacks, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-19184637 (Letöltés:2023.02.01.)

A Sas-Hadműveletvégeredményben egész vegyes eredményt hozott. Például a hadsereg tagjai úgy vélték, hogy a bevetett alakulatok jó munkát végeztek a terrorcsoportok felszámolása során, és a békés állapotok megteremtését illetően. Azonban néhány kritika így is felmerült. Így például már ennél a korai hadműveletnél is nagyobb arányban kerültek harckocsik, páncélozott szállítóharcjárművek alkalmazásra. Ezek azonban nem voltak képesek olyan jelentős eredményt elérni, mint például a különleges egység alakulatai.[411] Ráadásul a hatékonyság elérésében az sem segített igazán, hogy Eid ünnepére a hadsereg visszavonta az alegységeit a konfliktusos területekről a régió központjaiba (pl. Bir al-Abd, Baluza). Közben megpróbált a kormányzat tárgyalásokba bocsátkozni az egyiptomi törzsekkel, és a szélsőségesekkel is, szintén vegyes eredményekkel. Általánosságban elmondható, hogy a csoportok a Mubárak alatt dolgozó és jelentős pozíciót betöltő biztonsági erők tagjainak eltávolítását követelték, sikertelenül.

Valamint olyan szélsőséges csoportok, mint az Iszlám Dzsihád, megpróbáltak a színfalak mögött egyezkedni a kormánnyal, hogy cserébe jelentős pozíciókat szerezzenek a kormányzaton belül, szintén minden eredmény nélkül.[412]

A kormányzat a tárgyalások mellett a katonai megoldást is előtérbe helyezte. Ezért az egyiptomi rendőri erők a katonai egységekkel kiegészülve megkezdték a szélsőséges csoportok elleni fellépést. Ezek a műveletek főleg a regionális központok körül kezdődtek. Az egyiptomi hadsereg bevetette a helikopter fegyvernemet is, amelyet főképpen a hegyekben alkalmaztak. A helikopterek arra voltak megfelelők, hogy önállóan, vagy katonákat szállítva képesek voltak jelentős távolságokat megtenni, és az eldugott lerakatok, raktárak felszámolására is alkalmazhatták őket. A helikoptereket azonban nemcsak a vidéki területeken, hanem a városokban is használták.

Így a különféle gépek a városi harcokban az üldözésben vettek részt, és igyekeztek a terroristák rejtekhelyeit megsemmisíteni. Közben a szélsőségesek több támadást hajtottak végre az ellenőrző-áteresztő pontok ellen. 2012. augusztus 6.-án megtámadták az al-Rísza ellenőrző-áteresztő pontot, a merényletben egy civil állampolgár megsebesült. Mivel a szélsőségesek, „terrorcsoportok” tevékenységét nem tudták teljes mértékben kontrollálni, ezért a hadsereg új művelet indítását határozta el.

[411] Eleiba, Ahmed (2012.): Egypt's 'Operation Eagle' Sinai campaign draws mixed reviews, https://english.ahram.org.eg/News/52021.aspx (Letöltve:2023.02.01.)
[412] Eleiba, 2012., https://english.ahram.org.eg/News/52021.aspx (Letöltve:2023.02.01.)

Noha hivatalosan nem indítottak másik műveletet, mert az előző folytatásának tartották, de a hadsereg kommunikációjából arra lehetett következtetni, hogy egy új művelet indult el, amely a Sínai-Hadművelet (Operation Sinai) nevet kapta.[413] A művelet kezdetén a hadsereg légicsapásokat indított több ház ellen, majd a főbb városokat páncélozott harcjárművek, és katonai erők szállták meg. Megnőtt a házkutatások intenzitása is, a híradások alapján az egyik ilyen házkutatás után hat feltételezhető szélsőségest fogtak el, akiknek közük lehetett a 16 halálos áldozatot követelő támadáshoz.[414]

A hadműveletet több olyan területre is kiterjesztették, ahol a szélsőségesek élhetnek. Például Mahdeja falut is megszállták a hadsereg erői, amely az egyik fegyvercsempész központnak számított a régióban. A terroristák azonban a hadsereg megérkezése előtt elhagyták a helyszínt. Emiatt a katonák azt hihették, hogy a lakosok között bújtak meg, és sok ártatlant letartóztattak közölük. Ez pedig növelhette az elégedetlenséget, amit a terroristák ki tudtak használni toborzási, műveleti célra.[415]

A városokban ekkor főleg az ellenőrző-áteresztő pontok ellen követtek el támadásokat. A merénylők általában egyedül támadtak egy ilyen pontot, és a katonák verték vissza a támadásokat. A merényletek során csak néhányan sérültek meg. Érdekes, hogy ezekben a támadásokban nem használtak nehézfegyverzetet, sem légvédelmi gépágyút. Vélhetően ezek a fegyverek a külföldi csoportok kezében voltak, és főleg az Izrael elleni támadások ellen használták őket, mivel jelentősebb ellenállásra számítottak Izrael részéről, mint az egyiptomi hadseregtől, esetleg a biztonsági erőktől. Valamint ezek a fegyverek olyan lerakatokba kerülhettek, amelyeket a hadsereg erői helikopterek segítségével semmisíthettek meg.

Az Izrael elleni támadások során is alkalmaztak nehézfegyverzetet, amelyek főleg az adott merénylet sikerét próbálták meg biztosítani (légvédelmi géppuska). Jelentősebb nehézfegyverzettel, például tüzérségi eszközökkel nem igazán rendelkeztek a felkelők. Ennek az lehet az oka, hogy ezek jelentős részét Líbiában megsemmisíthették, vagy az ottani felkelők megtarthatták maguknak. Így csak a könnyebb nehézfegyverzet került át Egyiptomba. Ezek pedig Izrael ellen kerülhettek bevetésre a szélsőségesek által, mivel Izraelben jelentősebb fenyegetést láthattak. Továbbá azt is tudhatták, hogy Izrael azonnal jelentős választ fog adni a

[413] EL-Behairy Nouran (2012.): Egyptian armed forces announce results of "Operation Sinai", https://wwww.dailynewssegypt.com/2012/09/08/egyptian-armed-forces-announce-resultsof-operation-sinai/ (Letöltve: 2023. 02. 06.)
[414] Egypt kills militants, seizes weapons in Sinai offensive (2012.) https://edition.cnn.com/2012/09/08/world/africa/egypt-sinai/index.html (Letöltve: 2023. 02. 06.)
[415] Six Sinai attack suspects arrested Friday; 2012., https://www.egyptindependent.com/sixsinai-attack-suspects-arrested-friday/ (Letöltve: 2023. 02. 06.)

támadások ellen, ezért a nehézfegyverzet segítségével a „terrorcsoportok” képesek lehettek ezek elhárítására.[416]

Az egyiptomi hadseregtől nem igazán tartottak eddig, mivel az le volt kötve az ország főbb területén zajló hatalmi harcokban, másrészt a szélsőséges szervezetek képesek voltak a rendfenntartó erők tevékenységét csökkenteni, őket magukat pedig a központokból (Arís, Rafá) elkergetni.[417]

Valamint, mivel főleg palesztin elkövetőkről lehetett beszélni az Izrael elleni támadások végrehajtása során, azt is kijelenthetjük, hogy a palesztin csoportok megpróbáltak egy izraeli beavatkozást kiprovokálni, ami háborúba sodorhatta volna Egyiptomot és Izraelt. Mivel a két fél a háborúban kioltotta volna egymást, így lehetőségük lett volna a terrorcsoportoknak tovább terjeszkedni mind Egyiptomban, mind az izraeli területeken belül is.

A hadsereg jelentős erőket mozgatott meg a támadások megfékezése érdekében. Több ezer embert és többszáz katonai járművet vontak össze az izraeli-egyiptomi határon. Ezen erők feladata a további Izrael elleni csapások megfékezése, valamint az utánpótlást szállító alagutak rombolása, és a palesztin területekről beáramló terroristák megfékezése volt. Ennek érdekében a Rafá-i határátkelőhelyet lezárták, azonban a csempészet továbbra is folyt a térségben. A növekvő intenzitású műveletet a helyiek kétkedve fogadták, ugyanis nem tudtak jelentősebb harcokról beszámolni a térségben.[418]

Seik Zuveídben és a környező településeken például a helyiek nem láttak nagyobb tűzharcokat. Sőt, azt nyilatkozták, hogy a katonák a levegőbe lőttek, és nem a terroristákra vadásztak. Közben a hatóságok azt mondták, hogy sikerült elfogni az augusztus 5-ei támadás feltételezhető elkövetőit, és a művelet kezdete óta több „terrorgyanús” elemet tartóztattak le, és jelentős mennyiségű fegyvert, robbanóanyagot zsákmányoltak.[419] Azonban azok az újságírók, aki a helyszínen tartózkodtak, és interjút készítettek a helyiekkel, szintén nem tudtak semmi használhatót bemutatni. A helyiek vagy nem láttak, hallottak semmit, vagy robbanásokat, lövéseket hallottak, de harcoknak nem voltak szemtanúi.[420]

---

[416] Katz, 2011., https://www.jpost.com/defense/eight-killed-in-massive-terror-assault-near-eilat (Letöltés:2023.01.18.)
[417] EGYPT: Six dead in assault on Sinai police station, https://www.latimes.com/archives/blogs/babylon-beyond/story/2011-07-30/egypt-six-dead-in-assault-on-sinai-police-station (Letöltve:2022.12.30.)
[418] Egypt continues Sinai raids, arrests '6 terrorists' (2012.), https://www.jpost.com/Middle-East/Egypt-continues-Sinai-raids-arrests-6-terrorists (Letöltve:2023.02.07.)
[419] Egypt continues Sinai raids, arrests '6 terrorists' (2012.), https://www.jpost.com/Middle-East/Egypt-continues-Sinai-raids-arrests-6-terrorists (Letöltve:2023.02.07.)
[420] Fadel, Leila (2012.): Egypt Accused Of Inflating Facts On Sinai Attacks, https://www.npr.org/2012/08/10/158549062/egypt-accused-of-bogus-attacks (Letöltve:2023.02.07.)

Így az egyiptomi katonai műveletek kezdetben inkább annak bemutatását szolgálták, hogy a kormányzat csinál valamit, és ura a helyzetnek. Ugyanis a 16 határőr temetése után jelentős tiltakozóhullám bontakozott ki a Sínai-félszigeten zajló áldatlan állapotok következtében.[421] Ezért Murszinak meg kellett mutatnia, hogy ura a helyzetnek, és igyekszik rendet teremteni a területen. Ezért kellett tehát beküldeni a hadsereget a félsziget északi részére, hogy lenyugtassa a közvéleményt. Azonban ezzel nem sikerült a konfliktus megoldását közelebb hozni, sőt inkább a konfliktus kiterjesztését érték el vele. Ugyanis már nemcsak a biztonsági erők tagjai, de a hadsereg katonái is a támadások célpontjaivá váltak.

A hadsereg elleni első támadásra Um Sínan település közelében, az egyiptomi-izraeli határszakasz mellett történt. Ismeretlenek nyitottak tüzet a hadsereg egyik konvojára, a támadásban senki sem sebesült meg. [422]Vélhetően a támadás az egyiptomi hadsereg tevékenységére adott bosszú volt. Egyébként a támadás nem lógott ki a többi, biztonsági erők ellen elkövetett atrocitások közül. Ezek a lőfegyveres támadások megszokottá váltak ekkorra a félszigeten szolgáló rendfenntartók számára. Mindezek ugyanis azokat a törzsi jellegeket erősítik, amelyek kisebb rajtaütések formájában álltak bosszút a biztonsági erők tagjain. Tehát az elkövetők lesből, egy-két embert alkalmazó formációkban támadtak, majd néhány lövést követően elmenekültek, ha tudtak. Ezek a támadások nem sok áldozatot szedtek a hadsereg tagjai közül, inkább a kifárasztást szolgálták. Különbséget tehetünk ezek, és az Izrael ellen alkalmazott támadások között. Mint korábban már kifejttettem, ezek a támadások pontosak, jól szervezettek voltak, ami annak volt köszönhető, hogy ismerték az izraeli válaszlépéseket.[423] Ezek mentén pedig a szélsőséges csoportok tagjai képesek voltak adaptálódni az Izraellel folytatott harchoz, és megfelelő szervezeti struktúrával rendelkeztek ahhoz, hogy sikeresnek mondható támadásokat indítsanak. A Sínai-félsziget északi részén döntően ilyen fejlettség, szervezettség nem volt látható.

3.2.4 Törzsek elleni erőszak, Izrael elleni támadások, katonai válaszlépések

A törzsek azért nem voltak képesek egységesen fellépni a kormányzattal szemben, mert mindegyikük a saját területén belül mozgott, és a korábbi vélt, vagy valós sérelmek megtorlásában élte ki magát. Komolyabb szervezettségű akciókra abban az esetben került sor, ha másik törzzsel szemben kellett erőszakosan érdeket érvényesíteni. A támadások

[421] Egypt continues Sinai raids, arrests '6 terrorists' (2012.), https://www.jpost.com/Middle-East/Egypt-continues-Sinai-raids-arrests-6-terrorists (Letöltve:2023.02.07.)
[422] 'Armed men attack peacekeeping troops in Sinai' (2012.), https://www.jpost.com/Middle-East/Armed-men-attack-peacekeeping-troops-in-Sinai (Letöltve:2023.02.07.)
[423] Greenberg, 2011., https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/gunmen-attack-israeli-bus-near-egypt-border/2011/08/18/gIQAtFf8MJ_story.html (Letöltés:2023.01.18.)

szervezettlenségében az is közrejátszott, hogy korábban a hadsereg túlsúlya nem tette lehetővé a szervezett ellenállást. Így Nasszer, Szadat, és Mubárak alatt az alakuló szélsőséges csoportokat azonnal felszámolták, az ellenállást pedig leverték.[424] A túlerő ellen pedig kisebb csoportok által alkalmazott rajtaütéseket és lőfegyveres támadásokat használtak. Ehhez hasonló támadásokat alkalmaztak a különböző pártok, politikai szervezetek a britek ellen is.[425] Tehát Egyiptomban nem igazán volt hagyománya ezeknek a kis alegységekkel végrehajtott, szervezett támadásoknak.

Ezt majd csak a félszigeten a kormányzati politika, és az instabil belpolitikai helyzet miatt megjelenő szélsőséges vallási csoportoknak lesz köszönhető. Ezek lesznek képesek arra, hogy folyamatosan adaptálódjanak a helyzethez, és változtassák a taktikájukat, attól függően, hogy a műveleti környezet milyen reagálást tesz majd lehetővé.

A törzsi erőszak tovább folytatódott a Sínai-félszigeten, és a támadások jelentős részét is ebbe a kategóriába sorolhatjuk. A törzsek tagjai továbbra is főképpen az egymással szembeni konfliktusaikat rendezték ilyen módon. Augusztus 17-én az egyik törzsi vezetőt, Kalaf al-Menáhit és a fiát ismeretlen fegyveresek likvidálták. Az ok nem ismert, azonban vélhetően a törzsek közötti leszámolásra lehet gyanakodni, mivel az elkövetők azonnal elmenekültek a helyszínről, és semmilyen követelést, vagy a merényletről információt nem tettek ki a közösségi médiafelületekre.[426]

Az Izrael elleni támadások sem tűntek el véglegesen. Szeptember 24.-én három szélsőséges automata fegyverekkel és öngyilkos mellénnyel felfegyverkezve megpróbált átkelni az egyiptomi-izraeli határon, hogy katonákat és civileket támadjon meg. Azonban az izraeli erők megállították őket, és a kialakult tűzharcban a három merénylő és egy izraeli katona is életét vesztette. A támadók közül az egyikük felrobbantotta az öngyilkos mellényét, azonban az izraeliek erre számíthattak, és így veszteség nem következett be. Amit leszögezhetünk, az az, hogy az izraeliek az előző támadásokból okulva jelentős mértékben megerősítették a határon lévő szögesdrót akadályt.

Úgy gondolhatták, hogy a félszigeten folyó zavargások lehetővé teszik az újabb támadásokat az izraeli határ közelében. Ezért képesek voltak a támadók meglepésére, akiket gyorsan tudtak ártalmatlanítani. A támadásért az Anszár al-Dzsihád vállalta a felelősséget. Azt írták a kommünikéjükben, hogy a támadást bosszúból követték el, miután augusztus 26-án az

[424] Kepel, 1984.,35
[425] Calvert, 2013., 23-24.
[426] Gunmen kill Egyptian tribal leader and son in Sinai, https://www.jpost.com/Middle-East/Gunmen-kill-Egyptian-tribal-leader-and-son-in-Sinai (Letöltés:2023.02.09.)

izraeliek végeztek a vezetőjükkel, Ibrahim Aveidával, a félsziget északi részén lévő Kreíza városában. [427] Azonban vélhetően nem az izraeliek álltak a merénylet mögött. Hiszen az izraeli erők inkább a határvédelemre rendezkedtek be, és nem próbálkoztak meg behatolni a félszigetre. Erre csak akkor került sor, amikor a merénylőket üldözték.[428] Szerintem az izraeli nemzetbiztonsági szervek sem valószínű, hogy célzott likvidálást hajtottak volna végre a félszigeten.

Én inkább azt tartom valószínűnek, hogy Egyiptom hajtott végre bombatámadást a félsziget északi részén tartózkodó szélsőséges vezető ellen. Nekik megvoltak azok az eszközeik, amelyek révén egy ilyen támadást végre lehetett hajtani. Másrészt pedig az ehhez hasonló támadások megbonthatták a szélsőséges csoportokon belüli összhangot, káoszt okozhattak, és csökkenthették a csoportok ellenálló képességét. Így pedig növelhették a félsziget megtisztításának lehetőségét is.

Az egyiptomi hadsereg rendkívül pozitív képet festett le a Sínai-Hadműveletről. Szeptember elején a szervezet szóvivője azt jelentette be, hogy a hadművelet kezdete óta 32 „feltételezett terroristát” likvidáltak, 32 elkövetőt tartóztattak le, valamint 31 csempész alagutat számoltak fel, amelyek behálózták a palesztin-egyiptomi határt.[429] Ezek a hírek olyan pozitívak voltak, hogy a hadsereg erői október 8-án elhagyták a félsziget északi részét. [430] Mindez azzal magyarázható, hogy a kormányzat úgy vélte, hogy sikerült megtisztítani a félszigetet a rendbontó elemektől, és a szélsőséges fegyveres csoportoktól egyaránt, azért a hadseregre már nincs szükség. Így a katonák visszatérhetnek a laktanyáikba, és a félsziget északi részének pacifikálása már a belügyi alakulatok határkörébe utalható. Azonban mindez tévedésnek bizonyult, és a hadsereg alakulatait rövidesen visszavezényelték a korábbi diszlokációs helyükre. Az ok vélhetően elég egyszerű, ugyanis a hadsereg katonáit súlyos támadás érte. 2012. október 8.-án hivatalos adatok szerint az egyiptomi katonákat szállító busz felborult a félsziget északi részén, és 18 katona életét vesztette.[431] Bár a hírek szerint a haláleseteket baleset

[427] Fahmy, Mohamed Fadel (2012.): Al Qaeda-inspired group claims responsibility for border attack, http://edition.cnn.com/2012/09/23/world/meast/israel-egypt-border-attack/ (Letöltés.2022.02.09.)
[428] Greenberg, 2011., https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/gunmen-attack-israeli-bus-near-egypt-border/2011/08/18/gIQAtFf8MJ_story.html (Letöltés:2023.01.18.)
[429] Shmulovich, Michael (2012.): Egypt says it has killed 32 'criminals' and arrested 38 since Sinai terror attack, Times of Israel, http://www.timesofisrael.com/weve-killed-32-criminals-and-arrested-38-in-aftermath-of-sinai-terror-attack-says-egyptian-army/ (Letöltés:2023.02.13.)
[430] Gold, Zack (2014.): Security in the Sinai: Present and Future, ICCT Report, 12. https://web.archive.org/web/20141013112352/http://www.icct.nl/download/file/ICCT-Gold-Security-In-The-Sinai-March-2014.pdf (Letöltés:2023.02.13.)
[431] UPDATE: Truck accident in Sinai kills 21 soldiers, wounds 24: Ministry of Interior, Al-Ahram, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/55048/Egypt/Politics-/UPDATE-Truck-accident-in-Sinai-kills--soldiers,-wo.aspx (Letöltés:2023.02.13.)

okozta, azonban a nem hivatalos források szerint a katonai busz ellen egy lőfegyveres támadás történt, melynek során az elkövető a fékeket kilőve okozta a busz felborulását.[432]

Erre a támadásra az egyiptomi katonai alakulatok kivonása közben került sor. A támadást egyszerű eszközökkel, és jelentős veszteség elszenvedése nélkül követték el. Ráadásul a nagyfokú csapatmozgások miatt a katonai konvojok, buszok útvonala ismerhető volt, az információ megszerzése bonyolult hírszerzői műveleteket nem igényelt. A veszteség ráadásul akkorra volt, mint az év közepén a Rafá-i határátkelőnél elkövetett merényletben. Ezután pedig vélhetően a támadás sokkja miatt a kormány visszarendelte a hadsereget a félszigetre a felkelések elfojtására. Már az előző műveleteknél is elkövette a hadsereg azt a hibát, hogy túl korán rendelte vissza a saját erőit. Vélhetően egy idő után nem találkozhattak jelentős ellenállással, ez pedig téves következtetések levonására sarkalta a biztonsági erőket.

Egyiptom a terrorellenes műveletei végrehajtása során Izraelre is támaszkodott. Ez főleg a két fél közötti személyes információcserében nyilvánult meg Kairóban és Tel-Avivban, amelynek során a szélsőséges szervezetek tevékenységével, elfogott katonák cseréjével kapcsolatban, és a közös műveletek összehangolásáról folytak a tárgyalások.[433] Ez sokat segített Egyiptomnak, mivel így pontosabb képet kaptak az ellenséges műveletekről, és könnyebben fel tudták göngyölíteni a különböző csoportokat.

Közben a kormány tárgyalásokat kezdett az Egyesült Államokkal a hírszerzői támogatás biztostásáról. Az ország több eszközt ajánlott fel az egyiptomi fél részére, például szélsőségesekkel kapcsolatos lehallgatási anyagokat, drón, valamint a területről készített műholdfotókat, amiket Egyiptom elfogadott.[434] Természetesen nemcsak katonai megoldásokkal próbálkoztak a terrorcsoportok, törzsi erők tevékenységének visszaszorítására. Így továbbra is folytak azok a tárgyalások a kormány szalafita képviselői, és más törzsi, szélsőséges csoportok között, amelyek keretében megpróbálták ezeket a szervezeteket lebeszélni a fegyveres harcról, cserébe pedig politikai ígéretekhez folyamodtak, amelyeket már korábban is követeltek a beduinok. [435]

---

[432] Security source: CSF vehicle in Sinai was shot at (2012.), Daily News Egypt, http://dailynewsegypt.com/2012/10/08/security-source-csf-vehicle-in-sinai-was-shot-at/ (Letöltés:2023.02.13.)
[433] Stern, Moran (2016.): The Reality of Israel–Egypt Relations; www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-reality-of-israel-egypt-relations (Letöltés ideje: 2020. 04. 25.)
[434] Myers, Steven Lee et al (2012.).: After Sinai Attack, U.S. and Egypt Step Up Talks on Security; 2012. https://www.nytimes.com/2012/08/12/world/middleeast/egypt-and-us-step-uptalks-on-security-assistance.html (Letöltés ideje: 2020. 04. 25)
[435] Gold, 2014., 13. https://web.archive.org/web/20141013112352/http://www.icct.nl/download/file/ICCT-Gold-Security-In-The-Sinai-March-2014.pdf (Letöltés:2023.02.13.)

3.2.5 Radikalizálódás a félszigeten

Valamint új elem is megjelent a félszigeten, mégpedig a beduinok radikalizálódása képében. Erről főleg a saría bíróságok adhatnak számunkra világos képet. A saría bíróságok akkor kezdtek megjelenni a félszigeten, mint amikor a törzsi bíróságok is. Mindez világosan jelezte, hogy a törvényes rend felborult, és az igazságszolgáltatást magánkézben lehet csak megoldani. Az állami igazságszolgáltatás gyengeségét az is jelezte, hogy a helyi bíróságok a konfliktus kirobbanásakor összecsomagoltak, és a kezük alatt lévő ügyeket az Iszmaílijában lévő bíróságok hatáskörébe utalták át. A tendencia azt mutatja, hogy a Sínai-félsziget a bukott államok sorsára juthat.

A helyi saría bíróságok Murszi idejében még nem épültek ki teljesen. Egyébiránt vélhetően a korábbi bírók kezdték meg a tevékenységüket kiterjeszteni. A saría bíróságok Mubárak rendszere alatt is működtek a térségben, azonban a bírók mindezt a saját lakásaikon, vagy ingatlanjaikon üzemeltették. Mivel a korábbi rendszerben ezeket a bíróságokat, a lehetséges kapcsolataik miatt a terrorcsoportok felé, a hatóság üldözte, ezért nem volt tanácsos ezt a fajta tevékenységet nyíltan végezni. Minderre a rendszer 2011-es megdőlése után, és a hadsereg, belügyi erők kivonulása után kerülhetett sor. Ezután már az utcákon, és a különböző irodákban is ilyen bíróságok alakultak meg, amelyek felélesztették a korábbi kapcsolataikat, és igyekeztek beágyazódni a társadalomba.[436]

A saría bíróságok együtt működtek a törzsi bíróságokkal a félszigeten. Eleinte a törzsi bíróságok népszerűbbek voltak a saría bíróságoknál. Azonban később mindez megváltozott. Erre két ellentétes okot lehet felhozni. Az egyik szerint ezek a bíróságok már korábban is léteztek, tekintve, hogy a szalafita ideológia megjelenésével, egyre több fiatal vált szélsőségesebbé. Ezek vagy az Öböl-menti államokban dolgoztak, vagy pedig olyan fiatalok voltak, akik a különböző muszlim szervezetekben, vagy az egyetemekben lettek a szélsőségesebb iszlám értelmezés hívei. Így ezek a saría bíróságok a köreikben is nagy népszerűségnek örvendtek. [437]

Illetve a törzsi bíróságoknál az is problémaként merült fel, hogy ezek jelentős részben korruptak voltak. Így annak ítéltek kedvezően, aki meg tudta az ítéletet vásárolni. Ezzel szemben a saría bíróságokat megvesztegethetetlennek, és egyúttal pártatlannak ismerték. Így kezdtek egyre többen a saría bíróságokhoz fordulni.[438]

---

[436] Gold, 2014., 7.. https://web.archive.org/web/20141013112352/http://www.icct.nl/download/file/ICCT-Gold-Security-In-The-Sinai-March-2014.pdf (Letöltés:2023.02.13.)
[437] Revkin, Mara (2013.): Sharia courts of the Sinai, https://foreignpolicy.com/2013/09/20/sharia-courts-of-the-sinai/ (Letöltés: 2023.02.06.)
[438] Revkin, 2013., https://foreignpolicy.com/2013/09/20/sharia-courts-of-the-sinai/ (Letöltés: 2023.02.16.)

A másik elmélet szerint ezek a bíróságok a jelentős befolyásukat Murszi elnöknek köszönhették. Mara Revkin az Atlantic Council-nak írt cikkében kifejtette, hogy az állam, vagy a biztonsági erők tagjai több ügyet is a saría bíróságok hatáskörébe utaltak. Így az állam lassan kezdte feladni azt a pozícióját, amelynek értelmében ő a törvényes rend és az igazságszolgáltatás forrása egy adott terület fölött. Mivel megnőtt a törzsek és a kormány között az ellentét, ezért a kormányzat a törzsek rovására a saría bíróságokra próbált meg támaszkodni.

Ez viszont a törzsi bíróságok szerepének és jelentőségének csökkenésével járt együtt. Én úgy vélem, hogy az első verzió jobban közelít a valósághoz, mivel a törzsek vélhetően pénzért cserébe valóban jobb szolgáltatásokat nyújtottak, annak, aki fizetett.[439] A félszigeten továbbá az iszlamizmus már jóval korábban megjelenhetett, így a saría bíróságok növekvő jelenléte nem is lehetett kérdés. Bár az állam igyekezett a saría bíróságokhoz utalni különféle ügyeket, azonban ezt nem a törzsek szerepének megnyirbálása miatt tette. Hiszen a Muszlim Testvériség az általa megalkotott alkotmányban is a sariát a jog forrásává tette. Úgy vélem, hogy az iszlamizmus növelésében szerepet játszott a Muszlim Testvériség ideája, akik egy iszlám alapon álló államot akartak létrehozni.

Így a kormányban és a közigazgatásban nagyobb szerep jutott az iszlám jognak is, így nem lehet azon csodálkozni, hogy iszlamista bíróságok kezdtek jelentősebb játszani az igazságszolgáltatásban. Valamint az is a saría bíróságok szerepét növelte, hogy lényegében ez volt az egyetlen olyan hatékony szerv, amely képes volt megoldani az emberek problémáit, és megfelelő védelmet is biztosított számukra. Így eljártak a különböző lopásoknál, tulajdonjogi vitákban egyaránt.[440] A felek kölcsönösen megbíztak bennük, mert a bíróság nem volt részrehajló. Így az ítéleteiket is könnyebben fogadták el, sőt az iszlamista bíróságok egyre növekvő mértékben voltak képesek kisajátítani a félszigeten az igazságszolgáltatást.

Közben az emberrablások is folytatódtak. Így 2013. május 22.-én hét katonát raboltak el a beduinok. A katonák kiszabadításában főleg a tárgyalások játszottak szerepet, amelyeket a biztonsági erők végeztek a beduin törzsfőkkel.[441] A hadsereg közben jelentősebb szerepvállalást sürgetett, és azt követelte az elnöktől, hogy keményebb kézzel lépjen fel a törzsekkel és a szélsőségesekkel szemben. Erre az elnök nem volt hajlandó, és a tárgyalásos

---

[439] Revkin, Mara (2013.): Outsourcing Justice in the Sinai: Sharia Courts Thrive in the Shadow of a Weak State, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/outsourcing-justice-in-the-sinai-sharia-courts-thrive-in-the-shadow-of-a-weak-state/ (Letöltés: 2023.02.16.)

[440] Revkin, 2013., https://foreignpolicy.com/2013/09/20/sharia-courts-of-the-sinai/ (Letöltés: 2023.02.16.)

[441] Khalil, Ashraf (2013.): The Saga of Sinai: A Neglected Hotspot Egypt's Morsi Must Not Let Explode, https://world.time.com/2013/06/21/the-saga-of-sinai-a-neglected-hotspot-egypts-morsi-must-not-let-explode/ (Letöltés: 2023.02.23.)

megoldást szorgalmazta. Úgy vélte, hogy a hadsereg nem onthatja más muszlim vallású emberek vérét.[442]

Valójában az lehetett a taktikája, hogy megpróbálta magához édesgetni a törzsek vezetőit, és a szélsőséges csoportokat is megpróbálhatta meggyőzni arról, hogy tegyék le a fegyvert. Mindezzel azt üzenhette a felkelők felé, hogy a Mubárak-kor szelleme nem tér vissza, és erős retorziókra nem kell számítani. Az arab tavasz során volt pár olyan ország, ahol a vezetők engedtek a nép követeléseinek. Így például Jordániában a király menesztette a népszerűtlen miniszterelnökét, és újat nevezett ki a helyére.[443] De bizonyos Öböl-menti arab országokban is sikerült lecsendesíteni a tömeget, például Szaúd-Arábiában pénzügyi támogatások formájában.[444]

Azonban úgy vélem, hogy Egyiptomban Murszi békülékeny hangvétele nem volt megfelelő. Egyfelől a Sínai-félszigeten a konfliktus akkor már elérte azt a szintet, hogy csak tárgyalások útján megoldható legyen. A hadsereg alakulatait támadás érte, és Izrael határai sem minősültek biztonságosnak. A hadsereg még mindig az egyik legjelentősebb politikai szeplőnek számított. És erőteljes kampányt folytatott az erősebb katonai beavatkozás mellett, mindhiába. Ezért is állhatott a hadsereg a későbbi tüntetések során a tömeg oldalára, és zavarták el az elnököt.

A másik csoport, akik miatt a párbeszéd alapvetően halálra volt ítélve a terrorcsoportok voltak. A terroristák számára ugyanis ez az állapot ideális volt. Hiszen az állami ellenőrzés hiánya miatt képesek voltak megtelepedni a félszigeten, és merényletek elkövetni a biztonsági erők, vagy a hadsereg tagjai ellen. A szélsőséges szervezetek tevékenységét a Muszlim Testvériség még támogatta is, a saría bíróságok használatán keresztül a szélsőséges ideológiák megjelenítésén át a különböző tárgyalások során.[445]

Ráadásul szalafita beállítottságú tárgyalók képviselték a kormányzatot a beduinokkal folytatott tárgyalások alatt is. Így nem meglepő, hogy a szélsőséges ideológia terjedni kezdett a félszigeten. Másrészt a terrorcsoportok általában külföldről érkeztek a félszigetre (Palesztina), és itt szervezték újjá magukat, mivel itt nem érték el őket az izraeliek, sem a Palesztin Hatóság emberei. Sőt, voltak olyanok, akiket Murszi amnesztiával bocsátott szabadon.[446]

---

[442] Aziz, Sahar (2013.): Sinai's Role in Morsi's Ouster, https://carnegieendowment.org/sada/52715 (Letöltés: 2023.02.23.)
[443] Arab uprising: Country by country – Jordan, https://www.bbc.com/news/world-12482679 (Letöltés: 2023.02.23.)
[444] Abouzzohour, Yasmina (2021.): Heavy lies the crown: The survival of Arab monarchies, 10 years after the Arab Spring, https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/03/08/heavy-lies-the-crown-the-survival-of-arab-monarchies-10-years-after-the-arab-spring/ (Letöltés.2023.02.23.)
[445] Aziz, 2013., , https://carnegieendowment.org/sada/52715 (Letöltés: 2023.02.23.)
[446] Pelham, 2012.,15.

Ők a szabadulásuk után egyből valamelyik szélsőséges csoporthoz csatlakoztak. A terrorcsoportok nem hajlottak volna a békére, inkább további merényleteket követtek volna el. Ezért a Murszi által szorgalmazott békésebb hangnem náluk nem működött.

Természetesen megemlíthető Izrael is, amelynek területén több merényletet követtek el palesztin kötődésű csoportok.[447] Valószínűleg a törzsekkel történő esetleges megbékélés után a terrorcsoportok továbbra is támadták volna Izraelt, és az ország a megbékélést esetleg árulásként foghatta volna fel. Ráadásul a támadások folytatódása esetén könnyen kirobbanhatott volna egy újabb arab-izraeli háború is. A törzsek vezetőinek legjelentősebb követelése az volt, hogy a félszigeten a kormány fejlessze az életkörülményeiket, és ők is több pénzt kapjanak a központi erőforrásokból.

Azonban ebből sem lett igazán semmi. Bár a Muszlim Testvériség Jog és Igazságosság Pártja ígéretet tett arra már a választási kampány során, hogy a Nahda (Reneszánsz, Felemelkedés) egyik fontos sarokpontja a Sínai-félsziget fejlesztése lesz, mindebből semmi sem valósult meg. Pedig a kormány arra is ígéretet tett, hogy jelentős forrásokat szabadítanak fel a félsziget fejlesztésére.[448] Azonban a Sínai északi része így is jelentős beruházásokra szorult. Például, bár a térség az egyik legsivatagosabb az országban, a helyiek ennek ellenére híján vannak a megfelelő ívóvíz ellátásnak, oktatásnak, vagy éppen egészségügynek.

3.2.6 Problémák a Sínai-félszigeten

Azt se felejtsük el, hogy egy nagyon lényeges elem hiányzott a törzsekkel való megbékéléshez, ez pedig a félsziget gazdasági fejlesztése volt. A lakosok sokat panaszkodtak arra vonatkozóan, hogy nincs megfelelő berendezésekkel és szakemberekkel felszerelt kórházuk. Ezért bármilyen betegség, baleset megtörténtekor a segítségre szoruló páciens nagy valószínűséggel veszti életét. Csak akkor tud felépülni, ha Kairóban, vagy Iszmaílijában kezelik, azonban sokan képtelenek eljutni ezekbe a kórházakba. Valamint a félszigeten magas a munkanélküliségi ráta. Mindez azt jelenti, hogy a munkát nem találó fiatalok radikalizálódnak, és a terrorcsoportok felé fognak fordulni.[449] A másik fontos probléma az internet elérése. Míg Egyiptom fő területén belül az internet zavartalanul elérhető, addig a Sínai-félszigeten az emberek nem tudtak csatlakozni a hálózathoz.

---

[447] Israel launches Gaza air strikes in retaliation for Eilat attacks, 2011., https://www.theguardian.com/world/2011/aug/18/israel-air-strikes-gaza-eilat-attacks (Letöltés:2023.01.18.)
[448] Dr. Morsi: Sinai is Priority in Nahda (Renaissance) Project, https://ikhwanweb.com/dr-morsi%3a-sinai-is-priority-i/ (Letöltés:2023.03.01.)
[449] Rashidi, 2013., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltés:2023.03.01.)

Ezért a lakosok kénytelenek voltak izraeli, vagy palesztin hálózathoz csatlakozni akkor, amikor hozzá akartak férni az internethez. Ráadásul több fontos tevékenység (banki ügyintézés, állami szférával történő kapcsolattartás) csak az interneten keresztül volt megoldható.[450]

Így az internet hiánya is jelentős problémaként jelentkezett a helyiek életében. Továbbá több olyan beruházás, amelyet Mubárak regnálása alatt lengettek be, nem indult meg. Például az 1997-ben megindítani kívánt Al-Szabah csatorna kiszélesítését célzó beruházás sem kezdődött meg idejében.

Az is probléma volt, hogy a beduinok régóta megpróbálták visszaszerezni azokat a földterületeket, amelyeket az állam kisajátított a földgázvezeték építéséhez, sikertelenül.[451] Ezekre a földekre azért volt szükség, hogy az építés zavartalan legyen. A felkelés kirobbanása után a földgázvezeték jelentős támadások alá került, amiben közrejátszhatott az is, hogy a beduinok így próbáltak meg hozzájutni a földjeikhez. Az elnök megígérte a törzseknek, hogy azok, akik a földjeiket átadták az építés megvalósításához, visszakapják azokat. Azonban 2013 közepéig csak kevés földet adtak vissza a jogos tulajdonosaiknak, és a visszajuttatás folyamata is jelentős mértékben lelassult.

Ez pedig felbőszítette a beduinokat. Másrészt a félsziget nem igazán tud csatlakozni a külvilághoz. Ezt a repülőterein keresztül meg tudná tenni, csakhogy az egyik repülőtér 2013-ban le volt zárva (Ras Szidr), míg az, amelyik El-Arísban működött csak a mekkai zarándoklatra vitt ki utasokat. Sőt a félszigetet összekötő 225 km-es vasútvonalat sem építették meg.[452]

A kormányzat más beduin követeléseket sem tudott teljesíteni. Már 2011-től kezdve ugyanis a beduinok követelték, hogy a fogva tartott hozzátartozóikat az állam engedje szabadon, mivel statáriális eljárással lettek letartóztatva, elítélve. Mivel a kormányzat kezdetben nem teljesítette ezeket a követeléseket, ezért az emberrablás eszközeivel próbáltak meg hatni a kormányzatra, sikertelenül. Az elrabolt turistákért cserébe a kormány felajánlotta, hogy újranyitják az ügyeket, azonban ezt Murszi sem tette meg. Sőt, nemhogy nem vizsgálták újra az ügyeket, hanem a beduin rokonok sem kerültek szabadlábra. Ellenben a szélsőségesek, és a bizonyítottan terrorista kötődéssel rendelkező egyének elhagyhatták a börtönt.[453]

---

[450] North Sinai's ATM war, https://www.madamasr.com/en/2020/02/04/feature/society/north-sinais-atm-war/ (Letöltés:2023.03.01.)
[451] Rashidi, 2013., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltés:2023.03.01.)

[452] Rashidi, 2013., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltés:2023.03.01.)
[453] Who let the jihadis out?, https://www.madamasr.com/en/2014/02/16/feature/politics/who-let-the-jihadis-out/ (Letöltés: 2023.03.01.)

Nem tudjuk pontosan, hogy erre miért került sor, vélhetően Murszi ezzel a lepéssel igyekezett kedvezni a szalafita Núr párti szövetségeseinek. Cserébe nagyobb együttműködést remélhetett velük a belpolitikai folyamatok alakításában. A félszigeten a hadsereg megpróbálta a csempészalagutakat megsemmisíteni. Azonban ebben a tevékenységében sem értek el sok sikert, mivel főbb alagutakat nem tudták megtalálni.[454]

Ráadásul a legalapvetőbb követeléseket sem sikerült teljesíteni. A beduinok ugyanis hiába követelték az államtól, hogy hadd lehessenek a hadsereg, vagy az államigazgatás tagjai. A kérdés Murszi ideje alatt sem rendeződött.[455] Így az állam képtelennek bizonyult arra, hogy megoldja a félsziget fő szociális-gazdasági problémáit. Ezek olyan súlyosak voltak, hogy az arab tavasz után a félszigeten folyó felkelés fő elemeivé váltak. Bár az itt folyó harcokban részt vevő felkelőket az állam gyakran illette terrorista jelzővel, ez azonban a felkelés kezdetén biztos, hogy nem volt igaz. Sőt, eleinte főleg a beduin csoportok sajátították ki maguknak a félsziget északi részét, ahol az amúgy sem jelentős számban jelen lévő biztonsági erők helyett ők vették át a félsziget irányítását.

Azonban a felkelést, bár voltak olyan szélsőséges csoportok, amelyek egy önálló iszlám állam megteremtésén munkálkodtak, nem motiválta az Egyiptomtól való teljes elszakadás. Hiszen, ha megnézzük az emberrablásokat, akkor főleg az államtól követeltek lépéseket saját helyzetük megoldása érdekében. A beduin követelések főleg a saját életfeltételeik javítását várták el a kormányzattól, valamint igyekeztek autonóm hatalomként meghatározni magukat. De nem próbálkoztak meg a függetlenség kivívásával, mint például a tuaregek Maliban. Mindez annak a bizonyítéka, hogy a félsziget északi részén hasonló okokból került sor a felkelésekre, mint a fő állami területen (rossz szociális helyzet, ellátáshiány, munkanélküliség, befektetések hiánya).[456]

Azonban a fegyveres felkelést két ok tovább erősítette; egyrészt a félsziget északi része nem volt olyan fontos, mint akár az ország fő területe, akár a félsziget déli területei. Ezért az állam csapatokat vonhatott el onnan a belső országrész helyzetének rendezésére. Másrészt több fegyveres csoport (beduinok, szélsőséges csoportok) volt nagyobb számban a régióban, akik az állami gyengeség hatására képesek voltak fegyveres erőktől átvenni azok helyét. Mindez

[454] Rashidi, 2013., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltés:2023.03.01.)
[455] Rashidi, 2013., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltés:2023.03.01.)
[456] Egyiptomi fiatalok munkanélküliségi rátája (15-42 év), https://www.statista.com/statistics/811968/youth-unemployment-rate-in-egypt/ (Letöltve: 2022.12.05.), Pelham, 2012., 9.

kiegészülve a líbiai polgárháború miatt az országba áramló fegyverekkel jelentős felkelés kialakulásához vezetett.[457]

A mi szempontunkból érdekes annak vizsgálata, hogy a külföldi polgárháborúk milyen mértékben éreztették hatásukat az Egyiptomban zajló felkelés kirobbanása, intenzitása szempontjából. A külföldi polgárháborúk hatását befolyásolta azok Egyiptomhoz mérhető távolsága, valamint a nem állami szereplők jelenléte Egyiptomban. Így a líbiai polgárháború hatásai hamarabb éreztették befolyásukat Egyiptomban, mint mondjuk a szír polgárháború, mivel Líbiának jelentős közös határa van Egyiptommal, így azt ott kirobbant polgárháború könnyebben átnyúlhatott az országba.[458]

Másrészt azt sem szabad elfelejteni, hogy a hadsereg legfőbb feladata az arab tavasz kirobbanása során a feszültséggel terhelt állapot konszolidálása volt. Azonban még egy fontos tényező volt a polgárháború hatásainak terjedésében, ez pedig a nem állami szereplők (törzsek) nagyfokú jelenléte Észak-Afrika országaiban. A törzsek között ugyanis jelentős kereskedelmi kapcsolatok voltak, amit bizonyít az is, hogy az egyiptomi beduin törzsek már Mubárak előtt is foglalkoztak csempészettel. A csempészett áruk között fegyverek is helyet kaptak.

Kadhafi bukása után a törzsek közötti kereskedelmi útvonalak felélénkültek és a környező országokba jelentős mennyiség került belőlük.[459] A fegyverek pedig olyan országokban járultak hozzá felkelésekhez, amelyekben amúgy sem volt stabil a helyzet (például Mali). Ezek a fegyverek eljutottak Egyiptomba is, ahol a beduin törzsek kezdték el felfegyverezni magukat. Mint már utaltam rá, a helyzet a félsziget részén az arab tavasz során lett instabil. Erre az instabilitásra hatottak a Líbiából érkezett fegyverek is, amelyek már felkeléshez vezettek. Természetesen a beduinokon kívül voltak más csoportok is (szélsőséges vallási szervezetek). Ezeket azonban az állam jól tudta ellenőrizni, és egy esetleges felkelés esetén is erővel meg tudta szüntetni a fenyegetésüket (lásd az 1992-es eseményeknél). A beduinok jelentette kihívás kezelésére azonban olyannyira nem volt képes, mint a mali hadsereg a tuaregek esetében. A felkelésre ugyanúgy ráakaszkodtak a „terrorcsoportok” mint Maliban is láthattuk.[460]

---

[457] Albuquerque, 2014., 11-12.
[458] Lotfi, Fatma (2020.): Egypt faces protracted security challenges along western borders with Libya, https://dailynewsegypt.com/2020/07/28/egypt-faces-protracted-security-challenges-along-western-borders-with-libya/ (Letöltés:2023.03.07.)
[459] Fadel, Leila (2011.): Smuggled Libyan weapons flood into Egypt, https://www.washingtonpost.com/world/libyan-weapons-flooded-egypts-black-weapons-market/2011/10/12/gIQA2YQufL_story.html (Letöltés:2023.03.07.)
[460] Marsai, 2013., 102.

Mint azt a továbbiakban megfigyelhetjük, a felkelés először a félszigeten tört ki, majd a későbbiek során átterjedt az ország belső területei felé. Ennek oka az volt, hogy a belső területeken vélhetően nem volt olyan erős a terrorcsoportok jelenléte, mint a félsziget északi részén. Így ezek a csoportok vagy behatoltak, és később az ország belső területein követtek el támadásokat, mint az Sínai-Vilajet a turistákkal szemben,[461] vagy a Testvériség bukása után az elégedetlen emberekből, illetve a szélsőségesekből alakultak ki kisebb szerveződések. Ezek főleg könnyű fegyverekkel, esetleg pokolgépes merényletekkel operálhattak, tehát nem a Líbiából hozott nehézfegyverekkel.[462] Ennek következtében a fegyvereknek olyan térségre volt szükségük, ahol könnyen el tudták rejteni, majd használni azokat, mint a Sínai-félsziget. Így lényegében bizonyíthatónak tartom azt, hogy a líbiai polgárháború hatásai a törzsek révén jelentek meg Egyiptomban.

3.2.7 Murszi bukása

Murszi bukásában jelentős szerepet játszott az, hogy igyekezett az elnöki hatalmát megnövelni. Mindezt úgy próbálta meg elérni, hogy egy döntő részben muszlim képviselőkből álló alkotmányozó gyűlést hozott létre. Ezt a kisebbségek, a mérsékeltebb politikai tömörülések tagjai, valamint a koptok és az Al-Azhar mecset képviselői nem tartották megfelelőnek, ezért otthagyták a gyűlést. A bíróság ezután hatályon kívül helyezte az Alkotmányozó gyűlést, azonban Murszi hatályon kívül helyezte ezt az intézkedést, és lemondásra kényszerítette a főügyészt. A döntések ellen a bíróságok is lázadoztak, amire Murszi elnöki rendelettel a bírói döntésekkel szemben immunissá tette az elnöki döntéseket. A rendelet ellen a Legfelsőbb Bíróság is tiltakozott, azonban nem értek el semmit. Az alkotmányt megszavazó referendumot így is megtartották 2012 decemberében. Így a bíróságok a döntéseket megpróbálták bojkottálni, illetve tüntetések támogatásával próbáltak nyomást helyezni az állami szervekre, sikertelenül.[463] Mindezt azt jelezhette előre az emberek számára, hogy Murszi tejhatalomra próbál törekedni.

Közben Murszi elnöki hivatali ideje alatt jelentős mértékben nőtt a szociális-gazdasági elégedetlenség. Az egyiptomiak a bűnözés elburjánzását emelték ki, amikor a Murszival szembeni elégedetlenség került szóba. Így arról érkeztek hírek, hogy nőket és gyereket rabolnak

---

[461] 1 killed, 9 injured in 2 suicide attacks in El-Tor, South Sinai (2014.), https://english.ahram.org.eg/News/100306.aspx (Letöltés:2023.03.08.)
[462] Ajnad Misr, a group that launched 27 terror attacks in Cairo, https://www.egypttoday.com/Article/1/36295/Ajnad-Misr-a-group-that-launched-27-terror-attacks-in (Letöltés:2023.03.08.)
[463] Hamed, Salma et al. (2012.): Timeline of Morsi and the Judiciary: One Year in Power, https://dailynewsegypt.com/2013/06/29/timeline-of-morsi-and-the-judiciary-one-year-in-power/ (Letöltés:2023.03.08.)

el az utcáról. Több embernek ellopták az autóját, az állam pedig nem tudta biztosítani a szemétszállítás megoldását, így az utcákon halomban állt a szemét. Jóval több közlekedési baleset történt, mint a Mubárak-korszakban, amit a nem kellő odafigyeléssel és a közlekedés nem megfelelő ellenőrzésével magyaráztak. A közúti közlekedés nem megfelelő biztosítása miatt hatalmas dugók alakultak ki.

Az emberek fele mélyszegénységben élt, és nem volt képes kitörni onnan. Az életminőség szempontjából alapvető fontosságú javak tekintetében (benzin) hiány mutatkozott, emiatt néha szünetelt a közlekedés is.[464] Bár az emberek nem vették észre, de a korábbi rendszer politikai tevékenysége miatt gazdasági válság alakult ki, amit Murszi nem tudott kezelni. Azonban az életszínvonal romlása miatt az emberek Murszit okolták.[465] Ez nem meglepő, hiszen a forradalmak, nagyobb politikai átalakulások után az emberek életkörülményeik gyors javulását várják. Amikor ez nem történik meg, akkor minden esetben a kormányzatot szokták bírálni. Ez Murszi esetében sem volt másként.

Az emberek azt is érzékelték, hogy Murszi nem tudott megegyezni a többi politikai irányzattal sem. Ezt leszűrhették abból, ahogy Murszi az alkotmányozás során az abban résztvevő más politikai mozgalmak ellenében muszlim túlsúlyt hozott létre. Közben a más ideológiát képviselő pártokkal szemben gyűlöletbeszéd folyt a TV-ben, és Murszi végig közömbös maradt ezzel szemben. Amikor pedig felszólalni próbált a gyűlöletbeszéd ellen, akkor a lakosság ezt nem hitte el neki. Az elnök képtelen volt megfelelőképpen összehangolni a különböző állami intézmények, vagy pártok munkáját.[466] Ez látható volt abból, ahogyan az alkotmányozást intézték. Amikor a résztvevő többi párt kivonult az ülésről, akkor szóvá tették Murszinak, hogy lehet alkotmányt csinálni, ha az ellenzék nem kap szót. Válaszában az elnök kifejtette, hogy mivel az alkotmányozó gyűlésről kivonultak az ellenérdekelt felek, ezért az új alkotmány rájuk is vonatkozni fog, akár muszlimok, akár nem.[467] A Muszlim Testvériség erőszakossága, hatalomvágya pedig az embereknek nem tetszett. Sőt, némelyek azt is kifogásolták, ahogy a kormányzat a kopt keresztényekkel bánt.

A Murszi kormányzat hatalomra jutása után kijelentette, hogy egyész Egyiptomot képviselik, és a koptokat pedig az ország teljes jogú lakosainak tartják. Azonban Murszi elnök

[464] Fakhry, Yasmine (2013.): A Voice from Egypt: Why People turned against Morsi?, http://www.irenees.net/bdf_fiche-entretien-178_fr.html (Letöltés:2023.03.08.)
[465] Imonti, Felix (2013.): Morsi, Egypt Face Economic Meltdown, https://www.al-monitor.com/originals/2013/01/economy-egypt-morsi-revolution.html (Letöltés:2023.03.08.)
[466] Fakhry, 2013., http://www.irenees.net/bdf_fiche-entretien-178_fr.html (Letöltés:2023.03.08.)

[467] Krikpatrick, David et al (2012.): Citing Deadlock, Egypt's Leader Seizes New Power and Plans Mubarak Retrial, New York Times, https://www.nytimes.com/2012/11/23/world/middleeast/egypts-president-morsi-gives-himself-new-powers.html (Letöltés:2023.03.08.)

ideje alatt a koptok támadásokat szenvedtek el, többségükben a Murszi szimpatizánsoktól, de a Sínai-félsziget északi részén is történtek atrocitások a keresztényekkel szemben. Az emberek bizonyos része ellenezte a koptok elleni támadásokat, mivel az ország megosztottságának egyik tényezőjét látták benne. Így a kormányzat támogatottsága napról napra fogyott.[468]

Úgy vélem, hogy a Murszi elleni tüntetéssorozat kirobbanásában a legfontosabb okot kétségtelenül az életszínvonal érezhető romlása okozta. A forradalom győzelme után az emberek jobb életkörülményekre vágytak. Azonban a gazdasági helyzet romlása, a bűnözési ráta megemelkedése és a mélyszegénység növekedése utcára vitte az embereket. A tüntetések kirobbanásában tehát jelentős szerepet tulajdoníthatunk a humán biztonság hiányának is. A humán biztonság eredendően egy új területnek számít a biztonsági tanulmányok területén. Főképpen azt vizsgálja, hogy az ember életkörülményei, vagy a jogai biztosítottsága szempontjából mennyire érzi magát biztonságában.[469]

Az egyiptomi események ennek fontosságát húzták alá. Hiszen, ha az emberek úgy vélik, hogy rosszul élnek, akkor ez könnyen erodálhatja a biztonságot az adott állam területén, és tüntetések, forradalmak kialakulásához vezethet. Természetesen az ember életkörülményei már korábban is befolyásolták egy ország biztonságát, elég csak a francia forradalom és a lakosság körében fellépő éhínség kapcsolatára gondolni.[470]

Tehát az emberek életkörülményeinek romlása jelentette az elsődleges okot, amely a tüntetések kirobbanásául szolgált. Közben Murszi elvesztette a hadsereg támogatását is. Mivel a hadsereg főtisztjei az elnök politikáját a Sínai-félszigeten zajló felkelések elfojtására túl gyengének találták, ezért Murszi változtatni volt kénytelen ezen. Így a hadsereg alakulatait vetette be a félsziget határán található csempészalagutak felszámolásához. Abban reménykedett, hogy az alagutakkal együtt a felkelés ereje csökken. Mindez azonban nem így történt. Bár a hadsereg több alagút megsemmisítését jelentette, azonban a csempészet tovább folyt a félszigeten. Közben a hadsereg felsővezetése tárgyalásokba bocsátkozott az ellenzékkel egy esetleges hatalomátvételről.[471]

---

[468] Fakhry, 2013., http://www.irenees.net/bdf_fiche-entretien-178_fr.html (Letöltés:2023.03.08.)
[469] ENSZ meghatározás a humán biztonságról, https://www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/ (Letöltés:2023.03.08.)
[470] How Bread Shortages Helped Ignite the French Revolution, https://www.history.com/news/bread-french-revolution-marie-antoinette (Letöltés:2023.03.08.)
[471] Sinai security failure at root of Morsi's ouster (2013.), Times of Israel, https://www.timesofisrael.com/sinai-security-failure-at-root-of-morsis-ouster/ (Letöltés.2023.03.08.)

A folyamatot megkönnyítette, hogy 2013. június 30.-án jelentős tüntetés robbant ki Kairó utcáin, ahol a több tízezres tömeg Murszi lemondását követelte. A tömegben a biztonsági erők tagjai is tüntettek. A tüntetést kihasználva a hadsereg 48 órás ultimátumot adott az elnök lemondására. Ha nem mond le a hatalmáról, akkor a hadsereg biztosította az elnököt, hogy eltávolítják az állam éléről. Murszi ezután beszédet intézett a tömeghez, amelyben az ultimátumot elutasította, mondván, hogy ő a törvényes elnök, ezért őt nem lehet elmozdítani. Mivel az ultimátum lejárta előtt Murszi nem mondott le, ezért július 3-án a hadsereg erői elmozdították, és háziőrizetbe helyezték. A helyét pedig egy ideiglenes kormány vette át, a hadsereg vezetésével.[472]

Részkövetkeztetések

Mohamed Murszi elnökségével a Muszlim Testvériség története során először jutott hatalmi pozícióba. Azonban egy olyan időszakban sikerült ezt megtennie, amikor az országot zavaros belső politikai feszültségek jellemezték. Azonban ezek megoldása során a Murszi-kormányzat rontott is a helyzeten. Például azzal, hogy egyrészt szélsőségeseket engedett szabadon, valamint azzal is, hogy politikai előny érdekében szélsőségeseket küldött tárgyalni a felkelőkkel. Továbbá az iszlamista bíróságok elterjedésében is jelentős tevékenységeket fejthetett ki a kormányzat. Így nem tarthatjuk meglepőnek, hogy a szélsőséges vallási szervezetek tevékenysége jelentős részben növekedni kezdett az időszakban.

Murszi természetesen a szélsőséges szervezetek tevékenységével szemben is reagált, azonban ez politikai előnyök elérése érdekében történhetett. Így a nagyobb volumenű támadások lehetőséget biztosíthattak neki arra, hogy eltávolítsa a hadsereg felsővezetéséből a SCAF korábbi tagjait. Ennek köszönhetően azt próbálhatta meg elérni, hogy a hadsereg ne veszélyeztesse a hatalmát. Azonban ez sem volt sikeres lépés, később ez okozta Murszi vesztét is. Ekkor kerültek először bevetésre azok a támadási formák (lőfegyveres támadás, robbantásos merénylet), amelyek a későbbiek során végig használatban maradnak.

Valamint a hadsereg alakulatait is újra bevette nagyobb támadások után, hogy eliminálják a felkelőket. Azonban ezzel gyakorlatilag kevés dolgot tudott elérni, és inkább csak azt próbálta meg bizonygatni, hogy valamit tesz a szélsőségesek és a törzsek erőszakos tevékenységének kontroll alatt tartására. Egyébként a helyiek bizonyos szempontból elégedettnek tűntek a Murszi-kormányzattal, mert kevésbé szólt bele a félsziget belső ügyeibe.

[472] Trew, Bel (2019.): From ‘spare tyre’ to president: The rise and fall of Egypt’s Mohamed Morsi, Independent, https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/mohamed-morsi-death-egypt-president-court-muslim-brotherhood-dead-a8962861.html (Letöltés:2023.03.08.)

Azonban a belső politikai feszültségeket Murszi már nem tudta kezelni, így végül a hadsereg 2013 júliusában megbuktatta.

4. **Abdel Fattáh el-Sziszi elnökségének első időszaka (2013.-2018.)**

A következő két fejezet a Sziszi elnökség terrorellenes műveleteit tárja az olvasó elé. Az elnökséget két részre bontottam, először a 2013.-18., majd a 2018.-tól napjainkig tartó folyamatokat fogom elemezni. A felosztás lényegében mesterséges, és a korszakhatár az Egyiptomi Széleskörű Katonai Művelet a Sínai-félszigeten (Egypt Comprehensive Military Operation in Sinai) megindítása, amelyet 2018. február 9.-én indítottak el. [473]Azért ezt az időpontot választottam korszakhatárként, mert élesen elválasztja a terrorellenes műveletek két korszakát, így lehetőséget teremt a terrorellenes műveletek jobb megfigyelésére. A 2018 előtti időben a szélsőséges vallási szervezetek által elkövetett támadások megsokszorozódtak, és a hadsereg gyakorlatilag tehetetlennek mutatkozott a terrorcsoportokkal szembeni fellépésre.

Míg 2018 után a Széleskörű Művelet olyan jelentős sikert ért el, hogy gyakorlatilag a szélsőséges vallási szervezetek műveleteit nagyrészt megszüntették, és jelenlegi hírek alapján a Sínai Vilajet (2016 előtt Anszár Bajt al-Makdisz) tevékenysége a félsziget nyugati részére, a Szuezi-csatorna partjára korlátozódik, ahol igyekeznek gátolni az áthaladó hajóforgalmat, és ezzel jelentős veszteséget okozni az egyiptomi gazdaságnak.[474] Az első fejezet tehát a 2013.-18. közötti időszakban történt merényletekkel, és a rájuk adott válaszokkal fog foglalkozni. Először a merényletek megnövekedett számának okait elemzem, majd a terrorcsoportok merényleteit vizsgálom, mind a félsziget északi részén, mind a belső területeken. A dolgozat egyik fő célja annak vizsgálata, hogy az ún. aszimmetrikus konfliktusok elvei miért mondtak csődöt Egyiptomban. Ennek megválaszolásához azonban annak megismerése is fontos, hogy valójában az első időszak intézkedései miért hoztak teljes kudarcot, és miért nem sikerült visszaszorítani a szélsőséges vallási szervezetek tevékenységét. A 2018 utáni időszakkal kapcsolatban pedig megváltozik vizsgálatunk fókusza. Azt szándékozom majd elemezni, hogy mi volt az egyiptomi erők sikerének a titka. Hogy volt képes véget vetni a félszigeten lévő szélsőséges szervezetek tevékenységének, milyen új eszközöket vetettek be, és ezek mennyire voltak hatékonyak.

---

[473] Mandour, Maged (2018.): Egypt's Comprehensive Military Operation, Carnegie Endowmnet for International Peace, https://carnegieendowment.org/sada/75556 (Letöltés:2023.03.14.)

[474] Islamic State militants 'besiege key points' near Egypt's Suez Canal (2022.), The New Arab, https://www.newarab.com/news/militants-besiege-key-points-near-egypts-suez-canal (Letöltés:2023.03.14.)

Természetesen a hadművelet más színtereit is elemezem, így szó lesz a kibertérről is, a gazdasági megoldásokról is, valamint a turisták ellen elkövetett támadásokról is.

A terrorcsoportok jelentős erővel találták szembe magukat 2018-ban, és ezért nagy mennyiségű támadással és nagy erőráfordítással próbáltak meg védekezni. Azonban végül felmorzsolódtak a hadsereg műveletei közben. Ezután pedig a kormányzat jelentős gazdasági segélyek biztosításával, és megváltozott fejlesztéspolitikával kezdte meg a félsziget északi részének fejlesztését. Ezzel pedig a helyi lakosság és a törzsek véleményét próbálta meg a hadsereg és a kormányzat irányába pozitívan befolyásolni, ami sikerült is. Ennek oka, hogy a törzsek és a helyiek a szociális helyzetük javítása miatt lázadtak fel. Miután ezeket az állam megpróbálta rendezni, a további követelések (beduinok nagyobb részvétele a hadseregben, államigazgatásban, foglyok szabadon bocsátása) megszűntek, mivel a gazdasági helyzetük javulása ezeket a követeléseket is okafogyottá tette. Valamint azt sem felejthetjük el, hogy a Sínai Vilajet kegyetlenkedései szolgáltatták a másik okot, amiért a törzsek a hadsereg és a biztonsági erők mellé álltak. Így lényegében a törzseket jelentős részben sikerült a szélsőséges csoportokról leválasztani, amelyek így elvesztették a támogatói bázisuk nagyrészét. A külső támogatások pedig egyrészt az ISIS szíriai visszaszorulásával, másrészt a líbiai polgárháború megváltozott körülményeinek következtében lecsökkentek. Így a „terrorcsoportok" jelentős sorvadásnak indultak, és jelenleg kétségbeesetten próbálják meg visszaszerezni az irányítást.

4.1. A hatalomátvétel és következményei

Az előző fejezetben bemutattam, hogy a hadsereg erői hatalomváltást hajtottak végre, amelynek keretében eltávolították Mohamed Murszi elnököt, valamint a főbb minisztereket is lemondatták. Murszi ezután házi őrizetbe került, majd pedig előzetes letartóztatásba helyezték egy katonai börtönben.[475] Közben a Muszlim Testvériség szimpatizánsai tüntetéseket szerveztek Murszi támogatására, és Kairó főbb negyedeit megszállták. A hadsereg jelentős erőket vont össze a fővárosban, majd erőszakkal kezdte meg a megszállt területek megtisztítását. Könnygázt vetettek be, ezután a hadsereg alakulatai a tömegbe lőttek, ami több száz halálos áldozatot eredményezett.[476]

[475] Kingsley, Patrick et al (2013.): Mohamed Morsi ousted in Egypt's second revolution in two years, https://www.theguardian.com/world/2013/jul/03/mohamed-morsi-egypt-second-revolution (Letöltés:2023.03.16.)

[476] Rabaa: The massacre that ended the Arab Spring (2019.), https://www.middleeasteye.net/news/rabaa-massacre-ended-arab-spring (Letöltés:2023.03.16.)

Közben a Testvériség szimpatizánsai randalírozni kezdtek, a fővárosban múzeumokat támadtak meg.[477] Végül a hadseregnek sikerült erőszakkal véget vetnie a tüntetéseknek, azonban a tevékenységük jelentős halálos áldozattal járt. A hadsereg beavatkozása nem okozott nagyfokú bizalomvesztést, mivel az emberek többsége ellenségesen viszonyult a Muszlim Testvériséghez a kormányzásuk egy éve után, így támogatta a hadsereg által végrehajtott hatalomátvételt.

A hadsereg a hatalomátvétel végrehajtása mellett a Sínai-félszigeten is átvette a kezdeményezést. A térségben lévő alakulatai megszállták a félsziget északi részének főbb csomópontjait, valamint szükségállapotot vezettek be. A hadsereg erőteljes szerepvállalása ellen tüntetések kezdődtek El-Arís városában, a szélsőséges vallási csoportok pedig harcra buzdították híveiket.[478] Érdekes, hogy bár Murszi uralmát a helyiek nem kedvelték,[479] de Murszi bukása után annak „védelmében" fogtak fegyvert. Ennek vélhetően azt volt az oka, hogy a terrorcsoportok rájöttek arra, hogy egy erős központi hatalom nem fogja tétlenül hagyni, hogy az egyik tartományában felkelés bontakozzon ki. Murszi nem kereste a konfliktus a helyiekkel, azok megbékítésével próbálkozott.

A hadsereg jelentősebb szerepvállalása azonban a lázadás megerősödését hozta magával. A helyiek úgy látták, hogy a nagyobb katonai erők átcsoportosítása a Mubárak-korszakot hozza vissza, hiszen az ő ideje alatt jelentősebb műveletekre és letartóztatásokra került sor.[480] Ráadásul a helyi törzsek nagyfokú szabadságot élvezhettek Murszi alatt, amely szabadságot veszélyeztetve érezték a hadsereg alakulatainak megjelenésével. Ezért fellázadtak a katonai erők műveleteivel szemben, amelyek bevetése csak növelte a katonák ellen elkövetett merényletek számát.

Az ellenállás tehát a hadsereg megerősödött szerepével szemben alakult ki. A Sínai-félsziget északi részén a törzsek és a terrorcsoportok úgy vélték, hogy Sziszi hatalomátvétele egy Mubárakhoz hasonló beavatkozó politikában ölt testet, ezért támadásokat kezdtek a biztonsági erők tagjai ellen. A megnövekedett erőszakról a számok és a statisztikák beszélnek. Míg 2013 január és június között, a Tahrir Közel-Keleti Politikai Intézet felmérése szerint, 35

---

[477] History goes up in smoke at Egypt's sacked Mallawi museum, https://english.alarabiya.net/perspective/features/2013/09/02/History-goes-up-in-smoke-at-Egypt-s-sacked-Mallawi-museum- (Letöltés:2023.03.16.)

[478] Eleiba, Ahmed (2013.): Clashes in Sinai over Morsi removal, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/75792/Egypt/Politics-/Clashes-in-Sinai-over-Morsi-removal.aspx (Letöltés:2023.03.16.)

[479] Rashidi, 2013., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltés:2023.03.01.)

[480] Eleiba, 2013., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltés:2023.03.01.)

támadást hajtottak végre, addig az év második felében ez a szám 341-re növekedett.[481] 19 támadás történt átlagosan havonta, amelyből csupán 5%-ot ismertek el terrorcsoportok. A vállalt támadások jelentős részét az adott időszakban az Anszár Bajt al-Makdisz (Jeruzsálem Védelmezői) követte el, azonban a támadások többségét nem vállalta magára senki.[482]

Továbbá a merényletek jelentős részben eltervezettek voltak, és főként rendőrőrsök, katonai ellenőrző-áteresztő pontok, valamint a kormányhoz közeli személyek ellen irányultak. A helymeghatározás szempontjából a legtöbb támadás főleg a Sínai-félsziget északi részére korlátozódott. A merényletek intenzitása lapján a legkiemelkedőbb hónap a július volt, ekkor 100 fölött volt a támadások száma. A számok augusztusra 60-ra, míg októberre 30-ra csökkentek a félszigeten.[483] Mindez azt jelentheti, hogy a hadsereg erőteljes válaszcsapásainak következtében csökkent ezeknek a száma, és a nagyfokú letartóztatások miatt a terrorcsoportok létszáma is csökkent. A letartóztatások száma 2013 második felében 261 volt havonta. A támadások száma az ország belső területén nagyon alacsonynak volt mondható.

A fent már leírt időszakban tehát július-december között volt kiemelkedő a támadások száma, amelyek decemberre alacsony szintre csökkentek. Míg július és szeptember között a belső területeken átlagban 24 merénylet került végrehajtásra havonta, addig ez a szám novemberre 10-re, majd decemberre körülbelül 7-re csökkent le.[484] Ennek hátterében több okot is megfigyelhetünk. Az első és legfontosabb, hogy míg a Sínai-félsziget északi részén már két éve egy fegyveres felkelés kezdett kibontakozni, addig a Egyiptom fő területére a felkelés csak a hatalomátvételt követő tüntetések után tudott kitörni.

Valamint a biztonsági erők is jelentős tevékenységet fejtettek ki a félszigeten, és Egyiptom belső területein egyaránt. Így 261 terrorellenes akciót bonyolítottak le 2013 második felében, amelynek keretében 440 letartóztatást foganatosítottak. Ezek főleg a Muszlim Testvériség tagjait és szervezeteit érintették.[485] Mivel a Testvériség kiterjedt szervezettel rendelkezett, ezért az ellenük folyó katonai fellépés radikalizálhatta őket, mint korábban Nasszer alatt, és a csoport a hatalomátvétel után megpróbált erőszakos eszközökkel fellépni a hadsereg ellen. Erre közvetett bizonyítékként szolgálhat, hogy csak 2013 végén jelent meg az

[481] Egypt's third wave of terror (2017.): https://saferworld-indepth.squarespace.com/egypts-third-wave-of-terror (Letöltve:2023.03.20.)
[482] Egypt Security Watch, Five Years of Egypt's War on Terror (2018.), The Tahrir Institute for Middle East Policy Report, 19-20.
[483] uo.19.
[484] uo. 26.
[485] Egypt Security Watch, Five Years of Egypt's War on Terror, 2018., 35-36.

első terrorcsoport a Furkán Brigád[486] személyében, amelyet 2013 végén, 14 elején az Adzsnád Miszr (Egyiptom Fegyveresei) követett.

A félsziget északi részén a támadások nagy részét szintén nem vállalta senki magára. Bár a fő forrásként használt jelentés ennek okát nem tudta meghatározni, de véleményem szerint a támadások mögött a beduinok álltak. Hiszen a 2011.-12.-es időszakban a szélsőséges vallási csoportok jelenléte alacsonynak volt mondható az országban. Ezt a helyiek is megerősítették, így tehát a főbb támadásokat beduinok követhették el.[487] Amikor a hatalomátvétel megtörtént, az erősebb, központosított katonai hatalom a beduinok önállóságát veszélyeztette a leginkább.

Ezért úgy vélem, hogy a beduinok voltak azok, akik a támadásokat vezethették. Mivel a terrorcsoportok, szélsőséges vallási szervezetek ekkor még kis méretűek voltak, és szervezés alatt álltak, ezért meglátásom szerint számukra fontos volt az egyiptomi biztonsági erőkkel szemben elért sikerek propagálása. Mivel ezt kevés alkalommal tették meg, ezért úgy vélem, hogy a félszigeten folyó támadások mögött beduinokat kell keresnünk. Megerősítheti a beduinok érintettségét az is, hogy ők tartották kézben a főbb fegyverszállítmányokat, és a kereskedelmet is, ezért nekik volt meg a szükséges felszerelésük a támadások kivitelezésére és végrehajtására egyaránt. [488]

4.2. Kezdeti támadások

Erre példa az a 2013. augusztus 19.-ei merénylet, amely során két rendőrt szállító buszra lőttek rakétagránátokat. A támadásban 24 rendőr halt meg, 2 pedig megsebesült. Ez volt az egyik legjelentősebb támadás a 2012 augusztusi merénylet óta. A rendőröket vélhetően a határra vezényelték, hiszen a támadás Rafá előtt érte őket. A támadók valószínűleg a közelben várakozhattak nagyobb célpontokra, amikor a busz feltűnt. Valószínűleg egyébként az volt a céljuk, hogy a fontos főút mentén támadják az arra haladó konvojokat. Ez pedig megerősítheti a gyanút, hogy a támadásban beduinok voltak az érintettek. Hivatalosan nem tudták az elkövetőket megnevezni, és terrorcsoportok sem vállalták magukra a merényletet. Így ez a tény szintén azt valószínűsítheti, hogy nem „terroristákkal”, hanem beduinokkal van dolgunk.[489]

---

[486] A csoportól bővebben, Furqan Brigades, https://timep.org/2014/07/23/kitab-al-furqan/ (Letöltve:2023.03.20.)
[487] Attalah, 2011., https://egyptindependent.com/sinai-contested-outlaws-islamists-israel-and-army/ (Letöltve: 2022.12.05.)
[488] Fadel, 2011., https://www.washingtonpost.com/world/libyan-weapons-flooded-egypts-black-weapons-market/2011/10/12/gIQA2YQufL_story.html (Letöltve:2023.01.02.)

[489] 24 Egyptian Policeman Killed In Deadliest Sinai Peninsula Attack In Years (2013.), https://www.businessinsider.com/24-egyptian-policeman-killed-in-deadliest-sinai-peninsula-attack-in-years-2013-8 (Letöltve:2023.03.21.)

Ehhez hasonló, azonban más eszközzel kivitelezett támadás történt 2013. november 20.-án. A merénylet körülbelül reggel nyolc órakor következett be a Rafá-t el-Arís-sal összekötő úton. Két, a 2. Tábori Hadsereg állományába tartozó katonákat szállító busz haladt az úton, amikor egy autó mellé értek, amelybe ismeretlenek pokolgépet telepítettek. Vélhetően távirányítással hozták működésbe a szerkezetet, hiszen igyekeztek a megfelelő cél mellett felrobbantani a bombát, és nem akartak ártatlan áldozatokat szedni. A támadásban 11 katona halt meg, és 37 további megsérült. A katonák eltávozásra mentek volna haza, amikor a merénylet megtörtént. A helyszín felett a biztosítás után katonai helikopterek repkedtek, amelyek az elkövetőket próbálták megtalálni, sikertelenül.[490] A támadások okairól csak találgatni lehet. Az bizonyos, hogy több ilyen támadás is történt az utak mellett konvojban haladó járművek ellen. Ezek célja az lehetett, hogy gátolják a katonai és rendőri erők szabad mozgását, ezáltal pedig lassítsák azok felkelésellenes műveleteit. Valamint el akarták bizonytalanítani a hadsereg és a biztonsági szervek erőit attól, hogy az utat használják. Mindezzel pedig szintén a különböző műveletek lassítását próbálták meg elérni.

A másik típusú merénylet alkalmával célzott likvidálásokra került sor, amelyek során fontos, jelentőséggel rendelkező célszemélyeket próbáltak meg kezdetben meggyilkolni. Így katonai parancsnokokat, főhivatalnokokat, valamint a biztonsági erők tagjait. Például az Anszár Bajt al-Makdisz 2013 nyarán likvidálta az Egyiptomi Nemzetbiztonsági Ügynökség egy magas rangú tagját, Mohamed Mabrúkot. Az ezredest saját kairói lakása előtt ölték meg, miközben a Murszi elleni tárgyalásra sietett. Az ezredes halála előtt a Muszlim Testvériség titkos földalatti hálózatát próbálta meg felgöngyölíteni.[491]

A támadásról annyi elmondható, hogy a Kairóban található sejt jól felderíthette az ezredes lakcímét, amelyet feltehetően megfigyelés alatt tartott. Majd a megfelelő pillanatban lecsaptak rá, és eltűntek. A felelősöket nem sikerült megtalálni. Az eset kivizsgálására kirendelt nyomozót, Ahmed Szamír Mahmúdot szintén likvidálták, miközben Mabrúk gyilkosait üldözte. Bár hivatalosan nincs összefüggés a két támadás között, azonban érdekes, hogy azt a nyomozót is meggyilkolták, aki az ezredes halála ügyében nyomozott.[492] Vélhetően a sejtet, amely az előző támadást végrehajtotta, sikerült lokalizálni, és üldözés közben az egyik tag likvidálhatta a nyomozót.

---

[490] Egyptian troops die in Sinai bomb attack (2013.), https://www.bbc.com/news/world-africa-25013655, (Letöltve:2023.03.21.)
[491] Egyptian troops die in Sinai bomb attack (2013.), https://www.bbc.com/news/world-africa-25013655, (Letöltve:2023.03.21.)
[492] Egypt policeman killed in operation to arrest militants (2013.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-25036693 (Letöltve:2023.03.21.)

4.3. Anszár Bajt al-Makdisz megjelenése, módszereik

Mint már említettem, az egyik legjelentősebb szereplővé a Sínai-félszigeten az Anszár Bajt al-Makdisz vált. A csoport vélhetően 2011-ben alakult meg, és valószínűsíthetően az Al-Kaida franchise tagja volt. A szervezet Mubárak bukása után kevés merényletet hajtott végre, főképpen az Egyiptomot Izraellel összekötő földgázvezeték ellen követtek el támadásokat.[493] Az első komolyabb merényletükre 2013 szeptember 6-án került sor, amikor Ibrahim Musztafa belügyminisztert próbálták meg célzottan likvidálni. A miniszter konvoja Kairó Nasr City negyedében egy kocsi mellett haladt el, amikor a benne található pokolgép felrobbant.[494] A támadásban egy járókelő meghalt, többen pedig megsebesültek. A merénylettel kezdetben az Iszlám Dzsihádot vádolták, azonban ők ezt visszautasították, mivel a csoport Mubárak bukása óta nem használt pokolgépet.[495]

Az egyiptomi „terrorcsoportok" jelentős részben bombatámadások formájában hajtották végre merényleteiket. Erre kiváló példa az Anszár Bajt al-Makdisz által elkövetett támadás 2013. december 25.-én. Ekkor Manszúrában a rendőrség épülete mellett robbant fel egy autóba rejtett pokolgép. A támadásban 14 rendőr és két civil halt meg.[496] Ez a fajta támadási mód azért ilyen kedvelt a szélsőséges vallási szervezetek számára, mert veszteség elszenvedése nélkül képesek jelentős pusztítást okozni. Ezt a módszert mozgó, és álló célpontok ellen egyaránt bevethetik. Mozgó célpontok ellen akkor alkalmazzák, amikor kevés olyan útvonal közül kell választani, amelyen a célpont halad.

Illetve ekkor távirányítással hozzák működésbe a bombát, és így csak a csoportok által likvidálni kívánt célpont szenvedi el a támadást. Természetesen 2014 elején Izrael is még jelentős célpontnak számított, azonban fokozatosan vesztett a jelentőségéből. A támadások szervezettek voltak, és főleg az Anszár Bajt al-Makdiszhoz köthetőek. 2014. január 31.-én a szervezet rakétatámadást hajtott végre Izrael déli része ellen, azonban a Vaskupola sikeresen elfogta a rakétát.[497] Így az izraeli oldal nem szenvedett veszteséget, és a támadás után megtorlásként palesztin célpontokat bombázott. Január 20.-án pedig két újabb rakétát lőttek ki

[493] Molly, Connor (2012.): Supporters of Jerusalem" claim responsibility for latest pipeline bombing, http://www.dailynewsegypt.com/2012/07/26/supporters-of-jerusalem-claim-responsibility-for-latest-pipeline-bombing/ (Letöltve:2023.03.21.)
[494] One dead after Thursday's bomb attack in Cairo (2013.), https://english.ahram.org.eg/News/80943.aspx (Letöltve:2023.03.21.)
[495] Youm, Al-masri-Al (2013.): Sources confirm ex-army officer behind minister assassination attempt, https://www.egyptindependent.com/sources-confirm-ex-army-officer-behind-minister-assassination-attempt/ (Letöltve:2023.03.21.)
[496] Mansoura death toll rises to 16, mostly policemen (2013.), https://english.ahram.org.eg/News/90009.aspx (Letöltve:2023.03.29.)
[497] Ohayon, Meir (2014.): Radical Salafis claim responsibility for Eilat rocket fire, https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4483361,00.html (Letöltve:2023.03.29.)

Eilatra, azonban a támadás a célpontnak számító Vörös-tenger parti üdülők közül egyet sem ért el. Az izraeli fél pedig felkutatta a megsemmisült rakéták roncsait, amelyeket végül megtaláltak.

A támadók Grad rakétákat használtak, amelyek a líbiai frontról kerülhettek az elkövetők kezébe. A támadás pedig közvetett bizonyítékként szolgálhat arra vonatkozóan, hogy a polgárháborús helyzet miatt jelentős fegyverkészlet került az egyiptomi szélsőségesek kezére, akik az egyiptomi erők, és Izrael ellen vetették be azokat. Bár a támadás után az Anszár Bajt al-Makdisz szóvivője kijelentette, hogy Izrael ellen további támadások várhatóak, az egyiptomi erők terrorellenes műveletei ellenére, azonban lényegében ennek az ellenkezője következett be.[498] Izrael ellen ugyanis az év hátralévő részében nem került sor támadásra. A támadások elmaradása mellett több indok is szól.

Egyrészt a hadsereg erői jelentős nyomás alá helyezték a szélsőséges vallási szervezeteket. Vélhetően egyébként a terrorcsoportok arra számíthattak, hogy az egyiptomi hadsereg műveletei, csakúgy, mint Murszi, alatt, csökkenni fognak, és ezáltal a csoportok újra Izrael ellen fókuszálhatják a műveleteiket. Másrészt Izrael nem kínált olyan sok célpontot a szélsőségeseknek. Néhány támadásra ugyan sor került 2012.-13.-ban, azonban ezek a merényletek az izraelieket felkészületlenül érték, ezért különböző csoportok veszteségeket tudtak okozni az izraelieknek.[499]

Másrészt az ország egy kerítés építését rendelte el az Egyiptommal közös határán, és a munkások között a szélsőségesek veszteségeket okoztak. Azonban az izraeli ellenőrzés erősödésével a szélsőségesek feladták az Izraelbe történő betöréseket, inkább a rakétatámadásokat erőltették. Ezek sem hozták meg a várt sikert, a terrorcsoportok így átgondolhatták, és feladhatták az Izrael elleni támadás lehetőségét. Ennek köszönhetően Egyiptom felé fókuszálhatták az erőfeszítéseiket. Miután egyik célpont nem kínált jelentős nyereséget, a hadviselő csoportok más irányt választottak, és olyan támadások végrehajtására törekedtek, amelyek a csoportok számára hasznot hozhattak.

---

[498] Salafi group takes responsibility for Eilat rockets, Two rockets fired into Israeli territory Monday night; no injuries reported; forces still searching for landing site (2014.), https://www.timesofisrael.com/salafi-group-takes-responsibility-for-eilat-rockets/ (Letöltve:2023.03.29.)

[499] Report: Egypt kills 2 Beduin at Sinai military checkpoint (2011.), https://www.jpost.com/Breaking-News/Report-Egypt-kills-2-Beduin-at-Sinai-military-checkpoint (Letöltés.2023.01.18.), Greenberg, Joel (2011.): Attacks kill 8 in southern Israel, drawing counterstrike in Gaza, https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/gunmen-attack-israeli-bus-near-egypt-border/2011/08/18/gIQAtFf8MJ_story.html (Letöltés:2023.01.18.)

4.4. Műveleteik

A líbiai fegyverek beáramlásának köszönhetően a szélsőséges szervezetek a hadsereg ellen is hatékonyabb és pusztítóbb támadásokat tudtak végrehajtani. Január 25-én a szélsőségesek egy buszt támadtak meg gépkarabélyokkal, a támadásban három katona vesztette életét. Majd ugyanezen a napon egy katonai helikopter lezuhant, miután az Anszár Bajt al-Makdisz harcosai rakétával (talán légvédelmi) kilőtték. A támadásban öt katona halt meg. A válaszcsapásra akkor került sor, amikor a helikopter a szélsőségesek búvóhelyét támadta. A terroristák pedig a támadás elhárítása során lőhették le a támadó helikoptert.[500]

Korábban ehhez hasonló támadásra nem volt példa. A helikopterek az egyiptomi terrorellenes hadviselés központi elemét alkották. Elég csak a 2012 közepén elindított terrorellenes műveletre gondolni, amely során a helikopterek fő feladata az volt, hogy középre szorítsák a terrorcsoportok tagjait. Illetve főképpen a helikopterek végezték a barlangokban létrehozott különböző lerakatok, illetve búvóhelyek megsemmisítését is. Sőt, mint azt az előző pár oldalon láthattuk, a merényletek helyszíneit a helikopterek biztosításával zárták le.[501]

Ennek az volt az oka, hogy a hadsereg alakulatai nagyon lassan értek oda az adott helyszínre, ezért a helikoptereket küldték előre, hogy a merénylőket megpróbálják megsemmisíteni. Valamint ennek az is az oka volt, hogy a helikopterek a magasból körözve könnyen észrevehették a merénylőket, így aztán biztosíthatták a hadsereg alakulatait a gyanús elemekkel szemben. [502]A helikopterek előtérbe helyezését két okra vezethetjük vissza. Egyrészt a helikopterek képesek voltak bizonyos részben pontos csapásokat végrehajtani átszegdelt terepen, és hasonló szerepet tölthettek be, mint a drónok. Ezáltal pedig a hadsereg alakulatai kevesebb veszteséget szenvedhettek el.

Másrészt az is közre játszott a helikopterek alkalmazásában, hogy a sivatagos terepen gyorsan tudtak mozogni, és olyan célpontokat is elértek, amelyekre a hadsereg nem volt képes. Tehát jelentős mértékben megkönnyítették a hadsereg terrorellenes műveleteit. Viszont egy katonai helikopter lelövése jelentős pszichológiai következménnyel is járhatott, hiszen eddig a helikoptereket az egyiptomi katonák sérthetetlennek érezhették a külső támadásokkal szemben. Valamint a támadás azt is jelezhette a parancsnokok felé, hogy a helikopterek által végrehajtott

[500] Fick, Maggie (2014.): Egyptian soldiers killed in Sinai as protest toll rises to 49, https://www.reuters.com/article/us-egypt-clashes-idUSBREA0P0CO20140126 (Letöltve:2023.03.29.)
[501] Maher, 2012., .): UPDATED: Egyptian troops strike hard in North Sinai after multiple attacks, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/49906/Egypt/Politics-/UPDATED-Egyptian-troops-strike-hard-in-North-Sinai.aspx (Letöltve:2023.02.06.)
[502] Egyptian troops die in Sinai bomb attack (2013.), https://www.bbc.com/news/world-africa-25013655, (Letöltve:2023.03.21.)

csapásokat óvatosabban tervezzék, hiszen a szélsőségesek képesek lehetnek őket nehézfegyverzettel megsemmisíteni. Bár további helikopterek elleni támadásokat nem találtam, de mindenesetre a támadás így is azzal járhatott, hogy visszavetheti az egyiptomi helikopter képességet.

2014-től kezdve a turisták sem lehettek biztonságban. A szélsőséges vallási szervezetek ugyanis rájöttek arra, hogy a támadások a hadsereg tagjai, vagy a közigazgatásban dolgozók ellen nem elegendőek. Ezért az állam bevételeit próbálták meg csökkenteni. Ezzel azt próbálták meg elérni, hogy az állam képtelen legyen finanszírozni a terrorcsoportok elleni tevékenységét és összeomoljon. Egyiptom egyébként 2014-ben a turizmusból 7,5 milliárd euro-s bevételt tudott szerezni, ezzel pedig 27%-kal növelte a korábbi bevételeit, amelyek az előző évben 5,9 milliárd euró volt.[503] Tehát az ország jelentős bevételeket szerzett az ágazatból, amelyet muszáj volt tönkre tenni ahhoz, hogy Egyiptom gazdaságát tönkre tegyék.

Az Anszár Bajt al-Makdisz 2014. február 15.-én Tabában követett el merényletet koreai turisták ellen. A turisták éppen a buszukra pakoltak fel, amikor detonáció érte a járművet. A merényletben négy ember hunyt el, hárman koreai turisták voltak, míg a negyedik áldozat egy buszsofőr volt. A merényletet nem azért hoztam fel példaként, mert egy sokadik busz ellen elkövetett támadást akartam bemutatni. Sokkal inkább azért, mert a merénylet különleges volt abból a szempontból, hogy a szemtanúk szerint a feltételezett elkövető a buszon volt, amikor a bomba felrobbant.[504]

Mivel valószínűleg a támadó tudta, hogy valamelyik csomagba bombát helyeztek, ezért felvetődik az öngyilkos merénylet lehetősége. Erre korábban nem volt példa 2011-et követően. Ha valóban öngyilkos merényletet hajtottak végre akkor az több kérdést is felvet. Az egyik az, hogy miért került sor öngyilkos merénylet alkalmazására, egy olyan célpont ellen, amely könnyen megközelíthető volt, és akár lőfegyverekkel is hasonló eredményt lehetett volna elérni. Erre a terroristák kommünikéje ad választ. Bejelentették ugyanis, hogy a turisták ettől kezdve célpontnak számítanak, a csoport gazdasági háborút kezd az egyiptomi állam ellen, és közölték a turistákkal, hogy meneküljenek az országból.[505]

---

[503] Egypt's tourism revenues up 27 percent in 2014: minister (2015.), https://www.reuters.com/article/ozabs-egypt-tourism-idAFKBN0L51DZ20150201 (Letöltve:2023.04.04.)
[504] Gulhane, Joel (2014.): Ansar Beit Al-Maqdis claim Taba bus bombing, http://www.dailynewsegypt.com/2014/02/18/ansar-beit-al-maqdis-claim-taba-bus-bombing/ (Letöltve:2023.04.04.)
[505] Egypt Militants Warn Tourists to Leave Country or Face Attack (2014.), https://www.haaretz.com/2014-02-18/ty-article/egypt-militants-threaten-tourists/0000017f-eff0-df98-a5ff-effd02aa0000 (Letöltve:2023.04.04.)

Itt lényegében két dolgot érintenék. Az egyik a terrorizmussal kapcsolatos különböző fogalmakat érinti, amelyek bővebb elemzését a dolgozat utolsó fejezetében végzem el. Ezek szerint a terrorizmus fő mozgatórugója a félelem révén politikai célok megvalósításában rejlik. Viszont a terrorizmus és a gerillaháború között nagymértékben elmosódott a határvonal, ami annak köszönhető, hogy a terrorcsoportok főleg válságövezetekben aktívak, ahol a győzelem érdekében katonai erőt kellett létrehozniuk.

A katonai célok domináltak a Nyugat ellen elkövetett szervezett támadásokat is, amelyek a félelemkeltéssel próbáltak meg egyes országokat rávenni a számukra megfelelő katonai végállapot elérésére. Ez bizonyos missziókból történő kivonást (2004-es madridi támadás[506]), vagy a katonai műveletek feladását (2015-ös párizsi támadás[507]) próbálták meg kikényszeríteni. Úgy vélem, hogy ez volt a mozgatórugója a turisták ellen elkövetett támadásoknak is, amelyek célja a turistákra kivetített félelem révén az egyiptomi állam harcképtelenségének kikényszerítése volt.

A másik pont, amire ki szeretnék térni, az öngyilkos merényletek megjelenése Egyiptomon belül. Egyrészt, ez a műveleti forma már korábban is jelen volt Egyiptomban, azonban az általam eddig vizsgált szakirodalom szerint az öngyilkos merényletnek mondott támadások töredéke volt csupán ennek tekinthető. Korábbi tanulmányaimban úgy véltem, hogy az öngyilkos merényletek csak az Anszár Bajt al-Makdisz 2014 végi Iszlám Államnak tett hűségesküje után jelentek meg a félszigeten.[508] Mindezt a következtetést az öngyilkos merényletek műveleti alkalmazásából vontam le, amely nagyon hasonló volt az Iszlám Állam által alkalmazott módszerekhez, amely tömeges öngyilkos merényletek végrehajtásával tudta felmorzsolni az ellenséget.[509] Másrészt Egyiptom területén több merényletet is végrehajtottak 2013.-2022. között, így nem mindegyik elemzésére volt lehetőségem. Így nem vettem észre, hogy az öngyilkos merénylet, mint eszköz jóval korábban megjelent a félszigeten, mint 2014 vége. És az öngyilkos merényletet nem a hadműveleti szükségszerűség hívta életre, vagy az ISIS Egyiptomba települt harcosai hozták magukkal. Az öngyilkos merénylet, mint eszköz már korábban itt volt a félszigeten.

---

[506] Terrorists bomb trains in Madrid (2004.), https://www.history.com/this-day-in-history/terrorists-bomb-trains-in-madrid (Letöltve:2022.05.28.)
[507] November 2015 attacks: A timeline of the night that shook the French capital, https://www.france24.com/en/france/20210908-paris-november-2015-attacks-a-timeline-of-the-night-that-shook-the-city (Letöltve:2022.05.29.)
[508] Egypt's Ansar Bayt al-Maqdis swears allegiance to ISIS: statement (2014.), https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2014/11/04/Egypt-s-Ansar-Bayt-al-Maqdis-swears-allegiance-to-ISIS (Letöltve:2023.04.05.)
[509] Reuter, 2016.,297-307.

Azonban mindeddig nem tudtam, hogy pontosan mi lehet a bevetésének az oka? Eddig ugyanis a műveleti alkalmazásból indultam ki, amely főleg az egyiptomi erők megosztását, pszichológiai megingatását, valamint a minél nagyobb veszteségokozást foglalta magában.

Azonban az nem volt világos számomra, hogy miért lehetett szükség egy álló busszal szemben öngyilkos merénylet alkalmazására, mivel elég lehetett, ha gépfegyverrel lőnek rá, az még több áldozatot eredményezhetett.[510] Az öngyilkos merényletet azért alkalmazták a turistákkal szemben, mert ez volt az első ilyen támadás ellenük már hosszú idő óta. Továbbá a terrorcsoport kommünikéjükből arra lehetett következtetni, hogy megpróbáltak minden turistát elriasztani, aki az országban tartózkodott.[511] Tehát az Anszár Bajt al-Makdisz az öngyilkos merénylet bevetésével próbálhatta meg elriasztani a turistákat. Az első támadás kivitelezése során egy jelentős támadást tervezhettek, ami a turisták távozását volt hivatott elérni. Az öngyilkos merénylet pedig kapóra jött, hiszen a terrorcsoportok legjelentősebb, legismertebb eszközének számított, illetve kevés erőbefektetéssel jelentős veszteség elérését lehetett vele megvalósítani.

4.5. Városi zavargások

Az erőszak nemcsak a Sínai-félszigeten lángolt fel, hanem Egyiptom belső területein is kitörtek zavargások, lázongások. A Murszi ellen lezajlott hatalomátvétel után a Muszlim Testvériség főbb vezetőit is letartóztatták. Mivel a szervezetet jelentős veszteségek érték, és az állam annak szétverésén fáradozott, ezért a Muszlim Testvériség a korábban már alkalmazott módszerek alapján egyre decentralizáltabb lett. [512]

Mivel a decentralizáció miatt a központi, rendszerrel szembeni békés ellenállást hirdető vezetői réteg és a helyi csoportok között megszűnt az összeköttetés, ezért törés következett be a szervezeten belül. Ez a törés már évtizedek óta megvolt a Muszlim Testvériségen belül, csak a vezetői pozíció megszerzése az államon belül, valamint az ezzel járó nemzetközi felhatalmazás a békés politizálás felé terelte a szervezetet. Azonban a hadsereg fellépésének brutalitása, csakúgy, mint Nasszer idejében, a csoporton belül a szélsőséges fél befolyását növelte meg. A Muszlim Testvériség decentralizáltabb lett, az alapvető szervezeti egység a regionális szint köré tömörült, de kisebb, néhány fős csoportok is létrejöttek ezen szint alatt.

---

[510] Egyptian soldier shot dead in Cairo bus attack (2014.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26559184 (Letöltve:2023.04.05.)
[511] Egypt Militants Warn Tourists to Leave Country or Face Attack (2014.), https://www.haaretz.com/2014-02-18/ty-article/egypt-militants-threaten-tourists/0000017f-eff0-df98-a5ff-effd02aa0000 (Letöltve:2023.04.04.)
[512] Awad, Moktar et al. (2015.): Egypt's Escalating Islamist Insurgency, Carnegie Middle East Center, Washington D.C., 10.

A szervezés, és a kommunikáció főleg titkos email címeken, és kódolt üzenetküldő alkalmazásokon keresztül folyt. A találkozókat random kávézókban, vagy az utcán folytatták, és a szervezést olyan tagok vették át, akik korábban ismeretlenek voltak. A 2013-as és 2014-es tavaszi egyetemi kampuszokon történt vérengzéseknek köszönhetően a mozgalmon belül több szélsőséges csoport alakult meg, amelyek más szervezetek tapasztalataiból, valamint online videókból tanulták meg, hogyan kell az állam ellen fellépni. Példaként említhető a főleg korábbi Muszlim Testvériség tagokból álló Molotov Koktél Mozgalom, amely megalakulása és az általuk alkalmazott módszerek tekintetében a bahreini síita muszlim fiatalok által alkalmazott eszközöket próbálta a gyakorlatba átültetni. Ennek a lényege az volt, hogy a Molotov Koktél Mozgalom, csakúgy, mint a bahreini síiták, a biztonsági erők tömeges fellépését Molotov koktélok bevetésével próbálták megakadályozni. [513]

Az erőszak a városokban a kevésbé agresszív eszközök használatától elkezdett a fegyveres támadások felé billenni. Ebben szerepe volt az olyan online pamfleteknek, amelyek bemutatták a fiataloknak azt, hogyan lehet földalatti mozgalmakat szervezni, és házilagos készítésű fegyvereket otthon elkészíteni, amelyeket a rendőrség, vagy a biztonsági szolgálatok ellen is be lehet vetni. Az egyik ilyen csoport, a Kivégző Mozgalom (Execution Movement) orgyilkosságokat követett el, amelynek célpontjai rendőrtisztek, valamint olyan bandatagok voltak, akik a Muszlim Testvériség mellett tüntetőket öltek meg, vagy nőket bántalmaztak. A gyilkosságokkal az volt a céljuk, hogy elejét vegyék a Testvériséggel szembeni rendőri fellépésnek.[514]

Ezek a csoportok azonban nem voltak szervezettek, és rövid ideig működtek, mivel folyamatosan változott a feladatuk és a felépítésük. A csoporton belül eleinte tüntetéseket szerveztek, majd fegyveres kíséretet biztosítottak a tüntetőknek, így akarva megakadályozni, hogy a rendőrség erőszakkal feloszlassa a megmozdulásokat. Azonban a különböző erőszakos kísérletek a tüntetések megakadályozására ezeket a csoportokat is radikalizálta. Először csak lőfegyveres támadásokat követtek el, majd ezeket bombatámadások követték főleg rendőrőrsök és a biztonsági erők irodái ellen.

[513] Sherif, Ashraf el (2014.): The Muslim Brotherhood and the Future of Political Islam in Egypt, https://carnegieendowment.org/2014/10/21/muslim-brotherhood-and-future-of-political-islam-in-egypt-pub-56980 (Letöltve.2023.04.17.)
[514] Awad, 2015., 10.

Ezek a bombák nem voltak halálosak, gyakran használtak hangbombákat, amelyek inkább csak zavart okoztak és nem öltek meg senki. A csoportok bizonyos része fölött a Muszlim Testvériség korábbi tagjai voltak vezető pozícióban. Bár a belügyminisztérium a Muszlim Testvériség központi irányítását sejtette a csoportok mögött, ez azonban alaptalannak bizonyult, hiszen ezek a csoportok központilag nem voltak semmilyen szervezetnek vagy központi vezetésnek alárendelve. Azonban központi akarat híján senki sem tilthatta meg a Muszlim Testvériség korábbi tagjainak azt, hogy ezekben a csoportokban harcoljon.[515]

4.6. Infrastruktúra elleni támadások

Hasonló volt a helyzet, mint a 80-as években Afganisztán esetében. Bár hivatalosan a Muszlim Testvériség a békés érdekérvényesítés pártján állt, és tiltotta az erőszakot, azonban nem tiltotta meg a tagoknak azt, hogy az iszlám védelmében fegyvert fogjanak.[516] Ugyanez volt a helyzet akkor is, amikor a 60-as években a felsővezetés munkatáborokban sínylődött, és Szajjid Kutb vezetésével egy erőszakos szárny szervezése kezdődött meg.[517] Amint látható, amennyiben külső nyomás érte a szervezetet, akkor a Testvériség hajlamos volt decentralizálni a tevékenységét, és a tagok jelentős önállósággal kezdtek rendelkezni. Amikor a hadsereg hatalomátvételt hajtott végre, és a vezetést letartóztatta, akkor a mozgalom kisebb csoportokra esett szét, amelyek ellen nehéz volt a hadsereg erőinek és a biztonsági szervezetek tagjainak fellépniük. A csoportok nemcsak kisebb merényleteket hajtottak végre különböző, a rendszerhez közel álló személyekkel szemben, hanem az infrastruktúrát is támadták.

Az infrastruktúra elleni támadásokat nem erőszakos cselekményekként definiálták. A csoportok vezetői, illetve bizonyos Muszlim Testvériség tagok úgy vélték, hogy az infrastruktúra elleni támadások nem minősülnek erőszakos cselekménynek, mivel jelentős részben ezek nem az állami szerepvállalásban résztvevő személyeket, hanem közvetve az államot támadják. Megpróbálnak az állam számára ellátás kimaradással, vagy a közlekedés bénításával problémát okozni, viszont igyekeznek kerülni a lakosság elleni támadásokat.[518] Mivel a lakosság nem kerül célkeresztbe, ezért meg lehet próbálni megnyerni a támogatásukat, így erősíteni a saját mozgalmat. Valamint a csoportok a lakosságot önmagukban nem tekintették ellenfélnek, ezért igyekeztek őket megkímélni a pusztítástól.

[515] Awad, 2015., 11
[516] Pargeter, 2013. 145.
[517] Calvert, 2013.,229-230.
[518] Awad, 2015., 11

Erre példaként említhetőek a Furkán Brigádok által végrehajtott támadások. A csoportról nem lehet sokat tudni, a legtöbb információ találgatások útján keletkezett. A csoportot vélhetően Háni Musztafa Mahmúd és Mohamed Ahmed Mohamed hozta létre a 2013-as puccsot követően. Főképpen infrastruktúra elleni támadásaikkal váltak ismertté, amelyet a közösségi médiában terjesztett videókon keresztül mutattak be. A csoport ellen a belbiztonsági erők nyomozást folytattak a 2013-as tevékenységeik után, azonban mindezidáig kevés információt tudtak gyűjteni róluk. Azt állították, hogy összedolgoznak az Anszár Bajt al-Makdisz-szal, azonban az erre vonatkozó információk nem tekinthetőek megbízhatónak.

A csoport ugyanis Egyiptom belső területein aktív, és főleg infrastrukturális támadásokkal hívták[519] fel magukra a figyelmet. Míg az Anszár Bajt al-Makdisz a biztonsági erőket támadta az ország külső területein, addig a Furkán-Brigádok a belső területeken voltak aktívak. Így nem lehet megállapítani, hogy a Furkán Brigádok hogyan tudtak volna együttműködni a szervezettel. Tehát a Furkán Brigádok főleg az infrastruktúra elleni támadásokkal hívták fel magukra a figyelmet. Az első támadásukkal az egyiptomi közlekedési infrastruktúrában próbáltak meg kárt okozni.

2013. július 29.-én ismeretlen elkövetők megtámadták a Szuezi-csatornán éppen áthaladó Cosco Asia hajót. A támadásról videót készítettek, amely felkerült a YouTube-ra is. A videón az látható, ahogy két ismeretlen férfi két rakéta meghajtású gránátot (RPG) lőtt ki az egyik hajóra. A videóban a Furkán Brigádok vállalták a felelősséget a támadás elkövetéséért. Két indokot hoztak fel a ennek végrehajtásáért: egyrészt azt, hogy a Nyugat pénzügyi segélyekkel támogatja Egyiptomot. Valamint azzal magyarázták a merényletet, hogy a csatornát olyan nyugati hadihajók is használták, amelyek muszlim célpontokat is támadtak.

A támadást augusztus 31-én a Szuezi-Csatorna Hatóság igazgatója is megerősítette, aki szerint a hajót sikertelen rakéta találat érte. A Reuters által megszólaltatott források megerősítették a két robbanást, amikor a hajó áthaladt a csatornán, viszont a hadsereg gépfegyverből leadott lövésekről is beszámolt, amely a videóban nem szerepelt. Vélhetően azért nem, mert a támadók nem akarták bemutatni, hogy a merénylet jelentős mértékben félresiklott. Ők hatékonynak akarták ábrázolni magukat, azonban a hajó nem süllyedt el, a videóban szereplő férfiakat pedig a hadsereg őrizetbe vette. [520]

[519] Furqan Brigades, The Tahrir
[520] Barnett, David (2013.): Al Furqan Brigades claim 2 attacks on ships in Suez Canal, threaten more, https://www.longwarjournal.org/archives/2013/09/al_furqan_brigades_claim_two_a.php (Letöltés:2023.04.19.)

A csoport még egy ehhez hasonló támadást elkövetett. A merényletre szeptember végén került sor Kairó délkeleti, Maadi névű kerületében. A két támadó ugyancsak RPG-t használva próbálta meg használhatatlanná tenni a kerületben működő műhold antennát. A támadás sikere esetén Kairó több kerületében szünetelt volna a kommunikáció, és ez megbénította volna az állami szervek munkáját is.

Azonban a támadás kudarcba fulladt, mivel az antenna túl masszívra lett megépítve, így bár két találatot kapott, ez azonban a működését semmiben sem befolyásolta.[521] Az RPG támadások nem túl gyakoriak Kairóban, ezen kívül csak egyet követtek el egy helyi rendőrőrs ellen, amely vélhetően ugyanennek a csoportoknak a számlájára volt írható. A csoportról nincs további információm, így vélhetően a nagy feltűnéssel járó támadások után a biztonsági erők felszámolhatták őket.

4.7.A városi csoportok elleni fellépés

A városokban létrejött különféle szélsőséges vallási csoportok 2015-re a fejlődésük újabb fokára léptek. 2014 végén az egyiptomi hatóságok jelentős letartóztatási kampányt hajtottak végre a nagyobb városokban. Ennek során több embert letartóztattak, elítéltek, és börtönbe vetettek. Mindez bizonyítja, hogy az állam úgy vélhette, hogy két különböző problémával néz szembe a Sínai-félszigeten, és az ország belső területein. A félsziget északi részén főleg katonai erővel próbálták meg felszámolni a felkelést, míg a belső területeken letartóztatások, rendőri intézkedések formájában végezték a rendfenntartást. Bár bizonyos részben sikerrel jártak, azonban újabb fenyegetés lépett fel az ország belső részében. 2015. január 24.-én egy Facebook poszt került ki az internetre, amely tudatta a világ közvéleményével a Szövetséges Népi Ellenálló Csoport (Allied Popular Resistance Movement, APRM, a továbbiakban SZNEP) létrejöttét.

A SZNEP több kisebb ellenálló csoport ernyőszervezetként szolgált, így ide tartozott a Forradalmi Megtorlás, a Beni Szuef Forradalmi Mozgalom, vagy például az Elszántság Mozgalom. A SZNEP tehát megpróbálta a letartóztatások miatt szétszóródott, felaprózódott csoportokat összefogni és növelni a támadásaik által kiváltott hatásokat. [522] Az egyik részt vevő csoport a Forradalmi Megtorlás volt. A csoportról nem tudunk sokat, így azt sem, hogy kik voltak a vezetői, és a tagokról sem rendelkezünk információkkal.

[521] VIDEO: Furqan Brigades claims responsibility for Cairo satellite RPG attack, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/83550/Egypt/Politics-/VIDEO-Furqan-Brigades-claims-responsibility-for-Ca.aspx (Letöltés:2023.04.19.)

[522] Egypt Security Watch, Five Years of Egypt's War on Terror, 2018.,29.

A csoportot vallási nacionalistának tartják, mivel iszlám jelképeket használt a videóiban, de főleg a hatalomátvételt követő, az állam által végrehajtott cselekmények megtorlását helyezte előtérbe. Ezért a támadások célpontjai a rendvédelmi szervek épületei, állományának tagjai, a rendszerrel együttműködő kollaboránsok. A támadásaik 46%-a improvizált bombamerényleteknek tekinthetőek, míg 38%-ot tesz ki a lőfegyveres merényletek aránya.[523] Az improvizált merényletek közül az egyik első, és legnagyobb a Mantaza rendőrőrs ellen elkövetett támadás volt Alexandriában. A támadás során öt bombát robbantottak fel az őrs körül, amelyben hét személy sebesült meg. Nemcsak a rendőrség épületét, hanem az oktatási épületet is értek a robbanások. A csoport hangbombát is használt a hatás növeléséhez.[524]

Tehát már ebben a merényletben is főként az infrastruktúra elleni károkozás tekinthető elérendő célnak, ami kiegészült a rendőrség, mint szervezet elleni támadással is. Bizonyos szempontból infrastruktúrát támadni viszonylag egyszerűbb, mint egy ellenőrző-áteresztő pontot. Mindez attól is függ mennyire látják el védelemmel, vagy erősítik meg őket. Az ellenőrző-áteresztő pontok amúgy is mindig a célkeresztben voltak, így a támadással esetükben mindig számolni kell. Azonban a különböző épületek elleni támadásokkal el lehet ijeszteni a lakosságot a használatuktól, így kiüresíthetőek, és a lakosság csak jelentős meggyőzés segítségével veszi használatba ismét az adott objektumot.

Egyébként a merényletek jelentős része nem különbözött annyira a városokban operáló szervezetekétől, tekintve, hogy a célpontok a biztonsági szervek tagjaiból, vagy a helyi adminisztrációt vezető személyek közül kerültek ki. Így 2015 májusában a csoport megpróbálta meggyilkolni a korábbi belügyminisztert, Habib al-Ádlit, annak villájában. A merénylet azonban nem volt sikeres, mivel a testőrség észrevette a merénylőket, így azok rövid tűzharc után elmenekültek a helyszínről.

2015. június 24.-én egy videóban kivégeztek egy civilt, aki saját bevallása szerint a biztonsági erőknek dolgozott. Korábban és a későbbiekben is ehhez hasonló videókat főleg a későbbi Sínai Vilajet (korábban Anszár Bajt al-Makdisz) használt, tehát nem zárható ki alacsony együttműködés közte és a Forradalmi Megtorlás között. A videó fő célja a vélt, vagy valós ellenség megbüntetése, és ezáltal a helyiek szimpátiájának megszerzése volt. Hasonló indokból lőtték le július 14-én Attíja Harúnit, Sarkíja város tanácsának tagját is.[525] Az egyik legmegdöbbentőbb támadásra 2016 január 22-én került sor. A szélsőségesek rendőröket csaltak

[523] Revolutionary Punishment, https://timep.org/2017/03/29/revolutionary-punishment/ (Letöltés: 2023.04.24.)
[524] 10 injured in Alexandria bomb attacks, https://english.ahram.org.eg/News/122671.aspx (Letöltés: 2023.04.24.)
[525] Revolutionary Punishment, https://timep.org/2017/03/29/revolutionary-punishment/ (Letöltés: 2023.04.24.)

be egy házba Gíza kerület Haram településénél, majd két öngyilkos merénylő felrobbantotta magát. Az esetben az az érdekes, hogy a támadást az Iszlám Állam Sínai Vilajete vállalta magára, csak pár nap múlva jelentkezett be a Forradalmi Megtorlás, mint elkövető szervezet.[526] Mindez azért is különös, mert a Forradalmi Megtorlás korábban nem használt öngyilkos merényleteket. Úgy vélem, hogy emiatt a támadás elkövetőit a Sínai Vilajetnél kell keresnünk.

Az egyiptomi terrorcsoportok közül tudunk Népi Ellenálló Csoportról is. A szervezet más típusú merényleteket követett el, amelyek nem köthetőek az egységes frontban résztvevő többi csoporthoz. A szervezet infrastruktúra elleni támadásokat is végrehajtott, ami talán felvetheti a kapcsolatot közte és a SZNEP között. Ilyen merényletnek értékelhető a kairói reptér elleni bombamerénylet kísérlet is. 2015. február 3.-án a hatóságok két bombát hatástalanítottak, amelyeket a reptéren helyeztek el. A két bomba közül az egyik házilagos készítésű, míg a másik hamis volt. Az egyiket a reptér 1-es termináljánál álló turista kocsi aljára erősítették, míg a másikat a hármas terminálon kívül találták meg.[527]

A bombatámadások gyakoriak voltak ebben az évben az országban, mivel a bombákat könnyű volt elkészíteni, és a saját állományt a merényletek megkímélték. Így az adott sejt továbbra is aktív maradhatott, és nem kellett nagyarányú veszteségtől tartania. Egyébként a bombákat először találtak a kairói reptéren, viszont az elkövetési mód beleillik a SZNEP profiljába. Vélhetően a Népi Ellenálló Csoport a SZNEP tagjaként helyezhette el a bombákat a reptéren. A támadással az lehetett a céljuk, hogy központi reptéren több turista életét oltsák ki. A támadás ráadásul Egyiptom központi jelentőségű repterén történt volna, ami a turistákat elijesztette volna az ország meglátogatásától. Így jelentős mennyiségű bevételtől esett volna el Egyiptom, ami megnehezítette volna a szélsőséges csoportokkal szembeni fellépést.

A csoport egy másik merényletet is elkövetett Gízában Hisám Barakat nyomozó ellen, aki a Muszlim Testvériség elleni letartóztatásokat vezette. A nyomozót a lakása előtt próbálták meg megölni, azonban a merényletben Hisám csak megsebesült és nem halt meg. Ez a merénylet, bár sikertelen volt, mégis a felelősséget a SZNEP gízai szárnya vállalta magára.[528]

---

[526] Two Egypt-based militant groups claim responsibility for Giza attack, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/185623/Egypt/Politics-/UPDATE--Two-Egyptbased-militant-groups-claim-respo.aspx (Letöltés: 2023.04.24.)

[527] Two explosive devices defused at Cairo Airport Tuesday, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/122065/Egypt/Politics-/UPDATED-Explosive-devices-defused-at-Cairo-Airport.aspx (Letöltve:2023.04.26.)

[528] Little-known group claims attack targeting Egypt public prosecutor, https://www.reuters.com/article/us-egypt-violence-claim-idUSKCN0P90XF20150629 (Letöltve:2023.04.26.)

Ebből pedig lehet arra következtetni, hogy milyen kiterjedt volt a kis hálózatok által kialakított szervezet. A különböző csoportok képesek voltak Egyiptom belső területein támadásokat végrehajtani, ezáltal pedig szétforgácsolhatták a biztonsági erők tevékenységét az országban. Több eszközt is felhasználtak, azonban a legbiztonságosabb kétségkívül a robbantásos merénylet volt, amelyre az előző oldalakon láttunk példát.

Egyébiránt az itt felsorolt kisebb-nagyobb szervezetek nemcsak az infrastruktúra ellen követettek el merényleteket. Volt olyan sejt, amely főleg célpontok likvidálására specializálódott. Erre példaként hozható fel a Kivégző Mozgalom (Execution Movement) is. A csoport főleg a biztonsági szervek tagjainak és a kollaboránsok likvidálásának végrehajtására specializálódott. Egyik legismertebb merényletük során 2015. április 22.-én két rendőrt öltek meg egy gépfegyveres támadás során Kairóban. A merénylők motorkerékpárral lefékeztek a rendőrök mellett, majd kivégezték őket és elhajtottak.[529] Az ehhez hasonló támadások fő célja az lehetett, hogy félelmet ébresszenek a biztonsági erők tagjaiban, amelyek így kevésbé hatékonyan tudnak fellépni a különböző csoportok ellen.

Mint látható ezek a csoportok közösen próbáltak meg fellépni a biztonsági erőkkel szemben. A különböző csoportok, amelyek általában nem szoktak összefogni, egy saját ernyőszervezetet hoztak létre, hogy nagyobb eséllyel vegyék fel a harcot az állami erőszakszervezetek ellen. Minderre azért kerülhetett sor, mert az állam jelentős letartóztatásokat hajtott végre, amelyek a kisebb szervezetek, csoportok több tagját is érintette. Tehát a változó környezet hatással volt és kényszerítő erővel bírt a csoportok számára. Fontossá vált számukra az összefogás, mert ezáltal tudták túlélni a jelentős túlerőben lévő állami szervezetek jelentette fenyegetést. Ráadásul az egyiptomi városi környezet nagyfokú kihívásokat, veszélyeket jelentett a különböző kisebb csoportok számára, amelyeket összefogással, információ megosztással, esetleg közös tervezéssel képesek lehettek megoldani.

A merényletek végrehajtása szintjén nem történt jelentősebb változás, így főleg robbantásos, esetleg gépfegyveres kivégzéssel járó támadásokat hajtottak végre. Ezeket a merényletek egyrészt városi környezetben kivitelezték, és fontos volt, hogy a merénylő élve hagyja el a helyszínt, mivel a kisebb csoportok nem rendelkeztek jelentős élőerő utánpótlással. Másrészt csak az ehhez hasonló kisebb támadások tették lehetővé, hogy a csoportok elkerüljék az azonnali megsemmisülést.

[529] Two policemen shot dead by gunmen in Cairo, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/128334/Egypt/Politics-/Two-policemen-shot-dead-by-gunmen-in-Cairo.aspx (Letöltve:2023.04.26.)

Bár sikerült egységbe tömörülni, és ezzel gyakorlatilag közös platformot létrehozni a központi hatalommal szemben, azonban végsősoron ez sem vezetett sok eredményre. Hiszen a hadsereg és a biztonsági szolgálatok ez alapján tudhatták, hogy melyek azok a csoportok, amelyek ellen fel kell lépni. Bár a kisebb, sejtszerű felépítés, valamint az, infrastruktúra elleni támadások lépéselőnnyel járhattak a csoportok számára, de az online bejelentések miatt az állam tudhatta hol kell lecsapni rájuk.

Egész egyszerűen a kisebb csoportok megbuktak, és letartóztatták a tagjaikat, mivel bizonyos részüket korábbi Muszlim Testvériség tagok vezethették. Így, ha a mozgalom egy korábbi tagját elfogták, akkor a tőlük szerzett információknak köszönhetően könnyedén képesek lehettek a biztonsági szolgálatok felszámolni a kisebb szervezeteket. Illetve azt sem szabad elfelejteni, hogy egy idő után ezek a csoportok beolvadhattak más városi szervezetekbe (HASM, Adzsnád Miszr, róluk később lesz még szó). Így bár egy adott csoport el is tűnt, de a korábbi tagok idővel felbukkanhattak egy másikban is. Tehát az, hogy lényegében azzal, hogy ezek a csoportok létrehoztak egy kirakatszervezetet, hosszú ideig lefoglalhatták a biztonsági erőket, lehetőséget adva más csoportok tagjainak a váltásra.

4.8.A Sínai Vilajet műveletei

Közben a Sínai-félszigeten az Anszár Bajt al-Makdisz kezdett egyre nagyobb számban merényleteket végrehajtani. A csoport azonban szintén jelentős változáson esett át. 2014 végén a szervezet követeket küldhetett Szíriába, amely megkezdhette a tárgyalásokat az Iszlám Állammal, annak érdekében, hogy a két csoport szövetségre lépjen. Majd 2014 november elején az Anszár Bajt al-Makdisz, csatlakozva például a nigériai Boko Haramhoz, hűséget esküdött az Iszlám Államnak.[530] Ettől kezdve váltak az Iszlám Állam Sínai Vilajetévé.

A szervezet már korábban is jelentős sejteket alakított ki, amelyek nemcsak a Sínai-félszigeten voltak aktívak, de behálózhatták Egyiptom teljes területét. Így kisebb sejtek alakulhattak Mataríjában, Kairóban, de Iszmaílijában, vagy Gízában is. A csoport másolta az Iszlám Állam szervezeti felépítését is. Így a szervezeten belül funkció szerint alakultak ki különféle csoportok. Voltak olyan szervezeti elemek, amelyek a propagandával, videó készítéssel foglalkoztak, míg más csoportok bombákat gyártottak, vagy éppen az ehhez szükséges vegyszereket állították elő.[531]

A harccselekmények során is elkülönültek egymástól egyes csoportok. Így voltak olyan kisebb egységek, amelyek a célpont felderítését végezték, míg mások kiképzési feladatokkal,

[530] Islamic State: Egyptian militants pledge loyalty, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29993183 (Letöltés:2023.05.01.)
[531] Wilayat Sinai, Tahrir Institute Report, https://timep.org/2014/07/23/wilayat-sinai/ (Letöltés:2023.05.01.)

vagy a merényletek végrehajtásával foglalkoztak. Sőt, később más csoportok is csatlakoztak a szervezethez, mint a Furkán-Brigádok, vagy a Tavhíd val-Dzsihád.[532]

Azonban nemcsak a szervezeti felépítésében másolta a csoport az Iszlám Államot, hanem a merényletek elkövetésében is. Ennek bemutatására kiválóan alkalmasak az öngyilkos merényletek. Bár korábban úgy véltem, hogy a csoport csak az Iszlám Államnak tett hűségeskü után tért át az öngyilkos merényletek elkövetésére, azonban ebben a feltételezésemben tévedtem. Viszont helyette úgy helyesbíteném az eredeti elképzelésemet, hogy bár az öngyilkos merényletek nem az Iszlám Állam hatására érkeztek meg a félszigetre, de az Iszlám Állam befolyásának következtében váltak olyan kifinomult eszközzé, amely képes volt jelentős sikereket biztosítani a műveletek végrehajtása során.

Az eszköz bevetésének két ismert módja alakult ki. Az első változatban az öngyilkos merényletet elterelésnek, pszichológiai fegyverként, és általában a támadások bevezetéseként használták. Mivel főleg ellenőrző-áteresztő pontok ellen vetették be ezeket, ezért az öngyilkos merénylők elől a katonák nagyrészt fedezékeikbe húzódtak vissza. Az ellenőrző-áteresztő pontokat ráadásul nagyrészt homokfallal védték, ezért a katonák azok mögé bújva próbálták meg túlélni a robbanást. Ez azonban hibának bizonyult, tekintve, hogy a terroristák ekkor a környező épületek tetejéről nyitottak tüzet a katonákra, akik jelentős veszteségeket szenvedtek el. Természetesen azt a megoldást is alkalmazták, hogy több ellenőrző-áteresztő pontot támadtak meg egyszerre, ezzel elterelve az őrök figyelmét a fő célpontról.[533]

Fontosnak tartom kiemelni, hogy sokszor a hadsereg rugalmatlannak bizonyult, vagy épp rossz intézkedést hozott a szélsőségesek elleni küzdelemben. A hadsereg műveletei során, inkább a főbb csomópontok megszállására vagy megtartására törekedett. Ezért a támadásoknál inkább a védelemre, semmint a rugalmas reagálásra hagyatkoztak, és a terrortámadások után is az adott környéket zárták le és letartóztatásokat hajtottak végre. A hadsereg ezeken kívül további ad-hoc megoldásokkal is élt. Ezek közé sorolható például, hogy az első támadások megindulása után repülőgépekről szórtak szórólapokat az emberek közé, amelyben arra kérték őket, hogy maradjanak otthon.[534]

---

[532] Wilayat Sinai, https://timep.org/2014/07/23/wilayat-sinai/ (Letöltés:2023.05.01.)
[533] Huffman, Tyler (2015.): Sinai security stymied by continued terrorist attacks, www.al-monitor.com/pulse/origi-nals/2015/04/egypt-wilayat-sinai-salafist-jihad-attack-photos.html (Letöltve: 2023. 05. 01.)

[534] Hauslohner, Abigail (2013.): Insurgency takes root in Egypt's Sinai, https://www.washingtonpost.com/world/insurgency-takes-root-in-egypts-sinai/2013/07/28/2e3e01da-f7a4-11e2-a954-358d90d5d72d_story.html?utm_term=.c42c8fd813a8 (Letöltés:2023.05.01.)

A szervezet hatékonyan tudta a hadsereg által folytatott felszámoló tevékenységet elkerülni. Így bombákat telepítettek az út mellé, volt úgy, hogy egyszerre tizenötöt darabot. Ezek majdnem felét tudta a hadsereg semlegesíteni, míg a maradék nyolc felrobbant, és több halálos áldozatot eredményezett. A támadással az volt a céljuk, hogy a hadsereget lent tartsák a vidéki területeken, mivel a hadsereg a korábbi Anszár Bajt al-Makdisz-hoz csoportokat próbálta meg felszámolni a kisebb falvakban. A hadsereg mozgását akadályozva a Sínai Vilajet képes volt áttelepülni a nagyobb városokba (Rafá, Sejk Zuveíd). Közben a szervezet folytatta a támadásait a hadsereg által használt infrastruktúra, legfőképpen a félsziget északi részén futó gázvezeték ellen.

A támadásokkal főleg az egyiptomi elitnek próbáltak meg gazdasági veszteséget okozni. Azt remélték, hogy a gázvezeték elleni támadásokkal összhangban csökken az elit profitja, ezzel együtt pedig a hadsereg nem lesz képes műveleteket végrehajtani a terrorcsoportokkal szemben. A merényletek az üzemeltető munkások szerint kisebb gazdasági károkat okoztak, de minden egyes támadás után több millió fontot költött az egyiptomi állam a gázvezeték javítására. Azt sem szabad elfelejteni, hogy ezekkel a támadásokkal a terroristák médiafigyelmet is próbáltak nyerni, illetve az ISIS ellenes koalícióhoz tartozó Jordániának is gazdasági veszteséget okoztak.[535]

Egyébként a Sínai Vilajet lassan kezdett el az öngyilkos merényletek felé fordulni. Kezdetben hasonló típusú merényletekkel próbálkoztak, mint a korábban már bemutatott csoportok. Így például 2014-ben a szervezet majdnem 21 bombát telepített különböző utak mellé, amely jelentős veszteséget okozott a közlekedési infrastruktúrát használó katonáknak. Négy katona halt meg a támadásokban, 24-en pedig megsebesültek.[536] Közben a Sínai Vilajet kezdte felvenni az Iszlám Állam több jellegzetességét. Eleinte úgy véltem, hogy ezek közé tartozik a kifinomult taktikai elemek alkalmazása, amelyekkel az Iszlám Állam a szíriai polgárháború során ért el sikereket. Azonban mivel az Anszár Bajt al-Makdisz korábban is alkalmazott ilyen taktikai elemeket, így ezt az elméletemet elvetettem.

Azonban az Iszlám Állam hadifoglyokkal, túszokkal szembeni kegyetlenségét az ABM igenis átvette. Egyrészt ezzel tudta azt bizonyítani, hogy teljes mértékben csatlakozott az Iszlám Állam franchise-hoz, és annak teljes jogú tagja.

---

[535] After joining IS, Ansar Bayt al-Maqdis expands in Egypt (2014.) https://www.al-monitor.com/originals/2014/12/egypt-ansar-maqdis-sinai-spread.html#ixzz80edbnpZ7 (Letöltés:2023.05.03.)
[536] Islamic State – Sinai Province, Center For International Security and Stabilisation, Stamford University, https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/islamic-state-sinai-province#highlight_text_11958 (Letöltés: 2023.05.03.)

A másik, és fontos elem, amely a kegyetlenség mellett szólt, az az, hogy ezzel próbálták meg a helyiek, vagy a hadsereg kedvét elvenni attól, hogy szembe szálljanak velük. Természetesen az is közrejátszhatott benne, hogy ezzel a csoport nagyobb médiafigyelmet remélt, amelyet kamatoztathattak a további harcok során. 2014. augusztus 28.-án tették közzé az első videót, amelyben a foglyokkal szembeni kegyetlen bánásmódót mutatták be. Ebben négy egyiptomi lefejezése volt látható, akiket azzal vádoltak, hogy a Moszadnak kémkedtek.[537]

2014 decemberében pedig megtámadtak egy az országban dolgozó amerikai állampolgárt, William Hendersont. A támadásról képfelvételeket tettek közzé, amelyben a személyi igazolvány képét, valamint a holttestről készült fotókat mutatták be.[538] Korábban csak a nyolcvanas, kilencvenes években történtek hasonló támadások az országban élő, ott dolgozó külföldiek ellen. Ezek a támadások szintén illeszkedtek az Iszlám Állam által alkalmazott terror eszközei közé, amelyek a külföldi állampolgárokon keresztül próbáltak meg félelmet, rettegést plántálni a nyugati országok közvéleményébe.

4.9. A Seík Zuveíd ellen elkövetett támadás

A Sínai Vilajet 2015-től kezdve fokozatosan építette fel magát, és fejlődött. A fejlődést magát az általuk elkövetett támadásokból lehet kikövetkeztetni. A terrorcsoportok által végrehajtott merényletek csúcspontja a Seík Zuveíd ellen 2015 július 1-én elkövetett támadás volt, azonban ennek előzményeiről szeretnék egy rövid összefoglalót adni. 2015 január 30.-án a csoport egyszerre támadt meg több, a hadsereg által ellenőrzött épületet, ellenőrző-áteresztő pontot el-Arísnál. Így támadás ért laktanyákat, katonák által üzemeltetett hotelt, rendőrőrsöket és ellenőrző-áteresztő pontokat egyaránt. Ezeket főleg robbanóanyagokkal, illetve aknavetőkkel támadták meg.

A támadások egész nap folytak, a harcoknak csak az éjszaka vetett véget. A támadásban 32 katona és rendőr vesztette életét. Ezek a merényletek pontosan tükrözték azokat a műveleteket, amelyek Seík Zuveíd-ben történtek félévvel később. Mindez azért számít jelentős ugrásnak, mert a támadások nagyobb része főleg egy célpontot ért korábban. Ebből is látszik, hogy a Sínai Vilajet a támadások tapasztalatait összegezve folyamatosan fejlesztette a következő merényleteit. Ezáltal folyamatos fejlődést tudtak elérni a műveleteik során, amelyet elősegített, hogy a hadsereg a támadások visszaverése során rugalmatlannak bizonyult. A

[537] Wilayat Sinai, Tahrir Institute, https://timep.org/2014/07/23/wilayat-sinai/ (Letöltés.2023.05.03.)
[538] ISIS-Linked Ansar Beit al-Maqdis Says It Killed U.S. Oil Worker William Henderson (2014.), https://www.nbcnews.com/storyline/isis-terror/isis-linked-ansar-beit-al-maqdis-says-it-killed-u-n258786 (Letöltés: 2023.05.03.)

hadsereg úgy próbálta meg megakadályozni a további támadásokat a saját állásai ellen, hogy kijárási tilalmat rendelt el, illetve korlátozta a be és kimenő forgalmat.[539]

A terroristák tevékenységét pedig az adott ellenőrző-áteresztő pontoknál próbálták blokkolni, azonban ez sem tudta a támadók mozgását csökkenteni. A hadsereg erői válaszul helikopterekkel vették célba a Sínai Vilajet állásait, valamint megpróbálták újabb műveletekkel csökkenteni a sejtek működési feltételeit a régióban. A műveletek során a hadsereg szerint 47 terroristát sikerült likvidálni.[540] Az el-Arísnál végrehajtott támadás után nem volt ehhez hasonló jól kivitelezett és végrehajtott támadás. Inkább apróbb merényleteket követtek el főleg ellenőrző-áteresztő pontok vagy katonai járművek ellen.[541]

Vélhetően két okból kifolyólag nem történt jelentős támadás a régióban. Egyrészt megpróbálták elaltatni a katonai alakulatok éberségét, akik nem számoltak azzal, hogy újabb jelentős támadás indulhat a régióban. Továbbá, mivel január és július között inkább bombamerénylettel próbálkozott a Sínai Vilajet, azért, mert véleményem szerint megpróbáltak spórolni a fegyverzettel, valamint az élőerővel egyaránt. Harmadrészt pedig tarthattak a hadsereg megtorló akcióitól, mivel a januári nagy-volumenű támadás után a hadsereg több társukkal végzett.[542]

Éppen ezért érhette váratlanul a hadsereg alakulatait a 2015 július 1-én Seík Zuveíd ellen végrehajtott jelentős támadás. Reggel 70-100 terrorista egy időben gépkocsikba rejtett bombákkal, valamint aknavető tűzzel támadt meg öt ellenőrző-áteresztő pontot. A helyi civilek beszámolója szerint a szélsőségesek elárasztották az utcákat, többen láttak fekete zászlóval közlekedő dzsipeket, valamint hallották a lövéseket, fegyverropogásokat. Az ellenőrző-áteresztő pontok mellett jelentős támadás érte a városi rendőrséget is, amelybe beszorultak a helyi rendőrség tagjai is. [543] A szélsőségesek közben bombákat helyeztek el a Seík Zuveíd,

---

[539] Kingsley, Patrick et al (2015.): At least 32 killed in Egypt as militants attack army and police targets in Sinai, https://www.theguardian.com/world/2015/jan/29/egypt-army-police-sinai-el-arish-sheikh-zuwayed-rafah (Letöltés.2023.05.08.)

[540] Egyptian military kills 47 militants in the Sinai (2015.): Egyptian military kills 47 militants in the Sinai, https://www.reuters.com/article/us-egypt-violence-idUSKBN0LA0XO20150207?feedType=RSS&feedName=worldNews (Letöltés.2023.05.08.)

[541] At least 6 dead, including civilian, in Arish suicide bomb attack (2015.), https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/127477/Egypt/Politics-/UPDATE--At-least--dead,-including-one-civilian,-in.aspx (Letöltés.2023.05.08.)
Ansar Beit Al-Maqdis claims Thursday Sinai attacks (2015.), https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/126816/Egypt/Politics-/Ansar-Beit-AlMaqdis-claims-Thursday-Sinai-attacks.aspx (Letöltés.2023.05.08.)

[542] Kingsley, 2015., https://www.theguardian.com/world/2015/jan/29/egypt-army-police-sinai-el-arish-sheikh-zuwayed-rafah (Letöltés.2023.05.08.)

[543] Egypt's Sinai rocked by wave of deadly attacks (2015.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33340458 (Letöltés.2023.05.08.)

valamint az al-Zuhur laktanya közti, illetve a várost el-Aríssal összekötő utakra, hogy ezáltal meggátolják az utánpótlás megérkezését a településre.

A hadsereg, valamint a rendőrség itt maradt alakulataitól járműveket, fegyvereket zsákmányoltak. Azonban a hadsereg válaszcsapását nem tudták meggátolni.[544] A hadsereg főleg a légierő bevetésével bombatámadásokat hajtott végre, amely elől a terroristák elmenekülhettek. Véleményem szerint azonban nem a bombázások okozták a szélsőségesek menekülését, hiszen azok egyrészt a házakban el tudtak volna rejtőzni, másrészt ezek a bombázások inkább a környékbeli épületeket, a lakosokat, vagy a saját erőket is jobban érhették, mint a terroristákat. A bombatámadások inkább csak lélegzetvételhez juttathatták a védőket, akik ezt kihasználva megkísérelhették a szélsőségesek kiűzését a városból.

Így végül a terroristákat sikerült kiszorítani a városból, majd ezután pedig az ellenőrzést is teljes mértékben visszaszerezték a biztonsági erők a város felett. A Seík Zuveíd elleni támadásra korábban volt már példa a hadtörténelemben. Annak érdekében, hogy minél jobban feltárjuk a város elleni támadás tapasztalatait, érdemes egy másik korábbi esemény által biztosított ismereteket is igénybe venni.

A Seík Zuveíd elleni támadás ugyanis elemeiben hasonlít ahhoz a művelethez, amelyet az észak-vietnámi erők a Tet-offenzíva során alkalmaztak. Az offenzíva 1968. január 30-31.-e éjjelén, az USA és az Észak-Vietnámi Fegyveres Erők közti fegyverszünet alatt indították. A támadók az északi csapatok támogatását élvező dél-vietnámi kommunista erők, a Vietkong közül kerültek ki, akik a lakosság segítségét kihasználva be tudtak szivárogni a nagyobb városokba.[545] Úgy vélem, hogy a lakosság támogatása a Sínai Vilajet számára is fontos lehetett, hiszen az egyiptomi hadsereg által alkalmazott kegyetlen intézkedések a helyi törzsek bizonyos tagjait is a biztonsági erők ellen hangolták.[546] Ezek a személyek pedig segíthették a terroristák bejutását a városba.

Különbség talán abban fedezhető fel, hogy a Vietkong egyszerre több városban, és több célpontot támadott meg. A Sínai Vilajet pedig, mivel kevés humán-fegyverzeti erőforrás állt rendelkezésére, ezért egy várost próbált meg elfoglalni. Azonban Seík Zuveíd-ben is egyszerre több célpont ellen hajtottak végre támadást (ellenőrző-áteresztő pontok, központi rendőrőrs).[547]

---

[544] Mohamed, Yusri et al (2015.): More than 100 dead as militants, Egyptian army clash in North Sinai, https://www.reuters.com/article/egypt-security-hospital-idUKKCN0PB44N20150702 (Letöltés.2023.05.08.)
[545] Lange, Katie (2023.): Highlighting History: How "Tet" Began the End of Vietnam, https://www.defense.gov/News/Feature-Stories/Story/Article/3291950/highlighting-history-how-tet-began-the-end-of-vietnam/ (Letöltés:2025.02.15.)
[546] Kingsley, 2015., https://www.theguardian.com/world/2015/jan/29/egypt-army-police-sinai-el-arish-sheikh-zuwayed-rafah (Letöltés.2023.05.08.)
[547] Yusri, 2015., https://www.reuters.com/article/egypt-security-hospital-idUKKCN0PB44N20150702 (Letöltés.2023.05.08.)

Míg a Tet-offenzíva során nemcsak Saigon (Ho Chi Min város), és több, az amerikaiak által használt épület került támadás alá (Westmorland tábornok villája, vietnami amerikai erők főparancsnokának főhadiszállása, vagy például a hadsereg által használt repülőtér). Hanem vidéken is több településen robbantak ki harcok (például Dalat, Danang).[548] Mindez azzal magyarázható, hogy a vietnámi gerilláknak több erőforrás állt rendelkezésre, mint a Sínai Vilajetnek. Így a szervezetnek csak egy lehetősége volt a város elfoglalására, míg a vietnámi gerillák több célpontot támadhattak egy időben.

A cél a két esetben szintén változó volt. A vietnámiak inkább a támadás pszichológiai hatásaira helyezték a hangsúlyt. Bár a fő cél a települések gyors és váratlan elfoglalása lehetett, azonban az is szerepet játszott, hogy bebizonyítsák az amerikai katonai vezetésnek, hogy a háborút nem nyerhetik meg. Ezzel szemben a Sínai Vilajet fő célja mindenképpen a város elfoglalása volt. A környező utakat ugyanis elárasztották robbanóanyaggal, megakadályozandó a hadsereg részéről érkező erősítést.[549] Tehát ezzel a lépéssel akarták lehetővé tenni, hogy a hadsereg ne legyen képes megakadályozni a város bevételét. Azonban végül ez sem lett sikeres, tekintve, hogy a hadsereg ellentámadása kisöpörte a szélsőségeseket a városból. A Tet-offenzívának hasonló hatása volt az amerikai csapatokra, mint az egyiptomiakra; teljesen váratlanul érte őket. Az amerikai szárazföldi csapatok a légierő, valamint páncélosok bevetésével ellentámadást indítottak, és néhány hét alatt kisöpörték az ellenséget.[550] Egyiptomban ugyanúgy, mint az amerikaiak, főleg a légierő műveleteire hagyatkozva tudták a biztonsági erők az ellenséget kiszorítani Seík Zuveídből.

A végeredmény hasonló volt mindkét művelet szempontjából. A kommunista gerillák, valamint a szélsőségesek szintén vereséget szenvedtek, és a két offenzíva rövid idő alatt összeomlott. Azonban hatását tekintve teljesen más kimenetele volt a két esetnek. A Tet-offenzíva ugyan nem hozott győzelmet, de meggyőzte az amerikaiakat arról, hogy a vietnámi háborút nem nyerhetik meg, ezért végül békét kötöttek Vietnámmal. Mindebben közre játszott az is, hogy az amerikaiak pontosan tisztában voltak azzal, hogy a vietnámi gerillák, és az észak-vietnámi hadsereg jelentős utánpótlással rendelkezik. Így a további katonai műveleteknek nem látták értelmét.[551] Ezzel ellentétben az egyiptomi hatóságok azt üzenték a médián keresztül,

---

[548] Lange, 2023., https://www.defense.gov/News/Feature-Stories/Story/Article/3291950/highlighting-history-how-tet-began-the-end-of-vietnam/ (Letöltés:2025.02.15.)
[549] Egypt's Sinai rocked by wave of deadly attacks (2015.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33340458 (Letöltés.2023.05.08.)
[550] Lange, 2023., https://www.defense.gov/News/Feature-Stories/Story/Article/3291950/highlighting-history-how-tet-began-the-end-of-vietnam/ (Letöltés:2025.02.15.)
[551] uo.

hogy urai a helyzetnek, és gyorsan ki tudták szorítani a Sínai Vilajetet a városból.[552] Viszont a Sínai Vilajet már nem volt képes jelentős, több célpontot egyszerre támadó műveletet végrehajtani.

Így a néhány fős, robbantásokkal, öngyilkos merényletekkel, és lőfegyveres támadásokkal operáló merénylettekkel próbálkoztak. Tehát nem igaz az sem, hogy a 15-ei támadás után növekedett volna a terrorfenyegetettség. Épp ellenkezőleg, a nagyszabású merényletek száma csökkent, és Sínai Vilajet már nem volt képes olyan nagy volumenű támadásokra, mint korábban.[553] Egyébiránt ez a vereség ahhoz hasonlítható, amikor Fidel Castro és 135 gerilla támadást hajtott végre a Moncada laktanya ellen. A támadás nem volt sikeres, és a kubai hadsereg győzelme jelentősen, több évvel vetette vissza a Fidel Castro vezette mozgalmat, akik csak 1956-tól kezdve tudtak újra kialakítani egy újabb gerillamozgalmat. Ugyanez volt a helyzet a Sínai Vilajettel is, amely, mint már volt róla szó, jelentős műveleti visszaesést könyvelhetett el. [554]

Minderre példa lehet egyébként az a támadás is, amelyet a Seík-Zuveíd elleni ostrom után két héttel követtek el. 2015 július 16-án a Sínai Vilajet tagjai rakétatámadást hajtottak végre egy a Rafá partjainál járőrtevékenységet folytató hajó ellen. A hajó észlelte a terroristákat és tűzharcba keveredett velük, ekkor érte a végzetes rakéta találat. A járőrhajó az egyiptomi partőrséghez tartozott, és vélhetően kevés áldozatot szedett a támadás, mivel a partőrség a hajó legénységének jelentős részét kimentette.

Ez egy jelentős támadás volt, amelyet a terroristák nehézfegyverzettel követtek el.[555] Ezekből sok került Egyiptomba, köszönhetően az ország nyugati határain túl tomboló líbiai polgárháborúnak, valamint a Szíriából, Palesztinából szintén érkező fegyvereknek egyaránt. Az egyiptomi hadsereg, mint minden támadás után, azonnal nagyfokú terrorellenes művelet végrehajtásába kezdett a félszigeten, bosszúból a merényletért. Ennek során is több terroristát sikerült a hadsereg szerint eliminálni, és jelentős fegyverkészletet zsákmányolni, azonban a támadások továbbra is folytatódtak.

A Sínai Vilajet máshol is jelentős visszaesést könyvelhetett el, ez pedig a törzsekkel folytatott viszony romlásában öltött testet. A Sínai Vilajet ugyanis elkezdte célpontként kezelni

---

[552] Yusri, 2015., https://www.reuters.com/article/egypt-security-hospital-idUKKCN0PB44N20150702 (Letöltés.2023.05.08.)
[553] Assault in Sheikh Zuweid: A turning point in Egypt's fight against terrorism, https://timep.org/2015/07/02/assault-in-sheikh-zuwaid-a-turning-point-in-egypts-fight-against-terrorism/ (Letöltés:2024.01.11.)
[554] Kerekes György (1979.): A kubai forradalom (1959.-1975.), Budapest, 9-10.
[555] Egypt navy ship 'hit by Sinai militants' missile' (2015.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33557180 (Letöltés:2023.05.17.)

a törzsek tagjait, közölük többeket elrabolt, és volt, akiket kivégzett. Ezért a törzsek két tűz közé kerültek. [556]

4.10. Együttműködés a törzsek és a hadsereg között

Így lassan megpróbáltak kapcsolatot keresni a hadsereg alakulataival, illetve kivonni magukat a Sínai Vilajet befolyása alól. 2015-ben egy közös gyűlést hívtak össze. Ezen igyekeztek az erőfeszítéseiket összehangolni. Megtiltották a törzsek tagjainak, hogy segítsenek a Sínai Vilajetnek. Ha ezt a rendelkezést megszegték, akkor az illető nem részesülhetett a törzsek védelméből. Ugyanez a vállalkozások tulajdonosaira is érvényes volt. Valamint kinyilvánították, hogy segítik a hadsereget, és kérték a lakosságot, hogy lehetőleg maradjanak otthon.[557]

Azonban az együttműködés nehezen haladt, mivel a törzsek és a hadsereg nem bízott meg egymásban. A hadsereg egyrészt továbbra is úgy vélte, hogy a beduinok a Jóm-Kippur háború során az izraelieket segítették, másrészt pedig azt is tudták, hogy a törzsek bizonyos tagjai a Sínai Vilajetben is szerepet vállaltak, és más csoportokba is beléptek. A törzsek pedig azért nem bíztak a hadseregben, mert annak kemény fellépése főleg a helyi lakosokat érte, akik közülük kerültek ki. Az első csoport, amely együttműködésre lépett a hadsereggel a Tarabin, a félsziget legnagyobb törzse volt.

Így azon a 2015. május 11.-ei gyűlésen, amikor a törzsek a Sínai Vilajet elleni passzív ellenállásra szólítottak fel, 11 ajánlást fogalmaztak meg a hadseregnek, amelyek javasolták a felek között elmélyíteni a biztonsági együttműködést, valamint mindezzel együtt növelni szándékozták az állami integráció mértékét is. A Törzsi Unió egyébként az ajánlásokkal párhuzamosan videókat is köröztetett az interneten, amelyben a kiképzésekről mutattak be részleteket. Illetve a Tarabin vezette gyűlés arról is tájékoztatta a közvéleményt, hogy több terroristát is elfogtak, akiket átadtak a biztonsági erőknek. A törzsi gyűlést vezető Ibrahim Erganinak személyes konfliktusa is volt a Sínai Vilajettel, mivel a lakását, valamint a gazdasági részvénytársaságait a szervezet folyamatosan megtámadta.[558] A Sínai Vilajet, azért, hogy megakadályozza a törzseket abban, hogy átálljanak a hadsereg oldalára, jelentős támadásokat hajtott végre a törzsek tagjai ellen.

[556] Sinai Tribes in Egypt's War on Terror (2019.), Tahrir Institute fo Middle East Policy, Report, Washington Dc., 1.
[557] Majorosi Ádám (2020.): Aszimmetrikus Hadviselés Egyiptomban, Szakmai Szemle, Budapest 18 évf., 3.szám, 53.
[558] Sinai Tribes in Egypt's War on Terror, 2019, 1-2.

Így több merényletet hajtottak végre ellenük, a tagjaikat elrabolták, többeket kivégeztek. Így a törzsek 2017-től kezdve átálltak a hadsereg oldalára, és jelentős szereplővé váltak a terrorellenes műveleteket végrehajtása során. Eleinte főleg információkat adtak át a hadseregnek, amelyek a Sínai Vilajet tagjainak rejtekhelyeivel, a különböző merényletek előrejelzésével volt kapcsolatos.

A későbbiek során már a törzsek által felfegyverzett helyi milíciák kezdtek terrorellenes műveletekbe, amelyek során a terroristák által használt épületeket, barlangokat rohantak le, illetve részt vettek néhány ellenőrző-áteresztő pont biztosításában is. Az együttműködésre az egyik legjellemzőbb példa a Seík-Zuveídben működő 103-as zászlóalj, amely főleg helyi harcosokból áll, akik az államtól kaptak pénzt, cserébe pedig terrorellenes műveleteket hajtottak végre. Mindezért cserébe a zászlóalj letartóztatásokat végzett el, valamint kihallgatásokat is, és az információszerzéseket egyaránt végrehajtották. Az egyiptomi hadsereg hajlandó volt változtatni a viselkedésén milíciák felé, így amikor elfogtak véletlenül néhány törzsi harcost, azonnal elengedték őket, és elnézést kértek a történtekért.

A törzsekkel történő együttműködés jelentős visszaesést hozott a terrorista merényletek számát illetően. Míg 2016-ban egy év alatt 330 merénylet hajtottak végre, addig ezek száma 2017-ben 187-re, egy év múlva pedig 43-ra esett vissza.[559] Tehát a törzsekkel történő együttműködés jelentős sikereket ért el, így 2018-ra a terrorcsoportok tevékenysége nagymértékben visszaesett. Azonban az egyiptomi hadsereg továbbra is hibákat követett a helyiekkel szemben. Így akkor is, amikor a gázai határnál robbantott fel több ezer alagutat, amelyek a helyiek megélhetését biztosították.[560] Bár ez szükséges volt a terrorellenes küzdelemhez, azonban ennek az volt a hátulütője, hogy visszatetszést keltett a helyiekben. A másik dolog az volt, hogy a terrorcsoport kommunikációja miatt az internetet bizonyos időközönként leállították.[561]

Az internet időszakos lezárása 2013-tól, a katonai hatalomátvétel után kezdődött meg. A lezárásokat főleg a nagyobb merényletek után, illetve a katonai manőverek végrehajtása során alkalmazták. A katonai szakértők az intézkedést azzal magyarázták, hogy ezzel a lépéssel megakadályozható, hogy a rejtett C-IED-ket távolról felrobbantsák, valamint, hogy az ellenséges kommunikációt zavarják. Azonban ez nem érte el a kívánt hatást, mivel a terroristák

[559] Levy, Ido (2021.): Egypt's Counterinsurgency Success in Sinai, The Washington Institute for Near east Policy, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/egypts-counterinsurgency-success-sinai (Letöltés:2023.05.22.)
[560] Egypt destroyed 37 Gaza-Sinai tunnels last year: Army (2019.), https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egypt-destroyed-37-gaza-sinai-tunnels-last-year-army/1355013 (Letöltés:2023.05.22.)
[561] Shea, Joey (2021.): North Sinai's Information Blackout, Tahrir Institute, https://timep.org/2021/06/04/north-sinais-information-blackout/ (Letöltés:2023.05.22.)

főleg rádiót, vagy más mechanikus szerkezetet használtak a detonáció végrehajtásához. Mindezt azért, hogy elkerüljék, a bombák működésképtelenségét a hadsereg ellentevékenysége miatt. Azonban az internet lezárása a helyi lakosoknak jelentett kihívást. Mivel a helyiek napi életvitele a kommunikációs rendszerektől függött, ezért az internet lezárása jelentős hátrányokat okozott, például amikor mentőt kellett hívni, vagy banki ügyeket kellett intézni. Ezzel nem a terroristák műveleteit sikerült megakadályozni, hanem a helyiek számára nehezítették meg az életet.[562]

4.11. A merényletek számainak csökkenése,

Azonban, bár a helyieknek jelentős nehézségeket kellett elszenvedniük, de a Sínai Vilajet merényleteinek száma folyamatosan csökkent, ezzel együtt pedig az állomány is jelentős mértékben apadt. Azért, hogy tovább tudják folytatni az állami intézmények elleni harcot más, könnyebb célpontokat választottak. Így kerültek a turisták a terrorcsoportok célkeresztjébe. A turisták elleni merényletektől remélték az állami bevételek csökkenését, ezzel együtt pedig a terrorellenes műveletek intenzitásának erodálását. A támadások módjaira példa a 2015. október 16.-ai karnaki merényletkísérlet. Ekkor három fegyveres próbált meg egy turistabuszt megtámadni a karnaki templomnál. Ám végül a biztonságiak észrevették őket, így nem tudták a merényletet végrehajtani. Kettő támadót a tűzharcban ártalmatlanítottak, egy társuk pedig felrobbantotta magát. Vélhetően a Sínai Vilajet irányította a műveletet, tekintve, hogy Egyiptomban egyedül ők hajtottak végre öngyilkos merényletet.[563]

A Sínai Vilajet egy másik, nagyobb fokú támadást is végrehajtott, amikor 2015. október 31.-én felrobbantotta a Metrojet 9268-as számú járatát, a fedélzeten 224 utassal. A támadásra azután került sor, hogy Oroszország 2015-től kezdve jelentős részvételt vállalt a szíriai polgárháborúban, és bombázásokat hajtott végre többek között az Iszlám Állam ellen is. A gép roncsainak utólagos vizsgálata során robbanóanyag nyomaira bukkantak, ezért feltételezték, hogy a Sínai Vilajet, esetleg egy ISIS szimpatizáns bombát csempészhetett fel a gépre.[564] A szakértők, és a brit hírszerzés is úgy gondolta, hogy a terrorcsoportok simán beférkőzhettek a repülőtér személyzete közé, majd felcsempészhették a bombát a gép fedélzetére.[565]

---

[562] uo.

[563] Malsin, Jared (2015). Egypt says terror attack foiled at temple in tourist city of Luxor, https://www.theguardian.com/world/2015/jun/10/egyptian-tourist-city-of-luxor-hit-by-suicide-bomb-attack (Letöltés:2023.05.22.)

[564] Mezzofiore, Gianluca (2015.): Russian plane crash: 'Terror act' brought down Metrojet flight 9268 in Sinai, https://www.ibtimes.co.uk/russian-plane-crash-terror-act-brought-down-metrojet-flight-9268-sinai-1529088 (Letöltés:2023.05.24.)

[565] Exclusive: EgyptAir mechanic suspected in Russian plane crash, https://web.archive.org/web/20201108095719/http://uk.reuters.com/article/us-egypt-crash-suspects-idUKKCN0V712V (Letöltés:2023.05.24.)

A gépen, valamint a gépről készült felvételek is a bombatámadás elméletét támasztották alá. Ráadásul az Iszlám Állam is azt kommunikálta a világ közvéleménye felé, hogy a robbantást ők követték el, és a bombát egy üdítőital üvegébe rejtették, amihez detonátort, valamint katonai kapcsolót illesztettek.[566] Az Iszlám Állam azért robbanthatta fel a repülőgépet, hogy kivonásra késztesse az oroszokat Szíriából. Ezt azonban nem tudták elérni, bár több állam, például Nagy-Britannia rövid ideig felfüggesztette az országba induló járatait.[567]

Egyrészt, a támadásra azért került sor, mivel a nagy áldozatokkal járó merénylettől azt remélték, hogy ez majd segít meggyőzni az oroszokat arról, hogy kivonják erőiket a szíriai műveleti területről. Mindez olyan merényletekkel mutat hasonlóságot, mint például a 2004-es madridi, vagy a 2016-os párizsi. Azonban a gép felrobbantása ugyanazon hatással járt, mint a 2016-os párizsi. Nem volt sikeres abból a szempontból, hogy nem tudta a megtámadott felet kivonni a háborúból.

Sőt, éppen ellentétes hatást váltott ki. Az oroszok vélhetően bosszúra szomjaztak a támadás után, és nagyobb intenzitással vetették bele magukat a szíriai polgárháborúba. Így a terroristák nem tudták kivonásra késztetni az oroszokat, mint ahogy ez a spanyolokkal történt 2004-ben. Valamint a lépéssel megpróbálhatták elriasztani más országok turistáit Egyiptomból (ez részben sikerült is), így okozva gazdasági veszteségeket az országnak.

Már nem arról van szó, mint a 19. században, vagy a 20. század elején, hogy a merényletek elkövetésének fő célja már az, hogy egy kedvező politikai cél elérésére kényszerítjük az ellenséget, eközben pedig hírnevet szerezzünk. Éppen ellenkezőleg a merényletek célja nagyrész az lett, hogy eltántorítsák az ellenséges országot a terrorellenes műveletekben való részvételtől. Ez pedig nagyon is katonai cél. Úgy vélem, hogy terrorista merényletnek akkor nevezhetünk egy-egy támadást, amennyiben az ártatlan áldozatok száma jóval magasabb, mint amely egy katonai művelet során realizálható.

Mindez azt jelenti, hogy bár korunk katonai műveleteiben vannak civil áldozatok, ezek számát igyekeznek minimalizálni, mivel nem akarják, hogy a helyiek a megszálló/államhatalom ellenségei legyenek, továbbá ebben emberi jogi szempontok is közrejátszanak. Egyiptomban a városokban, és vidéken egyébként a nagyrészt terroristáknak tartott csoportok megpróbálták a civil áldozatokat mérsékelni, hogy azok ne támogassák a hadsereget.

---

[566] Mezzofiore, Gianluca (2015.): Isis claims 'Schweppes can bomb' blew up Russian Metrojet flight 9268 in Egypt's Sinai – Dabiq, https://www.ibtimes.co.uk/isis-claim-schweppes-can-bomb-blew-russian-metrojet-flight-9268-egypts-sinai-dabiq-1529374 (Letöltés:2023.05.24.)

[567] Sinai plane crash: Bomb fears prompt Sharm flight cancellations (2015.), https://www.bbc.com/news/uk-34724604 (Letöltés:2023.05.24.)

Ezek a támadások igyekeztek hatékonyak maradni, és minimális civil áldozatokat produkálni, így véleményem szerint összhangban volt a taktikai cél, és az a minimális civil áldozatszám, amellyel minden egyes támadás után számolni kell. Ezért ezek a csoportok inkább ellenálló, vagy gerilla erők voltak, semmint azok a hagyományos terrorcsoportok, amelyeket a cikkek, tanulmányok gyakran emlegetnek.

A Metrojet elleni támadás után Oroszország leállította az Egyiptomba tartó járatait. Mindezt addig tartotta fent, amíg a Sharm el-Sejk-i repülőteret a hatóságok biztonságosabbá nem tették. A támadás után a turizmus jelentős mértékben visszaesett, a Vörös-tenger partján fekvő Sharm el-Sejk-ben alig volt turista.[568] Természetesen nemcsak bombatámadásokkal, vagy öngyilkos merényletekkel tudták a terroristák a turistákat likvidálni. Olyan hagyományos módszerek is elterjedtek, mint például a késes támadások, amelyek ekkoriban jelentek meg, például Izraelben. 2017 májusában egy az Iszlám Államhoz csatlakozni próbáló férfi késelt meg négy turistát a hurgadai Zahabia szállodában.

A támadásban két német nő halt meg. Majd a támadó átúszott a szomszédos strandra, ahol további két embert késelt meg, az egyikük, egy cseh nő később belehalt a sebesüléseibe. Mint látható, Egyiptomba is megtalálhatóak voltak azok az egyszerű eszközökkel végrehajtott merényletek, amelyek más nyugati országokban.[569]A terroristák, vagy a hozzájuk csatlakozni akarók rendszerint egyszerű eszközökkel, mint egy kés, próbálnak meg jelentős áldozatokkal járó merényleteket végrehajtani. Természetesen az inspiráció egyrészt jöhetett nyugatról, hiszen az ISIS-szal szimpatizáló egyének is ehhez hasonló merényleteket követtek el, például karácsonyi vásárok[570], vagy bizonyos államok polgárai ellen.[571]

A merénylet elkövetőjének nem feltétlenül kellett a terrorcsoport tagjának lennie ahhoz, hogy ehhez hasonló merényleteket elkövessen. Végeredményben az Iszlám Állam, valamint a hozzá hasonló szervezetek, felkarolták ezeket a merényleteket annak érdekében, hogy a hírnevüket növeljék, és félelmet ébresszenek. A félelem felkeltése azért volt fontos számukra, hogy veszélyesnek mutassák magukat, ezáltal pedig azt bizonygassák, hogy még mindig erősek. Ekkor az Iszlám Állam már jelentős mértékben visszaszorulóban volt mind Szíriában,

---

[568] Matthews, Owen (2016.): Metrojet Crash: Why The Insider Threat to Airport Security Isn't Just Egypt's Problem, https://www.newsweek.com/2016/06/03/egyptair-metrojet-flight-9268-airport-security-462784.html (Letöltés:2023.05.30.)

[569] Egyptian in Red Sea knife attack supported Islamic State, sources say (2017.), https://www.reuters.com/article/uk-egypt-security-tourists-idUKKBN1AF0J4 (Letöltés:2023.05.30.)

[570] Truck plows into Berlin Christmas market, killing 12 (2016.), https://www.dw.com/en/germany-on-edge-after-truck-plows-into-berlin-christmas-market-killing-12/a-36838008 (Letöltés:2023.05.30.)

[571] London Bridge: What we know about the attack (2019.), https://www.bbc.com/news/uk-50594810 (Letöltés:2023.05.30.)

mind Egyiptomban, így a támadások annak az illúzióját kelthették, hogy még mindig képesek támadni, holott már inkább védekeztek.

A turistákkal szemben elkövetett merényletek nemcsak a Sínai-félszigetre voltak jellemzőek, hanem Egyiptom belső területeire is. Ott azonban elvétve történtek ilyen esetek, tekintve, hogy az állam igyekezett megvédeni a turistákat. De azért érdemes néhány esetet bemutatni, hogy lássuk, pontosan hogyan valósították meg ezeket a merényleteket az elkövetők. Az egyik első nagyobb léptékű támadásra 2018 decemberében került sor Kairóban. Egy vietnámi turista buszt ért támadás, amely éppen a Gízai-piramisok felé tartott és egy fal mellett haladt el, amelybe a robbanóanyagot tették. A támadásban három turista és az egyiptomi idegenvezetőjük halt meg. A csoport délelőtt volt a piramisnál, este pedig a piramisoknál lévő showműsorra tértek volna vissza, pont, amikor a támadás történt. A támadás következtében további tíz sérült volt.[572]

A következő évben május közepén történt hasonló támadás ugyanennél a helyszínnél. Akkor szintén egy bombát használtak az elkövetők, amely a piramisoknál lévő múzeum mellett, az egyik kukában volt elrejtve. A támadásnak nem volt halálos áldozata, néhány személy könnyebben megsérült a merényletben. A hadsereg a HASM-ot, az Egyiptom Fegyveresei Mozgalom (Ḥarakat Sáva di Miszr, HASM Mozgalom) vádolta a merényletek elkövetésével, és azt kommunikálták, hogy a feltételezett elkövetőket a támadás után történt terrorellenes művelet során sikerült likvidálni.[573]

Mindezt azonban nem tudjuk bizonyítani. Annyi lehet elmondani, hogy a HASM, mint több más egyiptomi terrorcsoport, előszeretettel használt robbanószereket a támadásai során, amelyeket a rendőrök, a biztonsági erők tagjai, de külföldi nagykövetség ellen is alkalmazott. Azonban a profiljába nem igazán illett bele a turisták elleni támadás, valamint ekkor azért több más szervezet is jelen lehetett a városokban, illetve néhány fő is megfelelő volt a támadás végrehajtásához, anélkül, hogy ezek bármelyik csoportba tartoztak volna.

Tehát a hadsereg által elmondottakat nem tudjuk igazolni. A támadások alapján annyi világos, hogy ezeket távolról, robbantással követték el, olyan célpontok ellen, amelyeknek a mozgását ismerték.

---

[572] Ismail, Anima (2018.): Bomb kills three Vietnamese tourists, Egyptian guide near pyramids: officials, https://www.reuters.com/article/us-egypt-blast-idUSKCN1OR1DK (Letöltés:2023.05.30.)
[573] Egypt kills suspected fighters a day after tourist bus bombing (2019.), https://www.aljazeera.com/news/2019/5/20/egypt-kills-suspected-fighters-a-day-after-tourist-bus-bombing (Letöltés:2023.05.30.)

Mindennek az lehetett az oka, hogy figyelhették azokat az utakat, amelyeken a turisták közlekedtek. Bár jelentős veszteséget okoztak, és több turistát is meggyilkoltak, a turisták számát nem tudták visszaszorítani, az egyiptomi állam gazdasági szétesése nem történt meg. Ennek egyik oka az volt, hogy kevés merényletet tudtak a különböző csoportok végrehajtani, mert a turisták útvonalát, valamint a főbb látványosságokat a hadsereg, valamint a biztonsági erők tagjai is őrizték. A biztonsági személyzet akadályozta meg például a 2015-ben a Sínai Vilajet által a turisták ellen történt merényletkísérletét is.[574]

Mivel jelentős veszteségeket szenvedtek volna, ezért a terroristák átálltak a bombatámadásokra, amelyek szintén kevés turista halálát okozták. Illetve a különböző csoportok szétforgácsolták erőiket, mivel egyidejűleg harcoltak a hadsereggel, a főbb városokban pedig az ellenük harcoló erők kiegészültek a biztonsági szolgálatokkal, a rendőrséggel, így lényegében nem tudtak olyan jelentős kapacitást felszabadítani, ami elegendő lett volna a turizmus visszavetéséhez. A turisták számának visszaesésében jelentősebb szerepet játszott a Covid, amely teljesen kiürítette a szállodákat és a turisztikai létesítményeket. Azonban ez sem okozott nagyobb gondot, és Egyiptom átvészelte az ínséges időket. Így 2021-re az ország hetente 300 000 turistát tudott fogadni.[575]

4.12. Koptok elleni támadások, a terrorcsoportok átrendeződése

Egyiptomban nemcsak a turistákat, hanem a koptokat is több támadás érte. Ezek a támadások nem a különböző szélsőséges csoportok 2011-es megjelenésével, valamint a terrorcsoportok, szélsőséges mozgalmak tevékenységének 2013-as kiteljesedésével jelentek meg, hanem már Szadat idejében is történtek hasonlóak. Sőt, a Mubárak első időszakában szintén volt a szélsőséges tevékenységekben növekedés, amely együtt járt a koptok elleni támadások felfutásával is. [576] Ezekhez a támadásokhoz sorolható a 2011-ben elkövetett bombatámadás is az egyik alexandriai katedrális előtt.

Az erőszak Mohamed Murszi 2013-as eltávolítása miatt lángolt fel újra a koptokkal szemben. A puccs ellen tiltakozó szimpatizánsok a zavargások során 45 kopt templomot és szentélyt gyújtottak fel. Ám megfigyelhetjük, hogy főleg akkor kezdődnek támadások a koptok ellen, amikor az állami hatalom gyengülni kezd, valamint az országban megmozdulások

[574] Malsin, 2015., https://www.theguardian.com/world/2015/jun/10/egyptian-tourist-city-of-luxor-hit-by-suicide-bomb-attack (Letöltés:2023.05.22.)
[575] Tourists return to Egypt's resorts after months of restrictions (2021)., https://www.africanews.com/2021/08/29/tourists-return-to-egypt-s-resorts-after-months-of-restrictions// (Letöltve: 2023. 06. 03.)
[576] Cairo clashes leave 24 dead after Coptic church protest (2011.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-15235212 (Letöltve: 2023. 06. 03.)

bontakoznak ki. Ez történt a 2011-es arab tavasz, valamint a Murszi elleni hatalomátvételt követően. Amint ez események után kevesebb idő eltelt, az erőszak is visszahúzódott.[577]

2014-ben és 15-ben néhány incidenst eltekintve nem történtek nagyobb támadások. A jelentősebb koptokat ért incidensek Líbiára korlátozódtak, ahol 2015-ben 21 kopt keresztény egyiptomi vendégmunkást végzett ki az Iszlám Állam. [578] 2016-ban egy támadásról tudunk. December 11-én történt, amikor egy vélhetően a Sínai Vilajethez tartozó öngyilkos merénylő robbantotta fel magát a kairói Szent Péter és Szent Pál székesegyházban. A merénylő a mise közepére a tömegben állva hozta működésbe a bombát. A támadásban 25 ember halt meg, a sebesültek száma pedig 35 fő volt.[579]

A helyzet 2017-re változott meg drasztikusan. Ekkor a Sínai Vilajet több támadást hajtott végre a koptok ellen, valamint a lakosságot és saját embereit a keresztények elleni erőszakra szólította fel. A felhívásnak engedelmeskedtek a szimpatizánsok, és 2017-ben el-Arís körül több keresztényt ért lőfegyveres támadás, amelyben legkevesebb hét ember halt meg. A keresztények többségükben pedig elmenekültek Egyiptom Iszmaílija kormányzóságából. A keresztény menekülteket különböző családoknál, vagy menedékházakban szállásolták el.[580]

Két másik jelentős támadásra 2017 áprilisában, húsvétkor került sor Alexandriában és Tantában. A két városban éppen virágvasárnap tiszteletére celebráltak miséket. Mindkét templom előtt volt kordon. Tantában a merénylőnek sikerült átjutnia rajta és felrobbantania magát. 28 ember meghalt, 77 megsebesült. A másik kísérletnél a fémdetektoros kapunál állították meg a merénylőt, aki végül ott robbantotta fel magát, megölve 17 és megsebesítve 48 embert. A merényletek miatt a kopt keresztények kritizálták a kormányt, mivel az véleményük szerint nem tesz semmit a helyi közösségeik védelmében. Illetve zavargások törtek ki a kopt keresztények és a rendőrség között.[581]Máskülönben az egyházon belül is sokan támadták emiatt II. Teodor pátriárkát is, annak kormányt támogató politikája miatt.

---

[577] 2011-ben hét, támadás volt, 2013 negyvenöt. Pont azokban az években növekedett meg a támadások sűrűsége, amikor az állam gyenge volt. Fallas, Amy (2022.): Beyond Sectarian Violence: Socioeconomic Challenges for Copts in Egypt, Tahrir Institue, The Middle East Policy, Report, https://timep.org/2022/01/12/beyond-sectarian-violence-socioeconomic-challenges-for-copts-in-egypt/ (Letöltés:2023.06.03.)

[578] Libya killings: Who were the 21 Copts? (2015.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-31490089 (Letöltés:2023.06.03.)

[579] Ahmad, Tarek Ali (2016.): Bomb explodes in Cairo's Coptic cathedral, https://english.alarabiya.net/News/north-africa/2016/12/11/Egyptian-security-sources-Blast-took-place-near-Cairo-s-Coptic-cathedral (Letöltés:2023.06.02.)

[580] Egypt's Coptic Christians flee Sinai after killings (2017.), https://www.aljazeera.com/news/2017/2/26/egypts-coptic-christians-flee-sinai-after-killings (Letöltés:2023.06.03.)

[581] Egypt's Coptic churches hit by deadly blasts on Palm Sunday (2017.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39544451 (Letöltés:2023.06.03.)

A koptok ellen a szélsőségesek további támadásokat hajtottak végre. Így 2017. május 26.-án ismeretlen fegyveresek nyitottak tüzet al-Minya régióban egy buszra. A buszon kopt keresztények utaztak, akik Szent Sámuel mecsetjébe zarándokoltak épp. A busz egy sivatagi út mellett állt meg, amikor a támadás bekövetkezett. 8-10 fegyveres támadta meg a buszt, és a biztonságuk miatt őket követő más járműveket. 28 embert gyilkoltak meg, valamint a sebesültek száma elérte a 25-öt.[582] A fejezetben még egy támadásról szeretnék beszámolni, ami a kopt egyházat érte. 2017. december 29.-én vélhetően két fegyveres támadt meg egy templomot Kairóban. Az elkövetők számával kapcsolatban bizonytalan adatok állnak rendelkezésre, mivel a szemtanúk beszámolóira hagyatkozhatunk, és valaki két elkövetőről, míg mások csak egyről tesznek említést.

Mivel a rendőrség egy szemtanúról számolt be, ezért ezt fogadjuk el hitelesként. Az elkövető a templom ellen elkövetett támadást megelőzően egy kopt üzletre lőtt rá, és két személyt likvidált. Majd tovább folytatta útját a templom felé, amelyre többször is rálőtt, megölve egy rendőrt és hét másik, a helyszínen tartózkodó civilt. A támadó megpróbálkozott bombát dobni az épületre, azonban azt a kiérkező biztonsági erők tagjai megakadályozták, az elkövetővel pedig végeztek. A támadást a Sínai Vilajet vállalta magára. [583] Nem tudjuk pontosan, hogy mi indokolta, hogy a kopt keresztények a 2017-es évben több jelentős támadássorozat elszenvedői voltak. Vélhetően ennek az Iszlám Állam Sínai Vilajetének visszaszorulása lehetett az oka. A terrorszervezet jelentős veszteségeket szenvedett el 2015-ben, ezért nagyobb lefolyású műveleteket már nem tudott végrehajtani. Így a keresztények elleni támadásokkal próbált meg híveket toborozni, sikertelenül.

Rontotta a terrorszervezet esélyeit, hogy ellenük a biztonsági erők jelentős műveleteket hajtottak végre, főképpen letartóztatások formájában. Természetesen azt sem felejthetjük el, hogy a törzsek is átálltak az állam oldalára. Így egyrészt a törzsek közül sem tudtak toborozni, másrészt pedig a törzsi milíciákkal szemben is védekezniük kellett. Természetesen ehhez köze volt az Iszlám Állam visszaszorulásának is, amely az erős koalícióval szemben tehetetlennek bizonyult.

[582] Egypt Coptic Christians killed in bus attack (2017.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40059307, (Letöltés.2023.06.07.)
[583] Gunman kills 11 in attacks on Coptic church, Christian-owned shop in Egypt (2017.), https://www.reuters.com/article/us-egypt-security/gunman-kills-11-in-attacks-on-coptic-church-christian-owned-shop-in-egypt-idUSKBN1EN0SX (Letöltés.2023.06.07.)

Ráadásul az orosz gép felrobbantásával sem érte el a kívánt hatást, és az orosz légierő is jelentős veszteségeket okozott a csoportnak.[584] Bár több kisebb támadást hajtottak végre a hadsereg alakulatai ellen, azonban az jelentős erőforrásokkal rendelkezhetett, amellyel szemben nem tudták a terrorcsoportok felvenni a versenyt. Az Iszlám Állam csökkenő befolyását pedig az erősödő Al-Kaida is megpróbálta kihasználni.

Az Al-Kaida korábban jelen volt már a félszigeten, a legfontosabb fiókszervezetét Dzsund al-Iszlámnak hívták. 2013-ban volt egy merényletük a hadsereg ellen, azonban később a Sínai Vilajettel bocsátkoztak harcokba. A Sínai Vilajetnek majdnem a teljes terrorszervezetet sikerült felszámolnia. A tagjaikat bíróság elé vitték és elítélték.[585] A Dzsund al-Iszlám viszont 2017-ben adott újra életjelet magáról. Ekkor egy hangüzenetet tettek közzé, amelyben egy 2015-ös támadást ismertek be, valamint a Sínai Vilajettel szembeni ellenállásra buzdítottak. Az Iszlám Állam befolyásának csökkenése megkönnyíti az Al-Kaida terjeszkedését, amely a hozzá hűséges csoportok számát próbálja növelni Afrikában.[586] Az Al-Kaida létrehozta az Iszlám és Muszlim Támogató Csoportját, amellyel afrikai sejtjeit próbálja meg összetartani, és egységes fellépést alakítanak ki a kontinensen, ahol a polgárháborúk és egyéb fegyveres konfliktusok erre lehetőséget adnak.[587] Egyiptomban az Al-Kaida terjeszkedése óvatosnak mondható még a tanulmány lezárásának idején is, mivel a Sínai Vilajet a fentiekben leírtak ellenére jelentős erőt képvisel. Másrészt pedig attól tartanak, hogy a tevékenységük növelése miatt Szíszí elnök a terrorellenes küzdelmek élharcosaként léphet fel, és ezzel növekedhet a támogatottsága.

4.13. Kormányzati válaszok a merényletekre

A terrorcsoportok megnövekedett aktivitása a kormány és a biztonsági szervezetek tagjai részéről is jelentős válaszokat igényelt. A kopt egyházak elleni támadások miatt a kormány újra bevezette a rendkívüli állapotot, amelyet legutóbb a Muszlim Testvériség elleni hatalomátvételt követően néhány hónapra állítottak vissza. Az arab tavasz egyik kiemelt követelése volt a rendkívüli állapot megszűntetése, mivel az intézkedés jelentős szabadságot adott a központi hatalomnak, amelyet az ki is használt legfőképpen az ellenzék (Muszlim

---

[584]Matthews, 2016. https://www.newsweek.com/2016/06/03/egyptair-metrojet-flight-9268-airport-security-462784.html (Letöltés:2023.05.30.)

[585] Said, Omar (2017.): Clashes between Jund al-Islam and Province of Sinai: The return of Al-Qaeda?, https://www.madamasr.com/en/2017/11/14/feature/politics/clashes-between-jund-al-islam-and-province-of-sinai-the-return-of-al-qaeda/ (Letöltés:2023.06.07.)

[586] Salem, Ahmed (2017). The Re-emergence of Jund al-Islam: A new chapter in the conflict between al-Qaeda and ISIS., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-re-emergence-of-jund-al-islam-a-new-chapter-in-the-conflict-between-al-qaeda-and-isis/ (Letöltve: 2023. 06. 07.)

[587] Said, 2017., https://www.madamasr.com/en/2017/11/14/feature/politics/clashes-between-jund-al-islam-and-province-of-sinai-the-return-of-al-qaeda/ (Letöltés:2023.06.07.)

Testvériség) visszaszorítására.[588] Azonban a jelentős terrortevékenység lehetőséget biztosított a hatalomnak arra, hogy újra bevezesse a rendkívüli állapotot. Mivel a terroristák tevékenysége az előző évekhez képest jobban látható volt az ország fő területein is, ezért nem ütközhetett jelentős ellenállásba az intézkedés bevezetése. Az emberek veszélyben érezték magukat, ezért hajlandóak voltak a „biztonságuk szavatolása" érdekében lemondani a szabadságuk egy részéről.

A rendkívüli állapot jelentős mértékű szabadságot adott az egyiptomi hatóságok kezébe. A rendkívüli állapot bevezetésével kapcsolatos rendelkezéseket Egyiptomban a 162/1958-as törvény sorolja fel. Ez a törvény szolgált alapul a későbbi rendkívüli állapotok bevezetéséhez, ezért a törvénybe folyamatosan kerültek bele újabb és újabb rendelkezések, amely alapján a rendkívüli állapot képes volt reagálni az állam számára aktuális fenyegetések ellen. A jelenlegi, 12/2017-es törvény értelmében például a biztonsági szolgálatoknak és a rendőri erőknek lehetőségük van letartóztatásokat foganatosítani a terrorcselekménnyel gyanúsított egyénekkel szemben, majd gyakorlatilag végtelen ideig fogva tartani őket. Másrészt rendkívüli állapot bevezetése esetén a bírói rendszer összes szintjén rendkívüli bíróságokat állíthatnak fel, amelyekbe katonai bírókat vezényelhetnek. A döntéseket ezek a bíróságok gyorsított ütemben hozzák meg, és nincs lehetőség a fellebbezésre. Az elnök, vagy az általa megbízott személy bármilyen ügyet ezekhez a bíróságokhoz rendelhet, amelyről úgy gondolja, hogy az államot veszélyezteti. Így akár kisebb vétségek esetén is ezek a bíróságok hoznak ítéletet.[589]

A korábbi jogforrások a rendkívüli állapot bevezetését határok közé helyezték. Így a rendkívüli állapotot csak egyszer tették meghosszabbíthatóvá hat hónapra. Azonban a jogszabályok lehetőséget adtak arra, hogy a rendkívüli állapotot újabb hat hónapra meghosszabbítsák. Az új rendelkezésnek köszönhetően ez már az elnök hatáskörébe került, szemben a törvényhozással. Az elnök széleskörű jogosítványokat adott a miniszterelnök kezébe, aki eldönthette, hogy pontosan milyen jogszabályokat utal a rendkívüli bíróságok hatáskörébe.

A kormányzat rendkívül tág teret biztosított bizonyos cselekmények büntethetősége szempontjából. Így rendkívüli bíróságok dönthettek például az engedély nélküli tartott tüntetéssekkel, a gyülekezési jog megsértésével kapcsolatban, de a hatáskörükbe tartozott a

[588] Saker, Taha (2017.): Egypt's state of emergency in 2017: constitutional enforcement and consequences, https://egyptindependent.com/egypt-s-state-emergency-2017-constitutional-enforcement-and-consequences/ (Letöltés: 2023.06.08.)
[589] Auf, Yussef (2018.): The state of emergency in Egypt: An exception or rule?, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-state-of-emergency-in-egypt-an-exception-or-rule/ (Letöltés: 2023.06.08.)

terrorellenes törvény, valamint az illegális fegyvertartással kapcsolatos bírói ítéleteket kiszabása is. [590] A rendkívüli állapot 2017-től négy évig, 2021-ig volt érvényben. Mindezt az elnök azért szüntette meg, mert a rendkívüli állapot által leírt jogi rendelkezések bekerültek a hagyományos jogorvoslati eljárásba, ezért a rendkívüli állapot, mint fogalom kiüresedett, és feleslegessé vált annak fenntartása.[591]

A kormányzat a terroristák fokozott tevékenységére hivatkozva blokkolta több, mint négyszáz internetes oldal elérhetőségét. Ezek között azonban nemcsak a terroristákkal, vagy például a Muszlim Testvériséggel kapcsolatban álló oldalak elérését tették lehetetlenné, de például a Human's Right Watch honlapja is elérhetetlenné vált. A szervezet honlapját azért tiltották le, mivel a Human's Right Watch jelentéseket tett közzé, amelyek bemutatták, hogy az egyiptomi biztonsági szolgálatok sokszor a terroristák mellett ártatlanokat tartóztattak le, akiket a börtönökben, vagy a bázisokon megkínoztak.

Az egyiptomi kormány ezért megszűntette a honlapjukhoz történő hozzáférést. Azért egyébként, hogy minél jelentősebb jogosítványokkal rendelkezzenek a terrorcsoportokkal szemben történő fellépéshez, olyan jogszabályi környezetet próbáltak meg kialakítani, amely ezt lehetővé teszi. Elsőkörben a terrorizmus törvényi definícióját alakították át olyan módon, hogy az szabadabban értelmezze magát a fogalmat. [592]Így terrorizmusnak minősül az, amikor valaki megzavarja a közösség rendjét, veszélyezteti annak biztonságát, békéjét, és készakarva megszegi az alkotmány, valamint a jog által biztosított rendet, illetve a nemzeti egységnek, vagy a nemzet biztonságának kárt okoz. A 2015 augusztusában kiadott 8/2015-ös terrorellenes törvény is rendkívül tágan értelmezi fogalmat. Így terrorizmusnak minősül az, amikor valaki megkárosítja a köztulajdont, vagy éppen elfoglalja azt.

Mivel több tüntetés is volt a Sziszi-kormány ellen, amelyek során ezeket a tetteket a tüntetők elkövették, így a jogszabály rendkívül tág teret adott a kormány, és a biztonsági erők kezébe, akik így meg tudták indokolni, hogy miért kell beavatkozni, szétverni a tüntetéseket, és miért kell a tüntetőket letartóztatni, vagy kínzás alá vetni. Igazából a Közel-Keleten is láthattunk hasonló példákat, elég csak az izraeli szabályozásra gondolnunk, amelyek az első fejezetben is szerepeltek. Az izraeli szabályozás is rendkívüli módon tág volt, mivel hasonlóan

[590] Auf, 2018., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-state-of-emergency-in-egypt-an-exception-or-rule/ (Letöltés: 2023.06.08.)
[591] Egypt Lifted its State of Emergency: What Now? (2021.), https://timep.org/2021/11/10/egypt-lifted-its-state-of-emergency-what-now/ (Letöltés.2023.06.08.)
[592] We need to talk about Egypt: how brutal 'counter-terrorism' is failing Egypt and its allies (2017.), https://www.saferworld.org.uk/long-reads/we-need-to-talk-about-egypt-how-brutal-acounter-terrorisma-is-failing-egypt-and-its-allies (Letöltés: 2023.06.08.)

az egyiptomi jogszabályokhoz, ezzel próbálták meg a tüntetéseken részt vevőkkel szemben nagyobb eljárási szabadságot kialakítani az izraeli hatóságok, akárcsak egyiptomi kollégáik.[593]

Az egyiptomi biztonsági erők nemcsak a terrorcsoportokkal, vagy a rendszerrel elégedetlenkedőkkel szemben lépnek fel határozottan, hanem a különböző nemzetközi szervezetekkel, NGO[594]-kal szemben is. Letartóztatták a vezetőiket, megfélemlítették a tagjaikat, illetve meg is kínozták őket a börtönökben. A nőkkel szembeni erőszak is növekedett az országban, így több nőt tartóztattak le, akiket szintén terrorizmusban történő részvétellel gyanúsítanak. A terrorizmussal gyanúsított személyeket is elfogták, általában éjszaka, akiket börtönökbe szállítottak, és kínzásoknak vetették alá őket. Az elhurcolt személyek között van, aki kiszabadult, ám több fogvatartottról később sem lehetett hallani, vélhetően kivégezték őket, válaszolva a terrorcsoportok által elkövetett támadásokra.[595] Ezek az emberek valószínűleg bekerültek azokba a jelentésekbe, amelyekben a megölt terroristák szerepelnek. A jelentésekben általában többszáz halott terroristát, rengeteg megsemmisített robbanóanyagot, illetve lefoglalt fegyvermennyiséget említettek meg. Érdekes azonban, hogy a Sínai Vilajet, illetve más csoportok a bemutatott nagyszámú veszteségek ellenére továbbra is képesek voltak műveletek végrehajtására. Annak ellenére, hogy terrorcsoportoknak, vallási ellenálló szervezeteknek nem áll jelentős emberanyag a rendelkezésükre.

Részkövetkeztetések

A terrorcsoportokat és a fegyveres ellenálló szervezeteket egyszerű megkülönböztetni egymástól. Így a városi ellenállók főleg robbantásos merényleteket, illetve fegyveres támadásokat követnek el, míg a terrorcsoportok civil célpontokra is támadnak, és öngyilkos merényleteket alkalmaznak. Bár a Sínai Vilajet fénykorában képes volt többszáz fővel Sejk-Zúveíd elfoglalására, és megtartására, azonban a támadás után jelentős veszteségeket volt kénytelen elszenvedni.[596] A kudarc következtében már csak olyan merényletek elkövetését tudta megoldani, ahol néhány fő volt a végrehajtó állomány. Ráadásul az évtized végére a számuk 100-200 fő körül mozgott, a többségükben egyiptomi és palesztin fegyveresekkel.[597] Ezek a számok bizonyíthatják, hogy az egyiptomi kormány által kiadott havi jelentések által

[593] We need to talk about Egypt: how brutal 'counter-terrorism' is failing Egypt and its allies, https://www.saferworld.org.uk/long-reads/we-need-to-talk-about-egypt-how-brutal-acounter-terrorisma-is-failing-egypt-and-its-allies (Letöltés: 2023.06.12.)
[594] Non Govermental Organization, Nem Kormányzati Szervezet
[595] Michaelson, Ruth (2021.): Egypt accused of widespread state-sanctioned killings of dissidents, https://www.theguardian.com/global-development/2021/sep/07/egypt-accused-of-widespread-state-sanctioned-killings-of-dissidents (Letöltés: 2023.06.12.)
[596] Mcmanus, Allison (2020.): The Egyptian Military's Terrorism Containment Campaign in North Sinai, https://carnegieendowment.org/sada/82218 (Letöltés:2023.06.12.)
[597] Wilayat Sinai, https://timep.org/2014/07/23/wilayat-sinai/ (Letöltés:2023.06.12.)

megadott többszáz fős veszteség túlzónak mondható. Az ekkora arányban elkönyvelt veszteség hatására a terrorcsoportok már 2016-ban sem lehettek volna képesek merényletek elkövetésére. Ekkora veszteséggel nemhogy 2013-ig, de 2014 végéig sem tudták volna fenntartani a nyomást az egyiptomi kormányzaton. Tehát ebben a jelentős számban azok a személyek is benne lehetnek, akiket az állam fogvatartott. [598]

A terrorcsoportok ellen elkövetett műveletek rugalmatlanok voltak és jelentős károkat okoztak a helyieknek. A hadsereg alakulatai általában a katonai csomópontokat hoztak létre a főbb utak kereszteződéseinél, esetleg a különböző utcákban, a nagyobb városok mentén. Ezek az ellenőrző-áteresztő pontok, bár arra találták ki őket, hogy gátolják a terroristák, fegyveres ellenállók mozgását, a gyakorlatban mindezt nem tudták elérni. Sőt a támadók ki tudták őket kerülni, vagy meglepéssel megtámadták azokat és jelentős veszteségeket okoztak. Sőt volt, hogy több csomópont egyszerre került támadás alá.[599]

Az egyiptomi katonai erők elég esetlenül válaszoltak a támadásokra. Az egyiptomi haderő főként az ellenőrző-áteresztő pontokon keresztül próbálta meg ellenőrzése alatt tartani a félsziget lakosságát. Ezek statikus pontok voltak, a hadsereg erői nem igazán vezettek járőrözéseket a városokba, vagy például a vidéki területekre sem. Egyfelől ez nem volt rossz döntés, tekintve, hogy a terrorcsoportok, különösen az Iszlám Állam Sínai Vilajete, főként a nagyobb hegyekben, vagy a sivatagban keresett menedéket. Mivel ismerték a helyi földrajzi-környezeti viszonyokat, ezért az egyiptomi járőröket könnyen elvághatták, semlegesíthették volna, illetve foglyokat is ejthettek, akiktől azután több jelentős információt is be tudtak volna szerezni. Természetesen azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a terrorcsoportok, vagy a szélsőséges vallási szervezetek igyekeztek a hadsereg mozgását akadályozni.[600]

Ennek érdekében bombákat helyeztek ki az utak mellé, amelyek mind a mai napig megnehezítik az erők, és eszközök mozgatását. A katonai alakulatok egyébként rendkívül nehezen haladtak a városok, falvak között, és főképpen nehéz technikával, és konvojokban tudtak csak közlekedni. Ennek célja kettős, egyrészt elrettenti a fenyegetést, valamint azt remélték ettől, hogy a támadásokat könnyebben elháríthatják. Vélhetően az volt az elgondolás, hogy a terrorcsoportok számára a harckocsik, vagy a páncélozott szállító harcjárművek nehéz

[598] We need to talk about Egypt: how brutal 'counter-terrorism' is failing Egypt and its allies, https://www.saferworld.org.uk/long-reads/we-need-to-talk-about-egypt-how-brutal-acounter-terrorisma-is-failing-egypt-and-its-allies (Letöltés: 2023.06.12.)

[599] Huffman, 2015. www.al-monitor.com/pulse/origi-nals/2015/04/egypt-wilayat-sinai-salafist-jihad-attack-photos.html (Letöltve: 2023. 05. 01.)

[600] Huffman, 2015. www.al-monitor.com/pulse/origi-nals/2015/04/egypt-wilayat-sinai-salafist-jihad-attack-photos.html (Letöltve: 2023. 05. 01.)

célpontot jelentenek, illetve ezek az eszközök könnyebben képesek a saját alakulatokat, például a gyalogságot támogatni. Azonban a gyors mozgású, és a falvakban, vagy a városokban megbúvó támadókkal szemben, beépített területen mindezek az eszközök nem sokat értek, csak rontották az amúgy is merev katonai alakulatok ellentevékenységét.[601]

Megjegyezendő, hogy az egyiptomi erők a terrorcsoportokkal szembeni fellépés során hasonló eszközökkel is éltek, mint például az amerikai csapatok Afganisztánban. Így náluk is megnőtt a helikopterek, repülőgépek alkalmazása, főleg a támadások során.[602] De bizonyos támadások visszaverése érdekében is alkalmazták őket, ahogyan azt Sejk Zuveíd ostrománál láttuk.

A hirtelen felbukkanó gépek meglepték a várost elfoglaló Sínai Vilajetet, amelynek emberei kimenekültek a városból. Azonban úgy vélem, hogy a bombatámadások kezdetben nem igazán okoztak jelentős veszteséget a terroristáknak, akik a heves csapások hatására mégis menekülni kényszerültek.[603]Véleményem szerint a menekülésben két tényező játszott közre. Az egyik az volt, hogy a terroristák felkészületlenek voltak lélektanilag arra, hogy milyen, amikor jelentős bombatámadás ér egy alakulatot. Ezt a katonákkal többször élesen begyakoroltatják, így amikor megjönnek a bombázásban résztvevő repülőgépek, akkor az alakulat megpróbál kitartani velük szemben.

Mivel a terroristák eddig kisebb bombatámadásokkal, és helikopterek által végrehajtott támadásokkal találkoztak, ezért a légicsapások hatására pánikba eshettek, és elmenekültek a városból.[604] A menekülőket pedig a légierő könnyen szét tudta szórni. Ezért a támadás következtében a Sínai Vilajetet érzékeny veszteségek érhették, amelyeket a későbbiek során sem tudtak pótolni. Az is pánikot okozott, hogy az egyiptomi légierő csoportos légitámadást hajtott végre házak, és civilek ellen is, akik a városban tartózkodtak. A terroristák vélhetően úgy hitték, hogy a város elfoglalása után a kormányzat esetleg tárgyalásokat fog kezdeményezni, vagy pedig a hadsereg erői megpróbálják ostrommal bevenni a várost. Ezt pedig a biztonsági erők jelentős veszteségek árán tudták volna megtenni.

---

[601] We need to talk about Egypt: how brutal 'counter-terrorism' is failing Egypt and its allies, https://www.saferworld.org.uk/long-reads/we-need-to-talk-about-egypt-how-brutal-acounter-terrorisma-is-failing-egypt-and-its-allies (Letöltés: 2023.06.12.)

[602] Mcmanus, 2020., https://carnegieendowment.org/sada/82218 (Letöltés:2023.06.12.)

[603] Assault in Sheikh Zuweid: A turning point in Egypt's fight against terrorism (2015.), https://timep.org/2015/07/02/assault-in-sheikh-zuwaid-a-turning-point-in-egypts-fight-against-terrorism/ (Letöltés:2023.06.14.)

[604] Egypt's Sinai rocked by wave of deadly attacks (2015.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33340458 (Letöltés.2023.05.08.)

Az ostromot pedig be lehetett volna mutatni a nemzetközi sajtóban is, így pedig Egyiptom pozíciója gyengült volna. Azonban Egyiptom úgy reagált, ahogy például az algériai hadsereg erői az In Amenas túszdráma során.[605] Mivel az algériai hadsereget, ugyanúgy, mint az egyiptomit, nem foglalkoztatta a túszok, vagy saját állampolgárainak testi épsége, ez szintúgy a terroristák közti pánikot erősítette, mivel az egyiptomiaktól azt várták volna, hogy esetleg megkímélik a lakosságot. Mivel a hadsereg kíméletlen volt a saját lakossággal is, ezért a terroristák félelmükben elmenekültek a helyszínről. Ezzel pedig olyan vereséget szenvedtek, ami a terrorellenes küzdelemre is döntő hatással volt a későbbiek során.

Ezután már csupán apróbb műveleteket hajtottak végre, amelyek korábban is jellemzőbbek voltak a városokban. Ezek a támadások kisebb veszteségeket okoztak, és a hadsereg ellentevékenysége után gyakran megszűntek. A városokban korlátozott erőforrások és emberállomány állt a különböző csoportok részére, így törekedtek azok megóvására. Ezért egyrészt öngyilkos merényleteket sem hajtottak nagyszámban végre, másrészt a támadások során túlsúlyba került a bombatámadások, valamint lőfegyveres támadások elkövetése. Ezek a csoportok főleg a Murszi elűzését követő ad-hoc szerveződések felfegyverzett utódainak tekinthetőek. Főleg infrastruktúra elleni támadásokkal, valamint a biztonsági erők elleni akciókkal vetették észre magukat, azonban ezeket a sejteket is gyorsan felszámolták.

Ugyanakkor ezek a csoportok megpróbáltak adaptálódni a helyzethez, ezért egyesítették erőiket. Azonban ezzel csak azt érték el, hogy a nagyobb szervezet nagyobb célpontot is nyújtott, ezért a többségüket szintén felszámolták. A különböző szélsőséges vallási, felkelő csoportok ezután a turisták elleni merényletekkel próbálkoztak, ezek azonban nem voltak sikeresek, tekintve, hogy a turisták a merényletek után visszatértek az országba, valamint az egyes látványosságok őrzését is biztosította az állam. A másik célpont, amit ezek a szervezetek nagyobb erővel támadtak a kopt keresztények voltak. A támadásokkal remélték a szunnita-keresztény ellentétet felszítani, azonban mindez nem volt sikeres. Ez talán annak volt köszönhető, hogy az ország erős nacionalista hagyományokkal rendelkezik, és az állampolgárságnak itt nagyobb szerepe van, mint máshol. Ezért, bár sikerült több koptot meggyilkolni, és a koptok elleni erőszak növekedett, azonban a felekezeti konfliktus szítását nem sikerült elérni.

[605] In Amenas inquest: British victims of Algeria attack (2014.), https://www.bbc.com/news/uk-29127935 (Letöltés.2023.06.14.)

A másik ok pedig az, hogy a koptok bizonyos része elmenekült az ország más területeire, vagy külföldre,[606] tehát a különböző csoportok így sem tudtak felekezeti erőszakot kiprovokálni. Ráadásul addigra a Sínai Vilajet által alkalmazott erőszak már a társadalom teljes szegletét érintette. A terrorcsoport például ellenőrző-áteresztő pontokat működtetett, amelyeken keresztül vadásztak a civil ruhás katonákra. [607]

Azonban nemcsak őket ellenőrizték, hanem a civileket is. Mindezt abból a szempontból, hogy mennyire tudják teljesíteni a vallási előírásokat. Akik nem megfelelő módon viselkedtek, vagy öltözködtek, azokat megbüntették. Az általam olvasott cikk szerint egy dohánytermékeket szállító teherautót is megállítottak, a sofőrt kirángatták és megverték, a dohányárut pedig elégették. De ugyanígy ellenőrizték a közlekedő emberek ruházatát és hajviseletét is, és hasonló büntetéseket helyeztek kilátásba. Mindez azonban visszatetszést keltett a lakosságban, akik bár egy kicsit eltávolodtak a szufizmus irányvonalától, de az Iszlám Állam által elkövetett kegyetlenségre nem voltak felkészülve. A szufi iszlám hívőkkel különösen kegyetlenül bántak el, volt olyan videó, ahol két imámot fejeztek le.[608] Ezzel azonban épp a helyi lakosság szimpátiáját veszítették el, amely igen fontos egy sikeres felkelés végrehajtása érdekében. Amennyiben erre egy felkelőszervezet nem fordít kellő figyelmet, úgy nagy valószínűséggel felszámolásra kerül. A kegyetlen tettek végrehajtásával az Iszlám Állam Sínai Vilajete gyakorlatilag szívességet tett a központi kormányzatnak, mivel az emberek fásultakká váltak, és egyik felet sem támogatták.[609] Ez viszont jól jött a hadseregnek, tekintve, hogy a Sínai Vilajetnek nagyobb szüksége volt a lakosság támogatása, mivel korlátozott ember és anyagi erőforrásokkal rendelkeztek.

Ráadásul a hadsereg folyamatosan műveleteket hajtott végre a határon, megpróbálva elvágni a terrorcsoportot a földalatti alagutakon érkező ellátmánytól.[610] Ez eleinte nem volt sikeres, de ahogy az Iszlám Állam egyre inkább teret vesztett Szíriában, ugyanúgy a fegyverutánpótlás is akadozni kezdett. Bár Líbiából is kaphattak fegyvereket, ezeket azonban hosszú ideig kellett az országon keresztül utaztatni.

---

[606] Egypt's Coptic Christians flee Sinai after deadly attacks (2017.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39085285 (Letöltés:2023.06.27.)
[607] Hassan, Ahmed Mohammed et al. (2017.): Islamic State seeks to impose religious rules in Egypt's North Sinai, https://www.reuters.com/investigates/special-report/egypt-politics-sinai/ (Letöltés:2023.06.27.)
[608] Hassan et al. 2017., https://www.reuters.com/investigates/special-report/egypt-politics-sinai/ (Letöltés:2023.06.27.)
[609] Mcmanus, 2020., https://carnegieendowment.org/sada/82218 (Letöltés:2023.06.12.)
[610] Egypt destroyed 37 Gaza-Sinai tunnels last year: Army, https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egypt-destroyed-37-gaza-sinai-tunnels-last-year-army/1355013 (Letöltés:2023.06.27.)

Emiatt félő volt, hogy a hatóságok ezeket elkobozhatják. Ráadásul a hadsereg helikopterekkel és légi bombázásokkal próbálta meg elpusztítani a nehézfegyverzetet, ami végül sikeresnek bizonyulhatott, tekintve, hogy ezek az eszközök kezdtek kiszorulni a terrorcsoportok használatából.[611] Bizonyos esetekben ezek a légicsapások pontszerűek voltak, és a célzott csapások formájában okoztak károkat az országban működő terrorcsoportok számára. Így 2016 augusztusában a Dzsebel Hilal hegynél az egyiptomi légierő egy légicsapásában a Sinai Vilajet negyvenöt tagja vesztette életét, köztük a szervezet vezetője, Abú Dúa al-Anszari is.

Az egyiptomi erők a különböző terrorellenes műveletek során az eddigiekben is erősen próbálkoztak a terrorcsoport vezetőinek likvidálásával, azonban mindez nem sok hatással bírt, mivel Szíriából, Palesztinából is érkezett utánpótlás, akár a különböző harcedzett terroristák formájában, akik képesek voltak a veszteségek után ujjászervezni a csoportot. Ez azonban most nem történhetett meg, tekintve, hogy az Iszlám Állam visszaszorulóban volt, ami kihatott mind a minőségi vezetésre, mind a műveletek intenzitására egyaránt.

A műveletek, bár 2016-tól napi szinten történtek meg a félszigeten, vesztettek a komplexitásukból, és jelentős mértékben leegyszerűsödtek. Míg korábban, mint már volt róla szó, öngyilkos merényletekkel, aknavető tűzzel, és géppisztoly sorozatokkal tudtak eredményes műveleteket végrehajtani, addig ezután kisebb, lesállásokból végrehajtott támadásokat, valamint robbantásos merényleteket voltak csak képesek végrehajtani.[612] A merényletek komplexitásának csökkenésében szerepet játszott mindezek mellett az egyiptomi erők az ország és a palesztin területen megvalósult tevékenysége, amely során több alagutat meg tudtak semmisíteni.

Ezeken keresztül áramlott a fegyver, az egészségügyi ellátmány, valamint a csatlakozni akaró terroristák is. Ezek megszűnése pedig értelemszerűen minőségi romláshoz vezetett, ami a szervezet tevékenységén is meglátszott. Bár az öngyilkos merényletekkel kombinált támadások gyakorisága csökkent, ezek nem szűntek meg teljesen, és a későbbiek során is alkalmazták azokat. Inkább úgy mondhatnánk, hogy tartalékolni igyekeztek a felsorolt képességeiket, és csak végszükség esetén alkalmazták azokat. Erre a következő fejezetben láthatunk példát.

---

[611] Report: Egyptian attack helicopters kill 15 jihadists in Sinai, https://www.jpost.com/defense/report-egyptian-attack-helicopters-strike-jihadist-targets-in-sinai-325143 (Letöltés:2023.06.27.)

[612] Schweitzer, Yoram (2016.): The Weakening of Wilayat Sinai, https://www.inss.org.il/publication/the-weakening-of-wilayat-sinai/ (Letöltés.2023.06.29.)

5. Abdel Fatták el-Sziszi elnökségének második időszaka (2018-tól napjainkig)

Az utolsó fejezetrészben Sziszi elnökségének második intervallumát elemzem. Ebben érek a végére annak a hosszú elemzési folyamatnak, amely még Nasszer idején kezdődött, és a huszadik századon keresztül egészen a 21. század elejéig tartott. Az eddig négy rész mesterséges felosztás volt, azonban úgy véltem, hogy az időpontok, amiket választottam, jelentős korszakhatárokként működhetnek, amelyek segíthetik az elemzés egyszerűsítését. A Nasszertől Mubárakig terjedő időszak a Muszlim Testvériség hatalmi törekvéseinek visszaszorításával, valamint a feléledő terrorista, szélsőséges vallási szervezetekkel történő harccal telt, amelyet Egyiptom a Mubárak-korszak végére gyakorlatilag megnyert.

A nyugalmi állapotból csak az arab tavasz eseménysora mozdította el az országot, amelynek a bizonytalan politikai szituáció mellett felkelésekkel is szembe kellett néznie a Sínai-félszigeten. Ezek a felkelések a Murszi fémjelezte időszak végéig nem voltak olyan jelentősek, és főleg politikai eszközökkel, esetleg a hadsereg korlátozott bevetésével próbálták meg kordában tartani a különböző csoportokat. Egyébként a különböző támadások alacsony intenzitásúak voltak, és volt olyan időszak, amikor a félszigeten belül kvázi nyugalom volt. Ennek vetett véget a katonai hatalomátvétel 2013 nyarán, ami a hadsereg politikai aktorként történő visszatérése miatt jelentős felkelést robbantott ki. 2018-ra úgy tűnt, hogy a különböző csoportokat sikerül visszaszorítani, és ezáltal a Mubárak alatt tapasztalt viszonylagos nyugalom is visszatérhetett az országba. Azonban a Sínai Vilajet tevékenységének felerősödése miatt végül egy új, nagyszabású katonai művelet megindítása mellett döntött a kormányzat. A merényletet egyszerű eszközökkel használatával hajtották végre, hatásaiban mégis olyan jelentős volt, hogy az cselekvésre ösztönözte a kormányzatot és a biztonsági erőket egyaránt.

5.1 Átfogó Hadművelet a Sínai-félszigeten

Az új hadművelet megindítását az tett szükségessé, hogy szélsőséges támadás ért egy szúfik által látogatott mecsetet al- Ravdában. A támadás során a zsúfolt mecsethez érkeztek a merénylők gépkocsikon, és házilag barkácsolt bombákat hajítottak az épületre. Miután robbanások rázták meg a mecsetet, több hívő megpróbált kimenekülni az intézményből. Ezeket az embereket a támadók géppuska tűzzel terítették le. Közben pedig a közelben parkoló gépkocsikat is lángba borították a terroristák.

A támadásban 235-en vesztették életüket. A merénylet jelentős felháborodást váltott ki, nemcsak az egyiptomi közvéleményben, de a Sínai Vilajetben is, amely a támadás elkövetője volt. Sok terrorista ugyanis kifogásolta, hogy nagyszámban gyilkoltak meg muszlimokat az elkövetők.[613]

A támadás miatt Egyiptomban egy átfogó hadműveletet terveztek meg. Korábban is indítottak hasonló műveleteket, amelyek szerepelnek ebben az értekezésben is, azonban nem igazán jártak eredménnyel. Sőt a terroristák jelentette fenyegetést nem sikerült megoldani. A merényletek folytatódtak, és bár ezek intenzitása csökkent, nem lehetett azt mondani, hogy sikeres volt a terrorcsoportok visszaszorítása. Az új katonai művelet a Sínai-félszigetre koncentrált, azt tartották ugyanis a katonai vezetők a terrorcsoportok fő bázisának. Ennek az lehetett az oka, hogy a mecsetnél történt merénylet olyan jelentős áldozatokkal járt, hogy az a rezsim figyelmét elterelte Egyiptom belső területei felől. Valamint úgy vélhették, hogy a biztonsági erők képesek jelentős sikereket elérni, hiszen a támadások nagymértékben csökkentek a belső területeken. Illetve a legnagyobb fenyegetést még mindig a Sínai Vilajet jelentette, így a szervezet kikapcsolásával elérhetővé vált volna az, hogy a kisebb csoportok maguktól szétessenek. Bár azt tudjuk, hogy a csoportok nem működtek együtt, de egy jelentős szereplő kiesése a kisebb szereplők megszűnésével, demoralizásával is együtt járhatott. A Művelet az Átfogó Katonai Művelet a Sínai-félszigeten (Comprehensive Military Operation in Sinai) nevet kapta.[614]

A műveletnek összhaderőnemi jellege volt, amelyben a hadsereg, a haditengerészet, a rendőrség, és a határőrség együttes fellépésével igyekeztek eliminálni a terrorszervezeteket. Ilyen összhaderőnemi fellépésre korábban nem volt példa. Másrészt abból a szempontból is újdonságot jelentett, hogy nemcsak a Sínai-félszigeten, hanem a Nílus-deltában és a nyugati, sivatagos területen is párhuzamosan folytak a katonai tevékenységek. Ezzel szerették volna a terroristák utánpótlását gátolni, és több irányból nyomás alá helyezni őket.[615]A művelet 2018. február 9.-én kezdődött, előtte a hadsereg igyekezett elfoglalni a megindulási terepszakaszt, és lezárni a közlekedési csomópontokat, ezzel csökkentve a terroristák mozgását.

---

[613] Egypt attack: Gunmen kill 235 in Sinai mosque (2017.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-42110223 (Letöltés.2023.07.04.)
[614] Shay, Saul (2019.): Egypt's Comprehensive Operation Sinai 2018: One Year On, https://www.israeldefense.co.il/en/node/37642 (Letöltés.2023.07.04.)
[615] Mohamad, Amer (2019.): Superficial Gains, but No Lasting Success in Sinai 2018, https://timep.org/2019/02/07/superficial-gains-but-no-lasting-success-in-sinai-2018/ (Letöltés.2023.07.04.)

A művelet jelentős médiavisszhangot kapott, mivel az egyiptomi hadsereg a sikereket kommunikálta a társadalom felé. Ezek a hírek pozitívak voltak, mivel a hadsereg közölte, hogy 464 terroristával végeztek, és 7491 főt tartóztattak le. Azonban a számok sok szakértőnek szemet szúrtak, tekintve, hogy jóval magasabbak voltak, mint ezeknek a szervezeteknek a becsült tagsága. Így pedig felmerült a gyanú, hogy ezen emberek nem mindegyike lehet terrorista. Ennek eredményeként megint előtérbe került a törvényen kívüli gyilkosságok kérdésköre. Táplálta az ezzel kapcsolatos aggályokat az is, hogy 2019 elején két nő felismerte a fiait a hadsereg által publikált fényképről, ahol lelőtt terroristákat mutattak be. Azt állították, hogy a hadsereg letartóztatta őket és a börtönben furcsa körülmények között eltűntek.[616]

Az itt élő civilek számára a művelet jelentős terhet jelentett. Amiatt, hogy csökkentsék a terroristák utánpótlását, a hadsereg kijárási tilalmat rendelt el a térségben, és zárolta az élelmiszerellátást is. Emiatt 420 000 ember maradt szegénységben, és képtelenek voltak megfelelő élelmiszerhez jutni. Az emberek nem mehettek gyógyszertárba, nem kaphattak gázt, mivel a hadsereg ezeket a szolgáltatásokat is felfüggesztette. Az élelmiszerellátást és az alapvető javakat a hadsereg próbálta meg biztosítani, azonban az alapvető ellátási problémák felszámolása nem volt sikeres. Közben a hadsereg ütközőzónákat alakított ki a határ mentén, hogy így akadályozzák a fegyvercsempészetet. Emiatt több ezer házat romboltak le, és az itt lakó családok elvesztették az otthonukat, kormányzati támogatásra nem számíthatnak. Több házat azért bontottak le, mert ott terroristákat és bűnözőket sejtettek.[617]

A hadsereg továbbra is korlátozta az internetet, azonban a terrorszervezetek mindig képesek voltak azt használni kommunikációs célokra, míg az emberek nem tudták az alapvető szolgáltatásokat igénybe venni (bankszektor).[618] Egyébként megpróbálták kiszűrni a terrorcsoportokat, azonban mivel a terrorizmus jog szerint bűntettnek minősül, így a szűrést kiterjesztették az ellenzéki bloggerekre, akiket letartóztattak. Valamint Olaszországból, Franciaországból és más országokból szereztek be online megfigyelő rendszereket, ám az egyiptomi kibervédelem nem volt elég hatékony, így alig volt képes megfigyelni a feltételezett terroristákat.

A terrorcsoportok tevékenységének akadályozása érdekében betiltották a különböző üzenetküldő alkalmazásokat (pl Signal), illetve a VPN hozzáférést is, azonban sok felhasználó

---

[616] Shay, 2019., https://www.israeldefense.co.il/en/node/37642 (Letöltés.2023.07.04.)
[617] Between Death And Besiege – An Overview Of The Situation For Local Residents In Sinai Since The Beginning Of The Comprehensive Operation In February 2018 jelentés; 2019., https://egyptianfront.org/wp-content/uploads/2019/05/Between-Death-andBesiege.2.pdf (Letöltés ideje: 2023. 07. 04.)
[618] Between Death And Besiege – An Overview Of The Situation For Local Residents In Sinai Since The Beginning Of The Comprehensive Operation In February 2018 jelentés; 2019., https://egyptianfront.org/wp-content/uploads/2019/05/Between-Death-andBesiege.2.pdf (Letöltés ideje: 2023. 07. 04.)

online játékok közben próbált meg kommunikálni. 2018-tól kezdődően megnőtt a tüntetésekkel szembeni fellépés is, amelyeket a kitörésük előtt megpróbáltak felszámolni. Így folyamatosan megfigyelték a hangadók közösségi média felületeit, és a tüntetések során rögtön kiemelték őket. Ezért az ellenzékiekhez tartozó személyek igyekeztek kikapcsolni az adatszolgáltatást, és azután kezdték el használni ezeket a felületeket, miután a tüntetés helyszínére érkeztek.[619]

5.2 Merényletek

Azonban a terroristák műveleteit nem sikerült megállítani, azok továbbra is folytatódtak. A hadsereg intézkedései miatt ezek száma havi tizennyolcra csökkent. A művelet ideje alatt eddig (2024.) 204 támadás került végrehajtásra. Ezeket a merényleteket a korábban alkalmazott taktikák alapján hajtották végre, bizonyos támadások pedig a különböző taktikákat kombinálták. A sejtek tevékenysége a félsziget egészére kiterjedt, ennek több fajtája volt, az orgyilkosságtól kezdve az ellenőrzőpontok támadásáig, emberrablásokig és az öngyilkos merényletekig. A művelet kezdete után nem sokkal érte támadás a 101. dandár parancsnokságát. Az elkövetők könnyű kézifegyverekkel hajtották végre a csapást, majd miután elérték a parancsnok épületet, felrobbantották magukat. 2018. április 14-én támadás érte a Kaszíma laktanyát a félszigeten. Az elkövetőknek sikerült felfeszíteni a drótkerítést így jutottak be, majd könnyű kézifegyvereket és öngyilkos merényletet alkalmazva hivatalos adatok alapján 8 katonát öltek meg. Azonban a helyi hírek szerint az áldozatok száma elérte a 20 főt.[620]

A terroristák nemcsak ellenőrzőpontok, laktanyák, hanem törzsi vezetők, illetve a kormányzat, a hadsereg tagjai ellen is követtek el támadásokat. Az egyik ilyen támadásra példa Hasszen al-Husszeini tábornok, az egyiptomi erők helyi parancsnoka elleni merénylet, amelynek során a tábornok konvoját támadták meg.[621] A tábornok megsérült, viszont a vezérkari főnöke meghalt a merénylet során.

Bár 2019-ben, vagy 2020-ban úgy látszott, hogy a hatóságok és a biztonsági erők nem képesek visszaszorítani a terrorcsoportok tevékenységét, azonban ez a valóságban nem így történt. Ebben a korábbi fejezetben leírt okok is bizonyos részben közrejátszottak. Így az Iszlám Állam visszaszorulása, illetve a hadsereg által alkalmazott túlerő volt döntő fontosságú.

---

[619] Hasib Bassant (2021.): Manipulating uncertainty: cybersecurity politics in Egypt, Journal of Cybersecurity, Vol 7., No. 1., https://academic.oup.com/cybersecurity/article/7/1/tyaa026/6137887 (Letötlés:2024.01.17.)
[620] Bassil, Annabel: Non-international armed conflict to continue in Sinai? jelentés, 2019. p. 4., https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docman files/NonInternational%20Armed%20Conflict%20To%20Continue%20In%20Sinai%20.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 26.)
[621] Mohamad, 2019., https://timep.org/2019/02/07/superficial-gains-but-no-lasting-success-in-sinai-2018/ (Letöltés.2023.07.04.)

A terrorcsoportok, köztük a Sínai Vilajet, a 2013-ban felerősödött tevékenységük során jelentős élőerőt veszthettek. Ezeknek az embereknek az utánpótlása kezdetben megoldhatónak tűnt, amíg az Iszlám Állam sikereket ért el, és könnyen tudtak fegyvereket, vagy éppen emberutánpótlást küldeni a terrorcsoportoknak. Amint ez az állapot már nem volt fenntartható, és az Iszlám Állam meggyengült, akkor nem lehettek képesek arra, hogy az utánpótlást továbbra is biztosítsák.

Továbbá az Iszlám Állam vereségei hatására az érdeklődő, harcolni kész emberek köre is megcsappant. Legutóbbi információim szerint főleg palesztinok és egyiptomiak adták a Sínai Vilajet terrorszervezet tagjait. A más országokból származó tagok vagy meghaltak a 2020-as évek elejére, vagy pedig letartóztatták őket. Újabb emberek pedig nem érkeztek. A vezetőket vagy likvidálták, vagy szintén elfogták. Erre példa, hogy 2021-ben a Sínai Vilajet egy magas rangú tagja, Abu Hamza al-Kádi, a félszigeten élő törzsi harcosoknak adta meg magát. A férfi korábban a szervezet magas beosztást betöltő jogásza volt, aki a merényletekhez szükséges vallási igazolásokat adta meg. Az elfogása azért jelentett nagy sikert, mert ismerte a szervezet felépítését, és tudta, hogy milyen műveleteket hajtanak végre, merre vannak a főbb raktárak, illetve, hogy kik a vezetők. Ezzel pedig esély nyílt a terrorcsoport végső felszámolására.[622]

5.3 Gazdasági fejlesztések, beruházások

A másik új eszköz, amelyet az egyiptomi hatóságok bevetettek, a gazdasági fejlesztések voltak a félszigeten. Korábban Mubárak alatt volt ígéret arra nézve, hogy a félszigetet fejleszteni fogják, azonban ennek egészen a 2020-as évekig csekély mértékben sikerült érvényt szerezni.

Az egyiptomi hatóságok a Sziszi-korszak második időszakától kezdve rájöttek arra, hogy önmagában nem elég, ha kiiktatják a terrorcsoportokat, az is fontos, hogy megelőzzék az újabb támadásokat, valamint a terrorcsoportok visszatérését egyaránt. Ezért elkezdték fejleszteni a félszigetet, méghozzá azért, hogy vonzóvá tegyék a beköltözéshez Egyiptom más térségeiből származó lakosok számára.[623]

Mindezzel véleményem szerint az volt a céljuk, hogy egyrészt felhígítsák az alapvető törzsi struktúrát, ezáltal lehetetlenné téve, hogy a terrorcsoportok a törzsi ellentéteket, és a rossz körülményeket kihasználva újabb lázadásokat szítsanak. Természetesen másik oka is volt a változtatásoknak, tekintve, hogy a törzsek korábban pont, hogy a fejlesztések hiánya miatt

[622] Islamic State leader in Sinai surrenders to Egyptian authorities (2021.),https://www.al-monitor.com/originals/2021/09/islamic-state-leader-sinai-surrenders-egyptian-authorities#ixzz86lSPK5ar (Letöltés.2023.07.07.)
[623] Hanafi, Mohamad (2021.): Egypt allocates billions for development in Sinai, https://www.al-monitor.com/originals/2021/09/egypt-allocates-billions-development-sinai (Letöltés:2023.07.18.)

kezdtek lázadozni a félszigeten. Így a törzsi követelések teljesítése egyúttal a további lázadások megakadályozásában is fontos szerepet játszhatott.

Egyébiránt a fejlesztések alacsony léptékben már Sziszi hatalomra jutása után két évvel megkezdődtek. 2014-től kezdve a Mérnöki Hatóság kezdett fejlesztési projektekbe az országban, amelyet a hadsereg irányított. Ez nem volt annyira elrugaszkodott megoldás, tekintve, hogy a terrorellenes műveletek növekvő terhei a hadseregre hárultak, így a konfliktus zónában egyedül a hadseregnek volt megfelelő lehetősége és eszköze ahhoz, hogy ezeket a projekteket végrehajtsa.

A fejlesztési programok elvégzése 2014 június 30-a óta tartott, és attól az évtől fogva összesen 418 különböző projektet hajtottak végre 486 milliárd egyiptomi font értékben. A Mérnöki Hatóság jelentős mértékű úthálózatot alakított ki a félsziget északi részén, így 2021-ig összesen 35 útépítési projektet hajtottak végre, amelyek 1185 km-nyi úthálózatot jelentettek. Mindezek az utak fontosak voltak ahhoz, hogy megkezdjék az újabb projekteket, amelyek mezőgazdasági, ipari, infrastrukturális beruházásokat takarnak.[624] A projektek az utak kialakítása után főleg infrastrukturális beruházásokkal (kórházak, hidak vagy csatornák) folytatódtak. A csatornák különösen fontosak, hiszen ezek segítenek az öntözésben, ezzel együtt pedig a mezőgazdaság fejlesztésének is eszközei, és higiéniás szempontból is nagy a jelentőségük.[625]

2021 májusában az Egyiptomi Állami Információs Szolgálat elárulta, hogy a kormány több millió embert szándékozik a Sínai-félsziget északi részére telepíteni. Ezeknek az embereknek pedig megpróbálnak minél többféle szolgáltatást nyújtani, azért, hogy egyre nagyobb kényelemben éljenek. A városi közösségeket gazdasági „kasztok" szerint próbálják meg letelepíteni. Így például lesznek olyan közösségek, amelyek mezőgazdasággal, iparral, vagy a turizmussal fognak foglalkozni. Ezeknél a központoknál lesznek iskolák, egyetemek, kórházak is. A helyieknek lesz lehetőségük rehabilitációs programokban történő részvételre, valamint képzésekre is járhatnak, és munkát is vállalhatnak. [626]

Jelentős lakásépítési tevékenységbe kezdtek, mobil házakat, és szociális lakásokat építettek az itt élő helyieknek, és a beduinoknak is. Ezek száma 2021-re elérte a 2136-ot. Külön kell számolnunk a beduinok részére épített mobil lakásokat, amelyek teljes száma elérte a 4000-

---

[624] Since 2014, Egypt's army implements 418 development projects in Sinai at cost of LE486 billion (2021.), https://egyptindependent.com/since-2014-egypts-army-implements-418-development-projects-in-sinai-at-cost-of-le486-billion/#google_vignette (Letöltés:2023.07.18.)

[625] Hanafi, 2021., https://www.al-monitor.com/originals/2021/09/egypt-allocates-billions-development-sinai (Letöltés:2023.07.18.)

[626] Hanafi, 2021., https://www.al-monitor.com/originals/2021/09/egypt-allocates-billions-development-sinai (Letöltés:2023.07.18.)

et a félsziget egészén. A központi kormányzat próbálkozik a félsziget északi részén lakóknak elérhetővé tenni az ívóvízhez történő hozzájutást is. Ennek érdekében 45 vízhez kapcsolódó projektet folytatnak a területen. Valamint megpróbálják javítani a félsziget összeköttetéseit is az ország központi területeivel, főképpen a Nílus-deltával, valamint a Szuezi-csatornával. Így utakat, hidakat építenek, amelyek elősegítik a kereskedelem fellendítését is.

Ehhez járulnak hozzá az új vasútvonalak, valamint repülőterek építése, illetve azok kibővítése is. Kiemelkedőnek tarhatjuk azt is, hogy másfél millió km^2 elektromos vezetékes hálózatot alakítottak ki, annak érdekében, hogy a félszigeten minél több lakos vegye igénybe az elektromos áramot, ezzel együtt pedig bekapcsolják őket a kommunikációs folyamba is. Igyekeznek meghonosítani a természetes energiaforrásokat, valamint bővíteni a térségben található gázvezetékeket is.[627] Mindezek azt a célt szolgálják, hogy összekapcsolják a térséget az ország magterületeivel, valamint vonzóvá tegyék a térséget az újonnan beköltözők számára.

5.4 Merényletek típusainak változása

A félszigeten jelenlévő terrorcsoportok, szélsőséges vallási szervezetek a fejlesztések, valamint a csökkenő létszámok miatt új taktikákat honosítottak meg a félszigeten. Az egyik legjelentősebb újdonság, amit itt megemlíthetünk az az, hogy az öngyilkos merényletek száma 2020-ra jelentős mértékben lecsökkent, gyakorlatilag megszűnt. Mindez annak lehet a következménye, hogy 2016-tól, de különösen 2018-től az átfogó hadművelet megkezdése után a terrorcsoportokat, különösen a Sínai Vilajetet jelentős veszteségek érték.

Ezek számát pontosan nem tudjuk, mivel a hadsereg általában magas adatokat közöl, míg a különböző szervezetek nem igazán vezetnek leltárt a náluk szolgáló személyzettel kapcsolatban. De véleményem szerint jelentős veszteségekről beszélhetünk, amelyet az öngyilkos merényletek, és az itt bemutatott taktikai változások is bemutathatnak. 2020-tól egy újabb eszköz került előtérbe, ez pedig az orvlövészek alkalmazása. Azonban a tömeges támadások sem tűntek el, például néhány tucat fővel sikerült kisebb vidéki falvakat elfoglalni. Ezeket a területeket a kormányzat nehezen tudja ellenőrizni, így a kisebb rajtaütéseket sem tudja érdemben megakadályozni.[628]

---

[627] Mega Projects on every inch of Sinai (2022.), https://www.sis.gov.eg/Story/165520/Mega-Projects-on-every-inch-of-Sinai?lang=en-us (Letöltés:2023.07.18.)

[628] Egypt: Shifting tactics by armed groups curb Sinai development (2020.), https://www.aljazeera.com/news/2020/11/9/egypt-shifting-tactics-by-armed-groups-curb-sinai-development (Letöltés:2023.07.20.)

Már korábban is alkalmaztak a különböző csoportok orvlövészeket, így 2013-ban is követtek el ilyen támadást, amelyben egy katona vesztette életét.[629] Ez a támadási forma legfőképpen a félsziget keleti, Izraellel és a Palesztin-területekkel közös határszakaszán volt jellemző. Aztán a 2018-as évektől kezdve egyre inkább befelé kezdett nyomulni, míg végül az egyik legjelentősebb elkövetési móddá vált el-Arísban, a félsziget északi részének fővárosában. Az orvlövészek azért tekinthetőek megfelelő lehetőségnek, hogy el tudtak rejtőzni, még akkor is, amikor a hadsereg, vagy a biztonsági erők tagjai egy várost, vagy egy területet felszabadítottak. Az elkövetők bárhová mozoghattak a városon belül, és a fegyver rejtéséhez egy nagyobb táska is elegendő volt, mivel könnyen cipelhető, és nem biztos, hogy bárkinek is szemet szúrna, vagy ellenőriznék. Így könnyen be tudtak olvadni az orvlövészek a társadalomba.[630]

És közben folyamatosan zaklathatták a különböző katonai oszlopokat, ellenőrző-áteresztő pontokat célzott támadásokkal. Ezeknek a támadásoknak nem azt volt a céljuk, hogy jelentős veszteségeket okozzanak, vagy, hogy azonnali kivonulásra késztessék az egyiptomi haderőt. Inkább arra akarták rávenni őket, hogy erőszakot alkalmazzanak a helyiek ellen, így azok a Sínai Vilajethez pártoljanak át. Ezzel a módszerrel pár törzsi tagot, illetve néhány katonát sikerült likvidálnia a Sínai Vilajetnek.[631]

A másik módszer, amelyet a terrorcsoport elkezdett alkalmazni, az improvizált robbanóeszközök voltak. Ezeket két célcsoport ellen alkalmazták eredményesen. Az egyik az új betelepülők házainak támadása volt, oly módon, hogy ott bombákat helyeztek el. Amikor az új lakók elfoglalták az új otthonukat, akkor robbantották fel a bombákat.[632] A céljuk ezeknek a támadásoknak az volt, hogy elijesszék az új betelepülőket, ezáltal pedig megakadályozzák azt, hogy sikeres legyen a Sínai-félszigetet fejlesztő új program.

A módszert azonban nemcsak a helyi polgárok ellen használták, hanem a katonák ellen továbbra is alkalmazták őket. A legutóbbi ilyen típusú támadásra 2022 június 18-án került sor, amikor egy törzsi- katonai járőr ellen hajtottak végre merényletet. A támadásban öten haltak meg.[633] Természetesen a csoport továbbra is hajtott végre támadásokat a hadsereg által

---

[629] Egyptian Soldier Killed by Sniper in Sinai (2013.), https://www.haaretz.com/2013-09-28/ty-article/egyptian-soldier-killed-by-sniper-in-sinai/0000017f-dc42-d3a5-af7f-feee8b180000 (Letöltés:2023.07.20.)
[630] Schweitzer, Yoram et al (2020.): Islamic State Province in Sinai Changes its Strategy: Are Israel and the Suez Canal in the Crosshairs?, https://www.inss.org.il/publication/sinai-isis/ (Letöltés:2023.07.20.)
[631] Egypt: Shifting tactics by armed groups curb Sinai development (2020.), https://www.aljazeera.com/news/2020/11/9/egypt-shifting-tactics-by-armed-groups-curb-sinai-development (Letöltés:2023.07.20.)
[632] uo.
[633] Islamic State Sinai Province (IS-Sinai), https://www.nationalsecurity.gov.au/what-australia-is-doing/terrorist-organisations/listed-terrorist-organisations/islamic-state-sinai-province-(is-sinai) (Letöltés.2023.07.24.)

üzemeltetett ellenőrző-áteresztő pontok ellen. Az egyik legjelentősebb támadásra 2022 május 7-én került sor, amikor egy vízpumpáló állomás melletti ellenőrző-áteresztő pontra csaptak le a szélsőségesek.

A támadók gépkocsikba szerelt robbanóeszközök segítségével próbálták meg feltörni az ellenőrző-áteresztő pontot, majd ezután a gépkocsikra szerelt nehéz géppuskákkal lőtték a katonák állásait. Azonban a hadsereg még idejében képes volt erősítést küldeni, és a megerősített egységek képesek voltak elűzni a terroristákat.[634]

5.5 A merényletek csökkenések okai

Amennyiben jobban megnézzük ezeket a támadásokat, akkor azt látjuk, hogy a Sínai Vilajet által elkövetett nagy intenzitású támadások száma az elmúlt három évben jelentős mértékben lecsökkent. Mivel a dolgozatot 2024 elejére szeretném befejezni, ezért a vizsgált időszakot 2023 közepéig határoztam meg. Az Átfogó Műveletet 2018-ban indították, és ezalatt voltak többségében olyan nagy intenzitású műveletek, amelyekről korábban volt szó. Így több ellenőrző-áteresztő támaszpontot ért csapás, amelyeket néhány fő hajtott végre öngyilkos merénylőkkel, könnyű fegyverekkel. 2020-tól azonban ezek száma háromra csökkent.

Így 2020 július 21.-én ért egy katonai támaszpontot hasonló támadás, öngyilkos autókkal, lőfegyverekkel. A támadásban az Iszlám Állam Sínai Vilajete szerint 40 katonát öltek meg, míg 60 sebesültet hagytak hátra. Az információt a hadsereg cáfolta. Majd 2022-ben két ehhez hasonló támadás következett be, az egyik május 7-én, amelyről az előző oldalon már részletesen beszámoltam. A következő támadásra május 11-én került sor, ekkor öt katona halt meg és tizenkettő pedig megsebesült.[635] Azóta nem volt ehhez hasonló támadás. Vajon mi lehetett ennek az oka?

Ennek vélhetően ahhoz van köze, hogy a szervezetet a 2018-tól kezdődő időszakban jelentős veszteségek érték. Erre példaként hozható fel a Sínai Vilajet vezetőinek halála. A Sínai Vilajetnél, akárcsak az anyaszervezetnél, a vezetők halála és ezáltal gyors cseréje a 2015-öt követő időszakban kezdett el felgyorsulni. A Sínai Vilajetnél 2016-ban volt az első jelentős támadás a Dzsebel Halal hegynél, ahol az egyiptomi haderő lebombázta a csoport teljes vezetését. Ezután 2021 márciusában Szalim al-Hamadint, a csoport egy prominens vezetőjét az

[634] Attack on Sinai checkpoint kills 11 Egyptian troops, army says (2022.), https://www.reuters.com/world/middle-east/eleven-egyptian-security-personnel-killed-after-foiling-terrorist-attack-army-2022-05-07/ (Letöltés.2023.07.24.)
[635] Islamic State Sinai Province (IS-Sinai), https://www.nationalsecurity.gov.au/what-australia-is-doing/terrorist-organisations/listed-terrorist-organisations/islamic-state-sinai-province-(is-sinai) (Letöltés.2023.07.24.)

egyik razzia során a biztonsági erők likvidálták.[636] Majd egyiptomi források szerint a csoport új vezetője, Abu Omár al-Anszari szintén bombatámadásban vesztette életét 2022 áprilisában.[637] A vezetők halála pedig elegendő lehetett ahhoz, hogy dezorganizálja a szervezetet, és egyúttal csökkentette a műveleti hatékonyságot is.

A merényletek számának rohamos csökkenését a törzsek növekvő részvétele is elősegítette. A törzsek a kormánnyal 2017-től kezdve egyre erősebben működtek együtt. Az együttműködés főleg információátadásban, különleges műveletekben, illetve kihallgatások vezetésében nyilvánult meg.

Törzsi harcosokból ráadásul egy új alakulatot is kialakítottak, 103-as Zászlóalj néven, amelynek fő feladata a terroristák likvidálása, elfogása, valamint kihallgatása volt. A Zászlóalj el-Arísban volt aktív, és őket érte az egyik legnagyobb támadás 2018 júliusában, amikor gépfegyveres támadók, valamint öngyilkos merénylők ütöttek rajtuk. Az Átfogó Művelet sorát ráadásul a hadsereg, valamint a biztonsági erők tagjai a törzsi erőket alkalmazták a Sínai Vilajet felkelőinek felmorzsolásához.[638]

A hadsereg 2022-ben radikális módon megváltoztatta a stratégiáját, és egyre inkább a törzsek műveleteire helyezték a fő hangsúlyt. Így jelentős erőket vontak vissza a félszigetről, és jelenleg logisztikai támogatást biztosítanak a törzseknek, amely fegyverek átadását is magában foglalja. Az igazi problémát azonban a törzsek sokfélesége jelenti, amelyek a Sínai Vilajet ellen harcolnak. Mivel minden törzs, vagy a műveletben résztvevő szereplő a saját érdekeit nézi, ezért igyekeznek a különböző nyereségeket kiaknázni, valamint közel lenni a hadsereghez.

Így általában saját kommunikációs vonalat használnak a biztonsági erők felé, amelyen keresztül támogatást tudnak kérni, illetve a saját jelentőségüket próbálják meg növelni a kormányzat szemében. Ez pedig a törzsek közti konfliktus esetleges kiszélesedéséhez, és a közös terrorellenes fellépés széteséséhez vezethet. Az együttműködésnek azért vannak jól látható előnyei is. A hadsereg főleg légicsapásokkal segíti a törzseket, míg a törzsek képesek az eldugott falvak megtisztítására, és a Sínai Vilajet vezetőinek likvidálására is. [639] A törzsek

---

[636] Joffre, Tzvi (2021.): ISIS in Sinai leader killed in clash with Egyptian forces – report, https://www.jpost.com/middle-east/isis-in-sinai-leader-killed-in-clash-with-egyptian-forces-report-662927 (Letöltés.2023.07.24.)

[637] Islamic State Sinai Province (IS-Sinai), https://www.nationalsecurity.gov.au/what-australia-is-doing/terrorist-organisations/listed-terrorist-organisations/islamic-state-sinai-province-(is-sinai) (Letöltés.2023.07.24.)

[638] Sinai Tribes in Egypt's War on Terror, THE TAHRIR INSTITUTE FOR MIDDLE EAST POLICY (TIMEP) jelentés (2018.), 2.

[639] Egyptian army changes strategy in war against terrorism in Sinai (2022.), https://www.al-monitor.com/originals/2022/05/egyptian-army-changes-strategy-war-against-terrorism-sinai#ixzz88ZelWA7n (Letöltés:2023.07.26.)

olyan sikeresek voltak, hogy a Sínai Vilajet egyházi-jogi vezetője nekik adta meg magát, cserébe pedig jelentős információkat adott át.[640]

5.6 A Sínai Vilajet új műveleti színtere

A Sínai Vilajet közben visszaszorult Bir al-Abd térségbe, amely a sivatag közepén helyezkedett el, és jelentős távolságra a hadsereg által folytatott főbb műveletektől. Azonban 2022 végétől kezdve jelentős elmozdulás figyelhető meg a műveletekben. A Sínai Vilajet elhagyta korábbi műveleti területét, és nyugatabbra húzódott a Szuezi-csatorna irányába, feladva Bir al-Abd térségét. Korábban is volt példa ehhez hasonló támadásra, így például 2022 május 7-én a Sínai Vilajet fegyveresei megtámadtak egy vízszivattyúzó állomást 26 km-re délkeletre a Szuezi-csatornától. A Sínai Vilajet fegyvereseinek döntésében, hogy hátrahagyják a korábbi területeiket, közrejátszott az is, hogy a hadsereg és a törzsek megkezdték kiszorítani őket korábbi műveleti területükről.[641]

Azonban november 22-én olyan erősségű támadás történt al-Kantara városában, amelyhez csak a korábban Sejk Zuveíd elleni támadás volt hasonlítható. November 18-tól 19-re virradó éjszaka ismeretlen számú támadóval rendelkező ISIS osztag támadta meg és vette birtokba al-Kantara város kulcsfontosságú adminisztrációs épületeit, valamint a helyi iskolát is. Az egyiptomi haderő, mint Sejk Zuveídnél korábban, szintén jelentős erősítést küldött a településre, amelyben a hadsereg alakulatai mellett törzsi milíciák is helyet kaptak. Illetve, mint a legutóbbi, Sejk Zuveídnél történt támadások során, itt is bevetették a légierőt. Az iskolában elrejtőző terroristákat jelentős áldozatok árán sikerült semlegesíteni, ennek során hét katona életét vesztette. Az iskolát végül a légierő repülőgépei lebombázták, így tudták végül visszaszerezni az irányítást a város felett.[642]

Hasonló eset történt 2022 augusztusában Jalbanánál, akkor a terroristák a faluhoz közeli utakat próbálták meg blokkolni, ezáltal lezárva azt a külső segítség elől. A blokádot a hadsereg feloldotta, ezután pedig a terroristák magát a falut zárták le. A törzsi harcosoknak sikerült meglepni a Sínai Vilajet erőit, akik épp megpróbálták aláaknázni a településre vezető útvonalakat, illetve a lakosságot is emberi pajzsként akarták felhasználni.[643]

---

[640] Islamic State leader in Sinai surrenders to Egyptian authorities (2021.), https://www.al-monitor.com/originals/2021/09/islamic-stateleader-sinai-surrenders-egyptianauthorities (Letöltés.2023.07.26.)
[641] Egypt says several troops killed defending water pumping station east of Suez Canal, https://www.france24.com/en/afrique/20220507-egypt-says-militants-kill-11-troops-east-of-suez-canal (Letöltés:2023.07.31.)
[642] IS-linked militants kill seven Egyptian troops in attack near Suez Canal (2022.), https://www.newarab.com/news/militants-kill-seven-egyptian-troops-suez-canal-attack (Letöltés:2023.07.31.)
[643] Egypt: Armed forces and tribal militias deal a severe blow to the Islamic State in Western Sinai (2022.), https://www.agenzianova.com/en/news/egypt-armed-forces-and-tribal-militias-deal-a-severe-blow-to-the-islamic-state-in-western-sinai/ (Letöltés:2023.07.31.)

A támadókat a törzsi milícia emberi vagy likvidálták, vagy kiszorították a településről. Az elkövetők érzékeny veszteségeket szenvedtek el. A törzsi milíciával folytatott támadásban életét vesztette Adel Mohammad al Zamili is, aki a Sínai Vilajet egyik vezetője volt, és egy személyben ő felelt az al-Ravda mecset elleni támadásért is.[644]

2022 december 31-én újabb támadást követett el a Sínai Vilajet a Szuezi-csatorna mellett. Ezúttal egy rendőrőrsöt támadtak meg Iszmaílijában. A támadásban négy rendőrtiszt vesztette életét, míg 12 újonc megsebesült. [645]A támadások arra világítanak rá, hogy a Sínai Vilajet egyre erősebben van jelen a Szuezi-csatorna mellett. Mindez annak az oka, hogy a hadsereg és a törzsek támadásai miatt a szervezet kezdett kiszorulni a félszigetről. Így áthelyezte a műveleti súlypontját a Szuezi-csatorna mellé.

Az áttelepülést az is hozhatta, hogy a csatorna jelentős bevételeket jelent Egyiptomnak, ráadásuk a világ kereskedelmének nagyrésze is itt megy keresztül. Ennek lezárásával jelentős kárt lehet okozni az egyiptomi kormányzatnak, így kényszeríteni lehet őket a Sínai Vilajet akaratának végrehajtása. Lényegében tehát a Sínai Vilajet a lehetőségeihez mérten megpróbálja megváltoztatni a műveleti környezetet, annak érdekében, hogy kisebb erőkkel is jelentős veszteséget okozhasson a kormányzatnak. Azonban, mint már ezt a korábban is láttuk, a Szuezi-csatorna elleni támadások csak kisebb részben érintették a területet.

Másrészt pedig nem voltak sikeresek, sőt a hajóforgalmat sem zavarták igazán. Mint láthattuk, az egyiptomi haderő, és a rendőrség eddig jelentős erőkkel fékezte meg a támadásokat. Így eddig a terrorszervezet nem tudott komolyabb kárt okozni a hajóforgalomban. Azonban az egészen bámulatos, hogy a terrorcsoportnak sikerült a nyomás ellenére áthelyezni a székhelyét egy teljesen másik régióba. Sőt, nemcsak, hogy áthelyezték magukat, hanem jelentős támadásokra is képesek voltak. Ez pedig még mindig azt bizonyítja, hogy a szervezet képes rugalmasan hatékony műveletek végrehajtására.

[644] Egypt: Armed forces and tribal militias deal a severe blow to the Islamic State in Western Sinai (2022.), https://www.agenzianova.com/en/news/egypt-armed-forces-and-tribal-militias-deal-a-severe-blow-to-the-islamic-state-in-western-sinai/ (Letöltés:2023.07.31.)
[645] Islamic State Claims Attack on Police in Suez Canal City (2022.), https://www.voanews.com/a/islamic-state-claims-attack-on-police-in-suez-canal-city-/6899251.html (Letöltés:2023.07.31.)

5.7 Nemzetközi szereplők a terrorellenes harcban

a.) USA

Az USA az 1979-ben megkötött Camp-David-i megállapodás óta támogatja Egyiptomot. Főleg pénzügyi támogatást folyósít az ország részére, amelyet az fegyverkezésre és haderejének fejlesztésére fordít. A 2001. szeptember 11-én történt támadások után megváltoztak az ország biztonsági prioritásai, és az Egyesült Államok a globális terrorellenes küzdelemnek szentelte az erőforrásait. A Bush-adminisztráció alatt felértékelődött annak a gondolata, hogy a Közel-Keleten lévő arab országokból működő demokráciákat alakítanak, azonban ez az elképzelés a gyakorlatban nem valósult meg. Az arab tavasz eseményei során Egyiptomban is úgy tűnt, hogy az ország demokráciává alakulhat, ennek lehetőségét az Egyesült Államok is támogatta. Az arab politikai mozgalmak (Muszlim Testvériség) ellenállásán ezek a demokratizálási kísérletek kudarccal végződtek. Azonban a terrorcsoportok növekvő jelenléte, befolyása, és a 2000-es években történt támadások után az USA fő politikai törekvésévé a rendszerrel történő együttműködés fenntartása volt. Az arab tavasz alatt sem volt ez másképp, az Egyesült Államok támogatta a rövid ideig megvalósuló demokratikus elemeket tartalmazó politikai rendszert, azonban a terrorcsoportok erősödő jelenléte miatt, a 2013-as katonai hatalomátvétel után az új kormányzattal is képes volt együttműködni. Mindez annak ellenére alakult így, hogy rövid időre az országnak nyújtott pénzügyi támogatás is felfüggesztésre került.[646]2014-ban az országban az Iszlám Állam is megjelent. Ekkor az Anszár Bajt al-Makdisz terrorcsoport hűséget fogadott az Iszlám Államnak és Sínai Vilajetté alakult át. Az Iszlám Állam növekvő befolyása lehetőséget teremtett Sziszi elnöknek arra, hogy visszaszerezze a hatalomátvétel után blokkolt katonai segélyeket. Ebben sikert ért el, ami annak is köszönhető volt, hogy a szomszédos államok (pl. Líbia) polgárháború süllyedtek, és Egyiptom tűnt az egyedüli stabil országnak a térségben. Ennek támogatása pedig kulcsfontosságúnak tűnt az Egyesült Államok számára ahhoz, hogy megállítsák a terrorizmus előretörését. Ezért továbbra is folyósították a katonai támogatásokat Egyiptom részére.[647]

Továbbá Washington hírszerzési információkkal és műholdképekkel támogatta Egyiptom terrorellenes küzdelmét. Egyiptom pedig szintén hírszerzési anyagokkal támogatta az Egyesült Államokat a különböző terrorcsoportokkal, azok szervezeti felépítésével és toborzásával kapcsolatban. Valamint az Egyesült Államok 2014-ben Apache helikoptereket,

---

[646] Hanna, Michael Wahid (2021.): How the Counter-terrorism Imperative Has Warped U.S.-Egyptian Ties, https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/egypt/how-counter-terrorism-imperative-has-warped-us-egyptian-ties (Letöltés:2024.11.26.)

[647] Hoffman, Jon (2023.): Ten Years After Coup, the U.S. Still Supports Tyranny in Egypt, https://www.cato.org/commentary/ten-years-after-coup-us-still-supports-tyranny-egypt (Letöltés:2024.11.26.)

míg 2016-ban aknatámadásokkal szemben védelmet biztosító páncélzattal ellátott harci szállító járműveket biztosított az ország rendelkezésére a terrorizmus elleni harchoz. A két ország létrehozta a Terrorellenes Fórumot (Counter Terrorism Forum, továbbiakban CT), amelyet közösen elnökölnek. A fórum célja, hogy meghatározza a terrorellenes küzdelem sikeres végrehajtásához szükséges civil igényeket és hogy összefogja a nemzetközi erőfeszítést a terrorcsoportok felszámolásához.[648] Azonban az egyiptomi hadsereg törvényen kívüli gyilkosságai, illetve az emberrablások és az elraboltak megölése jelentős konfliktust teremtett az Egyesült Államok és Egyiptom között. Mivel ezekben az emberrablásokban és gyilkosságokban amerikai állampolgárok is érintve voltak, ezért az Egyesült Államok Obama alatt visszatartotta az ország számára fontos katonai segélyt.[649] Donald Trump amerikai elnök azonban a segélyek további folyósításáról döntött, amelynek összege 2018-ban 1,2 milliárd dollár volt.[650] Joe Biden elnök tovább folytatta elődje politikáját, és 1,3 milliárd dollárt folyósított Egyiptomnak az emberi jogi visszásságok ellenére. A segélyek folyósítását azzal indokolták Washingtonban, hogy az egyiptomi kormányzat elősegíti az Egyesült Államok nemzetbiztonsági céljainak megvalósítását, és tevékeny részt vállal a gázai konfliktus békés rendezésében. [651] Ezzel az indokkal viszont az emberi jogsértésekkel kapcsolatos korábbi aggályok megkerülhetőkké váltak, és az amerikai politikai vezetés továbbra is folyósíthatta az egyiptomi félnek a katonai segélyeket.

b.) Izrael

Izrael és Egyiptom között 2012-őt követően nőtt meg az együttműködés szintje. Ennek egyik legfőbb területe az volt, hogy Izrael engedélyezte Egyiptom számára, hogy a demilitarizált Sínai-félszigetre jelentős mennyiségű katonát, harcjárműveket, és repülőgépeket vezényeljen, továbbá, hogy a félsziget területén műveleteket hajtson végre.[652] Az egyiptomi és izraeli hírszerzők továbbá rendszeres találkozókat tartottak, az évek során, amelyek keretében a terrorcsoportokkal kapcsolatos információkat cseréltek ki, illetve megállapodtak a fogolycserékről is.

---

[648] Egypt-U.S. Relations, Security, https://egyptembassy.net/egypt-us-relations/strategic-partnership/security/ (Letöltés: 2024.11.27.)
[649] Hanna, 2021., https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/egypt/how-counter-terrorism-imperative-has-warped-us-egyptian-ties (Letöltés:2024.11.26.)
[650] Lee, Matthew (2018.): US to release $1.2 billion in military aid to Egypt, https://apnews.com/united-states-government-547037174c104eeab1ea651b5e509e9b (Letöltés:2024.11.26.)
[651] US greenlights military assistance to Egypt, overruling rights concerns (2024.), https://www.aljazeera.com/news/2024/9/11/us-greenlights-military-assistance-to-egypt-overruling-rights-concerns (Letöltés:2024.11.26.)
[652] Israeli official confirms strong cooperation with Egypt in Sinai (2017.), https://www.timesofisrael.com/israeli-official-confirms-strong-cooperation-with-egypt-in-sinai/ (Letöltés:2024.11.27.)

Egyiptom továbbá engedélyt adott izraeli harci repülőgépeknek, és drónoknak, hogy a félsziget területén légicsapásokat hajtsanak végre terrorista célpontok ellen. Egy tanulmány szerint Izrael több mint 100 csapást hajtott végre egyiptomi területen a 2015-18 közötti években. Az egyiptomi hadsereg tagadta az izraeli légierő műveleteit a félszigeten. Az izraeli lobbi is jelentős tevékenységet fejtett ki Egyiptom érdekében az Amerikai Egyesült Államokban. Így az ő nyomásuknak volt köszönhető, hogy az Egyesült Államok 2014-ben tíz Apache helikoptert adott át Egyiptom részére.[653]

A Hamász által 2023 október 7-én elkövetett támadásra az egyiptomi fél elég vegyesen reagált. A közösségi média térben lévő kommentek általában elítélték az izraeli válaszcsapásokat. illetve pozitívan nyilatkoztak a Hamász akciójáról. A kormányzat, fél-kormányzati szervek vagy szintén pozitívan reagáltak a támadásra, vagy pedig hallgatásba burkolóztak. Bár egyiptomi szervek tájékoztatása szerint a támadásról előre értesítették Izraelt, azonban az izraeli fél elutasította az egyiptomi nyilatkozatot. Továbbá Izrael egyoldalúan lezárta a Gázai-övezetet, valamint légicsapásokat hajtott végre Egyiptom határai mentén, a kormányzattal történő bármilyen előzetes egyeztetés nélkül. Ráadásul a felek egymást vádolták meg a gázai segélyszállítmányok akadályozásával.[654]

Ennek ellenére a két ország továbbra is együttműködik egymással a Sínai-félsziget térségét is beleértve, ugyanúgy, mint a palesztin támadások előtt. A palesztin eseményeket Egyiptom és Izrael viszonyában a következő fejezetben elemzem.

c.) Oroszország

Oroszország legfőképpen fegyverek eladásával támogatta Egyiptomot. Mivel az Egyesült Államok a 2011-et követő időszakban bizonyos esetekben visszafogta az országnak nyújtott katonai segélyt, ezért Egyiptom diverzifikálta a fegyvervásárlásait. Ebben Oroszország megfelelő partnernek mutatkozott, tekintve, hogy a két országnak Nasszerig visszamenő közös múltja van. Oroszország/ Szovjetunió korábban is adott el fegyvereket Egyiptom számára a Nasszer-Szadat korszakban, amikor a Szovjetunió Egyiptom fő támogatójának számított. Egyiptom a 2014-17-es években például 15 milliárd dollárt költött fegyverkezésre, ebből Oroszország 60%-ban részesedett. Egyiptom több üzletet kötött Oroszországgal

[653] Mandour, Maged (2018.): Egypt's Evolving Alliance with Israel, https://carnegieendowment.org/sada/2018/03/egypts-evolving-alliance-with-israel?lang=en (Letöltés:2024.11.27.)
[654] Roll, Stephan (2024.): Ice Age for the 'Cold Peace' between Egypt and Israel, https://www.swp-berlin.org/10.18449/2024C10/ (Letöltés:2024.11.27.)

fegyvervásárlásokkal kapcsolatban, így például vadászgépeket, Ka-52 K harci helikoptereket, légvédelmi rendszereket, kézifegyvereket vásároltak.[655]

Terrorellenes területen is rendkívül jelentős együttműködés tapasztalható a felek között. Példaként említhető, hogy a mindkét ország által alkalmazott tiltott terrorcsoportokat tartalmazó lista megegyezik, tehát lényegében ugyanazokkal a szervezetekkel szemben alkalmaznak politikai szankciókat. A terrorcsoportok közül a legfőbb fenyegetésként az Iszlám Állam és annak leányszervezetei vannak megnevezve a Közel-Kelet térségében. Oroszország széleskörű támogatást biztosított Egyiptom részére, így például, hasonlóan Izraelhez, hírszerzői információkat osztott meg az országgal. Továbbá Egyiptom több olyan technikát alkalmazott a terrorcsoportok felszámolásakor, amelyek Oroszországból származhatnak. Így például orosz módszer keretében próbálják meg a rejtett robbanótesteket megtalálni és hatástalanítani.[656] A két ország együttműködési megállapodást írt alá, ennek keretében használhatják egymás reptereit és légifolyosóit a terrorcsoportok felszámolása érdekében.[657] Továbbá minden évben tartottak egy Barátság Védelmezői hadgyakorlatot, amelynek keretében a terrorcsoportok felszámolását gyakorolták. [658]

5.8 A gázai konfliktus és Egyiptom

Izraelt 2023 október 7-én jelentős támadássorozat érte, amely során a Hamász fegyveresei az országot Gázától elválasztó kerítésen átvágva több izraeli községet támadtak meg, ahol civileket mészároltak le és raboltak el. Közben több ezres nagyságú rakétatámadással túlterhelték az izraeli rakétavédelmi rendszert, ennek keretében pedig rakétacsapás ért nagyszámú izraeli várost is. Izrael néhány héttel később indította meg a Vaskard fedőnevű műveletet, amelynek során bekerítették Gáza várost, és megkezdték a Hamász erőinek, alagútjainak, infrastruktúrájának felszámolását. A műveleteket megnehezíti, hogy Izrael Gáza város teljes egészét lebombázta, így azok lassan haladnak, ráadásul a Hamász a romok között búvóhelyeket, és bombákat is elhelyezett, amelyek veszteségeket okoznak az izraeli erőknek.[659]

---

[655] Anani, Khalil Al- (2021.): Growing Relations between Egypt and Russia: Strategic Alliance or Marriage of Convenience?, https://arabcenterdc.org/resource/growing-relations-between-egypt-and-russia-strategic-alliance-or-marriage-of-convenience/ (Letöltés_2024.11.30.)

[656] Sheikh, Nourhan El (2024.): Egypt-Russia Relations: Drivers and Dimensions of a Stable Partnership, https://therussiaprogram.org/gs_egypt_ru (Letöltés:2024.11.30.)

[657] Kirkpatrick, David D. (2017.): In Snub to U.S., Russia and Egypt Move Toward Deal on Air Bases, https://www.nytimes.com/2017/11/30/world/middleeast/russia-egypt-air-bases.html (Letöltés:2024.11.30.)

[658] Russian-Egyptian tactical exercise 'Defenders of Friendship 2021' kick off: TASS (2021.), https://www.egypttoday.com/Article/1/108925/Russian-Egyptian-tactical-exercise-%E2%80%98Defenders-of-Friendship-2021%E2%80%99-kick-off (Letöltés:2024.11.30.)

[659] Unsatisfied with 'Swords of Iron' as name of Gaza war, Netanyahu floats alternatives, https://www.timesofisrael.com/unsatisfied-with-swords-of-iron-as-name-of-gaza-war-netanyahu-floats-alternatives/ (Letöltés:2024.01.20.)

Egyiptom szerepe felértékelődött a térségben, tekintve, hogy az egyetlen olyan ország, amelynek van szárazföldi határa Gázával. Az egyiptomi hírszerzés az október 7-ei támadás utáni néhány napban kijelentette, hogy még a merényletek megindulása előtt értesítették az izraelieket a támadás lehetőségével kapcsolatban, azonban az izraeliek nem hallgattak rájuk. A Vaskard kezdete óta Izrael megpróbálta a helyi lakosságot elválasztani a Hamásztól, illetve a katonai műveletek területéről is minél több civilt megpróbáltak meg eltávolítani.

Ezért a gázai civileket felszólították, hogy hagyják el az északi területeket, illetve Egyiptomot is megszólították, azt követelve az országtól, hogy fogadjon be menekülteket.[660] Egyiptom erre csak néhány alkalommal volt hajlandó, és jelentős mértékben elzárkózott attól, hogy több millió menekültet fogadjon be. Erre több oka is volt. Egyrészt a korábbi évek során Egyiptomba több korábbi terrorista is átszökött, akik Izrael ellen követtek el merényleteket. Így Egyiptom attól tartott, hogy a jelentős civil menekülthullámmal együtt terroristák is kerülhetnek a Sínai-félszigetre, akik innen hajtanának végre merényleteket Izrael ellen. Ez szintén jelentős válaszlépésekre ingerelné az országot, amely esetleg háborúvá eszkalálhatná az egyiptomi-izraeli békét is. Másrészt az egyiptomi fél attól is tart, hogy Izrael, csakúgy, mint az 1948-as arab-izraeli háború után, elárasztja a menekültekkel a környező országokat, és végül az így üressé vált területet maga veheti birtokba.[661]

Az ország a Katarral, Izraellel, valamint a palesztinokkal folytatott tárgyalások nyomán egy új tűzszüneti, és béketervvel állt elő, amely lépcsőzetesen épült volna fel, és egyiptomi vélemények szerint hosszútávon hozzájárulhatna a térség békéjéhez. Ennek első lépcsőjét az jelentené, hogy a Hamász elengedi a civil túszokat, cserébe pedig Izrael szintén szabadon bocsátana palesztin foglyokat egy 7-10 napos tűzszüneti időtartam keretében. A második lépcsőben a terrorszervezet az IDF női katonáit engedné el egy hét tűzszüneti megállapodás keretében, és Izrael is további palesztin foglyokat engedne el. A végső fázisban pedig a felek egy hónapos tárgyalási időintervallumot kapnának, amelynek keretében a Hámasz az összes katonát elengedné, míg Izrael pedig a fogvatartott palesztinokkal tenné ugyanezt. Végül pedig a béketerv egyesítené a Gázai-Övezetet az Autonóm Területeket, amelyek közösen egy civil, szakértői kormányt neveznének ki. Ők felelnének a két terület irányításáért.[662]

---

[660] Youssef, Hesham (2024.): Six Dilemmas Facing Egypt, United States Institute for Peace, https://www.usip.org/publications/2024/01/six-dilemmas-facing-egypt (Letöltés:2024.01.20.)
[661] Egypt Muddles Through the Crisis in Gaza, https://arabcenterdc.org/resource/egypt-muddles-through-the-crisis-in-gaza/ (Letöltés:2024.01.20.)
[662] Israel-Hamas war: Egypt proposes three-step ceasefire plan, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/12/29/israel-hamas-war-egypt-proposes-three-step-ceasefire-plan_6385088_4.html# (Letöltés:2024.01.21.)

A terv egyelőre még kezdeti fázisban van, és az sem biztos, hogy elfogadják. Az izraeli háborús kabinetben több vélemény is van arról, hogy mihez kellene kezdeni az elfoglalt területekkel. Egyes vélemények szerint Izraelnek meg kellene szállnia ezeket, mivel így biztosíthatják saját országuk területét a további támadásokkal szemben. Valamint az is problémát okoz, hogy bár az izraeli miniszterelnök a nyilvánosság előtt folyamatosan a Hamász megsemmisítéséről beszél, addig titokban pedig a Hamásszal egyeztet a túszok szabadon bocsátása érdekében. Kérdés az is, hogy az izraeli körvélemény mennyiben támogatja a háború elhúzódását. Tekintve, hogy a lakosság megosztott a háború folytatásában, mivel többen a túszok azonnali hazahozatalát követelik a kormánytól, így nem biztos, hogy elfogadják a hadműveletek elhúzódását. Ráadásul a lakosság támogatását csökkenheti az izraeli katonák magas számának (a dolgozat lezárásáig 156 fő) elhalálozása a műveletek közben.[663] Természetesen hasonló mentalitással találkozhatunk a Hamász és az Iszlám Dzsihád részéről is. Ők kezdetben ellenezték a tervet, azonban később a Reutersnek nyilatkozva azt mondták, hogy nincs tudomásuk arról, hogy valóban elutasították volna a béketervet.[664]Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy az izraeli-palesztin konfliktus megoldása nemcsak az érintett feleknek, de Egyiptomnak is fontos stratégiai érdeke.

A háború miatt a Dél-Sínai régiót választó turisták közül többen is lemondták a lefoglalt utakat. Ez pedig Egyiptomnak jelentős bevételkiesést jelent, csakúgy, mint a Vörös-tengeren zajló húszi hajótámadások is. A rendezést az sem könnyíti meg, hogy az egyiptomi lakosság szimpatizál a palesztinokkal, sőt vannak olyanok is, akik a Hamászt támogatják. Így mindenképpen egy olyan béketervre van szükség, amely megfelel mind a palesztinoknak, mind Izraelnek, egyúttal megnyugtatja a hazai közvéleményt is. Ez azonban még messze van. Ennek ellenére január elsején még úgy tűnt, hogy sikerül egy közös megegyezés izraeli foglyok szabadon bocsátásával kapcsolatban a Hamász, Egyiptom és Katar bevonásával. A tárgyalásokban csak január 2-án Száleh al-Arúri meggyilkolása után állt be kisebb szünet, mivel Katar és Egyiptom így tiltakoztak az Izrael által végrehajtott támadással szemben.[665]

---

[663] Magdy, Samy et al. (2023.): Egypt floats plan to end Israel-Hamas war. The proposal gets a cool reception, https://apnews.com/article/israel-hamas-war-news-12-25-2023-151faf920facb9910a254c2987e00d5f (Letöltés:2024.01.21.)

[664] Egypt sets out ambitious Israel-Gaza ceasefire plan, https://www.aljazeera.com/news/2023/12/25/egypt-sets-out-plan-to-end-gaza-war-free-all-hostages (Letöltés:2024.01.21.)

[665] Amin, Shahira (2024.): Egypt was mediating a deal to end the Gaza war. Then Saleh Al-Arouri was assassinated., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/egypt-hamas-israel-gaza-war-mediation-deal-saleh-al-arouri/ (Letöltés ideje:2024.01.23.)

Részkövetkeztetések

A fejezetben a Sziszi-korszak második szakaszának terrorellenes műveleteit elemeztem. Bár a két elnöki „korszak” elhatárolása mesterséges volt, azonban mindennek szükségét éreztem, tekintve, hogy az Átfogó Művelet jelentős ugrást jelentett a többi katonai művelethez viszonyítva. Mindez nem a terrorellenes műveletekben beállt minőségi változást takar, hanem a művelet kiterjedését, és intenzitásának növelését. Hiszen az Átfogó Művelet során már egyrészt Egyiptom teljes területén folytak a katonai tevékenységek, másrészt jelentős mértékű erőösszpontosítást alakítottak ki a félsziget területén is. A legfőbb fegyver, amelyet a terrorcsoportokkal szemben bevetettek a nyers túlerő volt. Mindezt olyan módon használták fel, hogy igyekeztek a létszámból akadó előnyüket érvényesíteni a terroristákkal szemben. Ezáltal arra kényszerítették a támadókat, hogy több merényletet hajtsanak végre, így viszont a saját erőik létszáma csökkent. Így néhány év alatt sikerült majdnem teljesen erodálni a Sínai Vilajet műveleti képességeit.

A terrorcsoport pedig nem igazán tehetett mást, így megpróbált a merényletei során jelentős veszteségeket okozni, azonban ezek végrehajtása során a saját élőereje is megfogyatkozott. Így már nem tudta azokat a merényleteket olyan intenzitással végrehajtani, mint korábban. Először az félsziget északi részének középső területeire szorult vissza, jelenleg pedig a Szuezi-csatorna közelében próbálkozik új műveleti központot létrehozni. Ezzel egyrészt egy védett bázist megszerzését szeretnék elérni, ahonnan a félsziget, valamint a Szuezi-csatorna hajóforgalma is támadható. Azonban a hadsereg, kiegészülve a törzsi csoportokkal sikeresen meghiúsította a Sínai Vilajet ezirányú tevékenységét. Így jelenleg a terrorcsoport rendelkezésére nem áll elegendő terület, ez pedig megnehezíti annak felszámolását.

Az eltelt időszakban továbbra is folyt a közös műveletek végrehajtása a törzsek és a terrorcsoportok között. A törzsek még 2015-ben kezdtek átállni a hadsereg oldalára. A tettüket a Sínai Vilajet által ellenük elkövetett erőszak, továbbá az is motiválta, hogy szerettek volna a győztes mellé állni. Így jelenleg a hadsereggel közösen számolják fel a Sínai Vilajetet. Cserébe abban reménykedhetnek, hogy az állam esetleg a terület fejlesztésével jobb életkörülményeket biztosít számukra. Noha csak a kezdeti lépések látszanak a projektből, amely elég grandiózusnak tűnik, azonban amennyiben megvalósul, az jelentősen növelheti a törzsek életkörülményeit is.

A terrorcsoportok a vizsgált időszakban továbbra is rugalmasan hajtottak végre merényletek. Azonban ezek a jelentős vesztségek hatására folyamatosan átalakultak, így az öngyilkos merényletektől néhány év alatt váltottak orvlövészekre, illetve a robbantásos merényletekre. Ráadásul kiszorultak a félsziget északi részének közepéből, és jelenleg a Szuezi-csatorna mellett próbálnak küzdeni a túlélésért. Azonban egyelőre nem sikerült új központot létrehozni, és a támadások során folyamatosan morzsolódott az emberállomány. Jelenleg csönd van a Sínai Vilajetnél, lassan két éve nem tudtak újabb merényletet végrehajtani.

Mindez azt jelentheti, hogy egyrészt takarékoskodnak az élőerővel, másrészt pedig reménykedhetnek benne, hogy újabb erősítéseket kapnak. Kérdéses, hogy mi lesz a szervezet jövője a gázai konfliktus lezárását követően.

Amennyiben jelentős radikalizált embertömeg kel át a határon, úgy lehetséges, hogy ismét követnek el merényleteket a félszigeten. Azonban kérdéses, hogy az egyiptomi megerősített katonai jelenlét erre lehetőséget ad e. Másrészt Afrikában a terrorcsoportok tevékenysége a Száhel-régió nyugati felére tevődött át, ahol az ottani államokkal szemben próbálnak területet szerezni, sikeresen. Mivel a régió így felértékelődött mind az ISIS, mind az al-Kaida számára, így nem valószínű, hogy Egyiptomban ismét erőre kapna a terrorizmus a közeljövőben.

6. Új elméleti keret kialakítása

. Az előző fejezetekben igyekeztem olyan elgondolásokat elemezni, amelyeket „aszimmetrikus" elméleteknek lehet nevezni. Mindezt azért tettem, mert ezek közül az elméletek közül egyet szerettem volna kiválasztani azt, amely megfelelő az egyiptomi események leírására, és segítségemre lehet a következtetések levonásában. Az elemzések elvégzése után rá kellett döbbennem arra, hogy igazán egyik sem alkalmas arra, hogy az egyiptomi események leírására és megértésére szolgáljon. Továbbá elemeztem a terrorcsoportok tevékenységét is Egyiptomban, valamint a rájuk adott válaszokat is egyaránt. Ezek, valamint a terrorizmus fogalmainak összehasonlításával próbálok egy a modern követelményeknek megfelelő fogalmat alkotni a terrorizmus vonatkozásában.

Kezdjük az aszimmetrikus hadviseléssel. Az elmélet megalkotói a jelen kor fegyveres konfliktusait a bennük résztvevők leírása alapján próbálták meg értelmezni. Véleményük szerint az ellenség jóval kisebb erőt képvisel, mint egy „hagyományos" erőkkel rendelkező ellenfél. Mivel nem képes szembe szállni a túlerővel, ezért igyekszik sejteket kialakítani, és a gerilla háború elvei szerint harcolni. Ezek az aktorok nem állami szereplők, amelyeknek nincs területe, gazdasága, lakossága sem, és nemzetközi szinten is jelen lehetnek, és kis sejteket alakíthatnak ki.[666] Kiss J. László ennek ellentmondott Az Új Terrorizmus címet viselő tanulmányában. Ebben azzal érvelt, hogy a terrorellenes háború államok elleni háborúnak is felfogható, mivel egy adott szervezet állami területeken épít ki bázisokat, raktárakat, amelyek legális katonai célpontnak minősülhetnek, és alkalmazható rájuk az államok közötti háború definíciója. [667]

Ezt az érvet a nemzetközi politika gyakorlata is alátámasztotta. Bár az Egyesült Államok meghirdette a terrorellenes háborút, azonban nem a teljes Al-Kaida ellen kezdtek háborúba, hanem néhány olyan ország ellen, amely véleményük szerint a terrorizmust támogatta (Afganisztán, Irak, Irán). Bár az Al-Kaida követett el merényleteket külföldön, azonban a harcok főbb színtere néhány országban terült csak el.[668]

A főbb terrorcsoportok a 21. század elejétől fogva már inkább a főbb konfliktuszónákba települtek. Egyrészt azért, mert biztonságos bázisul szolgálhatnak nekik, másrészt ezekben a válságrégiókban az Egyesült Államok hadereje is megjelent, így a terrorcsoportok már közvetlenül támadhatták a kitelepült erőket.

---

[666] Lele, 2014, 102.-106.
[667] Kiss J. László (2002.): Az „új terrorizmus", in Válaszok a Terrorizmusra, avagy Van-e Út az Afganisztáni „Vadászattól" a Fenntartható Fejlődésig, SVKH, Budapest, 50-51.
[668] Reuter, 2016., 85-90.

Szeptember 11-e után már olyan jelentős volt az ellenőrzés a célpontországokban, amely lehetetlenné tette a terrorcsoportok megtelepedését. Polgárháborús színtereken telepedtek meg, ezért a terrorszervezetek átvették a gerillaszervezetet és annak működési elveit, hogy hatékonyabbak legyenek. Erre példaként szolgálhatnak az Egyiptomban lévő terrorcsoportok is, amelyek az állam gyengeségét kihasználva tudtak jelentős sikereket elérni.

Csak a terrorizmus bizonyos eszközeit hagyták meg (öngyilkos merénylet). Ráadásul az új évezredben már a terrorcsoportok köre is kibővült. Méghozzá úgy, hogy egy adott „fegyveres szervezet" hűséget esküdött egy másiknak. Így az esküt letévő a nagyobb csoport „brandjének" tagjává vált, noha nem tartozott közvetlen irányítása alá. Példaként hozható fel a Boko Haram[669], amely az Iszlám Állam nigériai „leányszervezetévé" vált,[670] vagy az al-Shabaab[671], amely pedig az Al-Kaidának rendelte alá magát.[672] Így viszont a terrorcsoportoknak lett területe, lakossága és gazdasága is. Tehát nem igaz az az állítás/vélekedés, hogy jelenleg olyan csoportokkal kellene harcolni a békefenntartó műveletek során, amelyeknek nincs se területe, se lakossága. Ez még inkább igazolható Egyiptom részéről, mivel a terrorcsoportoknak figyelembe kellett venni a helyi lakosságot is műveleteik végrehajtásakor. Sőt, a rossz bánásmód miatt a Sínai-félszigeten lévő törzsek végül a hadsereg oldalára álltak. Továbbá a Sínai Vilajet is területei elvesztése után már nem volt képes műveletei intenzitásának fenntartására.

Azzal, hogy a terrorcsoportok gerilla szervezetté váltak, a műveletek jellege is változott. Ebben 2001. szeptember 11-e hozott változást, amit én az utolsó nagy hagyományos terrortámadásnak tartok, amelynek fő célja az Egyesült Államok megfélemlítése volt. A támadást követő további merényletek során a fő cél már nem az volt, hogy megfélemlítéssel népszerűséget érjenek el. Ezek már főképpen katonai célt szolgáltak, az elvárt végállapot az ellenfél elriasztása volt a műveletekben való részvételtől. Ennek ellenére a korábbi megfélemlítést célzó merényletek sem tűntek el, számuk azonban vészesen lecsökkent. Ilyenre lehet példa a Charlie Hebdo elleni merénylet 2015. január 7.-én. Ekkor két férfi lépett be a szerkesztőségbe és 12 újságírót öltek meg. A merényletet a jemeni Al-Kaida ismerte be. A merényletet nem az Iszlám Állam rendelte meg, mivel nem ismerték be a támadást.[673]

---

[669] A Nyugatosodás Szentségtörés
[670] Nigeria's Boko Haram pledges allegiance to Islamic State, https://www.bbc.com/news/world-africa-31784538 (Letöltve: 2022.05.28.)
[671] Ḥarakat ash-Shabāb al-Mujāhidīn, Mudzsahedin Ifjúsági Mozgalom
[672] Al-Shabaab joining al Qaeda, monitor group says, https://edition.cnn.com/2012/02/09/world/africa/somalia-shabaab-qaeda/index.html, (Letöltve:2022.05.28.)
[673] Five years on, France to try suspects in Charlie Hebdo killings, https://www.reuters.com/article/us-france-charliehebdo-idUSKBN25O21W (Letöltve:2022.05.28.)

Ez a három férfi magán akciója lehetett. Más magányosan elkövetett merényletekkel is találkozhatunk. Ezekben az esetekben a támadó egyedül készült fel és hajtotta végre a cselekményt, ám egy terrorszervezet magára vállalta a felelősséget. A merényletek a célja a félelemkeltés, és nem lehet őket katonai céllal magyarázni. Fő céljuk inkább a pánik okozása volt.

Példaként említhető a 2016-os nizzai merénylet, amely során egy teherautóval gázolt halálra több járókelőt egy 31 éves férfi. Az elkövető esetében nem volt semmilyen előjele annak, hogy radikalizálódott volna.[674] Így nem biztos, hogy kapcsolatban állt az Iszlám Állammal (ISIS). A támadó főképpen pánikot akart okozni az országban. Példaként hozható Kalíd Maszúd esete, aki egy rendőrt leszúrt Londonban 2017 márciusában.[675] Ezeket a példákat azért hoztam fel, mert szerettem volna ellentétbe állítani a támadások másik, nagyobb számban végrehajtott csoportjaival. Ezeket már szervezett csoportok követik el külföldön, a műveleti területen, vagy ahhoz közel. Fő céljuk egyrészt a veszteségokozás, az ellenség kifárasztása (ha a műveleti területen követik el őket), de a legyakoribb cél az ellenséget rákényszeríteni arra, hogy vonuljon ki egy adott országból, vagy be se vonuljon oda. Az előbbire példa lehet az al-Kaida által elkövetett madridi merénylet.

2004. március 11.-én tíz bomba robbant négy vonaton a madridi pályaudvaron, a reggeli csúcsidőben. A támadások során 193 ember halt meg, és közel 2000 ember megsebesült. A bombákat mobil telefonokkal hozták működésbe. A hatóságok kezdetben az ETA-t[676] gyanúsítottak, azonban a bizonyítékok később az Al-Kaidára mutattak. A támadásokat azért követték el, mert a spanyol haderő alakulatai részt vettek az Irak területén folyó békefenntartásban. Ráadásul a merényletekre két nappal azelőtt került sor, hogy a háború ellenes szocialista kormány nyerte volna a választásokat. A támadás után a kormány kivonta a csapatait Irakból.[677]

Ilyen típusú merényletre találunk példát az Iszlám Államnál is. A terrorcsoport 2015-ben ismerte el a párizsi terrortámadásokat. A terroristák 2015. november 13.-án hat, egyszerre

---

[674] Wilkinson, Peter et al. (2016.): Attacker in Nice 'radicalized very quickly,' French interior minister says, https://edition.cnn.com/2016/07/16/europe/france-attack-on-nice-isis/ (Letöltve:2022.05.28.)

[675] London attack: Khalid Masood identified as killer, https://www.bbc.com/news/uk-39372154 (Letöltve:2022.05.28.)

[676] Euskadi Ta Askatasuna, (Baszkföld és Függetlenség), 1959-ben alakult, miután a radikális baszkok kiléptek a baszk függetlenségért kampányoló pártból annak eredménytelensége miatt, és megalakították az ETA-t. Az elkövetkező negyven évben jelentős merényletekre, emberrablásokra került sor a részükről. 2010-ben jelentették be a merényletek végét, 2018-tól kezdve már teljesen fegyvertelen szervezetként működnek tovább. Forrás: https://www.britannica.com/topic/ETA (Letöltve:2022.05.18.)

[677] Terrorists bomb trains in Madrid, https://www.history.com/this-day-in-history/terrorists-bomb-trains-in-madrid (Letöltve:2022.05.28.)

induló, jól koordinált támadást hajtottak végre Párizsban. A harcok során többen meghaltak, az áldozatok száma elérte a 120-at.[678]

Napokkal a támadások után sikerült a merénylőket elfogni, és likvidálni.[679] A támadást az Iszlám Állam vállalta magára, azzal indokolva, hogy a franciák megsértették Mohamed próféta emlékét (utalva a Charlie Hebdo-ra). De a másik indok volt a lényegesebb, a francia légerő iraki és szír légicsapásaira válaszul követhették el a támadásokat. Tehát az Iszlám Állam szintén „katonai" célok elérése érdekében követett el merényleteket. Ezeknek sem volt semmi közük a szervezet hírnevének növeléséhez, hanem inkább megpróbálták nyomás alá helyezni a franciákat, és rávenni őket arra, hogy hagyjanak fel a légicsapásokban való részvétellel. Franciaország azonban az Egyesült Államokkal együtt inkább a légicsapások további fokozása mellett döntött. Tehát a kívánt célt a terrorcsoportnak nem sikerült elérnie, és az ellenség megosztása, kivonása helyett csak még inkább bevonta őket a konfliktusba.

Példaként hozható fel az Al-Shabaab nevű terrorszervezet is. Az Al-Shabaab még mindig jelentős erőt képvisel Szomáliában és a környező országokban is követnek el támadásokat. Merényleteik célpontjai legtöbbször az Afrikai Unió békefenntartó missziójának katonái. Az egyik legsúlyosabb támadásra 2022. május 3.-án került sor, ekkor 30 burundi katonát mészároltak le. A támadások során öngyilkos teherautókkal ütöttek rést az árkokkal körülvett táboron, és a káoszt kihasználva tudtak jelentős pusztítást okozni. [680] Hasonló támadásokat hajtott végre a Sínai Vilajet is Egyiptomban. De az Al-Shabaab a környező országokban is jelen van, ahol főleg civileket, a rendvédelmi intézmények tagjait, és közlekedési járműveket támadnak meg.

Ebbe a típusba tartozó támadást hajtottak végre március 11-én, amikor egy építési területet rohantak le Lamu megyében, Kenyában. [681] Kenya ellen 2011 óta nőttek meg a támadások, mivel az ország részt vesz a Szomália stabilitását megteremteni szándékozó AMISOM misszióban.[682]

---

[678] Paris Attacks Trial Resumes With Main Suspect Back in Court, https://www.voanews.com/a/paris-attacks-trial-resumes-with-main-suspect-back-in-court-/6386417.html (Letöltve:2022.05.29.)
[679] Muro, Diego (2015.): Why did ISIS target France?, Centro de Estudios y Documentación Internacionales de Barcelona, 2015 november, 1.
[680] Maruf, Harun et al. (2022.): At Least 30 Burundian AU Soldiers Killed in Al-Shabab Attack, Official Says, https://www.voanews.com/a/at-least-30-burundian-au-soldiers-killed-in-al-shabab-attack-official-says-/6557087.html (Letöltve:2022.05.29.)
[681] Al-Shabaab claims responsibility for attack on a construction site in Lamu County March 11, https://crisis24.garda.com/alerts/2022/03/kenya-al-shabaab-claims-responsibility-for-attack-on-a-construction-site-in-lamu-county-march-11 (Letöltve:2022,05.29.)
[682] Several people killed in suspected Al Shabaab attack in Kenya, https://www.france24.com/en/africa/20220103-several-people-killed-in-suspected-al-shabaab-attack-in-kenya (Letöltve:2022.05.29.)

Tehát az Al-Shabaab itt is lényegében katonai célt követett, mivel a támadásaival Kenyát akarta kiűzni Szomáliából. Mint látható, szeptember 11-e óta a terrorcsoportok támadásai jelentős részben katonai célok elérésére törekednek. Megszűntek azok a hagyományos célok, amelyek korábban jellemezték ezeket a támadásokat (más terroristák kiszabadítása, függetlenség elérése vagy az iszlám terjesztése). Így már főleg egyfajta katonai végállapot elérése törekednek.

Ezek a merényletek illeszkednek az egyiptomi eseményekbe is. A terroristák, szélsőséges vallási szervezetek támadásainak célpontjai a katonák, biztonsági szolgálatok tagjai, és kormányzati hivatalnokok voltak. A főbb eszközök közöl kiemelhetőek a gépfegyveres támadások, lesállások alkalmazása, és a bombamerényleteket használata is. Tehát a terrorcsoportok katonai eszközök alkalmazásával igyekeztek győzelmet kiharcolni az egyiptomi állammal szemben. Így pedig a terrorcsoportok tevékenysége során a katonai műveletek váltak dominánssá, amelyek a civilekkel szembeni támadások ellenében is megőrizték vezető szerepüket. Tehát a terrorcsoportok egyre inkább milíciákká váltak, amelyeknél kiegészítésként jelennek meg a terrorcsoportokra jellemző eszközök. Ennek oka, hogy egy polgárháborúban csak a milíciák által alkalmazott eszközökkel lehet sikert elérni. Hiszen a fő cél már nem a figyelem felhívás, vagy hogy megfélemlítéssel vegyenek rá kormányokat arra, hogy megtegyenek valamit. A fő cél már a győzelem kivívása, amelyhez a terrorcsoportoknak katonai erővé kell válniuk. Így már nem engedhetnek meg maguknak olyan módszereket, mint amilyeneket a Nasszer, vagy Szadat korszakban láthattunk.

A terrorizmus definíciói

A következőkben a terrorizmus definícióinak vizsgálata fog következni, hogy megnézzük, mennyiben képesek a merényletekben történt változások lekövetésére. Továbbá, mivel az egyiptomi események elemzése során a korábbi definícióktól eltérő módszereket tapasztaltam, ezért fontos lehet a terrorizmus definícióinak vizsgálata. A Terrorizmus Elmélete és Gyakorlata könyvében Marie Helen Maras egy párat összegyűjtött ezek közül. Az elsőt Brian Jenkins, a Rand Corporation kutatója fogalmazta meg[683]:

„Az erőszak kiszámított alkalmazása bizonyos politikai, vallási vagy ideológiai célok elérése érdekében. A terrorizmussal együtt jár bizonyos bűncselekmény elkövetése, amely gyakran szimbolikus természetű, és a közvetlen áldozatokon túl a közönségre kíván hatást gyakorolni."[684] A definíció igaz volt többek között a szeptember 11-ei támadásokra, vagy az

[683] Jenkins, 1980, 10.
[684] Maras, Marie-Helen (2016.): A terrorizmus elmélete és gyakorlata, Antall József Tudásközpont, Budapest, 33.

Al-Kaida korábbi támadásaira, esetleg a 20. században megvalósuló merényletekre is. Ott főleg a politikai, esetleg vallási, ideológiai célok domináltak. Jellemző példák lehetnek az anarchista támadások,[685] de akár az öngyilkos merényletek is, amelyeket főleg más vallási felekezetekkel szemben alkalmaztak. Ehhez hasonló definíciót használt az USA külügyminisztériuma is, amely főképpen a politikai erőszakot határozta meg a terrorizmus céljaként. Az FBI főképpen bűnügyi kategóriába sorolta a terrorizmust, amely korlátozza a kormányzat vagy a civil lakosság tevékenységét. A terrorcsoportok motivációinak bemutatása során megjelent a szociális, és társadalmi ok is.[686]

Ma már ez is változott, például Szíriában a legtöbb öngyilkos merényletet az Iszlám Állam más muszlim szunnita lázadó csoportok ellen követte el, főleg taktikai szempontok alapján, a vallás immár alacsony szerepet játszott ezekben.[687] De kiemelhetjük az egyiptomi öngyilkos merényleteket is, ahol szintén a katonai célpontok dominálnak.[688] Az USA Védelmi Minisztériuma, a Pentagon definíciója pedig a következő*: „az erőszak kiszámított használata vagy az erőszakkal történő fenyegetés a félelem felkeltésére abból a célból, hogy általában politikai, vallási vagy ideológiai célok elérése érdekében a kormányokat vagy a társadalmakat kényszerhelyzetbe hozzák és megfélemlítsék”*[689]. Itt is kiemelhető a félelemkeltés, amely a terrorcsoportok legfőbb eszköze. Azonban itt sem megfelelő, a politikai, vallási, vagy ideológiai cél, inkább a saját katonai műveleteket támogatása az, ami hiányzik.

Az ENSZ Közgyűlés 49/60-as határozata szerint a terrorizmus bűncselekménynek tekinthető. Fő célja erőszak alkalmazása, amelynek kiszámított, vagy valószínűsített hatásával a közvéleményben a terror általi félelem kiváltása a politikai cél elérése érdekében. Az erőszak ehhez hasonló alkalmazása pedig minden esetben igazságtalannak minősíthető. A definícióval két probléma van.[690]

Az egyik az, hogy a terrorizmust bűncselekménynek tekinti. A következtetés tehát azzal járna, hogy a terrorizmust csak belügyi, rendvédelmi erőkkel lehetne felszámolni. Akkor miért

---

[685] Bővebben: Anarchism as a movement, 1870–1940, https://www.britannica.com/topic/anarchism/Anarchism-as-a-movement-1870-1940 (Letöltve: 2022.05.30.)
[686] Józsa László (2002.): Globális Terrorizmus, in Válaszok a Terrorizmusra, avagy Van-e Út az Afganisztáni „Vadászattól” a Fenntartható Fejlődésig, SVKH, Budapest, 90-91.
[687] Reuter, 2016.,
[688] Bővebben: Majorosi Ádám (2021.): Öngyilkos merényletek Egyiptomban a 2004 és 2020 közötti időszakban : Az öngyilkos merényletek elkövetési módjainak vizsgálata szervezettség alapján, a vallás szerepének figyelembevételével, Külügyi Műhely, 2021/2., 118-129.
[689] USA Védelmi Minisztérium Terrorizmus Definíciója, https://2001-2009.state.gov/s/ct/info/c16718.htm (Letöltés:2024.10.29.)
[690] Various Definitions of Terrorism, Controversy in Defining Terrorism, https://dema.az.gov/sites/default/files/Publications/AR-Terrorism%20Definitions-BORUNDA.pdf (Letöltve:2022.11.19.) 1.

alkalmaznak katonai erőt? Hiszen bűncselekmények esetén nem a hadsereg az illetékes. Ez a definíció is a félelem kiváltásából indul ki, amely a nyugati merényleteknél igaz is lehet, azonban ma már ezek a támadások inkább katonai erők ellen irányulnak. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elfogadott 2004/1566-os határozat pedig a terrorizmust a módszereik tekintetében határozta meg, így példaként hozta fel az emberrablást, a túszejtést, a társadalom, vagy nem-kormányzati szervezetek kényszerítését a félelem által. Azonban ez a definíció is kevésnek bizonyult, mivel csak a módszerek tekintetében a terrorizmus nem vizsgálható.[691] A NATO számára a terrorizmus „az erőszak jogellenes, vagy fenyegető alkalmazása, azért, hogy félelmet és rettegést váltson ki személyekből, vagy károsítsa azok tulajdonát, ezáltal kényszerítve, vagy megfélemlítve a kormányokat, vagy társadalmakat, hogy iránytást szerezve egy adott lakosság felett, ezáltal elérjék politikai, vallási, vagy ideológiai céljaikat."[692] Ez a meghatározás több jelentős és fontos elemet tartalmaz, amelyet a szervezett terrorizmushoz köthetünk, a hátránya az, hogy nem veszi figyelembe a terrorizmus megváltozott szerepét.

Az 1998-as Arab Egyezmény a Terrorizmus Felszámolására[693] úgy véli, hogy a terrorizmus olyan erőszak alkalmazás, vagy azzal történő fenyegetés, amely egyéni vagy csoportban elkövetett, a szervezett bűnözés erősödését szolgálja, és fő célja pánik keltése a lakosság körében. Új elemként jelenik meg a környezet, vagy a nemzeti erőforrások pusztítása. Ez a rész rendkívül nagy mozgásszabadságot biztosít az államnak a tüntetőkkel, vagy az NGO-kal szembeni fellépésre. Azonban a definíció, hasonlóan a korábbiakhoz, a terrorizmust a szervezett bűnözés mellé helyezi. Azonban az egyiptomi események vizsgálata rávilágít arra, hogy a terrorizmus fejlődése során már átkerült a hadtudomány preferenciái közé.

Ehhez hasonló az izraeli definíció is.[694] A 2016-os Terrorellenes Törvény a terrorizmust csoportos erőszakelkövetésként definiálja, amelyben a csoport képzéssel készül fel a merényletek elkövetésére, és illegális úton beszerzett fegyverekkel hajtják végre azokat.

Hasonlóságot fedezhetünk fel az izraeli és az arab definícióban, mivel az izraeli is kimondja, hogy terrorizmusnak számít annak pénzügyi, ideológiai támogatása. Egyúttal hozzáteszi, hogy a terrorista csoportok működése magában foglal olyan tevékenységeket is,

---

[691] ENSZ Biztonsági Tanács 1566-os határozata (2004.), file:///C:/Users/Windows10/Downloads/S_RES_1566(2004)-EN.pdf, (Letöltve:2022.11.19.), 1-2.
[692] NATO Glossary Of Terms And Definitions, 2019., 128.
[693] 1998-as Arab Egyezmény a Terrorizmus Felszámolására, https://www.refworld.org/legal/agreements/las/1998/en/29059 (Letöltés:2024.10.29.)
[694] Various Definitions of Terrorism, Controversy in Defining Terrorism, https://dema.az.gov/sites/default/files/Publications/AR-Terrorism%20Definitions-BORUNDA.pdf (Letöltve:2022.11.19.) 1.

amelyek legálisak lehetnek, de az állam ellenállóképességét csökkentik. Itt főleg az NGO-kra és a tüntetőkre gondoltak. [695]

A magyar definíciók közül Resperger Istvánét emelném ki: „*A terrorizmus terroristák (egyének vagy csoportok) által, politikai célok elérése érdekében, főként a polgári lakosságon, erőszakos eszközökkel folytatott tevékenység, abból a célból, hogy akaratukat az ellenfélre kényszerítsék.*”[696] A definíció rövid, tömör, és könnyen értelmezhető. Azonban a szerző már kivette a vallási és ideológiai területet, és csak a politikai szándékot helyezi előtérbe. Az általam vizsgált külföldön (és Egyiptomban) elkövetett merényletek viszont azt mutatták, hogy inkább katonai célok teljesítése érdekében folynak a szervezetek által elkövetett merényletek (pl. 2004. Madrid, spanyolok kivonulása, 2015. Párizs a franciák hagyják abba az ISIS bombázását stb.). Ezeket is lehet politikai okból elkövetettként definiálni, azonban a merényletek végrehajtása csak bizonyos részcélok elérése érdekében történt. Például a 2004-es madridi merénylet a szövetségesek egy bizonyos részének, a spanyoloknak a kivonásának kényszerítése céljából történt, akik véleményem szerint nem a legjelentősebb szereplői voltak az iraki békefenntartásnak.

2015-ben bár a franciák a legjelentősebb európai szereplőnek bizonyultak az Iszlám Állam elleni bombázásokban, nem hasonlíthatóak össze az Egyesült Államok szerepvállalásával e téren. Tehát, ha az Iszlám Állam a teljes politikai cél (békefenntartók kivonása, bombázások felhagyása) elérésére törekedett volna, akkor azt az Egyesült Államok támadásával próbálhatta volna meg. Itt a fő cél a szövetségesek megbontása és elbizonytalanítása volt, amellyel tehermentesíteni tudták volna az Iraki Al Kaidát és az Iszlám Államot. Ez pedig véleményem szerint katonai célnak tekinthető.

Bartkó Róbert szerint a terrorizmus „*egy olyan jellemzően államon belüli, illetve államhatáron átnyúló (transznacionális) társadalmi jelenség, amely a civil szférába tartozó személyek, vagy jelentős értékű javak ellen intézett célzott jogtalan támadással kívánja megvalósítani ideológiai bázisát adó azon társadalmi-politikai célkitűzéseit, melyek egyébként a szervezet valamennyi tagja által alkalmazott erőszak legitimációjául szolgálnak, és amelyet*

[695] Israel’s 2016 Counter-Terrorism Law and 1945 Emergency Regulations Regarding the Outlawing of Six(2021.)Palestinian Human Rights and Civil Society Groups, Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel Report, 2-3., https://www.adalah.org/uploads/uploads/Adalah_Expert_Opinion_Palestinian6_Nov2021.pdfhttps://www.adalah.org/uploads/uploads/Adalah_Expert_Opinion_Palestinian6_Nov2021.pdf, (Letöltve:2022.11.19.)

[696] Resperger István: Az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus jellemzői, Hadtudomány, Budapest, 2010/4. 20.

a láthatatlanság, a változatosság, a váratlanság, valamint a nagyfokú mobilitás és a kiváló reprodukciós készség kriminológiai ismertetőjegyei jellemeznek."[697]

Ez a definíció igyekszik minden jellemzőt felsorolni, amely a terrorizmushoz köthető. Jellemző rá, hogy a fogalmat jogi-büntetőjogi kategóriaként azonosítja, amely erőszakot alkalmaz, hogy a saját politikai-társadalmi céljait elérje. Azonban ez az értékelés nem megfelelő, tekintve, hogy a katonai választ a szerző nem emelte ki, így a terrorizmust egyfajta büntetőjogi kategóriaként tartja számon, amely egysíkú megfogalmazás.

A terrorizmus nemcsak belbiztonsági, hanem külpolitikai, katonai, de akár gazdasági probléma is lehet. Erre láthatunk példát Egyiptomban is, ahol fokozatosan az összes biztonsági szektoron belül olyan intézkedéseket hajtott végre az állam, amely elősegítette annak felszámolását. Így a probléma megoldásához több terület együttes erőfeszítése szükséges. Továbbá azzal is vitatkozom, hogy a terrorizmust a láthatatlanság, a változatosság, a váratlanság, valamint a nagyfokú mobilitás és a kiváló reprodukciós készség jellemzi. Egyiptomban a városokban például a kisebb terrorcsoportok rövid ideig voltak képesek észrevétlenül tevékenykedni. Ennek oka, hogy kevesen voltak, így a biztonsági erők gyorsan felszámolták őket. Míg a félszigeten, bár adaptívak voltak, és több eszköz kombinálásával értek el sikert, azonban nem tudtak versenyezni a hadsereg rendelkezésére álló erőforrásokkal szemben. Valamint az Iszlám Állam visszaszorulása, és a Sínai Vilajet vezetőinek a likvidálása nagyfokú veszteséget okozott a szervezetnek. Ezt pedig már nem tudták pótolni.

Azonban az előbb felsorolt tényezők nagymértékben az egyéni merénylőkre lehetnek igazak, amelyeket lehetetlen felderíteni. A terrorcsoportok felderítése jóval könnyebb, hiszen a hatóságok ismerik a mecseteket, esetleg képesek lehetnek az interneten keresztül feltérképezni a hálózatot, és a merényleteket megakadályozni. A RAND kutatása szerint az Egyesült Államokban 1987 és 2010 között 176 támadást sikerült megakadályozni. Ez 2002 és 2012 között 80,6%-ot tett ki. A szöveg szerint ebben jelentős szerep hárult az információ gyűjtésnek, valamint az országban lévő belbiztonsági erők együttműködésének.[698]

A jelen korban két fajta művelettípust különböztethetünk meg. Az egyik az egyéni merényletek területe, amelyek megszaporodtak az utóbbi években. Míg a 70-es években ezek százalékos aránya 5% körül mozgott, addig 2014-2018 között 70%-ra emelkedett. A Global Terrorist Database szerint azért, mert csökkent a baloldali, szervezett csoportok száma, az iszlamista, szélsőjobboldali terrorcsoportok jelentősége pedig emelkedett. Ezek pedig gyakran

[697] Bartkó, 2011., 54.
[698] Strom, Kevin J. et al (2015.): Terrorist Plots against the United States, What we have really faced, and How we might best Defend against it, Rand Corporation, Santa Monica, 7-9.

vállalnak egyéni merényleteket, amelyre találhatunk példákat Egyiptomban is, különösen a Sínai felkelés első két évében. A baloldali merénylők csupán 10%-át adják a támadásoknak, míg a szélsőjobboldali, iszlamista csoportok által elkövetett merényletek a másik 60%-ot teszik ki.[699]

Ezeknél az elkövetőknél McCauley, Moskalenko, és Van Son négy motivációs tényezőt különböztetett meg. Az első a gyász, a második a depresszió, a harmadik a befagyott társadalmi kapcsolatok, és a negyedik fegyverhasználat elsajátítása a hadseregen kívül. A kutatók főleg az iskolai támadókat, és a különböző muszlim fiatalok által elkövetett támadásokat vizsgálták.[700] Józsa László Globális Terrorizmus-Fogalmi keretek című tanulmányában szintén pszichológiai okokkal magyarázta az egyéni merénylők motivációit.[701]

Ami megjegyzendő, hogy a politika, amely minden, általam bemutatott definícióban megtalálható volt, nincs jelen ebben a felsorolásban. Tehát a politika, mint fő motivációs forrás kiesik az egyéni merénylőknél, és mivel a terrorizmussal foglalkozó definíciók főképpen a szervezett, csoportok által elkövetett terrorizmust definiálják, ezért az egyéni motivációk hiányoznak. Így viszont minden definíció pontatlan, mivel az egyéni elkövetőket nem említik. Úgy vélem, hogy az egyéni merényletekkel is foglalkoznunk kell, azonban itt is elkülöníthetjük a csoportok által szervezett egyéni merényleteket, a személyes indíttatásból elkövetettektől.

Úgy vélem, hogy a politikai célt felváltotta a katonai cél, amelynek oka, hogy a terrorcsoportok a konfliktusok által érintett országokba települtek. A globális hálózatok terjeszkedni tudtak, más szélsőséges terrorcsoportok esküdtek nekik hűséget. Így viszont alig van központi irányítás ezek felett, viszont rugalmasabban képesek merényleteik végrehajtására. Az Iszlám Állam és az Al-Kaida is képes volt hasonló hálózatokat létrehozni. Az utóbbi már ki lépett a helyzetből, amelyben a politikai rendszert helyi terrorcsoportok dominálták. Az al-Kaida létrehozott egy olyan szervezetet, amelyhez a kisebb csoportok lazán kapcsolódtak, és a központtól inkább iránymutatást kaptak, semmint közvetlen parancsokat. Mivel ezek a kisebb csoportok főleg helyi szinten voltak aktívak, és a kormányzatokkal, civilekkel szemben követtek el támadásokat, amelyek jelentős veszteségekkel jártak, ezért az al-Kaida egy hierarchikus felépítés bevezetésével kísérletezett, eredménytelenül. Az Iszlám Államnak is sikerült hasonló „brandszerű” szervezeti felépítést elérnie. A csoport ideológiája

[699] The Rise of the Self-Radicalised Lone Wolf Terrorist, https://www.visionofhumanity.org/increase-in-self-radicalised-lone-wolf-attackers/ (Letöltve:2022.05.31.)
[700] Terrorists: What Motivates Them To Act Alone?, https://www.defenceprocurementinternational.com/features/land/lone-wolf-terrorist-attacks-on-the-west (Letöltve:2022.05.31.)
[701] Józsa, 2002., 96.

szerint fontos volt a műveleti területen sikert elérnie, mert ezáltal tudott befolyást szerezni a többi csoport felett. Az Iszlám Állam ideológiájának lényege szerint a kalifátus kikiáltása azonnal elvégezhető, és a kisebb, helyi csoportok merényleteikkel ennek elősegítését végzik. Emellett pedig az Iszlám Állam propagálását is végrehajtják, ami jó az anyaszervezetnek. Cserébe az Iszlám Állam technikai-anyagi segítségét kapják meg. A szervezethez hűségeskü révén lehetett csatlakozni, amelyet az anyaszervezet gyorsan mérlegelt és általában el is fogadott. Az Iszlám Államnál sem volt teljesen központosítva a szervezet, a csatlakozott csoportok önállóan működtek. Azonban mindegyikük be volt integrálva az anyaszervezet média brandjébe, így bizonyos fokú irányítás megvalósult a különböző csoportok között. Általában a beszervezés ismertségi alapon történt, így az Iszlám Állam sejtjei informális alapon szerveződtek.[702]

Hasonlóképpen működött az Iszlám Állam Sínai Vilajete is. A Sínai Vilajet nevét onnan kapta, hogy miután hűségesküt tett, amelyet az anyaszervezet elfogadott, akkor az Iszlám Állam egy tartományává, vilajetévé vált a korábbi" független" csoport. A Sínai Vilajet tevékenységébe az anyaszervezet nem szólt bele. Azonban az általam vizsgált merényletek jelentős hasonlóságot mutatnak az Iszlám Állam által alkalmazott módszerekkel. Ennek oka egyrészt abban kereshető, hogy a csoport igyekezett másolni az Iszlám Állam által alkalmazott módszereket. Másrészt kaphatott az Iszlám Államtól személyi utánpótlást is. Erre utalhat a merényletek kifinomultsága, és hasonlósága az Iszlám Állam által alkalmazottakhoz. Ráadásul az Anszár Bajt al-Makdiszra a hűségeskü előtti időszakban nem volt jellemző a lakossággal szembeni kegyetlenség, amelyet az Iszlám Államhoz történt csatlakozásukat követően maguk is használtak. Erre példaként említhető az úttorlaszok emelése, járművek átkutatása, törzsfők elleni erőszak, vagy akár a nők ruhaviseletének iszlám szokás szerint történő előírása. Amennyiben valamit nem találtak megfelelőnek, úgy akár halállal is büntethették az ellenszegülést.[703]

Ezen tényezők miatt új definíció vált szükségessé a terrorizmus meghatározására. Ez pedig a következő: *„Terrorizmusnak nevezhető minden olyan cselekmény, amelyet szervezetten követnek el egyének vagy csoportok egy adott ideológia/eszmerendszer mentén, melyek civil célpontok ellen alkalmaznak erőszakot, vagy azzal fenyegetnek katonai célok érvényesítése érdekében."*

---

[702] N.Rózsa Erzsébet (2016.): Az Iszlám Állam kalifátusa, Az átalakuló Közel-Kelet, Osiris Kiadó, Budapest, 139-164.

[703] Sinai Tribes in Egypt's War on Terror, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://timep.org/wp-content/uploads/2018/11/SinaiTribesIssueBrief.pdf (Letöltés:2024.12.15), 3.

A fogalom egyesíti magában azokat a jelenségeket, amelyeket korunkban a terrorizmus követ és leképez. A szervezett erőszak döntő fontosságú, hiszen olyan csoportokat vizsgálunk, amelyeknél bizonyos szintig létezik egyfajta hierarchia. A terrorizmus legfőképpen a védtelen egyéneket célozza. Bár a műveleti területen főleg katonai célpontokat támadnak, de külföldön már a civileket támadják, mert puha célpontok. Annak ellenére, hogy a fogalomból úgy tűnhet, hogy nincs olyan jelentős különbség terrorcsoport, és gerilla haderő között, mégis egy fontos dologban tényleg van eltérés közöttük. A gerilla típusú erők csak belföldre koncentrálnak, míg a terrorcsoportok kifelé is aktívak. Náluk a fő cél nem maga az államhatalom megdöntése, hanem az, hogy kifelé is terjesszék az ideológiájukat, és toborozzanak, esetleg valamilyen politikai/katonai célt érjenek el. Mindezt azonban csak rövid ideig képesek fenntartani.

Itt érdemes megemlíteni Rostoványi Zsolt A terrorizmus és a globalizáció című tanulmányát. Ebben a szerző a terrorizmus, amely az emberiség teljes története során jelen volt, kapcsán leszögezi, hogy a múlt század közepéig főképpen belbiztonsági fenyegetés volt, mivel a szervezetek célpontjai és utánpótlása egy ország területén belül helyezkedett el. A terrorizmus a 20. század végére jórészt globalizálódott és nemzetközi vált. A terrorizmus, bár a globalizációval szemben határozza meg magát, azonban kihasználja annak lehetőségeit és több államban is megtelepszik.[704] Annak ellenére, hogy vannak globális csoportok, azonban ezek főképpen a konfliktuszónákba települtek. Így a terrorizmus kapcsán megfigyelhetjük, hogy annak tevékenysége kezd egy adott ország belügyévé válni. Így egyfajta visszarendeződésnek lehetünk tanúi. Mindezt azt is bizonyíthatja, hogy a különböző csoportok kezdenek inkább gerillaszervezetté válni, hogy saját önálló bázist építsenek ki a maguk számára.

Az Iszlám Államnál ez a pillanat akkor érkezett el, amikor jelentős támadásoknak voltak kitéve, de volt elegendő emberük és hírnevük ahhoz, hogy merényleteikkel a nyugati országokat megpróbálják elijeszteni a beavatkozástól.[705] Azonban, amikor fogyni kezdett a humán utánpótlás, és jelentős veszteséget szenvedtek élőerőben, területben, gazdaságban, akkor már nem tudtak külföldi merényletet végrehajtani. Ekkor inkább a túlélés érdekében a háborús erőfeszítésekre koncentráltak. De példa lehet az Al-Shabaab is, amely főleg Kenyában, a határhoz közel követ el merényleteket, ezzel próbálva meg Kenyát az ATMIS misszióból való kilépésre ösztönözni.[706]

---

[704] Rostoványi Zsolt (2002.) A terrorizmus és a globalizáció, in Válaszok a Terrorizmusra, avagy Van-e Út az Afganisztáni „Vadászattól" a Fenntartható Fejlődésig, SVKH, Budapest, 78-79.
[705] Például: Wilkinson, 2019. https://edition.cnn.com/2016/07/16/europe/france-attack-on-nice-isis/ (Letöltve:2022.05.28.)
[706] Several people killed in suspected Al Shabaab attack in Kenya, https://www.france24.com/en/africa/20220103-several-people-killed-in-suspected-al-shabaab-attack-in-kenya (Letöltve:2022.05.29.)

Hivatkozhatunk az AQIM (Al-Qaeda of the Islamic Maghreb, Al-Kaida az Iszlám Maghreb régióban) terrorszervezetre is, 2013 január 17-én az algériai In Amenas gázerőművet támadta meg, hogy túszokat szedjen, és ebből bevételhez juthasson. Azonban az algériai hadsereg jelentős veszteséget okozott a terroristáknak és a civileknek, akik letettek a további erőszakról Algériában.[707]

Úgy gondolom, hogy a terrorcsoportok műveleteit főként a civilek elleni erőszak motiválja. Ám a gerilla csoportok főleg valamilyen magasabb cél érdekében harcolnak, és a támadásaik főleg politikai célt szolgálnak. Ennek figyelembevételével pedig több olyan terrorcsoportot lehet kiemelni, amelyek nem minősülnek gerilla, vagy felkelőcsoportnak. Jelenleg egy terrorcsoport szerzett jelentős nemzetközi hírnevet, ez pedig az Iszlám Állam. Az IS (ISIL), bár gerillacsoportként indult, azonban véleményem szerint több olyan erőszakos cselekményt követett el a civilek ellen, amelyeknek nem volt semmilyen mögöttes szándéka. Inkább az erőszak ki és megélését szolgálta. Ide sorolom a keresztények megfeszítését, vagy a lefejezéseket is.[708]

Bár az Al-Kaida is követett el merényleteket civilek ellen, azonban ezeknek mindig volt valami mögöttes szándéka. Az első merényletek (Nairobi USA nagykövetség[709], vagy a USS Cole elleni támadások[710]) főképpen szimbolikusak voltak. Ugyanígy a szeptember 11-ei támadások is, amelyek az amerikai vezetési rendszer megtámadását jelentették.[711] Azt üzenték ezzel, hogy bármilyen erősek vagytok, bárhol lecsaphatunk rátok

Ez nemcsak azt jelentette, hogy nagy nyilvánosság előtt akartak népszerűséget szerezni, vagy terrorizálni szándékoztak a társadalmat. Ezek a támadások inkább az amerikai vezetőszerepre mért csapások voltak, amelyek belevitték az Egyesült Államokat a terrorellenes háborúba, egyúttal gyengének, sebezhetőnek mutatták a világ szuperhatalmát a nemzetközi közvélemény előtt. Mindezeket figyelembe véve az Al-Kaida inkább helyezhető a gerillacsoportok blokkjába semmint a terrorcsoportokéba. Természetesen az Iszlám Állam branch-en belül is jelentős különbségek vannak az erőszak alkalmazásában. Példaként

---

[707] The In-Amenas Terrorist Attack, in Algeria, Afrika Unió jelentése, El-Mohammadia, Algír, 2013., 3-4.
[708] Crucifixions and vice patrols show Islamic State maintains Mosul grip, https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-city-idUSKBN1341UJ (Letöltve:2022.11.19.)
[709] East African Embassy Bombings, https://www.fbi.gov/history/famous-cases/east-african-embassy-bombings (Letöltve:2022.11.19.)
[710] USS Cole Bombing Fast Facts (2022.), https://edition.cnn.com/2013/09/18/world/meast/uss-cole-bombing-fast-facts/index.html (Letöltve:2022.11.19.)
[711] September 11 Attacks (2022.), https://www.history.com/topics/21st-century/9-11-attacks (Letöltve:2022.11.19.)

említhető a Sínai Vilajet, amely, bár terrorcsoportokra jellemző merényleteket hajt végre, de ezek főleg katonai célpontok ellen következnek be.[712]

Az erőszak pedig náluk az ellenség elrettentését szolgálja, nem az erőszakos hajlamok kiszolgálását. Azonban vallási indokkal is sok gyilkosságot követnek el civilek ellen, így a terrorista csoport kifejezés rájuk is vonatkozik. Tehát végül is egy egészen szűk kört lehet kialakítani, amelyben valóban terrorcsoportok szerepelnek.

A definícióban fontos újdonság az egyéni merénylők beemelése.[713] Igyekeztem elkülöníteni az egyéni merénylőknek azon csoportját, amelyek terrorcsoportok alkalmazása alatt állnak, azokétól, amelyek valamely lelki trauma után váltak merénylővé. Mivel a dolgozatomban főleg a szervezett terrorcsoportokkal foglalkozom, ezért az egyéni merénylőknek azon körével foglalkozom, amelyek kötődnek ezekhez a szervezetekhez. Azok a merénylők, amelyek bizonyos fajta traumákat éltek meg, többségükben nem valamely politikai cél miatt választják ezt a támadási formát, hanem egyszerű bosszúvágyból.[714] Így ennek elemzése nem sok új elemmel gazdagíthatja a hadtudományt. Végezetül, amennyiben szeretnénk néhány szóval meghatározni a jelenkori terrorcsoportokat, akkor javaslom a Józsa László által összegyűjtött kifejezések használatát. Az ő meghatározásait felhasználva a jelenkori csoportok tisztán katonai szervezetek és a vallási terrorista csoportok kategóriájába tartoznak, fő tevékenységük pedig a gerilla-hadviselés.[715]

Új definíció megalkotása

Az volt a célom, hogy a valóság leírására alkalmas, egyszerű, könnyen megjegyezhető, és a jövőbeni fegyveres konfliktusokra is használható új elméletet fogalmazzak meg. Amikor a problémát elemeztem, először a hasonlóságokat igyekeztem elemezni (rajtatütések végrehajtása, kis erőkkel, csoportokban vívott harc nagy túlerő ellen, politikai szándék elsődlegessége). Ezekhez a jellemzőkhöz gyakran társultak elnevezések (gerilla háború, kis háború például), amelyeket végül elvetettem. Ugyanis, bár a gerillaháború bizonyos jellemzőket képes magyarázni (rajtatütések végrehajtása, kis erőkkel vívott harc, politikai vezetés fontossága), azonban az előző oldalon kifejtett példákból kitűnik, hogy a hadviselésben

---

[712] Huffman, Tyler (2015.): Sinai security stymied by continued terrorist attacks, www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/04/egypt-wilayat-sinai-salafist-jihad-attack-photos.html (Letöltve:2022.11.19.)

[713] Egypt: Shifting tactics by armed groups curb Sinai development (2020.), https://www.aljazeera.com/news/2020/11/9/egypt-shifting-tactics-by-armed-groups-curb-sinai-development (Letöltve:2022.06.01.)

[714] Terrorists: What Motivates Them To Act Alone?, https://www.defenceprocurementinternational.com/features/land/lone-wolf-terrorist-attacks-on-the-west (Letöltve:2022.05.31.)

[715] Józsa, 2002., 98-99.

végbement változások miatt a gerillaháború, mint fogalom, alkalmazása nem megfelelő. A kis háborúval az a fő probléma, hogy bár az „aszimmetrikus" konfliktusok gyakran tűnhetnek a nagyobb, hagyományos háborúhoz viszonyítva kisebbnek, de ugyanolyan végzetesnek is számíthatnak, mint egy nagyszabású fegyveres konfliktus. Gondoljunk csak Afganisztánra, ahol a tálibokoknak sikerült kivéreztetniük a szövetségeseket, majd azok kivonulása után gyorsan elfoglalták az országot. Valamint ezek a típusú konfliktusok jóval pusztítóbbak is lehetnek egy hagyományos háborúnál. Hiszen egy hagyományos konfliktus alatt a civileket megkímélhetik pontosan végrehajtott csapásokkal (Oroszország 2021-es ukrajnai inváziója nem tartozik ezek közé). Míg a „kis háborúk" során a lakosság ugyanúgy célpont lehet, erre példaként az Iszlám Állam által Irakban és Szíriában végrehajtott népírtások hozhatóak. Továbbá az egyiptomi események is ide sorolhatóak, hiszen a lakosság ott is a terrorcsoportok egyik célpontjának számított.

Visszatérve az alapproblémához, újból megvizsgáltam a „gerilla" típusú hadviselés gyakorlatát. Először azt vizsgáltam, miben hasonítanak. Azután azonban inkább azt vizsgáltam, miért különböznek. Ehhez hozzájárult a változó környezet, a külső körülmények, de a hadviselésben, társadalomban megfigyelhető változások egyaránt. Ezekhez kellett az „aszimmetrikus" erőknek **alkalmazkodniuk.** Ez az alkalmazkodó képesség tette őket legyőzhetetlenné. Véleményem szerint ez az ok rendkívüli módon leegyszerűsíti az új típusú hadviselés leírását, és a jövőbeni hasonló fegyveres konfliktusok értelmezését, elemzését is. Ennek a fajta hadviselésnek én az Alkalmazkodó, másnéven Adaptív Hadviselés nevet adtam.

Hiszen azért képes ilyen sok formában megjelenni, és változatos lenni, mert kényszerbe került ahhoz, hogy változzon. Mivel a „gerilla" erők kis csoportjai csak akkor képesek túlélni, ha adaptívak, folyamatosan fejlődnek és újabbnál újabb eszközöket használnak. Ez a kényszeredett innováció teszi lehetővé számukra azt, hogy meglepjék, és legyőzzék az ellenséges haderőt. Ezt lehet látni például a toborzásnál is.

Leninnél még a munkásosztályt célozták meg, Mao Ce-Tung-nál már a vidéki parasztok kerültek be a soraikban, Marighellánál pedig a favellák lakói.[716] De változhat a csoport mérete is. Míg vidéken 12-20 fő is elég egy sikeres rajtaütéshez, addig például a városokban csak néhány fővel lehet hatékony műveletet végrehajtani. Hiszen néhány fő tud észrevétlenül mozogni, és műveleteket végrehajtani a túlzsúfolt városokban.[717] Ha 20 fő hajt végre egy

[716] Forgács, 2009., 108.
[717] Marighella, Carlos: Minimanual of the Urban Guerrilla, https://www.marxists.org/archive/marighella-carlos/1969/06/minimanual-urban-guerrilla/ch07.htm (Letöltve:2022.06.08.), Tse Tung, Mao (1989.): On Guerilla Warfare, US Navy, Washington DC., 41-51.

műveleti tevékenységet, akkor őket könnyen felszámolhatja az ellenség, és akár egy csapással az egész csoportot, vagy a mozgalmat is szétverhetik. A Mao által lefektetett elvek vizsgálata szempontjából Egyiptomban is találhattunk példát., hiszen a katonai hatalomátvételtől kezdve kis terrorcsoportok hajtottak végre merényleteket. Ezek típusa is változott. Bár főként kisebb erőkkel hajtottak végre lőfegyveres támadásokat, ezeket a későbbiekben kiegészítették bombamerényletekkel, és öngyilkos merényletek alkalmazásával. Ezeket aszerint kombinálták, ami az adott műveleti környezetnek megfelelt. Sőt, míg vidéken nagyobb erőkkel hajtották végre a műveleteiket, addig a városokban kisebb csoportokkal, vagy egyéni merénylők alkalmazásával tudtak sikereket elérni. Ennek oka szintén a terepadottságokban keresendő.

Egyrészt a Sínai-félsziget átszegdelt, hegyes-sivatagos térség, ahová ezek a csoportok könnyen és gyorsan visszahúzódhatnak a támadásaik végrehajtása után. Továbbá a lakosság között is elbújhatnak. Addig a városokban jóval nagyobb fokú volt az ellenőrzés, így a kisebb csoportoknak mozgékonynak kellett lenniük, ha el akarták kerülni a biztonsági erőket. Továbbá a kisebb csoportok nem engedhetik meg maguknak a nagyfokú veszteséget, mert az a csoport végét jelenti. Ezért kisebb lőfegyveres támadásokat, vagy bombamerényletek hajtottak végre. Mint látható, az egyiptomi csoportok megfelelőképpen kihasználták a környezet nyújtotta lehetőséget, tehát a terrorcsoportok részéről sikeresnek mondható annak a tételnek az igazolása, hogy a környezet jelentős mértékben befolyásolja a merényletek alkalmazását.

Máshogy viszonyulnak például az adaptív hadviselők a lakossághoz is. Mao Ce-Tung például óva intette attól a katonáit, hogy a parasztoknak kárt okozzanak.[718] Hiszen, ha ezt tették, akkor a parasztok nem segítették volna a gerilla erőket.[719] Így megtiltotta nekik, hogy a parasztok ellen indok nélküli erőszakot alkalmazzanak, sőt minden kárt ki kellett fizetni. Ennek az ellentétét látjuk Marighellánál, aki a nagyvállalatok, bankok kirablását is helyeselte, mivel így a mozgalomnak biztosíthat jelentős készpénzt.[720] Az Iszlám Állam azonban a kegyetlenségéről híres. A helyi lakosságot terrorizálja, hogy a félelem tartsa kordában őket.[721] Azonban így a törzsek fellázadtak ellene, és a későbbiek során már az ellenük folyó műveletek során például a szövetségeseket támogatták. A kegyetlenség arra jó volt, hogy kezdetben, amikor az ISIS sikeres volt, visszatartsa a törzseket, és ellenséget attól, hogy szembe szálljanak vele. Amint a terrorszervezet kezdett visszaszorulni, a kegyetlenség sem volt megfelelő

[718] Tse Tung, 1989., 46.
[719] Hammes, 2006., 55-57.
[720] Marighella, https://www.marxists.org/archive/marighella-carlos/1969/06/minimanual-urban-guerrilla/ch03.htm (Letöltve:2022.06.08.)
[721] Baalbaky, Rudayna Al- et al. (2018.): Tribes and the rule of the "Islamic State": the case of the Syrian city of Deir ez-Zor, AUB Policy Institute, Bejrút, 34-35.

visszatartó erő. Rendkívül fontos, hogy az adaptív erők alkalmazkodjanak a változó külső körülményekhez.

Egyiptomban a Sínai Vilajet elődszervezete kezdetben jól együttműködött a törzsekkel. Amint az Iszlám Államnak hűséget esküdött, a terrorszervezet viselkedése is megváltozott a törzsek felé. Több erőszakos cselekményt követett el a terrorcsoport a törzsekkel szemben, az utakon pedig ellenőrző-áteresztő pontokat üzemeltettek. Nem tudhatjuk, hogy a hűségeskü megtétele nélkül is hasonló lett volna a csoport viselkedése, de nem zárhatjuk ki. Ezzel viszont a Mao, vagy a Marighella által lefektetett elveket vette a Sínai Vilajet semmibe.[722] További példa lehet Afganisztán is, mivel 2021-ben az amerikai kivonulás hatására a tálibok hetek alatt voltak képesek mozgó „gerilla" erőkkel az egész ország felett megszerezni az ellenőrzést. Itt sem beszélhetünk hivatásos hadseregről, inkább egy olyanról, amely mindkettő (gerilla és hagyományos haderő) jellegzetességeit képes volt alkalmazni.[723]

Azonban az Iszlám Állam Sínai Vilajete, továbbá maga az Iszlám Állam is alkalmazott erőszakot a törzsekkel szemben. Mind Egyiptomban és Irakban a törzsek fellázadtak, és megpróbálták elűzni a terrorcsoportot. Ez mindkét országban sikeresnek volt mondható. A terrorcsoportok általában felrúgják a Mao által lefektetett elveket. Ennek oka lehet, hogy annyira hisznek a saját maguk által lefektetett ideológiai elvekben, hogy ezt próbálják meg erőszakkal a törzsekre ráerőltetni, amelyek ez ellen fellázadnak, és elűzik a csoportokat.

A „gerilla" erők jelentős szerepet tulajdonítanak a propagandának. Ennek segítségével tudják eljuttatni üzeneteiket a saját lakosságnak, esetleg külföldre is. Ebben is jelentős változást tapasztalhatunk a globalizáció következtében. A hírek ma már a világ minden pontján elérhetőek. Nemzetközi hírtársaságok képesek azokat a földgolyó minden szegletébe eljuttatni. Azonban nemcsak globális médiumok léteznek, hanem megjelent a közösségi média is. A különböző portálokon az emberek jelentős része tájékozódik, és ezek a felületek ma már jóval népszerűbbek a globális tévécsatornáknál. Azonban az adaptív erők ezeket is kihasználják, hiszen így az üzenetük a világ minden pontjára eljuthat.[724] Ezzel viszont jelentős károkat képesek okozni. Bemutathatják az általuk okozott csapásokat, így eltántorítva az ellenséget a katonai beavatkozás folytatásától. Esetleg képesek lehetnek harcosokat toborozni, vagy támogatókat szerezni, akiktől pénzt remélhetnek a hadműveleteikhez.

---

[722] Reuter, 2016., 31-69, 297-307.
[723] Dettmer, 2021., https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_rapid-taliban-offensive-avoided-tactical-mistake-made-1990s/6209625.html (Letöltve:2022.06.08.)
[724] Aksüt, Fahri (2020.): Social media evolves to warfare tool: Expert, https://www.aa.com.tr/en/science-technology/social-media-evolves-to-warfare-tool-expert/1818953 (Letöltve:2022.06.08.)

Abban, hogy az adaptív erők nagymértékben használják ezeket az eszközöket, nem lepődhetünk meg. Hiszen minden eszközt alkalmazniuk kell, ha sikert akarnak elérni a náluk erősebb féllel szemben.

A multimédiát leginkább az Iszlám Állam használta. Kifelé két dolgot sugároztak magukról. Egyrészt elrettentést; ezt főleg a lefejezésekkel, merényletek közvetítéseivel vagy a támadásaik bemutatásával érték el. Másrészt igyekeztek bemutatni a területeiken folyó élet idealizált változatát, amellyel külföldi harcosokat próbáltak megnyerni az ügyüknek.

A közösségi média felületen az Iszlám Állam propagandájának 78%-a volt megtalálható, ez pedig 90 000 bejegyzést jelentett naponta. [725]Jelenleg olyan mértékben fejlődtek tovább, hogy sikerült a nem hivatalos Iszlám Állam közösségi médium portálokat megőrizniük. Mindezt úgy, hogy tartalék accountokat használnak, amelyeket aktivizálhatnak az eredeti törlése után. Sőt, saját emojikat is kifejlesztettek, így anélkül tudnak kommunikálni, hogy bárki is észrevenné őket.[726]

Az egyiptomi terrorcsoportok vizsgálata során nagyfokú propaganda tevékenységgel nem találkozhatunk. Ennek oka, hogy a hadsereg ellenőrizte a közösségi média felületek jelentős részét, és a terrorcsoportok üzeneteit blokkolni tudták. Továbbá a csoportok inkább a merényleteikkel üzentek, mint például az Iszlám Állam. Ennek kiváló példája a Mianmar-i nagykövetség elleni bombatámadás volt. A merényletet az Egyiptom Fegyveresei Mozgalom (Ḥarakat Sáva di Miszr, Hasm Mozgalom) vállalta magára. A csoport eredete nem bizonyítható, talán korábbi Muszlim Testvériség tagok alapították.

Az adaptív hadviselést folytató erők igyekeznek új, egyszerű eszközöket használni, illetve kifejleszteni, mivel nem áll rendelkezésükre olyan jelentős technikai háttér, mint egy hagyományos hadviselést folytató ellenfélnek. Példaként említhető, hogy a tálibóknak sikerült saját drónerőket felállítaniuk. Így permetező drónokat szereztek be Kínából, amelyeknek kiszedték a permetet tartalmazó tárolóit, és azokba aknavető lövedékeket tettek. Az ellenség fölé érve pedig távirányítással hozzák működésbe azokat. Ezek az erők Kunduz északi

[725] Hoffman, Adam (2015.): The Islamic State's Use of Social Media: Terrorism's Siren Song in the Digital Age, Institute for National Security Studies, https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/systemfiles/The%20Islamic%20State%E2%80%99s%20Use%20of%20Social%20Media%20Terrorism%E2%80%99s%20Siren%20Song%20in%20the%20Digital%20Age%20%20Adam%20Hoffman.pdf (Letöltve:2022.06.09.)

[726] Islamic State evolves 'emoji' tactics to peddle propaganda online, https://www.politico.eu/article/islamic-state-disinformation-social-media/ (Letöltve:2022.06.09.)

régiójában voltak, és korábbi mérnökökből álltak. Főképpen afgán hivatalnokok likvidálása volt a feladatuk.[727]

Drónokat az Iszlám Állam is használt. Ezek között is megtalálható a bombák szállítására, és kioldására használt ún. quadcopter. Az eszközöket online könnyen meg lehet vásárolni, olcsóak, valamint nem keltenek gyanút, mivel a hétköznapokban főleg képfelvételek készítésére használják. Az Iszlám Állam főleg az ellenséges erők felderítésére használta ezeket, de bombák szállítására is bevetették. Voltak öngyilkos drónjaik, amelyeket az ellenség felé juttatva gyorsan a föld felé vezettek, mintha meghibásodott volna. A gyanútlan katonák erre megpróbálták szétszedni, mire a drón felrobbant.

A megfigyelő drónok jóval nagyobbak, mint a bombázók, és egy kisebb repülőgéphez hasonlóan néznek ki. A drónokat a szírek és a kurdok RPG-vel és légvédelmi géppuskákkal igyekeztek megsemmisíteni. A nyugati légierők pedig az Iszlám Állam drónösszeszerelő üzemeit, a kifutópályákat rombolták légicsapásokkal. Azonban a csoport képes volt újabb drónokat a levegőbe emelni.[728]

A drón technológiát azért emeltem ki, mert korunk egyik legjelentősebb haditechnikai eszközrendszerének tartom. Úgy véltem, hogy ha az „irreguláris" erők drónhasználatát mutatom be, akkor képes vagyok azt is bizonyítani, hogy ezek a csoportok mennyire alkalmazkodni képesek. Hiszen figyelemmel követik a technológiai újdonságokat, és azokat igyekeznek beszerezni, és egyszerű módon felhasználni. Tehát lényegében a dróntechnológia alkalmazása az egyik legjobb bizonyíték arra, hogy az Adaptív Hadviselés elnevezés létjogosultságát bizonyíthassuk.

Egyiptomban nem találtam példát drónalkalmazásra. Ennek oka az lehet, hogy a drónokat könnyen fel lehetett volna deríteni, ezáltal pedig az egyiptomi biztonsági szolgálatok egyszerűen eljuthattak volna az alkalmazó terrorszervezetig. Így ennek az eszköznek az alkalmazásáról a terrorcsoportokot lemondhattak a meglepés előnyének megtartásáért cserébe. Természetesen minden hadviselés alkalmazkodó, hiszen követniük kell korunk technológiai kihívásait. Azonban úgy vélem, hogy a *gerilla* hadviselést alkalmazók erre jobban rá vannak szorulva, mint hagyományos erők törékenységük okán. Ezért úgy vélem, hogy a kritika, mely szerint a hagyományos hadviselés alkalmazkodó képessége miatt a kis erőkkel folytatott harc nem nevezhető adaptívnak, téves.

---

[727] Philip, Snehesh Alex (2021.): Taliban 'has armed drone unit to track & take down targets', which helped it capture Kabul, https://theprint.in/world/taliban-has-armed-drone-unit-to-track-take-down-targets-which-helped-it-capture-kabul/734358/ (Letöltve:2022.06.09.)

[728] Watson, Ben (2017.): The Drones of ISIS, https://www.defenseone.com/technology/2017/01/drones-isis/134542/ (Letöltve: 2022.06.09.)

Végezetül egy pár szóban szeretnék még értekezni magáról a fogalomról is. Mint említettem, azért gondolkodtam új fogalom bevezetésén, mivel az „aszimmetrikus" konfliktusok között jelentős különbségek találhatók, amelyek ellehetetlenítették, hogy egy fogalmi kereten belül, egységesen vizsgáljuk meg a belőlük származó tapasztalatokat. Ezeket most már egy fogalmon belül lehet értelmezni, és elemezni. Az Adatív Hadviselés elméletében központi helyet foglal el a környezet, amelyben a műveleteket végrehajtják (természeti, társadalmi, gazdasági, jogi, technológiai stb.). Ezek mindig hatással vannak erre a típusú hadviselésre, és jelentős mértékben alakítják azt. Ezért változott olyan jelentős mértékben ez a fajta hadviselés évek során, és ezért volt olyan sok különbség a végrehajtásában is. Például Mao-nál és Che Guevaránál a vidék a fő színtér, Marighellánál a városok.[729]

Ezek a színterek különböző szervezeti felépítést és műveleteket követelnek meg. Másrészt nem biztos, hogy ami az egyik közegben bevált, az a másikban is be fog. Che Guevara sikeresen tudta az elméletét a gyakorlatba átültetni Kubában, de Kongóban és Bolíviában jelentős vereséget szenvedett.[730] Az Iszlám Állam sikeresen tudta a törzseket kijátszani egymás ellen Irakban és Szíriában, azonban Egyiptomban a törzsek sikeresen összefogtak ellenük.[731]

A környezet folyamatosan változhat, ez pedig az adaptív erőkre is hatással lehet. Ezzel párhuzamosan változhat a szervezeti felépítésük, harcmódjuk is. Állami szereplő is alkalmazhatja azokat, ahogy például Ukrajnában tette azt Oroszország. A változások miatt pedig újabb és újabb elnevezést kapott ez a fajta típusú hadviselés (hibrid hadviselés, irreguláris hadviselés, nem-konvencionális hadviselés). Azonban az Adaptív Hadviselés elmélete lehetőséget biztosít nekünk arra, hogy a változásokat nyomon kövessük, és ne kelljen újabb elnevezésen törnünk a fejünket. Így a kutatásokra koncentrálhatunk, hiszen a hadviselés elnevezését nem kell elvégezni, hanem csak a tanulságokat kell levonni, és a konfliktust kell elemezni.

Valamint az új fogalom lehetőséget biztosít arra, hogy a jövő fegyveres konfliktusait is rugalmasabban elemezzük. Hiszen az adaptív erők új technológiákat fognak használni, új harceljárásokat dolgoznak majd ki, és megváltozik a szervezet is. Az új technológiák lehetővé teszik, hogy egy ellenálló szervezet csak néhány főből álljon, esetleg egyéni támadók kezébe kerülhet jelentős pusztító erő. Így viszont az aszimmetria fogalma értelmét veszti, hiszen, ha

---

[729] Forgács, 2009., 95-116.
[730] Sehol sem sikerült megvalósítania az általa elképzelt forradalmat Che Guevarának, https://mult-kor.hu/sehol-sem-sikerult-megvalositania-az-altala-elkepzelt-forradalmat-che-guevaranak-20190614 (Letöltve:2022.06.11.)
[731] Dukhan, Haian (2018.): The Syrian Civil War: What Role do Tribal Loyalties Play?, https://blogs.lse.ac.uk/mec/2018/07/13/the-syrian-civil-war-what-role-do-tribal-loyalties-play/ (Letöltve:2022.06.11.)

egy személy áll szemben egy haderővel, akkor gyakorlatilag a különbség mérhetetlen. Viszont a jelentős pusztítóerő miatt már az állam kerülhet alárendelt pozícióba.[732] Így gyakorlatilag az aszimmetrikus hadviselés fogalma kiveszhet a tudományos gondolkodásból. Viszont az Adaptív Hadviseléssel könnyen át lehet ugorni ezt a hézagot is.

Úgy vélem, egy olyan új elméletet alakítottam ki, amely a jövő kihívásaira is választ tud adni. Kellően rugalmas ahhoz, hogy számos kihívást és újdonságot befogadjon, mégis a környezet döntő szerepe miatt egyfajta meghatározottság is megtalálható benne. Így kellőképpen rugalmas, és van egy biztos alapja is, amely az elméletet időtállóvá teheti.

7. A kutatómunka összegzése

Dolgozatomban az egyiptomi terrorellenes műveleteket vizsgáltam. Azt tanulmányoztam, hogy vajon az országban működő terrorcsoportok, és azok műveletei mennyire illeszkednek a terrorizmussal és aszimmetrikus hadviseléssel kapcsolatos definíciókhoz. Ezért először az ezekkel fogalmakat tisztáztam, és utána levontam a gyakorlati tapasztalatokat.

A kutatómunka során végzett megállapításaim az alábbiakban foglalhatók össze. Egyrészt az aszimmetrikus hadviselés különböző fogalmai nem voltak képesek megfelelőképpen modellezni az egyiptomi terror és ellenálló csoportok tevékenységét. Ennek egyik legfőbb oka az, hogy hatékony ellenállási mozgalmak csak gyenge államokkal szemben képesek hatékonyan működni. Mivel Egyiptomban az állam alapvetően nem bukott meg, ezért a hadsereg képes volt hosszú idő elteltével felszámolni a különböző terrorcsoportokat.

A másik fontos ok az volt, hogy a terrorcsoportok az ország legjelentősebb katonai-gazdasági-politikai szereplőjével, az egyiptomi hadsereggel találták szembe magukat. A hadsereg képes volt jelentős erőforrásokat, technikai és élőerőt fölvonultatni, és gyakorlatilag érzéketlennek mutatkozott a veszteségekkel szemben. A különböző hírforrásokat zárolták és hatékony kommunikációval elhitették a lakossággal, hogy mindent kézben tartanak. Ezért a terrorcsoportok (különösképpen az Iszlám Állam Sínai Vilajete) gyakorlatilag elsorvadt, és a hatékony műveletek, és a nagyfokú alkalmazkodó képessége ellenére sem arathattak győzelmet.

A dolgozatban egy új fogalom bevezetésére tettem kísérletet, amelyet Adaptív Hadviselésnek neveztem el. Ennek lényege, hogy a gyengébb fél képes alkalmazkodni a

[732] Kent, Randolph (2016.): The future of warfare: Are we ready? International Review of the Red Cross, Cambridge University Press, Cambridge, 2016. pp. 1557-1358.

folyamatosan változó politikai-katonai-gazdasági helyzethez, ezáltal végig előnyben lesz a hagyományos elvekkel harcoló ellenséggel szemben. Az Adaptív Hadviselés elméletét az egyiptomi terrorcsoportok, felkelőcsoportok működésének tanulmányozása során igazoltnak találtam. Azonban az általam vizsgált csoportok nem voltak képesek győzelmet elérni az előbb elemzett okoknak köszönhetően.

Elemeztem továbbá a terrorizmussal kapcsolatos fogalmakat is, amelyek nem voltak képesek a jelenkori folyamatok megfelelő leírására, ezért egy új fogalmat vezettem be. A terrorcsoportok ugyanis már főleg a háborús övezetekben aktívak, és eszközeik jelentős része is főleg egy fegyveres konfliktus megvívására irányul. Emellett megfigyelhető a civilekkel szembeni atrocitások elkövetése is, példaként hozható fel az Iszlám Állam Sínai Vilajete által elkövetett támadások a félsziget civil lakosságával szemben. Az általam vizsgált egyiptomi merényletek teljes mértékben igazolták a terrorizmus működésével, leírásával kapcsolatos új elméletemet.

7.1 Hipotézisek megválaszolása, új tudományos eredmények bemutatása

Ebben a fejezetben röviden bemutatom a hipotézisem igazolását, továbbá az új kutatási eredményeket is.

7.2 Hipotézisek igazolása

1. Az első hipotézisem alapján azt feltételeztem, hogy az egyiptomi haderő a terrorcsoportok eliminálása során a felkelésellenes műveletek alkalmazásakor meghatározott eszközökkel ellentétes módszereket alkalmazott, és jelentős részben katonai erővel próbálták meg a konfliktust sikeresen megoldani. Az egyiptomi műveletek vizsgálata kimutatta, hogy az egyiptomi biztonsági erők általában hagyományos kutató-felszámoló műveleteket hajtottak végre. A hadsereg főképpen ellenőrző-áteresztő pontokkal próbálta meg a terrorcsoportok mozgását akadályozni.

A hadsereg a támadások esetén helikopterekre vagy bombázásokra támaszkodott a terroristák támadásainak visszaverésében. Belföldön a különböző szervezeteket gyorsan fel tudták számolni, mivel ezek kis létszámmal rendelkeztek, előfordult, hogy a különböző sejtek összefogtak egymással, illetve a tagjaikat a biztonsági erők ismerhették. A félszigeten 2016-tól kezdve csökkent a támadások intenzitása, amely kisebb mértékben az Iszlám Állam visszaszorulásának volt köszönhető, jelentős részben pedig a hadsereg részéről tapasztalható túlerő érvényesítésének. A biztonsági erők támaszkodtak a légierő nagyfokú műveleteire, amelyek meglepően sikeresnek bizonyultak a terrorcsoportok visszaszorításában. Így az első hipotézist igazoltam.

2. A második hipotézis szerint a kormányzat által elrendelt hírzárlatnak is döntő szerepe volt a sikeres műveletek végrehajtása során. Az általam végzett vizsgálatok kimutatták, hogy a biztonsági erők alkalmazták az információs műveletek eszközeit. Így hírlapokat szórtak szét, illetve hírzárlatot is elrendeltek a Sínai-félsziget körül. Ehhez kapcsolódott a kiber műveletek alkalmazása, amely során főképpen a terrorcsoportok által használt weboldalak lezárása volt a cél. Valamint az egyiptomi hadsereg a terrorellenes műveletek folyamatos sikerét hangsúlyozta a közvélemény felé, így sikerült a lakosságot is megnyugtatniuk. Az általam folytatott vizsgálatok tehát igazolták a második hipotézisemet is.
3. A harmadik hipotézis megfogalmazásakor azt feltételeztem, hogy a tömeges letartóztatásoknak is jelentős szerep jutott a terrorcsoportok felszámolásában, valamint, hogy egyiptomi haderő jelentős erőszakalkalmazással ért el nagy sikert. A hipotézis második részét az első pontban már érintettem. Így most csak annak első részét értékelem. A haderő nagyfokú kutató-felszámoló műveleteket indított a terrorcsoportokkal szemben.

Ezek végrehajtása során sok olyan embert tartóztattak le, akiknek nem volt közük a különböző terrorszervezetekhez. A letartóztatott személyeket ráadásul közös cellákban helyezték el a szélsőségesekkel, és kínzásoknak is alávetették. Ez a módszer, bár rövidtávon valóban a szélsőséges ideológiák, és a terroristák tevékenységét erősítette, azonban hosszútávon jelentős emberi erőforrás veszteséget okozott a terrorcsoportoknak. Így valójában a letartóztatások jelentős mértékben járultak hozzá a terrorizmus visszaszorításához, tehát a harmadik hipotézis is igazolható.

4. A negyedik hipotézis úgy foglalható össze, hogy a törzsek főképpen a terrorcsoportok erőszakos tevékenysége miatt álltak át a hadsereg oldalára, és a törzsek szerepe elengedhetetlen volt a terrorcsoportok tevékenységének felszámolása érdekében. A dolgozatban vizsgáltam a törzsek és a terrorcsoportok viszonyát. A terroristák több jelentős támadást hajtottak végre a törzsekkel szemben, azok tagjait megkínozták és kivégezték. A törzsek együtt 2015-ben egy kiáltványt adtak ki, amelyben tiltakoztak a terrorcsoportok bánásmódjával szemben, és a kormányzat oldalára álltak. Ettől kezdve részt vettek a hadsereg terrorellenes műveleteiben és információikkal elősegítették ennek sikerét. Így a negyedik hipotézist is igazolhatónak tartom.
5. Az ötödik hipotézis megfogalmazásakor úgy véltem, hogy az egyiptomi terrorellenes harcokra nem alkalmazhatóak az aszimmetrikus hadviselés különböző definíciói által lefektetett elvek. Az egyiptomi terrorcsoportok tevékenysége jelentős kérdéseket vetett fel a terrorizmus definíciója szempontjából. Ez annak volt köszönhető, hogy a merényletek jelentős része főképpen az állami erőszakapparátus tagjait éri.

A terrorcsoportok tevékenységének megválaszolásához korunk aszimmetrikus műveleteit vizsgáltam meg. A különböző elméletek bemutatták azt, hogy az egyes csoportok milyen eszközökkel, és elvek mentén harcolnak, fejlődésükről azonban nem sokat árultak el. Ennek legfőbb oka, hogy ezeknek a csoportoknak folyamatosan adaptálódniuk kell a politikai-gazdasági-katonai helyzethez, amennyiben győzni akarnak. Ez az adaptáció hatja előre a csoportok fejlődését, és teszi/tette lehetetlenné, hogy ezek tevékenységét megfelelőképpen elemezzük. Az Adaptív Hadviselés elmélete viszont mind elméleti, mind gyakorlati szempontból képes hatékonyan támogatni a modern konfliktusokkal kapcsolatos további vizsgálódásokat.

A terrorizmus fogalmainak elemzése rávilágított arra, hogy ezt a fenyegetést még mindig belbiztonsági problémaként értékelik a különböző szakértők. A fogalmakban voltak olyan megállapítások, amelyekkel egyetértettem. Ezekhez a megállapításokhoz sorolható a civilek elleni támadások, vagy az azzal történő fenyegetés lehetősége, illetve a szervezett bűnözői körökkel fenntartott kapcsolatok kihangsúlyozása is.

Azonban a megalkotott fogalmak nem veszik figyelembe a terrorizmust érintő jelentős változásokat. A különböző csoportok a globális terrorellenes műveleteknek köszönhetően a perifériába, és belső konfliktusokkal terhelt harmadik világ-beli országokban alakítottak ki új bázisokat. Ezek a csoportok adaptálódtak a fennálló viszonyokhoz, és inkább tekinthetőek olyan gerilla erőknek, amelyek a terrorizmus eszközeit használják fel a számukra kedvező katonai végállapot elérése érdekében. Azonban abban vélhetünk különbséget felfedezni a terrorcsoportok és az úgynevezett adaptív műveleteket folytató gerillaerők között, hogy az előbbieknél a civil áldozatok száma meghaladhatja azt a szintet, amelyet a katonai célok indokolttá tesznek.

Egy hatalomátvételben, vagy katonai győzelemben érdekelt gerilla csoport az áldozatok minimalizálására törekszik, hiszen fontos a számára a győzelem kivívásához a lakosság szimpátiájának megnyerése. Ezzel szemben a terrorcsoportok számára ez a szempont kevésbé érvényesül, mivel az általuk elérni kívánt ideologizált végállapotot nagyszámú civil veszteség okozásával is elérhetik. Ez a különbségtétel pedig fontos lehet, ha a jövőben szükséges a terrorcsoportok elválasztása a gerillacsapatoktól. Az eddigi vizsgálataim alapján úgy vélem, hogy az ötödik hipotézist is sikerült igazolnom.

7.3 Tudományos eredmények

1, Új hadviselési módszerre vonatkozó fogalmat, az Adaptív Hadviselést megalkottam. Lényege, hogy az adaptív erők folyamatosan alkalmazkodnak a körülményekhez, ezáltal sikereket érnek el a hagyományos erőkkel szemben. Az elmélet érvényességét az egyiptomi terrorellenes műveletek elemzésével igazoltam.

2, Feltártam az egyiptomi terrorcsoportok tevékenységének elemzésével, hogy a terrorcsoportok jelentős részben fegyveres konfliktusokban vesznek részt más nem állami szereplők és az egyiptomi, valamint az izraeli biztonsági erők ellen, tevékenységük nagyfokú civil áldozattal is jár.

3, Bizonyítottam, hogy az egyiptomi erők nagyfokú erőszak alkalmazásával képesek voltak felszámolni a terrorcsoportokat. Ennek sikere függött a terrorcsoportok által alkalmazott jelentősebb erőszaktól, amely eltántorította a törzseket/ civil lakosságot ezektől a szervezetektől. Az egyiptomi haderő ugyanakkor rendelkezett olyan erőforrásokkal, amelyet a terrorellenes műveletek szolgálatába állíthatott, ezt a terrorcsoportok nem tudták ellensúlyozni.

4, Elemeztem azoknak az eszközöknek a fejlődését, amit a három elnök (Nasszer, Szadat, Mubárak), majd az arab tavasztól Sziszi elnök alkalmazott. Feltártam azt a fejlődési ciklust, amely kimutatható a terrorcsoportok létrejöttében és azok felszámolásában. A biztonsági erők kezdetben főként erőszakot alkalmaztak, majd ezeket az évek során finomabb eszközökkel (pénzügyi, információs) váltották fel, majd ezt követte a terrorcsoportok tevékenységének felszámolása, ahogy azt láttuk Mubáraknál és Szisziné.

7.4 A doktori értekezés eredményeinek hasznosíthatósága

- A fegyveres erők részéről, felkelések működésének jobb megértésére, műveleteik felszámolására, terrorellenes műveletek során, a terrorcsoportok tevékenységének elemzéséhez, felszámolásához
- Rendőri erők részéről főleg terrorellenes műveletek során, a terrorcsoportok szervezetének, a különböző merényletek típusainak meghatározása során
- Politikai szinten a rendkívüli állapot bevezetése során alkalmazott intézkedésekkel kapcsolatban, a hadsereg és a biztonsági erők tevékenységének összehangolása során, valamint a felkelések után meghozott gazdasági intézkedések vonatkozásában
- Kutatóintézetek számára jelenthet alapot válságok, fegyveres konfliktusok elemzésénél, modern konfliktusok jellegének meghatározásánál
- Felsőoktatásban, doktori képzésben oktatási és kutatási céllal.

Felhasznált irodalom:

Tudományos monográfiák, disszertációk

1. ALBUQUERQUE, Adriana Lins de (2014.): *Explaining the 2012 Tuareg Rebellion in Mali and Lack Thereof in Niger*, FOI Report, 5-7., 9-11.

2. ANDERSON, Fred (2007). *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America*, 1754–1766, Random House, Washington DC., 14.

3. ARIAN, Abdullah al- (2014.): *Answering the Call, Popular Islamic Activism in Sadat's Egypt*, Oxford University Press, New York, 43-48.

4. AWAD, Moktar et al. (2015.): *Egypt's Escalating Islamist Insurgency*, Carnegie Middle East Center, Washington D.C., 10.

5. BAALBAKY, Rudayna Al- et al. (2018.): *Tribes and the rule of the "Islamic State": the case of the Syrian city of Deir ez-Zor*, AUB Policy Institute, Bejrút, 34-35.

6. BABOS László et al. (2009.): *A Modern kor Háborúi és Csatái*, Zrínyi Kiadó, Budapest, 103-173.

7. BLACK, Jeremy (1996). *Warfare. Renaissance to revolution, 1492–1792*. Cambridge Illustrated Atlases. Vol. 2. Cambridge University Press. New York, 111-112.

8. BLACKWILL, D et al (1997.): *Allies Divided: Transatlantic Policies for the Greater Middle East*, MIT Press, Cambridge, 2-4.

9. BOOT, Max (2013.): *Invisible Armies: An Epic History of Guerrilla Warfare from Ancient Times to the Present*, Liveright Publishing Corporation, London, 95.-112.

10. BUTTAR, Prit (2016). *Collision of Empires, The War on the Eastern Front in 1914*., Osprey Publishing, Oxford, 171-194.

11. BUZAN, Barry et. al. (2003.): *Regions and Powers: The Structure of International Security*, Cambridge, Cambridge University Press, 185-258.

12. CALVERT John (2013.): *Sayyid Qutb and the Origins of Radical Islamism*, Oxford University Press, New York, 23- 124.

13. CAWTHORNE, Nigel (2009.): *Elit Harcosok, A spártaiaktól az SAS-ig*, Alexandra kiadó, Budapest, 116-119.

14. CHANDLER, David G. (2003.): *Marlborough as Military Commander*. Spellmount Ltd., London, 165-170.

15. CHIROL, Mary V.I. (1903.): *The Middle Eastern question or some political problems of Indian defence*, John, Murray kiadásában, London, 3-7.

16. CITINO, Robert (2017). *The Wehrmacht's Last Stand: The German Campaigns of 1944–1945*., Kansas, University Press of Kansas, 172-174.

17. CLAUSEWITZ, Karl von (2013.): *A háborúról*, Zrínyi Kiadó, Budapest, 39.

18. CONLAN, Thomas D. (2022.): *Japan, 1200-1500.,* in CURRY, Anne et al., *The Cambridge History of War Volume II, War and the Medieval World*, Cambridge University Press, New York, 545.

19. CSIKÁNY Tamás (2001.): *Az európai hadművészet a Harmincéves Háborútól a XIX. század végéig,* Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Hadtörténelem Tanszék, Budapest, 110-113.

20. DR. BARTKÓ Róbert (2011*.): A Terrorizmus Elleni Küzdelem Kriminálpolitikai Kérdései*, Győr, UNIVERSITAS–GYŐR Nonprofit Kft.

21. ECHEVARRIA, Antulio J. (2003.): *Globalization And The Nature Of War,* report, U.S. Army War College Press, Carlisle, 45.

22. ECHEVARRIA, Antulio J. (2016.): *Operating in the Gr ating in the Gray Zone: An Alternativ one: An Alternative Paradigm for U.S. U.S. Military Strategy*, US Army War College Press, Carlisle, 21-22.

23. *Egypt Security Watch, Five Years of Egypt's War on Terror* (2018.), The Tahrir Institute for Middle East Policy Report, 19-20.

24. FORGÁCS Balázs (2009.): *Napjaink hadikulturái, A hadviselés elmélete és fejlődési tendenciái a modern korban,* PHD értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest

25. BESENYŐ János et al. (2016.): *Az Iszlám Állam - Terrorizmus 2.0 - Történet, ideológia, propaganda,* Kossuth kiadó, Budapest, 29-37.

26. GAZDIK Gyula (2018.): *Fejezetek Egyiptom modern kori történetéből (1805–2013)*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 66-67., 141.

27. GERGES, Fawaz (2018.): *Making the Arab World: Nasser, Qutb, and the Clash That Shaped the Middle East,* Princeton University Press, Oxford 69.-70., 277.

28. GERMAN, Tracey C. (2003). *Russia's Chechen War*. Routledge Kiadó, London, 125-148.

29. GIBNEY, Matthew J et al (2005*.): Immigration and asylum: from 1900 to the present*, USA, Santa Barbara, ABC-CLIO, 404.

30. GILBERT, Martin (1994). *The First World War: A Complete History*, Henry Holt and Company. New York, 287.
31. GRYGIEL, Jakub J. et al (2017.): *Nyughatatlan határvidék, Felemelkedő riválisok, sebezhető szövetségesek, és az amerikai hatalom válsága*, Antall József Tudásközpont, Budapest, 69-109.

32. HAMMES, Thomas (2006.): *The Sling and the Stone: On War in the 21st Century*, Motorbooks International, Wisconsin, 29-30.

33. HOFFMAN, Frank G. (2007.): *Conflict in the 21st century, The rise of Hybrid wars*, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, 8.

34. HOWARD, Michael (1979). *The Franco-Prussian War: The German Invasion of France 1870–1871*. Rupert Hart-Davis kiadó, London, 160-163.

35. IFFAT, Idris (2017.): *Sinai Conflict Analysis,* University of Birmingham, Birmingham, 5-6.

36. *Israel's 2016 Counter-Terrorism Law and 1945 Emergency Regulations Regarding the Outlawing of Six* (2021.) Palestinian Human Rights and Civil Society Groups, Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel Report, 2-3.

37. JACOB, Frank et al. (2016.): *The Military Revolution in Early Modern Europe*, Palgrave Macmillan, Queensborough, 77-79.

38. JENKINS, Brian Michael (1980.): *The study of Terrorism: Definitional Problems*, Rand Corporation, Santa Monica

39. JÓZSA László (2002.): *Globális Terrorizmus, in Válaszok a Terrorizmusra, avagy Van-e Út az Afganisztáni „Vadászattól" a Fenntartható Fejlődésig*, SVKH, Budapest, 90-91.

40. KEEGAN, John (2003.): *A második világháború*, Európa Kiadó, Budapest, 293-354.

41. KEEGAN, John (2004.): *Az Iraki Háború,* Európa Kiadó, Budapest, 78-90.

42. KEEGAN, John (2010.): *Az első világháború, Európa Könykiadó*, Budapest, 149-283.

43. KENT, Randolph (2016.): *The future of warfare: Are we ready*? International Review of the Red Cross, Cambridge University Press, Cambridge, 2016. pp. 1557-1358.

44. KEPEL, Gilles (1984.): *Muslim Extremismin Egypt, The Prophet and the Paraoh*, SAQI BOOKS, London, 27-40.

45. KEREKES György (1979.): *A kubai forradalom (1959.-1975.),* Budapest, 9-10.

46. KISS Álmos Péter (2016.): *Háború a nép között, Esettanulmányok a negyedik generációs hadviselés történetéből,* Zrínyi Kiadó, Budapest, 22.

47. KISS J. László (2002.): *Az „új terrorizmus", in Válaszok a Terrorizmusra, avagy Van-e Út az Afganisztáni „Vadászattól" a Fenntartható Fejlődésig*, SVKH, Budapest, 50-51.

48. KOWNER, Rotem (2006). *Historical Dictionary of the Russo-Japanese War*. The Scarecrow Press., Washington D.C, 205–208.

49. KRAEMER, Gudrun (2010.): *Hasan al-Banna, Makers of the Muslim World,* Oneworld Publications, London, 41-42.

50. LIANG, Qiao et al (2015.): *Unrestricted Warfare: China's Master Plan to Destroy America*, Echo Point Books & Media, London

51. LUDENDDORF, Erich von (1936.): *The Total War*, Friends of Europe kiadó, London, 7-10.

52. LYNN, John (1999). *The Wars of Louis XIV*, *1667–1714*. Modern Wars in Perspective. Longman, London, 270-271.

53. MACKINDER, Harold J. (1904.): *The Geographical Pivot of History*, The geographical Journal, XXIII/4., 429-431.

54. MAHAN, Alfred Thayer (1890.): *The Influence of Sea Power upon History*, *1660–1783*, Boston, Brown and Company, 324-329.

55. MAJOROSI Ádám (2022.): *Az egyiptomi terrorellenes műveletek áttekintése a 2010 és 2020 közötti időszakban*, in Dudlák Tamás et al (2022.) *VÁLSÁGTÓL VÁLSÁGIG, Válogatott tanulmányok az észak-afrikai és közel-keleti régió országaiból az „arab tavasz" és a COVID–19 pandémia közötti időszakban*, Külügyi Műhely alapítvány, Budapest, 72.

56. MARAS, Marie-Helen (2016.): *A terrorizmus elmélete és gyakorlata*, Antall József Tudásközpont, Budapest, 33.

57. MORRIS, Ian (2015.): *War, What is it Good for?, The role of civilisation, from primates to robots*, Profile Books Ltd., London, 252-253.

58. N. RÓZSA Erszébet (2019.): *Az államiság modelljei a Közel-Keleten, A vahábita királyságtól az iszlám köztársaságig*. Ludovika Kiadó, Budapest,27.

59. N.RÓZSA Erzsébet (2016*.): Az Iszlám Állam kalifátusa, Az átalakuló Közel-Kelet*, Osiris Kiadó, Budapest, 139-164.

60. *NATO Glossary Of Terms And Definitions*, 2019., 128.

61. NEMETH, William J. (2002.): *Future war and Chechnya: a case for hybrid warfare*, Naval Postgraduate School, Monterey, 5-13.

62. PARGETER, Alison (2013.): *The Muslim Brotherhood, From opposition to Power*, SAQI Books, London, 20.

63. PETRE, F. Loraine (1914). *Napoleon's Conquest of Prussia 1806*, John Lane company, London, 149–164.
64. RABINOVICH, Abraham (2017). *The Yom Kippur War: The Epic Encounter That Transformed the Middle East.* Revised and Updated Edition. New York, Schocken Books, 350-355.

65. RÁCZ András (2014.): *Oroszország hibrid háborúja Ukrajnában*, KKI Tanulmányok, 2014/1., 9-12.

66. REES, Laurence (2023.): *Hitler és Sztálin, A két Zsarnok és a Második Világháború*, Libri Kiadó, Budapest, 145-169.

67. RESPERGER István (2013.): *A XXI század fegyveres konfliktusainak hatása a hadtudományra*, in Aszimmetrikus hadviselés a modern korban, Kis háborúk nagy hatással, Zrínyi Kiadó, Budapest, 26-28.

68. REUTER, Christopher (2016.): *Az Iszlám Állam - A fekete hatalom és a terror stratégái*, Művelt Nép Könyvkiadó Kft, Budapest, 187-191., 248-249.

69. ROSTOVÁNYI Zsolt (2002.) *A terrorizmus és a globalizáció, in Válaszok a Terrorizmusra, avagy Van-e Út az Afganisztáni „Vadászattól" a Fenntartható Fejlődésig*, SVKH, Budapest, 78-79.

70. SAKWA, Richard (2016.): *Háború a határon*, Európa Kiadó, Budapest, 165-241.

71. SEIDNER, Stanley S. (1978). *Marshal Edward Śmigły-Rydz: Rydz and the Defence of Poland*. New York., 178.

72. *SINAI TRIBES in Egypt's War on Terror* (2019.), Tahrir Institute fo Middle East Policy, Report, Washington Dc., 1.

73. SOMKUTI Bálint (2012*.): A negyedik generációs hadviselés - az érdekérvényesítés új lehetőségei*, PHD dolgozat, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 75.

74. SOMKUTI Bálint (2015.) *A negyedik generációs hadviselés*, in. *Aszimmetrikus hadviselés - Kis háborúk nagy hatással,* Zrínyi Kiadó, Budapest

75. STONE, David (2015). *The Russian Army in the Great War: The Eastern Front*, *1914–1917.* University Press of Kansas. Lawrence, 92-95.

76. STROM, Kevin J. et al (2015.): *Terrorist Plots against the United States, What we have really faced, and How we might best Defend against it*, Rand Corporation, Santa Monica, 7-9.

77. TAREK, Osman (2011.): *Egypt on the Brink, From the Rise of Nasser to the Fall of Mubarak*, Yale University Press, London, 96-106.

78. *THE IN-AMENAS Terrorist Attack, in Algeria*, Afrika Unió jelentése, El-Mohammadia, Algír, 2013., 3-4.

79. *The Russo-Turkish Wars: The History and Legacy of the Conflicts Between the Russian Empire and Ottoman Empire* (2021.), Charles River Editors, Washington, 28.

80. *The Special Apparatus of the Muslim Brotherhood: Inception, Objectives, and Evolution - Volume (III)*, Trends jelentés, 2020, 59.

81. TILLY, Charles (1976.): *The Vendee,* London, Harvard University Press, 128.

82. TOMASEVICH, Jozo (1975). *War and Revolution in Yugoslavia, 1941–1945*: The Chetniks, Stamford, stamford University Press, 78-79.

83. Tse Tung, Mao (1989.): On Guerilla Warfare, US Navy, Washington DC., 41-51.

84. TURNBULL, Stephen (2010.): *Toyotomi Hideyoshi, Leadership, Strategy, Conflict*, Osprey Publishing, Oxford, 39-40.

85. TURNBULL, Stephen (2012.): *Tokugava Ieyasu, Leadership, Strategy, Conflict*, Osprey Publishing, Oxford, 25-28.

86. TURNBULL, Stephen (2018.): *The Art of Renaissance Warfare, From the Fall of Constantinople to the Thirty Years War*, Frontline Books, Yorkshire, 187.-201.

87. *Unconventional Warfare Pocket Book* (2016.), Egyesült Államok Különleges Műveleti Parancsnoksága, Fort Bragg, 7-10.

88. WILLI, Victor J. (2021.): *The Fourth Ordeal, A History of the Muslim Brotherhood,* 55.

89. ZAMOYSKI, Adam (2016.): *Napóleon bukása és a bécsi kongresszus - (1814-1815)*, Park kiadó, Budapest, 546.-578.

90. ZAMOYSKI, Adam (2020.): *Varsó, 1920., Hogyan nem tudta Lenin Meghódítani Európát*, Rézbong Kiadó, Budapest, 70-118.

Folyóiratok

1. AGBIBOA, Daniel E. (2014*.): Terrorism without Borders: Somalia's Al-Shabaab and the global jihad network*, Journal of Terrorist Research, 5.évfolyam, 1. szám, 29-31.

2. ANTHONY, Robert J. (2007.): *Pirates, Privateers, and Buccaners of the West, in Peter Earle, Pirates Wars*, New York, St Martin's Press, 15-20.

3. B.SZABÓ János (2014.): *Bethlen Gábor hadai a Harmincéves Háborúban, A kora újkori hadügyi fejlődés Kelet-Közép-Európában: az Erdélyi Fejedelemség példája a XVII. század első felében* (2. rész), Hadtörténeti Közlemények, 2014/1., 64.

4. BARTLES, Charles K. (2016.): *Getting Gerasimov Right*, Military Review, 2016 január-februári szám, 32-33.

5. BROWNFELD, Peter (2003.): *The Afghanisation of Chechnya*, The International Spectator, 2003/3., 141-144.

6. DORMAN, W.J (2009.): *Informal Cairo: Between Islamist Insurgency and the Neglectful State?,* Security Dialogue, 40.évf.,4.sz., 426.

7. ECK Gábor (2021.): *A terrorizmus és az információs tér kapcsolódási pontjai*, Nemzetbiztonsági Szemle, 9. évfolyam, 3.szám, 56, In Dr. SERBAKOV Márton Tibor (2020*.): A terrorizmus definíciójának kérdése*, https://ujbtk.hu/dr-serbakov-marton-tibor-a-terrorizmus-definiciojanak-kerdese/ (Letöltve:2022.05.30.)

8. GERASIMOV, Valery (2016.): *The Value of Science Is in the Foresight, New Challenges Demand Rethinking the Forms and Methods of Carrying out Combat Operations*, Military Review, január-februári szám, 25-29.

9. GILLIS, John R. (1970.): *Political Decay and the European Revolutions, 1789-1848*, World Politics, 22. évfolyam, 3. szám, 362-370.

10. GOUDA, Moamen et al (2018.): *Social Welfare and ISIS Foreign Fighters*, European Journal on Criminal Policy and Research, 2021. évfolyam, 4. szám, 20-28.

11. HOFFMAN, Frank G. (2007.): *Conflict in the 21st century, The rise of Hybrid wars,* Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, Hoffman, Frank G. (2009.): Hybrid Warfare and Challenges, Small Wars Journal, 2099-es évfolyam, 52. szám, 22-28.

12. HOFFMAN, Frank G. (2009.): *Hybrid Warfare and Challenges*, Small Wars Journal, 2009-es évfolyam, 52. szám, 35-36.

13. HORVÁTH Csaba (2013.): *Az 1940-es német–francia háború stratégiai-hadászati és hadműveleti kérdései,* Seregszemle, 2013 XI/2-3., 288-290.

14. JÓJÁRT Krisztián (2019.): *A hibrid hadviselés orosz elméletének változása az ukrajnai tapasztalatok tükrében*, Hadtudomány, 2019/1-2., 49-52.

15. KISS Álmos Péter et al. (2019.): *A hibrid hadviselés fogalmának értelmezése a nemzetközi szakirodalo*mban, Hadtudományi Szemle, 2019./1., 23.

16. KOPPES, Clayton R. (1976.): *Captain Mahan, General Gordon, and the Origins of the Term 'Middle East'*, Middle Eastern Studies, 12.év., 1. szám, 95-98.

17. LELE, Ajey (2014.): *Asymmetric Warfare: A State vs Non-State Conflict*, Oasis, 2014-es július, decemberi szám

18. LIND, William S. (1989.): *The Changing Face of War: Into the Fourth Generation*, Marine Corps Gazette, 1989. októberi szám

19. LIND, William S. (2004.): *Understanding Fourth Generation War*, Military Review, Október-novemberi szám, 12.

20. MAJOROSI Ádám (2020*.): Aszimmetrikus Hadviselés Egyiptomban*, Szakmai Szemle, Budapest 18 évf., 3.szám, 53.

21. MAJOROSI Ádám (2021.): *Öngyilkos merényletek Egyiptomban a 2004 és 2020 közötti időszakban - az öngyilkosmerényletek elkövetési módjainak vizsgálata szervezettség alapján, a vallás szerepének figyelembevételével*, Külügyi Műhely, 2021/2. szám, 110-111.

22. MARSAI Viktor (2013.): *Külföldi katonai beavatkozás Maliban – az Opération Serval háttere és eredményei*, Nemzet és Biztonság, 2013/1-2.,100-101.

23. MAXWELL, David S. (2014.): *Do We Really Understand Unconventional Warfare*?, Small Wars Journal, https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/do-we-really-understand-unconventional-warfare (Letöltve:2022.05.09.), Kilcullen, D. (2019). The Evolution of Unconventional Warfare. Scandinavian Journal of Military Studies, 2(1), 61–71., https://sjms.nu/articles/10.31374/sjms.35/ (Letöltve:2022.05.09.)

24. MURO, Diego (2015.): *Why did ISIS target France?,* Centro de Estudios y Documentación Internacionales de Barcelona, 2015 november, 1.

25. PORKOLÁB Imre (2015.): *Hibrid hadviselés: új hadviselési forma, vagy régi ismerős?,* Hadtudomány, 2015/3-4., 42-43.

26. RESPERGER István: *Az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus jellemzői*, Hadtudomány, Budapest, 2010/4., 10.

27. ZEGHAL, Malika (1999.): *Religion and Politics in Egypt: The Ulema of al-Azhar, Radical Islam, and the State (1952-94),* International Journal of Middle East Studies, 31.évf. 3.szám

28. ZRINKO, Petener (2014.): *Asymmetric Warfare –Not every war has to end?,* Ministry of Defence of the Republic of Croatia, Zagreb, 38-40.

29. ZUHUR, Sherifa (2005): *A New Phase for Jihad in Egypt?* Terrorism Monitor, Vol. 3., No.10., https://jamestown.org/program/a-new-phase-for-jihad-in-egypt/ (Letöltve:2022.09.17.)

Online források

1. *1 killed, 9 injured in 2 suicide attacks in El-Tor, South Sinai* (2014.), https://english.ahram.org.eg/News/100306.aspx (Letöltés:2023.03.08.)

2. *10 injured in Alexandria bomb attacks*, https://english.ahram.org.eg/News/122671.aspx (Letöltés: 2023.04.24.)

3. *1918 - Az őszirózsás forradalom tündöklése és bukása*, https://m.mult-kor.hu/az-1918-as-oszirozsas-forradalom-tundklese-es-bukasa-20190820 (Letöltés:2022.05.07.)

4. *1998-as Arab Egyezmény a Terrorizmus Felszámolására*, https://www.refworld.org/legal/agreements/las/1998/en/29059 (Letöltés:2024.10.29.)

5. *2012 Egyptian Parliamentary Election*, https://carnegieendowment.org/2015/01/22/2012-egyptian-parliamentary-elections-pub-58800 (Letöltés:2023.01.24.)

6. *24 Egyptian Policeman Killed In Deadliest Sinai Peninsula Attack In Years* (2013.), https://www.businessinsider.com/24-egyptian-policeman-killed-in-deadliest-sinai-peninsula-attack-in-years-2013-8 (Letöltve:2023.03.21.)

7. ABOUZZOHOUR, Yasmina (2021.): *Heavy lies the crown: The survival of Arab monarchies, 10 years after the Arab Spring*, https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/03/08/heavy-lies-the-crown-the-survival-of-arab-monarchies-10-years-after-the-arab-spring/ (Letöltés.2023.02.23.)

8. *Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union*, https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-joint-session-the-congress-the-state-the-union-24 (Letöltés.2022.03.30.)

9. *After joining IS, Ansar Bayt al-Maqdis expands in Egypt* (2014.) https://www.al-monitor.com/originals/2014/12/egypt-ansar-maqdis-sinai-spread.html#ixzz80edbnpZ7 (Letöltés:2023.05.03.)

10. AHMAD, Tarek Ali (2016.): *Bomb explodes in Cairo's Coptic cathedral*, https://english.alarabiya.net/News/north-africa/2016/12/11/Egyptian-security-sources-Blast-took-place-near-Cairo-s-Coptic-cathedral (Letöltés:2023.06.02.)

11. *Ajnad Misr, a group that launched 27 terror attacks in Cairo*, https://www.egypttoday.com/Article/1/36295/Ajnad-Misr-a-group-that-launched-27-terror-attacks-in (Letöltés:2023.03.08.)

12. AKSÜT, Fahri (2020.): *Social media evolves to warfare tool: Expert*, https://www.aa.com.tr/en/science-technology/social-media-evolves-to-warfare-tool-expert/1818953 (Letöltve:2022.06.08.)

13. *Al-Shabaab claims responsibility for attack on a construction site in Lamu County March 11*, https://crisis24.garda.com/alerts/2022/03/kenya-al-shabaab-claims-responsibility-for-attack-on-a-construction-site-in-lamu-county-march-11 (Letöltve:2022,05.29.)

14. *Al-Shabaab joining al Qaeda, monitor group says*, https://edition.cnn.com/2012/02/09/world/africa/somalia-shabaab-qaeda/index.html, (Letöltve:2022.05.28.)

15. AMADEO, Kimberly (2022.): *U.S. Debt to China: How Much Is It, and Why?,* https://www.thebalance.com/u-s-debt-to-china-how-much-does-it-own-3306355 (Letöltve:2022.05.24.)

16. AMIES, Nick (2011.): *New al Qaeda threat*?, https://www.dw.com/en/israel-attacks-raise-specter-of-al-qaeda-in-egypts-sinai-peninsula/a-15327947 (Letöltés: 2022.12.17.)

17. AMIN, Shahira (2024.): *Egypt was mediating a deal to end the Gaza war. Then Saleh Al-Arouri was assassinated*., https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/egypt-hamas-israel-gaza-war-mediation-deal-saleh-al-arouri/ (Letöltés ideje:2024.01.23.)

18. ANANI, Khalil Al- (2021.): *Growing Relations between Egypt and Russia: Strategic Alliance or Marriage of Convenience*?, https://arabcenterdc.org/resource/growing-relations-between-egypt-and-russia-strategic-alliance-or-marriage-of-convenience/ (Letöltés_2024.11.30.)

19. *Anarchism as a movement, 1870–1940*, https://www.britannica.com/topic/anarchism/Anarchism-as-a-movement-1870-1940 (Letöltve: 2022.05.30.)

20. *Anglo-Zulu War*, https://www.britannica.com/event/Anglo-Zulu-War (Letöltve:2022.05.04)

21. *Ansar Beit Al-Maqdis claims Thursday Sinai attacks* (2015.), https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/126816/Egypt/Politics-/Ansar-Beit-AlMaqdis-claims-Thursday-Sinai-attacks.aspx (Letöltés.2023.05.08.)

22. *Arab uprising: Country by country – Jordan*, https://www.bbc.com/news/world-12482679 (Letöltés: 2023.02.23.)

23. *'Armed men attack peacekeeping troops in Sinai'* (2012.), https://www.jpost.com/Middle-East/Armed-men-attack-peacekeeping-troops-in-Sinai (Letöltve:2023.02.07.)

24. *Assault in Sheikh Zuweid: A turning point in Egypt's fight against terrorism*, https://timep.org/2015/07/02/assault-in-sheikh-zuwaid-a-turning-point-in-egypts-fight-against-terrorism/ (Letöltés:2024.01.11.)
25. *At least 6 dead, including civilian, in Arish suicide bomb attack* (2015.), https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/127477/Egypt/Politics-/UPDATE--At-least--dead,-including-one-civilian,-in.aspx (Letöltés.2023.05.08.)

26. *Attack on Sinai checkpoint kills 11 Egyptian troops, army says* (2022.), https://www.reuters.com/world/middle-east/eleven-egyptian-security-personnel-killed-after-foiling-terrorist-attack-army-2022-05-07/ (Letöltés.2023.07.24.)

27. ATTALAH, Lina (2011.): *Sinai contested: Outlaws, Islamists, Israel and army*, https://egyptindependent.com/sinai-contested-outlaws-islamists-israel-and-army/ (Letöltve: 2022.12.05.)

28. ATTALAH, Lina (2012.): *In Sinai, the tribe comes before the state, the state before Islamists,* https://www.egyptindependent.com/sinai-tribe-comes-state-state-islamists/ (Letöltés: 2023.01.05.)

29. AUF, Yussef (2018.): *The state of emergency in Egypt: An exception or rule?,* https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-state-of-emergency-in-egypt-an-exception-or-rule/ (Letöltés: 2023.06.08.)

30. AWAD, Marwa (2011.): *UPDATE 1-Egypt army operation nets militants in Sinai-sources,* https://www.reuters.com/article/egypt-sinai-idAFL5E7JG25J20110816 (Letöltés:2023.01.16.)

31. AZIZ, Sahar (2013.): *Sinai's Role in Morsi's Ouster*, https://carnegieendowment.org/sada/52715 (Letöltés: 2023.02.23.)

32. BARNETT, David (2013.): *Al Furqan Brigades claim 2 attacks on ships in Suez Canal, threaten more*, https://www.longwarjournal.org/archives/2013/09/al_furqan_brigades_claim_two_a.php (Letöltve:2025.02.08.)

33. BARNO, David et al. (2016.): *A New Generation of Unrestricted Warfare*, https://warontherocks.com/2016/04/a-new-generation-of-unrestricted-warfare/, (Letöltve:2022.05.24.)

34. BASSIL, Annabel: *Non-international armed conflict to continue in Sinai*? jelentés, 2019. 4., https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docmanfiles/NonInternational%20Armed%20Conflict%20To%20Continue%20In%20Sinai%20.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 26.)

35. *Between Death And Besiege – An Overview Of The Situation For Local Residents In Sinai Since The Beginning Of The Comprehensive Operation In February 2018,* jelentés; 2019., https://egyptianfront.org/wp-content/uploads/2019/05/Between-Death-andBesiege.2.pdf (Letöltve:2025.02.08.)

36. *Bombs Kill Scores in Egyptian Resort Town* (2011), http://edition.cnn.com/2005/WORLD/meast/07/23/egypt.explosions/ (Letöltve:2022.09.18.)

37. *British tourists freed hours after being kidnapped in Egypt*, https://www.theguardian.com/world/2013/mar/07/british-tourists-kidnapped-egypt (Letöltve:2023.01.03.)

38. *Cairo clashes leave 24 dead after Coptic church protest* (2011.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-15235212 (Letöltve: 2023. 06. 03.)

39. *Chinese workers seized in Egypt's Sinai peninsula* (2012.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-16813255 (Letöltve.2023.01.04.)

40. *CIA World Factbook* (2022.), https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/egypt/#people-and-society (Letöltve: 2022.12.05.)

41. CORDESMAN, Anthony H. (2014.): *The Real Revolution in Military Affairs*, Center for Strategic & International Studies, https://www.csis.org/analysis/real-revolution-military-affairs (Letöltés:2023.11.18.)

42. *Crucifixions and vice patrols show Islamic State maintains Mosul grip*, https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-city-idUSKBN1341UJ (Letöltve:2022.11.19.)

43. DEBUSMANN, Bernd Jr. (2022.): *What weapons has the US given Ukraine - and how much do they help*?, https://www.bbc.com/news/world-us-canada-60774098 (Letöltve:2022.05.18.)

44. *Decree-Law No.14 of 2012 concerning the Integrated Development of the Sinai Peninsula.*, https://leap.unep.org/countries/eg/national-legislation/decree-law-no14-2012-concerning-integrated-development-sinai (Letöltés:2023.01.23.)

45. DEMMERS, Jolle et al (2018.): *An assemblage approach to liquid warfare: AFRICOM and the 'hunt' for Joseph Kony*, https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0967010618777890 (Letöltve:2022.06.07.)

46. DETTMER, Jamie (2021.): *Rapid Taliban Offensive Avoided Tactical Mistake Made in 1990s*, https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_rapid-taliban-offensive-avoided-tactical-mistake-made-1990s/6209625.html (Letöltve:2022.05.22.)

47. DICKINSON, Peter (2021.): *The 2008 Russo-Georgian War: Putin's green light*, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-2008-russo-georgian-war-putins-green-light/ (Letöltés 2023.11.19)

48. DOWSE, Andrew et al. (2019.): *Explainer: what is 'hybrid warfare' and what is meant by the 'grey zone'?,* https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/todays-wars-are-fought-in-the-gray-zone-heres-everything-you-need-to-know-about-it/ (Letöltve:2022.05.23.)

49. *Dr. Morsi: Sinai is Priority in Nahda (Renaissance) Project*, https://ikhwanweb.com/dr-morsi%3a-sinai-is-priority-i/ (Letöltés:2023.03.01.)

50. DRAA, Abu Ahmed (2012.): *Safe haven: Mount Halal is said to be the refuge for Sinai militants*, https://egyptindependent.com/safe-haven-mount-halal-said-be-refuge-sinai-militants/ (Letöltés:2022.01.07.)

51. DRISCOLL, Elina (2020.): *INSURGENCY IN THE NORTH CAUCASUS: LESSONS OF THE FIRST CHECHEN WAR*, https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/insurgency-north-caucasus-lessons-first-chechen-war (Letöltve:2022.05.19.)

52. DUKHAN, Haian (2018.): *The Syrian Civil War: What Role do Tribal Loyalties Play?,* https://blogs.lse.ac.uk/mec/2018/07/13/the-syrian-civil-war-what-role-do-tribal-loyalties-play/ (Letöltve:2022.06.11.)

53. *East African Embassy Bombings*, https://www.fbi.gov/history/famous-cases/east-african-embassy-bombings (Letöltve:2022.11.19.)

54. ECHEVARRIA, Antulio J. (2015*.): How Should We Think about "Gray-Zone" Wars*?, https://www.militarystrategymagazine.com/article/how-should-we-think-about-gray-zone-wars/ (Letöltve:2022.05.25.)

55. *Egyiptom lakossága (2022).,* https://www.worldometers.info/world-population/egypt-population/ (Letöltve: 2022.12.05.)

56. *Egyiptomi fiatalok munkanélküliségi rátája (15-42 év),* https://www.statista.com/statistics/811968/youth-unemployment-rate-in-egypt/ (Letöltve: 2022.12.05.)

57. *Egyiptomi munkanélküliségi adatok (1991.-2022.),* https://www.macrotrends.net/countries/EGY/egypt/unemployment-rate (Letöltve: 2022.12.05.)

58. *Egyiptom-Izrael 1979-es Békeszerződés*, https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201136/volume-1136-I-17813-English.pdf 169-170. (Letöltés:2022.01.16.)

59. *Egypt attack: Gunmen kill 235 in Sinai mosque* (2017.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-42110223 (Letöltés.2023.07.04.)

60. *Egypt Bomb Kills 21 at Alexandria Coptic Church* (2011), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-12101748 (Letöltve:2022.09.18.)

61. *Egypt Bomb Kills New Year Churchgoers* (2011), https://www.theguardian.com/world/2011/jan/01/egypt-bomb-kills-new-year-churchgoers (Letöltve:2022.09.18.)

62. *Egypt continues Sinai raids, arrests '6 terrorists'* (2012.), https://www.jpost.com/Middle-East/Egypt-continues-Sinai-raids-arrests-6-terrorists (Letöltve:2023.02.07.)

63. *Egypt Coptic Christians killed in bus attack* (2017.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40059307 (Letöltés.2023.06.07.)

64. *Egypt destroyed 37 Gaza-Sinai tunnels last year: Army* (2019.), https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egypt-destroyed-37-gaza-sinai-tunnels-last-year-army/1355013 (Letöltés:2023.05.22.)

65. *Egypt kills militants, seizes weapons in Sinai offensive* (2012.) https://edition.cnn.com/2012/09/08/world/africa/egypt-sinai/index.html (Letöltve: 2023. 02. 06.)

66. *Egypt kills suspected fighters a day after tourist bus bombing* (2019.), https://www.aljazeera.com/news/2019/5/20/egypt-kills-suspected-fighters-a-day-after-tourist-bus-bombing (Letöltés:2023.05.30.)

67. *Egypt Lifted its State of Emergency: What Now?* (2021.), https://timep.org/2021/11/10/egypt-lifted-its-state-of-emergency-what-now/ (Letöltés.2023.06.08.)

68. *Egypt Militants Warn Tourists to Leave Country or Face Attack* (2014.), https://www.haaretz.com/2014-02-18/ty-article/egypt-militants-threaten-tourists/0000017f-eff0-df98-a5ff-effd02aa0000 (Letöltve:2023.04.04.)

69. *Egypt Militants Warn Tourists to Leave Country or Face Attack* (2014.) https://www.haaretz.com/2014-02-18/ty-article/egypt-militants-threaten-tourists/0000017f-eff0-df98-a5ff-effd02aa0000 (Letöltve:2023.04.04.)

70. *Egypt Muddles Through the Crisis in Gaza*, https://arabcenterdc.org/resource/egypt-muddles-through-the-crisis-in-gaza/ (Letöltés:2024.01.20.)

71. *Egypt navy ship 'hit by Sinai militants' missile'* (2015.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33557180 (Letöltés:2023.05.17.)

72. *Egypt policeman killed in operation to arrest militants* (2013.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-25036693 (Letöltve:2023.03.21.)

73. *Egypt Population*, https://www.worldometers.info/world-population/egypt-population/ (Letöltés:2024.11.03)

74. *Egypt Poverty Rate 1990-2024*, https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/egy/egypt/poverty-rate (Letöltés:2024.11.03.)

75. *Egypt President Mursi sacks officials after Sinai attacks*, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-19184637 (Letöltés:2023.02.01.)

76. *Egypt says several troops killed defending water pumping station east of Suez Canal*, https://www.france24.com/en/afrique/20220507-egypt-says-militants-kill-11-troops-east-of-suez-canal (Letöltés:2023.07.31.)

77. *Egypt sets out ambitious Israel-Gaza ceasefire plan*, https://www.aljazeera.com/news/2023/12/25/egypt-sets-out-plan-to-end-gaza-war-free-all-hostages (Letöltés:2024.01.21.)

78. *Egypt: Armed forces and tribal militias deal a severe blow to the Islamic State in Western Sinai (2022.)*, https://www.agenzianova.com/en/news/egypt-armed-forces-and-tribal-militias-deal-a-severe-blow-to-the-islamic-state-in-western-sinai/ (Letöltés:2023.07.31.)

79. *Egypt: New Constitution Mixed on Support of Rights Draft Adopted Without Consensus Amid Political Crisis* (2012.) Human Rights Watch. 30 November 2012 https://www.hrw.org/news/2012/11/29/egypt-new-constitution-mixed-support-rights (Letöltés:2023.01.24.)

80. *Egypt: Shifting tactics by armed groups curb Sinai development* (2020.), https://www.aljazeera.com/news/2020/11/9/egypt-shifting-tactics-by-armed-groups-curb-sinai-development (Letöltés:2023.07.20.)

81. *EGYPT: Six dead in assault on Sinai police station*, https://www.latimes.com/archives/blogs/babylon-beyond/story/2011-07-30/egypt-six-dead-in-assault-on-sinai-police-station (Letöltve:2022.12.30.)

82. *Egypt's Ansar Bayt al-Maqdis swears allegiance to ISIS: statement* (2014.), https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2014/11/04/Egypt-s-Ansar-Bayt-al-Maqdis-swears-allegiance-to-ISIS (Letöltve:2023.04.05.)

83. *Egypt's Coptic Christians flee Sinai after killings* (2017.), https://www.aljazeera.com/news/2017/2/26/egypts-coptic-christians-flee-sinai-after-killings (Letöltés:2023.06.03.)

84. *Egypt's third wave of terror* (2017.): https://saferworld-indepth.squarespace.com/egypts-third-wave-of-terror (Letöltve:2023.03.20.)

85. *Egyptian army changes strategy in war against terrorism in Sinai* (2022.), https://www.al-monitor.com/originals/2022/05/egyptian-army-changes-strategy-war-against-terrorism-sinai#ixzz88ZelWA7n (Letöltés:2023.07.26.)

86. *Egyptian in Red Sea knife attack supported Islamic State, sources say* (2017.), https://www.reuters.com/article/uk-egypt-security-tourists-idUKKBN1AF0J4 (Letöltés:2023.05.30.)

87. *Egyptian military kills 47 militants in the Sinai (2015.): Egyptian military kills 47 militants in the Sinai*, https://www.reuters.com/article/us-egypt-violence-idUSKBN0LA0XO20150207?feedType=RSS&feedName=worldNews (Letöltés.2023.05.08.)

88. *Egyptian Soldier Killed by Sniper in Sinai* (2013.), https://www.haaretz.com/2013-09-28/ty-article/egyptian-soldier-killed-by-sniper-in-sinai/0000017f-dc42-d3a5-af7f-feee8b180000 (Letöltés:2023.07.20.)

89. *Egyptian soldier shot dead in Cairo bus attack* (2014.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26559184 (Letöltve:2023.04.05.)

90. *Egyptian soldier shot dead in Cairo bus attack* (2014.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-26559184 (Letöltve:2023.04.05.)

91. *Egyptian troops die in Sinai bomb attack* (2013.), https://www.bbc.com/news/world-africa-25013655 (Letöltve:2023.03.21.)

92. *Egypt's Coptic Christians flee Sinai after deadly attacks* (2017.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39085285n (Letöltés:2023.06.27.)

93. *Egypt's Coptic churches hit by deadly blasts on Palm Sunday* (2017.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39544451 (Letöltés:2023.06.03.)

94. *Egypt's Islamist parties win elections to parliament*, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-16665748 (Letöltés:2023.01.24.)

95. *Egypt's Sinai rocked by wave of deadly attacks* (2015.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-33340458 (Letöltés.2023.05.08.)

96. *Egypt's tourism revenues up 27 percent in 2014: minister* (2015.), https://www.reuters.com/article/ozabs-egypt-tourism-idAFKBN0L51DZ20150201 (Letöltve:2023.04.04.)

97. *Egypt-U.S. Relations, Security*, https://egyptembassy.net/egypt-us-relations/strategic-partnership/security/ (Letöltés: 2024.11.27.)

98. EL-BEHAIRY, Nouran (2012.): *Egyptian armed forces announce results of "Operation Sinai",* https://wwww.dailynewssegypt.com/2012/09/08/egyptian-armed-forces-announce-resultsof-operation-sinai/ (Letöltve: 2023. 02. 06.)

99. ELEIBA, Ahmed (2012.): *Egypt's 'Operation Eagle' Sinai campaign draws mixed reviews*, https://english.ahram.org.eg/News/52021.aspx (Letöltve:2023.02.01.)

100. ELEIBA, Ahmed (2013.): *Clashes in Sinai over Morsi removal*, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/75792/Egypt/Politics-/Clashes-in-Sinai-over-Morsi-removal.aspx (Letöltés:2023.03.16.)

101. *ENSZ Alapokmány VII. fejezet, 41. cikk*, http://www.grotius.hu/doc/pub/HBJFWJ/az%20ensz%20alapokm%C3%A1nya.pdf (Letöltve:2022.05.25.)

102. *ENSZ Biztonsági Tanács 1566-os határozata* (2004.), file:///C:/Users/Windows10/Downloads/S_RES_1566(2004)-EN.pdf, (Letöltve:2022.11.19.), 1-2.

103. *ENSZ meghatározás a humán biztonságról*, https://www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/ (Letöltés:2023.03.08.)

104. *ENSZ Terrorizmus definíció*, https://www.unodc.org/e4j/en/terrorism/module-4/key-issues/defining-terrorism.html (Letöltve:2024.10.10)

105. *ETA*, https://www.britannica.com/topic/ETA (Letöltve:2022.05.18.)

106. ETHIRAJAN, Anbarasan (2022.): Colombo Port City: A new Dubai or a Chinese enclave? https://www.bbc.com/news/world-asia-59993386 (Letöltve:2022.05.24.)

107. *Exclusive: EgyptAir mechanic suspected in Russian plane crash*, https://web.archive.org/web/20201108095719/http://uk.reuters.com/article/us-egypt-crash-suspects-idUKKCN0V712V (Letöltés:2023.05.24.)

108. *FACTBOX-Sinai's recent history of conflict*, https://www.reuters.com/article/egypt-attack-sinai-idAFL6E8J87NL20120808 (Letöltve:2022.12.30.)

109. FADEL, Leila (2011.): *Smuggled Libyan weapons flood into Egypt*, https://www.washingtonpost.com/world/libyan-weapons-flooded-egypts-black-weapons-market/2011/10/12/gIQA2YQufL_story.html (Letöltve:2023.01.02.)

110. FADEL, Leila (2012.): *Egypt Accused Of Inflating Facts On Sinai Attacks*, https://www.npr.org/2012/08/10/158549062/egypt-accused-of-bogus-attacks (Letöltve:2023.02.07.)

111. FAHIM, Kareem (2011): *Fatal Bomb Hits a Church in Egypt*, https://www.nytimes.com/2011/01/02/world/middleeast/02egypt.html (Letöltve:2022.09.18.)

112. FAHMY, Mohamed Fade (2011.): *Officials: Egypt to target al Qaeda cells said to be training in Sinai*, http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/08/12/egypt.al.qaeda.operation/index.html (Letöltés: 2022.12.17.)

113. FAHMY, Mohamed Fadel (2012.): *Al Qaeda-inspired group claims responsibility for border attack,* http://edition.cnn.com/2012/09/23/world/meast/israel-egypt-border-attack/ (Letöltés.2022.02.09.)

114. FAKHRY, Yasmine (2013.): *A Voice from Egypt: Why People turned against Morsi*? http://www.irenees.net/bdf_fiche-entretien-178_fr.html (Letöltés:2023.03.08.)

115. FALLAS, Amy (2022.): *Beyond Sectarian Violence: Socioeconomic Challenges for Copts in Egypt*, Tahrir Institue, The Middle East Policy, Report, https://timep.org/2022/01/12/beyond-sectarian-violence-socioeconomic-challenges-for-copts-in-egypt/ (Letöltés:2023.06.03.)

116. FICK, Maggie (2014.): *Egyptian soldiers killed in Sinai as protest toll rises to 49*, https://www.reuters.com/article/us-egypt-clashes-idUSBREA0P0CO20140126 (Letöltve:2023.03.29.)

117. FILMER, Antonia (2022.): China expanding its ports worldwide, https://www.sundayguardianlive.com/world/china-expanding-ports-worldwide (Letöltve:2022.05.24.)

118. *Five years on, France to try suspects in Charlie Hebdo killings*, https://www.reuters.com/article/us-france-charliehebdo-idUSKBN25O21W (Letöltve:2022.05.28.)

119. FOWLER, Mike (2019.): *The Rise of the Present Unconventional Character of Warfare*, https://thestrategybridge.org/the-bridge/2019/11/4/the-rise-of-the-present-unconventional-character-of-warfare (Letöltés:2022.05.12.)

120. *Furqan Brigades*, https://timep.org/2014/07/23/kitab-al-furqan/ (Letöltve:2023.03.20.)

121. GEBEILY, Maya et al. (2024.): How Assad's army collapsed in Syria: demoralised conscripts, absent allies, https://www.reuters.com/world/middle-east/demoralised-abandoned-by-allies-why-assads-army-failed-fight-syria-2024-12-12/ (Letöltés:2024.12.18.)

122. GOLD, Zack (2014.): *Security in the Sinai: Present and Future*, ICCT Report, 12. https://web.archive.org/web/20141013112352/http://www.icct.nl/download/file/ICCT-Gold-Security-In-The-Sinai-March-2014.pdf (Letöltés:2023.02.13.)

123. GREENBERG, Joel (2011.): *Attacks kill 8 in southern Israel, drawing counterstrike in Gaza*, https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/gunmen-attack-israeli-bus-near-egypt-border/2011/08/18/gIQAtFf8MJ_story.html (Letöltés:2023.01.18.)

124. GREENBERG, Joel (2011.): *On Israel's uneasy border with Egypt, a fence rises*, https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/on-israels-uneasy-border-with-egypt-a-fence-rises/2011/11/28/gIQAZt19JO_story.html (Letöltve:2023.01.02.)

125. GULHANE, Joel (2014.): *Ansar Beit Al-Maqdis claim Taba bus bombing*, http://www.dailynewsegypt.com/2014/02/18/ansar-beit-al-maqdis-claim-taba-bus-bombing/ (Letöltve:2023.04.04.)

126. *Gunman kills 11 in attacks on Coptic church, Christian-owned shop in Egypt* (2017.), https://www.reuters.com/article/us-egypt-security/gunman-kills-11-in-attacks-on-coptic-church-christian-owned-shop-in-egypt-idUSKBN1EN0SX (Letöltés.2023.06.07.)

127. *Gunmen kill Egyptian tribal leader and son in Sinai*, https://www.jpost.com/Middle-East/Gunmen-kill-Egyptian-tribal-leader-and-son-in-Sinai (Letöltés:2023.02.09.)

128. HALAWI, Jailan (2011.): *Clamp-down in Sinai*, https://web.archive.org/web/20110819022837/http://weekly.ahram.org.eg/2011/1061/eg4.htm (Letöltés:2022.01.17.)

129. HALE, Erin (2021.): *China uses maritime militia to assert claim on South China Sea*, https://www.aljazeera.com/news/2021/11/19/china-supports-maritime-militia-to-assert-south-china-sea-claim (Letölve:2022.05.23.)

130. HAMED, Salma et al. (2012.): *Timeline of Morsi and the Judiciary: One Year in Power*, https://dailynewsegypt.com/2013/06/29/timeline-of-morsi-and-the-judiciary-one-year-in-power/ (Letöltés:2023.03.08.)

131. HAMID, Shadi (2016.): *Everyone says the Libya intervention was a failure. They're wrong,* https://www.vox.com/2016/4/5/11363288/libya-intervention-success (Letöltés 2023.11.19)

132. HANAFI, Mohamad (2021.): *Egypt allocates billions for development in Sinai*, https://www.al-monitor.com/originals/2021/09/egypt-allocates-billions-development-sinai (Letöltés:2023.07.18.)

133. HANNA, Michael Wahid (2021.): *How the Counter-terrorism Imperative Has Warped U.S.-Egyptian Ties*, https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/egypt/how-counter-terrorism-imperative-has-warped-us-egyptian-ties (Letöltés:2024.11.26.)

134. HASIB, Bassant (2021.): *Manipulating uncertainty: cybersecurity politics in Egypt*, Journal of Cybersecurity, Vol 7., No. 1., https://academic.oup.com/cybersecurity/article/7/1/tyaa026/6137887 (Letötlés:2024.01.17.)

135. HASSAN, Ahmed Mohammed et al. (2017.): *Islamic State seeks to impose religious rules in Egypt's North Sinai*, https://www.reuters.com/investigates/special-report/egypt-politics-sinai/ (Letöltés:2023.06.27.)

136. HAUSLOHNER, Abigail (2013.): *Insurgency takes root in Egypt's Sinai*, https://www.washingtonpost.com/world/insurgency-takes-root-in-egypts-sinai/2013/07/28/2e3e01da-f7a4-11e2-a954-358d90d5d72d_story.html?utm_term=.c42c8fd813a8 (Letöltés:2023.05.01.)

137. *History goes up in smoke at Egypt's sacked Mallawi museum*, https://english.alarabiya.net/perspective/features/2013/09/02/History-goes-up-in-smoke-at-Egypt-s-sacked-Mallawi-museum (Letöltés:2023.03.16.)

138. HOFFMAN, Adam (2015.): *The Islamic State's Use of Social Media: Terrorism's Siren Song in the Digital Age*, Institute for National Security Studies, https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/systemfiles/The%20Islamic%20State%E2%80%99s%20Use%20of%20Social%20Media%20Terrorism%E2%80%99s%20Siren%20Song%20in%20the%20Digital%20Age%20%20Adam%20Hoffman.pdf (Letöltve:2022.06.09.)

139. HOFFMAN, Jon (2023.): *Ten Years After Coup, the U.S. Still Supports Tyranny in Egypt*, https://www.cato.org/commentary/ten-years-after-coup-us-still-supports-tyranny-egypt (Letöltés:2024.11.26.)

140. *How Bread Shortages Helped Ignite the French Revolution*, https://www.history.com/news/bread-french-revolution-marie-antoinette (Letöltés:2023.03.08.)

141. HUFFMAN, Tyler (2015.): *Sinai security stymied by continued terrorist attacks*, www.al-monitor.com/pulse/origi-nals/2015/04/egypt-wilayat-sinai-salafist-jihad-attack-photos.html (Letöltve: 2023. 05. 01.)

142. *Human Rights Watch Report (2005.): Mass Arrest and Torture in Sinai*, https://www.hrw.org/reports/2005/egypt0205/3.htm (Letöltve: 2020. 04. 25.)

143. IMONTI, Felix (2013.): *Morsi, Egypt Face Economic Meltdown*, https://www.al-monitor.com/originals/2013/01/economy-egypt-morsi-revolution.html (Letöltés:2023.03.08.)

144. *In Amenas inquest: British victims of Algeria attack* (2014.), https://www.bbc.com/news/uk-29127935 (Letöltés.2023.06.14.)

145. *ISIS-Linked Ansar Beit al-Maqdis Says It Killed U.S. Oil Worker William Henderson* (2014.), https://www.nbcnews.com/storyline/isis-terror/isis-linked-ansar-beit-al-maqdis-says-it-killed-u-n258786 (Letöltés: 2023.05.03.)

146. *Islamic State – Sinai Province, Center For International Security and Stabilisation, Stamford University*, https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/islamic-state-sinai-province#highlight_text_11958 (Letöltés: 2023.05.03.)

147. *Islamic State Claims Attack on Police in Suez Canal City* (2022.), https://www.voanews.com/a/islamic-state-claims-attack-on-police-in-suez-canal-city-/6899251.html (Letöltés:2023.07.31.)

148. *Islamic State evolves 'emoji' tactics to peddle propaganda online*, https://www.politico.eu/article/islamic-state-disinformation-social-media/ (Letöltve:2022.06.09.)

149. Islamic State leader in Sinai surrenders to Egyptian authorities (2021.), https://www.al-monitor.com/originals/2021/09/islamic-state-leader-sinai-surrenders-egyptian-authorities#ixzz86lSPK5ar (Letöltés.2023.07.07.)

150. *Islamic State militants 'besiege key points' near Egypt's Suez Canal* (2022.), The New Arab, https://www.newarab.com/news/militants-besiege-key-points-near-egypts-suez-canal (Letöltés:2023.03.14.)

151. *Islamic State Sinai Province (IS-Sinai),* https://www.nationalsecurity.gov.au/what-australia-is-doing/terrorist-organisations/listed-terrorist-organisations/islamic-state-sinai-province-(is-sinai) (Letöltés.2023.07.24.)

152. *Islamic State: Egyptian militants pledge loyalty*, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29993183 (Letöltés:2023.05.01.)

153. *IS-linked militants kill seven Egyptian troops in attack near Suez Canal* (2022.), https://www.newarab.com/news/militants-kill-seven-egyptian-troops-suez-canal-attack (Letöltés:2023.07.31.)

154. ISMAIL, Anima (2018.): *Bomb kills three Vietnamese tourists, Egyptian guide near pyramids: officials*, https://www.reuters.com/article/us-egypt-blast-idUSKCN1OR1DK (Letöltés:2023.05.30.)

155. *Israel launches Gaza air strikes in retaliation for Eilat attacks*, 2011., https://www.theguardian.com/world/2011/aug/18/israel-air-strikes-gaza-eilat-attacks (Letöltés:2023.01.18.)

156. *Israel's 2016 Counter-Terrorism Law and 1945 Emergency Regulations Regarding the Outlawing of Six*(2021.)Palestinian Human Rights and Civil Society Groups, Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel Report, 2-3., https://www.adalah.org/uploads/uploads/Adalah_Expert_Opinion_Palestinian6_Nov2021.pdf (Letöltve:2022.11.19.)

157. *Israel-Hamas war: Egypt proposes three-step ceasefire plan*, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/12/29/israel-hamas-war-egypt-proposes-three-step-ceasefire-plan_6385088_4.html# (Letöltés:2024.01.21.)

158. *Israeli official confirms strong cooperation with Egypt in Sinai* (2017.), https://www.timesofisrael.com/israeli-official-confirms-strong-cooperation-with-egypt-in-sinai/ (Letöltés:2024.11.27.)

159. *Izrael Terrorizmus definíció*, https://english.mod.gov.il/About/Innovative_Strength/Pages/Fighting_Terror_in_the_Legal_Arena.aspx (Letöltve:2024.10.10)

160. *Jemeni támadások*: https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/al-qaeda-yemen#text_block_11382 (Letöltve:2022.05.03.)

161. JENKINS, Brina Michael (2016.): *Five Years After the Death of Osama bin Laden, Is the World Safer?*, , https://www.rand.org/blog/2016/05/five-years-after-the-death-of-osama-bin-laden-is-the.html (Letöltés: 2022.12.17.)

162. JOFFRE, Tzvi (2021.): *ISIS in Sinai leader killed in clash with Egyptian forces – report*, https://www.jpost.com/middle-east/isis-in-sinai-leader-killed-in-clash-with-egyptian-forces-report-662927 (Letöltés.2023.07.24.)

163. KATZ, Yaakov (2011.): *Egypt launches massive operation to control Sinai*, https://www.jpost.com/defense/egypt-launches-massive-operation-to-control-sinai (Letöltés:2022.01.16.)

164. KATZ, Yaakov et al. (2011.): *Eight killed in massive terror assault near Eilat*, https://www.jpost.com/defense/eight-killed-in-massive-terror-assault-near-eilat (Letöltés:2023.01.18.)

165. KHALED, Osama (2011.): *Special forces deployed to Sinai to restore security*, https://egyptindependent.com/special-forces-deployed-sinai-restore-security/ (Letöltés:2022.01.17.)

166. KHALIL, Ashraf (2013.): *The Saga of Sinai: A Neglected Hotspot Egypt's Morsi Must Not Let Explode,* https://world.time.com/2013/06/21/the-saga-of-sinai-a-neglected-hotspot-egypts-morsi-must-not-let-explode/ (Letöltés: 2023.02.23.)

167. *Kidnapped Israeli tourist released in Egypt*, https://www.timesofisrael.com/kidnapped-israeli-tourist-released-in-egypt/ (Letöltés:2023.01.03.)

168. KILCULLEN, D. (2019). *The Evolution of Unconventional Warfare*. Scandinavian Journal of Military Studies, 2(1), 61–71., https://sjms.nu/articles/10.31374/sjms.35/ (Letöltve:2022.05.09.)

169. KINGSLEY, Patrick et al (2013.): *Mohamed Morsi ousted in Egypt's second revolution in two years*, https://www.theguardian.com/world/2013/jul/03/mohamed-morsi-egypt-second-revolution (Letöltés:2023.03.16.)

170. KINGSLEY, Patrick et al (2015.): *At least 32 killed in Egypt as militants attack army and police targets in Sinai,* https://www.theguardian.com/world/2015/jan/29/egypt-army-police-sinai-el-arish-sheikh-zuwayed-rafah (Letöltés.2023.05.08.)

171. KIRKPATRICK, David D. (2012.): *Egyptian Islamists Approve Draft Constitution Despite Objections*, https://www.nytimes.com/2012/11/30/world/middleeast/panel-drafting-egypts-constitution-prepares-quick-vote.html?ref=world&pagewanted=all (Letöltve.2022.01.23.)

172. KIRKPATRICK, David D. (2017.): *In Snub to U.S., Russia and Egypt Move Toward Deal on Air Bases*, https://www.nytimes.com/2017/11/30/world/middleeast/russia-egypt-air-bases.html (Letöltés:2024.11.30.)

173. KNOLL, David, et al. (2021.): *China's Irregular Approach to War: The Myth of a Purely Conventional Future Fight,* https://mwi.usma.edu/chinas-irregular-approach-to-war-the-myth-of-a-purely-conventional-future-fight/ (Letöltve:2022.05.24.)

174. KRIKPATRICK, David et al (2012.): *Citing Deadlock, Egypt's Leader Seizes New Power and Plans Mubarak Retrial*, New York Times, https://www.nytimes.com/2012/11/23/world/middleeast/egypts-president-morsi-gives-himself-new-powers.html (Letöltés:2023.03.08.)

175. LANGE, Katie (2023.): *Highlighting History: How "Tet" Began the End of Vietnam*, https://www.defense.gov/News/Feature-Stories/Story/Article/3291950/highlighting-history-how-tet-began-the-end-of-vietnam/ (Letöltés:2025.02.15.)

176. LEE, Matthew (2018.): *US to release $1.2 billion in military aid to Egypt*, https://apnews.com/united-states-government-547037174c104eeab1ea651b5e509e9b (Letöltés:2024.11.26.)

177. LEVY, Ido (2021.): *Egypt's Counterinsurgency Success in Sinai*, The Washington Institute for Near east Policy, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/egypts-counterinsurgency-success-sinai (Letöltve:2025.02.08.)

178. *Libya killings: Who were the 21 Copts?* (2015.), https://www.bbc.com/news/world-middle-east-31490089 (Letöltés:2023.06.03.)

179. *Libya Timeline: Since Qaddafi's Ouster*, https://www.usip.org/libya-timeline-qaddafis-ouster (Letöltve:2023.01.02.)

180. *Little-known group claims attack targeting Egypt public prosecutor*, https://www.reuters.com/article/us-egypt-violence-claim-idUSKCN0P90XF20150629 (Letöltve:2023.04.26.)

181. *London attack: Khalid Masood identified as killer*, https://www.bbc.com/news/uk-39372154 (Letöltve:2022.05.28.)

182. *London Bridge: What we know about the attack* (2019.), https://www.bbc.com/news/uk-50594810 (Letöltés:2023.05.30.)

183. *Londono, Ernesto et al. (2012.): Militants in Egypt kill 15 police officers in Sinai attack*, https://www.washingtonpost.com/world/militants-in-egypt-kill-15-police-officers-in-sinai-attack/2012/08/05/2c29d478-df4a-11e1-8d48-2b1243f34c85_story.html (Letöltés:2023.02.01.)

184. LOTFI, Fatma (2020.): *Egypt faces protracted security challenges along western borders with Libya*, https://dailynewsegypt.com/2020/07/28/egypt-faces-protracted-security-challenges-along-western-borders-with-libya/ (Letöltés:2023.03.07.)

185. MACFARQUHAR, Neil (2005): *Bombing at Cairo Tourist Site Leaves 2 Dead, 18 Wounded, New York Times*, https://www.nytimes.com/2005/04/08/world/africa/bombing-atcairo-tourist-site-leaves-2-dead-18-wounded.html (Letöltve: 2022.09.18.)

186. MAGDY, Samy et al. (2023.): *Egypt floats plan to end Israel-Hamas war. The proposal gets a cool reception*, https://apnews.com/article/israel-hamas-war-news-12-25-2023-151faf920facb9910a254c2987e00d5f (Letöltés:2024.01.21.)

187. MAHER Hatem et al. (2012.): UPDATED: *Egyptian troops strike hard in North Sinai after multiple attacks,* https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/49906/Egypt/Politics-/UPDATED-Egyptian-troops-strike-hard-in-North-Sinai.aspx (Letöltve: 2022.12.05.)

188. MALSIN, Jared (2015). *Egypt says terror attack foiled at temple in tourist city of Luxor*, https://www.theguardian.com/world/2015/jun/10/egyptian-tourist-city-of-luxor-hit-by-suicide-bomb-attack (Letöltés:2023.05.22.)

189. MANDELBAUM, Michael (1999.): *A Perfect Failure: NATO's War against Yugoslavia.,* Foreign Affairs, vol. 78/5, 2–8., https://doi.org/10.2307/20049444. (Letöltve:2023.11.19)

190. MANDOUR, Maged (2018.): *Egypt's Comprehensive Military Operation*, Carnegie Endowmnet for International Peace, https://carnegieendowment.org/sada/75556 (Letöltve:2025.02.08.)

191. MANDOUR, Maged (2018.): Egypt's Evolving Alliance with Israel, https://carnegieendowment.org/sada/2018/03/egypts-evolving-alliance-with-israel?lang=en (Letöltés:2024.11.27.)

192. *Mansoura death toll rises to 16, mostly policemen* (2013.), https://english.ahram.org.eg/News/90009.aspx (Letöltve:2023.03.29.)

193. MARIGHELLA, Carlos: *Minimanual of the Urban Guerrilla*, https://www.marxists.org/archive/marighella-carlos/1969/06/minimanual-urban-guerrilla/ch07.htm (Letöltve:2022.06.08.)

194. MARUF, Harun et al. (2022.): *At Least 30 Burundian AU Soldiers Killed in Al-Shabab Attack, Official Says,* https://www.voanews.com/a/at-least-30-burundian-au-soldiers-killed-in-al-shabab-attack-official-says-/6557087.html (Letöltve:2022.05.29.)

195. MATTHEWS, Owen (2016.): *Metrojet Crash: Why The Insider Threat to Airport Security Isn't Just Egypt's Problem,* https://www.newsweek.com/2016/06/03/egyptair-metrojet-flight-9268-airport-security-462784.html (Letöltés:2023.05.30.)

196. MAXWELL, David S. (2014.): *Do We Really Understand Unconventional Warfare*?, Small Wars Journal, https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/do-we-really-understand-unconventional-warfare (Letöltve:2022.05.09.)

197. MCGREAL, Christ et al. (2011.*): Hosni Mubarak resigns – and Egypt celebrates a new dawn*, https://www.theguardian.com/world/2011/feb/11/hosni-mubarak-resigns-egypt-cairo (Letöltés:2022.12.26.)

198. MCKEW, Molly (2017.): *The Gerasimov Doctrine, It's Russia's new chaos theory of political warfare. And it's probably being used on you*, https://www.politico.com/magazine/story/2017/09/05/gerasimov-doctrine-russia-foreign-policy-215538/ (Letöltve:2022.05.15.)

199. MCMANUS, Allison (2020.): *The Egyptian Military's Terrorism Containment Campaign in North Sinai*, https://carnegieendowment.org/sada/82218 (Letöltve:2025.02.08.)

200. MCSWEENEY, Daniel (2011.): *The CNN Effect and Somalia*, https://www.e-ir.info/2011/08/11/the-cnn-effect-and-somalia/ (Letöltés:2024.10.30.)

201. *Mega Projects on every inch of Sinai* (2022.), https://www.sis.gov.eg/Story/165520/Mega-Projects-on-every-inch-of-Sinai?lang=en-us (Letöltés:2023.07.18.)

202. MELIK, James (2012.): *Sinai Bedouin 'left out of region's economic development'*, https://www.bbc.com/news/business-19267223 (Letöltve:2022.12.26.)

203. MEZZOFIORE, Gianluca (2015.): *Isis claims 'Schweppes can bomb' blew up Russian Metrojet flight 9268 in Egypt's Sinai – Dabiq*, https://www.ibtimes.co.uk/isis-claim-schweppes-can-bomb-blew-russian-metrojet-flight-9268-egypts-sinai-dabiq-1529374 (Letöltés:2023.05.24.)

204. MEZZOFIORE, Gianluca (2015.): *Russian plane crash: 'Terror act' brought down Metrojet flight 9268 in Sinai,* https://www.ibtimes.co.uk/russian-plane-crash-terror-act-brought-down-metrojet-flight-9268-sinai-1529088 (Letöltés:2023.05.24.)

205. MILLER, Elhanan (2012.): *Khairat Shater, the candidate who wasn't supposed to run, Not only Israel but Egyptian liberals, too, are wary of the Islamist bidding unexpectedly to be president,* https://www.timesofisrael.com/who-are-you-khairat-shater/ (Letöltve:2023.01.30.)

206. MOHAMAD, Amer (2019.): *Superficial Gains, but No Lasting Success in Sinai 2018*, https://timep.org/2019/02/07/superficial-gains-but-no-lasting-success-in-sinai-2018/ (Letöltve:2025.02.08.)

207. MOHAMED, Yusri (2012.): *Egypt condemns 14 to death for 2011 Sinai attack*, https://www.reuters.com/article/us-egypt-militants-ruling-idUSBRE87D0RG20120814 (Letöltve:2022.12.30.)

208. MOHAMED, Yusri et al (2015.): *More than 100 dead as militants, Egyptian army clash in North Sinai,* https://www.reuters.com/article/egypt-security-hospital-idUKKCN0PB44N20150702 (Letöltés.2023.05.08.)

209. MOLNÁR Dávid: *Az ostromlott város, ahol „a forradalom vert tábort”. A párizsi Kommün,* https://ujkor.hu/content/az-ostromlott-varos-ahol-forradalom-vert-tabort-parizsi-kommun (Letöltve:2022.05.04.)

210. MOLLY, Connor (2012.): *Supporters of Jerusalem” claim responsibility for latest pipeline bombing*, http://www.dailynewsegypt.com/2012/07/26/supporters-of-jerusalem-claim-responsibility-for-latest-pipeline-bombing/ (Letöltve:2023.03.21.)

211. *Movement on new Egyptian constitution, despite fervent opposition*, http://edition.cnn.com/2012/11/29/world/meast/egypt-protests/index.html?hpt=wo_c2 (Letöltés:2023.01.23.)

212. MULVES, Stephen (2000.): *Can Russia win the Chechen war* ?, http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/597594.stm (Letöltés:2023.11.19.)

213. MYERS, Steven Lee et al (2012.).: *After Sinai Attack, U.S. and Egypt Step Up Talks on Security*; 2012. https://www.nytimes.com/2012/08/12/world/middleeast/egypt-and-us-step-uptalks-on-security-assistance.html (Letöltés ideje: 2020. 04. 25)

214. MYRE, Greg et al. (2005): *Death Toll Rises to at Least 90 in Bombings at Egyptian Resort* New York Times, https://www.nytimes.com/2005/07/24/world/middleeast/death-tollrises-to-at-least-90-in-bombings-at-egyptian.html (Letöltve:2022.09.18.)

215. NELSON, Soraya Sarhaddi (2012.): *To Be Heard, Egypt's Bedouins Take Tourists Hostage,* https://www.npr.org/2012/03/28/149145272/to-be-heard-egypts-bedouin-take-tourists-hostage (Letöltve:2023.01.03.)

216. *Nigeria's Boko Haram pledges allegiance to Islamic State*, https://www.bbc.com/news/world-africa-31784538 (Letöltve: 2022.05.28.)

217. *North Sinai’s ATM war,* https://www.madamasr.com/en/2020/02/04/feature/society/north-sinais-atm-war/ (Letöltés:2023.03.01.)

218. *November 2015 attacks: A timeline of the night that shook the French capital*, https://www.france24.com/en/france/20210908-paris-november-2015-attacks-a-timeline-of-the-night-that-shook-the-city (Letöltve:2022.05.29.)

219. ODZIEMKOWSKI, Janus (2020.): *The Polish-Bolshevik War, The Heroic Nation Rescued Itself,* https://polishhistory.pl/the-polish-bolshevik-war/ (Letöltés:2023.11.11.)

220. OHAYON, Meir (2014.): *Radical Salafis claim responsibility for Eilat rocket fire*, https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4483361,00.html (Letöltve:2023.03.29.)

221. *One dead after Thursday's bomb attack in Cairo* (2013.), https://english.ahram.org.eg/News/80943.aspx (Letöltve:2023.03.21.)

222. *Opposition fighters declare Syria's Damascus 'liberated', al-Assad ousted* (2024.), https://www.aljazeera.com/news/2024/12/8/opposition-fighters-take-syrian-capital-damascus (Letöltés:2024.12.19.)

223. *Paris Attacks Trial Resumes With Main Suspect Back in Court*, https://www.voanews.com/a/paris-attacks-trial-resumes-with-main-suspect-back-in-court-/6386417.html (Letöltve:2022.05.29.)

224. PAVELIC, Boris (2023.): *Operation Storm Anniversary Highlights Croatia and Serbia's Bitter Mistrust*, https://balkaninsight.com/2022/08/03/operation-storm-anniversary-highlights-croatia-and-serbias-bitter-mistrust/ (Letöltés:2023.11.19.)

225. PELHAM, Nicolas (2012.): *In Sinai: The Uprising of the Bedouin*, https://ict.org.il/in-sinai-the-uprising-of-the-bedouin/ (Letöltés: 2023.01.05.)

226. PELHAM, Nicolas (2012.): *Sinai: The Buffer Erodes*, https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Middle%20East/pr0912pelham.pdf (Letöltve:2022.12.26.)

227. *People's Assembly receives dissolution order from SCAF*, 2012., https://egyptindependent.com/peoples-assembly-receives-dissolution-order-scaf/ (Letöltés: 2023.01.30.)

228. PERRY, Tom et al (2011.): *Egypt gas pipeline attacked, Israel, Jordan flow hit,* https://www.reuters.com/article/us-egypt-gas-idUSTRE7141V020110205 (Letöltve:2022.12.28.)

229. PHILIP, Snehesh Alex (2021.): *Taliban 'has armed drone unit to track & take down targets', which helped it capture Kabul*, https://theprint.in/world/taliban-has-armed-drone-unit-to-track-take-down-targets-which-helped-it-capture-kabul/734358/ (Letöltve:2022.06.09.)

230. POWERS, Thomas (2010.): *How the Battle of Little Bighorn Was Won*, https://www.smithsonianmag.com/history/how-the-battle-of-little-bighorn-was-won-63880188/ (Letöltve:2022.05.05.)

231. *Rabaa: The massacre that ended the Arab Spring (2019.),* https://www.middleeasteye.net/news/rabaa-massacre-ended-arab-spring (Letöltés:2023.03.16.)

232. RASHIDI, Sarah El- (2013.): *Lawlessness Engulfs Sinai's Bedouins*, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/lawlessness-engulfs-sinais-bedouins/ (Letöltés.2023.01.05.)

233. RASHIDI, Sarah El (2013.): *Morsi's Failures in Sinai: A Cautionary Tale,* https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsi-s-failures-in-sinai-a-cautionary-tale/ (Letöltve:2023.01.14.)

234. *Report: Egypt kills 2 Beduin at Sinai military checkpoint* (2011.), https://www.jpost.com/Breaking-News/Report-Egypt-kills-2-Beduin-at-Sinai-military-checkpoint (Letöltés.2023.01.18.)

235. *Report: Egyptian attack helicopters kill 15 jihadists in Sinai*, https://www.jpost.com/defense/report-egyptian-attack-helicopters-strike-jihadist-targets-in-sinai-325143 (Letöltés:2023.06.27.)

236. REVKIN, Mara (2013.): *Outsourcing Justice in the Sinai: Sharia Courts Thrive in the Shadow of a Weak State,* https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/outsourcing-justice-in-the-sinai-sharia-courts-thrive-in-the-shadow-of-a-weak-state/ (Letöltve:2025.02.08.)

237. REVKIN, Mara (2013.): Sharia courts of the Sinai, https://foreignpolicy.com/2013/09/20/sharia-courts-of-the-sinai/ (Letöltés: 2023.02.06.)

238. *Revolutionary Punishment*, https://timep.org/2017/03/29/revolutionary-punishment/ (Letöltés: 2023.04.24.)

239. *Rien, azaz semmi – írta naplójába a gyanútlan XVI. Lajos a Bastille ostromának napján*, https://mult-kor.hu/rien-azaz-semmi-irta-naplojaba-a-gyanutlan-xvi-lajos-bastille-ostromanak-napjan-20210714 (Letöltés:2022.05.08.)

240. ROLL, Stephan (2024.): *Ice Age for the 'Cold Peace' between Egypt and Israel*, https://www.swp-berlin.org/10.18449/2024C10/ (Letöltés:2024.11.27.)

241. *Russian-Egyptian tactical exercise 'Defenders of Friendship 2021' kick off: TASS* (2021.), https://www.egypttoday.com/Article/1/108925/Russian-Egyptian-tactical-exercise-%E2%80%98Defenders-of-Friendship-2021%E2%80%99-kick-off (Letöltés:2024.11.30.)

242. SAID Omar (2017.): *Clashes between Jund al-Islam and Province of Sinai: The return of Al-Qaeda?,* https://madamasr.com/en/2017/11/14/feature/politics/clashes-between-jund-al-islam-and-province-of-sinai-the-return-of-al-qaeda/ (Letöltve:2022.04.09.)

243. SAKER, Taha (2017.): *Egypt's state of emergency in 2017: constitutional enforcement and consequences,* https://egyptindependent.com/egypt-s-state-emergency-2017-constitutional-enforcement-and-consequences/ (Letöltés: 2023.06.08.)

244. *Salafi group takes responsibility for Eilat rockets, Two rockets fired into Israeli territory Monday night; no injuries reported; forces still searching for landing site* (2014.), https://www.timesofisrael.com/salafi-group-takes-responsibility-for-eilat-rockets/ (Letöltve:2023.03.29.)

245. SALEM, Ahmed (2017). *The Re-emergence of Jund al-Islam: A new chapter in the conflict between al-Qaeda and ISIS.*,

https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-re-emergence-of-jund-al-islam-a-new-chapter-in-the-conflict-between-al-qaeda-and-isis/ (Letöltve:2025.02.08.)

246. SANMARTIN, Olivier (2017.): *The Sinai Peninsula, a project zone*, https://books.openedition.org/editionscnrs/58485 (Letöltés:2024.11.08.), 94-95.o., 2004-es adat

247. SANTORA, Marc (2023.): *This Is What Trench Warfare on the Front Line Is Like*, New York Times, https://www.nytimes.com/2023/03/05/world/europe/trench-warfare-ukraine-frontline.html (Letöltés:2023.11.11.)

248. SCHENKER, David (2012.): *The MFO Under Fire in Sinai,* https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/mfo-under-fire-sinai (Letöltve:2023.01.04.)

249. SCHWEITZER, Yoram (2016.): *The Weakening of Wilayat Sinai*, https://www.inss.org.il/publication/the-weakening-of-wilayat-sinai/ (Letöltés.2023.06.29.)

250. SCHWEITZER, Yoram et al (2020.): *Islamic State Province in Sinai Changes its Strategy: Are Israel and the Suez Canal in the Crosshairs*?, https://www.inss.org.il/publication/sinai-isis/ (Letöltve:2025.02.08.)

251. *Security source: CSF vehicle in Sinai was shot at (2012.),* Daily News Egypt, http://dailynewsegypt.com/2012/10/08/security-source-csf-vehicle-in-sinai-was-shot-at/ (Letöltés:2023.02.13.)

252. *Sehol sem sikerült megvalósítania az általa elképzelt forradalmat Che Guevarának,* https://mult-kor.hu/sehol-sem-sikerult-megvalositania-az-altala-elkepzelt-forradalmat-che-guevaranak-20190614 (Letöltve:2022.06.11.)

253. *September 11 Attacks (2022.),* https://www.history.com/topics/21st-century/9-11-attacks (Letöltve:2022.11.19.)

254. *Several people killed in suspected Al Shabaab attack in Kenya,* https://www.france24.com/en/africa/20220103-several-people-killed-in-suspected-al-shabaab-attack-in-kenya (Letöltve:2022.05.29.)

255. SHAY, Saul (2019.): *Egypt's Comprehensive Operation Sinai 2018: One Year On*, https://www.israeldefense.co.il/en/node/37642 (Letöltés.2023.07.04.)

256. SHEA, Joey (2021.): *North Sinai's Information Blackout*, Tahrir Institute, https://timep.org/2021/06/04/north-sinais-information-blackout/ (Letöltés:2023.05.22.)

257. SHEHATA, Said (2011.): *Profile: Egypt's Freedom and Justice Party*, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-15899548 (Letöltés:2023.01.24.)

258. SHEIKH, Nourhan El (2024.): *Egypt-Russia Relations: Drivers and Dimensions of a Stable Partnership*, https://therussiaprogram.org/gs_egypt_ru (Letöltés:2024.11.30.)

259. SHERIF, Ashraf El- (2014.): *The Egyptian Muslim Brotherhood's Failures*, https://carnegieendowment.org/2014/07/01/egyptian-muslim-brotherhood-s-failures-pub-56046 (Letöltés:2023.01.24.)

260. SHERIF, Ashraf el (2014.): *The Muslim Brotherhood and the Future of Political Islam in Egypt*, https://carnegieendowment.org/2014/10/21/muslim-brotherhood-and-future-of-political-islam-in-egypt-pub-56980 (Letöltve.2023.04.17.)

261. *Shifting militant tactics curb development in Egypt's North Sinai*, https://www.reuters.com/article/uk-egypt-security-idUKKBN27P0L4 (Letöltve:2022.05.03.)

262. SHMULOVICH, Michael (2012.): *Egypt says it has killed 32 'criminals' and arrested 38 since Sinai terror attack,* Times of Israel, http://www.timesofisrael.com/weve-killed-32-criminals-and-arrested-38-in-aftermath-of-sinai-terror-attack-says-egyptian-army/ (Letöltés:2023.02.13.)

263. *Sinai checkpoint attacked for 38th time*, https://www.egyptindependent.com/sinai-checkpoint-attacked-38th-time/ (Letöltés:2022.01.17.)

264. *Sinai plane crash: Bomb fears prompt Sharm flight cancellations* (2015.), https://www.bbc.com/news/uk-34724604 (Letöltés:2023.05.24.)

265. *Sinai security failure at root of Morsi's ouster* (2013.), Times of Israel, https://www.timesofisrael.com/sinai-security-failure-at-root-of-morsis-ouster/ (Letöltés.2023.03.08.)

266. *Since 2014, Egypt's army implements 418 development projects in Sinai at cost of LE486 billion* (2021.), https://egyptindependent.com/since-2014-egypts-army-implements-418-development-projects-in-sinai-at-cost-of-le486-billion/#google_vignette (Letöltés:2023.07.18.)

267. *Six Sinai attack suspects arrested Friday*; 2012., https://www.egyptindependent.com/sixsinai-attack-suspects-arrested-friday/ (Letöltve: 2023. 02. 06.)

268. STERN, Moran (2016.): *The Reality of Israel–Egypt Relations*, www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-reality-of-israel-egypt-relations (Letöltve:2025.02.08.)

269. STEWART, Megan A. (2022.): *What can the Syrian civil war tell us about the war in Ukraine?*, https://www.mei.edu/publications/what-can-syrian-civil-war-tell-us-about-war-ukraine (Letöltés 2023.11.19)

270. *Takfir wal-Hijra,* https://timep.org/esw/non-state-actors/takfir-wal-hijra/ (Letöltve: 2022.07.20.)

271. *Terror Bombings Hit Taba And Ras a-Satan In Sinai (2004),* Foreign Ministry of Israel, https://mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2004/Pages/Sinai%20terror%20bombings%207-Oct-2004.aspx (Letöltve:2022.09.17).

272. *Terrorists bomb trains in Madrid* (2004.), https://www.history.com/this-day-in-history/terrorists-bomb-trains-in-madrid (Letöltve:2022.05.28.)

273. *Terrorists: What Motivates Them To Act Alone*?, https://www.defenceprocurementinternational.com/features/land/lone-wolf-terrorist-attacks-on-the-west (Letöltve:2022.05.31.)

274. *The Battle Of Grozny And The First Chechen War*, https://www.rferl.org/a/russia-grozny-battle-chechen-war-1994-1995/30359837.html (Letöltve:2022.05.19.)

275. *The frontier and politics,* https://www.britannica.com/topic/American-frontier/The-frontier-and-politics (Letöltés, 2022.05.05.)

276. *The November revolution, 1918/1919, GERMAN BUNDESTAG*, 2006., https://www.bundestag.de/resource/blob/189772/8b9e17bd8d64e64c8e3a95fc2305e132/november_revolution-data.pdf (Letöltés:2022.05.07.)

277. *The Rise of the Self-Radicalised Lone Wolf Terrorist*, https://www.visionofhumanity.org/increase-in-self-radicalised-lone-wolf-attackers/ (Letöltve:2022.05.31.)

278. *Three Dead After Cairo Attacks* (2005), https://www.rte.ie/news/2005/0430/62594-egypt/ (Letöltve:2022.09.18.)

279. *TIMEP Brief: Sinai Tribes in Egypt's War on Terror*, The Tahrir Institute for Middle East Policy, https://timep.org/reports-briefings/timep-brief-sinai-tribes-in-egypts-war-on-terror/ (Letöltés:2023.01.05.)

280. *Today's wars are fought in the 'gray zone.' Here's everything you need to know about it.,* https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/todays-wars-are-fought-in-the-gray-zone-heres-everything-you-need-to-know-about-it/ (Letöltve:2022.05.23.)

281. TOPOL, Sarah A. (2012.): *Tea and Kidnapping, In the desert with the world's friendliest hostage-takers,* https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2012/10/tea-and-kidnapping/309078/ (Letöltve:2023.01.04.)

282. *Tourists return to Egypt's resorts after months of restrictions* (2021)., https://www.africanews.com/2021/08/29/tourists-return-to-egypt-s-resorts-after-months-of-restrictions// (Letöltve: 2023. 06. 03.)

283. TREW, Bel (2019*.): From 'spare tyre' to president: The rise and fall of Egypt's Mohamed Morsi*, Independent, https://www.independent.co.uk/news/world/middle-

east/mohamed-morsi-death-egypt-president-court-muslim-brotherhood-dead-a8962861.html (Letöltés:2023.03.08.)

284. *Truck plows into Berlin Christmas market*, killing 12 (2016.), https://www.dw.com/en/germany-on-edge-after-truck-plows-into-berlin-christmas-market-killing-12/a-36838008 (Letöltés:2023.05.30.)

285. TRUMAN, MacArthur, *and the Korean War,* https://www.crf-usa.org/bill-of-rights-in-action/bria-17-3-b-truman-macarthur-and-the-korean-war.html (Letöltés:2022.05.07.)

286. TÜSKE László (2003.): *Visszatérítők (Az iszlám radikalizmus gyökerei*), https://magyarnarancs.hu/belpol/visszateritok_az_iszlam_radikalizmus_gyokerei-60239 (Letöltve:2024.11.26.)

287. *Two Brazilian tourists kidnapped by Bedouins in Egypt's Sinai*, https://english.alarabiya.net/articles/2012%2F03%2F18%2F201537 (Letöltve:2023.01.03.)

288. *Two Egypt-based militant groups claim responsibility for Giza attack,* https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/185623/Egypt/Politics-/UPDATE--Two-Egyptbased-militant-groups-claim-respo.aspx (Letöltés: 2023.04.24.)

289. *Two explosive devices defused at Cairo Airport Tuesday,* https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/122065/Egypt/Politics-/UPDATED-Explosive-devices-defused-at-Cairo-Airport.aspx (Letöltve:2023.04.26.)

290. *Two policemen shot dead by gunmen in Cairo,* https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/128334/Egypt/Politics-/Two-policemen-shot-dead-by-gunmen-in-Cairo.aspx (Letöltve:2023.04.26.)

291. *Unsatisfied with 'Swords of Iron' as name of Gaza war, Netanyahu floats alternatives,* https://www.timesofisrael.com/unsatisfied-with-swords-of-iron-as-name-of-gaza-war-netanyahu-floats-alternatives/ (Letöltés:2024.01.20.)

292. *UPDATE: Truck accident in Sinai kills 21 soldiers, wounds 24: Ministry of Interior, Al-Ahram,* https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/55048/Egypt/Politics-/UPDATE-Truck-accident-in-Sinai-kills--soldiers,-wo.aspx (Letöltés:2023.02.13.)

293. *US greenlights military assistance to Egypt, overruling rights concerns (2024.),* https://www.aljazeera.com/news/2024/9/11/us-greenlights-military-assistance-to-egypt-overruling-rights-concerns (Letöltés:2024.11.26.)

294. *US Policy on ISIS,* https://www.wilsoncenter.org/article/timeline-us-policy-isis (Letöltés:2022.05.12.)

295. *USA Külügyminisztérium jelentés, 1995.,* https://irp.fas.org/threat/terror_94/midleeast.html#Egypt (Letöltve:2022.09.04.)

296. *USA Védelmi Minisztérium Terrorizmus Definíció*, https://2001-2009.state.gov/s/ct/info/c16718.htm (Letöltve:2024.10.10)

297. *USS Cole Bombing Fast Facts* (2022.), https://edition.cnn.com/2013/09/18/world/meast/uss-cole-bombing-fast-facts/index.html, (Letöltve:2022.11.19.)

298. *Various Definitions of Terrorism, Controversy in Defining Terrorism*, https://dema.az.gov/sites/default/files/Publications/AR-Terrorism%20Definitions-BORUNDA.pdf (Letöltve:2022.11.19.) 1.

299. VAUSE, John et al (2004.).: *Death toll rises in Egypt terrorist bombing*, https://edition.cnn.com/2004/WORLD/meast/10/09/egypt.explosions/ (Letöltve: 2022.09.17.)

300. *VIDEO: Furqan Brigades claims responsibility for Cairo satellite RPG attack*, https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/83550/Egypt/Politics-/VIDEO-Furqan-Brigades-claims-responsibility-for-Ca.aspx (Letöltés:2023.04.19.)

301. VOHRA, Anchal (2022.): *ISIS Can't Even Direct Lone-Wolf Attacks Anymore*, https://foreignpolicy.com/2022/04/26/the-islamic-state-cant-even-pull-off-lone-wolf-attacks-anymore/ (Letöltés:2022.05.12.)

302. WALLIS, William (2005.): *Deathtoll from Cairo bazaar bomb rises to three*, https://www.ft.com/content/6b0561f6-a7fa-11d9-87a9-00000e2511c8 (Letöltve:2022.09.18.)

303. *Warsaw Uprising,* https://www.britannica.com/event/Warsaw-Uprising (Letöltve:2022.05.05.)

304. WATANABE, Lian (2015.): *Sinai Peninsula – from Buffer Zone to Battlefield*, CSS Analyses in Security Policy, https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/specialinterest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSSAnalyse168-EN.pdf 2. (Letöltés ideje:2022. 12. 10.)

305. WATSON, Ben (2017.): *The Drones of ISIS*, https://www.defenseone.com/technology/2017/01/drones-isis/134542/ (Letöltve: 2022.06.09.)

306. *We need to talk about Egypt: how brutal 'counter-terrorism' is failing Egypt and its allies* (2017.), https://www.saferworld.org.uk/long-reads/we-need-to-talk-about-egypt-how-brutal-acounter-terrorisma-is-failing-egypt-and-its-allies (Letöltés: 2023.06.08.)

307. *Where is the Middle East?,* https://al-bab.com/special-topics/where-middle-east (Letöltés: 2022.03.28.)

308. *Who let the jihadis out?,* https://www.madamasr.com/en/2014/02/16/feature/politics/who-let-the-jihadis-out/ (Letöltés: 2023.03.01.)

309. *Wilayat Sinai*, Tahrir Institute Report, https://timep.org/2014/07/23/wilayat-sinai/ (Letöltés:2023.05.01.)

310. WILKINSON, Peter et al. (2016.): *Attacker in Nice 'radicalized very quickly,' French interior minister says*, https://edition.cnn.com/2016/07/16/europe/france-attack-on-nice-isis/ (Letöltve:2022.05.28.)

311. WILLIAMS, Dan et al, (2012.): *Sinai vacuum a boon to Gaza rocket men*, https://www.reuters.com/article/palestinians-israel-gaza-rockets-idINL6E8JAAWN20120810 (Letöltve: 2022.12.28.)

312. YAARI, Ehud (2011.): *Sinai: The New Frontier of Conflict?,* The Washington Institute Report, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/sinai-new-frontier-conflict (Letöltve:2022.12.28.)

313. YOUM, Al-Masri-Al (2013.): *Sources confirm ex-army officer behind minister assassination attempt*, https://www.egyptindependent.com/sources-confirm-ex-army-officer-behind-minister-assassination-attempt/ (Letöltve:2023.03.21.)

314. YOUSSEF, Hesham (2024.): *Six Dilemmas Facing Egypt, United States Institute for Peace,* https://www.usip.org/publications/2024/01/six-dilemmas-facing-egypt (Letöltés:2024.01.20.)

MELLÉKLETEK

1.sz. melléklet: Ábrák

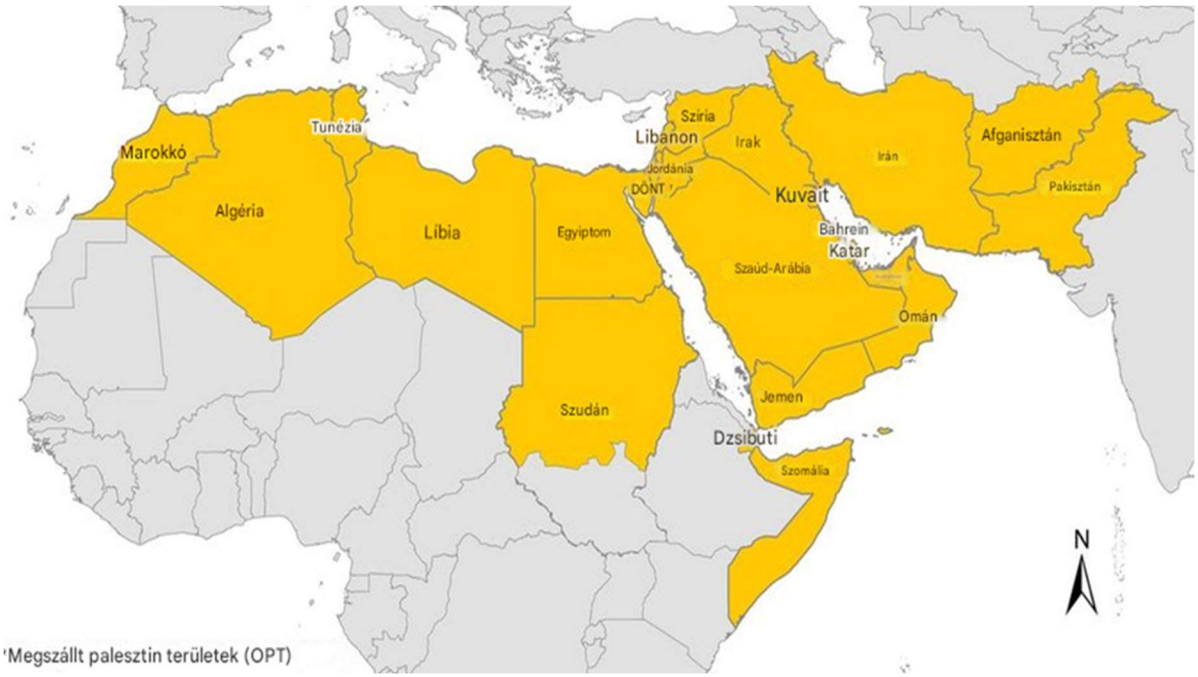

Az általam meghatározott Közel Kelet (Forrás: https://www.researchgate.net/figure/Figure1-Map-of-the-Middle-East-and-North-Africa-region-as-defined-in-in-this-supplement_fig1_259294603 (Letöltve:205.03.25.))

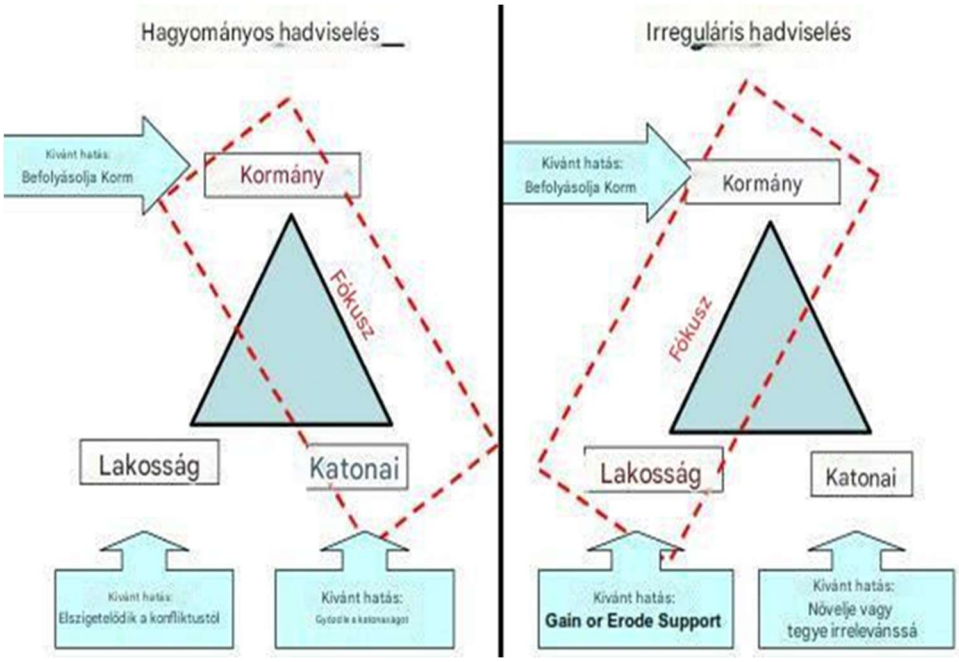

Aszimmetrikus hadviselés ábra (Forrás: https://www.researchgate.net/figure/Differences-between-traditional-warfare-and-irregular-warfare-Source-Nick-Marano_fig2_304619319 (Letöltés:2024.11.13.)

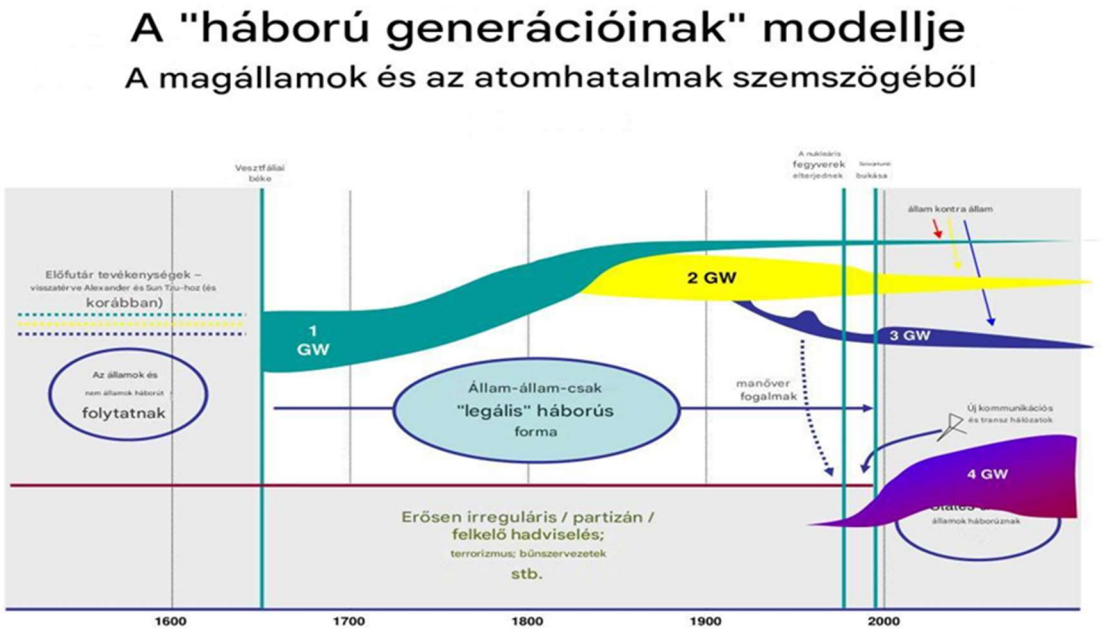

Negyedik-generációs hadviselés (Forrás: https://www.slideserve.com/titus/four-generations-of-warfare (Letöltés:2024.11.13.))

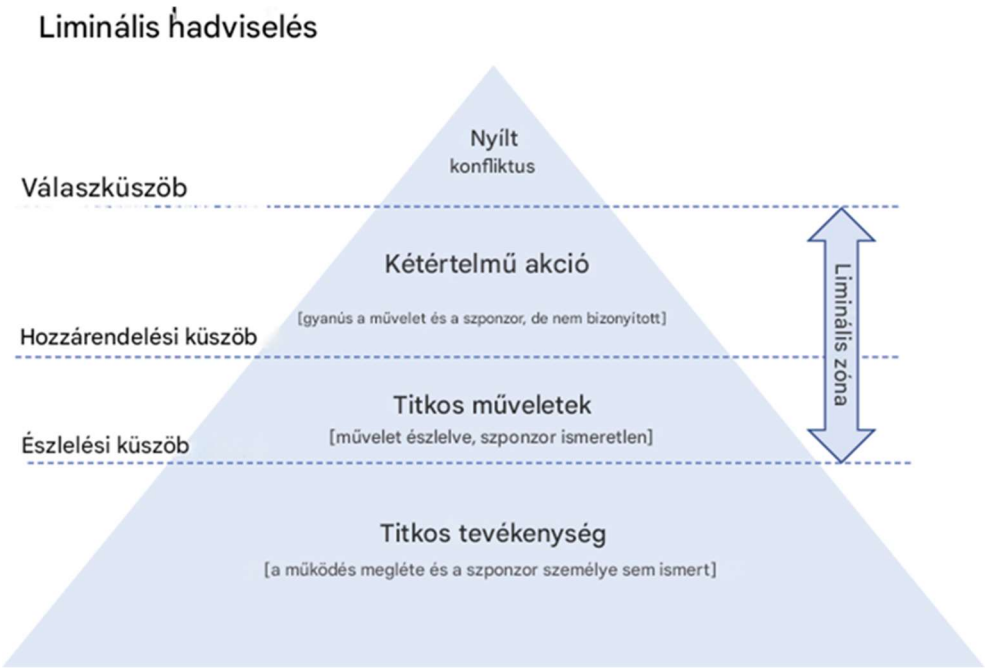

Nem konvencionális hadviselés (Forrás: Kilcullen, David (2019.): The Evolution of Unconventional Warfare, Scandinavian Journal of Military Studies, Vol „/1., https://sjms.nu/articles/10.31374/sjms.35 (Letöltés:2024.11.13.))

Hibrid hadviselés (Forrás: https://www.researchgate.net/figure/Containment-of-Hybrid-Warfare_fig4_351702431 (Letöltés:2024.11.13.))

2.sz. melléklet: Rövidítések jegyzéke

ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete, United Nations, UN
NATO	North Atlantic Treaty Organisation, Észak-Atlanta Szerződés Szervezete
ISIS	Islamic State of Iraq and al-Sham, Iraki és szíriai Iszlám Állam
SCAF	Fegyveres Erők Legfelső Tanácsa, Supreme Council of the Armed Forces, FELT
HASM	Egyiptom Fegyveresei Mozgalom, Ḥarakat Sáva di Miszr
Hamász	Harakat al-Muqāwama al-Islāmiyya, 'Iszlám Ellenállási Mozgalom
SOE	Special Operations Executive, Különleges Műveletek Hivatala
Hezbollah	Ḥizbu'llāh, Isten Pártja
HTS	Hay'at Tahrir al-Sham, Levantei Felszabadító Mozgalom
MFO	Multinational Force and Observers, Többnemzeti Megfigyelő Erő
GASCO	Egyiptomi Természetes Gázkitermelő Cég, Egyptian Natural Gas Company
USA	United States of America, Egyesült Államok
Núr Párt	Ḥizb an-Nūr, A Fény Pártja
Nahda	Reneszánsz, Felemelkedés
SZNEP	Szövetséges Népi Ellenálló Csoport, Allied Popular Resistance Movement, APRM
NGO	Non Govermental Organization, Nem Kormányzati Szervezet
Boko Haram	A Nyugatosodás Szentségtörés
al-Shabaab	Ḥarakat ash-Shabāb al-Mujāhidīn, Mudzsahedin Ifjúsági Mozgalom
AQIM	Al-Qaeda of the Islamic Maghreb, Al-Kaida az Iszlám Maghreb régióban

Publikációs tevékenység jegyzéke

1. Majorosi Ádám, ’Terrorellenes Műveletek a Sínai-félszigeten’, Hadtudományi Szemle, 2019/4.,81.-99.

2. Majorosi Ádám, ’Olaszországi Muszlim Szervezetek’, Hadtudományi Szemle, 2019/3., 61.-75.

3. Majorosi Ádám, ’Aszimmetrikus Hadviselés Egyiptomban’, Szakmai Szemle, 2020/3., 45-68.

4. Majorosi Ádám, ’Az egyiptomi és török hadsereg politikai hatalmának összehasonlító elemzése’, Hadtudomány és a 21. Század konferenciakötet, 2020/3., 192-208.

5. Majorosi Ádám, ’Az Iszlám Állam Gazdaságpolitikája’, Szakmai Szemle, 2021/1,35-46.

6. Majorosi Ádám,’ Terrorellenes fellépés Nasszertől Mubárakig’, Hadtudomány és a 21. Század konferenciakötet, 2022., 163.-177.

7. Majorosi Ádám,’ Overview of the Antiterrorist Operations of the Arab Republic of Egypt between 2011 to 2022’, National Security Review, 2022/2., 165-189.

8. Majorosi Ádám,’ Asymmetric Warfare in Egypt’, Lélektan és Hadviselés, 2022/1., 43-67.

9. Majorosi Ádám,’ Öngyilkos Merényletek Egyiptomban a 2004 és 2020 közötti időszakban- Az öngyilkos merényletek elkövetési módjainak vizsgálata szervezettség alapján, s vallás szerepének figyelembevételével’, Külügyi Műhely, 2021/2., 109-137.

10. Majorosi Ádám,’ Az egyiptomi terrorellenes műveletek áttekintése a 2010 és 2020 közötti időszakban, Válságtól válságig, Válogatott tanulmányok az észak-afrikai és közel-keleti régió országairól az „arab tavasz” és a Covid-19 pandémia közötti időszakban’, Külügyi Műhely Alapítvány, Budapest, 2022., 67-91.

11. Majorosi Ádám,’The Location of the Battle of Hastings, Hadtudományi Szemle, 2024/4., 63-83.

12. Majorosi Ádám,’ The Location of the Battle of Brunanburh, Hadtudományi Szemle, 2023/1., 33-49.

13. Majorosi Ádám,’ Timur Lenk ankarai győzelme, Honvédségi Szemle, 2023/2., 73-89.

14. Majorosi Ádám’ The Battle of the Catalaunian Plains: A brief historical overview, Hadtudomány, 2022/4., 79-95.

15. Majorosi Ádám,’ The Battle of the Catalaunian Plains, Hadtudományi Szemle, 2022/3., 79-94.

16. Majorosi Ádám', A catalaunumi csata: Attila, a hun és a Nyugatrómai Birodalom bukása, Világtörténet 2022/1. 137-160.

17. Majorosi Ádám', Az Oszmán Birodalom hírszerzése, Nemzetbiztonsági Szemle, 2021/3., 65-82.

18. Majorosi Ádám', A Jövő Háborúinak aktuális kérdései, Szakmai Szemle, 2021/2., 105-123.